

Аудит және сақтандыру стандарттары
жөніндегі халықаралық стандарт®

**САПАНЫ БАҚЫЛАУДЫҢ, АУДИТТИҢ,
ШОЛЫП ТЕКСЕРУДІҢ, СЕҢІМДІЛІКТІ
ҚАМТАМАСЫЗ ЕТЕТІН ӨЗГЕДЕ ТАПСЫРМАЛАРДЫҢ
ЖӘНЕ ІЛЕСПЕ ҚЫЗМЕТТЕРДІ КӨРСЕТУ
ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАРДЫҢ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТАНДАРТТАРЫНЫҢ
ЖИНАҒЫ**

2021 жылғы басылым

Том II

ISAE.

ISRE.

ISRS.

IAASB жұмысын қамтамасыз ететін құрылымдар мен процестерді Халықаралық бухгалтерлер федерациясы ® немесе IFAC ® қолдайды.

IAASB және IFAC мұндай зиян немқұрайлылықтан немесе басқа жолмен туындағанына қарамастан, осы басылымның материалдарына сүйене отырып, әрекет ететін немесе әрекет етпейтін кез келген тұлғаға келтірілген зиян үшін жауап бермейді.

Халықаралық аудит стандарттары, Дұрыстығын растауға арналған тапсырмалар бойынша халықаралық стандарттар, Шолу тапсырмалары бойынша халықаралық стандарттар, Сапаны басқарудың халықаралық стандарттары, Ілеспе қызметтер бойынша халықаралық стандарттар, Сапаны бақылау жөніндегі халықаралық стандарттар, Аудит бойынша халықаралық практикалық ескертпелер, ұсыныс жобалары, консультациялық құжаттар және IAASB-тың басқа да басылымдары IFAC жариялаған және авторлық құқық объектісі болып табылады.

Copyright © 2022 жылдың желтоқсаны IFAC. Барлық құқықтар қорғалған. Бұл жарияланым сайтта жүктелуі немесе сатып алынуы мүмкін www.iaasb.org жеке және коммерциялық емес мақсаттар үшін (яғни кәсіби анықтамалық немесе зерттеу сипаты). Осы құжатты жазбаша рұқсатсыз аударуға, жаңғыртуға, сақтауға, беруге немесе өзге де жолмен пайдалануға тыйым салынады.

Халықаралық аудит стандарттары және ақпараттың дұрыстығын растау жөніндегі кеңес, Халықаралық аудит стандарттары, Куәландыру жөніндегі тапсырмалардың халықаралық стандарттары, Тексеру жөніндегі тапсырмалардың халықаралық стандарттары, Тапсырмаларды тексеру жөніндегі халықаралық стандарттар, Сапаны басқарудың халықаралық стандарттары, Ілеспе қызметтер бойынша халықаралық стандарттар, Сапаны бақылау жөніндегі халықаралық стандарттар, Аудит бойынша халықаралық практикалық нұсқаулар, «IAASB», «ISA», «ISAE», «ISER», «ISRS», «ISQC», «ISQM», «IAPN» және IAASB логотипі - бұл IFAC сауда белгілері немесе АҚШ-та және басқа елдерде тіркелген IFAC сауда белгілері мен қызмет көрсету белгілері.

Авторлық құқық, сауда белгілері және рұқсаттар туралы ақпаратты permissions веб-сайтынан немесе мына жерден алуға болады permissions@ifac.org.

International Auditing
and Assurance
Standards Board®

(Халықаралық аудит стандарттары
және ақпараттың сенімділігін
растау жөніндегі кеңес)

529 Бесінші авеню, Нью-Йорк, NY 10017
Т +1 (212) 286-9344 Ф +1 (212) 286-9570

www.iaasb.org

ISBN: 978-1-60815-542-2

Халықаралық бухгалтерлер Федерациясы 2022 жылғы желтоқсан айында ағылшын тілінде жариялаған Аудит және қамтамасыз ету стандарттары жөніндегі халықаралық кеңестің (IAASB) «Халықаралық сапаны бақылау, аудит, шолу, басқа кепілдіктер және соған байланысты қызметтер туралы анықтамалық», 2021 жылғы басылымын Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігі 2023 жылғы желтоқсан айында қазақ тіліне аударды және IFAC рұқсатымен көшірді. 2021 жылғы басылымы «IAASB халықаралық сапаны бақылау, аудит, шолу, басқа кепілдіктер және соған байланысты қызметтер туралы анықтамалықты» басшылығының аударма процесін IFAC қарастырды және аударма «Саясат мәлімдемесі — Халықаралық бухгалтерлер федерациясының» басылымдарын аудару саясатына» сәйкес орындалды. IAASB Халықаралық сапаны бақылау, аудит, шолу, басқа кепілдіктер және соған байланысты қызметтер туралы анықтамалық, 2021 жылғы басылым бойынша барлық мәлімдемелерінің бекітілген мәтіні, IFAC ағылшын тілінде жарияланған. IFAC аударманың дәлдігі мен толықтығы үшін немесе соның салдарынан болуы мүмкін әрекеттер үшін жауап бермейді.

Халықаралық сапаны бақылау, аудит, шолу, басқа кепілдіктер және соған байланысты қызметтер туралы анықтамалықтың ағылшын тіліндегі мәтіні, 2021 жылғы басылым © 2022 IFAC. Барлық құқықтар қорғалған.

Халықаралық сапаны бақылау, аудит, шолу, басқа кепілдіктер және соған байланысты қызметтер туралы анықтамалықтың қазақ тіліндегі мәтіні, 2021 жылғы басылым © 2023 IFAC. Барлық құқықтар қорғалған.

Түпнұсқа атауы: Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements, 2021 Edition; ISBN: 978-1-60815-507-1

Осы құжатты көшіруге, сақтауға, беруге немесе құжатты пайдаланудың басқа да ұқсас түрлеріне мына жерден рұқсат алуға болады Permissions@ifac.org

Тауар белгілері және тіркелген тауар белгілері және қызмет көрсету белгілері

Халықаралық аудит стандарттары және ақпараттың сенімділігін растау жөніндегі кеңес®

IAASB®

**International Auditing
and Assurance
Standards Board®**

(Халықаралық аудит
стандарттары және ақпараттың
сенімділігін растау жөніндегі
кеңес)

Халықаралық аудит стандарты®

Сенімділікті қамтамасыз ету жөніндегі халықаралық стандарттар тм

Шолу тексерулерінің халықаралық стандарттары тм

Ілеспе қызметтер бойынша халықаралық стандарттар тм

Сапаны бақылау жөніндегі халықаралық стандарттар тм

Сапаны басқарудың халықаралық стандарттары тм

Халықаралық аудит бойынша практикалық нұсқаулар тм

ISA®

ISAE™

ISRE™

ISRS™

ISQC™

ISQM™

IAPN™

**САПАНЫ БАҚЫЛАУДЫҢ, АУДИТТИҢ, ШОЛЫП ТЕКСЕРУДІҢ, СЕНІМДІЛІКТІ
ҚАМТАМАСЫЗ ЕТЕТІН ӨЗГЕДЕ ТАПСЫРМАЛАРДЫҢ ЖӘНЕ ІЛЕСПЕ ҚЫЗМЕТТЕРДІ
КӨРСЕТУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАРДЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТАНДАРТТАРЫНЫҢ
ЖИНАҒЫ**

II - БӨЛІМ

МАЗМҰНЫ

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТҚА АУДИТ ЖӘНЕ ШОЛУ	Парак
2000-2699 Шолып тексердің халықаралық стандарттары	
2400 (Қайта қаралған) Алдыңғы кезеңдердегі қаржылық есептеді қарау бойынша міндеттемелер	1-53
2410 Ұйымның тәуелсіз аудиторы орындайтын аралық қаржылық ақпаратты шолу	54-77
АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ТЕКСЕРУДІ НЕМЕСЕ ТЕКСЕРУДІ ҚОСПАҒАНДА ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ТЕКСЕРУ	
3000-3699 Сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмалар	
3000-3399 Кепілдіктерді қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелердің халықаралық стандарттары	
3000 (Қайта қаралған) Өткен кезеңдердегі аудиттен және қаржылық ақпаратты шолып тексеруден басқа ақпараттың дұрыстығын растауға арналған тапсырмалар	78-127
3400-3699 Нақты стандарттардың мәні	
3400 Болжамды қаржылық ақпаратты қарау (Бұрынғы ISA 810)	128-133
3402 Қызмет көрсететін ұйымдардағы бақылау құралдары туралы ақпараттың сенімділігін растау туралы қорытынды	134-163
3410 Парник газдардың шығарындылары туралы есептілікке сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмалар	164-213
3420 Бағаны қағаздар эмиссиясы проспектіне енгізілген қаржылық ақпаратты дайындау туралы есепті растау жөніндегі тапсырмалар..	214-233
ІЛЕСПЕ ҚЫЗМЕТТЕР	
4000-4699 Ілеспе қызметтердің халықаралық стандарты	
4400 Қаржылық ақпаратқа қатысты келісілген процедураларды орындау бойынша міндеттемелер (Бұрынғы ISA 920).....	234-239
4410 (Қайта қаралған) Жинақтау тапсырмалары.....	240-264
Күшіне енбеген жаңа және қайта қаралған стандарттар	
4400 (Қайта қаралған) Келісілген процедуралық міндеттемелер	265-286
Сапа менеджментінің жаңа және Қайта қаралған стандарттарын енгізу нәтижесінде басқа IAASB стандарттарына тиісті және ағымдағы түзетулер	287-338

ШОЛЫП ТЕКСЕРУДІҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТАНДАРТЫ 2400 (ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН)

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

(2013 жылдың 31 желтоқсанында немесе одан кейін аяқталатын кезеңдерге қаржылық есептілікке шолу үшін күшіне енеді)

МАЗМҰНЫ

	Тармақ
Кіріспе	
Осы ISRE-ны қолдану аясы	1-4
Алдыңғы кезеңдердегі қаржылық есептерді қарау бойынша міндеттемелер	5-8
Осы ISRE-дің өкілеттігі	9-12
Күшіне ену күні	13
Мақсаты	14-15
Анықтамалар	16-17
Талаптар	
Осы ISRE-ға сәйкес міндеттемелерге шолу жүргізу	18-20
Этикалық талаптар	21
Кәсіби скептицизм және кәсіби пайымдау	22-23
Тапсырма деңгейінде сапаны бақылау	24-28
Клиенттермен қарым-қатынасты тану және жалғастыру және шолулар жүргізу	29-41
Басшылықпен және басқаруға жауапты тұлғалармен байланыс	42
Тапсырманы орындау	43-57
Кейінгі оқиғалар	58-60
Жазбаша өтініштер	61-65
Жүргізілген процедуралар нәтижесінде алынған дәлелдемелерді бағалау	66-68
Қаржылық есептілік бойынша практик маманның қорытындысын қалыптастыру	69-85
Практик маманның қорытындысы	86-92
Құжаттама	93-96
Қолдану жөніндегі нұсқаулық және өзге де түсіндірме материалдар	
Осы ISRE-ны қолдану аясы	A1-A5
Алдыңғы кезеңдердегі қаржылық есептерді қарау бойынша міндеттемелер	A6-A7
Мақсаты	A8-A10
Анықтамалар	A11-A13
Осы ISRE-ге сәйкес міндеттемелерге шолу жасау	A14
Этикалық талаптар	A15-A16
Кәсіби скептицизм және кәсіби пайымдау	A17-A25
Қатысу деңгейінде сапаны бақылау	A26-A33
Клиенттермен қарым-қатынасты тану және жалғастыру және шолулар жүргізу	A34-A62
Басшылықпен және басқаруға жауапты тұлғалармен байланыс	A63-A69
Тапсырманы орындау	A70-A105
Жазбаша өтініштер	A106-A108

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Жүргізілген процедуралар нәтижесінде алынған дәлелдемелерді бағалау	A109-A111
Қаржылық есептілік бойынша практик маманның қорытындысын қалыптастыру	A112-A123
Практик маманның баяндамасы	A124-A150
Құжаттама	A151
1-қосымша. Өткен кезеңдердегі қаржылық есептерді қарауға қатысты міндеттемелерді баяндайтын хат	
2-қосымша. Практик маманның шолулары туралы мысаллық есептер	

Шолып тексерудің халықаралық стандарты (ISRE) «*Өткен кезеңдердегі қаржылық есептілікті шолу жөніндегі тапсырмалар*» 2400 (Қайта қаралған) *Сапаны бақылау, аудит, шолу, басқа да кепілдіктер және ілеспе қызметтер бойынша халықаралық ұсыныстарға алғысөзбен бірге қаралуы тиіс.*

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Кіріспе

Осы ISRE-ны қолдану аясы

1. Осы Шолып тексерудің халықаралық стандарты (ISRE) мыналарды қарастырады: (Сілтеме: A1 тармағы)
  - (a) Практик маман ұйымның аудитору болып табылмайтын өткен кезеңдердегі қаржылық есептілікті қарау үшін оны тарту кезіндегі міндеттері; және
  - (b) Қаржылық есептілікті қарау жөніндегі маманның есебінің нысаны мен мазмұны.
2. Осы ISRE стандартында ұйымның қаржылық есептілігінің тәуелсіз аудитору болып табылатын практик маман жүргізетін ұйымның қаржылық есептілігіне немесе аралық қаржылық ақпаратына шолу қарастырылмайды. (Сілтеме: A2 тармақтары).
3. Осы ISRE қажет болған жағдайда басқа тарихи қаржылық ақпаратты шолуға бейімделе отырып қолданылуы тиіс. ISAE 3000 (Қайта қаралған) сәйкес өткен кезеңдердегі қаржылық ақпарат шолуларынан өзгеше шектеулі сенімділік тапсырмалары орындалады.¹

1 CBXC өзара байланыс²

4. Сапаны бақылау жүйелері, саясаты мен процедуралары үшін жауапкершілік фирмаға жүктеледі. ISQC 1 фирманың қаржылық есептілікті қарау тапсырмаларына қатысты кәсіби бухгалтер фирмаларына қолданылады.³ Осы ISRE жеке шолу тапсырмалары деңгейіндегі сапаны бақылауға қатысты ережелері фирма ISQC 1-ге немесе кем дегенде қатаң талаптарға бағынады деген болжамға негізделген. (Сілтеме: A3-A5 тармақтары).

Алдыңғы кезеңдердегі қаржылық есептерді қарау бойынша міндеттемелер

5. Өткен кезеңдердегі қаржылық есептілікке шолу сенімділікті қамтамасыз ету жөніндегі тапсырмалардың *халықаралық тұжырымдамасында сипатталғандай, сенімділік деңгейі шектеулі тапсырма* болып табылады (бұдан әрі - «Сенімділікті қамтамасыз ету жөніндегі тапсырмалар тұжырымдамасы»)⁴. (Сілтеме: A6 - A7 тармақтары)
6. Қаржылық есептілікті шолу барысында практик маман болжамды пайдаланушылардың ұйымның қаржылық есептілігі қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес дайындалғанына сенімділік деңгейін арттыруға арналған қорытынды білдіреді. Практик маманның қорытындысы оның шектеулі сенімін алуға негізделген. Практик маманның есебі есеп оқырмандары қорытындының мәнін түсінуі үшін шолу тапсырмасының сипатын сипаттауды қамтиды.
7. Практик маман, ең алдымен, осы ISRE талаптарына сәйкес көрсетілген қаржылық есептілік туралы қорытындының негізі ретінде жеткілікті тиісті дәлелдер алу үшін сұрау салуды және талдамалық процедураларды орындайды.
8. Егер практик маман маман қаржылық есептіліктің айтарлықтай бұрмалануы мүмкін деп санайтын фактіні білсе, олар осы ISRE талаптарына сәйкес қаржылық есептілік туралы қорытынды жасау үшін осы жағдайларда қажет деп санайтын қосымша процедураларды әзірлеп, орындауы керек.

Осы ISRE-дің өкілеттігі

9. Осы ISRE нақты ISRE талаптары көрсетілген контекстті қамтамасыз ететін және практик маманға шолу тапсырмасын орындау барысында не істеу керектігін түсінуге көмектесуге арналған ісге орындау кезінде практик маманның мақсаттарын қамтиды
10. Осы ISRE маманға қойылған мақсаттарға жетуге мүмкіндік беретін «керек» тұжырымдамасы түрінде көрсетілген талаптарды қамтиды.
11. Сонымен қатар, ісге деректерінде ISRE-ді дұрыс түсіну үшін қажетті контекстті қамтамасыз ететін кіріспе материалдар, анықтамалар, қосымшалар және басқа түсіндірме материалдар бар.
12. Қосымшалар мен басқа да түсіндірме материалдарда талаптардың қосымша түсіндірмелері және оларды орындау жөніндегі нұсқаулар бар. Осындай Нұсқаулық талап болмаса да, талаптарды дұрыс қолдану үшін маңызды. Өтінімде және басқа да түсіндірме материалдарда талаптарды қолдануға көмектесетін осы ISRE-де қаралатын мәселелер бойынша анықтамалық ақпарат болуы мүмкін.

¹ Кепілдіктерді қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелердің халықаралық стандарты (ISAE) 3000 (Қайта қаралған), *Өткен кезеңдердегі қаржылық ақпараттың аудиттерінен немесе шолуларынан басқа кепілдіктерді қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелер*

² Сапаны бақылаудың халықаралық стандарты (ISQC) 1, *Қаржылық есептілікке аудит және тексеру жүргізетін фирмалар үшін сапаны бақылау және басқа кепілдіктер және олармен байланысты қызметтер*

³ ISQC1, 4-тармақ

⁴ Қамтамасыз етудің негізгі принциптері, 15 және 16 тармақтар

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Күшіне ену күні

13. Осы ISRE 2013 жылғы 31 желтоқсанда немесе осы күннен кейін аяқталатын кезеңдер үшін қаржылық есептілік аудиті үшін күшіне енеді.

Мақсаты

14. ISRE деректеріне сәйкес қаржылық есептілікке шолу жасау кезінде практик маманның мақсаттары келесідей:
- (a) Негізінен ғылыми-зерттеу және талдамалық процедуралар арқылы қаржылық есептілікте айтарлықтай бұрмаланулар жоқ деген шектеулі сенімділікке ие болыңыз, бұл маманға кез-келген нәрсе анықталмағаны туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, бұл маманды қаржылық есептілік қолданыстағы жүйеге сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмаған деп санайды қаржылық есептілік; және
  - (b) Нақты ISRE талап еткендей, жалпы қаржылық есептілік туралы есеп пен есеп беру.
15. Шектеулі сенімділікті алу мүмкін болмаған және практик маманның есебіндегі ескертпесі бар қорытынды осы жағдайларда жеткіліксіз болған барлық жағдайларда, осы ISRE стандарты практиктен осы тапсырма бойынша шығарылған есепте қорытындыдан бас тартуды немесе егер қажет болса, тапсырмадан бас тартуды талап етеді. немесе, егер бұл орынды болса, егер бас тартуға қолданыстағы заңнамамен немесе нормативтік актілермен рұқсат етілсе, тапсырмадан бас тартты. (Сілтеме: A8 - A10, A121 - A122 тармақтары).

Анықтамалар

16. Нұсқаулық терминдерінің глоссарийінде⁵ (Глоссарийде) осы ISRE-де анықталған терминдер, сондай-ақ олардың дәйекті қолданылуы мен түсіндірілуіне ықпал ету үшін осы ISRE-де қолданылатын басқа терминдердің сипаттамалары бар. Мысалы, осы құжатта қолданылатын «нұсқаулық» және «басқару функциялары жүктелген тұлғалар» терминдері Глоссарийде анықталған. (Сілтеме: A11-A12 тармақтары).
17. Осы ISRE мақсаттары үшін келесі терминдердің төменде көрсетілген мағыналары бар:
- (a) *Талдамалық процедуралар* – Қаржылық және қаржылық емес мәліметтер арасындағы ықтимал қатынастарды талдау арқылы қаржылық ақпаратты бағалау. Талдамалық процедуралар сонымен қатар басқа қол жетімді ақпаратқа қайшы келетін немесе күтілетін көрсеткіштерден айтарлықтай алшақтайтын анықталған ауытқуларды немесе қатынастарды зерттеуді қамтиды.
  - (b) *Тарту тәуекелі* – Практик маман тапсырманың тақырыбы туралы ақпаратта елеулі бұрмаланулар болған жағдайда қате қорытынды шығару қаупі.
  - (c) *Жалпы мақсаттағы қаржылық есептілік* – Жалпы мақсаттағы тұжырымдамаға сәйкес дайындалған қаржылық есептілік.
  - (d) *Жалпы мақсаттағы тұжырымдама* – Пайдаланушылардың кең ауқымының қаржылық ақпаратқа деген жалпы қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін жасалған қаржылық есеп беру жүйесі. Қаржылық есептілікті дайындау тұжырымдамасы дұрыс ұсыну тұжырымдамасы немесе сәйкестік тұжырымдамасы түрінде ұсынылуы мүмкін.
  - (e) *Сұрау салу* – Ұйым ішінде немесе одан тыс жерлерде хабардар тұлғаларға қаржылық, сондай-ақ қаржылық емес сипаттағы ақпарат беру туралы өтініш жасау.
  - (f) *Шектеулі сенімділік* – Осы ISRE-ға сәйкес қорытындыны білдіру үшін негіз ретінде ақылға қонымды сенімділікпен берілген тапсырмаға қарағанда жоғары болса да, тапсырма мән-жайларында қолайлы деңгейге дейін тапсырма тәуекелін төмендету кезінде алынған сенімділік деңгейі. Дәлелдемелерді жинау процедураларының сипаты, уақыты мен көлемінің үйлесімі, ең болмағанда, маманға сенімділіктің маңызды деңгейін алу үшін жеткілікті. Маңызды болу үшін маман алған сенімділік деңгейі болжамды пайдаланушылардың қаржылық есептілікке деген сенімін арттыруы керек. (A13-тармақты қара).
  - (g) *Практик маман* – Практик кәсіби бухгалтер. Бұл термин жағдайға байланысты өзара әрекеттесу серіктесін, өзара әрекеттесу тобының басқа мүшелерін немесе фирманы қамтиды. ISRE өзара әрекеттесу серіктесі талап немесе жауапкершілікті орындауы керек екенін нақты көрсеткен жағдайларда, «практик» терминінің орнына «өзара әрекеттесу серіктесі» термині қолданылады. «Өзара әрекеттесу серіктесі» және «фирма» терминдері қолданылатын мемлекеттік сектордағы баламалар ретінде қарастырылуы керек.
  - (h) *Кәсіби пайымдау*– Шолу тапсырмасының тиісті жағдайларына сәйкес келетін процедуралар туралы негізделген шешімдер қабылдау үшін кепілдіктерді, бухгалтерлік есепті және этикалық стандарттарды қамтамасыз ету контекстінде тиісті дайындықты, білім мен тәжірибені қолдану.

⁵ IAASB IFAC жариялаған *Сапаны бақылау, аудит, шолу, басқа кепілдіктер және ілеспе қызметтер бойынша халықаралық ұсынымдар анықтамалығында* (бұдан әрі - Анықтамалық) шығарған халықаралық стандарттарға қатысты терминдердің глоссарийі.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- (i) *Тиісті этикалық талаптар* – Әдетте, шектеулі сипатқа ие ұлттық талаптармен Бухгалтерлерге арналған халықаралық әдеп стандарттары жөніндегі кеңестің Кәсіби бухгалтерлер этикасының халықаралық кодексінің қағидасын (Тәуелсіздіктің халықаралық стандарттарын қоса алғанда) (IESBA Кодексі) қамтитын аудитті жүргізу немесе қаржылық есептілікті тексеру немесе ілеспе қызметтерді қамтамасыз ету немесе көрсету бойынша басқа да міндеттемелер кезінде өзара әрекеттесу жөніндегі топ пен өзара әрекеттесу сапасын бақылау жөніндегі маман бағынатын этикалық талаптар.
- (j) *Арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік* – Арнайы мақсаттағы тұжырымдамаға сәйкес дайындалған қаржылық есептілік.
- (k) *Арнайы мақсаттағы тұжырымдама* – Нақты қаржылық ақпаратты пайдаланушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін жасалған қаржылық есеп беру жүйесі. Қаржылық есептілік жүйесі ақпаратты сенімді ұсыну жүйесі немесе сәйкестік жүйесі болуы мүмкін.

Талаптар

Осы ISRE-ға сәйкес міндеттемелерге шолу жүргізу

- 18. Практик маман берілген ISRE-дің барлық мәтінін, оның мақсаттарын түсіну және оның талаптарын дұрыс қолдану үшін оның қосымшалары мен басқа түсіндірме материалдарын білуі керек (Сілтеме: A14-тармағы).

Тиісті талаптарды сақтау

- 19. Практик маман осы ISRE-дің әрбір талабын орындауы керек, егер талап шолуды тексеру тапсырмасына жатпайтын жағдайларды қоспағанда. Егер осы талап қолданылатын мән-жайлар болса, талап шолу тексеру жөніндегі тапсырмаға жатады.
- 20. Практик маман, егер ол тексеру тапсырмасына қатысты берілген ISRE талаптарының барлығын орындамаса, практик маманның есебінде берілген ISRE сәйкестігін ұсынбауы керек.

Этикалық талаптар

- 21. Практик маман тиісті этикалық талаптарды, соның ішінде тәуелсіздікке қатысты талаптарды сақтауы керек. (Сілтеме: A15 - A16 тармақтары).

Кәсіби скептицизм және кәсіби пайымдау

- 22. Практик маман есептілікте елеулі бұрмалануларға әкелетін жағдайлар болуы мүмкін екенін мойындай отырып, тапсырманы кәсіби скептицизммен жоспарлауы және орындауы керек. (Сілтеме: A17-A20 тармақтары).
- 23. Практик маман шолуды тексеру тапсырмасын орындау кезінде кәсіби пайымдауды қолдануы керек. (Сілтеме: A21 - A25 тармақтары).

Тапсырма деңгейінде сапаны бақылау

- 24. Өзара іс-қимыл жөніндегі әріптес тапсырманы орындау мән-жайларына сәйкес дұрыстығын және қаржылық есептілікті растау дағдылары мен әдістері саласында құзыретті болуы тиіс. (Сілтеме: A26-тармағы).
- 25. Өзара әрекеттесу серіктесі мыналарға жауап береді (Сілтеме: A27 - A30 тармақтары):
  - (a) Серіктес тағайындалған әрбір шолу тексеру тапсырмасының жалпы сапасы;
  - (b) Кәсіби стандарттарға және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес тексеру жөніндегі тапсырманы басшылыққа алу, бақылау, жоспарлау және орындау; (Сілтеме: A31-тармағы)
  - (c) Практик маманның есебі жағдайларға сәйкес келеді; және
  - (d) Тапсырма фирманың сапаны бақылау саясатына сәйкес орындалды, оның ішінде:
    - (i) Клиенттермен қарым-қатынасты қабылдау және жалғастыру және тапсырмаларды орындау кезінде тиісті процедуралардың орындалғанына және жасалған қорытындылардың тиісті екендігіне көз жеткізу, соның ішінде келесі мәселелерді қарау өзара әрекеттесу серіктесіне басшылықтың адалдығы туралы қорытынды жасауға мүмкіндік беретін ақпарат бар ма (Сілтеме: A32 - A33 тармақтары);
    - (ii) Шолу тобының қаржылық есептілік саласындағы сенімділік пен білімді қамтамасыз ету дағдылары мен әдістерін қоса алғанда, тиісті құзыреттер мен дағдыларға ие екендігіне көз жеткізу:
      - a. Кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес шолу тапсырмасын орындау; және
      - b. Жағдайларға сәйкес есеп беру; және
    - (iii) Тапсырма бойынша тиісті құжаттаманы жүргізуге жауапты болу.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Міндеттемелерден кейінгі тиісті ойлар

26. Егер өзара әрекеттесу серіктесі фирманы тапсырманы орындаудан бас тартуға мәжбүр ететін ақпаратты білсе, егер ол ертерек қол жетімді болса, өзара әрекеттесу серіктесі фирма мен өзара әрекеттесу серіктесі тиісті шараларды қабылдау үшін бұл ақпаратты фирмаға дереу хабарлауы керек.

Тиісті этикалық талаптарды ұстану

27. Бүкіл жұмыс кезеңінде өзара әрекеттесу серіктесі жағдайды бақылап, өзара әрекеттесу тобы мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзу фактілерін анықтау үшін тиісті тергеулер жүргізу арқылы қырағы болуы керек. Егер өзара іс-қимыл жөніндегі серіктес (фирманың сапасын бақылау жүйесі арқылы немесе өзге тәсілмен) өзара іс-қимыл жөніндегі топ мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзғанын куәландыратын фактілер туралы білсе, өзара іс-қимыл жөніндегі серіктес фирманың басқа қызметкерлерімен кеңесіп, іс-қимылдың тиісті тәртібін айқындауы тиіс.

Мониторинг

28. Фирмадағы сапаны бақылаудың тиімді жүйесі фирмаға сапаны бақылау жүйесіне қатысты фирманың саясаты мен процедуралары өзекті, барабар және тиімді жұмыс істейтініне жеткілікті сенімділікті қамтамасыз етуге арналған мониторинг процесін қамтиды. Өзара әрекеттесу серіктесі фирманың мониторинг процесінің нәтижелерін қарастыруы керек, ол соңғы ақпаратпен, кең таралған фирмамен және егер қажет болса, басқа желілік фирмалармен расталады және осы ақпаратта көрсетілген кемшіліктер тексеруге әсер етуі мүмкін екенін анықтауы керек.

Клиенттермен қарым-қатынасты тану және жалғастыру және шолулар жүргізу

Клиенттермен қарым-қатынасты тануға және сақтауға және келісімиарттарды қайта қарауға әсер ететін факторлар

29. Заңда немесе нормативтік актілерде көзделген жағдайларды қоспағанда, практик маман аттестаттауды өткізуге тапсырма қабылдамауға тиіс, егер: (Сілтеме: А34 - А35 тармақтары)
- (a) Практик маман бұған сенімді емес болса:
    - (i) Тапсырманы орындау үшін ақылға қонымды мақсат бар; немесе (Сілтеме: А36 тармағы)
    - (ii) Бұл жағдайда шолуды тексеру орынды болар еді; (Сілтеме: А37-тармағы);
  - (b) Практик маманның иісті этикалық талаптар, соның ішінде тәуелсіздік сақталмайды деп айтуға негіз бар;
  - (c) Практик маманның тапсырманың мән-жайын алдын ала түсінуі шолу тапсырмасын орындау үшін қажетті ақпарат қолжетімсіз немесе сенімсіз болуы мүмкін екенін көрсетеді; (Сілтеме: А38 тармағы);
  - (d) Практик маманның басшылықтың адалдығына күмәндануға негіз бар, бұл шолуды тексерудің дұрыс жүргізілуіне әсер етуі мүмкін; немесе (Сілтеме: А33 тармағы);
  - (e) Басшылық немесе басқаруға жауапты тұлғалар шолу тексерісін жүргізуге ұсынылған тапсырма жағдайында маманның жұмыс көлеміне шектеу қояды, бұл маманның пікірінше, маманның қаржылық есептілік туралы пікір білдіре алмауына әкеледі.

Шолу міндеттемелерін қабылдаудың алғышарттары

30. Шолу тапсырмасын қабылдас бұрын практик маман: (Сілтеме: А39 тармағы)
- (a) Қаржылық есептілікті дайындау кезінде пайдаланылған қаржылық есептілік жүйесі қолайлы болып табылатындығын анықтау, оның ішінде арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік жағдайында қаржылық есептілік дайындалатын мақсат пен болжамды пайдаланушылар туралы түсінік алуға; және (Сілтеме: А40-А46-тармақтары);
  - (b) Өзінің жауапкершілігін мойындайтын және түсінетін нәрсеге басшылықтың келісімін алуға (Сілтеме: А47 - А50 тармақтары):
    - (i) Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес қаржылық есептілікті дайындағаны үшін, оның ішінде қажет болған жағдайда оның дұрыс ұсынылуы;
    - (ii) Басшылық жосықсыз әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмалануларды қамтымайтын қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін міндетті; және
    - (iii) Практик маманға мыналарды:
      - a. Жазбалар, құжаттар және басқа да мәселелер сияқты қаржылық есептілікті дайындауға қатысты барлық белгілі ақпаратқа қол жеткізуді;

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- b. Практик маманды тексеру мақсатында басшылықтан сұрай алатын қосымша ақпаратты; және
  - c. Практик маманға дәлелдемелер алу қажет деп санайтын ұйым ішіндегі тұлғаларға шексіз қол жетімділікті қамтамасыз ету
31. Егер практик маман шолу тапсырмасын қабылдаудың алғышарты болып табылатын жоғарыда аталған сұрақтардың ешқайсысын қанағаттандырмаса, ол бұл мәселені басшылықпен немесе басқару функциялары жүктелген тұлғалармен талқылауы керек. Егер осы мәселелер бойынша практик маманды қанағаттандыратын өзгерістер енгізу мүмкін болмаса, маман заңға немесе нормативтік құжаттарға сәйкес талап етілетін жағдайларды қоспағанда, ұсынылған тапсырманы қабылдамауы керек. Алайда, мұндай жағдайларда орындалған тапсырма берілген ISRE-ге сәйкес келмейді. Тиісінше, практик маман осы ISRE-ге сәйкес шолу жүргізілгені туралы мәлімдемені практик маманның есебіне енгізбеуі керек.
32. Егер тапсырманы қабылдағаннан кейін практик маман жоғарыда айтылғандардың ешқайсысына қанағаттанбайтынын анықтаса, ол бұл мәселені басшылықпен немесе басқару жауапкершілігі жүктелген тұлғалармен талқылап, анықтауы керек:
- (a) Бұл мәселені шешуге болады ма;
  - (b) Тапсырманы орындауды жалғастыру орынды ма; және
  - (c) Бұл мәселені маманның есебінде қалай көрсету керек және егер солай болса.

Практик маманның баяндамасының тұжырымдамасы заңмен немесе ережемен белгіленген кездегі қосымша ойлар

33. Тапсырма бойынша практик маманның қорытындысында, егер қорытынды 86-тармақтың талаптарын қанағаттандырса ғана, тапсырма осы ISRE-ге сәйкес орындалғаны көрсетілуі мүмкін.
34. Кейбір жағдайларда, шолу қолданыстағы заңнамаға немесе белгілі бір юрисдикцияның нормативтік актілеріне сәйкес жүргізілсе, бұл заңнама маманның есебін осы ISRE талаптарынан айтарлықтай ерекшеленетін нысанда немесе терминдерде ұсынуды немесе тұжырымдауды талап етуі мүмкін. Мұндай жағдайларда маман пайдаланушылар қаржылық есептілікті қарау нәтижесінде алынған сенімділікті дұрыс түсінбеуі мүмкін бе, егер солай болса, маманның есебіндегі қосымша түсініктемелер ықтимал түсінбеушілікті жеңілдетуі мүмкін бе деген мәселені қарастыруы керек. (Сілтеме: A51, A148 тармақтары).
35. Егер практик маманның есебіндегі қосымша түсініктемелер ықтимал түсініспеушіліктерді жоюға көмектеспейді деген қорытындыға келсе, ол заң немесе нормативтік акт талап етпесе, шолу тексерісін жүргізу тапсырмасын қабылдамауы керек. Осындай заңға немесе нормативтік актіге сәйкес жасалған шолу осы ISRE стандартының талаптарына сәйкес келмейді. Тиісінше, практик маман практик маманның есебіне осы ISRE-ге сәйкес шолу жүргізілді деген мәлімдемені қоспауы керек. (Сілтеме: A51, A148 тармақтары).

Қатысу шарттарын келісу

36. Тапсырманы орындамас бұрын практик маман жағдайға байланысты тапсырманың шарттарын басшылықпен немесе басқару үшін жауапкершілік жүктелген тұлғалармен келісуі керек.
37. Тапсырманы орындаудың келісілген шарттары тапсырманы орындау туралы хатта немесе жазбаша келісімнің басқа тиісті нысанында тіркелуі керек және мыналарды қамтуы керек: (Сілтеме: A52 - A54, A56 тармақтары)
- (a) Қаржылық есептілікті мақсатты пайдалану және тарату және егер бар болса, пайдалануға немесе таратуға кез келген шектеулер;
  - (b) Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін анықтау;
  - (c) Шолу бойынша тапсырманың мақсаты мен көлемі;
  - (d) Практик маманның міндеттері;
  - (e) 30(b) тармақта көрсетілген міндеттерді қоса алғанда, басшылықтың міндеттері; (Сілтеме: A47-A50, A55-тармақтары)
  - (f) Шолу тексерісі аудит емес және маман қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікір білдірмейтіні туралы мәлімдеме; және
  - (g) Практик маман есептің болжамды нысаны мен мазмұнына нұсқау, сондай-ақ есептің болжамды нысаны мен мазмұнынан өзгеше болуы мүмкін жағдайлар туындауы мүмкін екендігі туралы мәлімдеме.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Қайталанатын тапсырмалар

38. Қайталанатын шолу тексерулері жағдайында маман тексеру жүргізуге байланысты пайымдаулардың өзгеруін, тексеру жүргізу шарттарын қайта қарауды және басшылыққа немесе мән-жайларға байланысты тексеру жүргізуге жауапты тұлғаларға тексеру жүргізудің қолданыстағы шарттары туралы еске салу қажеттілігін қоса алғанда, мән-жайлар талап етіле ме, жоқ па деген мәселені қарауы тиіс. (Сілтеме: А57 тармағы)

Шолу шарттарындағы өзгерістерді қабылдау

39. Практик маман егер бұл үшін жеткілікті негіздер болмаса, шарттың талаптарын өзгертуге келіспейді. (Сілтеме: А58-А60 тармақтары).
40. Егер шолуды тексеру тапсырмасы аяқталғанға дейін практик маманға тапсырманы сенімділік алынбайтын етіп өзгерту ұсынылса, ол бұл үшін ақылға қонымды негіздеме бар-жоғын анықтауы керек. (Сілтеме: А61 - А62 тармақтары).
41. Егер тапсырманы орындау барысында тапсырманың шарттары өзгерсе, практик маман мен басшылық немесе басқаруға жауапты тұлғалар жағдайға байланысты өтінім-хатта немесе жазбаша келісімнің басқа да тиісті нысанында тапсырманың жаңа шарттарын келісіп, бекітуі тиіс.

Басшылықпен және басқаруға жауапты тұлғалармен байланыс

42. Практик маман тексеру тапсырмасын орындау барысында басшылыққа немесе басқаруға жауапты тұлғаларға тексеру тапсырмасына қатысты барлық мәселелер туралы уақтылы хабарлауы керек, бұл маманның кәсіби пікірі бойынша басшылықтың немесе басқаруға жауапты тұлғалардың назарына лайық болу үшін жеткілікті маңызды. (Сілтеме: А63 - А69 тармақтары)

Тапсырманы орындау

Қаржылық есептілікті шолып тексеру кезіндегі маңыздылық

43. Практик маман жалпы қаржылық есептіліктің маңыздылығын анықтайды және процедураларды әзірлеу және осы процедуралардың нәтижелерін бағалау кезінде осы маңыздылықты қолданады. (Сілтеме: А70-А73 тармақтары)
44. Практик маман тұтастай алғанда қаржылық есептіліктің маңыздылығын қайта қарауы керек, егер шолу барысында маман бастапқыда басқа мәнді анықтаған ақпаратқа ие болса. (Сілтеме: А74 тармағы).

Практик маманның ұйым қызметін және ол жүзеге асырылатын ортаны түсінуі

45. Практик маман ұйымның және оның қоршаған ортасы туралы, сондай-ақ қаржылық есептіліктің маңызды бұрмалануы мүмкін орындарды анықтау үшін қолданылатын қаржылық есеп беру жүйесі туралы түсінік алады және сол арқылы осы орындарды жоюға бағытталған процедураларды әзірлеуге негіз болады. (Сілтеме: А75-А77 тармақтары).
46. Практик маманның түсінігі мыналарды қамтиды: (Сілтеме: А78, А87, А89 тармақтары)
- (a) Тиісті салалық, нормативтік және басқа да сыртқы факторлар, соның ішінде қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі;
  - (b) Ұйымның сипаты, оның ішінде:
    - (i) Оның қызметі;
    - (ii) Меншік және басқару құрылымы;
    - (iii) Ұйым жүзеге асыратын және жүзеге асыруды жоспарлап отырған инвестициялардың түрлері;
    - (iv) Ұйымның құрылымы және қаржыландыруы; және
    - (v) Ұйымның мақсаттары мен стратегиялары;
  - (c) Ұйымның бухгалтерлік есеп жүйелері мен жазбалары; және
  - (d) Ұйымның есеп саясатын таңдау және қолдану тәртібі.

Процедураларды әзірлеу және орындау

47. Жалпы қаржылық есептілік туралы қорытындыны растайтын жеткілікті тиісті дәлелдер алу үшін маман іздеу және талдау процедураларын әзірлеп, орындауы керек: (Сілтеме: А79 - А83, А87, А90 тармақтары):
- (a) Ақпаратты ашуды қоса алғанда, қаржылық есептіліктің барлық маңызды баптарын қозғауға; және
  - (b) Қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану мүмкіндігі бар салаларына назар аудару.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

48. Практик маман қажет болған жағдайда басшылықтан және ұйымның басқа қызметкерлерінен келесілерді анықтау үшін сұхбат алады (Сілтеме: А84 - А88 тармақтарын қара):
- (a) Басшылықтың қолданыстағы қаржылық есеп беру жүйесі талап ететін маңызды бухгалтерлік бағалауды қалай жасайды;
  - (b) Байланысты тараптарды және байланысты тараптармен операцияларды, соның ішінде осындай операциялардың мақсаттарын анықтау;
  - (c) Ұйымның қаржылық есептілігіне әсер еткен немесе әсер етуі мүмкін маңызды, әдеттен тыс немесе күрделі операциялардың, оқиғалардың немесе сұрақтардың болуы, оның ішінде
    - (i) Ұйымның бизнесінде немесе операцияларында елеулі өзгерістер;
    - (ii) Қаржылық және борыштық келісімдердің немесе келісімдердің талаптарын қоса алғанда, компанияның қаржылық есептілігіне елеулі әсер ететін шарттар талаптарындағы елеулі өзгерістер;
    - (iii) Журналдардағы маңызды жазбалар немесе қаржылық есептіліктің басқа түзетулері;
    - (iv) Есепті кезеңнің соңында болған немесе танылған елеулі операциялар;
    - (v) Алдыңғы аудит барысында анықталған кез келген түзетілмеген бұрмаланулардың мәртебесі; және
    - (vi) Ұйымға байланысты тараптармен операцияларға немесе қатынастарға әсер ету немесе ықтимал әсер ету;
  - (d) Ұйымға әсер ететін нақты, болжамды немесе болжамды алаяқтық немесе заңсыз әрекеттердің болуы:
    - (i) Ұйымға әсер ететін алаяқтық немесе заңсыз әрекеттер; және
    - (ii) Елеулі сомаларды анықтауға және қаржылық есептілікте, мысалы, салық және зейнетақы заңнамасында ақпаратты ашуға тікелей әсер ететін заңнамалық және нормативтік актілердің ережелерін сақтамау;
  - (e) Басшылық қаржылық есептілікті жасау күні мен қаржылық есептіліктегі ақпаратты түзетуді немесе ашуды талап ететін аудиторлық қорытынды күні арасындағы кезеңде болған оқиғаларды анықтады ма және назарға алды ма;
  - (f) Ұйым өз қызметін жалғастыру қабілетін басшылықтың бағалауы үшін негіздер; (Сілтеме: А89 тармағы)
  - (g) Ұйымның өз қызметін жалғастыру қабілетіне күмән тудыратын оқиғалардың немесе жағдайлардың болуы;
  - (h) Ұйымның қаржылық есептілігіне әсер еткен немесе әсер етуі мүмкін маңызды міндеттемелер, шарттық міндеттемелер немесе шартты міндеттемелер, соның ішінде ақпаратты ашу; және
  - (i) Кезең ішінде елеулі ақшалай емес операциялар немесе өтеусіз мәмілелер.
49. Талдамалық процедураларды әзірлеу кезінде практик маман ұйымның бухгалтерлік есеп жүйесінен алынған мәліметтер талдамалық процедураларды орындау мақсатында жеткілікті ме деген мәселені қарастыруы керек. (Сілтеме: А90-А92 тармақтары)

Нақты жағдайларды қарастыру процедуралары

Байланысты тараптар

50. Тексеру барысында маман басшылық бұрын анықтамаған және маманға аспаған байланысты тараптармен немесе мәмілелермен қарым-қатынастың бар екендігін көрсететін уағдаластықтардың немесе ақпараттың болуына назар аударуы керек.
51. Егер аудит барысында маман ұйымның әдеттегі қызметінен тыс маңызды операцияларды анықтаса, ол басшылықтан келесілер туралы сұрауы керек:
- (a) Бұл операциялардың сипаты;
  - (b) Оларға байланысты Тараптар қатыса ала ма; және
  - (c) Бизнес тұрғысынан мұндай операциялардың негіздемесі (немесе болмауы).

Алаяқтық және заңдар мен ережелерді сақтамау

52. Ұйымда алаяқтық немесе заңдар мен нормативтік актілерді сақтамау белгілері немесе оған күдік болған кезде практик маман:
- (a) Егер бұл заңмен немесе нормативтік актілермен тыйым салынбаған болса, тиісті деңгейдегі басшылыққа немесе басқару үшін жауапкершілік жүктелген тұлғаларға хабарлау; (Сілтеме: А93 тармағы)

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕНДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- (b) Басшылықтың қаржылық есептілікке әсерін (егер бар болса) бағалау;
- (c) Басшылықтың анықталған немесе болжанған алаяқтықтың немесе маманның назарына жеткізілген заңдар мен нормативтік актілерді сақтамаудың салдарын бағалауының қаржылық есептілік жөніндегі маманның қорытындысына және маманның есебіне әсерін (егер бар болса) қарастыру; және
- (d) Практик маман: (Сілтеме: А94-А98 тармақтары)
  - (i) Практик маманнан ұйымнан тыс тиісті органға есеп беруді талап ететін;
  - (ii) Есепті ұйымнан тыс тиісті органға ұсыну осы жағдайларда орынды болуы мүмкін міндеттерді белгілейтін заңдар, ережелер немесе тиісті этикалық талаптар талап етілетінін анықтау.

Қызмет ететін кәсіпорындар

- 53. Қаржылық есептілікке шолу компанияның өз қызметін жалғастыру қабілетін қарастыруды қамтиды. Менеджменттің компанияның үздіксіз жұмысын жалғастыру қабілетін бағалауды қарастырған кезде, маман қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесі талап еткендей бағалауды құрастыру кезінде менеджмент қолданған кезенді немесе егер ұзақ уақыт қажет болса, заң немесе нормативтік актіні қамтуы керек.
- 54. Егер шолу барысында практик маман ұйымның үздіксіз жұмыс істейтін кәсіпорын ретінде өз қызметін жалғастыру қабілетіне айтарлықтай күмән тудыруы мүмкін оқиғалар немесе жағдайлар туралы білсе, практик маман: (А99 тармағын қара)
  - (a) Ұйымның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетіне әсер ететін болашақ іс-қимыл жоспарлары туралы, осы жоспарлардың орындылығы туралы және басшылық осы жоспарларды жүзеге асырудың нәтижелері ұйымның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетіне байланысты жағдайды жақсартады деп санай ма, жоқ па, соны сұрауы;
  - (b) Осы сұраулардың нәтижелерін бағалау, басшылықтың жауаптары жеткілікті негіз беретіндігін анықтау:
    - (i) Егер қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі кәсіпорын өз қызметін жалғастырады деген болжамды қамтыса, қызметтің үздіксіздігі қағидатына сәйкес қаржылық есептілікті ұсынуды жалғастыру; немесе
    - (ii) Қаржылық есептілікте қызметтің үздіксіздігі қағидатына сәйкес ұйымның өз қызметін жалғастыру қабілеті туралы елеулі бұрмаланулар немесе өзге де жаңылыстыратын мәліметтер болмайтынын анықтау; және
  - (c) Шолу нәтижесінде маманға белгілі болған барлық тиісті ақпаратты ескере отырып, басшылықтың жауаптарын қарастыруы тиіс.

Басқа тұлғалар орындайтын жұмысты пайдалану

- 55. Шолу кезінде практик маманға басқа мамандардың жұмысын немесе бухгалтерлік есептен немесе аудиттен басқа салада тәжірибесі бар жеке тұлғаның немесе ұйымның жұмысын пайдалану қажет болуы мүмкін. Егер шолуды тексеру барысында практик маман басқа маман немесе сарапшы жасаған жұмысты қолданса, ол бұл жұмыстың маманның мақсаттарына сәйкес келетініне көз жеткізу үшін тиісті құтұлғалар жасауы керек. (Сілтеме: А80-тармағы)

Қаржылық есептерді негізгі есептік жазбалармен салыстыру

- 56. Практик маман қаржылық есептіліктің ұйымның негізгі шоттарына сәйкес келетіндігі немесе сәйкес келетіндігі туралы дәлелдер алуы керек. (Сілтеме: А100 тармағы)

Практик маманға қаржылық есептіліктің айтарлықтай бұрмалануы мүмкін екендігі белгілі болған кезде қосымша процедуралар

- 57. Егер практик маман қаржылық есептіліктің айтарлықтай бұрмалануы мүмкін деп санайтын сұрақ (сұрақтар) туралы білсе, ол практик маман: (Сілтеме: А101-А105 тармағы)
  - (a) Бұл мәселе немесе сұрақтар тұтастай алғанда қаржылық есептіліктің айтарлықтай бұрмалануына әкелмейтіні туралы қорытынды жасау; немесе
  - (b) Бұл сұрақ (сұрақтар) тұтастай алғанда қаржылық есептіліктегі елеулі бұрмаланулардың себебі болып табылатынын айқындау жеткілікті болатын қосымша процедураларды әзірлеп, орындауы керек.

Кейінгі оқиғалар

- 58. Егер практик маман қаржылық есептілікті жасау күні мен қаржылық есептілікте түзетуді немесе ашуды қажет ететін есеп беру күні арасында болған оқиғалар туралы білсе, маман осы бұрмалануларды түзету туралы басшылыққа жүгінуі керек.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

59. Практик маман - практик маманның есебі жасалған күннен кейін қаржылық есептілікке қатысты қандай да бір процедураларды орындауға міндетті емес. Алайда, егер практик маманның есебі жасалған күннен кейін, бірақ қаржылық есептілік шыққан күнге дейін, практик маманға шығарылуы тиіс факт туралы белгілі болады, маманның назарына, егер ол маманға есеп жасалған күні белгілі болса, маманды есепке өзгерістер енгізуге мәжбүр ететін факт белгілі болса, практик маман:
- (a) Бұл мәселені басшылықпен немесе жағдайға байланысты Басқару жауапкершілігі жүктелген тұлғалармен талқылауы;
  - (b) Қаржылық есептілікке өзгерістер енгізу қажеттілігін анықтауы; және
  - (c) Басшылық бұл мәселені қаржылық есептілікте қалай көрсетуге ниетті екенін сұрауы тиіс
60. Егер басшылық қаржылық есептілікке практик маманның пікірі бойынша қажет болған жағдайда өзгерістер енгізбесе және маманның есебі ұйымға берілген болса, практик маман басшылыққа және басқаруға жауапты тұлғаларға қаржылық есептілік қажетті өзгерістер енгізілгенге дейін үшінші тараптарға берілмеуі керек екенін хабарлауы керек. Егер кейіннен қаржылық есептілік қажетті өзгерістерді енгізбестен шығарылса, практик маманның есебіне деген сенімділікті болдырмау үшін тиісті құтқалар жасауы керек.

Жазбаша өтініштер

61. Практик маман басшылықтан басшылықтың келісілген шарт талаптарында сипатталған өз міндеттерін орындағанын жазбаша растауды сұрауы керек. Жазбаша растау мыналарды қамтуы керек: (Сілтеме: А106-А108 тармақтары)
- (a) Басшылық қаржылық есептілікті қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес дайындау бойынша өз міндеттерін орындады, оның ішінде қажет болған жағдайда оны дұрыс ұсыну және аудит жүргізу шарттарында айтылғандай, маманға барлық қажетті ақпарат пен ақпаратқа қол жетімділікті ұсынды; және
  - (b) Барлық операциялар қаржылық есептілікте тіркелді және көрсетілді.
- Егер заңда немесе ережелер басшылықтан өз жауапкершілігі туралы жазбаша жария мәлімдемелер жасауды талап етсе және маман мұндай мәлімдемелер (a)-(b) тармақшаларында талап етілетін кейбір немесе барлық кепілдіктерді қамтамасыз ететінін анықтаса, мұндай мәлімдемелерде қамтылған тиісті мәселелер міндетті түрде жазбаша кепілдіктерге енгізілмеуі керек.
62. Практик маман сонымен қатар басшылықтың практик маманға не ашқаны туралы жазбаша нұсқаулар алуы керек: (А107-тармақты қара)
- (a) Ұйымның байланысты тараптарының сәйкестендіру деректері және басшылыққа белгілі барлық қатынастар мен байланысты тараптармен операциялар;
  - (b) Ұйымның қызметіне әсер етуі мүмкін кез-келген белгілі алаяқтық немесе болжамды алаяқтыққа қатысты маңызды фактілер;
  - (c) Салдары ұйымның қаржылық есептілігіне әсер ететін заңдар мен ережелерді сақтамаудың белгілі нақты немесе мүмкін жағдайлары;
  - (d) Қаржылық есептілікте қызметтің үздіксіздігі туралы жорамалды пайдалануға қатысты барлық ақпарат;
  - (e) Қаржылық есептілік жүйесі түзетуді немесе ақпаратты ашуды талап ететін қаржылық есептілік жасалған күннен кейінгі барлық оқиғалар түзетілді немесе ашылды;
  - (f) Ұйымның қаржылық есептілігіне әсер еткен немесе әсер етуі мүмкін маңызды міндеттемелер, шарттық міндеттемелер немесе шартты міндеттемелер, соның ішінде ақпаратты ашу; және
  - (g) Ұйым кезең ішінде жасаған елеулі ақшалай емес операциялар немесе сыйақысыз операциялар.
63. Егер басшылық сұралған жазбаша ұсыныстардың біреуін немесе бірнешеуін ұсынбаса, практик маман: (Сілтеме: А106 тармағы)
- (a) Бұл мәселені басшылықпен және қажет болған жағдайда басқаруға жауапкершілік жүктелген тұлғалармен талқылауы;
  - (b) Басшылықтың адалдығын және оның ұсыныстардың (ауызша немесе жазбаша) және жалпы дәлелдемелердің сенімділігіне әсерін асыра бағалауы; және
  - (c) Осы ISRE-ге сәйкес практик маманның есебіндегі қорытындыға ықтимал әсерді анықтауды қоса алғанда, тиісті әрекеттерді жасауы тиіс.
64. Егер бас тартуға қолданыстағы заңнамамен немесе нормативтік актілермен рұқсат етілсе практик маман, егер:

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- (a) Маман жазбаша кепілдіктерді сенімсіз ететін басшылықтың адалдығына жеткілікті күмән бар деген қорытындыға келсе; немесе
- (b) Басшылық 61-тармаққа сәйкес талап етілетін сенімділік бермесе қаржылық есептілік бойынша қорытындыдан бас тартуы немесе тапсырманы орындаудан бас тартуы тиіс.

Жазбаша ұсынымдармен қамтылатын күн мен кезең (кезеңдер)

65. Жазбаша куәліктерді жасау күні маманның есебін жасау күніне барынша жақын, бірақ одан кешіктірілмеуге тиіс. Жазбаша ұсыныстар практик маманның есебінде айтылған барлық қаржылық есептер мен кезеңдерді қамтуы керек.

Жүргізілген процедуралар нәтижесінде алынған дәлелдемелерді бағалау

66. Практик маман орындаған процедуралар жеткілікті тиісті дәлелдемелерді қамтамасыз ете ме, жоқ па, соны бағалауы керек және егер жоқ болса, қаржылық есептілік бойынша қорытынды жасау үшін осы жағдайларда қажет деп санайтын басқа процедураларды орындауы керек. (Сілтеме: А109-тармағы)
67. Егер практик маман қорытынды жасау үшін жеткілікті тиісті дәлелдер ала алмаса, ол басшылықпен және басқаруға жауапты тұлғалармен, қажет болған жағдайда, мұндай шектеулердің шолу көлеміне әсерін талқылауы керек. (Сілтеме: А110 - А111 тармақтары)

Практик маманның есебіне әсерін бағалау

68. Практик маман өзінің есебіне әсерін анықтау үшін орындалған процедуралардан алынған дәлелдерді бағалауы керек. (Сілтеме: А109-тармағы).

Қаржылық есептілік бойынша практик маманның қорытындысын қалыптастыру

Қаржылық ведомостарға байланысты қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін қарау

69. Қаржылық есептілік бойынша қорытындыны қалыптастыру кезінде практик маман:
- (a) Қаржылық есептіліктің қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне қаншалықты сәйкес келетінін немесе оны сипаттайтынын бағалауы; (Сілтеме: А112 - А113-тармақтар)
  - (b) қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінің талаптары мен орындалған процедуралардың нәтижелері тұрғысынан:
    - (i) Қаржылық есептілікте қолданылатын терминология, оның ішінде әрбір қаржылық есептің атауы сәйкес келе ме;
    - (ii) Қаржылық есептілік таңдалған және қолданылатын есеп саясатының негізгі ережелерін жеткілікті түрде ашады ма ;
    - (iii) Таңдалған және қолданылатын есеп саясаты қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес келеді ме және орынды ма;
    - (iv) Басшылық жасаған бухгалтерлік бағалау негізді болып табылады ма;
    - (v) Қаржылық есептілікте ұсынылған ақпарат орынды, сенімді, салыстырмалы және түсінікті; және
    - (vi) Қаржылық есептілік болжамды пайдаланушыларға маңызды операциялар мен оқиғалардың қаржылық есептілікте көрсетілген ақпаратқа әсерін түсінуге мүмкіндік беретін барабар ақпаратты қамтиды ма екендігін қарастыруы тиіс. (Сілтеме: А114-А116-тармақтар)

70. Практик маман әсерді:

- (a) Ұйымның өткен жылғы қаржылық есептілігінің аудиті мен аудиті барысында анықталған түзетілмеген бұрмалаулар; және;
- (b) Ұйымның бухгалтерлік есеп тәжірибесінің сапалық аспектілері, соның ішінде басшылықтың ықтимал біржақты емес пікірлерінің белгілері қарастыруға міндетті. (А117 - А118 тармақтарын қара)

71. Егер қаржылық есептілік ақпаратты сенімді ұсыну жүйесін қолдана отырып дайындалса, практик маман: (Сілтеме: А115-тармағы)

- (a) Қолданылатын жүйеге сәйкес қаржылық есептіліктің жалпы көрінісі, құрылымы және мазмұнын; және

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- (b) Қаржылық есептілік, оның ішінде тиісті ескертпелер, операциялар және оның артындағы оқиғалар сенімді ұсынуға қол жеткізілетіндей немесе жағдайға байланысты тұтастай алғанда қаржылық есептілік контекстінде сенімді және әділ ұсынуды көрсете ме екендігін қарастыруы керек.

Тұжырым нысандары

72. Өзгертілмеген де, өзгертілген де қаржылық есептілік жөніндегі маманның қорытындысы қаржылық есептілікті жасау кезінде пайдаланылған қаржылық есептілік жүйесінің мәтінінде тиісті нысанда көрсетілуі тиіс.

Өзгертілмеген қорытынды

73. Практик маман тұтастай алғанда қаржылық есептілік туралы маманның есебінде өзгертілмеген қорытындыны білдіруі керек, егер маман оның назарына ештеңе жетпеді деген қорытынды жасауға мүмкіндік беретін шектеулі сенімділікке ие болса, бұл практик маманның қаржылық есептіліктің қолданыстағы қағидаттарына сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмағанына сендіреді.
74. Егер практик маман өзгертілмеген қорытынды білдірсе, ол, егер заңнамада немесе нормативтік актілерде өзгеше көзделмесе, жағдайға байланысты келесі сөз тіркестерінің бірін қолдануы керек: (Сілтеме: A119 - A120 тармақтары)
- (a) «Біз жүргізген тексеру негізінде біз қаржылық есептілік қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дұрыс ұсынылмаған (немесе шынайы және объективті ұсынылмаған) деп болжауға мүмкіндік беретін ештеңе таппадық» (сенімді ұсыну жүйесін қолдана отырып дайындалған қаржылық есептілік үшін); немесе
- (b) «Біз жүргізген тексеру нәтижелері бойынша біз қаржылық есептілік қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмаған деп болжауға мүмкіндік беретін ештеңе таппадық» (сәйкестік жүйесін қолдана отырып дайындалған қаржылық есептілік үшін).

Өзгертілген қорытынды

75. Практик маман қаржылық есептілік туралы маманның есебінде өзгертілген қорытындыны білдіруі керек, егер:
- (a) Жүргізілген процедуралар мен алынған дәлелдемелер негізінде маман қаржылық есептілікте елеулі бұрмаланулар бар екенін анықтайды; немесе
- (b) Практик маман жалпы қаржылық есептілікке қатысты маңызды болып табылатын қаржылық есептіліктің бір немесе бірнеше баптарына қатысты жеткілікті тиісті дәлелдер ала алмады.
76. Егер практик маман қаржылық есептілікте жасалған қорытындыны өзгертсе, ол:
- (a) Практик маманның есебіндегі қорытынды пункті үшін жағдайға байланысты «Ескертпесі бар қорытынды», «Теріс қорытынды» немесе «Қорытындыдан бас тарту» тақырыбын пайдалануы; және
- (b) Өзгерту үшін негіз болған мәселенің сипаттамасын тиісті тақырыппен (мысалы, «Ескертпемен шығару үшін негіз», «Қолайсыз шығару үшін негіз» немесе «Жағдайға байланысты шығарудан бас тарту үшін негіз») қорытындының тікелей алдындағы маман есебінің жеке тармағында («шығару үшін негіздеме» деп аталады) ұсынуы тиіс.

Қаржылық есептілік елеулі бұрмалаушылықтарды қамтиды

77. Егер практик маман қаржылық есептіліктің айтарлықтай бұрмаланғанын анықтаса, ол:
- (a) Егер маман түзетуге негіз болған мәселенің (мәселелердің) әсері маңызды, бірақ қаржылық есептілік үшін барлық жерде емес деген қорытындыға келсе, ескертпемен қорытындыны; немесе;
- (b) Егер өзгерістер енгізуге негіз болған мәселенің (мәселелердің) әсері қаржылық есептілік үшін елеулі де, жалпыға бірдей болып табылса, қолайсыз қорытындыны білдіруі тиіс.
78. Егер практик маман елеулі бұрмаланулардың болуына байланысты қаржылық есептілік туралы ескертумен қорытынды білдірсе, егер заңмен немесе нормативтік актілермен өзгеше талап етілмесе, ол мынадай сөз тіркестерінің бірін қолдануы тиіс:
- (a) «Біз жүргізген тексеру нәтижелері бойынша, «ескертпемен қорытынды жасау үшін негіздер» тармағында сипатталған мәселелердің(мәселелердің) ықпалын қоспағанда, біз қаржылық есептілік барлық маңызды аспектілерде дұрыс ұсынылмаған(немесе шынайы және объективті көрініс бермейтін) деп пайымдауға негіз болатын ештеңе таппадық қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес «(сенімді ұсыну жүйесін пайдалана отырып дайындалған қаржылық есептілік үшін); немесе

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- (b) «Біз жүргізген тексерудің нәтижелері бойынша, ескертпемен қорытындылау үшін негіздеменің тармағында сипатталған мәселенің (мәселелердің) ықпалын қоспағанда, біздің назарымызға қаржылық есептіліктің қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмағанына сендіретін ештеңе жеткен жоқ» (қаржылық есептілік үшін) әділ ұсыну жүйесін пайдалана отырып дайындалған есептілік).
79. Егер маман қаржылық есептілік бойынша қолайсыз қорытынды білдірсе, ол, егер заңнамада немесе нормативтік актілерде өзгеше көзделмесе, жағдайға байланысты мынадай сөз тіркестерінің бірін қолдануы тиіс:
- (a) «Біз жүргізген тексеру нәтижелері бойынша, «теріс қорытынды үшін негіздер» тармағында сипатталған мәселенің (мәселелердің) маңыздылығына байланысты қаржылық есептілік барлық маңызды аспектілерде дұрыс ұсынылмаған (немесе шынайы және әділ көріністі ұсынбаған) болып табылмайды ... қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес «(сенімді ұсыну жүйесін пайдалана отырып дайындалған қаржылық есептілік үшін); немесе
- (b) «Біз жүргізген тексеру нәтижелері бойынша «теріс қорытынды үшін негіз» тармағында сипатталған мәселенің (мәселелердің) маңыздылығына байланысты қаржылық есептілік қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмаған» (талаптардың сақталуын бақылау жүйесін пайдалана отырып дайындалған қаржылық есептілік үшін).
80. «Қорытынды үшін негіз» тармағында не ескертпемен қорытындыға не қолайсыз қорытындыға әкелетін елеулі бұрмалауларға қатысты практик-маман:
- (a) Бұрмалаудың қаржылық салдарын сипаттау және сандық бағалау, егер елеулі бұрмалау қаржылық есептіліктегі нақты сомаларға қатысты болса (ақпаратты сандық ашуды қоса алғанда), егер бұл іс жүзінде мүмкін болмаса, бұл жағдайда маман оны көрсетуі;
- (b) Егер елеулі бұрмалау сипаттамалық ақпаратқа қатысты болса, оның қалай бұрмаланғанын түсіндіруі; немесе
- (c) Егер елеулі бұрмалау ашылуға жататын ақпаратты өткізіп жіберуге қатысты болса, өткізіп алған ақпараттың сипатын сипаттаңыз. Егер оған заңмен немесе ережелермен тыйым салынбаса, практик маман мүмкіндігінше өткізіп алған ақпаратты қамтуы керек.
- Жеткілікті тиісті дәлелдер ала алмау
81. Егер практик маман жеткілікті дәлелдер ала алмайтындықтан қаржылық есептілік туралы пікір қалыптастыра алмаса, онда ол:
- (a) Егер маман анықталмаған бұрмаланулардың қаржылық есептілігіне ықтимал әсер, егер бар болса, елеулі болуы мүмкін, бірақ барлық жерде болмауы мүмкін деген қорытындыға келсе, ескертпемен қорытындыны білдіруі; немесе
- (b) Егер маман анықталмаған бұрмаланулардың қаржылық есептілікке ықтимал әсері, егер бар болса, маңызды да, ауыр да болуы мүмкін деген қорытындыға келсе, қорытындыдан бас тартуы тиіс.
82. Практик мымын (Сілтеме: А121 - А123 тармақтары)
- (a) Практик маман тапсырманы қабылдағаннан кейін басшылық қойған тексеру көлеміне шектеулерге байланысты қаржылық есептілік бойынша қорытынды жасау үшін маман жеткілікті тиісті дәлелдер ала алмаса;
- (b) Практик маман анықталмаған бұрмаланулардың қаржылық есептілікке ықтимал әсері айтарлықтай және кең таралғанын анықтаса;
- (c) Кері қайтарып алуға қолданыстағы заңнамамен немесе нормативтік актілермен рұқсат етілсе тапсырманы орындаудан бас тартуы керек.
83. Егер практик маманға жеткілікті болатындай тиісті дәлелдемелерді алу мүмкін болмаған жағдайда қаржылық есептілікке қатысты ескертпемен қорытынды білдірсе, ол, егер заңнамада немесе нормативтік актілерде өзгеше көзделмесе, жағдайға байланысты мынадай сөз тіркестерінің бірін қолдануы тиіс:
- (a) «Біз жүргізген шолудың негізінде, «ескертпемен қорытынды жасауға негіз» тармағында сипатталған мәселенің (мәселелердің) ықтимал әсерін қоспағанда, біз қаржылық есептілік барлық маңызды аспектілерде дұрыс ұсынылмаған (немесе дұрыс және әділ ұсынылмайды) деп сенуге мүмкіндік беретін ештеңе таппадық.» қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі» (сенімді ұсыну жүйесін пайдалана отырып дайындалған қаржылық есептілік үшін); немесе
- (b) «Біз жүргізген тексеру нәтижелері бойынша, «ескертпемен қорытындылау үшін негіз» тармағында сипатталған мәселенің (мәселелердің) ықтимал әсерін қоспағанда, біз қаржылық есептілік қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмағанына сенуге негіз болатын ештеңе таппадық» («қаржылық есептілік үшін, талаптардың сақталуын бақылау жүйесін пайдалана отырып дайындалған).

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

84. Егер практик маман қаржылық есептілік бойынша қорытындыдан бас тартса, онда қорытынды тармағында ол мыналарды көрсетуі тиіс:
- (a) «Қорытындыдан бас тарту үшін негіздеме» тармағында сипатталған мәселенің (мәселелердің) маңыздылығына байланысты практик маман қаржылық есептілік туралы қорытындыны қалыптастыру үшін жеткілікті тиісті дәлелдемелер ала алмады; және
  - (b) Тиісінше, маман қаржылық есептілік туралы қорытынды бермейді.
85. «Шығару үшін негіздеме» тармағында жеткілікті тиісті дәлелдемелерді алудың мүмкін болмауына байланысты ескертпемен қорытынды жасаған жағдайда не қорытындыдан бас тартқан жағдайда маман жеткілікті тиісті дәлелдемелерді алу мүмкін невазможстігінің себебін (себептерін) көрсетуі тиіс.

Практик маманның қорытындысы

86. Практик маманның шолу тапсырмасы туралы есебі жазбаша түрде жасалуы керек және келесі элементтерді қамтуы керек: (A124 - A127, A148, A150 тармақтарды қара)
- (a) Бұл тәуелсіз практик маманның шолу тапсырмасы туралы есебі екенін анық көрсететін тақырып;
  - (b) Тапсырманың мән-жайына байланысты адресат (адресаттар);
  - (c) Кіріспе бөлім:
    - (i) Қаржылық есептілік кестесіне енгізілген әрбір қаржылық есептіліктің атауын, сондай-ақ әрбір қаржылық есептілікпен қамтылған күн мен кезеңді қоса алғанда, тексерілген қаржылық есептілікті анықтайды;
    - (ii) Есеп саясатының негізгі қағидаттарының қысқаша мазмұнына және өзге де түсіндірме ақпаратқа сілтемелер; және Қаржылық есептілік тексерілді деген мәлімдеме;
  - (d) Қаржылық есептілікті дайындау және дұрыс ұсыну үшін басшылықтың жауапкершілігін сипаттау: (A128 - A131-тармақтарды қара)
    - (i) Оны қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес дайындау, оның ішінде қажет болған жағдайда оны дұрыс ұсыну;
    - (ii) Басшылық алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмалануларды қамтымайтын қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі;
  - (e) Егер қаржылық есептілік арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік болса:
    - (i) Қаржылық есептілік жасалатын мақсаттың сипаттамасы, егер қажет болса, болжамды пайдаланушылар немесе осындай ақпаратты қамтитын арнайы мақсаттағы қаржылық есептіліктегі ескертпеге сілтеме; және
    - (ii) Егер мұндай қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық қаржылық есептілік жүйесін таңдауға құқылы болса, онда қаржылық есептілік үшін басшылықтың жауапкершілігін сипаттауда қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесінің осы жағдайларда тиісті екенін анықтау үшін басшылықтың жауапкершілігін көрсету керек;
  - (f) Осы ISRE және қажет болған жағдайда қолданылатын заңнамаға немесе нормативтік актілерге сілтемені қоса алғанда, қаржылық есептілік бойынша қорытындыны білдіргені үшін маманның жауапкершілігін сипаттау; (A132 - 133, A149-тармақтарды қара)
  - (g) Қаржылық есептілікке шолу және оның шектеулері, сондай-ақ келесі мәлімдемелер: (A134-тармақты қара)
    - (i) Берілген ISRE сәйкес шолу тапсырмасы шектеулі сенімділік тапсырмасы болып табылады;
    - (ii) Маман, негізінен, жағдайларға, сондай-ақ талдамалық процедураларды қолдануға және алынған дәлелдемелерді бағалауға байланысты басшылық пен ұйымдағы басқа тұлғалардың сауалнамасынан тұратын процедураларды орындайды; және
    - (iii) Шолу барысында орындалатын процедуралар халықаралық аудит стандарттарына (ISA) сәйкес жүргізілетін аудит барысында орындалатын процедуралардан едәуір аз және сәйкесінше маман қаржылық есептілік туралы пікір білдірмейді;
  - (h) «Қорытынды» тақырыбының астындағы тармаққа, мыналар кіреді:
    - (i) Жағдайға байланысты 72-85 тармақтарға сәйкес жалпы қаржылық есептілік туралы практик маманның қорытындысы; және
    - (ii) Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары кеңесі шығарған халықаралық қаржылық есептілік стандарттары немесе шағын және орта бизнеске арналған халықаралық қаржылық есептілік стандарты

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

немесе қоғамдық секторға арналған халықаралық қаржылық есептілік стандарттары кеңесі шығарған халықаралық қаржылық есептілік стандарттары; (Сілтеме: A135 - A136 тармақтары)

- (i) Егер қаржылық есептілік бойынша практик маманның қорытындысы өзгерсе:
  - (i) Жағдайға байланысты 72 және 75-85-тармақтарға сәйкес практик маманның өзгертілген қорытындысын қамтитын тиісті тақырыптағы тармақ; және;
  - (ii) Өзгеріске әкелген сұрақты (сұрақтарды) сипаттайтын тиісті тақырыптың кіші тармағы; (Сілтеме: A137-тармақғы)
- (j) Осы ISRE сәйкес практик маманың тиісті этикалық талаптарды сақтау міндеттемесіне сілтеме;
- (k) Практик маманның есепті жасаған күні; (Сілтеме: A144 - A147 тармақтары)
- (l) Практик маманның қолы; және (Сілтеме: A138-тармағы)
- (m) Практик маман өз қызметін жүзеге асыратын юрисдикциядағы орналасқан жері.

Практик маманның баяндамасындағы маңызды сұрақтарға және басқа да мәселелерге баса назар аудару

Маңызды тармақтарды айқындау

- 87. Практик маман пайдаланушылардың назарын қаржылық есептілікте ұсынылған немесе ашылған сұраққа аударуды қажет деп санауы мүмкін, бұл маманның пікірінше, пайдаланушылардың қаржылық есептілікті түсінуі үшін негіз болып табылады. Мұндай жағдайларда маман есепке «осы мәселеге ерекше назар аудару» тармағын енгізуі керек, егер маман осы мәселе қаржылық есептілікте Елеулі бұрмалануларға әкелмейді деген қорытынды жасауға мүмкіндік беретін жеткілікті тиісті дәлелдер алған болса. Мұндай тармақ тек қаржылық есептілікте ұсынылған немесе ашылған ақпаратқа қатысты болуы керек.
- 88. Арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік бойынша практик маманның есебін пайдаланушыларға қаржылық есептілік арнайы мақсаттағы шеңберге сәйкес дайындалғанын және соның салдарынан қаржылық есептілік басқа мақсаттарға сәйкес келмеуі мүмкін екенін хабарлайтын мәселелерге арналған тармақты қамтуы керек. (Сілтеме: A139 - A140 тармақтар).
- 89. Практик маман «мәселенің мәніне ерекше назар аудару» деген тақырыппен «мәселенің мәніне ерекше назар аудару» деген тармақты немесе қаржылық есептілік жөніндегі маманның қорытындысын қамтитын тармақтан кейін тікелей басқа тиісті тақырыпты қамтуы тиіс.

«Өзге де мәліметтер» бөлімі

- 90. Егер практик маман пайдаланушылардың шолуды, маманның міндеттерін немесе оның есебін түсінуі үшін маңызды деп санайтын және заңмен немесе нормативтік актілермен тыйым салынбаған қаржылық есептілікте ұсынылғаннан немесе ашылғаннан басқа мәселе туралы хабарлау қажет деп санайды, ол мұны «Басқа да мәселелер» есебінің тармағында немесе басқа тиісті тақырыпта жасауы керек.

Басқа да есептерді құрастыру бойынша міндеттемелер

- 91. Практик маманнан қаржылық есептілік туралы есепте осы ISRE сәйкес қаржылық есептілік туралы есепті дайындау міндеттерін толықтыратын басқа есептілікті дайындау міндеттерін көрсету талап етілуі мүмкін. Мұндай жағдайларда практик маман есепті дайындаудың осы басқа міндеттерін «Басқа заңнамалық және нормативтік талаптар туралы есеп» деп аталатын есептің жеке бөлімінде немесе «Қаржылық есептілік туралы есеп» деп аталатын есеп бөлімінен кейін бөлімнің мазмұнына сәйкес келетін басқа жолмен қарастыруы керек. (Сілтеме: A141 - A143 тармақтар).

Практик маман әзірлеген қорытындының мерзімі

- 92. Практик маман қаржылық есептілік туралы маманның қорытындысы үшін негіз ретінде жеткілікті тиісті дәлелдер алғанға дейін, оның ішінде сенімділікті қоса алғанда, есеп беру күнін белгілемейді керек. (Сілтеме: A144 - A147-тармақтары)
  - (a) Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес қаржылық есептілікті құрайтын барлық өтініштер, оның ішінде тиісті ескертпелер дайындалған; және
  - (b) Танылған өкілеттіктері бар тұлғалар осы қаржылық есептілік үшін жауапкершілікті өз мойнына алғанын растады.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Құжаттама

93. Шолу құжаттамасын дайындау шолудың осы ISRE және заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес жүргізілгенінің дәлелі болып табылады, егер бұл мүмкін болса және практик маманның есебі үшін негіздің жеткілікті және тиісті жазбасын қамтамасыз етеді. практик маманның есебі. Практик маман осы тапсырмаға бұрын қатысы жоқ тәжірибелі маманның түсінуі үшін жеткілікті тапсырманың келесі аспектілерін уақтылы құжаттауы керек: (Сілтеме: A151-тармағы)
- (a) Осы ISRE және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес орындалған процедуралардың сипаты, уақыты және көлемі;
  - (b) Процедуралардың нәтижелері және осы нәтижелерге негізделген маманның қорытындылары; және
  - (c) Тапсырманы орындау барысында туындаған маңызды мәселелер, олар бойынша маманның тұжырымдары, сондай-ақ осы тұжырымдарды дайындау кезінде жасалған маңызды кәсіби пікірлер.
94. Осы ISRE стандартының талаптарына сәйкес орындалған процедуралардың сипатын, уақыты мен көлемін құжаттау кезінде практик маман мыналарды тіркеуі керек:
- (a) Жұмысты және оның аяқталу күнін кім орындады; және
  - (b) Тапсырманың сапасын, сондай-ақ тексеру күні мен көлемін бақылау мақсатында орындалған жұмысты кім тексерді.
95. Сондай-ақ, практик маман басшылықпен, басқару функциялары жүктелген тұлғалармен және шолуды жүргізуге қатысы бар басқа тұлғалармен, тапсырманы орындау барысында туындаған маңызды мәселелермен, соның ішінде осы мәселелердің сипатымен талқылауды құжаттауы керек.
96. Егер тапсырманы орындау барысында маман қаржылық есептілікке әсер ететін маңызды мәселелерге қатысты практик маманның тұжырымдарына сәйкес келмейтін ақпаратты анықтаса, ол бұл сәйкессіздіктің қалай шешілгенін құжаттауы керек.

* * *

Қолдану жөніндегі нұсқаулық және өзге де түсіндірме материалдар

Осы ISRE қолдану аясы (Сілтеме: 1-2 тармақтар)

- A1. Қаржылық есептілікке шолу жасау кезінде маманнан осы құжатта көрсетілген талаптардан өзгеше болуы мүмкін заңнамалық немесе нормативтік талаптарды сақтау талап етілуі мүмкін. Практик маман осы ISRE-нің кейбір аспектілерін осындай жағдайларда пайдалы деп санаса да, ол барлық тиісті заңнамалық, нормативтік және кәсіби міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз етуге міндетті.

Құрылымдар тобының қаржылық ведомостарын тексеру контекстіндегі компоненттер бойынша қаржылық ақпаратты талдау

- A2. Осы ISRE-ге сәйкес шолу тапсырмаларын ұйым тобының қаржылық есептілік аудиторы оны құрайтын ұйымдар үшін сұрай алады.⁶ Осы ISRE-ге сәйкес шолу тексерісін жүргізуге арналған мұндай тапсырма топ аудиторының топтың аудиті бойынша тапсырманың мән-жайларына сәйкес келетін қосымша жұмысты немесе процедураларды орындауға сұрауымен бірге жүруі мүмкін.

ISQC 1 өзара байланыс (4-тармағын қара)

- A3. СБХС 1 фирманың шолу, соның ішінде шолу тапсырмаларын қоса, ақпараттың дұрыстығын растау бойынша тапсырмалардың сапасын бақылау жүйесін құру және қолдау жөніндегі міндеттерін қарастырады. Бұл міндеттер фирмаус құруға бағытталған:

- Сапаны бақылау жүйесі; және
- Сапаны бақылау жүйесінің мақсатына жетуге бағытталған тиісті саясат және фирманың осы саясаттың орындалуын жүзеге асыру және бақылау процедуралары, соның ішінде келесі элементтердің әрқайсысына қатысты саясат пен процедуралар:
  - Фирма басшылығының сапа үшін жауапкершілігі.
  - Тиісті этикалық талаптар.
  - Клиенттермен қарым-қатынасты және нақты тапсырмаларды қабылдау және сақтау.
  - Адами ресурстар.

⁶ ISA 600, *Арнайы аспектілер-шоғырландырылған қаржылық есептілік аудиті (құрауыштардың аудиторларының жұмысын қоса алғанда)*, A52-тармағы

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- Тапсырмаларды орындау.
  - Мониторинг.
- A4. ISQC 1 фирмдан сапаны бақылау жүйесін құруды және қолдауды талап етеді, бұл ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етеді:
- (a) Фирма мен оның қызметкерлері кәсіби стандарттар мен қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтайды; және
  - (b) Фирма немесе келісімшарт бойынша серіктестер дайындаған есептер жағдайларға сәйкес келеді.⁷
- A5. Сапаны бақылау жүйесін құру және қолдау үшін фирманың жауапкершілігіне қатысты ұлттық талаптар, кем дегенде, ISQC 1 сияқты талап етіледі, егер олар А3 тармағында көрсетілген барлық элементтерді ескерсе және ISQC 1-де көрсетілген талаптардың мақсаттарына жететін фирмаға міндеттемелер жүктесе.

Алдыңғы кезеңдердегі қаржылық есептерді қарау бойынша міндеттемелер (Сілтеме: 5-8, 14-тармақтары)

- A6. Қаржылық есептілікке шолулар қаржылық есептіліктің түріне, көлеміне немесе күрделілігіне байланысты әр түрлі ұйымдар үшін жүргізілуі мүмкін. Кейбір юрисдикцияларда компаниялардың белгілі бір түрлерінің қаржылық есептілігіне шолу жергілікті заңдармен немесе ережелермен және тиісті есеп беру талаптарымен реттелуі мүмкін.
- A7. Тексерулер әртүрлі жағдайларда жүргізілуі мүмкін. Мысалы, олар міндетті аудиттен босатылған компанияларға қажет болуы мүмкін. Тексерулер ерікті негізде де сұралуы мүмкін, мысалы, жеке келісімшарттар бойынша қаржылық есептілікті дайындау немесе қаржыландыру тетіктерін қолдау.

Мақсаты (Сілтеме: 15-тармақ).

- A8. Осы ISRE стандарты маманнан қаржылық есептілік туралы пікір білдіруден бас тартуды талап етеді, егер:
- (a) Практик маман осы тапсырма бойынша есеп шығарады немесе шығаруы керек; және
  - (b) Практик маман жеткілікті тиісті дәлелдер ала алмауына байланысты қаржылық есептілік туралы қорытынды жасай алмайды және маман анықталмаған бұрмаланулардың қаржылық есептілігіне ықтимал әсері, егер бар болса, айтарлықтай және ауқымды болуы мүмкін деген қорытындыға келеді.
- A9. Шолу тексерісін жүргізуге арналған тапсырма шеңберінде жеткілікті тиісті дәлелдемелер алудың мүмкіндігі (көлемнің шектелуі деп аталады) мынадай себептерге байланысты болуы мүмкін:
- (a) Ұйымға тәуелді емес жағдайлар;
  - (b) Практик маманның жұмысын орындау сипатына немесе мерзіміне байланысты мән-жайлар; немесе
  - (c) Басшылық немесе ұйымды басқаруға жауапты тұлғалар қоятын шектеулер.
- A10. Осы ISRE практик маманға шолуды тексеру тапсырмасын қабылдағанға дейін немесе тапсырманы орындау барысында көлемнің шектелуіне тап болған кезде қойылатын талаптар мен ұсыныстарды қамтиды.

Анықтамалар (Сілтеме: 16-тармақ)

«Басшылық» және «Корпоративтік басқаруға» терминдерін қолдану

- A11. Басшылықтың және корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалардың тиісті міндеттері әртүрлі юрисдикцияларда және ұйымдардың әртүрлі түрлерінде ерекшеленеді. Бұл айырмашылықтар практик маманның ISRE стандартының басшылыққа немесе басқаруға жауапты тұлғаларға қойылатын талаптарын қалай қолданатынына әсер етеді. Тиісінше, осы ISRE-де әр түрлі жерлерде қолданылатын «басшылық және қажет болған жағдайда басқаруға жауапты тұлғалар» тіркесі маманның назарын аударуға арналған-әр түрлі ұйымдарда басқару мен басқарудың әртүрлі құрылымдары мен механизмдері болуы мүмкін.
- A12. Қаржылық ақпарат пен сыртқы қаржылық есептілікті дайындауға байланысты әртүрлі міндеттер басшылыққа немесе басқаруға жауапты тұлғаларға келесі факторларға байланысты жүктеледі:
- Ұйымның ресурстары мен құрылымы; және
  - Ұйымдағы басшылық пен жауапты тұлғалардың тиісті рөлдері, олар тиісті заңдарда немесе ережелерде анықталғандай немесе ұйым реттелмейтін болса, ұйым үшін белгіленген кез келген ресми басқару немесе есеп беру механизмдерінде (мысалы, шарттарда, Жарғыда немесе ұйымның басқару құжатының басқа түрінде).

---

⁷ ISQC 1, 11-тармақ.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Мысалы, шағын ұйымдар көбінесе басқару және басқару функцияларын бөліспейді. Ірі ұйымдарда басшылық көбінесе компанияның бизнесін немесе қызметін жүргізуге және есеп беруді дайындауға жауап береді, ал басқару өкілеттігі бар тұлғалар басшылықтың қызметін қадағалайды. Кейбір юрисдикцияларда қаржылық есептілікті дайындауға басшылыққа жауапты тұлғалар жауап береді, ал басқа юрисдикцияларда бұл жауапкершілік басшылыққа жүктеледі.

Шектеулі қамтамасыз ету-жеткілікті тиісті дәлел терминін қолдану (Сілтеме: 17(f) тармағы)

A13. Маманның тұжырымдарының дұрыстығына шектеулі сенімділік алу үшін тиісті дәлелдердің жеткілікті саны қажет. Дәлелдер кумулятивтік сипаттағы және негізінен аудит барысында орындалатын процедуралар нәтижесінде алынған.

Осы ISRE-ге сәйкес міндеттемелерге шолу жасау (Сілтеме: 18-тармақ)

A14. Осы ISRE қаржылық есептілікті тексеруді реттейтін заңдар мен ережелердің күшін жоймайды. Егер осы заңдар мен ережелер осы ISRE талаптарынан өзгеше болса, тек осы заңдар мен ережелерге сәйкес жүргізілген шолу автоматты түрде осы стандартқа сәйкес келмейді.

Этикалық талаптар (Сілтеме: 21-тармақ)

A15. IESBA кодексі этиканың негізгі принциптерін белгілейді:

- (a) Адалдық;
- (b) Объективтілік;
- (c) Кәсіби құзыреттілік және тиісті мұқияттылық;
- (d) Құпиялылық; және
- (e) Кәсіби мінез-құлық.

Этиканың негізгі принциптері кәсіби бухгалтерден күтілетін мінез-құлық стандартын белгілейді.

IESBA кодексі кәсіби бухгалтер негізгі принциптерді сақтау қаупін анықтау, бағалау және жою үшін қолдануы керек тәсілді анықтайтын тұжырымдамалық негіз болып табылады. Аудит, шолу және басқа да кепілдік беру тапсырмалары жағдайында IESBA кодексінде осы тапсырмаларға қатысты тәуелсіздік қатерлеріне тұжырымдамалық негіздерді қолдану арқылы белгіленген халықаралық тәуелсіздік стандарттары бар.

A16. Қаржылық есептілікті шолу тапсырмасы болған жағдайда, IESBA кодексі практик маманнан қаржылық есептілігі тексерілетін компаниядан тәуелсіз болуын талап етеді. IESBA кодексі тәуелсіздікті ақыл-ойдың тәуелсіздігі және сыртқы түрдің тәуелсіздігі деп сипаттайды. Практик маманның тәуелсіздігі оның қорытындыға әсер етуі мүмкін факторлардың әсеріне ұшырамай, қорытынды жасау қабілетін қамтамасыз етеді. Тәуелсіздік маманның адал әрекет ету, объективті болу және кәсіби скептицизмді сақтау қабілетін арттырады.

Кәсіби скептицизм және кәсіби пайымдау

Кәсіби скептицизм (Сілтеме: 22-тармақ)

A17. Кәсіби скептицизм тексеру кезінде алынған дәлелдемелерді сыни бағалау үшін қажет. Бұл сәйкессіздіктерді анықтауды және қарама-қайшы дәлелдерді зерттеуді, сондай-ақ басшылық пен басқаруға жауапты тұлғалардан алынған сұрауларға жауаптар мен басқа ақпараттың дұрыстығына күмәндануды қамтиды. Ол сондай-ақ тапсырманың мән-жайларын ескере отырып, алынған дәлелдемелердің жеткіліктілігі мен орындылығын қарастыруды қамтиды.

A18. Мысалы, кәсіби скептицизм мыналарға мұқият қарауды қамтиды:

- Алынған басқа дәлелдерге сәйкес келмейтін дәлелдер.
- Дәлел ретінде пайдаланылатын құжаттар мен сұрақтарға жауаптардың сенімділігіне күмән келтіретін ақпарат.
- Ықтимал алаяқтықты көрсететін жағдайлар.
- Қосымша процедуралардың қажеттілігін көрсететін кез-келген басқа жағдайлар.

A19. Аудит барысында кәсіби скептицизмді сақтау тәуекелді азайту үшін қажет

- Ерекше жағдайларды елемей.
- Алынған дәлелдер негізінде тұжырымдарды тұжырымдау кезінде шамадан тыс жалпылау.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕНДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- Тексеру барысында орындалуы тиіс процедуралардың сипатын, мерзімдері мен көлемін айқындау кезінде, сондай-ақ осы процедуралардың нәтижелерін бағалау кезінде тиісті емес жорамалдарды пайдалану.

A20. Практик маман ұйым басшылығының және басқару үшін жауапкершілік жүктелген тұлғалардың адалдығы мен адалдығына қатысты өткен тәжірибені ескермейді деп күтуге болмайды. Алайда, басшылықтың және басқаруға жауапты тұлғалардың адалдығы мен адалдығына сену маманды кәсіби скептицизмді сақтау қажеттілігінен босатпайды және оған тексеру мақсатында жеткіліксіз дәлелдермен қанағаттануға мүмкіндік бермейді.

Кәсіби пайымдау (Сілтеме: 23-тармағын қара)

A21. Кәсіби пайымдау шолу тексерісін жүргізу жөніндегі тапсырманы тиісінше орындаудың қажетті шарты болып табылады. Бұл осы ISRE-дің тиісті этикалық талаптары мен талаптарын түсіндіру, сондай-ақ шолу тексерісін жүргізу жөніндегі тапсырманы орындау барысында негізделген шешімдер қабылдау қажеттілігі тапсырманың фактілері мен мән-жайларына тиісті білім мен тәжірибені қолдануды талап ететіндігіне байланысты. Атап айтқанда, кәсіби пікір мына жағдайларда қажет:

- Осы ISRE стандартының талаптарын орындау және дәлелдемелерді жинау үшін қажетті процедуралардың маңыздылығын, сипатын, уақыты мен көлемін анықтау кезінде.
- Орындалған процедуралар нәтижесінде алынған дәлелдеме тапсырманы орындауға байланысты тәуекелді тапсырманы орындау жағдайларында қолайлы деңгейге дейін төмендететінін бағалау кезінде.
- Ұйымның қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін қолдану жөніндегі басшылықтың пайымдауларын қарау кезінде.
- Қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық жасаған бағалаулардың негізділігін қарауды қоса алғанда, алынған дәлелдемелер негізінде қаржылық есептілік туралы қорытынды қалыптастыру.

A22. Практик маманнан күтілетін кәсіби пайымдаудың айрықша ерекшелігі-оны аудиторлық дағдылар мен әдістерді қолдануды қоса алғанда, дайындығы, білімі мен тәжірибесі оған негізделген пайымдаулар жасау үшін қажетті құзыреттілікті қамтамасыз еткен маман жүзеге асырады. Тапсырманы орындау барысында күрделі немесе даулы мәселелер бойынша кеңес беру топ ішінде де, топ арасында да, фирма ішіндегі немесе одан тыс деңгейдегі басқа тұлғалар арасында да маманға негізделген және ақылға қонымды пайымдаулар жасауға көмектеседі.

A23. Жеке тапсырмаларды орындау кезінде кәсіби пайымдауды қолдану маманға бүкіл тапсырма бойынша белгілі фактілер мен жағдайларға негізделеді, соның ішінде:

- Егер қажет болса, ұйымның алдыңғы кезендердегі қаржылық есептілігін дайындау бойынша тапсырмаларды орындау барысында алынған білім.
- Практик маманның ұйымның және оның қоршаған ортасының, оның ішінде оның бухгалтерлік есеп жүйесін түсінуі, сондай-ақ ұйым саласында қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін қолдану.
- Қаржылық есептілікті дайындау және ұсыну дәрежесі басшылықтың шешімдерін қолдануды талап етеді.

A24. Кәсіби пайымдау қол жеткізілген пайымдау аудит және бухгалтерлік есеп принциптерін құзыретті қолдануды көрсете ме, жоқ па және ол есеп беру кезінде маманға белгілі фактілер мен жағдайларға сәйкес негізді ме, жоқ па, соған байланысты бағалануы мүмкін.

A25. Кәсіби пайымдау бүкіл тапсырма бойынша қолданылуы керек. Ол сондай-ақ осы ISRE стандартының талаптарына сәйкес тиісті түрде құжатталуы керек. Кәсіби пайымдау тапсырманың фактілері мен мән-жайларымен немесе алынған дәлелдемелермен расталмаған шешімдерді негіздеу үшін пайдаланылмауы керек.

Қатысу деңгейінде сапаны бақылау (Сілтеме: 24-25 тармақтар)

A26. Сенімділікті қамтамасыз ету дағдылары мен әдістеріне мыналар жатады:

- Дәлелдемелерді алу мен бағалауды қоса алғанда, сенімділік тапсырмасын жоспарлау және орындау кезінде кәсіби скептицизм мен пайымдауды қолдану;
- Ақпараттық жүйелерді, ішкі бақылаудың рөлі мен шектеулерін түсіну;
- Тапсырманың маңыздылығы мен тәуекелдерін қарауды шолу тексеру процедураларының сипатымен, мерзімдерімен және көлемімен байланыстыру;
- Сұрау салу мен талдамалық процедуралардан басқа (мысалы, тексеру, қайта санау, қайта орындау, бақылау және растау) процедуралардың басқа түрлерін қамтуы мүмкін шолуды тексеру тапсырмасына сәйкес келетін процедураларды қолдану;

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- Құжаттаманы жүйелі жүргізу; және
  - Сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмалар бойынша есептерді дайындау үшін қажетті дағдылар мен практикалық әдістерді қолдану.
- A27. Фирмада қабылданған сапаны бақылау жүйесіне сәйкес, клиенттермен жұмыс тобы осы тапсырмаға қолданылатын сапаны бақылау процедураларын орындауға және фирмаға тәуелсіздікпен байланысты фирманың сапаны бақылау жүйесінің жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін тиісті ақпарат беруге жауап береді.
- A28. Әрбір шолу тапсырмасының жалпы сапасы үшін шолу серіктесінің жауапкершілігі контекстіндегі шолу тобының басқа мүшелеріне шолу серіктесінің әрекеттері мен тиісті хабарламалары шолу тапсырмасын орындау кезінде сапаның маңызды екенін және шолу тапсырмасының сапасы үшін келесі факторлардың маңыздылығын көрсетуі керек
- (a) Жұмысты кәсіби стандарттарға, нормативтік және заңнамалық талаптарға сәйкес орындау.
  - (b) Егер қажет болса, фирманың сапасын бақылау саясаты мен процедураларын сақтау.
  - (c) Жағдайларға сәйкес тапсырма бойынша есеп беру.
  - (d) Клиенттермен жұмыс тобының қудалаудан қорықпай өз алаңдаушылықтарын білдіру мүмкіндігі.
- A29. Егер фирма немесе басқа тараптар ұсынған ақпарат басқаша көрсетпесе, онда келісім тобы фирманың сапаны бақылау жүйесіне сүйенуге құқылы. Мысалы, команда фирманың сапаны бақылау жүйесіне сенуі мүмкін:
- Қызметкерлерді жалдау және ресми оқыту арқылы олардың құзыреттілігі.
  - Тәуелсіздік туралы тиісті ақпаратты жинақтау және беру арқылы жүзеге асырылады.
  - Клиенттерді қабылдау және сақтау жүйелері арқылы клиенттермен қарым-қатынасты сақтау.
  - Қадағалау процесі арқылы нормативтік және заңнамалық талаптарды сақтау.
- Шолу тапсырмасының орындалуына әсер етуі мүмкін фирманың сапаны бақылау жүйесінде анықталған кемшіліктерді қарастырған кезде, өзара әрекеттесу серіктесі фирманың осы кемшіліктерді жою үшін жасаған әрекеттерін қарастыруы мүмкін.
- A30. Фирманың сапаны бақылау жүйесіндегі кемшіліктер міндетті түрде шолу тапсырмасы кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес жүргізілмегенін немесе маманның есебі тиісті емес екенін көрсетпейді.

Өзара іс-қимыл мәселелері бойынша топтарды бөлу (Сілтеме: 25(b) тармағы)

- A31. Жалпы аудит тобынан күтілетін тиісті құзыреттер мен мүмкіндіктерді қарастырған кезде, аудит серіктесі келесі мәселелерді қарастыруы мүмкін, мысалы:
- Тиісті оқыту мен қатысу нәтижесінде алынған ұқсас сипаттағы және күрделіліктегі аудиторлық тапсырмаларды түсіну және практикалық тәжірибе.
  - Кәсіби стандарттар мен қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарды түсіну.
  - Тиісті ақпараттық технологияларды және бухгалтерлік есептің немесе аудиттің мамандандырылған салаларын білуді қоса алғанда, техникалық білім.
  - Клиент жұмыс істейтін тиісті салаларды білу.
  - Кәсіби пайымдау қабілеті.
  - Фирманың сапасын бақылау саясаты мен процедураларын түсіну.

Клиенттермен қарым-қатынасты тану және жалғастыру және шолулар жүргізу (Сілтеме: 25(d)(i) тармағы)

- A32. ISQC 1 фирмдан жаңа клиентпен тапсырманы қабылдамас бұрын, бар тапсырманы жалғастыру туралы мәселені шешкен кезде және бар клиентпен жаңа тапсырманы қабылдау туралы мәселені қарастырған кезде осы жағдайларда қажет деп санайтын ақпаратты алуды талап етеді. Клиентпен қарым-қатынасты қабылдау және жалғастыру және тексеру жүргізу туралы шешім қабылдауда өзара әрекеттесу серіктесіне көмектесетін ақпарат мыналар туралы ақпаратты қамтуы мүмкін:
- Негізгі иелердің, негізгі басшылықтың және басқаруға жауапты тұлғалардың адалдығы; және
  - Ағымдағы немесе алдыңғы тексеру тапсырмасы кезінде туындаған маңызды сұрақтар және олардың қарым-қатынастың жалғасуына әсері.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

A33. Егер шолу серіктесінде шолудың дұрыс жүргізілуіне әсер етуі мүмкін дәрежеде басшылықтың адалдығына күмәндануға негіз болса, онда берілген ISRE сәйкес, заңда немесе нормативтік құжаттарда көзделген жағдайларды қоспағанда, тапсырманы орындауға келіспеу керек, өйткені бұл практик маманның дұрыс емес байланыста болуына әкелуі мүмкін.

Клиенттермен қарым-қатынасты тану және жалғастыру және шолулар жүргізу (Сілтеме: 29-тармақ)

A34. Практик маман тапсырманы орындауды жалғастыру және тиісті этикалық талаптарды, соның ішінде тәуелсіздікті, жағдайлар мен жағдайлардың өзгеруіне байланысты бүкіл тапсырма бойына қарастырады. Жұмысты жалғастырудың бастапқы процедуралары және жұмыстың басында тиісті этикалық талаптарды (тәуелсіздікті қоса алғанда) бағалау жұмыс шеңберінде басқа да маңызды іс-әрекеттерді орындамас бұрын маманның шешімдері мен іс-әрекеттерін айқындайды.

Клиенттермен қарым-қатынасты тануға және сақтауға және келісімішарттарды қайта қарауға әсер ететін факторлар (Сілтеме: 29-тармақ)

A35. Сенімділікті қамтамасыз етуге арналған тапсырмалар, егер тапсырма осы тапсырмаға қатысты маман мәлімдеген мақсаттарға⁸ қол жеткізуге ықпал ететін белгілі бір сипаттамаларға ие болса ғана қабылдануы мүмкін.

Ақылға қонымды мақсат (Сілтеме: 29(a)(i) тармағы)

A36. Тапсырманы орындаудың ақылға қонымды мақсаты болуы екіталай болуы мүмкін, мысалы:

- (a) Практик маманның қызмет саласына айтарлықтай шектеулер бар;
- (b) Практик маман клиент маманның атын қаржылық есептілікпен заңсыз байланыстыруға ниетті деп күдіктенеді; немесе
- (c) Тапсырма тиісті заңдардың немесе нормативтік актілердің талаптарын орындауға бағытталған және мұндай заңдар немесе нормативтік актілер қаржылық есептілікке аудит жүргізуді талап етеді.

Шолып тексеруге қатысудың орындылығы (Сілтеме: 29(a)(ii) тармағы)

A37. Егер практик маманның тапсырманы орындау жағдайларын алдын-ала түсінуі аудиторлық тапсырманы қабылдаудың орынсыз екендігін көрсетсе, маман тапсырманың басқа түрін орындау туралы ұсынысты қарастыруы мүмкін. Мысалы, жағдайға байланысты маман аудитті тексеру жүргізуден гөрі орынды деп санауы мүмкін. Басқа жағдайларда, егер тапсырманың мән-жайы аттестаттауға мүмкіндік бермесе, маман жағдайға байланысты компиляция немесе басқа бухгалтерлік қызметтерді көрсету бойынша тапсырманы орындауды ұсынуы мүмкін.

Шолу жүргізу үшін қажетті ақпарат (Сілтеме: 29 (c) тармағы)

A38. Практик маманның шолуды жүргізу үшін қажетті ақпараттың қол жетімді немесе сенімді болатынына күмәндануға негіз болуы мүмкін мысалы, талдамалық процедураларды орындау үшін қажетті бухгалтерлік жазбалар айтарлықтай дәл емес немесе толық емес болуы мүмкін жағдай. Бұл қарастыру кейде шолу тексерісі кезінде пайда болатын, басшылық дайындаған қаржылық есептілікті аяқтау үшін қажетті түзету жолдарын ұсына отырып, басшылыққа көмек көрсету қажеттілігін ескермейді.

Шолу міндеттемелерін қабылдаудың алғышарттары (Сілтеме: 30-тармақ)

A39. Осы ISRE сонымен қатар маманнан маман мен ұйым басшылығы арасында келісілуі керек және маман тапсырманы қабылдағанға дейін ұйымның бақылауында болатын кейбір мәселелерді анықтауды талап етеді.

Қаржылық есептілікті дайындаудың қолданылатын тұжырымдамасы (Сілтеме: 30 (a) тармағы)

A40. Сенімділігін растауға арналған тапсырманы қабылдау шарты дұрыстығын растауға арналған тапсырманы айқындауда көрсетілген критерийлерге⁹ сәйкестігі және олардың болжамды пайдаланушылар үшін қолжетімділігі болып табылады.¹⁰ Осы ISRE стандартының мақсаттары үшін қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі практик маманның қаржылық есептілікті тексеру үшін қолданатын критерийлерін, оның ішінде қажет болған жағдайда қаржылық есептілікті ұсынудың дұрыстығын анықтайды. Кейбір қаржылық есептілік жүйелері ақпаратты сенімді түрде ұсыну жүйелері болып табылады, ал басқалары сәйкестікті қамтамасыз ету жүйелері болып табылады. Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінің талаптары қаржылық есептіліктің нысаны мен мазмұнын, соның ішінде қаржылық есептіліктің толық жиынтығын анықтайды.

⁸ Қамтамасыз етудің негізгі принциптері, 22-тармақ

⁹ Қамтамасыз етудің негізгі принциптері, 42-тармақ

¹⁰ Қамтамасыз етудің негізгі принциптері, 22(b)(ii) тармағы

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінің жарамдылығы

- A41. Қаржылық есептіліктің қолайлы жүйесі болмаса, басшылықта қаржылық есептілікті дайындаудың тиісті негізі жоқ, ал практик маманда қаржылық есептілікті дайындаудың тиісті критерийлері жоқ, ал практик маманда қаржылық есептілікті тексерудің тиісті критерийлері жоқ.
- A42. Қаржылық есептілікте қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінің жарамдылығын анықтауды маман қаржылық есептілікті болжамды пайдаланушылар кім екенін түсіну контекстінде жүзеге асырады. Болжалды пайдаланушылар-бұл маман қаржылық есептілікті дайындайтын жеке тұлғалар, заңды тұлғалар немесе тұлғалар тобы. Практик маман сенімділік туралы есепті оқытындардың барлығын анықтай алмауы мүмкін, әсіресе егер сенімділік туралы есепке қол жеткізе алатын тұлғалар көп болса.
- A43. Көптеген жағдайларда, керісінше дәлелдер болмаған жағдайда, маман қолданыстағы қаржылық есеп беру жүйесі қолайлы деп болжауы мүмкін. қаржылық есептілік жүйесі қолайлы (мысалы, ұйымдардың белгілі бір түрлері үшін жалпы мақсаттағы қаржылық есептілікті дайындау үшін белгілі бір юрисдикциядағы заң немесе нормативтік құқықтық актілер бойынша талап етілетін қаржылық есептілік жүйесі).
- A44. Практик маманның қаржылық есептілікті дайындау кезінде қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінің жарамдылығын анықтауға әсер ететін факторларға мыналар жатады:
- Ұйымның сипаты (мысалы, ол коммерциялық кәсіпорын, мемлекеттік мекеме немесе коммерциялық емес ұйым).
  - Қаржылық есептілікті дайындаудың мақсаты (мысалы, ол пайдаланушылардың кең ауқымының қаржылық ақпаратқа деген жалпы қажеттіліктерін немесе белгілі бір пайдаланушылардың қаржылық ақпаратқа деген қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін жасалған ба).
  - Қаржылық есептіліктің сипаты (мысалы, бұл қаржылық есептіліктің толық жиынтығы ма, әлде қаржылық есептіліктің бір жиынтығы ма).
  - Қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесі заңнамаға немесе нормативтік актілерге сәйкес міндетті болып табыла ма.
- A45. Егер қаржылық есептілікті дайындау үшін пайдаланылатын қаржылық есептілік жүйесі қаржылық есептілікті дайындау мақсаттарын ескере отырып қолайсыз болса және басшылық практик маманның пікірінше қолайлы болып табылатын қаржылық есептілік жүйесін пайдалануға келісім бермесе, онда осы ISRE сәйкес ол тапсырманы орындаудан бас тартуы керек.
- A46. Қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесінің кемшіліктері, оның қолайсыздығын көрсететін, шолу тапсырмасын қабылдағаннан кейін анықталуы мүмкін. Егер осы қаржылық есептілік жүйесін пайдалану заңнамада немесе нормативтік актілерде талап етілмесе, басшылық басқа қолайлы жүйені пайдалану туралы шешім қабылдауы мүмкін. Егер басшылық осылай жасаса, онда осы ISRE сәйкес практик маман қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесінің өзгеруін көрсететін шолуды тексеру тапсырмасының жаңа шарттарын басшылықпен келісуі керек.

Басшылықтың және басқаруға жауапты тұлғалардың міндеттері (Сілтеме: 30(b), 37(e) тармақтары)

- A47. Ұйымның басшылығы жауапты тұлғалардың қадағалауымен дайындаған ұйымның қаржылық есептілігі тексеруге жатады. Осы ISRE басшылыққа және жауапты тұлғаларға жауапкершілік жүктемейді және олардың тиісті міндеттерін реттейтін заңдар мен нормативтік актілердің күшін жоймайды. Дегенмен, осы ISRE стандартына сәйкес шолу басшылық және тиісті жағдайларда басқаруға жауапты тұлғалар шолуды жүргізу үшін негіз болатын белгілі бір міндеттерді мойындағанына негізделген. Шолу басшылықты және жауапты тұлғаларды өз міндеттерінен босатпайды.
- A48. Қаржылық есептілікті дайындауға өзінің жауапкершілігі шеңберінде басшылық қалыптасқан жағдайларда негізделген бухгалтерлік бағалау жүргізуге, сондай-ақ тиісті есеп саясатын таңдауға және қолдануға міндетті. Бұл пайымдаулар қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі аясында жасалады.
- A49. Қаржылық есептілікке шолу жасаудың алғышарттарының маңыздылығын ескере отырып, осы ISRE стандарты маманнан шолу тапсырмасын қабылдамас бұрын өз міндеттерін түсінетіндігі туралы басшылықтың келісімін алуды талап етеді. Практик маман басшылықтың келісімін ауызша да, жазбаша да ала алады. Алайда, кейіннен басшылықтың келісімі тапсырманың жазбаша шарттарында жазылуы керек.
- A50. Егер басшылық және тиісті жағдайларда басқару үшін жауапкершілік жүктелген тұлғалар қаржылық есептілік үшін өз жауапкершілігін мойындамаса немесе мойындағысы келмесе, егер заң немесе нормативтік құжаттар талап етпесе, тапсырма қабылданбауы керек. Практик маманнан шолу тапсырмасын қабылдау талап етілетін жағдайларда, ол басшылыққа және басқаруға жауапты тұлғаларға, егер бар болса, осы сұрақтардың маңыздылығын және тапсырманың салдарын түсіндіруі қажет болуы мүмкін.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Практик маманның баяндамасының тұжырымдамасы заңмен немесе ережемен белгіленген кездегі қосымша ойлар (Сілтеме: 34-35 тармақтар)

A51. Осы ISRE-ге сәйкес, практик маман, егер ол шолу тапсырмасына қатысты берілген ISRE-дің барлық талаптарын орындамасы, берілген ISRE-ге сәйкестігін талап етпеуі керек. Заңдар немесе ережелер әдетте практик маманды тапсырманы орындаудан бас тартуға мәжбүр ететін сұрақтарды орындауды талап етуі мүмкін, егер бұл мүмкін болса, мысалы:

- Практик маман заңмен немесе нормативтік актімен белгіленген қаржылық есептілік жүйесі қолайсыз деп санайды; немесе
- Практик маманның қажетті форматы немесе тұжырымдамасы осы ISRE қарастырған форматтан немесе тұжырымдамадан айтарлықтай ерекшеленеді.

Осы ISRE-ге сәйкес, мұндай жағдайларда жүргізілген шолу берілген ISRE-ге сәйкес келмейді және практик маман берілген тапсырма бойынша дайындалған есепте берілген ISRE-ге сәйкестігін растай алмайды. Маманның осы ISRE-ге сәйкестігін ұсына алмауына қарамастан, оған осы ISRE-ді, оның ішінде есеп беру талаптарын мүмкіндігінше қолдануға кеңес беріледі. Қажет болған жағдайда, түсініспеушіліктерді болдырмау үшін практик маман есепке шолу осы ISRE-ге сәйкес жүргізілмейтіні туралы мәлімдемені қоса алады.

Қатысу шарттарын келісу

Міндеттеме хат немесе жазбаша келісімнің басқа нысаны (Сілтеме: 37-тармақ)

A52. Басшылықтың және басқаруға жауапты тұлғалардың, сондай-ақ практик маманның мүддесі үшін тапсырманы орындауға байланысты түсініспеушіліктерді болдырмау үшін шолу тексерісін бастамас бұрын міндеттеме хатын жіберу.

Міндеттеме-хаттың нысаны мен мазмұны

A53. Міндеттеме хатының нысаны мен мазмұны нақты тапсырмаға байланысты өзгеруі мүмкін. Осы ISRE стандартында қарастырылған сұрақтардан басқа, міндеттеме хаты, мысалы, мыналарды қамтуы мүмкін:

- Шолуға қатысуға басқа мамандар мен сарапшыларды тарту туралы уағдаластықтар.
- Бастапқы тапсырма болған жағдайда, алдыңғы практик маманмен, егер бар болса, уағдаластықтар.
- Шолу тапсырмасының аудитке қойылатын заңнамалық немесе нормативтік талаптарды қанағаттандырмайтындығы.
- Басшылық практик маманға жазбаша сенімділік береді деп күту.
- Басшылықтың қаржылық есептілікке әсер етуі мүмкін және басшылыққа маманның есебін жасау күні мен қаржылық есептілікті шығару күні арасындағы кезеңде белгілі болған фактілер туралы маманға хабарлауға келісімі.
- Басшылықтан міндеттеме хатын алғанын растауды және онда көрсетілген жұмыс шарттарымен келісуді сұрау.

Бөлімше топтарының құрамдас бөліктеріне шолу

A54. Ұйым тобының қаржылық есептілігінің аудитору практик маманнан топтың құрамдас бөліктерінің бірінің қаржылық ақпаратына шолу жасауды сұрауы мүмкін. Топ аудиторуның нұсқауларына байланысты компоненттің қаржылық ақпаратына шолу осы ISRE сәйкес орындалуы мүмкін. Сондай-ақ, топтың аудитору осы ISRE сәйкес орындалатын шолу тексерісін жүргізу жөніндегі жұмысты толықтыратын қосымша процедураларды көрсете алады. Егер шолуды жүргізетін практик маман компоненттің қаржылық есептілігінің аудитору болса, шолу осы ISRE сәйкес орындалмайды.

Заңнамада немесе нормативтік құжаттарда көзделген басшылықтың міндеттері (Сілтеме: 37(е) тармағы)

A55. Егер тапсырманың мән-жайларына сүйене отырып, практик маман тапсырманың белгілі бір шарттарын міндеттеме хатында белгілеудің қажеті жоқ деген қорытындыға келсе, ол әлі де басшылықтың жазбаша келісмін алуы керек және егер қажет болса, осы ISRE талап еткендей, басқару үшін жауапкершілік жүктелген тұлғалар, олар мойындайтын және мойындайтын нәрселер туралы берілген ISRE-де сипатталған өз міндеттерін түсініңіз. Бұл жазбаша келісім, егер заң немесе нормативтік акт өзінің іс-әрекеті бойынша берілген ISRE-де сипатталғандарға баламалы басшылық міндеттерін белгілесе, заңның немесе нормативтік актінің тілін қолдана алады.

Тапсырма шарттары туралы міндеттеме-хат (Сілтеме: 37-тармақ)

A56. Шолу тексерісін жүргізуге арналған мысаллық міндеттеме-хат осы ISRE-ге 1-қосымшада келтірілген.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Қайталанатын міндеттемелер (Сілтеме: 38-тармақ)

A57. Практик маман әр кезеңге жаңа міндеттеме хатын немесе басқа жазбаша келісімді жібермеу туралы шешім қабылдауы мүмкін. Алайда, келесі факторлар шолу шарттарын қайта қарау қажеттілігін немесе қажет болған жағдайда басшылыққа және басқаруға жауапты тұлғаларға шолудың қолданыстағы шарттары туралы еске салуды көрсетуі мүмкін:

- Басшылық шолудың мақсаты мен көлемін түсінбейтіндігінің кез-келген белгілері.
- Кез келген қайта қаралған немесе арнайы тапсырма шарттары.
- Ұйымның жоғарғы басшылығындағы соңғы өзгерістер.
- Ұйымның меншігіндегі елеулі өзгерістер.
- Ұйым қызметінің сипатын немесе ауқымын айтарлықтай өзгерту.
- Ұйымның қызметіне әсер ететін заңнамалық немесе нормативтік талаптардың өзгеруі.
- Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін өзгерту.

Шолу шарттарында өзгерістерді қабылдау

Шолу шарттарын өзгерту туралы өтініш (Сілтеме: 39-тармақ)

A58. Ұйымның практик маманға шолу жүргізуге тапсырманың шарттарын өзгерту туралы өтініші, атап айтқанда, келесі факторларға байланысты болуы мүмкін:

- Қызметке деген қажеттілікке әсер ететін жағдайлардың өзгеруі.
- Бастапқы сұранысқа сәйкес шолу тексерісін жүргізу тапсырмасының сипатын түсінбеу.
- Басшылық белгілеген немесе басқа жағдайлардан туындаған шолу тексерісінің көлемін шектеу.

A59. Ұйымның қажеттіліктеріне әсер ететін жағдайлардың өзгеруі немесе бастапқыда сұралған қызметтің сипатын түсінбеушілік тексеру тапсырмасының шарттарын өзгертуді сұрау үшін ақылға қонымды негіз болып саналуы мүмкін.

A60. Керісінше, егер ол дұрыс емес, толық емес немесе басқаша қанағаттанарлықсыз ақпаратпен байланысты болса, өзгеріс негізді деп саналмауы мүмкін. Мысал ретінде маман қаржылық есептіліктің маңызды бабы бойынша жеткілікті тиісті дәлелдер ала алмайтын жағдайды келтіруге болады және басшылық маманның өзгертілген қорытынды білдіруіне жол бермеу үшін байланысты қызметтерді көрсету тапсырмасын өзгертуді сұрайды.

Қатысу сипатын өзгерту туралы өтініш (Сілтеме: 40-тармақ)

A61. Тапсырманың басқа түріне немесе ілеспе қызметке шолу тексерісін жүргізуге тапсырманы өзгертуге келісім бермес бұрын, осы ISRE-ге сәйкес шолу тексерісін жүргізу үшін жалданған маман осы ISRE көрсетілген мәселелерге қосымша мұндай өзгерістің кез келген заңды немесе шарттық салдарын қарастыруы қажет болуы мүмкін.

A62. Егер практик маман тапсырманың немесе ілеспе қызметтің басқа түріне шолу тексерісін жүргізуге тапсырманы ауыстыру үшін жеткілікті негіздердің бар екендігі туралы қорытындыға келсе, шолу тексерісін немесе ілеспе қызметті жүргізуге тапсырма шеңберінде орындалған жұмыс есепте көрсетілуі тиіс. Егер практик маман тапсырманы тапсырманың басқа түріне немесе ілеспе қызметке шолу тексерісін жүргізуге ауыстыру үшін жеткілікті негіздер бар деген қорытындыға келсе, өзгерген сәтке дейін шолу тексерісін жүргізу тапсырмасы шеңберінде орындалған жұмыс өзгертілген тапсырмаға қатысы болуы мүмкін. Басқа тапсырма немесе онымен байланысты қызмет туралы есепте шатасуды болдырмау үшін сілтемелер болмауы керек:

- (a) Аттестаттауды өткізуге арналған бастапқы тапсырма; немесе
- (b) Егер тексеру тапсырмасы сенімділік тапсырмасына өзгертілмесе, бастапқы тексеру тапсырмасы аясында орындалуы мүмкін кез келген процедуралар.

Басшылықпен және басқаруға жауапты тұлғалармен байланыс (Сілтеме: 42-тармақ)

A63. Шолу тапсырмасы аясында маманның басшылықпен және басқаруға жауапты тұлғалармен қарым-қатынасы келесі түрде жүзеге асырылады:

- (a) Шолу процедураларын орындау барысында маман жасаған сұраулар; және
- (b) Басқа хабарламалар, тиімді екіжақты қарым-қатынас контекстінде, туындаған мәселелерді түсіну үшін және тапсырма шеңберінде сындарлы жұмыс қатынастарын дамыту.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- A64. Хабарламаларды берудің тиісті мерзімдері істің мән-жайына байланысты. Тиісті факторларға мәселенің маңыздылығы мен сипаты, сондай-ақ басшылық немесе басқаруға жауапты тұлғалар қабылдауы күтілетін кез келген әрекеттер жатады. Мысалы, егер басшылық немесе басқаруға жауапты тұлғалар маманға оны жеңуге көмектесе алса, аудит барысында туындаған елеулі қиындықтар туралы мүмкіндігінше тезірек хабарлау орынды болуы мүмкін.
- A65. Заңнама немесе ережелер басқаруға жауапты тұлғаларға белгілі бір мәселелерді жеткізуде аудиторлық маманды шектеуі мүмкін. Мысалы, заң немесе ережелер тиісті органның нақты немесе болжамды заңсыз әрекетті тергеуіне кедергі келтіруі мүмкін ақпаратты немесе басқа әрекеттерді беруге арнайы тыйым салуы мүмкін. Кейбір жағдайларда практик маманның құпиялылықты сақтау міндеті мен ақпаратты жеткізу міндеті арасындағы ықтимал қақтығыстар күрделі болуы мүмкін. Мұндай жағдайларда практик маман заң көмегіне жүгіне алады.

Шолуға қатысты сұрақтар туралы хабарлама

- A66. Осы ISRE талаптарына сәйкес басшылықтың немесе басқаруға жауапты тұлғалардың назарына жеткізілуі тиіс мәселелер мыналарды қамтуы мүмкін:
- Практик маманның міндеттеме-хатта немесе жазбаша келісімнің басқа да тиісті нысанында баяндалған шолу тексерісін жүргізу жөніндегі міндеттері.
  - Маңызды шолу нәтижелері, мысалы:
    - Бухгалтерлік есеп саясатын, бухгалтерлік бағалауды және қаржылық есептіліктегі ақпаратты ашуды қоса алғанда, ұйымның бухгалтерлік тәжірибесінің маңызды сапалық аспектілері туралы маманның пікірі.
    - Практик маман осы ISRE шеңберінде қосымша процедураларды орындауды қажет деп санайтын жағдайларды қоса алғанда, процедураларды орындау нәтижелері бойынша елеулі қорытындылар. Практик маманға басқаруға жауапты тұлғалар нақты операцияларға немесе оқиғаларға қатысты фактілер мен жағдайларды бірдей түсінетіндігін растау қажет болуы мүмкін.
    - Практик маманның қорытындысының өзгеруіне әкелуі мүмкін сұрақтар.
    - Тексеру барысында туындаған елеулі қиындықтар (егер олар туындаса), мысалы, күтілетін ақпараттың болмауы, маман тексеру үшін қажет деп санайтын дәлелдемелерді алудың күтпеген мүмкін еместігі немесе басшылық маманға қойған шектеулер. Кейбір жағдайларда мұндай қиындықтар, егер басшылық немесе басқаруға жауапты тұлғалар жоймаса, маманның қорытындысының өзгеруіне немесе кейбір жағдайларда маманның тапсырманы орындаудан бас тартуына әкелуі мүмкін көлемнің шектелуі болуы мүмкін.
- A67. Кейбір ұйымдарда ұйымды басқару мен басқаруға әр түрлі тұлғалар жауап береді. Мұндай жағдайларда басшылық басқаруға жауапты тұлғаларға басшылықты қызықтыратын мәселелерді хабарлауға жауапты болуы мүмкін. Басшылықтың басқаруға жауапты тұлғалардың назарына практик маманның назарына жеткізуге міндетті мәселелерді жеткізуі практик маманды осы мәселелерді басқаруға жауапты тұлғалардың назарына жеткізу міндетінен босатпайды. Алайда, бұл мәселелерді басшылықтың назарына жеткізу бұл мәселелерді практик-мамандардың назарына жеткізудің нысаны мен мерзіміне әсер етуі мүмкін.

Үшінші тұлғалармен байланыс

- A68. Мысалы, кейбір юрисдикцияларда практик маманнан заңға немесе ережелерге сәйкес талап етілуі мүмкін:
- Басқаруға жауапты тұлғалардың назарына жеткізілген кейбір мәселелер туралы реттеуші немесе құқық қолдану органдарын хабардар ету. Мысалы, кейбір юрисдикцияларда, егер басшылық пен басқаруға жауапты тұлғалар түзету шараларын қолданбаса, бұрмаланулар туралы билікке хабарлау қажет болуы мүмкін.
  - Тиісті реттеуші немесе қаржыландырушы органдарға басқаруға жауапты тұлғалар үшін дайындалған белгілі бір есептердің көшірмелерін ұсыну немесе кейбір жағдайларда мұндай есептерді көпшілікке ұсыну.
- A69. Егер заң немесе ережелер маманға маманның жауапты тұлғалармен жазбаша хабарламаларының көшірмесін үшінші тарапқа беруге міндеттесе, оған басшылықтың немесе жауапты тұлғалардың алдын-ала келісімі қажет болуы мүмкін.

Тапсырманы орындау

Қаржылық есептерді қарау кезіндегі маңыздылығы (Сілтеме: 43-тармақ)

- A70. Практик маман қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі контекстінде маңыздылық мәселесін қарастырады. Кейбір қаржылық есептілік жүйелерінде маңыздылық ұғымы қаржылық есептілікті дайындау және ұсыну аясында қарастырылады. Қаржылық есеп беру жүйелері маңыздылық ұғымын әр түрлі тұрғыдан талқылай алатынына қарамастан, олар жалпы мынаны түсіндіреді:

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- Бұрмаланулар, соның ішінде өткізіп жіберулер, егер олар жеке немесе жиынтықта, қаржылық есептілік негізінде қабылданған пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп күтуге болатын болса, маңызды болып табылады;
- Маңыздылық туралы пайымдаулар ілеспе жағдайларды ескере отырып қабылданады және бұрмаланудың мөлшеріне немесе сипатына немесе екі фактордың жиынтығына байланысты; және
- Қаржылық есептілікті пайдаланушылар үшін маңыздылық туралы пайымдаулар пайдаланушылардың қаржылық ақпаратқа топ ретінде қажеттіліктерін есепке алуға негізделген. Бұрмаланудың қажеттіліктері әр түрлі болуы мүмкін нақты пайдаланушыларға ықтимал әсері қарастырылмайды.

A71. Егер ол қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінде болса, онда маңыздылық тұжырымдамасын талқылау практик маманға аудит барысында маңыздылығын анықтауға негіз береді. Егер олай болмаса, жоғарыда келтірілген ойлар практик маманға маңыздылығын анықтауға негіз береді.

A72. Маңыздылықты анықтау маманның кәсіби пікірінің мәні болып табылады және оның қаржылық есептілікті пайдаланушылардың қажеттіліктері туралы идеясына байланысты. Бұл тұрғыда практик маман пайдаланушылар деп болжауға кеңес береді

- Олар экономикалық қызмет және бухгалтерлік есеп саласында жеткілікті білімге ие және қаржылық есептіліктегі ақпаратты ақылға қонымды ұқыптылықпен зерттеуге дайын;
- Олар қаржылық есептіліктің маңыздылық деңгейінде дайындалатынын, ұсынылатынын және тексерілетінін түсінеді;
- Бағалауды, пайымдауды қолдануға және болашақ оқиғаларды есепке алуға негізделген сомаларды бағалауға тән белгісіздікті тану; және
- Қаржылық есептілікте қамтылған ақпарат негізінде негізделген экономикалық шешімдер қабылдау.

Сонымен қатар, белгілі бір пайдаланушылардың ерекше қажеттіліктерін қанағаттандыруға арналған қаржылық есептілікке қатысты тексеру жүргізілетін жағдайларды қоспағанда, ақпараттық қажеттіліктері әр түрлі болуы мүмкін нақты пайдаланушыларға бұрмаланудың ықтимал әсері әдетте қарастырылмайды.

A73. Тұтастай алғанда қаржылық есептілікке қатысты не маңызды екендігі туралы маманның пікірі қаржылық есептілік бойынша қорытындыны білдіру үшін негіз ретінде маманның алған сенімділік деңгейіне қарамастан бірдей.

Маңыздылықты қайта қарау (Сілтеме: 44-тармақ)

A74. Практик маман жасаған қаржылық есептіліктің маңыздылығын анықтау тапсырманы орындау барысында қайта қарауды қажет етуі мүмкін:

- Шолып тексеру барысында болған жағдайлардың өзгеруі (мысалы, ұйым бизнесінің едәуір бөлігін сату туралы шешім).
- Берілген ISRE-ге сәйкес тексеру процедураларын орындау нәтижесінде ұйымның және оның қоршаған ортасының практик маманы түсінген жаңа ақпарат немесе өзгеріс (мысалы, егер тексеру барысында нақты қаржылық нәтижелер бастапқыда қаржылық есептіліктің маңыздылығын анықтау үшін пайдаланылған кезеңнің соңындағы күтілетін қаржылық нәтижелерден айтарлықтай ерекшеленетіні анық болса мұндай).

Практик маманның түсінігі (Сілтеме: 45-46 тармақ)

A75. Маман осы ISRE сәйкес ұйымның қаржылық есептілігіне шолу жасау үшін қажетті ұйым мен оның ортасын түсіну деңгейін анықтау үшін кәсіби пайымдауды қолданады. Ең алдымен, практик маман тапсырманы орындау кезінде практик маман қойған мақсаттарға жету үшін алынған түсінік жеткілікті ме деген мәселені қарастырады. Практик маманның жалпы түсінігінің кендігі мен тереңдігі басшылыққа қарағанда аз.

A76. Ұйым мен оның қоршаған ортасы туралы түсінік алу-бұл тексеру тапсырмасы барысында ақпаратты жинаудың, жанартудың және талдаудың үздіксіз, динамикалық процесі. аудит бойынша барлық тапсырма бойынша ақпарат. Практик маманның түсінігі тапсырманы орындау барысында итеративті негізде қол жеткізіледі және қолданылады және жағдайлар мен жағдайлар өзгерген сайын жаңартылады. Шолу тапсырмасының басында тапсырманы қабылдау мен жалғастырудың бастапқы процедуралары маманның субъектіні және тапсырманың мән-жайларын алдын-ала түсінуіне негізделген. Үздіксіз қарым-қатынас шеңберінде маманның түсінігі оның алдыңғы тапсырмалар барысында алған ұйым туралы білімін, қаржылық есептілігін және ұйымның басқа қаржылық ақпаратын қамтиды.

A77. Түсіну шолу тапсырмасын жоспарлау мен орындауға және тапсырманы орындау барысында кәсіби пайымдауды қолдануға негіз береді. Нақтырақ айтқанда, түсіну маманға қаржылық есептіліктің айтарлықтай бұрмалану мүмкіндігі

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

бар салаларын анықтауға және практик маманның осы салаларды жою процедураларын әзірлеу мен орындауға деген көзқарасын негіздеуге жеткілікті болуы керек.

A78. Ұйым, оның қоршаған ортасы және қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі туралы түсінік алған кезде практик маман келесі мәселелерді де қарастыра алады:

- Ұйым ұйымдар тобының бөлігі ме, әлде басқа ұйымның қауымдастырылған компаниясы ма.
- Қаржылық есептілік жүйесінің күрделілігі.
- Ұйымның міндеттемелері немесе қаржылық есептілігіне қойылатын талаптар, сондай-ақ осы міндеттемелер немесе талаптар қолданыстағы заңнамаға немесе нормативтік актілерге сәйкес немесе үшінші тараптармен жасалған шарттық келісімдер сияқты ресми басқару немесе есеп беру тетіктерінің бөлігі ретінде құрылған ерікті қаржылық есептілік келісімдерінің бөлігі ретінде бар ма.
- Заңдар мен нормативтік актілердің тиісті ережелері, олар, жалпы алғанда, маңызды сомаларды анықтауға және қаржылық есептіліктегі ақпаратты ашуға тікелей әсер етеді, мысалы, салық және зейнетақы заңнамасы.
- Қаржылық есептілікті дайындауды қамтамасыз ететін бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік жүйелерін басқару мен қадағалауға қатысты компанияның менеджменті мен басқару құрылымының күрделілік деңгейі. Шағын компанияларда көбінесе жұмысшылар аз болады, бұл басшылықтың қадағалауды жүзеге асыруына әсер етуі мүмкін. Мысалы, міндеттерді бөлу орынсыз болуы мүмкін. Дегенмен, иесі басқаратын шағын компанияда иесі-менеджер үлкенірек компанияға қарағанда тиімдірек қадағалауды жүзеге асыра алады. Мұндай бақылау жауапкершілікті бөлудің шектеулі мүмкіндіктерін өтей алады.
- Ең жоғарғы жағында берілген белгі және компанияның бақылау ортасы, оның көмегімен компания қаржылық есептілікке және компанияның қаржылық есептілік міндеттемелерін орындауға байланысты тәуекелдерді жояды.
- Ұйымның қаржылық есебі мен есептілігі жүйелерінің, сондай-ақ бухгалтерлік есеп пен тиісті ақпарат жүргізілетін тиісті бақылау тетіктерінің пысықталуы мен күрделілігі.
- Операцияларды тіркеу, жіктеу және қорыту, сондай-ақ қаржылық есептілікке енгізу және тиісті ақпаратты ашу үшін ақпарат жинақтау тәртібі.
- Алдыңғы кезеңдерде ұйымның қаржылық есептілігіне түзетулер енгізуді талап еткен мәселелердің түрлері.

Процедураларды әзірлеу және орындау (Сілтеме: 47, 55-тармақтар)

A79. Жалпы қаржылық есептілік қорытындысының негізі ретінде жеткілікті тиісті дәлелдемелерді алу үшін практик маман қажет деп санайтын процедуралардың жоспарланған сипатына, мерзімдері мен көлеміне әсер етеді:

- (a) Осы ISRE стандартының талаптары; және
- (b) Қолданыстағы заңнамада немесе нормативтік актілерде қамтылған есептілікке қойылатын қосымша талаптарды қоса алғанда, қолданыстағы заңнамада немесе нормативтік актілерде белгіленген талаптар

A80. Егер практик маман компаниялар тобының қаржылық есептілігіне шолу жүргізу үшін тартылса, шолу процедураларының жоспарланған сипаты, мерзімдері мен көлемі практик маманның осы ISRE стандартында көрсетілген, бірақ топтың қаржылық есептілігі контекстінде шолу жүргізу жөніндегі мақсаттарына қол жеткізуге бағытталған.

A81. Осы ISRE стандартының сұраныстар мен талдамалық процедураларды, сондай-ақ процедураларды әзірлеуге және орындауға қатысты талаптары маманның осы ISRE стандартында көрсетілген мақсаттарға қол жеткізе алуына бағытталған. Шолу тексерулерін жүргізу жағдайлары әр түрлі болуы мүмкін, сәйкесінше, маман басқа процедураларды әзірлеуді және орындауды тиімді немесе орынды деп санайтын жағдайлар туындауы мүмкін. Мысалы, егер ұйым туралы түсінік алу барысында практик маман маңызды шарттың бар екендігі туралы білсе, ол осы шартты оқуды шешуі мүмкін.

A82. Практик маманның басқа процедураларды орындау қажет деп санауы маманның мақсатын өзгертпейді, бұл жалпы қаржылық есептіліктің дұрыстығына шектеулі сенімділік алу.

Маңызды немесе ерекше операциялар

A83. Практик маман аудит барысында ерекше назар аударуды қажет ететін маңызды немесе ерекше операцияларды анықтау үшін бухгалтерлік жазбаларды талдауды қарастыруы мүмкін.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Сұрау салу (Сілтеме: 46-48 тармақтар)

A84. Сауалнама жүргізу кезінде сұраныс маман тапсырманы орындау жағдайында қажет деп санайтын ұйымда басшылықтан және басқа тұлғалардан ақпарат алуды қамтиды. Практик маман, егер қажет болса, қаржылық емес ақпарат алу үшін сұранысты кеңейте алады. Басшылықтың жауаптарын бағалау сұрау процесінің ажырамас бөлігі болып табылады.

A85. Тапсырманың мән-жайына байланысты сұраулар келесі сұрақтарды анықтауды да қамтуы мүмкін:

- Меншік иелерінің, басқаруға жауапты тұлғалардың және олардың комитеттерінің жиналыстарында қабылданған іс-әрекеттер, сондай-ақ қаржылық есептілікке енгізілген ақпараттың ашылуына және ақпаратқа әсер ететін басқа жиналыстардағы (бар болса) жұмыс барысы.
- Компания реттеушілерден алған немесе күткен хабарламалар.
- Басқа процедураны орындау барысында туындайтын мәселелер. Анықталған сәйкессіздіктерге қатысты одан әрі процедураларды орындау кезінде маман басқа процедуралар мен білімдердің нәтижелері мен маманның өзі жұмыс істейтін ұйым мен саланы түсінуі тұрғысынан басшылық жауаптарының негізділігі мен дәйектілігін қарастырады.

A86. Тергеу барысында алынған дәлелдер көбінесе басшылықтың ниетін дәлелдеудің негізгі көзі болып табылады. Алайда, басшылықтың ниетін растайтын қол жетімді ақпарат шектеулі болуы мүмкін. Бұл жағдайда басшылықтың мәлімделген ниеттерді іске асыру тарихын, ол мәлімдеген іс-қимыл бағытын таңдаудың себептерін, сондай-ақ басшылықтың белгілі бір іс-қимыл бағытын іске асыру жөніндегі мүмкіндіктерін түсінуі тергеу барысында алынған дәлелдемелерді растайтын тиісті ақпарат бере алады. Менеджменттің жауаптарын бағалау кезінде кәсіби скептицизмді қолдану маманның қаржылық есептілікті айтарлықтай бұрмалауға болатындығына сендіретін сұрақтардың бар-жоғын бағалай алу үшін маңызды.

A87. Сұрау процедураларын орындау сонымен қатар практик маманға қаржылық есептілікте елеулі бұрмаланулар болуы мүмкін аймақтарды анықтау мақсатында ұйым мен оның ортасы туралы түсінік алуға немесе жаңартуға көмектеседі.

A88. Практик маман ұйымның заңдар мен ережелерді сақтамауына байланысты заңдарға, ережелерге немесе тиісті этикалық талаптарға сәйкес қосымша міндеттерге ие болуы мүмкін, соның ішінде алаяқтық, бұл ISRE стандартынан өзгеше болуы мүмкін немесе одан тыс болуы мүмкін, мысалы

- (a) Басшылықпен және басқаруға жауапкершілік жүктелген тұлғалармен нақты коммуникацияларға қатысты талаптарды қоса алғанда, заңнамаға және нормативтік актілерге сәйкес келмейтін анықталған немесе болжанатын жағдайларға ден қою және одан әрі іс-қимылдар қажеттілігі туралы мәселені қарау;
- (b) Аудиторға, мысалы, топтық өзара әрекеттесу бойынша серіктеске заңдар мен нормативтік актілерді сақтамаудың анықталған немесе болжамды жағдайлары туралы хабарлау;¹¹ және
- (c) Заңнамаға және нормативтік құжаттарға сәйкес келмейтін анықталған немесе болжанатын жағдайларды құжаттауға қойылатын талаптар.

Кез келген қосымша міндеттерді орындау осы ISRE-ға сәйкес практик маманның жұмысына қатысты бар қосымша ақпарат бере алады (мысалы, басшылықтың немесе тиісті жағдайларда басқару үшін жауапкершілік жүктелген тұлғалардың адалдығына қатысты).

Білім берудің жұмыс істейтін ұйым ретінде жұмысын жалғастыру мүмкіндігі туралы сұрау салу (Сілтеме: 48(f) тармағы)

A89. Көбінесе кішігірім компанияларда басшылық компанияның жұмысын жалғастыру қабілетін бағалауды дайындамауы мүмкін, бірақ бизнес туралы білімге және күтілетін перспективаларға сүйенуі мүмкін. Мұндай жағдайларда басшылықпен компанияның орта және ұзақ мерзімді перспективалары мен қаржыландырылуын талқылау, соның ішінде басшылықтың талаптары практик маманның компанияны түсінуіне қайшы келе ме, жоқ па деген мәселені қарастыру орынды болуы мүмкін.

Талдамалық процедуралар (Сілтеме: 46-47, 49 тармақтар)

A90. Қаржылық есептілікке шолу жасау кезінде талдамалық процедураларды орындау практик маманға мыналар көмектеседі:

- Практик маманның ұйым және оның қоршаған ортасы туралы түсінігін алу немесе жаңарту, оның ішінде қаржылық есептіліктің айтарлықтай бұрмалану ықтималдығы бар аймақтарды анықтау мүмкіндігі
- Қаржылық есептіліктегі күтілетін тенденциялардан, мәндерден немесе нормалардан сәйкессіздіктерді немесе ауытқуларды анықтау, мысалы, қаржылық есептіліктің негізгі көрсеткіштерді қоса алғанда, негізгі деректерге сәйкестік дәрежесі.
- Басқа орындалған зерттеу немесе талдамалық процедураларға қатысты растайтын дәлелдер беру.

¹¹ Мысалы, IESBA Кодексінің R360.31–360.35 A1 тармақтарын қара

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- Егер практик маман қаржылық есептілікті айтарлықтай бұрмалауға болатын фактілер туралы білсе, қосымша процедураларды орындау. Мұндай қосымша процедураның мысалы ретінде қаржылық есептіліктің баптарында немесе ашуларында қамтылған қаржылық ақпаратты растайтын дәлелдер алу мақсатында пайда орталықтары, филиалдар немесе компанияның басқа компоненттері бойынша ай сайынғы кірістер мен шығыстардың көрсеткіштерін салыстырмалы талдау болып табылады.

A91. Талдамалық процедураларды орындау үшін әртүрлі әдістерді қолдануға болады. Бұл әдістер қарапайым салыстырулардан бастап статистикалық әдістерді қолдана отырып күрделі талдаулар жасауға дейін. Мысалы, практик маман ерекше көрінетін немесе күтілетін тенденциялардан немесе мағыналардан ауытқитын қатынастар мен жеке баптарды анықтау мақсатында қаржылық және қаржылық емес мәліметтер арасындағы ықтимал қатынастарды талдау және нәтижелерді күтілетін мәндерге сәйкестігін бағалау арқылы қаржылық есептіліктің негізінде жатқан қаржылық ақпаратты бағалау үшін аналитикалық процедураларды қолдана алады. Практик маман есептілікте ұсынылған сомаларды немесе ұсынылған сомалар негізінде алынған коэффициенттерді тиісті көздерден алынған ақпаратқа негізделген маманның күтулерімен салыстырады. Практик маман тапсырманың мән-жайына байланысты күтулерді қалыптастыру үшін жиі қолданатын ақпарат көздерінің мысалдары:

- Белгілі өзгерістерді ескере отырып, салыстырмалы алдыңғы кезеңдегі(кезеңдердегі) қаржылық ақпарат.
- Күтілетін операциялық және қаржылық нәтижелер туралы ақпарат, мысалы, бюджеттер немесе болжамдар, соның ішінде аралық немесе жылдық деректерге негізделген экстраполяция.
- Кезең ішіндегі қаржылық ақпарат элементтері арасындағы қатынастар.
- Ұйым жұмыс істейтін сала туралы ақпарат, мысалы, жалпы маржа туралы ақпарат немесе ұйымның сату мен дебиторлық берешек арақатынасын саланың орташа көрсеткіштерімен немесе сол саладағы ұқсас көлемдегі басқа ұйымдармен салыстыру.
- Қаржылық ақпараттың тиісті қаржылық емес ақпаратпен байланысы, мысалы, еңбек шығындары мен қызметкерлер санының арақатынасы.

A92. Практик маманның талдамалық процедураларда қолданылатын мәліметтер осы процедуралардың мақсаттары (мақсаттары) үшін қанағаттанарлық па деген мәселені қарауы практик маманның ұйым мен оның қоршаған ортасын түсінуіне негізделген және деректердің сипаты мен көзіне, сондай-ақ осы мәліметтер алынған жағдайларға байланысты. Келесі ойлар орынды болуы мүмкін:

- Қол жетімді ақпарат көзі. Мысалы, ақпарат ұйымнан тыс тәуелсіз көздерден алынған жағдайда сенімдірек болуы мүмкін;
- Қолда бар ақпараттың салыстырмалылығы. Мысалы, жалпы салалық деректер мамандандырылған өнімді өндіретін және сататын ұйымның деректерімен салыстыру үшін толықтыруды немесе түзетуді қажет етуі мүмкін;
- Қолда бар ақпараттың сипаты мен өзектілігі; мысалы, ұйымның бюджеттері қол жеткізілетін мақсаттар емес, күтілетін нәтижелер тұрғысынан белгіленеді ме; және
- Ақпаратты дайындауға қатысатын білім мен тәжірибе және оның толықтығын, дәлдігі мен дұрыстығын қамтамасыз етуге арналған тиісті бақылау құралдары. Мұндай бақылау құралдары, мысалы, бюджеттік ақпаратты дайындауды, тексеруді және жүргізуді бақылауды қамтуы мүмкін.

Нақты жағдайларды қарастыру процедуралары

Алаяқтық және заңдар мен ережелерді сақтамау (Сілтеме: 52(a) және (d) тармақтар)

Басшылықпен және басқаруға жауапты тұлғалармен байланыс

A93. Кейбір юрисдикцияларда заңдар немесе ережелер практик маманға белгілі бір мәселелер бойынша басшылыққа немесе басқаруға жауапты тұлғаларға ақпарат беруді шектеуі мүмкін. Заңдар немесе нормативтік актілер тиісті органның нақты немесе болжамды заңсыз әрекетті тергеуіне кедергі келтіруі мүмкін ақпаратты немесе басқа әрекеттерді, соның ішінде ұйымның ескертуін, мысалы, егер маман ақшаны жылыстатуға қарсы заңнамаға сәйкес тиісті органға анықталған немесе болжанған заңдар мен нормативтік актілерді бұзғаны туралы хабарлауға міндетті болса, нақты тыйым салуы мүмкін. Мұндай жағдайларда практик маман қарастыратын мәселелер күрделі болуы мүмкін және олар заңгерлік кеңес алуды орынды деп санауы мүмкін.

Ұйымнан тыс тиісті органға заңдар мен ережелерді сақтамаудың анықталған немесе болжамды жағдайлары туралы ақпарат беру

A94. Заңнаманың немесе нормативтік актілердің анықталған немесе болжамды бұзылуы туралы компаниядан тыс тиісті органға хабарлау осы жағдайларда қажет немесе орынды болуы мүмкін, себебі:

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕНДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- (a) Заң, ережелер немесе тиісті этикалық талаптар маманнан бұл туралы хабарлауды талап етеді;
  - (b) Практик маман тиісті этикалық талаптарға сәйкес анықталған немесе қабылданған сәйкессіздікке жауап ретінде хабарламаның тиісті әрекет екенін анықтады (A95 тармағын қара); немесе
  - (c) Заң, ережелер немесе тиісті этикалық талаптар практик маманға мұны істеу құқығын береді (A96 тармақты қара).
- A95. Кейбір жағдайларда тиісті этикалық талаптар практик маманнан анықталған немесе болжанған алаяқтық немесе заңдар мен нормативтік актілердің сақталмағаны туралы хабарлама ұйымнан тыс тиісті органға осы жағдайларда тиісті әрекет болып табылатындығы туралы хабарлауды немесе қарастыруды талап етуі мүмкін. Мысалы, IESBA кодексі практик маманнан анықталған немесе күдікті заңдар мен ережелерді сақтамауға жауап беру үшін шаралар қабылдауды және ұйымнан тыс тиісті органға хабарлауды қамтуы мүмкін қосымша әрекеттер қажеттілігін қарастыруды талап етеді.¹² IESBA кодексі мұндай ақпарат IESBA кодексіне сәйкес құпиялылықты бұзу болып саналмайтынын түсіндіреді.¹³
- A96. Заңда, нормативтік актіде немесе тиісті этикалық талапта анықталған бұзушылық немесе сәйкессіздік туралы хабарлау талабы болмаса да, олар практик маманға анықталған немесе күдікті алаяқтық немесе заңдар мен нормативтік актілерге қатысы жоқ тиісті органға, ұйымға қатысы жоқ тиісті органға сәйкессіздік туралы хабарлау құқығын бере алады.
- A97. Басқа жағдайларда заңдар мен нормативтік актілердің анықталған немесе болжамды бұзушылықтары туралы ұйымнан тыс тиісті органға хабарлау практик маманның заңға, нормативтік актілерге немесе тиісті этикалық талаптарға сәйкес құпиялылықты сақтау міндетіне байланысты алынып тасталуы мүмкін.
- A98. 52(d) тармағында талап етілетін анықтама күрделі ойлар мен кәсіби пікірге байланысты болуы мүмкін. Тиісінше, практик маман фирма ішінде (мысалы, фирма немесе желілік фирма ішінде) немесе құпия негізде реттеуші немесе кәсіби органмен (егер заңмен немесе ережелермен тыйым салынбаса немесе құпиялылықты сақтау міндетін бұзбаса) кеңес беруді қарастыруы мүмкін. Практик маман сонымен қатар маманның мүмкін болатын іс-әрекеттерін және белгілі бір шараларды қабылдаудың кәсіби немесе заңды салдарын түсіну үшін заңгерлік кеңеске жүгіне алады.

Қаржылық ведомостарда жұмыс істеудің үздіксіздігі туралы сәлемдемені пайдаланудың орындылығына күмән келтіруі мүмкін оқиғалар немесе шарттар (Сілтеме: 54-тармақ)

- A99. Төмендегі факторлар тізімінде жеке немесе жиынтықта Қызметтің үздіксіздігі туралы болжамға қатысты елеулі күмән тудыруы мүмкін оқиғалардың немесе жағдайлардың мысалдары бар. Бұл тізім толық емес және бір немесе бірнеше тармақтың болуы әрдайым компанияның өз қызметін жалғастыру қабілетіне қатысты белгісіздік бар екенін білдірмейді.

Қаржы

- Таза қарыз немесе ағымдағы таза қарыз позициясы
- Мерзімді қарызды қайта бастаудың немесе өтеудің нақты перспективаларынсыз өтеу мерзімдерін жақындату немесе ұзақ мерзімді активтерді қаржыландыру үшін қысқа мерзімді қарызға шамадан тыс тәуелділік.
- Кредиторлар тарапынан қаржылық қолдаудан бас тарту белгілері
- Операциялық қызметтен түсетін теріс ақша ағындары, бұған Тарихи немесе болжамды қаржылық есептілік дәлел бола алады
- Қолайсыз қаржылық коэффициенттер
- Операциялық шығындар немесе ақша ағындарын қалыптастыру үшін пайдаланылатын активтер құнының айтарлықтай нашарлауы
- Дивидендтерді төлеуді кешіктіру немесе тоқтата тұру
- Төлем мерзімі келген кезде несие берушілермен төлем жасай алмау
- Несие шарттарының талаптарын орындай алмау
- Несиелік операциялардан жеткізушілермен қолма-қол есеп айырысу операцияларына көшу
- Жаңа өнімді немесе басқа да маңызды инвестицияларды айтарлықтай дамыту үшін қаржыландыру ала алмау

Операциялық

- Басшылықтың компанияны тарату немесе қызметін тоқтату ниеті
- Ауыстырусыз негізгі басшылардың жоғалуы
- Негізгі нарықты, негізгі клиентті (клиенттерді), франчайзингті, лицензияны немесе негізгі жеткізушіні (жеткізушілерді) жоғалту

¹² Мысалы, IESBA Кодексінің R360.36 - 360.36 А3 тармақтарын қара

¹³ Мысалы, IESBA Кодексінің R114.1, 114.1 А1 және R360.37 тармақтарын қара

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- Еңбек қиындықтары
- Маңызды материалдардың жетіспеушілігі
- Табысты бәсекелестің пайда болуы

Басқалар

- Капиталға қойылатын талаптарды немесе басқа заңнамалық талаптарды сақтамау
- Компанияға қарсы сот немесе әкімшілік іс жүргізудің болуы, егер ол сәтті болса, компания қанағаттандыра алмайтын талаптарға әкелуі мүмкін.
- Компанияға теріс әсер етеді деп күтілетін заңнамадағы, нормативтік актілердегі немесе мемлекеттік саясаттағы өзгерістер
- Сақтандырылмаған немесе сақтандырылмаған апаттар, егер олар орын алса

Мұндай оқиғалардың немесе жағдайлардың маңыздылығын басқа факторлар жиі төмендетуі мүмкін. Мысалы, компанияның қарызға қызмет көрсету бойынша әдеттегі төлемдерді жүзеге асыра алмауының әсерін басшылықтың активтерді сату, қарызды қайта құрылымдау немесе қосымша капиталды тарту сияқты балама тәсілдер арқылы барабар ақша ағындарын сақтау жоспарлары жеңілдетуі мүмкін. Сол сияқты, ірі жеткізушінің жоғалуы тиісті балама жеткізу көзінің болуымен жеңілдетілуі мүмкін.

Қаржылық есептерді негізгі есептік жазбалармен салыстыру (Сілтеме: 56-тармағын қара)

A100. Практик маман, әдетте, қаржылық есептіліктің негізгі шоттарға сәйкес келетіндігі немесе тексерілетіндігі туралы дәлелдер алады, қаржылық есептіліктегі сомалар мен қалдықтарды тиісті шоттар бойынша қадағалайды, мысалы, бас кітап немесе жиынтық жазба немесе қаржылық есептілік сомаларының негізгі шоттармен сәйкестігін немесе тексерілгендігін көрсететін жиынтық жазба немесе кесте (мысалы, сынақ балансы бойынша).

Қосымша процедураларды орындау (Сілтеме: 57-тармағын қара)

A101. Практик маман қаржылық есептіліктің айтарлықтай бұрмаланғанына сендіретін мәселе туралы білген кезде осы ISRE-ге сәйкес қосымша процедуралар қажет.

A102. Практик маманның пікірінше, қаржылық есептілікті айтарлықтай бұрмалауы мүмкін мәселеге қатысты қосымша процедураларды орындау кезінде практик маманның жауабы жағдайларға байланысты және практик маманның кәсіби пікірінің мәні болып табылады.

A103. Практик маман айтарлықтай бұрмалану ықтималдығы аз деген қорытындыға келу үшін немесе елеулі бұрмаланудың болу фактісін анықтау үшін дәлелдемелер алу үшін қажетті қосымша процедуралардың сипаты, мерзімі және көлемі туралы өз пікірін басшылыққа алады:

- Практик маманның орындалған процедуралардың нәтижелерін бағалауы нәтижесінде алынған ақпарат;
- Тапсырманы орындау барысында практик маман алған ұйым және оның қоршаған ортасы туралы жаңартылған түсінік; және
- Практик маманның қаржылық есептілік айтарлықтай бұрмалануы мүмкін деп санайтын мәселені шешу үшін қажетті дәлелдемелердің сенімділігі туралы пікірі.

A104. Қосымша процедуралар маманға қаржылық есептілікте елеулі бұрмалануларға әкелуі мүмкін мәселелер туралы қорытынды жасауға мүмкіндік беретін жеткілікті тиісті дәлелдер алуға бағытталған. Бұл процедуралар мыналарды қамтуы мүмкін:

- Қосымша іздеу немесе талдамалық процедуралар, мысалы, неғұрлым егжей-тегжейлі процедураларды орындау немесе қозғалатын баптарға назар аудару (яғни, қаржылық есептілікте көрсетілген шоттарға немесе операцияларға қатысты сомалар немесе ашулар); немесе қаржылық есептілік); немесе
- Процедуралардың басқа түрлері, мысалы, егжей-тегжейлерді тексеру немесе сыртқы растау.

A105. Келесі мысал практик маманның қосымша процедураларды жүргізу қажеттілігін бағалауын және егер қосымша процедуралар қажет деп санаса, маманның жауабын көрсетеді.

- Аудит шеңберінде сұрау салулар мен талдамалық процедураларды орындау барысында маман күмәнді борыштар бойынша резерв жасалмаған мерзімі өткен дебиторлық берешектің едәуір сомасын анықтайды.
- Бұл практик маманға қаржылық есептіліктегі дебиторлық берешектің қалдығы айтарлықтай бұрмалануы мүмкін деп болжауға мүмкіндік береді. Содан кейін практик маман басшылықтан есеп беруде құнсыздану ретінде көрсетілуі керек үмітсіз дебиторлық берешек бар-жоғын сұрайды.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- Нұсқаулықтың жауабына байланысты практик маманның бағалауы мыналарды қамтуы мүмкін:
  - (a) Практик маманға дебиторлық берешектің қалдығын айтарлықтай бұрмалау ықтималдығы аз деген қорытынды жасауға мүмкіндік береді. Бұл жағдайда қосымша процедуралар қажет емес.
  - (b) Практик маманға бұл мәселе қаржылық есептіліктің айтарлықтай бұрмалануының себебі болып табылады деген қорытынды жасауға мүмкіндік береді. Бұл жағдайда қосымша процедуралар қажет емес және маман қаржылық есептілік тұтастай алғанда айтарлықтай бұрмаланған деген қорытынды жасайды.
  - (c) Егер практик маман дебиторлық берешектің қалдығы айтарлықтай бұрмаланған болуы мүмкін деп санаса, бірақ маманға оның шынымен бұрмаланғанын анықтауға мүмкіндік беретін жеткілікті дәлелдер келтірмесе.

Бұл жағдайда практик маман қосымша процедураларды орындауы керек, мысалы, үмітсіз дебиторлық берешекті анықтау үшін есепті күннен кейін осы шоттар бойынша алынған сомаларды талдауды басшылықтан сұрау. Қосымша процедуралардың нәтижелерін бағалау маманға (a) немесе (b) жоғарырақ қорытындыға келуге мүмкіндік береді. Егер жоқ болса, практик маман:

- (i) Жоғарыда келтірілген (a) немесе (b) нәтижеге жеткенше қосымша процедураларды жалғастырады; немесе
- (ii) Егер практик маман бұл мәселе тұтастай алғанда қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалануына әкелмейді деген қорытынды жасай алмаса немесе бұл мәселе шын мәнінде қаржылық есептіліктің айтарлықтай бұрмалануына әкелетінін анықтай алмаса, онда көлемнің шектелуі бар және маман қаржылық есептілік туралы өзгертілмеген пікір білдіре алмайды.

Жазбаша өтініштер (Сілтеме: 61-63 тармақтар)

A106. Жазбаша куәліктер шолу тексерісін жүргізу кезінде дәлелдемелердің маңызды көзі болып табылады. Егер басшылық сұралған жазбаша куәліктерді өзгертсе немесе ұсынбаса, бұл маманға бір немесе бірнеше маңызды сұрақтардың болуы мүмкін екендігі туралы ескертуі мүмкін. Сонымен қатар, ауызша емес, жазбаша сенімділікті сұрау көптеген жағдайларда басшылықты осындай мәселелерді мұқият ойластыруға мәжбүр етуі мүмкін, бұл сенімділік сапасын арттырады.

A107. Осы ISRE стандартында талап етілетін жазбаша куәліктерден басқа, маман қаржылық есептілікке қатысты басқа жазбаша куәліктерді сұрауды қажет деп санауы мүмкін. Олар, мысалы, белгілі бір баптарға немесе қаржылық есептіліктің ашылуына қатысты практик маманның дәлелдерін толықтыру үшін қажет болуы мүмкін, егер практик маман мұндай куәліктерді қаржылық есептілік туралы пікірді өзгертілген және өзгертілмеген негізде қалыптастыру үшін маңызды деп санаса.

A108. Кейбір жағдайларда басшылық жазбаша сенімділікке басшылықтың ең жақсы білімі мен сеніміне сәйкес сенімділік жасалғандығы туралы нақтылау тұжырымдамасын енгізуі мүмкін. Егер практик маман куәландыруды тиісті жауапкершілігі бар және куәландыруға енгізілген мәселелер бойынша білімі бар тұлғалар жасағанына сенімді болса, мұндай тұжырымды қабылдаған жөн.

Жүргізілген процедуралар нәтижесінде алынған дәлелдемелерді бағалау (Сілтеме: 66-68 тармақтар)

A109. Кейбір жағдайларда маман негізінен зерттеу және талдамалық процедураларды, сондай-ақ нақты жағдайларды зерттеуге бағытталған процедураларды әзірлеу нәтижесінде күткен дәлелдерді ала алмайды. Мұндай жағдайларда практик маман орындалған процедуралардан алынған дәлелдер маманға қаржылық есептілік туралы қорытынды жасауға мүмкіндік беру үшін жеткіліксіз және орынды деп санайды. Практик маман:

- Орындалған процедуралардың қолданылу мерзімін ұзартуы; немесе
- Практик маман осы жағдайларда қажет деп санайтын басқа процедураларды орындауы мүмкін.

Егер осы процедуралардың ешқайсысы осы жағдайларда іс жүзінде мүмкін болмаса, маман қорытынды жасау үшін жеткілікті тиісті дәлелдер ала алмайды және осы ISRE стандартының талаптарына сәйкес ол маманның есебіне немесе оның қорытынды жасау қабілетіне, есеп беру қабілетіне немесе маманның тапсырманы аяқтау қабілетіне әсерін анықтауы керек, мысалы, егер мүше басшылық шолу кезінде маңызды мәселелер бойынша маманның сұрауларына жауап бере алмайды. Мұндай жағдай, егер маман 57-тармақта қарастырылғандай, қаржылық есептілік айтарлықтай бұрмаланған деп санайтын кез-келген мәселе (сұрақтар) туралы білмесе де туындауы мүмкін.

Деректерді шектеу

A110. Белгілі бір процедураны орындай алмай, егер маман басқа процедураларды орындау арқылы жеткілікті дәлелдер ала алса, аудит көлемін шектемейді.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

A111. Басшылық белгілеген тексеру көлемінің шектеулері тексеру үшін басқа да салдарларға әкелуі мүмкін, мысалы, қаржылық есептіліктің айтарлықтай бұрмалану ықтималдығы бар салалардағы маманның қарауы және тапсырманы орындауды жалғастыру.

Қаржылық есептілік бойынша практик маманның қорытындысын қалыптастыру

Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінің сипаттамасы (Сілтеме: 69 (a) тармағы)

A112. Қаржылық есептілікте қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінің сипаттамасы маңызды, өйткені ол қаржылық есептілікті пайдаланушыларға қаржылық есептілік негізделген жүйе туралы хабарлайды. Егер қаржылық есептілік арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік болса, оны тек осы ұйымға және практик маманға қол жетімді арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес дайындауға болады. Қолданылатын арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік жүйесінің сипаттамасы маңызды, өйткені арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік үшін анықталғаннан басқа мақсаттарда пайдалануға жарамсыз болуы мүмкін.

A113. Дәл емес нақтылау немесе шектеу тұжырымдамалары бар қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінің сипаттамасы (мысалы, «есеп беру Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес келеді») бұл жүйенің барабар сипаттамасы болып табылмайды, өйткені ол қаржылық есептілікті пайдаланушыларды адастыруы мүмкін.

Қаржылық ведомостарда қамтылған ақпарат үшін материалдық операциялар мен оқиғалардың салдары туралы ақпаратты ашу (Сілтеме: 69 (b)(vi), 71 тармақтар)

A114. Осы ISRE талаптарына сәйкес, практик маман қаржылық есептілікте болжамды пайдаланушыларға маңызды операциялар мен оқиғалардың ұйымның қаржылық жағдайына, қаржылық нәтижелеріне және ақша ағымына әсерін түсінуге мүмкіндік беретін жеткілікті ашылулар бар-жоғын бағалауы керек.

A115. Ақпаратты сенімді ұсыну жүйесінің талаптарына сәйкес дайындалған қаржылық есептілік жағдайында басшылыққа қаржылық есептілікке қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі нақты талап ететіндерден басқа қосымша ашуларды енгізу немесе өте сирек жағдайларда қаржылық есептіліктің дұрыс ұсынылуын қамтамасыз ету үшін жүйенің талаптарының бірінен бас тарту талап етілуі мүмкін.

Сәйкестік шеңберін қолдануға қатысты ойлар

A116. Практик маман нормативтік-құқықтық базаға сәйкес дайындалған қаржылық есептілік, егер осы ISRE-ге сәйкес маман тапсырманы қабылдаған кезде бұл жүйенің қолайлы екенін анықтаса, жаңылыстырады деп өте сирек сенеді.

Құрылымды есепке алу тәжірибесінің сапалық аспектілері (Сілтеме: 70 (b) тармағы)

A117. Компанияның бухгалтерлік есеп практик маманның сапалық аспектілерін қарастырған кезде маман-практика басшылықтың пайымдауларының ықтимал біржақтылығы туралы білуі мүмкін. Практик маман бейтараптықтың болмауының жиынтық әсері, сондай-ақ айқын түзетілмеген бұрмаланулардың әсері жалпы қаржылық есептіліктің айтарлықтай бұрмалануына әкеледі деген қорытындыға келуі мүмкін. Практик маманның жалпы қаржылық есептіліктің айтарлықтай бұрмалануы мүмкін екенін бағалауына әсер етуі мүмкін бейтараптық белгілеріне мыналар жатады:

- Аудит барысында басшылықтың назарына жеткізілген айқын бұрмалануларды іріктеп түзету (мысалы, пайданың ұлғаюына әкелетін бұрмалануларды түзету, бірақ пайданың азаюына әкелетін бұрмалануларды түзету емес).
- Басшылықтың бухгалтерлік бағалауды бұрмалауы мүмкін.

A118. Басшылықтың ықтимал біржақтылығының белгілері жеке бухгалтерлік бағалаудың дұрыстығы туралы қорытынды жасау мақсатында бұрмаланулардың болуын білдірмейді. Алайда, олар аудитордың қаржылық есептілікте тұтастай алғанда елеулі бұрмаланулар бар-жоғын қарастыруына әсер етуі мүмкін.

Тұжырымның нысаны (Сілтемі: 74-тармақ)

Қаржылық ведомостарда ұсынылған ақпараттың сипаттамасы

A119. Ақпаратты дұрыс ұсыну жүйесіне сәйкес дайындалған қаржылық есептілік жағдайында маманның қорытындысында маманның назарына қаржылық есептілік барлық маңызды аспектілерде дұрыс көрсетілмейді (*немесе шынайы және объективті көрініс бермейді*) деп санайтын ештеңе жетпегені көрсетіледі ... [қолданылатын ақпаратты дұрыс ұсыну жүйесіне] сәйкес. Мысалы, көптеген жалпы мақсаттағы жүйелер қаржылық есептіліктен ұйымның кезең соңындағы қаржылық жағдайын, оның қызметінің нәтижелерін және сол кезеңдегі ақша ағындарын сенімді түрде көрсетуді талап етеді.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

«Әділ, барлық материалдық қатынастарда» немесе «шынайы және әділ түсінік береді»

A120. Белгілі бір юрисдикцияда «барлық маңызды аспектілерде сенімді» немесе «сенімді және объективті көрініс береді» деген тіркесті қолдану белгілі бір юрисдикциядағы қаржылық есептілік аудитін реттейтін заңмен немесе нормативтік актімен немесе осы юрисдикциядағы жалпы қабылданған тәжірибемен анықталады. Егер заңнама немесе нормативтік актілер басқа тұжырымдаманы қолдануды талап етсе, бұл осы ISRE-дегі практик маманның сенімді ұсыну жүйесіне сәйкес дайындалған қаржылық есептілікті ұсынудың дұрыстығын бағалау талабына әсер етпейді.

Басшылық енгізген міндеттеме қабылданғаннан кейін шолуды қамту аясын шектеуге байланысты қорытынды жасаудың мүмкін еместігі (Сілтеме: 15, 82 тармақтар)

A121. Тапсырманы орындаудан бас тартудың тәжірибелік орындылығы басшылық көлемді шектеуді енгізген кездегі тапсырманың аяқталу дәрежесіне байланысты болуы мүмкін. Егер практик маман шолуды едәуір дәрежеде аяқтаған болса, онда ол шолуды мүмкіндігінше аяқтау, қорытындыдан бас тарту және қорытындыдан бас тарту үшін негізді сипаттайтын есеп тармағында көлемнің шектелуін түсіндіру туралы шешім қабылдауы мүмкін.

A122. Кейбір жағдайларда, егер маман заңнамаға немесе нормативтік актілерге сәйкес тапсырманы орындауды жалғастыруға міндетті болса, тапсырманы орындаудан бас тарту мүмкін болмауы мүмкін. Мысалы, бұл мемлекеттік сектор кәсіпорнының қаржылық есептілігін тексеру үшін жалданған кәсіпқойда болуы мүмкін. Бұл сондай-ақ юрисдикцияларда орын алуы мүмкін, онда маман белгілі бір кезеңге қаржылық есептілікті тексеру үшін тағайындалады немесе белгілі бір кезеңге тағайындалады және осы қаржылық есептілікті тексеру аяқталғанға дейін немесе осы кезең аяқталғанға дейін бас тартуға тыйым салынады. Практик маман тапсырманы орындаудан неге бас тарта алмайтынын түсіндіру үшін маманның есебіне «Басқа да сұрақтар» тармағын қосуды қажет деп санауы мүмкін.

Реттеуші органдармен немесе білім иелерімен байланыс

A123. Егер практик маман жұмыс көлемінің шектелуіне байланысты тапсырманы орындаудан бас тарту қажеттілігі туралы қорытындыға келсе, маманға тапсырманы орындаудан бас тартуға байланысты ақпаратты реттеуші органдарға немесе ұйым иелеріне ашудың кәсіби, заңды немесе нормативтік талабы туындауы мүмкін.

Практик маманның баяндамасы (Сілтеме: 86-92 тармақтар)

A124. Жазбаша есеп қағаз және электрондық есептерді қамтиды.

Практик маман есебінің элементтері (Сілтеме: 86-тармақ)

A125. Есептің тәуелсіз маманның есебі екенін көрсететін тақырып, мысалы, «Тәуелсіз шолу маманының есебі», маманның тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды орындағанын растайды және осылайша тәуелсіз маманның есебін басқа тұлғалар дайындаған есептерден ажыратады.

A126. Заңдар немесе ережелер белгілі бір юрисдикциядағы практик маманның есебі кімге жіберілетінін анықтай алады. Әдетте, практик маманның есебі олар дайындалған тұлғаларға - акционерлерге немесе қаржылық есептілікті тексерілетін компанияны басқаруға жауапты тұлғаларға жіберіледі.

A127. Егер практик маман тексерілетін қаржылық есептіліктің басқа ақпаратты, мысалы, қаржылық есептілікті қамтитын құжатқа енгізілгенін білсе, ол, егер ұсыну нысаны рұқсат етсе, тексерілетін қаржылық есептілік берілген беттердің нөмірлерін көрсете алады. Бұл пайдаланушыларға практик маманның есебі кіретін қаржылық есептілікті анықтауға көмектеседі.

Қаржылық ведомостар үшін басшылықтың жауапкершілігі (Сілтеме: 86(d) тармағы)

A128. Осы ISRE-нің қаржылық есептілікті дайындауға қатысты да, шолуды тексеру жөніндегі тапсырмаға қатысты да өз міндеттерін мойындайтын және түсінетін нәрсеге басшылықтың келісімін алу туралы талабы шолуды тексеру жүргізу және ол туралы есепті дайындау үшін негіз болып табылады. Практик маманның есебіндегі басшылық міндеттерінің сипаттамасы практик маманның есебінің оқырмандарына жүргізілген шолу тексерісіне қатысты басшылықтың міндеттері туралы ақпарат береді.

A129. Практик маманның есебінде «нұсқаулыққа» нақты сілтеме болуы міндетті емес, бірақ белгілі бір юрисдикцияның құқықтық базасы контекстінде сәйкес келетін кез келген терминді қолдануға болады. Кейбір юрисдикцияларда ұйымды басқару міндеті жүктелгендерге сілтеме жасау орынды.

A130. Практик-маманға юрисдикция контекстінде немесе ұйымның сипатына байланысты қаржылық есептілікті дайындауға қатысты қосымша міндеттерді көрсету үшін осы ISRE құжатында келтірілген басшылық міндеттерінің сипаттамасын толықтырған жөн болатын жағдайлар туындауы мүмкін.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

A131. Кейбір елдерде басшылықтың міндеттерін анықтайтын заңдар немесе ережелер кітаптар мен жазбалардың немесе бухгалтерлік есеп жүйесінің жеткіліктілігі үшін жауапкершілікті арнайы көрсете алады. Кітаптар, жазбалар мен жүйелер ішкі бақылаудың ажырамас бөлігі болғандықтан, осы ISRE құжатында бұл сипаттамалар қолданылмайды немесе арнайы айтылмайды.

Практик маманның жауапкершілігі (Сілтеме: 86(f) тармағы)

A132. Практик маманның есебінде практик маманның жауапкершілігі біз жүргізген тексеру негізінде қаржылық есептілік туралы қорытындыны білдіру болып табылады, ол практик маманның жауапкершілігін қаржылық есептілікті дайындау үшін басшылықтың жауапкершілігімен салыстыруға арналған.

Стандарттарға сілтеме (Сілтеме: 86(f) тармағы)

A133. Шолу кезінде маман қолданған стандарттарға сілтеме маманның есебін пайдаланушыларға шолудың белгіленген стандарттарға сәйкес жүргізілгенін түсінуге мүмкіндік береді.

Қаржылық есептерді қарау сипаты туралы хабарлама (Сілтеме: 86(g) тармағы)

A134. Практик маманның есебінде шолуды тексеру тапсырмасының сипатын сипаттау есеп оқырмандарының мүддесі үшін тапсырманың көлемі мен шектеулерін түсіндіреді. Сипаттамаға күмән келтірмеу үшін шолуды тексеру аудит емес және сәйкесінше маман қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікір білдірмейді.

Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінің сипаттамасы және оның практик маманның қорытындысына әсері (Сілтеме: 86(i) (ii) тармағы)

A135. Практик маманның қорытындысында қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін көрсету маман есебінің пайдаланушыларын осы қорытынды көрсетілген контекст туралы хабардар етуге арналған. Ол 30(a) тармағының талаптарына сәйкес практикті шектеуге арналмаған. Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі келесі өрнектерде анықталады

«халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес»; немесе

«... X юрисдикциясындағы жалпы қабылданған бухгалтерлік есеп принциптеріне сәйкес...».

A136. Егер қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі қаржылық есептілік стандарттары мен заңнамалық немесе нормативтік талаптарды қамтыса, онда мұндай жүйе «... халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына және X юрисдикция корпорациясы туралы Заңның талаптарына сәйкес» өрнектерде сипатталады.

Қорытындыны өзгерту кезінде тармақты өзгерту үшін негіздеме (Сілтеме: 85(h)(ii) тармағы)

A137. «Түрлендіру үшін негіздеме» тармағында сипатталған нақты мәселеге қатысты қолайсыз қорытынды немесе қорытындыдан бас тарту басқа жағдайда практик маманның қорытындысын өзгертуді талап ететін басқа да анықталған мәселелер сипаттамасының жоқтығын ақтамайды. Мұндай жағдайларда практик маманның пікірі бар басқа мәселелер туралы ақпаратты ашу қаржылық есептілікті пайдаланушылар үшін пайдалы болуы мүмкін.

Практик маманның қолтаңбасы (Сілтеме: 86(l) тармағы)

A138. Практик маманның қолтаңбасы юрисдикцияға байланысты практик фирманың атынан немесе практик маманның жеке атынан немесе екеуінің де атынан қойылады. Практик маманның қолтаңбасынан басқа, кейбір юрисдикцияларда практик маманның есебіне оған кәсіптік атақтар беру немесе осы юрисдикциядағы тиісті лицензиялау органы деп тану туралы өтінішті енгізу қажет болуы мүмкін.

Оқырмандарға қаржылық ведомостар арнайы мақсаттағы шеңберге сәйкес дайындалып жатқандығы туралы ескерту (Сілтеме: 88-тармақ)

A139. Арнайы мақсаттағы қаржылық есептілікті ол тағайындалғаннан басқа мақсаттарда пайдалануға болады. Мысалы, реттеуші орган кейбір компаниялардан арнайы мақсаттағы қаржылық есептілікті Мемлекеттік құжаттарға енгізуді талап етуі мүмкін. Түсініспеушіліктерді болдырмау үшін маман маманның есебін пайдаланушылардың назарына арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік арнайы мақсаттағы принциптерге сәйкес дайындалғанын, сондықтан кез-келген басқа мақсаттарға сәйкес келмеуі мүмкін екенін жеткізуі керек.

Тарату немесе пайдалану шектеулері

A140. Қаржылық есептілік арнайы мақсаттағы жүйені қолдана отырып жасалған кезде осы ISRE ұсынған практик есептің оқырманына ескертуден басқа, практик маман практик маманның есебі тек белгілі бір пайдаланушыларға арналғанын көрсетуді орынды деп санауы мүмкін. Белгілі бір юрисдикцияның заңдарына немесе ережелеріне байланысты бұған практик маманның есебін таратуды немесе пайдалануды шектеу арқылы қол жеткізуге болады. Мұндай жағдайларда

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

арнайы мақсаттағы жүйені пайдалану туралы ескертуді қамтитын тармақ оған басқа мәселелерді қосу арқылы кеңейтілуі мүмкін және тақырып сәйкесінше өзгертілуі мүмкін.

Басқа есептерді ұсыну бойынша міндеттер (Сілтеме: 91-тармақ)

- A141. Кейбір юрисдикцияларда практик маманның осы ISRE-ға сәйкес оның негізгі міндетіне жатпайтын мәселелерге қатысты есеп беру бойынша қосымша міндеттері болуы мүмкін. Мысалы, практик маман, егер олар қаржылық есептілікті тексеру кезінде белгілі болса, кейбір мәселелер туралы хабарлауға міндетті болуы мүмкін. Сонымен қатар, практик маманнан қосымша процедураларды орындауды және олар туралы есеп беруді немесе белгілі бір мәселелер бойынша, мысалы, кітаптар мен жазбалардың жеткіліктілігі туралы пікір білдіруді сұрауы мүмкін. Белгілі бір юрисдикциядағы қаржылық есептілік бойынша аудиторлық тапсырмалардың стандарттары осы юрисдикциядағы нақты қосымша есеп беру міндеттеріне қатысты практик маманның міндеттеріне қатысты нұсқауларды қамтуы мүмкін.
- A142. Кейбір жағдайларда қолданыстағы заңнама немесе ережелер практик маманға қаржылық есептілік туралы маманның есебінде осы басқа міндеттер туралы есеп беруді талап етуі немесе рұқсат етуі мүмкін. Өзге жағдайларда практик маман олар туралы жеке қорытындыда есеп беруге міндетті болады немесе оған шешім қабылданады.
- A143. Осы басқа есеп беру міндеттері осы ISRE сәйкес қаржылық есептілікті ұсыну бойынша практик маманның міндеттерінен нақты ажырату үшін практик есептің жеке бөлімінде қарастырылады. Тиісті жағдайларда бұл бөлімде есептілік үшін жауапкершілік туралы басқа тармақтың мазмұнын сипаттайтын тармақ болуы мүмкін. Кейбір юрисдикцияларда қосымша есеп беру міндеттері практик маманның есебінен бөлек есепте көрсетілуі мүмкін.

Практик маманның есебін ұсыну күні (Сілтеме: 86(к), 92-тармақтары)

- A144. Практик маманның есебін жасау күні пайдаланушыға маман өзіне белгілі болған және осы күнге дейін болған оқиғалар мен операциялардың әсерін қарастырғаны туралы есеп береді.
- A145. Практик маманның қорытындысы дайындығына басшылық жауап беретін қаржылық есептілікке қатысты беріледі. Практик маман қаржылық есептілікті құрайтын барлық есептердің, соның ішінде тиісті ескертулердің дайындалғанына және басшылық ол үшін жауапкершілікті өз мойнына алғанына көз жеткізгенге дейін жеткілікті дәлелдер алынды деген қорытынды жасай алмайды.
- A146. Кейбір юрисдикцияларда заңдар немесе ережелер қаржылық есептілікті құрайтын барлық ақпаратты, оның ішінде тиісті ескертпелер дайындалды деген қорытындыға жауапты тұлғаларды немесе органдарды (мысалы, директорлар кеңесінің мүшелері) және қажетті бекіту процедурасын анықтайды. Мұндай кезде қаржылық есептілік туралы қорытындыны даталауға дейін осындай бекітудің бар екендігінің дәлелі алынуы тиіс. Сонымен қатар, басқа юрисдикцияларда бекіту процесі заңмен немесе нормативтік актімен реттелмейді. Мұндай жағдайларда оның басқару және басшылық құрылымдарына қатысты қаржылық есептілікті дайындау және дайындау кезінде ұйым ұстанатын процедуралар қаржылық есептілікті құрайтын барлық өтініштер, оның ішінде тиісті ескертпелер дайындалды деген қорытынды жасауға құқығы бар тұлғаларды немесе органдарды анықтау үшін қаралады. Кейде заңда немесе нормативтік актіде қаржылық есептілікті тексеру аяқталуы тиіс мерзім белгіленеді.
- A147. Кейбір елдерде қаржылық есептілікті жарияламас бұрын оны акционерлер түпкілікті мақұлдауы қажет. Бұл елдерде практик маманның қаржылық есептілігін растау үшін акционерлердің түпкілікті мақұлдауы талап етілмейді. Осы ISRE-ның мақсаттары үшін қаржылық есептілікті бекіту күні алдыңғы күн болып табылады, оған танылған өкілеттіктері бар тұлғалар қаржылық есептілікті құрайтын барлық құжаттар, соның ішінде тиісті ескертпелер дайындалғанын және олар үшін жауапкершілікті өз мойнына алғанын мәлімдегенін анықтады.

Практик маманның заңмен немесе қаулымен белгіленген есебі (Сілтеме: 34-35, 86-тармақтары)

- A148. Практик маман осы ISRE-ге сәйкес шолу жүргізілгені туралы есебіндегі дәйектілік жалпы қабылданған стандарттарға сәйкес жүргізілген қаржылық есептілік шолуларын анықтауды жеңілдеті отырып, әлемдік нарықта оған деген сенімділікті арттыруға ықпал етеді. Егер заңнамалық немесе нормативтік талаптар мен ісге деректері арасындағы айырмашылықтар тек практик маманның есебін рәсімдеуге немесе тұжырымдауға қатысты болса және есеп кем дегенде осы ISRE-ның 86-тармағының талаптарына сәйкес келсе, практик маманның есебі осы ISRE-ге сілтеме жасай алады. Тиісінше, мұндай жағдайларда, егер практик маманның есебінде қолданылатын рәсімдеу мен тұжырымдау заңнама немесе нормативтік құжаттардың талаптарына байланысты болса, практик маман осы ISRE-ның талаптарын орындады деп есептеледі. Егер белгілі бір юрисдикцияның нақты талаптары осы ISRE-ға қайшы келмесе, онда осы ISRE-да қолданылатын нысан пен тұжырымдаманы қабылдау практик маманның есебін пайдаланушыларға практик маманның есебін ISRE-ге сәйкес жүргізілген қаржылық есептілікке шолу есебі ретінде оңай анықтауға көмектеседі. Заңдар немесе нормативтік актілер практик маманның есебін осы ISRE-ның талаптарынан айтарлықтай ерекшеленетін түрде ұсынуды немесе тұжырымдауды талап ететін жағдайлар осы ISRE-ның шолу тапсырмаларын қабылдау және клиенттермен қарым-қатынасты жалғастыру талаптарында қарастырылады.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕНДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Белгілі бір юрисдикцияның және осы ISRE стандарттарының екеуіне де сәйкес жүргізілетін шолулар бойынша практик маманның есебі (Сілтеме: 86(f) - тармағы)

A149. Егер практик маман осы ISRE талаптарына қосымша тиісті ұлттық стандарттарды сақтаса, есепте шолу осы ISRE де, қаржылық есептілікті шолу тапсырмаларына сәйкес ұлттық стандарттарға сәйкес жүргізілгені көрсетілуі мүмкін. Алайда, егер нақты ISRE талаптары мен тиісті ұлттық стандарттар арасында қайшылық болса, нақты ISRE-ге де, тиісті ұлттық стандарттарға да сілтеме орынсыз болады, бұл практик маманды басқа қорытындыға келуге немесе нақты жағдайларда осы ISRE талап ететін маңызды аспектілерді бөліп көрсетуге арналған тармақты қалдыруға мәжбүр етеді. Бұл жағдайда практик маманның есебінде тек тиісті стандарттарға (нақты ISRE немесе тиісті ұлттық стандарттарға) сілтеме жасалады, соған сәйкес практик маманның есебі дайындалды.

Шолып тексеруді қарау туралы баяндамалар (86-тармақ)

A150. 2-қосымшада осы ISRE-ның талаптарын ескере отырып дайындалған қаржылық есептілікті шолып тексеру бойынша практик маманның қорытындыларының мысалдары келтірілген.

Құжаттама

Өзара іс-қимыл жөніндегі құжаттаманы уақтылы дайындау (Сілтеме: 93-тармақ)

A151. СБХС 1 шолып тексеруді жүргізетін фирмадан осы тапсырманың уақтылы орындалуын қамтамасыз ету үшін тапсырма бойынша соңғы файлдарды қалыптастыруды аяқтау керек мерзімдерді белгілеуді талап етеді.

Өткен кезендердегі қаржылық есептерді қарауға қатысты міндеттемелерді баяндайтын хат

Төменде осы ISRE құжатында қамтылған тиісті талаптар мен ұсыныстарды бейнелейтін жалпы мақсаттағы қаржылық есептілікке (халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ISRE) сәйкес дайындалған) шолу жүргізуге арналған міндеттеме-хаттың мысалы келтірілген. Бұл хат беделді болып табылмайды және тек осы құжатта баяндалған пайымдаулармен бірге пайдалануға арналған нұсқаулық ретінде арналған. Ол жеке талаптар мен жағдайларға сәйкес өзгертілуі керек. Осы құжат бір есепті кезендегі қаржылық есептілікті тексеруге қолдану үшін жасалды және егер ол мерзімді тексерулерге қолданылады деп болжанса немесе күтілсе, бейімделуге тиіс. Ұсынылған хаттың орындылығы туралы заңгерлік кеңес алу орынды болуы мүмкін.

* * *

ABC компаниясы басшылығының тиісті мүшесінің немесе басқаруға жауапты тұлғалардың назарына:¹

[Тексерудің мақсаты мен көлемі].

Сіз² бізге 20X1 жылғы 31 желтоқсандағы қаржылық жағдай туралы есептен, жиынтық кіріс туралы есептерден, меншікті капиталдағы өзгерістерден және сол күні аяқталған жылдағы ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есептерден және есеп саясатының негізгі принциптерінің қысқаша мазмұнынан тұратын ABC компаниясының жалпы мақсаттағы қаржылық есептілігіне шолу жасауды сұрадыңыз түсіндірме ақпарат. Осы хатпен біз шолуды жүргізуге берілген тапсырманы түсінуге және келісімімізді растаймыз.

Біздің тексеру қаржылық есептілік бойынша қорытындымызды білдіру мақсатында жүргізіледі. Біздің қорытындымыз, егер ол өзгеріссіз болса, келесідей болады: «Біз жүргізген тексеру нәтижелері бойынша біз осы қаржылық есептілік компанияның [күні] жағдайы бойынша қаржылық жағдайының барлық маңызды аспектілерінде (немесе нақты және объективті көрінісін бермейді) сенімді түрде көрсетпейді деп сенуге негіз болатын және халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (IFRS) сәйкес осы күні аяқталған жылдағы оның қаржылық нәтижелері мен ақша қаражаттарының қозғалысы туралы ештеңе таппадық».

[Практик маманның міндеттері]

Біз «Өткен кезендердегі қаржылық есептілікті шолу тапсырмалары» халықаралық қаржылық есептілікті шолу стандартына (ISRE) 2400 (Қайта қаралған) сәйкес шолу жасаймыз. ISRE 2400 (Қайта қаралған) мәліметтері бойынша, біз қаржылық есептіліктің қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмағанына сенуге мәжбүр ететін ештеңе анықталмағаны туралы қорытынды жасауымыз керек. ISRE 2400 (Қайта қаралған) бізден тиісті этикалық талаптарды сақтауды талап етеді.

ISRE 2400 (Қайта қаралған) бойынша қаржылық есептілікке шолу шектеулі сенімділік тапсырмасы болып табылады. Біз негізінен жағдайларға және талдамалық процедураларды қолдануға, сондай-ақ талдамалық процедуралар мен алынған дәлелдемелерді бағалауға байланысты басшылық пен ұйымдағы басқа тұлғалар арасында сауалнама жүргізуден тұратын процедураларды орындаймыз. Егер біз қаржылық есептілікте айтарлықтай бұрмаланулар болуы мүмкін деп санайтын мәселелер туралы білсек, біз қосымша процедураларды орындаймыз. Бұл процедуралар ISRE 2400 (Қайта қаралған) сәйкес қаржылық есептілік туралы қорытындымызды білдіруге арналған. Таңдалған процедуралар ABC компаниясы мен оның қоршаған ортасы туралы түсінігімізге, сондай-ақ IFRS туралы түсінігімізге және олардың салалық контексте қолданылуына негізделген кәсіби пайымдауымызды пайдалана отырып, біз қажет деп санайтын нәрсеге байланысты.

Осылайша, шолу тексерісі қаржылық есептіліктің аудиті болып табылмайды:

- (a) Шолу тексерісі, егер тексеру ISRE 2400 (Қайта қаралған) сәйкес тиісті түрде жүргізілсе де, қарастырылып отырған қаржылық есептіліктегі елеулі бұрмаланулар тексеру барысында анықталмауы мүмкін деген аудитке қарағанда жоғары тәуекелмен келеді.
- (b) Жүргізілген шолу негізінде өз қорытындыларымызды білдірген кезде біздің қаржылық есептілік туралы есепте қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікір білдіруден тікелей бас тартылады.

¹Хаттағы адресаттар мен сілтемелер тапсырманың мән-жайларына, соның ішінде тиісті юрисдикцияға сәйкес келуі керек. Тиісті тұлғаларға сілтеме жасау маңызды - осы ISRE 36-тармағын қара.

² Хаттағы «сіз», «біз», «біз», «нұсқаулық», «басқаруға жауапты тұлғалар» және «практик» сілтемелері жағдайларға байланысты пайдаланылады немесе өзгертіледі.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

[Басшылықтың міндеттері және қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін анықтау (осы мысалдың мақсаттары үшін маман заңның немесе нормативтік актінің осы міндеттерді тиісті түрде белгілейтінін анықтамаған деп болжанады; сондықтан осы ISRE стандартының 30(b) тармағында келтірілген сипаттамалар қолданылады)]

Біздің тексеру [басшылық және қажет болған жағдайда басқаруға жауапты тұлғалар]³ олардың жауапты екенін мойындайтын және түсінетін негізде жүргізіледі:

- (a) IFRS⁴ сәйкес қаржылық есептілікті дайындағаны және дұрыс ұсынғаны үшін;
- (b) Басшылық жосықсыз әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмалануларды қамтымайтын қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесі үшін; және
- (c) Бізге:
  - (i) Жазбалар, құжаттар және басқа да мәселелер сияқты қаржылық есептілікті дайындауға және сенімді ұсынуға қатысты барлық белгілі ақпаратқа қол жеткізуді;
  - (ii) Біздің тексеру мақсаттары үшін басшылықтан сұрай алатын осындай қосымша ақпаратты; және
  - (iii) Біз дәлелдемелер алу үшін қажет деп санайтын ABC компаниясындағы осындай тұлғаларға толық қол жетімділікті ұсыну.

Біздің тексеру шеңберінде біз [басшылықтан және егер қажет болса, басқаруға жауапты тұлғалардан] тексеруге байланысты бізге жасалған өтініштердің жазбаша растауын аламыз.

Біздің тексеру барысында Сіздің қызметкерлеріңіз тарапынан толық көмек күтеміз.

[Басқа да маңызды ақпарат]

[Қажет болса, төлем тәртібі, шот-фактура және басқа да нақты шарттар сияқты басқа ақпаратты енгізу]

[Қорытынды жасау]

[Практик маманның есептің болжамды формасы мен мазмұнына сәйкес сілтемені енгізу]

Біздің есептің нысаны мен мазмұны біз жүргізген тексеру нәтижелерін ескере отырып өзгертілуі мүмкін.

Қаржылық есептілікке, соның ішінде біздің тиісті міндеттерімізге шолу жасау тәртібіне келісіміңізді растау үшін осы хаттың коса берілген көшірмесіне қол қойып, қайтару.

XYZ & Co.

Қабылдау және келісім ABC компанияның атынан расталады

(қолтаңбасы)

.....

Тегі, есімі және лауазымы

Күні

³ Жағдайларға сәйкес терминологияны қолдану.

⁴ Немесе, егер қажет болса, "IFRS-ке сәйкес сенімді және әділ өкілдік беретін қаржылық есептілікті дайындау мақсатында".

Практик маманның шолулары туралы мысаллық есептер

Жалпы мақсаттағы қаржылық есептілікті шолу туралы есептер

Шартсыз қорытындылары бар шолу туралы мысаллық есептер

- 1 - мысал: Практик маманның есебі - пайдаланушылардың кең ауқымының қаржылық ақпаратқа деген жалпы қажеттіліктерін қанағаттандыруға арналған ақпаратты сенімді ұсыну жүйесіне сәйкес дайындалған қаржылық есептілік туралы тәжірибе (мысалы, шағын және орта бизнеске арналған халықаралық қаржылық есептілік стандарты).

Өзгертілген қорытындылары бар мысаллық шолу есептері

- 2 - мысал: Қаржылық есептіліктегі айқын елеулі бұрмалануларға байланысты ескертпесі бар қорытындыны қамтитын аудиторлық қорытынды. Пайдаланушылардың кең ауқымының жалпы ақпараттық қажеттіліктерін қанағаттандыруға арналған сәйкестік жүйесіне сәйкес дайындалған қаржылық есептілік. (Сәйкестік жүйесін пайдалана отырып дайындалған қаржылық есептілік)
- 3 - мысал: Практик маманның ескертпесі бар қорытындысы бар есебі, өйткені маман жеткілікті дәлелдер ала алмады. (Ақпаратты дұрыс ұсыну жүйесін - IFRS пайдалана отырып дайындалған қаржылық есептілік)
- 4 - мысал: Қаржылық есептілікте елеулі бұрмаланулардың болуына байланысты теріс қорытындысы бар практик маманның есебі. (Ақпаратты дұрыс ұсыну жүйесін - IFRS пайдалана отырып дайындалған қаржылық есептілік)
- 5 -мысал: Практик маманның қаржылық есептіліктің бірқатар элементтеріне қатысты жеткілікті тиісті дәлелдер ала алмауына байланысты қорытындыдан бас тартуды қамтитын практик маманның есебі, бұл шолуды аяқтаудың мүмкін болмауына әкелді. (Әділ ұсыну қағидаттарын пайдалана отырып дайындалған қаржылық есептілік - IFRS)

Арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік бойынша шолу есептері

- 6 - мысал: Практик маманның есебі-қаржылық есептілік туралы шарттың ережелеріне сәйкес дайындалған қаржылық есептілік туралы тәжірибе (осы мысалның мақсаттары үшін - сәйкестік жүйесі).
- 7 - мысал: Практик маманның есебі-ақшалай түсімдер мен төлемдерді есепке алу принципі негізінде дайындалған бірыңғай қаржылық есептілік туралы практика (осы мысалның мақсаттары үшін - сенімді ұсыну принципі).

1 - мысал

Жағдайларға мыналар жатады:

- Қаржылық есептіліктің толық жиынтығын тексеру.
- Қаржылық есептілікті Басшылық шағын және орта кәсіпорындар үшін халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес жалпы мақсат үшін дайындайды.
- Шолу тексерісін жүргізу тапсырмасының шарттары осы ISRE стандартының 30(b) тармағында келтірілген қаржылық есептілік үшін басшылықтың жауапкершілігінің сипаттамасын көрсетеді.
- Қаржылық есептілікті шолудан басқа, практик маманның жергілікті заңнамаға сәйкес есептілікті дайындау бойынша басқа да міндеттері бар.

ТӘУЕЛСІЗ ПРАКТИК МАМАННЫҢ ШОЛУ ЕСЕБІ

[Тиісті адресат]

Қаржылық есептілік аудитінің нәтижелері бойынша қорытынды¹

Біз 20X1 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бухгалтерлік баланстан тұратын ABC компаниясының қоса берілген қаржылық есептілігіне және осы күні аяқталған жылдағы жиынтық табыс, капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы тиісті есептерге, сондай-ақ есеп саясатының негізгі принциптерінің қысқаша мазмұнына және басқа түсіндірме жазбаларға шолу жасадық.

Басшылықтың² қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық шағын және орта бизнес ұйымдарды³ үшін қаржылық есептіліктің халықаралық стандартына сәйкес осы қаржылық есептілікті дайындауға және дұрыс ұсынуға, сондай-ақ басшылық жосықсыз әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмалануларды қамтымайтын қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесіне жауапты болады.

Практик маманның жауапкершілігі

Біздің жауапкершілігіміз осы қаржылық есептілік бойынша қорытындыны білдіру болып табылады. Біз «Тарихи қаржылық есептілікке шолу» халықаралық қаржылық есептілікке шолу ISRE 2400 (Қайта қаралған) стандартына (ISRE) сәйкес шолу жасадық. ISRE 2400 (Қайта қаралған) бізден қаржылық есептілікте айтарлықтай бұрмаланулар жоқ деп санайтын кез келген нәрсе бізге жеткен-жетпегені туралы қорытынды жасауды талап етеді. Жалпы қаржылық есептілік қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмаған. Осы стандарт бізден тиісті этикалық талаптарды сақтауды талап етеді.

ISRE 2400 (Қайта қаралған) қаржылық есептілікке шолу шектеулі сенімділік тапсырмасы болып табылады. Практик маман, ең алдымен, қажет болған жағдайда басшылық пен ұйымдағы басқа тұлғалар арасында сауалнама жүргізуден тұратын процедураларды орындайды; талдамалық процедураларды қолдану және алынған дәлелдемелерді бағалау.

Шолу барысында орындалатын процедуралар Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудит барысында орындалатын процедуралардан едәуір аз. Тиісінше, біз осы қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікір білдірмейміз.

Қорытынды

Біз жүргізген тексеру нәтижелері бойынша біз осы қаржылық есептілік 20X1 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ABC компаниясының қаржылық жағдайын, сондай-ақ оның қаржылық нәтижелерін және аяқталған жылдағы ақша қаражаттарының қозғалысын барлық маңызды аспектілерде сенімді көрсетпейді (немесе *шынайы және объективті көрініс бермейді*) деп пайымдауға негіз болатын ештеңе таппадық осы күні шағын және орта бизнес кәсіпорындары үшін халықаралық қаржылық есептілік стандартына сәйкес.

¹ Егер «Басқа заңнамалық және нормативтік талаптар туралы есеп» деген екінші кіші тақырып қолданылмаса, «Қаржылық есептілік туралы есеп» кіші тақырып талап етілмейді

² Немесе белгілі бір юрисдикцияның заңнамалық базасы аясында орынды болуы мүмкін басқа атау

³ Егер басшылықтың жауапкершілігі сенімді және объективті көрініс беретін қаржылық есептілікті дайындау болса, онда ол келесідей тұжырымдалуы мүмкін: «Басшылық шағын және орта кәсіпорындар үшін халықаралық қаржылық есептілік стандартына сәйкес сенімді және объективті ұсыныс беретін қаржылық есептілікті дайындауға жауапты...».

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Басқа да заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес есеп

(Практик маманның қорытындысының осы бөлімінің нысаны мен мазмұны практик маманның басқа есептерді жасау міндеттерінің сипатына байланысты болады.)

[Практик маманның қолтаңбасы]

[Практик маманның жасалған күні]

[Практик маманның мекенжайы]

2 - мысал

Жағдайларға мыналар жатады:

- Заңнамаға немесе нормативтік актілерге сәйкес талап етілетін қаржылық есептіліктің толық жиынтығын тексеру.
- Қаржылық есептілікті басшылық X юрисдикциясының қаржылық есептілік жүйесіне (XYZ Заңы) сәйкес жалпы мақсаттар үшін дайындайды (яғни, заң немесе ережелерді қамтитын және қаржылық ақпаратқа кең ауқымды пайдаланушылардың жалпы қажеттіліктерін қанағаттандыруға арналған, бірақ ақпаратты сенімді түрде ұсыну жүйесі емес).
- Шолу шарттары осы ISRE 30(b) тармағында келтірілген қаржылық есептілік үшін басшылықтың жауапкершілігінің сипаттамасын көрсетеді.
- Жүргізілген тексеру негізінде тауарлық-материалдық қорлар туралы деректердің бұрмалануы анықталды. Бұл бұрмалау маңызды, бірақ қаржылық есептілікке айтарлықтай әсер етпейді.
- Қаржылық есептілікті шолудан басқа, практик маманның жергілікті заңнамаға сәйкес есептілікті дайындау бойынша басқа да міндеттері бар.

ТӘУЕЛСІЗ ПРАКТИК МАМАННЫҢ ШОЛУ ЕСЕБІ

[Тиісті адресат]

Қаржылық есептілік аудитінің нәтижелері бойынша қорытынды⁴

Біз 20X1 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бухгалтерлік баланстан тұратын ABC компаниясының қоса берілген қаржылық есептілігіне және осы күні аяқталған жылдағы жиынтық табыс, капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы тиісті есептерге, сондай-ақ есеп саясатының негізгі принциптерінің қысқаша мазмұнына және басқа түсіндірме жазбаларға шолу жасадық.

Басшылықтың⁵ қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық x юрисдикциясының XYZ Заңына сәйкес осы қаржылық есептілікті дайындауға және басшылық жосықсыз әрекеттер немесе қателіктер салдарынан жіберілген елеулі бұрмалаушылықтарды қамтымайтын қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесіне жауапты болады.

Практик маманның жауапкершілігі

Біздің жауапкершілігіміз осы қаржылық есептілік бойынша қорытындыны білдіру болып табылады. Біз «Тарихи қаржылық есептілікке шолу» халықаралық қаржылық есептілікке шолу стандартына (ISRE) 2400 (Қайта қаралған) сәйкес шолу жасадық. ISRE 2400 (Қайта қаралған) бізден қаржылық есептілікте айтарлықтай бұрмаланулар жоқ деп санайтын кез келген нәрсе бізге жеткен-жетпегені туралы қорытынды жасауды талап етеді. жалпы қаржылық есептілік қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмаған. Осы стандарт бізден тиісті этикалық талаптарды сақтауды талап етеді.

ISRE 2400 (Қайта қаралған) қаржылық есептілікке шолу шектеулі сенімділік тапсырмасы болып табылады. Маман, ең алдымен, қажет болған жағдайда басшылық пен ұйымдағы басқа тұлғалар арасында сауалнама жүргізуден тұратын процедураларды орындайды; талдамалық процедураларды қолдану және алынған дәлелдемелерді бағалау.

Шолу барысында орындалатын процедуралар Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудит барысында орындалатын процедуралардан едәуір аз. Тиісінше, біз осы қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікір білдірмейміз.

Ескертпемен шығару үшін негіз

Компанияның тауарлық-материалдық қорлары баланста XXX бағасы бойынша көрсетіледі. Басшылық тауарлық-материалдық құндылықтарды екі шаманың ең азы бойынша бағаламады: өзіндік құн немесе сатудың таза құны, тек өзіндік құн бойынша, бұл X юрисдикциясының талаптарынан (XYZ Заңы) ауытқу болып табылады. Компанияның деректері көрсеткендей, егер басшылық тауарлық-материалдық құндылықтарды екі шаманың ең азы бойынша көрсетсе: өзіндік құн немесе сатудың таза құны, содан кейін тауарлық-материалдық құндылықтарды таза құнға дейін есептен шығару үшін сату құны xxx мөлшеріндегі соманы қажет етеді. оларды сатудың таза құнына дейін. Тиісінше, сату құны XXX-ға артып, табыс салығы, таза пайда мен меншікті капитал XXX-ға азаяды. меншікті капитал сәйкесінше XXX, xxx және XXX.

⁴ Егер «Басқа заңнамалық және нормативтік талаптар туралы есеп» деген екінші кіші тақырып қолданылмаса, «Қаржылық есептілік туралы есеп» деген кіші тақырып талап етілмейді.

⁵ Немесе тиісті юрисдикцияның заңнамалық базасы аясында орынды болуы мүмкін басқа атау.

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Ескертпемен қорытынды

Біз жүргізген тексеру нәтижелері бойынша, «Ескертпемен қорытынды жасау үшін негіз» тармағында сипатталған мәселенің әсерін қоспағанда, бізге ABC компаниясының қаржылық есептілігі x юрисдикциясында қабылданған қаржылық есептілік жүйесіне (XYZ Заңы) сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмаған деп болжауға мүмкіндік беретін ештеңе білмеді.

Басқа да заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес есеп

(Практик маманның қорытындысының осы бөлімінің нысаны мен мазмұны практик маманның басқа есептерді жасау міндеттерінің сипатына байланысты болады.)

[Практик маманның қолтаңбасы]

[Практик маманның жасалған күні]

[Практик маманның мекенжайы]

3 - мысал

Жағдайларға мыналар жатады:

- Ұйымның басшылығы [Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарынан басқа ақпараттың сенімді ұсынылуын қамтамасыз етуге арналған қаржылық есептілік жүйесіне] сәйкес дайындаған жалпы мақсаттағы қаржылық есептіліктің толық жиынтығына шолу.
- Шолу тапсырмасының шарттары осы ISRE стандартының 30 (b) тармағында келтірілген қаржылық есептілік үшін басшылықтың жауапкершілігінің сипаттамасын көрсетеді.
- Практик маман шетелдік компанияға инвестиция салуға қатысты жеткілікті дәлелдер ала алмады. Жеткілікті тиісті дәлелдемелерді ала алмаудың ықтимал әсері елеулі болып саналады, бірақ қаржылық есептілікке әсер етпейді.
- Практик маманның шоғырландырылған қаржылық есептілікті тексеруден басқа, жергілікті заңнамаға сәйкес есептілікті дайындау бойынша басқа міндеттері жоқ.

ТӘУЕЛСІЗ ПРАКТИК МАМАННЫҢ ШОЛУ ЕСЕБІ

[Тиісті адресат]

Біз 20X1 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бухгалтерлік баланстан тұратын ABC компаниясының қоса берілген қаржылық есептілігіне, осы күні аяқталған жылдағы жиынтық кіріс, капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есептерге, сондай-ақ есеп саясатының негізгі принциптерінің қысқаша мазмұнына және басқа түсіндірме жазбаларға шолу жасадық.

Басшылықтың⁶ қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық осы қаржылық есептілікті [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінің атауы, оның ішінде қаржылық есептілік жүйесінің юрисдикциясына немесе тіркелген еліне сілтеме, Егер ол Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарынан өзгеше болса]⁷, сондай-ақ жосықсыз әрекеттер немесе қателіктер салдарынан жіберілген елеулі бұрмалаулар басшылық қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесіне сәйкес дайындауға және дұрыс ұсынуға жауапты болады.

Практик маманның жауапкершілігі

Біздің жауапкершілігіміз осы қаржылық есептілік бойынша қорытындыны білдіру болып табылады. Біз «Өткен кезеңдердегі қаржылық есептілікке шолу» халықаралық қаржылық есептілікке шолу стандартына (ISRE) 2400 (қайта қаралған) сәйкес шолу жасадық. ISRE 2400 (Қайта қаралған) сәйкес, біз қаржылық есептіліктің қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмағанына сенуге мүмкіндік беретін қандай да бір фактілер анықталғаны туралы қорытынды жасауымыз керек. Осы стандарт бізден тиісті этикалық талаптарды сақтауды талап етеді.

ISRE 2400 (Қайта қаралған) сәйкес қаржылық есептілікке шолу шектеулі сенімділік тапсырмасы болып табылады. Маман негізінен басшылықтың және ұйымдағы басқа тұлғалардың сауалнамасынан тұратын процедураларды орындайды, жағдайларға және талдамалық процедураларды қолдануға байланысты, сондай-ақ алынған дәлелдемелерді бағалайды.

Шолу барысында орындалатын процедуралар Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудит барысында орындалатын процедуралардан едәуір аз. Тиісінше, біз осы қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікір білдірмейміз.

Тұжырымды ескертумен қалыптастыру үшін негіз

ABC компаниясының бір жыл ішінде сатып алынған және үлестік қатысу әдісі бойынша есепке алынған шетелдік XYZ қауымдастырылған компаниясына салған инвестициялары 20x1 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша XXX мөлшеріндегі баланста көрсетіледі, ал XYZ таза пайдасындағы ABC үлесі осы күні аяқталған жылдағы ABC компаниясының кірісіне енгізілген. Біз 20X1 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша XYZ-ке ABC инвестицияларының баланстық құнына қатысты тиісті XYZ қаржылық ақпаратына және XYZ XXX таза пайдасындағы ABC үлесіне қол жеткізе алмадық, бір жыл ішінде. Нәтижесінде біз қажет деп санайтын процедураларды орындай алмадық.

⁶ Немесе тиісті юрисдикцияның заңнамалық базасы аясында қолайлы кез келген басқа термин

⁷ Егер басшылықтың жауапкершілігі сенімді және объективті көрініс беретін қаржылық есептілікті дайындау болса, онда мәлімдеме келесідей болуы мүмкін: «Басшылық қаржылық есептілікті дайындауға жауапты, ол [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінің атауы, оның ішінде юрисдикцияға немесе қаржылық есептілік жүйесінің шыққан еліне сілтеме, егер қолданылатын жүйе қаржылық есептілік халықаралық қаржылық есептілік стандарттары болып табылмайды] және олар үшін ...».

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Ескертпемен қорытынды

Біз жүргізген тексерудің нәтижелері бойынша, «Ескертпелермен қорытынды жасауға негіз» тармағында сипатталған мәселенің ықтимал әсерін қоспағанда, [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінің атауы, оның ішінде қаржылық есептілік жүйесінің юрисдикциясына немесе шыққан еліне сілтеме, егер қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі халықаралық қаржылық есептілік стандарттары болмаса] сәйкес бұл бізге қоса берілген қаржылық есептілік 20X1 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ABC компаниясының қаржылық жағдайын барлық маңызды аспектілерде сенімді түрде көрсетпейді (немесе сенімді және объективті түсінік бермейді) деп сенуге негіз береді деген, сондай-ақ (немесе сенімді түсінік бермейді) ABC компаниясының қаржылық жағдайы және сол күні аяқталған жылдағы ақша қаражаттарының қозғалысы туралы ештеңе таппадық.

[Практик маманның қолтаңбасы]

[Практик маманның жасалған күні]

[Практик маманның мекенжайы]

4 - мысал

Жағдайларға мыналар жатады:

- Бас компанияның басшылығы Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес дайындаған жалпы мақсаттағы шоғырландырылған қаржылық есептілікке шолу.
- Шолу тапсырмасының шарттары осы ISRE 30(b) тармағында келтірілген қаржылық есептілік үшін басшылықтың жауапкершілігінің сипаттамасын көрсетеді.
- Қаржылық есептілік еншілес компанияның шоғырланбауына байланысты айтарлықтай бұрмаланған. Елеулі бұрмалану барлық қаржылық есептілікте кең таралған болып саналады. Бұрмаланудың қаржылық есептілікке әсері анықталған жоқ, өйткені бұл мүмкін емес.
- Шоғырландырылған қаржылық есептілікті тексеруден басқа, практик маманның жергілікті заңнамаға сәйкес есептілікті дайындау бойынша басқа міндеттері жоқ.

ТӘУЕЛСІЗ ПРАКТИК МАМАННЫҢ ШОЛУ ЕСЕБІ

[Тиісті адресат]

Шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы қорытынды⁸

Біз 20X1 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша шоғырландырылған балансты, осы күні аяқталған жылдағы жиынтық табыс, капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептерді, сондай-ақ есеп саясатының негізгі принциптерінің қысқаша мазмұнын және басқа түсіндірме жазбаларды қамтитын ABC компаниясының қоса берілген шоғырландырылған қаржылық есептілігіне шолу жасадық.

Басшылықтың⁹ қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Топ басшылығы осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына¹⁰ сәйкес дайындауға және дұрыс ұсынуға, сондай-ақ басшылық жосықсыз әрекеттер немесе қателіктер салдарынан жіберілген елеулі бұрмалануларды қамтымайтын қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесіне жауапты болады.

Практик маманның жауапкершілігі

Біздің жауапкершілігіміз осы шоғырландырылған қаржылық есептілік бойынша қорытындыны білдіру болып табылады. Біз «Тарихи қаржылық есептілікке шолу» халықаралық қаржылық есептілікке шолу стандартына (ISRE) 2400 (Қайта қаралған) сәйкес шолу жасадық. ISRE 2400 (Қайта қаралған) мәліметтері бойынша, біз шоғырландырылған қаржылық есептілік қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмаған деп санайтын кез келген нәрсені білдік пе деген қорытындыға келуіміз керек. Бұл стандарт бізден тиісті этикалық талаптарды сақтауды талап етеді.

ISRE 2400 (Қайта қаралған) бойынша шоғырландырылған қаржылық есептілікке шолу шектеулі сенімділік тапсырмасы болып табылады. Практик маман негізінен компаниядағы басшылық пен басқалардың сауалнамасынан, сондай-ақ талдамалық процедуралардан және алынған дәлелдемелерді бағалаудан тұратын процедураларды орындайды.

Шолу барысында орындалатын процедуралар Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудит барысында орындалатын процедуралардан едәуір аз. Тиісінше, біз осы шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікір білдірмейміз.

Теріс нәтижені білдіру үшін негіз

Х ескертпесінде айтылғандай, Компания 20X1 жылы сатып алынған XYZ компаниясының еншілес ұйымының қаржылық есептілігін шоғырландырмады, өйткені ол сатып алу күніне еншілес компанияның кейбір маңызды активтері мен міндеттемелерінің әділ құнын анықтай алмады. Сондықтан бұл инвестиция нақты құны бойынша ескеріледі. Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес, еншілес компанияның бақылауында болғандықтан шоғырландырылуы керек еді. Егер XYZ шоғырландырылған болса, онда бұл қаржылық есептіліктің көптеген баптарына айтарлықтай әсер етеді.

⁸ Егер «Басқа заңнамалық және нормативтік талаптар туралы есеп» деген екінші кіші тақырып қолданылмаса, «Шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы есеп» деген кіші тақырып талап етілмейді.

⁹ Немесе белгілі бір юрисдикцияның заңнамалық базасы аясында орынды болатын басқа атау.

¹⁰ Егер басшылықтың жауапкершілігі сенімді және объективті түсінік беретін қаржылық есептілікті дайындау болса, онда ол келесідей болуы мүмкін: «Басшылық қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарына сәйкес сенімді және объективті ұсыныс беретін қаржылық есептілікті дайындауға жауапты...».

АЛДЫҢҒЫ КЕЗЕҢДЕРДЕГІ ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ҚАРАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Теріс қорытынды

Біз жүргізген тексеру нәтижелері бойынша, «теріс шығару үшін негіздер» тармағында көрсетілген мәселенің маңыздылығына байланысты шоғырландырылған қаржылық есептілік 20x1 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ABC компаниясының және оның еншілес компанияларының қаржылық жағдайын, сондай-ақ (немесе олардың қызметінің нәтижелері мен ақшалай қаражаттардың қозғалысы немесе дұрыс ұсынылмайды) халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес осы күні аяқталған жыл.

Басқа да заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес есеп

[Практик маман есебінің осы бөлімінің нысаны мен мазмұны есептілікті дайындау бойынша маманның басқа міндеттерінің сипатына байланысты.]

[Практик маманның қолтаңбасы]

[Практик маманның жасалған күні]

[Практик маманның мекенжайы]

5 - мысал

Жағдайларға мыналар жатады:

- Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес ұйым басшылығы дайындаған жалпы мақсаттағы қаржылық есептіліктің толық жиынтығына шолу.
- Шолу тапсырмасының шарттары осы ISRE 30(b) тармағында келтірілген қаржылық есептілік үшін басшылықтың жауапкершілігінің сипаттамасын көрсетеді.
- Маман қаржылық есептілік туралы қорытынды жасай алмады, өйткені ол қаржылық есептіліктің бірнеше элементтеріне қатысты жеткілікті дәлелдер ала алмады және маманның пікірінше, олардың қаржылық есептілікке әсері айтарлықтай және жан-жақты. Атап айтқанда, маман тауарлық-материалдық құндылықтар мен компанияның дебиторлық берешегіне қатысты дәлелдер ала алмады.

ТӘУЕЛСІЗ ПРАКТИК МАМАННЫҢ ШОЛУ ЕСЕБІ

[Тиісті адресат]

Біз 20X1 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бухгалтерлік балансты және осы күні аяқталған жылдағы жиынтық табыс, капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы тиісті есептерді, сондай-ақ есеп саясатының негізгі принциптерінің қысқаша мазмұнын және басқа түсіндірме жазбаларды қамтитын ABC компаниясының қоса берілген қаржылық есептілігіне шолу жасау үшін тартылдық. осы күні аяқталған жылдағы ақша қаражаттарының қозғалысы, сондай-ақ есеп саясатының негізгі принциптерінің қысқаша мазмұны және басқа түсіндірме жазбалар.

Басшылықтың¹¹ қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Басшылық осы қаржылық есептілікті халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес дайындауға және дұрыс ұсынуға жауапты болады. Басшылық осы қаржылық есептілікті Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына¹² сәйкес дайындауға және дұрыс ұсынуға және басшылық жосықсыз әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмалануларды қамтымайтын қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесіне жауапты болады.

Практик маманның жауапкершілігі

Біздің міндетіміз-осы қаржылық есептілік бойынша қорытындыны білдіру. Алайда, «Қорытындыдан бас тарту үшін негіздер» тармағында сипатталған мәселеге байланысты біз осы қаржылық есептілік бойынша қорытындыны білдіру үшін жеткілікті тиісті дәлелдер ала алмадық.

Тұжырымнан бас тарту үшін негіздеме

Басшылық жыл соңына тауарлық-материалдық қорларға түгендеу жүргізбеді. Біз 20x1 жылғы 31 желтоқсандағы баланста 20x1 жылғы 31 желтоқсандағы XXX ретінде көрсетілген тауарлық-материалдық құндылықтардың сомаларын тексеру үшін қажет деп санайтын процедураларды орындай алмадық.

Сонымен қатар, 20x1 жылдың қыркүйегінде дебиторлық берешекті есепке алудың жаңа компьютерленген жүйесін енгізу дебиторлық берешек пен тауарлық-материалдық қорларды есепке алуда көптеген қателіктерге әкелді. Біздің есепті дайындау кезінде басшылық әлі де жүйедегі кемшіліктер мен қателерді түзету процесінде болды. Нәтижесінде біз есепке алынған немесе есепке алынбаған қорлар мен дебиторлық берешекті, сондай-ақ жиынтық кіріс туралы есеп элементтерін, акционерлердің капиталындағы өзгерістер туралы есепті және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есепті түзету қажет пе екенін анықтай алмадық.

Тұжырымнан бас тарту

«Қорытындыдан бас тарту үшін негіздер» тармағында сипатталған мәселелердің маңыздылығына байланысты біз қоса беріліп отырған қаржылық есептілік бойынша қорытындыны қалыптастыру үшін жеткілікті тиісті дәлелдемелер ала алмадық. Тиісінше, біз осы қаржылық есептілік бойынша қорытынды білдірмейміз.

[Практик маманның қолтаңбасы]

[Практик маманның жасалған күні]

[Практик маманның мекенжайы]

¹¹ Немесе тиісті юрисдикцияның заңнамалық базасы тұрғысынан сәйкес келетін кез келген басқа термин.

¹² Егер басшылықтың жауапкершілігі сенімді және объективті ұсыныс беретін қаржылық есептілікті дайындау болса, онда мәлімдеме келесідей болуы мүмкін: «Басшылық қаржылық есептіліктің халықаралық стандарттарына сәйкес ақпараттың дұрыс және объективті ұсынылуын қамтамасыз ететін қаржылық есептілікті дайындауға жауапты ...».

6 - мысал

- **Жағдайларға мыналар жатады:**
- **Қаржылық есептілікті басшылық келісім шарттарын орындау үшін келісім бойынша қаржылық есептілік талаптарына сәйкес дайындады (яғни нақты мақсаттарға сәйкес). Басшылықтың қаржылық есептілік жүйесін таңдауға құқығы жоқ.**
- **Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі сәйкестік жүйесі болып табылады.**
- **Шолу тапсырмасының шарттары осы ISRE стандартының 30(b) тармағында келтірілген қаржылық есептілік үшін басшылықтың жауапкершілігінің сипаттамасын көрсетеді.**
- **Практик маманның есебін тарату немесе пайдалану шектеулі.**

ТӘУЕЛСІЗ ПРАКТИК МАМАННЫҢ ШОЛУ ЕСЕБІ

[Тиісті адресат]

Біз 20X1 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бухгалтерлік баланстан тұратын ABC компаниясының қоса берілген қаржылық есептілігіне және осы күні аяқталған жылдағы кірістер, капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы тиісті есептерге, сондай-ақ есеп саясатының негізгі принциптерінің қысқаша мазмұнына және басқа да түсіндірме ақпаратқа шолу жасадық. Бұл қаржылық есептілікті ABC компаниясының басшылығы 20X1 жылғы 1 қаңтардағы ABC компаниясы мен DEF компаниясы арасындағы келісімнің («Келісім») Z бөлімінде қамтылған қаржылық есептілік туралы ережелер негізінде дайындады.

Басшылықтың¹³ қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Топ басшылығы осы қаржылық есептілікті талаптарға сәйкес дайындауға және дұрыс ұсынуға және басшылық жосықсыз әрекеттер немесе қателіктер салдарынан жіберілген елеулі бұрмалануларды қамтымайтын қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесіне жауапты болады.

Практик маманның жауапкершілігі

Біздің жауапкершілігіміз қаржылық есептілік туралы қорытындыны қалыптастырудан тұрады. Біз «Өткен кезеңдердің қаржылық есептілігіне шолып тексеруі бойынша тапсырмалар» ISRE 2400 (Қайта қаралған) халықаралық шолып тексеруге сәйкес шолып тексеруді жүргіздік. 2400 (Қайта қаралған) ISRE-ны шолып тексеру барысында қаржылық есептілік қаржылық есептілікті дайындаудың қолданыстағы тұжырымдамасына сәйкес барлық маңызды қатынастарда дайын емес деп болжауға негіз болатын фактілер белгілі болды ма деген қорытынды жасауды талап етеді. Осы стандарт сондай-ақ бізден тиісті этикалық талаптарды сақтауды талап етеді.

Біздің жауапкершілігіміз осы қаржылық есептілік бойынша қорытындыны білдіру болып табылады. Біз «Тарихи қаржылық есептілікке шолу» халықаралық қаржылық есептілікке шолу (ISRE) 2400 (қайта қаралған) стандартына сәйкес шолу жасадық. ISRE 2400 (Қайта қаралған) бізден қаржылық есептілікте айтарлықтай бұрмаланулар жоқ деп санайтын кез келген нәрсе бізге жеткен-жетпегені туралы қорытынды жасауды талап етеді. жалпы қаржылық есептілік қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмаған. Осы стандарт бізден тиісті этикалық талаптарды сақтауды талап етеді.

ISRE 2400 (Қайта қаралған) қаржылық есептілікке шолу шектеулі сенімділік тапсырмасы болып табылады. Маман, ең алдымен, қажет болған жағдайда басшылық пен ұйымдағы басқа тұлғалар арасында сауалнама жүргізуден тұратын процедураларды орындайды; талдамалық процедураларды қолдану және алынған дәлелдемелерді бағалау.

Шолу барысында орындалатын процедуралар Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудит барысында орындалатын процедуралардан едәуір аз. Тиісінше, біз осы қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікір білдірмейміз.

Қорытынды

Біз жүргізген тексеру нәтижелері бойынша біз Келісімнің Z бөлімінің ережелеріне сәйкес қаржылық есептілік барлық маңызды аспектілерде дайындалмағанына сенуге негіз болатын ештеңе таппадық.

Есепке алу қағидаттары және тарату мен пайдалануды шектеу

Қорытындымызды өзгертпестен, біз бухгалтерлік есептің негізін сипаттайтын қаржылық есептілікке арналған X жазбасына назар аударамыз. Қаржылық есептілік ABC компаниясына жоғарыда аталған қаржылық есептілік талаптарын орындауға көмектесу үшін дайындалған. Нәтижесінде, бұл қаржылық есептілік басқа мақсатқа жарамсыз болуы мүмкін. Біздің есеп тек ABC компаниясы мен DEF компаниясының пайдалануына арналған және ABC компаниясы мен DEF компаниясынан басқа ешкімге арналмаған және пайдаланылмауы тиіс.

[Практик маманның қолтаңбасы]

[Практик маманның жасалған күні]

¹³ Немесе белгілі бір юрисдикцияның құқықтық базасы аясында қолайлы кез келген басқа термин.

[Практик маманның мекенжайы]

7 - мысал

Жағдайларға мыналар жатады

- Ақшалай қаражаттың түсуі мен жұмсалуды туралы есепті тексеру
- Қаржылық есептілікті басшылық несие берушінің ақша қаражаттарының қозғалысы туралы ақпарат беру туралы сұрауына жауап ретінде кассалық есеп әдісі негізінде дайындады. Қаржылық есептілікті дайындау үшін қолданылатын бухгалтерлік есеп принципі кәсіпорын мен несие беруші арасында келісілді.
- Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі-бұл нақты пайдаланушылардың қаржылық ақпаратқа деген қажеттіліктерін қанағаттандыруға арналған ақпаратты сенімді түрде ұсыну жүйесі.
- Практик маман маманның қорытындысында «барлық маңызды аспектілерде сенімді түрде ұсынылған» деген тіркесті қолдану орынды екенін анықтады.
- Шолу тапсырмасының шарттары осы ISRE стандартының 30(b) тармағында келтірілген қаржылық есептілік үшін басшылықтың жауапкершілігінің сипаттамасын көрсетеді.
- Маманның есебін таратуға немесе пайдалануға ешқандай шектеулер жоқ.

ТӘУЕЛСІЗ ПРАКТИК МАМАННЫҢ ШОЛУ ЕСЕБІ

[Тиісті адресат]

Біз 20X1 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін ABC компаниясының ақшалай түсімдері мен төлемдері туралы қоса беріліп отырған есебіне, сондай - ақ есеп саясатының негізгі қағидаттарының қысқаша мазмұнына және өзге де түсіндірме ақпаратқа (бұдан әрі - «қаржылық есептілік») шолу жасадық. Қаржылық есептілікті ABC компаниясының басшылығы X ескертпесінде сипатталған ақшалай түсімдер мен төлемдерді есепке алу әдісін қолдана отырып дайындады.

Басшылықтың¹⁴ қаржылық есептілік үшін жауапкершілігі

Топ басшылығы X ескертпеде сипатталған есепке алудың кассалық әдісіне сәйкес осы қаржылық есептілікті дайындауға және дұрыс ұсынуға, сондай-ақ басшылық жосықсыз әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмалануларды қамтымайтын қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп санайтын ішкі бақылау жүйесіне жауапты болады.

Практик маманның жауапкершілігі

Біздің жауапкершілігіміз осы қаржылық есептілік бойынша қорытындыны білдіру болып табылады. Біз «Өткен кезендердегі қаржылық есептілікке шолу» халықаралық қаржылық есептілікке шолу стандартына (ISRE) 2400 (Қайта қаралған) сәйкес шолу жасадық. ISRE 2400 (Қайта қаралған) сәйкес, біз қаржылық есептіліктің қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмағанына сенуге мүмкіндік беретін қандай да бір фактілер анықталғаны туралы қорытынды жасауымыз керек. Бұл стандарт бізден тиісті этикалық талаптарды сақтауды талап етеді.

ISRE 2400 (Қайта қаралған) сәйкес қаржылық есептілікке шолу шектеулі сенімділік тапсырмасы болып табылады. Маман негізінен басшылықтың және ұйымдағы басқа тұлғалардың сауалнамасынан тұратын процедураларды орындайды, жағдайларға және талдамалық процедураларды қолдануға байланысты, сондай-ақ алынған дәлелдемелерді бағалайды.

Шолу барысында орындалатын процедуралар Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудит барысында орындалатын процедуралардан едәуір аз. Тиісінше, біз осы қаржылық есептілік туралы аудиторлық пікір білдірмейміз.

Қорытынды

Біз жүргізген тексеру нәтижелері бойынша біз қаржылық есептілік 20x1 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін ABC компаниясының ақшалай түсімдері мен төлемдерінің барлық маңызды аспектілерінде (*немесе шынайы және объективті көрінісін бермейді*) сенімді түрде көрсетпейді деп сенуге негіз болатын ештеңе таппадық, сипатталған ақшалай түсімдерді есепке алу принципіне сәйкес X жазбасында.

¹⁴ Немесе белгілі бір юрисдикцияның құқықтық базасы аясында қолайлы кез келген басқа термин.

Бухгалтерлік есептің негіздері

Қорытындымызды өзгертпестен, Біз бухгалтерлік есептің негізін сипаттайтын қаржылық есептілікке арналған X жазбасына назар аударамыз. Қаржылық есептілік XYZ несие берушісіне ақпарат беру мақсатында дайындалды. Осыған байланысты қаржылық есептілік басқа мақсаттарға сәйкес келмеуі мүмкін.

[Практик маманның қолтаңбасы]

[Практик маманның жасалған күні]

[Практик маманның мекенжайы]

ШОЛЫП ТЕКСЕРУДІҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТАНДАРТЫ 2410

ҰЙЫМНЫҢ ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЫ ОРЫНДАЙТЫН АРАЛЫҚ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛУ

(2006 жылғы 15 желтоқсанда немесе одан кейінгі кезеңдердегі аралық қаржылық ақпаратты тексеру үшін күшіне енеді)

МАЗМҰНЫ

	Тармақ
Кіріспе	1-3
Аралық қаржылық ақпаратты шолудың жалпы принциптері.....	4-6
Аралық қаржылық ақпаратты қарау жөніндегі міндеттеменің мақсаты.....	7-9
Міндеттемелерді орындау шарттарын келісу.....	10-11
Аралық қаржылық ақпаратты қарау процедуралары	12-29
Бұрмалауды бағалау	30-33
Басшылықтың мәлімдемелері	34-35
Аудитордың ілеспе ақпарат үшін жауапкершілігі	36-37
Қарым-қатынас	38-42
Аралық қаржылық ақпаратты шолудың сипаты, ауқымы және нәтижелері туралы ақпаратты ұсыну	43-63
Құжаттама	64
Күшіне енген күні	65
1-қосымша: Аралық қаржылық ақпаратты қарастыруға арналған міндеттеме-хаттың мысалы	
2-қосымша: Аралық қаржылық ақпаратқа шолу жасау кезінде аудитор қарастыруы мүмкін талдамалық процедуралар	
3-қосымша: Басшылықтың өкілдігі туралы хаттың мысалы	
4-қосымша: Аралық қаржылық ақпарат туралы шолу есептерінің мысалдары	
5-қосымша: Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінен ауытқуға қатысты ескертулері бар шолу баяндамаларының мысалдары	
6-қосымша: Басшылық жүктемейтін қамту аясын шектеуге қатысты ескертулері бар шолу баяндамаларының мысалдары	
7-қосымша: Қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесінен ауытқу туралы теріс қорытындысы бар шолу есептерінің мысалдары	

Шолып тексерудің халықаралық стандарты (ISRE) 2410 *Ұйымның тәуелсіз аудиторы орындайтын аралық қаржылық ақпаратты шолу, Сапаны бақылаудың, аудиттің, шолып тексерудің, меніділікті қамтамасыз ететін өзге де тапсырмалардың және ілеспе қызметтерді көрсету жөніндегі тапсырмалардың халықаралық стандарттарының жинағымен* бірге қаралуы тиіс.

Кіріспе

1. Қаржылық есептілікті шолу жөніндегі осы халықаралық стандарттың (ISRE) мақсаты стандарттарды белгілеу және клиент-аудитордың аралық қаржылық ақпаратына шолу жүргізу кезінде, сондай-ақ есептің нысаны мен мазмұны бойынша аудитордың кәсіби міндеттері бойынша басшылық беру болып табылады. «Аудитор» термині осы ISRE аудитор аудиторлық функцияларды орындағандықтан емес, осы стандарттың қолданылу аясы компанияның қаржылық есептілігінің тәуелсіз аудитору жүргізетін аралық қаржылық ақпаратты шолумен шектелгендіктен қолданылады.
2. Осы ISRE мақсаттары үшін аралық қаржылық ақпарат - бұл қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес дайындалған және ұсынылған және қаржылық есептіліктің толық жиынтығын немесе компанияның қаржы жылынан қысқа кезеңдегі қаржылық есептіліктің қысқартылған жиынтығын¹ қамтитын қаржылық ақпарат.
3. **Аралық қаржылық ақпаратты тексеру үшін тартылған аудитор осы ISRE-ға сәйкес тексеру жүргізуі тиіс.** Қаржылық есептілікке аудит жүргізу кезінде аудитор ішкі бақылау жүйесін қоса алғанда, субъект және оның қоршаған ортасы туралы түсінік алады. Аудитор қаржылық ақпаратты тексеруге тартылған кезде, бұл түсінік тексеру барысында жасалған сұраулар арқылы жаңартылады және аудиторға жасалуы керек талдамалық және басқа тексеру процедураларына назар аударуға жасалуы керек сұрауларға және орындалуы керек талдамалық және басқа тексеру процедураларына назар аударуға көмектеседі. Ұйымның аудитору болмай, аралық қаржылық ақпаратқа шолу жасау үшін жалданған практик маман ісге 2400 (Қайта қаралған), *Алдыңғы кезеңдегі қаржылық есептерді қарау бойынша міндеттемелерге* сәйкес шолу жүргізеді. Практик маман әдетте ұйым мен оның ортасы туралы, оның ішінде ұйымның аудитору сияқты ішкі бақылау туралы бірдей түсінікке ие болмағандықтан, шолу мақсатына жету үшін әртүрлі сұраулар мен процедураларды орындауы керек.
- 3а Осы ISRE аудитор ұйымның аралық қаржылық ақпаратына шолу жүргізген кезде пайдалануға арналған. Алайда, оны қажет болған жағдайда ұйымның аудитору аралық қаржылық ақпараттан басқа тарихи қаржылық ақпаратты, аудиторлық Клиентті қарау тапсырмасын орындайтын жағдайларға бейімдеу арқылы қолдану керек.*

Аралық қаржылық ақпаратты шолудың жалпы принциптері

4. **Аудитор ұйымның қаржылық есептілігінің аудитіне қатысты этикалық талаптарды сақтауы керек.** Бұл этикалық талаптар аудитордың келесі салалардағы кәсіби міндеттерін реттейді: Тәуелсіздік, адалдық, объективтілік, Кәсіби құзыреттілік және тиісті сақтық, құпиялылық, кәсіби мінез-құлық және техникалық стандарттар.
5. **Аудитор белгілі бір тапсырмаға сәйкес сапаны бақылау процедураларын қолдануы керек.** Белгілі бір тапсырмаға қатысты сапаны бақылау элементтеріне менеджменттің тапсырманы орындау сапасына жауапкершілігі, этикалық талаптар, клиенттермен қарым-қатынасты және нақты тапсырмаларды қабылдау және сақтау, тапсырмаларды орындау топтарын тағайындау, тапсырмаларды орындау және қадағалау кіреді.
6. **Аудитор кәсіби скептицизм тұрғысынан тексеруді жоспарлап, жүргізуі керек, нәтижесінде аралық қаржылық ақпарат қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалу үшін айтарлықтай түзетуді қажет ететін жағдайлар болуы мүмкін екенін мойындайды.** Кәсіби скептицизм дегеніміз-аудитор алынған дәлелдемелердің дұрыстығын сыни тұрғыдан бағалайды және ұйым басшылығының құжаттары мен мәлімдемелерінің сенімділігіне қайшы келетін немесе күмән келтіретін дәлелдерге назар аударады.

Аралық қаржылық ақпаратты қарау жөніндегі міндеттеменің мақсаты

7. Аралық қаржылық ақпаратты шолудың мақсаты-аудиторға шолу нәтижелері бойынша аудитордың қаржылық ақпарат қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмаған деп санайтын бірдеңе анықталғаны туралы қорытынды жасауға мүмкіндік беру. қаржылық есептілік жүйелері. Аудитор аралық қаржылық ақпараттың айтарлықтай бұрмалануы жағдайында сәйкес келмейтін қорытындыны білдіру қаупін орташа деңгейге дейін төмендету үшін сұрақтар қояды және талдамалық және басқа да шолу процедураларын орындайды.
8. Аралық қаржылық ақпаратты шолудың мақсаты халықаралық аудит стандарттарына (ISA) сәйкес жүргізілетін аудиттің мақсатынан айтарлықтай ерекшеленеді. Аралық қаржылық ақпаратқа шолу қаржылық ақпараттың қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде сенімді түрде ұсынылғандығы туралы пікір білдіруге негіз бермейді.

¹ Мысалы, Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары кеңесі шығарған Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары.

* ISRE қолдану тәртібін түсіндіру үшін 2007 жылдың желтоқсанында осы ISRE-ге 3а тармағы мен 4-ескерту қосылды.

ҰЙЫМНЫҢ ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЫ ОРЫНДАЙТЫН АРАЛЫҚ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛУ

9. Аудиттен айырмашылығы, шолуды тексеру аралық қаржылық ақпаратта айтарлықтай бұрмаланулар жоқ екеніне жеткілікті сенімділік алуды мақсат етпейді. Шолу тексерісі негізінен қаржылық және бухгалтерлік мәселелерге жауапты тұлғалардан сауалнама жүргізуден және талдамалық және басқа тексеру процедураларын қолданудан тұрады. Шолу аудитордың назарын аралық қаржылық ақпаратқа әсер ететін маңызды мәселелерге аударуы мүмкін, бірақ аудит жүргізу кезінде талап етілетін барлық дәлелдерді бермейді.

Міндеттемелерді орындау шарттарын келісу

10. **Аудитор мен клиент тапсырманы орындау шарттары туралы келісуі керек.**
11. Келісілген тапсырма шарттары әдетте міндеттеме хатында жазылады. Мұндай хабарлама тапсырманың сипатына, атап айтқанда, шолудың мақсаты мен көлеміне, басшылықтың міндеттеріне, аудитордың міндеттерінің көлеміне, алынған сенімділікке, сондай-ақ есептің сипаты мен формасына қатысты түсініспеушіліктерді болдырмауға көмектеседі. Хабарлама әдетте келесі сұрақтарды қамтуы керек:
- Аралық қаржылық ақпаратты шолудың мақсаты.
  - Шолудың көлемі.
  - Аралық қаржылық ақпарат үшін басшылықтың жауапкершілігі.
  - Аралық қаржылық ақпаратты дайындаумен байланысты тиімді ішкі бақылау жүйесін құру және қолдау үшін басшылықтың жауапкершілігі.
  - Аудиторларға барлық қаржылық жазбалар мен тиісті ақпаратты ұсыну үшін басшылықтың жауапкершілігі.
  - Басшылықтың аудиторға тексеру барысында жасалған ауызша өтініштерді, сондай-ақ компания құжаттарынан туындайтын өтініштерді растайтын жазбаша куәліктерді беруге келісімі.
  - Есепті алушы туралы ақпаратты қоса алғанда, шығарылатын есептің болжамды нысаны мен мазмұны.
  - Егер аралық қаржылық ақпаратты қамтитын құжатта аралық қаржылық ақпаратты ұйым аудиторы қарағанын көрсетсе, онда аудитордың қарау туралы есебі осы құжатқа енгізіледі деген басшылықтың келісімі.

Мысаллық міндеттеме хаты осы ISRE-ге 1-қосымшада келтірілген. Аралық қаржылық есептілікке шолу тапсырмасының шарттары жылдық қаржылық есептіліктің аудитіне арналған тапсырманың шарттарымен біріктірілуі мүмкін.

Аралық қаржылық ақпаратты қарау процедуралары

Құрылымды және оның жағдайларын, оның ішінде ішкі бақылауды түсіну

12. **Аудитор ұйымды және оның ортасын, оның ішінде ішкі бақылау жүйесін, тапсырманы жоспарлау және орындау үшін жеткілікті жылдық және аралық қаржылық ақпаратты дайындауға қатысты түсінікке ие болуы керек:**
- (a) **Ықтимал елеулі бұрмаланулардың түрлерін анықтау және олардың пайда болу ықтималдығын қарастыру; және**
  - (b)
  - (c) **Аудиторға аудитордың назарына бір нәрсе жеткенін хабарлауға негіз болатын сұрауларды, талдамалық және басқа да шолу процедураларын таңдау, бұл аудиторды аралық қаржылық ақпарат қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмаған деп санайды.**
13. ISA 315 (2019 жылғы қайта қаралған) «Елеулі бұрмаланулар тәуекелдерін анықтау және бағалау» талаптарына сәйкес ұйымның бір немесе бірнеше жылдық кезеңдегі қаржылық есептілігіне аудит жүргізген аудитор ұйымның және оның қоршаған ортасының, оның ішінде ішкі бақылау жүйесінің жылдық қаржылық ақпаратты дайындау бөлігінде жеткілікті түсінігін алды. Аудитор аралық қаржылық ақпаратты шолуды жоспарлау кезінде бұл түсінікті жаңартады. Аудитор сонымен қатар аралық қаржылық ақпаратты дайындауды ішкі бақылау жүйесі туралы жеткілікті түсінік алады, өйткені ол жылдық қаржылық ақпаратты дайындауды ішкі бақылау жүйесінен өзгеше болуы мүмкін.
14. Аудитор компания және оның қоршаған ортасы туралы білімді, оның ішінде ішкі бақылау жүйесін, қойылатын сұрақтарды және қолданылатын талдамалық және басқа тексеру процедураларын анықтау үшін, сондай-ақ сұрау салуға немесе талдамалық немесе басқа тексеру процедураларын қолдануға болатын нақты оқиғаларды, операцияларды немесе талаптарды анықтау үшін пайдаланады.
15. Аудитор субъектінің және оның қоршаған ортасының, оның ішінде ішкі бақылау жүйесінің түсінігін жаңарту үшін аудитор жүргізетін процедуралар әдетте мыналарды қамтиды:

ҰЙЫМНЫҢ ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЫ ОРЫНДАЙТЫН АРАЛЫҚ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛУ

- Аудитор ағымдағы кезеңнің аралық қаржылық ақпаратына әсер етуі мүмкін мәселелерді анықтай алуы үшін өткен жылдың аудиті және ағымдағы жылдың Алдыңғы аралық кезеңін (кезеңдерін) және өткен жылдың тиісті аралық кезеңін (кезеңдерін) тексеру жөніндегі құжаттамамен қаншалықты қажет екендігімен танысу.
  - Өткен жылғы қаржылық есептілік аудиті барысында анықталған басшылық тарапынан бақылау құралдарының күшін жою тәуекелін қоса алғанда, кез келген елеулі тәуекелдерді қарау.
  - Соңғы жылдық қаржылық есептілікпен және өткен кезеңдегі салыстырмалы аралық қаржылық есептілікпен танысу.
  - Орындалатын процедуралардың сипаты мен көлемін айқындау және бұрмаланулардың әсерін бағалау үшін аралық қаржылық ақпаратқа қатысты қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес маңыздылығы туралы мәселені қарау.
  - Өткен жылғы қаржылық есептілікте түзетілген елеулі бұрмалаулардың және түзетілмеген елеусіз бұрмалаулардың сипатын қарау.
  - Ішкі бақылау жүйесінің елеулі кемшіліктері сияқты тұрақты маңызы бар қаржылық есеп пен есептіліктің маңызды мәселелерін қарастыру.
  - Ағымдағы жылғы қаржылық есептілікке қатысты орындалған кез келген аудиторлық процедуралардың нәтижелерін қарау.
  - Кез келген жүргізілген ішкі тексерулердің нәтижелерін және басшылық қабылдаған кез келген кейінгі іс-қимылдарды қарау.
  - Басшылықтан аралық қаржылық ақпарат алаяқтық нәтижесінде айтарлықтай бұрмалануы мүмкін тәуекел туралы бағалау нәтижелері туралы нұсқаулықты сұрау.
  - Басшылықтан компания қызметіндегі өзгерістердің әсеріне қызығушылық таныту.
  - Басшылықтан ішкі бақылау жүйесіндегі елеулі өзгерістерге және мұндай өзгерістердің аралық қаржылық ақпаратты дайындауға ықтимал әсеріне қызығушылық таныту.
  - Аралық қаржылық ақпаратты дайындау процесін және аралық қаржылық ақпарат келісілетін немесе салыстырылатын негізгі бухгалтерлік жазбалардың сенімділігін басшылықтан сұрау.
16. Аудитор, егер олар компоненттерге қатысты жүргізілетін болса, шолу процедураларының сипатын анықтайды және қажет болған жағдайда шолуға қатысатын басқа аудиторларға хабарлайды. Қарастырылатын факторлардың қатарына компоненттің аралық қаржылық ақпаратының бұрмалануының маңыздылығы мен қаупі, сондай-ақ аудитордың осындай ақпаратты дайындауға ішкі бақылауды орталықтандыру немесе орталықсыздандыру дәрежесін түсінуі жатады.
17. **Аралық қаржылық ақпаратты жоспарлау және шолуды жүргізу үшін бұрын ISA сәйкес жылдық аудит жүргізбеген жаңадан тағайындалған аудитор ұйым және оның ортасы, оның ішінде ішкі бақылау ортасы туралы, жылдық және аралық қаржылық ақпаратты дайындауға қатысты түсінік алуы керек.**
18. Мұндай түсінік аудиторға осы ISRE-ге сәйкес аралық қаржылық ақпаратқа шолу жүргізу кезінде орындалуы қажет сұрауларға, талдамалық және басқа да шолу процедураларына назар аударуға мүмкіндік береді. Мұндай түсінікке қол жеткізу үшін аудитор әдетте алдыңғы аудиторды сұрайды және мүмкіндігінше соңғы жылдық аудит және алдыңғы аудитор тексерген ағымдағы жылдың кез келген аралық кезеңдері бойынша алдыңғы аудитордың құжаттамасын зерттейді. Бұл ретте аудитор алдыңғы аудитор жинақтаған түзетілген және түзетілмеген бұрмаланулардың сипатын, басшылық тарапынан бақылаудың күшін жою тәуекелін қоса алғанда, елеулі тәуекелдерді, сондай-ақ ішкі бақылау жүйесінің елеулі кемшіліктері сияқты тұрақты мәнге ие болуы мүмкін есепке алу мен есептіліктің елеулі мәселелерін қарайды.

Сұраулар, талдамалық және басқа қарау процедуралары

19. Аудитор, ең алдымен, қаржылық және бухгалтерлік мәселелерге жауапты тұлғалардан сұхбат алып, аудиторға орындалған процедуралар негізінде аудитордың назарына аралық қаржылық ақпарат қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмаған деп санайтын нәрсе келді деген қорытынды жасауға мүмкіндік беретін талдамалық және басқа да шолу процедураларын орындауы керек.
20. Әдетте, шолу тексеру, бақылау немесе растау арқылы бухгалтерлік жазбаларды тексеруді қажет етпейді. Аралық қаржылық ақпаратқа шолу жүргізу процедуралары, әдетте, негізінен қаржылық және бухгалтерлік мәселелерге жауапты тұлғалардың сұрауларымен және аралық қаржылық ақпаратқа қатысты бухгалтерлік есептің маңызды мәселелері туралы алынған ақпаратты растаудан гөрі талдамалық және басқа да шолу процедураларын қолданумен шектеледі. Аудитордың ұйымды және оның ортасын, оның ішінде ішкі бақылау жүйесін, алдыңғы аудит барысында жүргізілген тәуекелдерді

ҰЙЫМНЫҢ ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЫ ОРЫндаЙТЫН АРАЛЫҚ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛУ

бағалау нәтижелерін түсінуі, сондай-ақ аудитордың аралық қаржылық ақпаратқа қатысты маңыздылығын қарауы жасалған сұраулардың сипаты мен көлеміне және тексерудің қолданылған талдамалық және өзге де процедураларына әсер етеді.

21. Әдетте аудитор келесі процедураларды орындайды:

- Аралық қаржылық ақпаратқа әсер етуі мүмкін мәселелерді анықтау мақсатында акционерлер, жауапты тұлғалар және басқа да тиісті комитеттер жиналыстарының хаттамаларын зерделеу, сондай-ақ хаттамалары жоқ және аралық қаржылық ақпаратқа әсер етуі мүмкін жиналыстарда талқыланған мәселелер туралы анықтамалар беру.
- Аудиторлық немесе шолу қорытындысының модификациясына, бухгалтерлік түзетулерге немесе алдыңғы аудит немесе шолу тексерісі кезінде түзетілмеген бұрмалануларға әкеп соққан мәселелердің әсерін (егер бар болса) қарау.
- Қажет болған жағдайда есеп беретін ұйымның маңызды компоненттерінің аралық қаржылық ақпаратына шолу жасайтын басқа аудиторлармен өзара әрекеттесу.
- Қаржылық және бухгалтерлік мәселелерге жауапты басшылықты және жағдайларға байланысты басқа тұлғаларды келесі мәселелер бойынша сұрау салу:
  - Аралық қаржылық ақпарат қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес дайындалды және ұсынылды ма.
  -
  - Есеп саясатында немесе оны қолдану әдістерінде өзгерістер болды ма.
  - Жаңа есеп саясатын қолдану үшін жаңа операциялар қажет болды ма
  - Аралық қаржылық ақпаратта белгілі түзетілмеген бұрмаланулар бар ма.
  - Аралық қаржылық ақпаратқа әсер етуі мүмкін әдеттен тыс немесе қиын жағдайлар, мысалы, компанияларды біріктіру немесе бизнес сегментінің жойылуы.
  - Әділ құнды бағалауға немесе ақпаратты ашуға қатысты елеулі Болжамдар, сондай-ақ басшылықтың компания атынан белгілі бір әрекеттерді жасауға ниеті мен қабілеті.
  - Байланысты тараптармен жасалған операциялар аралық қаржылық ақпаратта тиісті түрде есепке алынды және ашылды ма.
  - Міндеттемелер мен шарттық міндеттемелердегі елеулі өзгерістер.
  - Шартты міндеттемелердегі елеулі өзгерістер, соның ішінде сот процестері немесе талап-арыздар.
  - Борыштық міндеттемелер бойынша келісімдерді сақтау.
  - Аудиторлық процедураларды қолдану барысында туындаған мәселелер.
  - Аралық кезеңнің соңғы бірнеше күнінде немесе келесі аралық кезеңнің алғашқы бірнеше күнінде болған маңызды операциялар.
  - Компанияға қатысты алаяқтық немесе болжамды алаяқтық туралы мәліметтер:
    - Басшылық,
    - Ішкі бақылау үшін айтарлықтай жауапты қызметкерлерді; немесе
    - Егер алаяқтық аралық қаржылық ақпаратқа айтарлықтай әсер етуі мүмкін болса, басқа тұлғалар.
  - Қызметкерлерден, бұрынғы қызметкерлерден, талдаушылардан, реттеушілерден немесе басқалардан түскен компанияның аралық қаржылық ақпаратына қатысты кез келген алаяқтық немесе болжамды алаяқтық туралы білу.
  - Аралық қаржылық ақпаратқа айтарлықтай әсер етуі мүмкін заңдар мен ережелерді нақты немесе ықтимал сақтамау туралы білім.
- Ерекше болып көрінетін және аралық қаржылық ақпараттағы елеулі бұрмалануларды көрсетуі мүмкін қатынастар мен жекелеген баптарды анықтау мақсатында аралық қаржылық ақпаратқа талдамалық процедураларды қолдану. Талдамалық процедуралар арақатынасты талдауды және трендті талдау немесе регрессиялық талдау сияқты статистикалық әдістерді қамтуы мүмкін және қолмен немесе компьютерлік технологияны қолдану арқылы жасалуы мүмкін. Осы ISRE 2-қосымшасында аудитор аралық қаржылық ақпаратқа шолу жасау кезінде қарастыра алатын талдамалық процедуралардың мысалдары келтірілген.

ҰЙЫМНЫҢ ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЫ ОРЫНДАЙТЫН АРАЛЫҚ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛУ

- Аралық қаржылық ақпаратты қарап шығыңыз және аудитордың назарына аудитордың аралық қаржылық ақпарат қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмаған деп санайтын бірдеңе бар-жоғын қарастыру.
22. Аудитор аралық қаржылық ақпаратты дайындағанға дейін немесе бір уақытта көптеген тексеру процедураларын орындай алады. Мысалы, аудитордың субъект пен оның қоршаған ортасы, оның ішінде ішкі бақылау жүйесі туралы түсінігін жаңартып, аралық кезең аяқталғанға дейін тиісті хаттамалармен танысуды бастау орынды болуы мүмкін. Аралық кезеңнің басында кейбір шолу процедураларын орындау сонымен қатар аралық қаржылық ақпаратқа әсер ететін бухгалтерлік есептің маңызды мәселелерін алдын-ала анықтауға және қарастыруға мүмкіндік береді.
  23. Аралық қаржылық ақпаратқа шолу жасайтын Аудитор ұйымның жылдық қаржылық есептілігіне аудит жүргізу үшін де тартылады. Ыңғайлылық пен тиімділік үшін аудитор аралық қаржылық ақпаратты тексерумен қатар белгілі бір аудиторлық процедураларды жүргізу туралы шешім қабылдай алады. Мысалы, аралық қаржылық ақпаратты тексеруге байланысты Директорлар кеңесі отырыстарының хаттамаларымен танысу кезінде алынған ақпарат жылдық қаржылық есептілікті тексеру кезінде де пайдаланылуы мүмкін. Аудитор сонымен қатар қаржылық есептілікті тексеру үшін қажет болатын процедураларды, мысалы, компанияларды біріктіру, қайта құрылымдау немесе айтарлықтай кіріс операциялары сияқты аралық кезеңде болған елеулі немесе әдеттен тыс операцияларға қатысты процедураларды аралық тексеру шеңберінде орындау туралы шешім қабылдауы мүмкін.
  24. Аралық қаржылық ақпаратты тексеру, әдетте, сот процестері немесе шағымдар туралы өтініштерді растауды қажет етпейді. Сондықтан, әдетте, компанияның кеңесшісіне сұрау хатын жіберудің қажеті жоқ. Алайда, егер аудитордың назарына аудитордың аралық қаржылық ақпараттың қолданыстағы қаржылық есеп беру жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмағанына күмән келтіретін сұрақ туындаса және аудитор компанияның заңгері тиісті ақпаратқа ие бола алады деп санаса, компанияның адвокатымен тікелей сөйлесу орынды болуы мүмкін.
  25. Аудитор аралық қаржылық ақпараттың негізгі бухгалтерлік жазбаларға сәйкес келетіндігі немесе салыстырылатындығы туралы дәлелдер алуы керек. Аудитор аралық қаржылық ақпараттың негізгі бухгалтерлік жазбаларға сәйкес келетіндігі немесе тексерілетіндігі туралы дәлелдер ала алады:
    - (a) Бухгалтерлік жазбаларға сәйкес келетін немесе тексерілетін бас кітап немесе жиынтық кесте сияқты бухгалтерлік жазбаларға; және
    - (b) Егер қажет болса, ұйымның шоттарындағы басқа растайтын мәліметтер.
  26. Аудитор басшылық түзетуді немесе ақпаратты ашуды қажет етуі мүмкін шолу есебін жасау күніне дейінгі барлық оқиғаларды анықтағанын анықтауы керек. аралық қаржылық ақпаратты түзетуді немесе ашуды қажет етуі мүмкін. Аудитор шолу күнінен кейін болған оқиғаларды анықтау үшін басқа процедураларды орындаудың қажеті жоқ.
  27. Аудитор басшылықтың компанияның жұмысын жалғастыру қабілетін бағалауы өзгерген-өзгермегенін сұрауы керек. Егер осы сұраныстың немесе басқа тексеру процедураларының нәтижесінде аудитор кәсіпорынның жұмысын жалғастыру қабілетіне айтарлықтай күмән тудыруы мүмкін оқиғалар немесе жағдайлар туралы білсе, аудитор:
    - (a) Басшылықтан қызметтің үздіксіздігін, осы жоспарлардың орындылығын бағалауға негізделген болашақ іс-қимыл жоспарлары туралы және басшылық осы жоспарларды жүзеге асырудың нәтижелері жағдайды жақсартады деп санайтындығы туралы сұрауы; және
    - (b) Аралық қаржылық ақпаратта осындай мәселелерді ашудың барабарлығын қарастыруы тиіс.
  28. Ұйымның үздіксіз жұмысын жалғастыру қабілетіне елеулі күмән тудыруы мүмкін оқиғалар немесе жағдайлар қаржылық есептілік жасалған күні орын алуы немесе басшылықтың сұраулары нәтижесінде немесе басқа тексеру процедураларын орындау барысында анықталуы мүмкін. Мұндай оқиғалар немесе шарттар аудиторға белгілі болған кезде, ол болашақ жоспарларды басқаруға қызығушылық танытады, мысалы, активтерді жою, қарыз қаражаттарын тарту немесе қарызды қайта құрылымдау, шығындарды қысқарту немесе кейінге қалдыру, капиталды ұлғайту жоспарлары. Аудитор сонымен қатар менеджмент жоспарларының қаншалықты мүмкін екендігіне және осы жоспарларды жүзеге асырудың нәтижелері жағдайды жақсартады деп ойлайтынына қызығушылық танытады. Алайда, әдетте, аудиторға басшылық жоспарларының орындылығын және бұл жоспарлардың жағдайды жақсартатындығын растау қажет емес.
  29. Егер аудитордың назарына аралық қаржылық ақпарат қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалуы үшін оны елеулі түзетулер енгізу қажеттілігіне күмәндандыратын сұрақ туындаса, аудитор қосымша сұраулар жүргізуі немесе шолу есебінде қорытынды жасауға мүмкіндік беретін басқа процедураларды орындауы керек. Мысалы, егер аудитордың шолу процедуралары оны қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес кірістің маңызды операциясы ескерілгеніне күмән келтірсе, онда аудитор аудитордың мәселелерін шешуге жеткілікті қосымша процедураларды орындайды, мысалы, маркетинг және бухгалтерлік есеп бөлімінің аға қызметкерлерімен мәміле шарттарын талқылау немесе сатып алу-сату шартын оқу.

Бұрмалауды бағалау

30. Аудитор жеке-жеке және жиынтықта аудиторға белгілі болған түзетілмеген бұрмаланулар аралық қаржылық ақпарат үшін маңызды ма екенін бағалауы керек.
31. Аудиторлық тапсырмадан айырмашылығы, аралық қаржылық ақпаратқа шолу аралық қаржылық ақпаратта айтарлықтай бұрмаланулар жоқ екеніне ақылға қонымды сенімділік алуға арналмаған. Алайда, аудитордың назарын аударған бұрмаланулар, оның ішінде жеткіліксіз ашылуы, аралық қаржылық ақпаратты қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалуы үшін айтарлықтай түзету қажет пе, жоқ па, соны анықтау үшін жеке және жиынтықта бағаланады.
32. Аудитор ұйым түзетпеген бұрмаланулардың маңыздылығын бағалау кезінде кәсіби пайымдауды қолданады. Аудитор бұрмаланулардың сипаты, себебі және сомасы, олар өткен жылы немесе ағымдағы жылдың аралық кезеңінде болған-болмағаны және бұрмаланудың болашақ аралық немесе жылдық кезеңдерге ықтимал әсері сияқты мәселелерді қарастырады.
33. Аудитор бұрмалануларды біріктірудің қажеті жоқ соманы анықтай алады, өйткені аудитордың пікірінше, мұндай сомаларды біріктіру аралық қаржылық ақпаратқа айтарлықтай әсер етпейтіні анық. Сонымен қатар, аудитор маңыздылықты анықтау сандық және сапалық аспектілерді қамтитындығын және салыстырмалы түрде аз мөлшердегі бұрмаланулар аралық қаржылық ақпаратқа айтарлықтай әсер етуі мүмкін екенін ескереді.

Басшылықтың мәлімдемелері

34. Аудитор мыналар туралы басшылықтан бұл турал жазбаша мәлімдеме алуы тиіс:
  - (a) Басшылық алаяқтық пен қателерді болдырмау және анықтау мақсатында ішкі бақылау жүйесін әзірлеу және енгізу жауапкершілігін мойындайды;
  - (b) Аралық қаржылық ақпарат қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес дайындалады және ұсынылады;
  - (c) Тексеру барысында анықтаған түзетілмеген бұрмаланулардың әсері жеке де, жиынтықта да тұтастай қарастырылатын аралық қаржылық ақпарат үшін маңызды емес деп санайды. Мұндай мәселелердің қысқаша сипаттамасы жазбаша ұсынымға енгізілген немесе оған қоса беріледі;
  - (d) Аудиторға белгілі бір басшылыққа қатысты барлық маңызды фактілерді ашты алаяқтық немесе компанияға әсер етуі мүмкін болжамды алаяқтық;
  - (e) Аралық қаржылық есептілік алаяқтық нәтижесінде айтарлықтай бұрмалануы мүмкін деген тәуекелдерді бағалау нәтижелерін аудиторға ашты;²
  - (f) Аудиторға аралық қаржылық ақпаратты дайындау кезінде салдары ескерілуі тиіс заңдар мен нормативтік актілерді сақтамаудың барлық белгілі нақты немесе ықтимал жағдайларын ашты; және
  - (g) Аудиторға есепті күннен кейін және аралық қаржылық ақпаратта түзетуді немесе ашуды талап етуі мүмкін шолу есебін жасау күніне дейін болған барлық маңызды оқиғаларды ашты.
35. Қажет болса, аудитор компанияның бизнесіне немесе саласына тән мәселелерге қатысты қосымша кепілдіктер алады. Нұсқаулықтың мысаллық ұсыну хаты осы ISRE - ге 3-қосымшада келтірілген.

Аудитордың ілеспе ақпарат үшін жауапкершілігі

36. Аудитор аралық қаржылық есептілікпен бірге жүретін басқа ақпаратпен танысып, онда аралық қаржылық есептілікпен айтарлықтай қайшылықтар бар-жоғын білуді керек. Егер аудитор айтарлықтай сәйкессіздікті анықтаса, олар аралық қаржылық есептілікке немесе басқа ақпаратқа өзгерістер енгізу қажеттілігі туралы мәселені қарастыруы керек. Егер аралық қаржылық ақпаратқа түзету енгізу қажет болса және басшылық оны енгізуден бас тартса, аудитор шолу есебінің салдарын қарастырады. Егер басқа ақпаратқа түзетулер енгізу талап етілсе және басшылық оларды енгізуден бас тартса, аудитор шолу есебіне Елеулі сәйкессіздікті сипаттайтын қосымша тармақ қосу немесе шолу есебін шығарудан бас тарту немесе тапсырманы орындаудан бас тарту сияқты басқа шараларды қабылдау мүмкіндігін қарастырады. Мысалы, менеджмент аралық қаржылық ақпаратқа қарағанда қаржылық нәтижелер туралы оң түсінік

² ISA 240, *Қаржылық есептілік аудитіндегі алаяқтықты қарау үшін аудитордың жауапкершілігі* 36-тармағында осындай бағалаудың сипаты, дәрежесі мен жиілігі нақты компанияға байланысты екендігі және басшылық жыл сайынғы негізде немесе тұрақты мониторинг шеңберінде егжей-тегжейлі бағалау жүргізе алатындығы түсіндіріледі. Тиісінше, бұл хабарлама аралық қаржылық ақпаратқа қатысты шамада компанияның нақты жағдайларын ескере отырып жасалған.

ҰЙЫМНЫҢ ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЫ ОРЫНДАЙТЫН АРАЛЫҚ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛУ

беретін балама пайда көрсеткіштерін ұсына алады және мұндай балама көрсеткіштер артық орын алады, нақты анықтамасы жоқ немесе аралық қаржылық ақпаратқа сәйкес келмейді, бұл шатасуға әкеледі және адастыруы мүмкін

37. **Егер аудитордың назарына басқа ақпаратта фактілердің елеулі бұрмалануы бар деген сұрақ туындаса, аудитор бұл мәселені компания басшылығымен талқылауы керек.** Елеулі сәйкессіздіктерді анықтау мақсатында өзге ақпаратты қарау кезінде аудиторға фактілердің айқын елеулі бұрмалануы туралы (яғни, аралық қаржылық ақпаратта қамтылған мәселелерге қатысы жоқ дұрыс баяндалмаған немесе ұсынылған ақпарат туралы) белгілі болуы мүмкін. Бұл мәселені басшылықпен талқылау кезінде аудитор басқа ақпараттың дұрыстығын және басшылықтың аудитордың сұрауларына жауаптарын, пайымдауларда немесе пікірлерде негізделген айырмашылықтардың болуын, сондай-ақ фактілердің айқын бұрмалануын жою үшін білікті үшінші тараппен кеңесу үшін басшылыққа жүгіну қажеттілігін қарастырады. Егер фактілердің елеулі бұрмалануын түзету үшін түзетулер енгізу қажет болса және басшылық оларды енгізуден бас тартса, аудитор басқару үшін жауапкершілік жүктелген тұлғаларды хабардар ету және заң көмегіне жүгіну сияқты қосымша шаралар қабылдау мүмкіндігін қарастырады.

Қарым-қатынас

38. **Егер аралық қаржылық ақпаратқа шолу жүргізу нәтижесінде аудитордың назарына қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалуы үшін аралық қаржылық ақпаратқа елеулі түзету енгізу қажет деп санайтын мәселе келсе, аудитор бұл туралы тиісті деңгейдегі басшылыққа мүмкіндігінше тезірек хабарлауы керек.**
39. **Егер аудитордың пікірінше, басшылық ақылға қонымды уақыт аралығында дұрыс жауап бермесе, аудитор бұл туралы басқаруға жауапты тұлғаларға хабарлауы керек.** Хабарлама мүмкіндігінше тезірек ауызша немесе жазбаша түрде жасалуы керек. Аудитордың ақпаратты қандай формада беру керектігі туралы шешіміне - ауызша немесе жазбаша - берілуі қажет мәселенің сипаты, сезімталдығы және маңыздылығы, сондай-ақ ақпаратты беру мерзімі сияқты факторлар әсер етеді. Егер ақпарат ауызша берілсе, аудитор осы хабарламаны құжаттайды.
40. **Егер аудитордың пікірінше, басқаруға жауапты тұлғалар ақылға қонымды уақыт аралығында дұрыс жауап бермесе, аудитор:**
- (a) Есепті өзгерту; немесе
  - (b) Тапсырманы орындаудан бас тарту мүмкіндігі; және
  - (c) Аудиторлық тапсырмаға қатысудан бас тарту мүмкіндігі.
41. **Егер аралық қаржылық ақпаратты тексеру нәтижесінде аудитордың назарына алаяқтықтың болуын немесе кәсіпорынның заңдар мен нормативтік актілерді сақтамауын болжайтын мәселе келсе, аудитор бұл туралы тиісті деңгейдегі басшылыққа мүмкіндігінше тезірек хабарлауы керек.** Басшылықтың тиісті деңгейін анықтауға басшылық мүшелерінің бірінің келісуі немесе қатысуы ықтималдығы әсер етеді. Аудитор сонымен қатар басқаруға жауапты тұлғаларға осындай мәселелер туралы хабарлау қажеттілігін және аудиттің салдарын қарастырады.
42. **Аудитор аралық қаржылық ақпаратты тексеру барысында туындайтын басшылық үшін қызығушылық тудыратын тиісті мәселелерді басшылыққа жауапты тұлғалардың назарына жеткізуі тиіс.** Аралық қаржылық ақпаратқа шолу жүргізу нәтижесінде аудитордың пікірінше, қаржылық есептілікті дайындау және ақпаратты ашу процесін қадағалауға жауапты тұлғалар үшін маңызды және маңызды мәселелер аудиторға белгілі болуы мүмкін. Аудитор мұндай мәселелер туралы басқаруға жауапты тұлғаларға хабарлайды.

Аралық қаржылық ақпаратты шолудың сипаты, ауқымы және нәтижелері туралы ақпаратты ұсыну

43. **Аудитор келесілерді қамтитын жазбаша есеп дайындауы керек:**
- (a) Тиісті атауы.
  - (b) Тапсырманың мән-жайына сәйкес келетін адресат.
  - (c) Қаржылық есептіліктің толық немесе қысқартылған жиынтығына енгізілген әрбір қаржылық есептің атауын, сондай-ақ аралық қаржылық ақпаратпен қамтылған күн мен кезеңді қоса алғанда, тексерілген аралық қаржылық ақпаратты сәйкестендіру.
  - (d) Егер аралық қаржылық ақпарат дұрыс ұсынуды қамтамасыз етуге бағытталған қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес дайындалған жалпы мақсаттағы қаржылық есептіліктің толық жиынтығы болса, онда басшылық қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес аралық қаржылық ақпаратты дайындауға және дұрыс ұсынуға жауапты екендігі туралы өтініш.

- (e) Басқа жағдайларда-басшылық қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес аралық қаржылық ақпаратты дайындауға және ұсынуға жауапты екендігі туралы мәлімдеме.
- (f) Аудитор аралық қаржылық ақпарат туралы қорытындыны тексеру негізінде білдіруге жауапты екендігі туралы мәлімдеме.
- (g) Аралық қаржылық ақпаратқа шолу 2410 «Ұйымның тәуелсіз аудиторы жүргізетін аралық қаржылық ақпаратқа шолу» халықаралық қаржылық есептілікке шолу стандартына сәйкес жүргізілгені туралы мәлімдеме, сондай-ақ мұндай шолу негізінен қаржылық және бухгалтерлік мәселелерге жауапты тұлғалардың сауалнамасынан және талдамалық ақпаратты қолданудан тұрады деген мәлімдеме және басқа шолу процедуралары.
- (h) Шолу тексерісінің халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудитке қарағанда айтарлықтай аз көлемі бар екендігі туралы мәлімдеме, демек, аудитордың аудит барысында анықталуы мүмкін барлық маңызды мәселелер белгілі болатынына сенімді болуына жол бермейді және, тиісінше, аудиторлық пікір білдірілмейді.
- (i) Егер аралық қаржылық ақпарат сенімді ұсынуға қол жеткізуге бағытталған қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес дайындалған жалпы мақсаттағы қаржылық есептіліктің толық жиынтығы болса, онда қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес аудитордың назарына аралық қаржылық ақпарат барлық маңызды аспектілерде сенімді және әділ ұсыныс бермейді деп санайтын бір нәрсе келді ме деген қорытынды жасалады (қаржылық есептілік жүйесінің юрисдикциясына немесе еліне сілтемені қоса алғанда, егер пайдаланылатын қаржылық есептілік жүйесі халықаралық қаржылық есептілік стандарттары болып табылмаса).
- (j) Басқа жағдайларда, аудитордың назарына аудитордың аралық қаржылық ақпарат қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмағанына сендіретін бір нәрсе келді ме деген қорытынды (егер қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі халықаралық қаржылық стандарттар болып табылмаса, қаржылық есептілік жүйесінің юрисдикциясына немесе шыққан еліне сілтемені қоса алғанда есептілік)
- (k) Есептің жасалған күні.
- (l) Аудитордың өзі жұмыс істейтін елде немесе юрисдикцияда орналасқан жері.
- (m) Аудитордың қолы.

Шолу туралы мысаллық есептер осы ISRE - ге 4-қосымшада келтірілген.

44. Кейбір елдерде аралық қаржылық ақпаратты шолуды реттейтін заңдар немесе ережелер аудитордың 43(i) немесе (j) тармағында сипатталғаннан өзгеше тұжырымын белгілеуі мүмкін. Аудитор белгіленген тұжырымдаманы қолдануды талап етуі мүмкін болса да, аудитордың осы ISRE-де сипатталған қорытынды дайындау міндеттері өзгеріссіз қалады.

Қолданыстағы бухгалтерлік есеп стандарттарынан ауытқу

45. Аудитор егер аудитордың назарына аудитордың аралық қаржылық ақпаратқа қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалуы үшін елеулі түзету енгізу қажет деп санайтын сұрақ туындаса, аудитор ескертпемен немесе теріс қорытындымен қорытынды білдіруі керек.
46. Егер аудитордың назарына оны аралық қаржылық ақпаратқа қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінен ауытқу әсер етеді немесе айтарлықтай әсер етуі мүмкін деп санайтын сұрақтар келіп түссе және басшылық аралық қаржылық ақпаратты түзетпесе, аудитор шолу қорытындысын өзгертеді. Өзгеріс сипатты және мүмкіндігінше аралық қаржылық есептілікке әсерін сипаттайды. Егер аудитор тиісті түрде ашу үшін қажет деп санайтын ақпарат аралық қаржылық ақпаратқа енгізілмесе, аудитор шолу қорытындысын өзгертуі керек және мүмкіндігінше қажетті ақпаратты шолу қорытындысына қосуы керек. Шолу есебін өзгерту әдетте оған түсіндірме тармақты және қорытындының біліктілігін қосу арқылы жүзеге асырылады. Сараптама туралы білікті қорытындысы бар мысаллық есептер осы ISRE-ге 5-қосымшада келтірілген
47. Егер ауытқудың әсері аралық қаржылық ақпаратқа соншалықты елеулі және кең таралған болса, аудитор аралық қаржылық ақпараттың жаңылыстыратын немесе толық емес сипатын ашу үшін ескертумен

ҰЙЫМНЫҢ ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЫ ОРЫНДАЙТЫН АРАЛЫҚ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛУ

қорытындының жеткіліксіздігі туралы қорытындыға келсе, аудитор теріс қорытындыны білдіреді. Теріс қорытындыларды тексеру туралы мысаллық есептер осы ISRE-ге 7-қосымшада келтірілген.

Көлемді шектеу

48. Көлемді шектеу әдетте аудиторға шолуды аяқтауға мүмкіндік бермейді.
49. **Егер аудитор шолуды аяқтай алмаса, ол тиісті деңгейдегі басшылыққа және басқаруға жауапты тұлғаларға шолудың аяқталу себебін жазбаша түрде хабарлауы және есепті шығарудың орындылығы туралы ойлануы керек.**

Басшылық белгілейтін қамту саласын шектеу

50. Аудитор, егер аудитордың тапсырманың мән-жайы туралы алдын ала біліміне сүйене отырып, аудитор компания басшылығы қойған шолу көлеміне шектеулерге байланысты шолуды аяқтай алмаса аралық қаржылық ақпаратқа шолу жасау тапсырмасын қабылдамайды.
51. Егер тапсырма қабылданғаннан кейін басшылық тексеру көлеміне шектеу қойса, аудитор бұл шектеуді алып тастауды сұрайды. Егер басшылық бас тартса, аудитор шолуды аяқтай алмайды және өз пікірін айта алмайды. Мұндай жағдайларда аудитор тиісті деңгейдегі басшылыққа және басқаруға жауапты тұлғаларға аудитті аяқтай алмау себебін жазбаша түрде хабарлайды. Алайда, егер аудитордың назарына аудитордың аралық қаржылық ақпарат қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалуы үшін айтарлықтай түзету қажет деп санайтын сұрақ туындаса, аудитор бұл туралы 38-40-тармақтардағы нұсқауларға сәйкес хабарлайды.
52. Аудитор сонымен қатар заңды және нормативтік міндеттерді, соның ішінде қорытынды шығаруға міндетті ме, жоқ па, соны ескереді. Егер мұндай талап бар болса, онда аудитор өз пікірінен бас тартады және тексеру есебіне тексерудің аяқталмау себебін қосады. Алайда, егер аудитордың назарына қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес барлық маңызды аспектілерде аралық қаржылық ақпаратты сенімді түрде ұсыну үшін айтарлықтай түзету енгізу қажет деп санайтын сұрақ туындаса, онда аудитор бұл туралы есепте де хабарлауы керек.

Көлемнің өзге де шектеулері

53. Көлемнің шектелуі басшылық белгілеген көлемнің шектелуінен басқа жағдайларға байланысты туындауы мүмкін. Мұндай жағдайларда аудитор, әдетте, шолуды аяқтай алмайды және қорытынды жасай алмайды және 51-52 тармақтарды басшылыққа алады. Алайда, аудитордың жұмыс көлемін шектеу бір немесе бірнеше нақты мәселелермен нақты шектелетін сирек жағдайлар туындауы мүмкін, олар маңызды болғанымен, аудитордың пікірінше, аралық қаржылық ақпарат үшін жан-жақты маңызы жоқ. Мұндай жағдайларда аудитор шолу есебінің түсіндірме тармағында сипатталған сұрақты қоспағанда, шолу осы ISRE-ге сәйкес жүргізілгенін және қорытындыға сәйкес келетіндігін көрсете отырып, шолу есебін өзгертеді. Мысаллық аудиторлық қорытындылар осы ISRE-ге 6-қосымшада ескертумен келтірілген.
54. Аудитор аудит көлемінің шектелуіне байланысты соңғы қаржылық есептілік бойынша ескертпемен пікір білдіре алады. Аудитор аудит көлемінің мұндай шектелуі бар-жоғын және егер бар болса, оның шолу есебіне әсері қандай екенін қарастырады.

Ағымдағы мәселелер және елеулі белгісіздіктер

55. Белгілі бір жағдайларда шолу есебіне аудитордың қорытындысына әсер етпейтін мәселенің мәнін көрсететін тармақ қосылуы мүмкін. аралық қаржылық есептілік туралы ескертпеде егжей-тегжейлі қарастырылған мәселені атап өту үшін қорытынды. Бұл тармақты қорытынды тармағынан кейін қосқан жөн және әдетте қорытындыда осыған байланысты ескертулер жоқ екенін көрсету.
56. **Егер аралық қаржылық ақпарат жеткілікті көлемде ашылса, аудитор шолу есебіне ұйымның өз қызметін жалғастыру қабілетіне елеулі күмән тудыруы мүмкін оқиғаға немесе жағдайға байланысты елеулі белгісіздікке арналған тармақты енгізуі керек.**
57. Аудитор ұйымның үздіксіз жұмысын жалғастыру қабілетіне айтарлықтай күмән тудыруы мүмкін оқиғаға немесе жағдайға байланысты елеулі белгісіздікке арналған тармақты қосу арқылы алдыңғы аудиторлық немесе шолу қорытындысын өзгерте алады. Егер елеулі белгісіздік сақталса және аралық қаржылық ақпаратта барабар ашылса, аудитор шолу қорытындысына өзгерістер енгізеді, аудитор елеулі белгісіздіктің сақталуын көрсететін тармақты қоса отырып, ағымдағы аралық қаржылық ақпарат бойынша шолу қорытындысына өзгерістер енгізеді.

ҰЙЫМНЫҢ ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЫ ОРЫНДАЙТЫН АРАЛЫҚ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛУ

58. Егер сұрау салулар немесе басқа тексеру процедуралары нәтижесінде ұйымның өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетіне елеулі күмән тудыруы мүмкін оқиғаға немесе жағдайға байланысты елеулі белгісіздік аудитордың назарына жетсе және ол аралық қаржылық ақпаратта барабар ашылса, аудитор тексеру туралы есепті сұраққа баса назар аударатырып, тармақты қосу арқылы өзгертеді.
59. Егер ұйымның үздіксіз қызметін жалғастыру қабілетіне айтарлықтай күмән тудыратын елеулі белгісіздік аралық қаржылық ақпаратта тиісті түрде ашылмаса, аудитор жағдайға байланысты ескертпесі бар қорытынды немесе теріс қорытынды білдіруі керек. Қорытындыда осындай елеулі белгісіздіктің болу фактісіне нақты сілтеме болуы тиіс.
60. Аудитор аудиторға белгілі болған, шешімі болашақ оқиғаларға байланысты және аралық қаржылық ақпаратқа әсер етуі мүмкін елеулі белгісіздік (қызметтің үздіксіздігі мәселесінен өзгеше) ерекшеленетін тармақты қосу арқылы шолу есебін өзгерту мүмкіндігін қарастыруы керек.

Өзге де сұрақтар

61. Келісімнің шарттары басшылықтың келісімін қамтиды, егер аралық қаржылық ақпаратты қамтитын кез-келген құжатта бұл ақпаратты компанияның аудитору қараған болса, онда аудитордың қарау туралы есебі де осы құжатқа енгізіледі. Егер басшылық құжатқа шолу есебін енгізбесе, аудитор белгілі бір жағдайда қалай әрекет ету керектігін анықтау үшін заңгерлік кеңеске жүгінуі керек.
62. Егер аудитор өзгертілген шолу қорытындысын шығарса және басшылық аралық қаржылық ақпаратты қамтитын құжатқа қайта қаралған шолу қорытындысын қоспай-ақ аралық қаржылық ақпаратты жарияласа, аудитор осы жағдайларда тиісті іс-қимыл тәсілін анықтау және аудиторлық тапсырмаға қатысудан бас тарту мүмкіндігін қарау үшін тиісті кеңесті анықтау үшін заң көмегіне жүгіну мүмкіндігін қарастырады.
63. Қысқартылған қаржылық есептілік болып табылатын аралық қаржылық есеп міндетті түрде қаржылық есептіліктің толық жиынтығына енгізілуі тиіс барлық ақпаратты қамтымайды, бірақ жылдық есепті күннен кейін компанияның қаржылық жағдайы мен қызметінің нәтижелеріндегі өзгерістерді түсіну үшін маңызды оқиғалар мен өзгерістерді талқылауды қамтуы мүмкін. Бұл аралық қаржылық ақпаратты пайдаланушылар акциялары биржада тізімделген компаниялар сияқты ең соңғы тексерілген қаржылық есептілікке қол жеткізе алады деп болжанатындығына байланысты. Басқа жағдайларда аудитор басшылықпен аралық қаржылық ақпаратқа оның соңғы аудиттелген қаржылық есептілікпен бірге қаралуы керек екендігін көрсету қажеттілігін талқылайды. Мұндай мәлімдеме болмаған жағдайда, аудитор аралық қаржылық ақпарат осы жағдайларда жаңылыстыратын соңғы аудиттелген қаржылық есептілікке сілтеме жасамай-ақ және шолу есебінің салдары қандай екендігі туралы мәселені қарастырады.

Құжаттама

64. Аудитор аудитордың қорытындысы үшін негізді қамтамасыз ету үшін жеткілікті және тиісті шолу құжаттамасын дайындауы және шолудың осы ISRE және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес жүргізілгенін дәлелдеуі керек. және нормативтік талаптар. Құжаттама тексеруге қатыспайтын тәжірибелі аудиторға жасалған сұраулардың сипатын, уақыты мен көлемін, қолданылған талдамалық және басқа тексеру процедураларын, пайдаланылған ақпараттық процедураларды, алынған ақпаратты және тексеру барысында қаралған кез келген маңызды мәселелерді, соның ішінде олар бойынша шешімді түсінуге мүмкіндік береді.

Күшіне енген күні

65. ISRE 2006 жылдың 15 желтоқсанында немесе одан кейінгі кезеңдердегі аралық қаржылық ақпаратты тексеру үшін күшіне енеді. ISRE ертерек қолдануға рұқсат етіледі.

Мемлекеттік секторда қолдану ерекшеліктері

1. *10-тармақ аудитор мен клиенттен тапсырманың шарттарын келісуді талап етеді. 11-тармақта хат тапсырманың сипатына, атап айтқанда, тексерудің мақсаты мен көлеміне, басшылықтың міндеттеріне, аудитордың міндеттерінің көлеміне, алынған сенімділікке, есептің сипаты мен формасына, сондай-ақ есептің сипаты мен формасына қатысты түсініспеушіліктерді болдырмауға көмектесетіні түсіндіріледі. Мемлекеттік сектордағы аттестаттау тапсырмаларын реттейтін заңдар немесе ережелер әдетте аудиторды тағайындауды талап етеді. Нәтижесінде, міндеттемелер мемлекеттік секторда кең таралған тәжірибе болмауы мүмкін. Алайда, 11 - тармақта көрсетілген мәселелерді қарастыратын міндеттеме хаты мемлекеттік сектордың аудитору үшін де, клиент үшін де пайдалы болуы мүмкін. мемлекеттік сектор аудитору үшін де, клиент үшін де. Сондықтан мемлекеттік сектордың аудиторулары клиентпен аудит жүргізу шарттарын міндеттеме-хаттың көмегімен келісу мүмкіндігін қарастырығысы келуі мүмкін.*

ҰЙЫМНЫҢ ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЫ ОРЫНДАЙТЫН АРАЛЫҚ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛУ

2. Мемлекеттік секторда міндетті аудиторлық тапсырма басқа жұмыстарды қамтуы мүмкін, мысалы, аралық қаржылық ақпаратқа шолу. Бұл жағдайда мемлекеттік сектордың аудитору мұндай міндеттемеден құтыла алмайды, сондықтан шолу тапсырмасынан бас тарта алмайды (50-тармақты қараңыз) немесе шыға алмайды (36 және 40(b) тармақтарын қараңыз). Мемлекеттік сектордың аудитору аудиторлық тапсырманы орындаудан бас тарта алмайды(40 (с) және 62-тармақтарыңыз).
3. 41-тармақта аудитордың міндеттері, егер оның назарына аудиторды алаяқтықтың бар екеніне немесе субъектінің заңдар мен нормативтік актілерді сақтамағанына сендіретін мәселе жеткен жағдайда қаралады. Мемлекеттік секторда аудитор заңға немесе нормативтік актілерге сәйкес мұндай мәселе туралы реттеуші немесе басқа мемлекеттік органдарға хабарлауы қажет болуы мүмкін.

Аралық қаржылық ақпаратты қарастыруға арналған міндеттеме-хаттың мысалы

Төмендегі хат осы ISRE 10-тармағында көрсетілген ойлармен бірге нұсқаулық ретінде пайдаланылуы керек және жеке қажеттіліктер мен жағдайларды ескере отырып бейімделуі керек.

Директорлар кеңесіне (немесе жоғары басшылықтың тиісті өкіліне)

Осы хатпен біз 20x1 жылғы 30 маусымдағы жағдай бойынша компанияның аралық балансын тексеру жөніндегі тапсырмамыздың шарттары мен мақсаттары және осы күні аяқталған алты айдағы кірістер, капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы тиісті есептер туралы түсінігімізді растаймыз.

Біздің тексеруіміз халықаралық аудит және ақпараттың дұрыстығын растау стандарттары жөніндегі кеңес шығарған 2410 «*Ұйымның тәуелсіз аудиторы жүргізетін аралық қаржылық ақпаратты тексеру*» қаржылық есептілікті тексеру жөніндегі халықаралық стандартқа сәйкес жүргізіледі, бұл бізді аралық аудит деп санауға мәжбүр ететін ештеңе анықталмағаны туралы хабарлау үшін негізді қамтамасыз ету мақсатында қаржылық ақпарат [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін көрсету] сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмаған, егер пайдаланылатын қаржылық есептілік жүйесі халықаралық қаржылық есептілік стандарттары болып табылмаса, қаржылық есептіліктің юрисдикциясына немесе шыққан еліне сілтемені қоса алғанда]. Мұндай шолу негізінен қаржылық және бухгалтерлік мәселелерге жауапты тұлғалардан сауалнамадан және талдамалық және басқа шолу процедураларын қолданудан тұрады және, әдетте, алынған ақпаратты растауды қажет етпейді. Аралық қаржылық ақпаратқа шолу өзінің көлемі бойынша халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудиттен едәуір төмен, оның мақсаты қаржылық есептілік туралы пікір білдіру болып табылады және сәйкесінше біз мұндай пікір білдірмейміз.

Біз аралық қаржылық ақпарат туралы есепті келесідей ұсынамыз:

[Қорытынды үлгісінің мәтінін қосу].

Басшылық осы аралық қаржылық есептілікті дайындауға және дұрыс ұсынуға жауапты болады. Бұл жауапкершілік мыналарды қамтиды: жосықсыз әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланулары жоқ аралық қаржылық ақпаратты дайындау және ұсыну үшін қажетті ішкі бақылау жүйесін әзірлеу, енгізу және қолдау; тиісті есеп саясатын таңдау және қолдану; жағдайларға негізделген бухгалтерлік бағалауды қолдану. Біздің тексеру шеңберінде біз басшылықтан тексеруге байланысты жасалған мәлімдемелерге қатысты жазбаша куәліктер аламыз. Біз сондай-ақ аралық қаржылық ақпаратты қамтитын құжатта аралық қаржылық ақпараттың қарастырылғанын көрсеткен жағдайда, біздің есебіміз де осы құжатқа енгізілуін талап етеміз.

Аралық қаржылық ақпаратқа шолу аудит барысында анықталуы мүмкін барлық маңызды мәселелер бізге белгілі болатынына кепілдік бермейді. Сонымен қатар, біздің қатысуымыз алаяқтықты, қателіктерді немесе заңсыз әрекеттерді анықтауға мүмкіндік береді деп сене алмаймыз. Дегенмен, біз сізге белгілі болатын барлық маңызды мәселелер туралы хабарлаймыз.

Біз сіздің қызметкерлеріңізбен толық ынтымақтастыққа үміттенеміз және сіз бізге аудит жүргізуге байланысты сұралған барлық жазбаларды, құжаттарды және басқа ақпаратты беретіндігіңізге сенімдіміз.

[Егер қажет болса, роялти мен шот-фактура тәртібіне қатысты қосымша ақпаратты осы жерге қою].

Осы хат, егер тоқтатылмаса, өзгертілмесе немесе ауыстырылмаса (мән-жайларға байланысты) келесі жылдар бойы жарамды болады.

Қаржылық есептілікті тексеру туралы уағдаластықтар туралы түсінігіңізге сәйкес келетіндігін растау үшін осы хаттың қоса берілген көшірмесіне қол қойып, қайтару.

ABC ұйымының атынан келесідей расталады.

(қолтаңбасы)

Тегі және лауазымы

Күні

Аралық қаржылық ақпаратқа шолу жасау кезінде аудитор қарастыруы мүмкін талдамалық процедуралар

Аралық қаржылық ақпаратты тексеру кезінде аудитор қарастыруы мүмкін талдамалық процедуралардың мысалдарына мыналар жатады:

- Аралық қаржылық ақпаратты тікелей алдыңғы аралық кезеңдегі аралық қаржылық ақпаратпен, алдыңғы қаржы жылының тиісті аралық кезеңіндегі аралық қаржылық ақпаратпен, басшылық ағымдағы кезеңде ұсынуды көздеген аралық қаржылық ақпаратпен және соңғы аудиттелген қаржылық есептілікпен салыстыру.
- Ағымдағы аралық қаржылық ақпаратты бюджеттер немесе болжамдар сияқты күтілетін нәтижелермен салыстыру (мысалы, ағымдағы аралық қаржылық ақпараттағы салық салығы бойынша резервтің салық салғанға дейінгі пайдаға қатынасы мен күтілетін ставкаларды және (б) алдыңғы кезеңдердегі қаржылық ақпаратты пайдалана отырып, (а) бюджеттердегі тиісті ақпаратпен салыстыру.
- Ағымдағы аралық қаржылық ақпаратты тиісті қаржылық емес ақпаратпен салыстыру.
- Есептілікте берілген сомаларды немесе олардың негізінде алынған коэффициенттерді аудитордың күтулерімен салыстырыңыз. Аудитор мұндай күтулерді аудитордың өзі жұмыс істейтін ұйым мен саланы түсінуіне сүйене отырып, бар болуы негізді түрде болжанатын қатынастарды анықтау және қолдану арқылы қалыптастырады.
- Ағымдағы аралық кезеңдегі коэффициенттер мен көрсеткіштерді сол саладағы кәсіпорындардың ұқсас көрсеткіштерімен салыстыру.
- Ағымдағы аралық қаржылық есептің баптары арасындағы қатынастарды алдыңғы кезеңдердегі аралық қаржылық есептіліктегі тиісті қатынастармен салыстыру, мысалы, кірістің пайызындағы сипат бойынша шығыстар, активтердің жалпы сомасының пайызындағы сипат бойынша активтер, дебиторлық берешектің өзгеру пайызындағы кірістің пайыздық өзгеруі.
- Бөлшектелген деректерді салыстырыңыз. Төменде деректерді қалай бөлуге болатындығы туралы мысалдар келтірілген:
  - Уақыт кезеңі бойынша, мысалы, тоқсандық, айлық немесе апталық сомаларға бөлінген кірістер немесе шығыстар баптары.
  - Өнімнің желісі немесе табыс көзі бойынша.
  - Орналасқан жері бойынша, мысалы, компоненттер бойынша.
  - Операцияның атрибуттары бойынша, мысалы, дизайнерлерден, сәулетшілерден немесе сатушылардан алынған кірістер.
  - Операцияның бірнеше атрибуттары бойынша, мысалы, өнімдер мен айлар бойынша сату.

Басшылықтың өкілдігі туралы хаттың мысалы

Төмендегі хат стандартты сұрау хаты емес. Басшылықтың ұсыныстары ұйымнан ұйымға және аралық кезеңнен аралық кезеңге қарай әр түрлі болады.

(Ұйымның бланкісі)

(Аудиторға)

(Күні)

Егер аралық қаржылық ақпарат қысқартылған қаржылық есептілікті қамтыса, кіріспе бөлім:

Осы кепілдік хат 20X1 жылғы 31 наурыздағы жағдай бойынша ABC компаниясының қысқартылған бухгалтерлік балансын қарауға байланысты ұсынылады. және көрсетілген күні аяқталған үш айлық кезеңдегі кірістер мен шығыстар, меншікті капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы тиісті қысқартылған есептер, аралық қаржылық ақпарат дайындалмады деп сенуге мәжбүр ететін кез келген нәрсенің бар-жоғын анықтау үшін, сәйкес барлық маңызды аспектілерде [қолданылатын ақпаратты көрсету қаржылық есептілік жүйесі, оның ішінде юрисдикцияға немесе юрисдикция еліне немесе қаржылық есептілік жүйесінің шыққан еліне сілтеме, егер пайдаланылатын қаржылық есептілік жүйесі халықаралық қаржылық есептілік стандарттары болып табылмаса] беріледі.

Біз осы аралық қаржылық есептілікті [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін көрсету] сәйкес дайындау және ұсыну жауапкершілігін мойындаймыз.

Егер аралық қаржылық ақпарат жалпы мақсаттағы қаржылық есептіліктің толық жиынтығы болса, сенімді ұсынуды қамтамасыз етуге арналған келесі қаржылық есептілік жүйесінен бастаңыз:

Осы ұсыныс хат 20X1 жылғы 31 наурыздағы жағдай бойынша ABC ұйымының балансын қарауға байланысты ұсынылады. көрсетілген күні аяқталған үш айлық кезеңдегі кірістер мен шығыстар, капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы тиісті есептерді, сондай-ақ бухгалтерлік есеп саясатының негізгі принциптерінің қысқаша мазмұнын және сіздің назарыңызға бір нәрсе келді ме, жоқ па деген пікірді білдіру мақсатында басқа түсіндірме жазбаларды ұсынады, аралық қаржылық деп санауға мәжбүр ететін нәрсе ақпарат 20X1 жылғы 31 наурыздағы жағдай бойынша ABC ұйымының қаржылық жағдайы туралы (немесе «барлық маңызды аспектілерде сенімді түрде көрсетілмейді») сенімді және объективті түсінік бермейді, сондай-ақ оның қаржылық нәтижелері мен ақша қаражаттарының қозғалысы туралы [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі халықаралық қаржылық есептілік стандарттары болып табылмаса, қаржылық есептілік жүйесінің юрисдикциясына немесе шыққан еліне сілтемені қоса алғанда, қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін көрсету].

Біз осы аралық қаржылық есептілікті [қолданылатын бухгалтерлік есеп стандарттарын көрсету] сәйкес дұрыс ұсынғаны үшін жауапкершілігімізді мойындаймыз.

Біздің білуімізше, біз келесі мәлімдемелерді растаймыз:

- Жоғарыда аталған аралық қаржылық ақпарат [қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесін көрсету] бойынша дайындалды және ұсынылды.
- Біз сіздің қарамағыңызға барлық бухгалтерлік кітаптар мен растайтын құжаттарды, сондай-ақ акционерлер мен Директорлар кеңесі отырыстарының (атап айтқанда, [тиісті күндерді көрсету] отырыстарының) барлық хаттамаларын ұсындық.
- Аралық қаржылық ақпарат жасалған бухгалтерлік тізілімдерде тиісті түрде көрсетілмейтін маңызды операциялар жоқ.
- Біз олар туындаған жағдайда аралық қаржылық ақпаратқа елеулі әсер етуі мүмкін заңнамалар мен нормативтік актілердің қандай да бір нақты немесе ықтимал бұзушылықтары туралы білмейміз.
- Біз алаяқтық пен қателерді болдырмау және анықтау мақсатында ішкі бақылау жүйесін әзірлеу және енгізу жауапкершілігін өз мойнымызға аламыз.
- Біз сізге ұйымның қызметіне әсер етуі мүмкін кез келген белгілі немесе болжамды алаяқтыққа қатысты барлық маңызды фактілерді аштық.
- Біз сізге аралық қаржылық есептіліктің алаяқтық нәтижесінде айтарлықтай бұрмалануы мүмкін тәуекелді бағалау нәтижелерін аштық.
- Біздің ойымызша, қоса берілген кестеде келтірілген түзетілмеген бұрмаланулардың салдары жеке-жеке де, жалпы аралық қаржылық ақпарат үшін де маңызды емес.
- Біз сізге берілген тараптарды сәйкестендіру туралы ақпараттың толықтығын растаймыз.
- Төмендегі Тараптар тиісті түрде көрсетілді және қажет болған жағдайда аралық қаржылық ақпаратта тиісті түрде ашылды:

ҰЙЫМНЫҢ ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЫ ОРЫНДАЙТЫН АРАЛЫҚ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛУ

- Байланысты тараптармен операциялар, соның ішінде сату, сатып алу, несиелер, аударымдар, жалдау және кепілдіктер; және байланысты тараптар алдындағы дебиторлық және кредиторлық берешек сомалары;
- Ұйым шартты түрде жауап беретін жазбаша немесе ауызша кепілдіктер; және
- Бұрын сатылған активтерді сатып алу туралы келісімдер мен опциондар.
- Активтер мен міндеттемелердің әділ құнын бағалау туралы ақпаратты ұсыну және ашу [қолданылатын есепке алу жүйесін көрсету] сәйкес жүзеге асырылады. Пайдаланылған болжамдар әділ құнды бағалауға немесе ақпаратты ашуға қатысты болса, компания атынан белгілі бір әрекеттерді жасауға ниетіміз бен қабілетімізді көрсетеді.
- Бізде аралық қаржылық есептілікте көрсетілген активтер мен міндеттемелердің баланстық құнына немесе жіктелуіне айтарлықтай әсер ететін жоспарлар немесе ниеттер жоқ.
- Бізде артық немесе ескірген тауарлық-материалдық қорларға әкелуі мүмкін өнімді тоқтату жоспарлары немесе басқа жоспарлар немесе ниеттер жоқ, ал тауарлық-материалдық қорлар олардың сату құнынан асатын құны бойынша есепке алынбайды.
- Ұйым өзінің барлық активтеріне қанағаттанарлық меншік құқығына ие және оларға кепілдік немесе ауыртпалық жоқ.
- Біз жағдайға байланысты барлық міндеттемелерді нақты және шартты түрде көрсетіп немесе аштық.
- [Бірінші рет қабылданатын жаңа Бухгалтерлік есеп стандарттарына қатысты кез келген қосымша мәлімдемелерді қосыңыз; сондай-ақ аралық қаржылық ақпаратқа қатысты жаңа халықаралық аудит стандарты талап ететін кез келген қосымша ақпаратты қосу].

Біздің білуімізше, есепті күн мен осы хаттың жасалған күні арасындағы кезеңде жоғарыда аталған аралық қаржылық ақпаратты түзетуді немесе ашуды талап ететін оқиғалар болған жоқ.

(Ұйым басшысы)

(Қаржы директоры)

Аралық қаржылық ақпарат туралы шолу есептерінің мысалдары

Әділ ұсынуды қамтамасыз етуге арналған қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес дайындалған жалпы мақсаттағы қаржылық есептің толық жиынтығы (43(i) - тармақты қара)

Аралық қаржылық ақпаратқа шолу есебі

(Тиісті адресат)

Kipicne

Біз 20x1 жылғы 31 наурыздағы жағдай бойынша ABC ұйымының қоса берілген бухгалтерлік балансын және көрсетілген күні аяқталған үш айлық кезеңдегі кірістер мен шығыстар, капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы тиісті есептерді, сондай-ақ есеп саясатының негізгі принциптерінің қысқаша мазмұнын және басқа да түсіндірме жазбаларды тексердік. басқа түсіндірме ескертпелер.¹ Басшылық осы аралық қаржылық есептілікті [қолданылатын бухгалтерлік есеп жүйесін көрсету] сәйкес дайындауға және дұрыс ұсынуға жауапты. Біздің міндетіміз-біз жүргізген тексеру негізінде осы аралық қаржылық ақпарат туралы есеп дайындау.

Шолып тексерудің көлемі

Біз 2410 «Ұйымның тәуелсіз аудиторы жүргізетін аралық қаржылық ақпаратқа шолу» қаржылық есептілікке шолу бойынша халықаралық стандартқа сәйкес шолу жасадық.² Аралық қаржылық ақпаратқа шолу негізінен қаржылық және бухгалтерлік мәселелерге жауапты тұлғалардан сауалнама жүргізуден және талдамалық және басқа шолу процедураларын қолданудан тұрады. Шолу тексерісі Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудитке қарағанда айтарлықтай аз көлемге ие, сондықтан аудит барысында анықталуы мүмкін барлық маңызды мәселелер бізге белгілі болғанына сенімділік алуға мүмкіндік бермейді. Тиісінше, біз аудиторлық пікір білдірмейміз.

Қорытынды

Біз жүргізген тексеру нәтижелері бойынша біз қоса берілген аралық қаржылық ақпарат 20x1 жылғы 31 наурыздағы жағдай бойынша компанияның қаржылық жағдайы туралы, сондай-ақ оның қаржылық нәтижелері мен қозғалысы туралы сенімді және объективті түсінік бермейді (немесе «барлық маңызды аспектілерде сенімді түрде көрсетілмейді») деп сенуге негіз болатын ештеңе таппадық қаржылық есептілік жүйесінің юрисдикциясына немесе шыққан еліне сілтемені қоса алғанда, [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне] сәйкес осы күні аяқталған үш айлық кезеңдегі қолма-қол ақша, егер пайдаланылатын қаржылық есептілік жүйесі халықаралық қаржылық есептілік стандарттары болып табылмаса.

АУДИТОР

Күні

Мекенжайы

¹ Аудитор аралық қаржылық ақпарат берілетін реттеуші органды немесе оған теңестірілген ұйымды көрсеткісі келуі мүмкін

² Аралық қаржылық ақпарат болып табылмайтын өткен кезеңдердегі қаржылық ақпаратқа шолу жасалған жағдайда, бұл ұсыныс келесідей болуы тиіс: «Біз компанияның тәуелсіз аудиторы жүргізген өткен кезеңдердегі қаржылық ақпаратқа шолуларға қолданылатын 2410 қаржылық есептілікке шолу жөніндегі халықаралық стандартқа сәйкес шолу жасадық». Есептің қалған бөлігі жағдайларға сәйкес өзгертілуі керек.

Басқа уақытша қаржылық ақпарат (43 (j) - тармақты қара)

Аралық қаржылық ақпаратқа шолу есебі

(Тиісті адресат)

Кіріспе

Біз ABC ұйымының 20x1 жылғы 31 наурыздағы қоса берілген [қысқартылған] бухгалтерлік балансын және осы күні аяқталған үш айлық кезеңдегі кірістер, капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы тиісті [қысқартылған] есептерді тексердік.³ Басшылық осы аралық қаржылық ақпаратты [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін көрсету] сәйкес дайындауға және ұсынуға жауапты. Біздің міндетіміз-біз жүргізген шолу негізінде берілген аралық қаржылық ақпарат туралы пікір білдіру.

Шолып тексерудің көлемі

Біз 2410 «Ұйымның тәуелсіз аудиторы жүргізетін аралық қаржылық ақпаратқа шолу» қаржылық есептілікке шолу бойынша халықаралық стандартқа сәйкес шолу жасадық.⁴ Аралық қаржылық ақпаратқа шолу негізінен қаржылық және бухгалтерлік мәселелерге жауапты тұлғалардан сауалнама жүргізуден және талдамалық және басқа шолу процедураларын қолданудан тұрады. Шолу тексерісі Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудитке қарағанда айтарлықтай аз көлемге ие, сондықтан аудит барысында анықталуы мүмкін барлық маңызды мәселелер бізге белгілі болғанына сенімділік алуға мүмкіндік бермейді. Тиісінше, біз аудиторлық пікір білдірмейміз.

Қорытынды

Біз жүргізген тексеру нәтижелері бойынша біз қоса берілген аралық қаржылық ақпарат [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне, соның ішінде юрисдикцияға немесе қаржылық есептілік жүйесінің шыққан еліне сілтемені қоса алғанда, егер пайдаланылатын қаржылық есептілік жүйесі халықаралық қаржылық есептілік стандарттары болып табылмаса] сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмағанына сенуге негіз болатын ештеңе таппадық.

АУДИТОР

Күні

Мекенжайы

³ 1-ескертуді қара.

⁴ 2-ескертуді қара.

Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінен ауытқуға қатысты ескертулері бар шолу баяндамаларының мысалдары

Әділ ұсынуды қамтамасыз етуге арналған қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес дайындалған жалпы мақсаттағы қаржылық есептің толық жиынтығы (43(i) - тармақты қара)

Аралық қаржылық ақпаратқа шолу есебі

(Тиісті адресат)

Кіріспе

Біз 20X1 жылғы 31 наурыздағы жағдай бойынша ABC ұйымының қоса берілген бухгалтерлік балансын және осы күні аяқталған үш айлық кезеңдегі операциялар, капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы тиісті есептерді, сондай-ақ есеп саясатының негізгі принциптерінің қысқаша мазмұнын және басқа түсіндірме жазбаларды тексердік. басқа түсіндірме ескертпелер.¹ Басшылық осы аралық қаржылық ақпаратты [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін көрсету] сәйкес дайындауға және дұрыс ұсынуға жауапты. Біздің міндетіміз-біз жүргізген тексеру негізінде осы аралық қаржылық ақпарат туралы есеп дайындау.

Шолу тексерудің көлемі

Біз 2410 «Ұйымның тәуелсіз аудиторы жүргізетін аралық қаржылық ақпаратқа шолу» қаржылық есептілікке шолу бойынша халықаралық стандартқа сәйкес шолу жасадық.² Аралық қаржылық ақпаратқа шолу негізінен қаржылық және бухгалтерлік мәселелерге жауапты тұлғалардан сауалнама жүргізуден және басқа шолу процедураларын қолданудан тұрады. Шолу тексерісі Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудитке қарағанда айтарлықтай аз көлемге ие, сондықтан аудит барысында анықталуы мүмкін барлық маңызды мәселелер бізге белгілі болғанына сенімділік алуға мүмкіндік бермейді. Тиісінше, біз аудиторлық пікір білдірмейміз.

Ескертпесі бар тұжырым үшін негіздеме

Бізге басшылық берген ақпаратқа сүйене отырып, ABC мүліктің құрамынан және ұзақ мерзімді қарыздан кейбір жалдау міндеттемелерін алып тастады, олар капиталдандырылуы керек деп санайды. біздің ойымызша, [Қолданыстағы бухгалтерлік нұсқаулықты көрсету] бойынша капиталдандырылуы керек міндеттемелер. Бұл ақпарат көрсеткендей, егер бұл жалдау міндеттемелері 20x1 жылғы 31 наурыздағы жағдай бойынша капиталдандырылған болса, онда тиісінше, осы күні аяқталған үш айлық кезең үшін мүліктің құны \$ _____, ұзақ мерзімді берешек \$ _____, ал таза пайда мен акцияға шаққандағы пайда (азайған) \$ _____, \$ _____, \$ _____ және \$ _____ өсер еді.

Ескертпемен қорытынды

Алдыңғы тармақта сипатталған мәселені қоспағанда, біз жүргізген тексерудің нәтижелері бойынша бізге қоса берілген аралық қаржылық ақпарат 20x1 жылғы 31 наурыздағы жағдай бойынша ұйымның қаржылық жағдайы туралы шынайы және объективті түсінік бермейді (немесе «барлық маңызды аспектілерде шынайы көрсетілмейді») деп болжауға мәжбүр ететін ештеңе білмеді сондай-ақ оның қызметінің нәтижелері және 20x1 жылғы 31 наурызда аяқталған үш айлық кезеңдегі ақша қаражаттарының қозғалысы туралы және көрсетілген күнге аяқталған үш айлық кезеңдегі ақша қаражаттарының қозғалысына сәйкес [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі, егер пайдаланылатын қаржылық есептілік жүйесі халықаралық қаржылық есептілік стандарттары болып табылмаса, қаржылық есептілік жүйесінің юрисдикциясына немесе шыққан еліне сілтемені қоса алғанда, қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін көрсету].

АУДИТОР

Күні

Мекенжайы

¹ 4-қосымшаның 1-сілтемесін қара

² 4-қосымшаның 2-сілтемесін қара

Басқа уақытша қаржылық ақпарат (43(j) - тармақты қара)

Аралық қаржылық ақпаратқа шолу есебі

(Тиісті адресат)

Кіріспе

Біз ABC ұйымының 20x1 жылғы 31 наурыздағы қоса берілген [қысқартылған] бухгалтерлік балансын және осы күні аяқталған үш айлық кезеңдегі кірістер, капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы тиісті [қысқартылған] есептерді тексердік.³ Басшылық осы аралық қаржылық ақпаратты [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін көрсету] сәйкес дайындауға және ұсынуға жауапты. Біздің міндетіміз-біз жүргізген шолу негізінде берілген аралық қаржылық ақпарат туралы пікір білдіру.

Шолу тексерудің көлемі

Біз 2410 «Ұйымның тәуелсіз аудиторы жүргізетін аралық қаржылық ақпаратқа шолу» қаржылық есептілікке шолу бойынша халықаралық стандартқа сәйкес шолу жасадық.⁴ Аралық қаржылық ақпаратқа шолу негізінен қаржылық және бухгалтерлік мәселелерге жауапты тұлғалардан сауалнама жүргізуден және талдамалық және басқа шолу процедураларын қолданудан тұрады. Шолу тексерісі Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудитке қарағанда айтарлықтай аз көлемге ие, сондықтан аудит барысында анықталуы мүмкін барлық маңызды мәселелер бізге белгілі болғанына сенімділік алуға мүмкіндік бермейді. Тиісінше, біз аудиторлық пікір білдірмейміз.

Ескертпемен шығару үшін негіз

Бізге басшылық берген ақпаратқа сүйене отырып, ABC мүліктің құрамынан және ұзақ мерзімді қарыздан кейбір жалдау міндеттемелерін алып тастады, олар капиталдандырылуы керек деп санайды. Біздің ойымызша, [Қолданыстағы бухгалтерлік нұсқаулықты көрсету] бойынша капиталдандырылуы керек міндеттемелер. Бұл ақпарат көрсеткендей, егер бұл жалдау міндеттемелері 20x1 жылғы 31 наурыздағы жағдай бойынша капиталдандырылған болса, онда мүліктің құны \$ _____, ұзақ мерзімді берешек \$ _____, ал таза пайда мен акцияға шаққандағы пайда (азайған) тиісінше, осы күні аяқталған үш айлық кезең үшін \$ _____, \$ _____, \$ _____ және \$ _____ өсер еді.

Ескертпемен қорытынды

Біз жүргізген тексерудің нәтижелері бойынша, алдыңғы тармақта сипатталған мәселені қоспағанда, біз қоса берілген аралық қаржылық ақпарат барлық маңызды аспектілерде дайындалмағанына сенуге негіз болатын ештеңе таппадық [Қолданыстағы бухгалтерлік есеп жүйесін, соның ішінде юрисдикцияға немесе бухгалтерлік есеп жүйесінің шыққан еліне сілтемені көрсету, егер қолданылатын жүйе Бухгалтерлік есеп халықаралық қаржылық есептілік стандарттары болып табылмайды].

АУДИТОР

Күні

Мекенжайы

³ 4-қосымшаның 1-сілтемесін қара

⁴ 4-қосымшаның 2-сілтемесін қара

Басшылық жүктемейтін қамту аясын шектеуге қатысты ескертулері бар шолу баяндамаларының мысалдары

Әділ ұсынуды қамтамасыз етуге арналған қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес дайындалған жалпы мақсаттағы қаржылық есептің толық жиынтығы (43(i) - тармақты қара)

Аралық қаржылық ақпаратқа шолу есебі

(Тиісті адресат)

Кіріспе

Біз 20X1 жылдың 31 наурызындағы жағдай бойынша ABC ұйымының қоса берілген бухгалтерлік балансын және көрсетілген күні аяқталған үш айлық кезеңдегі кірістер, капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы тиісті есептерді, сондай-ақ есеп саясатының негізгі принциптерінің қысқаша мазмұнын және басқа түсіндірме жазбаларды тексердік.¹ Басшылық осы аралық қаржылық ақпаратты [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін көрсету] сәйкес дайындауға және дұрыс ұсынуға жауапты. Біздің міндетіміз-біз жүргізген тексеру негізінде осы аралық қаржылық ақпарат туралы есеп дайындау.

Шолып тексерудің көлемі

Келесі тармақта сипатталған жағдайларды қоспағанда, біз 2410 «Ұйымның тәуелсіз аудитору жүргізетін аралық қаржылық ақпаратқа шолу» халықаралық қаржылық есептілікке шолу стандартына сәйкес шолу жасадық.² Аралық қаржылық ақпаратқа шолу негізінен қаржылық және бухгалтерлік мәселелерге жауапты тұлғалардан сауалнама жүргізуден және талдамалық және басқа шолу процедураларын қолданудан тұрады. Шолу тексерісі Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудитке қарағанда айтарлықтай аз көлемге ие, сондықтан аудит барысында анықталуы мүмкін барлық маңызды мәселелер бізге белгілі болғанына сенімділік алуға мүмкіндік бермейді. Тиісінше, біз аудиторлық пікір білдірмейміз.

Ескертпемен шығару үшін негіз

Дебиторлық берешек бойынша жазбалар жойылған компанияның филиалындағы өрттің (күннің) нәтижесінде біз дебиторлық берешекті \$ _____ жалпы сомаға тексеруді аяқтай алмадық, аралық қаржылық есептілікке енгізілген. Компания бұл жазбаларды қалпына келтіру процесінде және бұл жазбалар жоғарыда аталған соманы және үмітсіз дебиторлық берешек бойынша тиісті резервті растайтынына сенімді емес. Егер бізде дебиторлық берешекті тексеруді аяқтау мүмкіндігі болса, аралық қаржылық ақпаратқа түзетулер енгізуді талап ететін мәселелер біздің назарымызға жетуі мүмкін.

Ескертпемен қорытынды

Егер біз оларды жоғарыда сипаттамасақ, бізге белгілі болатын аралық қаржылық ақпаратқа түзетулерді қоспағанда, біз жүргізген тексеру негізінде бізге қоса берілген аралық қаржылық ақпарат сенімді және объективті түсінік бермейді (немесе «барлық маңызды аспектілерде шынайы көрінбейді» деп санайтын ештеңе білмеді) 20x1 жылғы 31 наурыздағы жағдай бойынша компанияның қаржылық жағдайы туралы, сондай-ақ оның қызметінің нәтижелері және осы күнге аяқталған үш айлық кезеңдегі ақша қаражатының қозғалысы туралы, сәйкес [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі халықаралық қаржылық есептілік стандарттары болып табылмаса, қаржылық есептілік жүйесінің юрисдикциясына немесе шыққан еліне сілтемені қоса алғанда, қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін көрсету].

АУДИТОР

Күні

Мекенжайы

¹ 4-қосымшаның 1-сілтемесін қара

² 4-қосымшаның 2-сілтемесін қара

Басқа уақытша қаржылық ақпарат (43(j) - тармақты қара)

Аралық қаржылық ақпаратқа шолу есебі

(Тиісті адресат)

Кіріспе

Біз 20X1 жылдың 31 наурызындағы жағдай бойынша ABC ұйымның қоса берілген [қысқартылған] бухгалтерлік балансын және осы күні аяқталған үш айдағы кірістер, меншікті капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы тиісті [қысқартылған] есептерді тексердік.³ Басшылық осы аралық қаржылық ақпаратты [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін көрсету] сәйкес дайындауға және ұсынуға жауапты. Біздің жауапкершілігіміз-біз жүргізген шолу негізінде осы аралық қаржылық ақпарат бойынша қорытынды білдіру.

Шолу тексерісінің көлемі

Келесі тармақта сипатталған жағдайларды қоспағанда, біз 2410 «Ұйымның аудиторы жүргізетін аралық қаржылық ақпаратқа шолу» халықаралық қаржылық есептілікке шолу стандартына сәйкес шолу жасадық.⁴ Аралық қаржылық ақпаратқа шолу негізінен қаржылық және бухгалтерлік мәселелерге жауапты тұлғалардан сауалнама жүргізуден және талдамалық және басқа шолу процедураларын қолданудан тұрады. Шолу тексерісі Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудитке қарағанда айтарлықтай аз көлемге ие, сондықтан аудит барысында анықталуы мүмкін барлық маңызды мәселелер бізге белгілі болғанына сенімділік алуға мүмкіндік бермейді. Тиісінше, біз аудиторлық пікір білдірмейміз.

Ескертпемен шығару үшін негіз

Дебиторлық берешек есебін жойған компанияның филиалында болған өрттің (күннің) нәтижесінде біз дебиторлық берешекті \$ _____ жалпы сомаға тексеруді аяқтай алмадық, аралық қаржылық есептілікке енгізілген. Ұйым бұл жазбаларды қалпына келтіру процесінде және бұл жазбалар жоғарыда аталған соманы және үмітсіз дебиторлық берешек бойынша тиісті резервті растайтынына сенімді емес. Егер бізде дебиторлық берешекті тексеруді аяқтау мүмкіндігі болса, аралық қаржылық ақпаратқа түзетулер енгізуді талап ететін мәселелер біздің назарымызға жетуі мүмкін.

Ескертпемен қорытынды

Жоғарыда сипатталған жағдай болмаса, біз біле алатын аралық қаржылық ақпаратқа түзетулерді қоспағанда, біз жүргізген тексеру нәтижелері бойынша бізге қоса берілген аралық қаржылық ақпарат барлық маңызды аспектілерде дайындалмаған деп есептеуге негіз болатын ештеңе білмеді [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін көрсету, егер пайдаланылатын қаржылық есептілік жүйесі халықаралық қаржылық есептілік стандарттары болып табылмаса, қаржылық есептілік жүйесінің юрисдикциясына немесе шыққан еліне сілтемені қоса алғанда].

АУДИТОР

Күні

Мекенжайы

³ 4-қосымшаның 1-сілтемесін қара

⁴ 4-қосымшаның 2-сілтемесін қара

Қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесінен ауытқу туралы теріс қорытындысы бар шолу есептерінің мысалдары

Әділ ұсынуды қамтамасыз етуге арналған қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес дайындалған жалпы мақсаттағы қаржылық есептің толық жиынтығы (43(i) - тармақты қара)

Аралық қаржылық ақпаратқа шолу есебі

[Тиісті адресат

Кіріспе

Біз 20X1 жылдың 31 наурызындағы жағдай бойынша ABC ұйымының қоса берілген бухгалтерлік балансын және осы күні аяқталған үш айлық кезеңдегі кірістер мен шығыстар, капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы тиісті есептерді, сондай-ақ есеп саясатының негізгі принциптерінің қысқаша мазмұнын және басқа түсіндірме жазбаларды тексердік.¹ Басшылық осы аралық қаржылық ақпаратты [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін көрсету] сәйкес дайындауға және дұрыс ұсынуға жауапты. Біздің жауапкершілігіміз-біз жүргізген шолу негізінде осы аралық қаржылық ақпарат туралы есепті дайындау.

Шолу тексерісінің көлемі

Біз 2410 «Ұйымның аудиторы жүргізетін аралық қаржылық ақпаратқа шолу» халықаралық шолу стандартына сәйкес шолу жасадық. Аралық қаржылық ақпаратқа шолу негізінен қаржылық және бухгалтерлік мәселелерге жауапты тұлғалардан сауалнама жүргізуден және талдамалық және басқа шолу процедураларын қолданудан тұрады.² Шолу тексерісі Халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудитке қарағанда көлемі жағынан айтарлықтай аз және тиісінше аудит барысында анықталуы мүмкін барлық маңызды мәселелер бізге белгілі болғанына сенімділік алуға мүмкіндік бермейді. Тиісінше, біз аудиторлық пікір білдірмейміз.

Теріс нәтижені білдіру үшін негіз

Осы кезеңнен бастап компания басшылығы еншілес ұйымдарының қаржылық есептілігін шоғырландыруды тоқтатты, өйткені басшылық жаңа бақыланбайтын үлестердің болуына байланысты шоғырландыруды орынсыз деп санайды. Бұл сәйкес келмейді [қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесін, оның ішінде юрисдикцияға немесе бухгалтерлік есеп жүйесін пайдаланатын елге сілтемені, егер қолданылатын бухгалтерлік есеп жүйесі халықаралық қаржылық есептілік стандарттары болмаса]. Егер шоғырландырылған қаржылық есептілік дайындалса, онда аралық қаржылық ақпараттың әрбір бабы айтарлықтай өзгеше болар еді.

Теріс қорытынды

Біздің тексеруіміз көрсеткендей, ұйымның еншілес компанияларға салған инвестициялары алдыңғы тармақта сипатталғандай шоғырландырылған негізде есепке алынбағандықтан, бұл аралық қаржылық ақпарат 20x1 жылғы 31 наурыздағы жағдай бойынша ұйымның қаржылық жағдайы туралы сенімді және объективті түсінік бермейді (немесе «барлық маңызды аспектілерде шынайы көрсетілмейді»), сондай-ақ ұйымның қаржылық жағдайы туралы көрсетілген күнге аяқталған үш айлық кезеңдегі қызметтің қаржылық нәтижелері мен ақша қаражатының қозғалысы туралы [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін көрсету, егер пайдаланылатын қаржылық есептілік жүйесі халықаралық қаржылық есептілік стандарттары болып табылмаса, қаржылық есептілік жүйесінің юрисдикциясына немесе шыққан еліне сілтемені қоса алғанда].

АУДИТОР

Күні

Мекенжайы

¹ 4-қосымшаның 1-сілтемесін қара

² 4-қосымшаның 2-сілтемесін қара

Басқа уақытша қаржылық ақпарат (43(j) тармақты қара)

Аралық қаржылық ақпаратқа шолу есебі

(Тиісті адресат)

Кіріспе

Біз ABC ұйымының 20x1 жылғы 31 наурыздағы қоса берілген [қысқартылған] бухгалтерлік балансына және осы күні аяқталған үш айдағы кірістер, капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы тиісті [қысқартылған] есептерге шолу жасадық.³ Компания басшылығы осы аралық қаржылық ақпаратты [Қолданыстағы бухгалтерлік есеп жүйесін көрсету] сәйкес дайындауға және ұсынуға жауапты. Біздің жауапкершілігіміз-біз жүргізген шолу негізінде осы аралық қаржылық ақпарат бойынша қорытынды білдіру.

Шолу тексерісінің көлемі

Біз 2410 «Ұйымның тәуелсіз аудиторы жүргізетін аралық қаржылық ақпаратқа шолу» халықаралық шолу стандартына сәйкес шолу жасадық.⁴ Аралық қаржылық ақпаратқа шолу негізінен қаржылық және бухгалтерлік мәселелерге жауапты тұлғалардан сауалнама жүргізуден және талдамалық және басқа шолу процедураларын қолданудан тұрады. Шолу тексерісі халықаралық аудит стандарттарына сәйкес жүргізілетін аудитке қарағанда айтарлықтай аз көлемге ие, сондықтан аудит барысында анықталуы мүмкін барлық маңызды мәселелер бізге белгілі болғанына сенімділік алуға мүмкіндік бермейді. Тиісінше, біз аудиторлық пікір білдірмейміз.

Теріс нәтижені білдіру үшін негіз

Осы кезеңнен бастап ұйым басшылығы еншілес ұйымдарының қаржылық есептілігін шоғырландыруды тоқтатты, өйткені басшылық жаңа бақыланбайтын үлестердің болуына байланысты шоғырландыруды орынсыз деп санайды. Бұл [юрисдикцияға немесе қаржылық есептілік жүйесінің шыққан еліне сілтемені қоса алғанда, қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін көрсету] сәйкес келмейді. Егер пайдаланылатын қаржылық есептілік жүйесі халықаралық қаржылық есептілік стандарттары болып табылмаса, қаржылық есептілік жүйесінің шыққан елі]. Егер шоғырландырылған қаржылық есептілік дайындалса, онда барлық аралық қаржылық ақпарат одан айтарлықтай өзгеше болар еді.

Теріс қорытынды

Біз жүргізген тексерудің нәтижелері бойынша, компанияның еншілес кәсіпорындарға салған инвестициялары алдыңғы тармақта сипатталғандай шоғырландырылған негізде есепке алынбағандықтан, осы аралық қаржылық есептілік барлық маңызды аспектілерде [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне, соның ішінде қаржылық есептілік жүйесінің юрисдикциясына немесе шыққан еліне сілтемені қоса алғанда, егер пайдаланылатын қаржылық есептілік жүйесі халықаралық қаржылық есептілік стандарттары болып табылмайды].

АУДИТОР

Күні

Мекенжайы

³ 4-қосымшаның 1-сілтемесін қара

⁴ 4-қосымшаның 2-сілтемесін қара

**СЕНІМДІЛІКТІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТЕТІН ТАПСЫРМАЛАРДЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
СТАНДАРТЫ 3000 (ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН)**

**ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП
ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН
ТАПСЫРМАЛАР**

(2015 жылғы 15 желтоқсандағы немесе одан кейінгі растау туралы есептер үшін күшіне енеді)

МАЗМҰНЫ

	Тармақ
Кіріспе	1-4
Қолдану аясы	5-8
Күшіне енген күні	9
Мақсаты	10-11
Анықтамалар	12-13
Талаптар	
ISAE сәйкес кепілдік міндеттемесін жүргізу	14-19
Этикалық талаптар	20
Қабылдау және жалғастыру	21-30
Сапаны бақылау	31-36
Кәсіби скептицизм, кәсіби пайымдау және кепілдіктерді қамтамасыз ету дағдылары мен әдістері	37-39
Қатысуды жоспарлау және жүзеге асыру	40-47
Дәлелдемелер алу	48-60
Кейінгі оқиғалар	61
Басқа да ақпарат	62
Қолданылатын критерийлердің сипаттамасы	63
Кепілдік туралы қорытындыны қалыптастыру	64-66
Қауіпсіздік кепілдіктері туралы баяндама дайындау	67-71
Өзгерістер мен өзгерістері жоқ қорытындылар	72-77
Басқа да коммуникациялық құзыреттілік	78
Құжаттама	79-83
Қолдану жөніндегі нұсқаулық және өзге де түсіндірме материалдар	
Кіріспе	A1
Мақсаттары	A2
Анықтамалар	A3-A20
ISAE сәйкес кепілдік міндеттемесін жүргізу	A21-A29
Этикалық талаптар	A30-A34
Мақұлдау және жалғастыру	A35-A59
Сапаны бақылау.....	A60-A75
Кәсіби скептицизм және кәсіби пайымдау	A76-A85
Тапсырманы жоспарлау және орындау	A86-A108

**ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН
БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР**

Дәлелдемелерді алу	A109-A140
Есепті күннен кейінгі оқиғалар	A141-A142
Басқа да ақпарат	A143
Қолданылатын критерийлердің сипаттамасы	A144-A146
Кепілдік туралы қорытындыны қалыптастыру	A147-A158
Қауіпсіздік кепілдіктері туралы баяндама дайындау	A159-A192
Өзге де коммуникациялық іс-қимылдар	A193-A199
Құжаттама	A200-A207
1-қосымша. Рөлдері мен міндеттері	

Сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмалардың халықаралық стандарты (ISAE) «*Өткен кезеңдердегі аудиттен және қаржылық ақпаратты шолып тексеруден басқа ақпараттың дұрыстығын растауға арналған тапсырмалар*» 3000 (Қайта қаралған) Сапаны бақылаудың, аудиттің, шолып тексерудің, меніиділікті қамтамасыз ететін өзге де тапсырмалардың және ілесне қызметтерді көрсету жөніндегі тапсырмалардың халықаралық стандарттарының жинағымен бірге қаралуы тиіс.

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

Кіріспе

1. Ақпараттың дұрыстығын растауға арналған тапсырмалар (ISAE) бойынша осы халықаралық стандарт тиісінше халықаралық аудит стандарттарында (ISA) және халықаралық шолу стандарттарында (ISRE) қаралатын тарихи қаржылық ақпаратты аудиттен немесе шолудан өзгеше ақпараттың дұрыстығын растауға арналған тапсырмаларға қолданылады. (Сілтеме: A21-A22 тармақтары).
2. Осы ISAE жеткілікті және шектеулі сенімділікпен аттестаттау жөніндегі тапсырмаларға тән талаптарды, қолдану тәртібін және басқа да түсіндірме материалдарды қамтиды. Бұл ISAE сонымен қатар жеткілікті және шектеулі кепілдіктері бар тікелей тапсырмаларға қолданылуы мүмкін, тапсырманың мән-жайларына сәйкес бейімделеді және толықтырылады.
3. Осы ISAE мынаны болжайды:
  - (a) Аудит тобының мүшелері және аудит сапасын бағалау жөніндегі сарапшы (ол тағайындалған аудиттер үшін) Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған *Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексін* (*Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда*) (IESBA кодексі) сенімділік аудитіне қатысты ережелеріне немесе басқа кәсіби, заңнамалық немесе нормативтік талаптарға бағынады; және (Сілтеме: A30 - A34 тармағы).
  - (b) Тапсырманы орындайтын маман ISQC 1¹ немесе басқа кәсіби талаптар, фирманың сапаны бақылау жүйесі үшін жауапкершілігіне қатысты заңнамалық немесе нормативтік талаптар, кем дегенде ISQC 1-ден кем емес талап етілетін фирманың мүшесі болып табылады. (A61 - A66 тармағын қара)
4. Сенімділікті растау тапсырмаларын орындайтын фирмалардағы сапаны бақылау және тәуелсіздік талаптарын қоса алғанда, этикалық қағидаттарды сақтау қоғамдық мүдделерге жауап береді және сенімділікті растау тапсырмаларының жоғары сапасының ажырамас бөлігі болып табылады. Қоғамдық практикамен айналысатын кәсіби бухгалтерлер мұндай талаптарды жақсы біледі. Егер қоғамдық тәжірибенің кәсіби бухгалтері болып табылмайтын білікті маман осы немесе басқа ISAE сәйкестікті ұсынуға шешім қабылдаса, берілген ISAE алдыңғы тармақта көрсетілген болжамды көрсететін талаптарды қамтитынын түсіну маңызды.

Қолдану аясы

5. Осы ISAE дұрыстығын растау жөніндегі тапсырмалар бойынша халықаралық негіздемелік бағдарламада (дұрыстығын растау жөніндегі негіздемелік бағдарлама) сипатталғандай, тарихи қаржылық ақпаратты аудиттен немесе шолудан өзгеше дұрыстығын растау жөніндегі тапсырмаларға қолданылады. Егер қандай да бір ISAE белгілі бір тапсырманың тақырыбына қатысты болса, онда бұл ISAE берілген ISAE-ге қосымша қолданылады. (Сілтеме: A21-A22-тармағы)
6. Практик мамандар орындайтын барлық тапсырмалар кепілдік беру тапсырмалары емес. 12(a) тармағында анықталғандай (және, демек, осы ISAE қамтымайтын) растау тапсырмалары болып табылмайтын басқа жиі орындалатын тапсырмаларға мыналар жатады:
  - (a) Халықаралық ілеспе қызмет стандарттарымен (ISRS) қамтылған тапсырмалар, мысалы, келісілген процедуралар және компиляциялық тапсырмалар;²
  - (b) Куәландыру туралы қорытынды көрсетілмейтін салық декларацияларын дайындау; және
  - (c) Басқарушылық кеңес беру және салықтық кеңес беру сияқты консалтингтік (немесе консультациялық) тапсырмалар. (Сілтеме: A1 тармағы)
7. ISAE бойынша орындалатын сенімділік тапсырмасы үлкен тапсырманың бөлігі болуы мүмкін. Мұндай жағдайларда ISAE тек сенімділікті қамтамасыз етуге байланысты тапсырманың бір бөлігіне қатысты.
8. 12 (a) тармағындағы сипаттамаға сәйкес келуі мүмкін келесі тапсырмалар ISAE мақсаттары үшін сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмалар болып саналмайды:
  - (a) Бухгалтерлік есеп, аудит, салық салу мәселелері немесе басқа да мәселелер бойынша сот талқылауы барысында куәгерлік айғақтар беру жөніндегі тапсырмалар; және
  - (b) Кәсіби пікірлерді, көзқарастарды немесе тұжырымдамаларды қамтитын тапсырмалар, егер келесі шарттар орындалса, пайдаланушы белгілі бір сенімділікке ие бола алады:
    - (i) Бұл пікірлер, көзқарастар немесе тұжырымдар жалпы тапсырмаға қатысты тек жанама болып табылады;
    - (ii) Берілген кез келген жазбаша есеп есепте көрсетілген болжамды пайдаланушылардың пайдалануы үшін нақты шектелген;

¹ Сапаны бақылау жөніндегі халықаралық стандарт (ISQC) 1 *Қаржылық есептіліктің аудиті мен шолуын және кепілдіктер мен ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмаларды орындайтын фирмалар үшін сапаны бақылау*.

² ISRS 4400 *Қаржылық ақпаратқа қатысты келісілген процедураларды орындау жөніндегі тапсырмалар* және IFRS 4410 (Қайта қаралған) *Компиляция жөніндегі тапсырмалар*.

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- (iii) Көрсетілген болжамды пайдаланушылармен жазбаша келісімге сәйкес, бұл тапсырма кепілдіктер беру жөніндегі тапсырма болып табылмайды; және
- (iv) Кәсіби бухгалтердің есебінде тапсырма сенімділік тапсырмасы ретінде ұсынылмайды.

Күшіне енген күні

- 9. Осы ISAE растау жөніндегі есеп 2015 жылғы 15 желтоқсанға немесе одан кейін басталатын растау жөніндегі тапсырмалар үшін күшіне енеді.

Мақсаты

- 10. Ақпараттың дұрыстығын растау тапсырмасын орындау кезінде практик маманның мақсаттары келесідей:
  - (a) Жағдайға байланысты ақылға қонымды сенімділікті немесе шектеулі сенімділікті алыңыз, бұл объект туралы ақпаратта айтарлықтай бұрмаланулар жоқ;
  - (b) Ақылға қонымды сенімділік немесе шектеулі сенімділік туралы қорытындыны қамтитын жазбаша есепте базалық объектіні өлшеу немесе бағалау нәтижелері туралы қорытынды білдіру және осындай қорытындының негіздерін сипаттау (Сілтеме: A2 тармағы); және
  - (c) Осы ISAE және кез келген басқа тиісті ISAE талаптарына сәйкес қосымша ақпарат беру.
- 11. Жағдайларға байланысты ақылға қонымды сенімділік немесе шектеулі сенімділік алынбайтын және практик маманның қуәландыру есебіндегі ескертпесі бар қорытынды осы жағдайларда болжамды пайдаланушылар алдында есеп беру мақсаттары үшін жеткіліксіз болатын барлық жағдайларда, қазіргі ISAE практик маманнан бас тартуды немесе қолданыстағы заңнамаға немесе ережелерге сәйкес бас тарту мүмкін болса, тапсырмадан бас тартуды (немесе отставкаға кетуді) талап етеді.

Анықтамалар

- 12. Осы ISAE және басқа ISAE мақсаттары үшін, егер басқаша көрсетілмесе, келесі терминдердің төменде келтірілген мағыналары болады. (Сілтеме: A27-тармағы)
  - (a) *Сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма* – Тапсырма, оның барысында маман есеп беруші тарап болып табылмайтын пайдаланушылар тарапынан зат туралы ақпаратқа деген сенім деңгейін арттыруға бағытталған қорытынды алу үшін жеткілікті тиісті дәлелдемелер (яғни, критерийлер бойынша базалық объектіні өлшеу немесе бағалау нәтижесі) алуға ұмтылады. Сенімділікті растауға арналған әрбір тапсырма екі параметр бойынша жіктеледі: (Сілтеме: A3 тармағы)
    - (i) Ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма немесе шектеулі сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма:
      - a. Ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма – Практик маман маманның қорытындысы үшін негіз ретінде тапсырма жағдайында тапсырма қаупін қолайлы деңгейге дейін төмендететін растау тапсырмасы. Маманның қорытындысы критерийлерге сәйкес базалық объектіні өлшеу немесе бағалау нәтижелері туралы маманның пікірін беретін нысанда көрсетіледі.
      - b. Шектеулі сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма – Кепілдік беру тапсырмасы, онда практик маман тапсырма тәуекелін тапсырма жағдайында қолайлы деңгейге дейін төмендетеді, бірақ егер бұл тәуекел ақылға қонымды кепілдіктер беру тапсырмасынан жоғары болса, орындалған процедуралар мен алынған дәлелдер негізінде практик маманның назарына жеткенін хабарлайтын нысанда қорытындыны білдіру үшін негіз ретінде тақырып туралы ақпарат айтарлықтай бұрмаланған деп санайтын сұрақ (сұрақтар). Сенімділігі шектеулі тапсырма шеңберінде орындалатын процедуралардың сипаты, уақыты мен көлемі ақылға қонымды сенімділікпен тапсырма шеңберінде талап етілетіндермен салыстырғанда шектеулі, бірақ маманның кәсіби пікірі бойынша маңызды болып табылатын сенімділік деңгейін алу үшін жоспарланады. Мағыналы болу үшін маман алған сенімділік деңгейі болжамды пайдаланушылардың тақырып туралы ақпаратқа деген сенімін елеусіз емес, айқын дәрежеде арттыруы керек. (Сілтеме: A3-A7 тармақтары)
    - (ii) Растау бойынша тапсырмалар мен тікелей бағалау бойынша тапсырмалар арасындағы айырмашылық
      - a. Растау жөніндегі тапсырма – Практик маман болып табылмайтын тарап бағалау объектісін критерийлерге сәйкес өлшейтін немесе бағалайтын растау тапсырмасы. Практик маманнан басқа тарап есепте немесе қорытындыда тақырып туралы алынған ақпаратты жиі ұсынады. Алайда, кейбір жағдайларда тақырып туралы ақпаратты маман сертификаттау есебінде ұсына алады. Растау тапсырмаларда практик маманның қорытындысы объект туралы ақпаратта елеулі бұрмаланулардың

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

болмауына қатысты болады. Практик маманның қорытындысы келесі терминдермен көрсетілуі мүмкін:
(Сілтеме: A179, A181 тармақтары)

- i. Тапсырманың бағаланатын пәні және қолданылатын критерийлер;
  - ii. Тапсырманың мәні және қолданылатын критерийлер туралы ақпарат; немесе
  - iii. Тиісті тарап (тараптар) жасаған мәлімдемелер.
- b. Тікелей бағалау бойынша тапсырмалар – Маман бағалау объектісін қолданыстағы критерийлерге сәйкес өлшейтін немесе бағалайтын сенімділікті қамтамасыз ету жөніндегі тапсырмаға және маман бағалау объектісі туралы алынған ақпаратты құрамда немесе сенімділікті қамтамасыз ету жөніндегі есепке қосымша ретінде ұсынады. Тікелей тапсырмада маманның қорытындысы критерийлер бойынша базалық объектіні өлшеудің немесе бағалаудың немесе критерийлер бойынша объектіні бағалаудың есептік нәтижесі болып табылады.
- (b) Сенімділікті қамтамасыз ететін іскерліктер мен дағдылар - Жоспарлау, дәлелдемелер жинау, дәлелдемелерді бағалау, коммуникация және есеп беру дағдылары мен әдістері, оларды практик маман сенімділікті қамтамасыз ету кезінде көрсетеді және белгілі бір тапсырманың негізгі тақырыбындағы тәжірибеден, оны өлшеу немесе бағалаудан ерекшеленеді (A9-тармақты қара).
- (c) Критерийлер - Тапсырманың бағаланатын тақырыбын бағалау немесе өлшеу үшін қолданылатын көрсеткіштер. «Қолданылатын критерийлер» бұл белгілі бір тапсырмада қолданылатын критерийлер. (Сілтеме: A10 тармағы)
- (d) *Тапсырманың мән-жайлары* – Белгілі бір тапсырманы анықтайтын кең контекст, соның ішінде: тапсырма шарттары; ол жеткілікті сенімді тапсырма ма, әлде шектеулі сенімді тапсырма ма; объектінің сипаттамалары; өлшеу немесе бағалау критерийлері; болжамды пайдаланушылардың ақпараттық қажеттіліктері; жауапты тараптың, өлшеуді немесе бағалауды орындайтын тұлғаның және тапсырма серіктесінің және олардың қоршаған ортасының сәйкес сипаттамалары; және тапсырмаға айтарлықтай әсер етуі мүмкін оқиғалар, операциялар, жағдайлар мен тәжірибелер сияқты басқа сұрақтар.
- (e) *Өзара әрекеттесу серіктесі* – Тапсырма мен оның орындалуына, сондай-ақ фирма атынан шығарылған есеп үшін жауап беретін және қажет болған жағдайда кәсіби, заңды немесе реттеуші органның тиісті өкілеттіктеріне ие фирмадағы серіктес немесе басқа тұлға немесе реттеуші орган. «Өзара әрекеттесу серіктесі» термині қолданылатын мемлекеттік сектордағы оның баламаларына сілтеме жасай отырып қарастырылуы керек.
- (f) *Тарту тәуекелі* – Практик маман тапсырманың тақырыбы туралы ақпаратта елеулі бұрмаланулар болған жағдайда қате қорытынды шығару қаупі. (Сілтеме: A11 - A14 тармақтары).
- (g) *Тапсырмаға тапсырыс* беруші – сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырманы орындау үшін практик маманды тартатын тарап (тараптар) (Сілтеме: A15-тармағы).
- (h) Жұмыс тобы - Тапсырманы орындайтын барлық серіктестер мен қызметкерлер, сондай-ақ тапсырма бойынша процедураларды орындайтын желілік фирмада процедураларды орындау үшін фирма немесе желілік фирма тартқан тұлғалар. Бұл фирма немесе желілік фирма тартқан сыртқы сарапшыға қатысты емес.
- (i) *Дәлелдемелер* – Практик маман тұжырымды қалыптастыру үшін пайдаланған ақпарат. Дәлелдемелер, егер бар болса, тиісті ақпараттық жүйелердегі ақпаратты да, басқа ақпаратты да қамтиды. ISAE мақсаты үшін:
- (i) Дәлелдеменің жеткіліктілігі – дәлелдемелерді сандық бағалау;
  - (ii) Тиісті сипат – бұл дәлелдемелерді сапалы бағалау.
- (j) Фирма – Жеке практик кәсіби бухгалтер, серіктестік немесе корпорация немесе кәсіби бухгалтерлердің басқа субъектісі. «Фирма» сөзін мемлекеттік сектордағы оның баламаларына сілтеме ретінде қарастырған жөн.
- (k) Өткен кезеңдердің қаржылық ақпараты - Қаржылық тұрғыдан көрсетілген ақпарат, белгілі бір ұйым туралы, негізінен осы ұйымның бухгалтерлік есеп жүйесінен алынған, бұрын болған экономикалық оқиғалар туралы немесе өткен уақыттағы экономикалық жағдайлар немесе жағдайлар туралы ақпарат
- (l) *Ішкі аудит* қызметі – Компанияны басқару, тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау процестерінің тиімділігін бағалауға және арттыруға бағытталған сертификаттау және кеңес беру қызметтерін ұсынатын компанияның қызметі.
- (m) Болжамды пайдаланушы - Практик маман сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма бойынша есеп дайындайтын тұлға, тұлғалар немесе тұлғалар санаты. Жауапты тарап болжамды пайдаланушылардың бірі болуы мүмкін, бірақ міндетті түрде жалғыз емес. (Сілтеме: A16 - A18, A37 тармақтар)

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- (n) Сандық немесе сапалық бағалауды жүргізетін тұлға – Критерийлер бойынша негізгі объектіні өлшейтін немесе бағалайтын тарап немесе тараптар. Есептегіш негізгі пән бойынша сараптамалық білімге ие. (A37, A39 тармағын кара)
  - (o) *Бұрмалау* – Қаржылық есептілік бабы бойынша ақпарат сомасы, жіктелуі, ұсынылуы немесе ашылуы мен баптың қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес келуі үшін қажетті сома, жіктелуі, ұсынылуы немесе ашылуы арасындағы айырмашылық. Бұрмалау қателік немесе алаяқтықтың нәтижесі болуы мүмкін.
  - (p) *Фактілерді бұрмалау (басқа ақпаратқа қатысты)* – Бұрмаланған немесе дұрыс ұсынылмаған, тақырып бойынша ақпаратта немесе куәландыру туралы есепте қамтылған мәселелерге қатысы жоқ өзге де ақпарат. Фактілерді айтарлықтай бұрмалау тақырып туралы ақпаратты қамтитын құжатқа деген сенімге нұқсан келтіруі мүмкін.
  - (q) *Өзге де ақпарат* – Компанияның жылдық есебіне енгізілетін қаржылық немесе қаржылық емес ақпарат (қаржылық есептіліктен және ол бойынша аудиторлық қорытындыдан басқа).
  - (r) *Практик маман* – Тапсырманы орындайтын тұлға немесе тұлғалар (әдетте өзара әрекеттесу серіктесі немесе өзара әрекеттесу тобының басқа мүшелері немесе қажет болған жағдайда фирма). Егер ISAE белгілі бір талап немесе белгілі бір міндетті тапсырма жетекшісі орындауы керек деп нақты түрде көзделсе, «практик маман» термині емес, «тапсырма жетекшісі» термині қолданылады.
  - (s) *Практик маманның сарапшысы* – Сертификаттаудан басқа салада тәжірибесі бар жеке тұлға немесе ұйым, оның осы саладағы жұмысын практик маман оған жеткілікті дәлелдер алуға көмектесу үшін пайдаланады. Практик маманның сарапшысы ішкі сарапшы (серіктес немесе қызметкер, оның ішінде уақытша қызметкерлер, практикамен шұғылданатын фирма немесе желілік фирма) және практик маманның сыртқы сарапшысы болуы мүмкін.
  - (t) *Кәсіби пайымдау* – Нақты аудиторлық тапсырма жағдайларында тиісті іс-қимыл жоспарлары туралы негізделген шешімдер қабылдау кезінде аудит, бухгалтерлік есеп стандарттары және этикалық стандарттар мәтінінде тиісті білімді, тәжірибе мен дағдыларды қолдану.
  - (u) *Кәсіби скептицизм* – Аудитор ақпаратқа күмән келтіретін қателік немесе алаяқтық салдарынан болуы мүмкін бұрмалануларды көрсететін жағдайларды білуді және дәлелдемелерді сыни бағалауды қамтитын көзқарас.
  - (v) *Жауапты тарап* – Тапсырманың бағаланатын пәні үшін жауапты болатын тұлға (тұлғалар). (Сілтеме: A37-тармағы)
  - (w) *Елеулі бұрмалау тәуекелі* - Тапсырма басталғанға дейін қаржылық есептілікте елеулі бұрмалауға жол берілгендігінен тұратын тәуекел.
  - (x) *Аудиторлық дәлелдемелердің жеткіліктілігі* – Аудиторлық дәлелдемелерді сандық бағалау. Қажетті аудиторлық дәлелдемелердің саны аудитордың елеулі бұрмалану тәуекелін бағалауға, сондай-ақ аудиторлық дәлелдемелердің сапасына байланысты болады. (Сілтеме: A19-тармағы)
  - (y) *Тапсырманың бағаланатын мәні* – Критерийлерді қолдана отырып, сандық немесе сапалық бағалауға жататын объект.
13. Осы ISAE және басқа да ISAE мақсаттары үшін «тиісті тараптар» термині жауапты тарапқа, сандық немесе сапалық бағалауды жүзеге асыратын тұлғаға немесе тиісінше тапсырманың тапсырыс берушісіне қатысты (A20, A37-тармақтарды кара).

Талаптар

ISAE сәйкес кепілдік міндеттемесін жүргізу

Қатысуға қатысты стандарттарды сақтау

- 14. Практик маман берілген ISAE және тапсырмаға қатысты белгілі бір тақырыпқа қатысты кез келген ISAE талаптарын орындауы керек.
- 15. Практик маман берілген ISAE және тапсырмаға қатысты кез келген басқа ISAE талаптарын орындамаса, берілген ISAE немесе кез келген басқа ISAE сәйкестігін көрсетпеуі керек. (Сілтеме: A21-A22, A171 тармақтар)

Осы ISAE мәтіні

- 16. Практик маман оның мақсаттарын түсіну және оның талаптарын дұрыс қолдану үшін ISAE-дің барлық мәтінін, оның қосымшасын және басқа түсіндірме материалдарын түсінуі керек. (Сілтеме: A23 - A28 тармақтар)

Тиісті талаптарды ұстану

- 17. Келесі тармақты ескере отырып, практик маман осы ISAE және кез-келген тиісті ISAE нақты тақырып бойынша әрбір талабын орындауы керек, егер талап тапсырма жағдайында маңызды болмаса, себебі ол шартты және шарт жоқ. Тек

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

сенімділігі шектеулі немесе ақылға қонымды тапсырмаларға қолданылатын талаптар тармақ нөмірінен кейін «L» (шектеулі сенімділік) немесе «R» (ақылға қонымды сенімділік) бар баған пішімінде берілген. (A29-тармақты қара)

18. Ерекше жағдайларда практик маман тиісті ISAE талабынан бас тартуды қажет деп санауы мүмкін. Мұндай жағдайларда практик маман осы талаптың мақсатына жету үшін балама процедураларды орындауы керек. Тиісті талаптан ауытқу қажеттілігі, егер талап белгілі бір процедураны орындауға қатысты болса және тапсырманы орындаудың нақты шарттарында бұл процедура талаптың мақсатына жету үшін тиімсіз болса ғана туындайды деп болжанады.

Қойылған мақсатқа қол жеткізе алмау

19. Егер осы ISAE немесе тақырып бойынша тиісті ISAE қойылған мақсатқа қол жеткізу мүмкін болмаса, практик маман одан маманның қорытындысын өзгертуді немесе тапсырманы орындаудан бас тартуды талап ете ме (егер бас тарту қолданыстағы заңнамаға немесе нормативтік актілерге сәйкес мүмкін болса) мәселені қарастыруы керек. Тиісті ISAE мақсатқа жетудің мүмкін еместігі осы ISAE 79-тармағына сәйкес құжаттауды талап ететін елеулі мән-жай болып табылады.

Этикалық талаптар

20. Практик маман IESBA кодексінің сертификаттау тапсырмаларына қатысты ережелерін немесе заңмен немесе ережелермен белгіленген басқа кәсіби талаптарды немесе талаптарды сақтауы керек, олар кем дегенде бірдей қатаң (Сілтеме: A30-A34, A60 тармақтар)

Қабылдау және жалғастыру

21. Өзара әрекеттесу серіктесі фирманың клиенттермен қарым-қатынасты, кепілдік қатынастарын және кепілдік беру тапсырмаларын қабылдауға және жалғастыруға қатысты тиісті процедураларды орындағанына көз жеткізуі керек және оларда жасалған қорытындылар дұрыс екенін анықтауы керек.
22. Практик маман, егер: (Сілтеме: A30-A34 тармақтар)
- (a) Практик маман тиісті этикалық талаптар, соның ішінде тәуелсіздік сақталмайды деп сенуге негіз жоқ;
  - (b) Практик маман тапсырманы орындауы керек тұлғалар жиынтықта тиісті құзыреттілік пен қабілетке ие екеніне сенімді, құзыреттілігі мен қабілеттілігі (32-тармақты қара); болса, тапсырманы қабылдауға немесе орындауды жалғастыруға болмайды және
  - (c) Тапсырма орындалатын негіз:
    - (i) Сенімділікті қамтамасыз ету жөніндегі тапсырманы орындау үшін шарттардың сақталғанын анықтау (сондай-ақ 24-26-тармақтары); және
    - (ii) Практик маман мен клиент арасында тапсырманың шарттары, оның ішінде практик маманның міндеттері, оның ішінде есептілікті дайындау бойынша практик маманның міндеттері туралы жалпы түсінік бар екенін растау келісіледі.
23. Егер өзара әрекеттесу серіктесі фирманы тапсырманы орындаудан бас тартуға мәжбүр ететін ақпаратты білсе, егер ол ертерек қол жетімді болса, өзара әрекеттесу серіктесі фирма мен өзара әрекеттесу серіктесі тиісті шараларды қабылдауы үшін бұл ақпаратты фирмаға дереу хабарлауы керек.

Қатысуды қамтамасыз етудің алғышарттары

24. Кепілдіктер беру жөніндегі тапсырмаға қойылатын талаптардың орындалғанын анықтау үшін практик маман тапсырманың мән-жайларымен алдын ала танысу және тиісті тараппен (тараптармен) талқылау негізінде оның келесілерге сәйкес келетіндігін анықтау керек: (Сілтеме: A35 - A36 тармақтар)
- (a) Тиісті тараптардың рөлдері мен міндеттері жағдайларға сәйкес келеді; және (Сілтеме: A37 - A39 тармақтар)
  - (b) Тапсырма төменде көрсетілген барлық сипаттамаларға ие:
    - (i) Негізгі элемент сәйкес келе ме (Сілтеме: A40 - A44 тармақтар)
    - (ii) Практик маман пән туралы ақпаратты дайындау кезінде қолдануды көздейтін критерийлер тапсырманың мән-жайларына сәйкес келеді, соның ішінде барлық келесі сипаттамаларға ие (Сілтеме: A45 - A50 тармақтар):
      - a. Өзектілігі;
      - b. Толықтығы;
      - c. Сенімділігі;

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- d. Бейтараптылығы;
  - e. Түсініктілігі;
  - (iii) Практик маман кәсіби ақпаратты дайындауда қолданылатын критерийлер болжамды пайдаланушыларға қол жетімді болады деп күтеді; (Сілтеме: A51 - A52 тармақтар)
  - (iv) Практик маман өз қорытындысын негіздеу үшін қажетті дәлелдерді ала алады деп күтеді; (A53 - A55 тармақтар)
  - (v) Практик маманның ақылға қонымды сенімділікпен немесе сенімділігі шектеулі тапсырмаға сәйкес нысандағы қорытындысы жазбаша есепке енгізілуі керек; және
  - (vi) ақылға қонымды мақсат, оның ішінде сенімділігі шектеулі тапсырма болған жағдайда, практик маман сенімділіктің ақылға қонымды деңгейіне қол жеткізе алады деп күтеді. (Сілтеме: A56 тармағы)
25. Егер сенімділік тапсырмасын орындаудың алғышарттары болмаса, маман бұл мәселені қатысушы тараппен талқылауы керек. Егер алдын-ала шарттарды орындау үшін өзгертулер енгізу мүмкін болмаса, практик маман, егер бұл заңға немесе нормативтік актіге сәйкес талап етілмесе, тапсырманы растау тапсырмасы ретінде қабылдамауы керек. Алайда, мұндай жағдайларда орындалған тапсырма ISAE талаптарына сәйкес келмейді. Тиісінше, практик маман тапсырманың ISAE немесе кез келген басқа ISAE деректеріне сәйкес орындалғанына сілтемені аяқтау туралы есепке қоспауы керек.

Міндеттеме қабылданғанға дейін қолданылу аясын шектеу

26. Егер клиент аттестаттау бойынша ұсынылатын тапсырма жағдайында практик маманның жұмыс көлеміне шектеу қойса, ол практик маманның пікірінше, маманның тақырып туралы ақпарат бойынша пікір білдіруден бас тартуына әкеп соғады, заңда немесе нормативтік актілерде көзделген жағдайларды қоспағанда, практик маман мұндай тапсырманы аттестаттау жөніндегі тапсырма ретінде қабылдамауға тиіс (Сілтеме: A156 (с) тармағы).

Міндеттемелерді орындау шарттарын келісу

27. Практик маман тапсырманың шарттарын Тапсырыс берушімен келісуі тиіс. Шарттың келісілген талаптары қызмет көрсету туралы хатта немесе жазбаша келісімнің, жазбаша растаудың басқа да тиісті нысанында, сондай-ақ заңға немесе нормативтік актілерге сәйкес жеткілікті түрде егжей-тегжейлі баяндалуы тиіс. (Сілтеме: A57 - A58 тармақтар).
28. Қайталанатын тапсырмалар жағдайында практик маман жағдайлардың тапсырма шарттарын қайта қарауды талап ететіндігі және клиентке қолданыстағы тапсырма шарттары туралы еске салу қажеттілігі бар-жоғын қарастыруы керек.

Қатысу шарттарын өзгертуге келісім беру

29. Практик маман жеткілікті негізсіз тапсырма шарттарын өзгертуге келіспеуі керек. Егер мұндай өзгеріс орын алса, маман осы өзгеріске дейін алынған дәлелдерді елемей керек. (Сілтеме: A59 тармағы).

Заңда немесе қаулыда белгіленген кепілдіктер туралы есеп

30. Кейбір жағдайларда тиісті юрисдикцияның заңнамасы немесе нормативтік актілері сертификаттау туралы есептің нысанын немесе тұжырымдамасын белгілейді. Мұндай жағдайларда практик маманы келесі мәселелерді қарастыруы керек:
- (a) Болжамды пайдаланушылар растау қорытындысын дұрыс түсінбеуі мүмкін бе; және
  - (b) Олай болса, сенімділік туралы есепте қосымша түсініктеме ықтимал түсінбеушілікті жеңілдетуі мүмкін бе.

Егер практик маман кепілдік туралы есептегі қосымша түсініктемелер ықтимал түсінбеушілікті жеңілдетпейді деген қорытындыға келсе, маман заң немесе нормативтік акт талап ететін жағдайларды қоспағанда, тапсырманы қабылдамауы керек. Осындай заңға немесе нормативтік актіге сәйкес орындалған тапсырма ISAE-ге сәйкес келмейді. Тиісінше, практик маман тапсырманың осы ISAE немесе кез келген басқа ISAE (сонымен қатар 71-тармақты қара) бойынша орындалғанына кепілдік беру туралы есепте сілтеме жасамауы керек.

Сапаны бақылау

Өзара әрекеттесу серіктесінің сипаттамалары

31. Өзара әрекеттесу бойынша серіктес:
- (a) ISQC 1 немесе кем дегенде ISQC 1 сияқты талап етілетін басқа кәсіби, заңды немесе нормативтік талаптарды қолданатын фирманың мүшесі болуы; (Сілтеме. A60 - A66 тармақтар)

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- (b) Ұзақ мерзімді оқыту және практикалық қолдану нәтижесінде қалыптасқан сенімділікті растау дағдылары мен әдістері саласында құзыреттілікке ие болу; және (Сілтеме: А60-тармағы)
- (c) Негізгі пән бойынша жеткілікті құзыреттілікке ие болу және оны өлшеу немесе бағалау, куәландыру бойынша қорытынды үшін жауапкершілікті өз мойнына алу (Сілтеме: А67 - А68 тармақтар).

Тобтың мақсаты

32. Өзара әрекеттесу бойынша серіктес (Сілтеме: А69 тармағы):
- (a) Тапсырманы орындауға міндетті тұлғалардың тиісті құзыреті мен қабілеті бар екеніне көз жеткізуі: (Сілтеме: А70 - А71 тармақтар):
    - (i) Тапсырманы тиісті стандарттарға және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес орындауы; және
    - (ii) мән-жайларға сәйкес аяқтау туралы есеп беруі;
  - (b) Практик маман:
    - өзара іс-қимыл жөніндегі топтың мүшесі болып табылмайтын басқа маман, егер осы маманның куәландыру жөніндегі жұмысы пайдаланылатын болса
    - (i) Практик маманның жұмысқа қатыса алатындығына көз жеткізуі: (Сілтеме. А70 - А71 тармақтары)
    - (ii) Егер осы сарапшының жұмысы пайдаланылса, практик маманның сарапшысы болуы тиіс. (Сілтеме: А72 - А73 тармақтары)

Өзара әрекеттесу серіктесінің міндеттері

33. Өзара әрекеттесу серіктесі тапсырманың жалпы сапасына жауап береді. Бұл жауапкершілік мыналарды қамтиды:
- (a) Клиенттермен қарым-қатынасты қабылдауға және жалғастыруға және тапсырмаларды орындауға байланысты тиісті процедураларды орындау;
  - (b) Кәсіптік стандарттарға және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес тапсырманы жоспарлау және орындау (тиісті басшылық пен бақылауды қоса алғанда);
  - (c) Тексерулер фирманың тексеру саласындағы саясаты мен процедураларына сәйкес жүргізіледі, ал тапсырма бойынша құжаттама аттестаттау есебін жасау күніне немесе күніне дейін тексеріледі; (Сілтеме: А74-тармағы)
  - (d) Практик маманның мақсаттарына қол жеткізілгенін және тапсырманың ISAE және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес орындалғанын растауды қамтамасыз ететін тапсырма бойынша тиісті құжаттама жүргізіледі; және
  - (e) Қызмет көрсету тобы күрделі немесе даулы мәселелер бойынша тиісті кеңес береді.
34. Тапсырманы орындаудың барлық кезеңінде өзара іс-қимыл жөніндегі серіктес өзара іс-қимыл жөніндегі топ мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзу фактілерін анықтау үшін байқау және қажет болған жағдайда тергеу жүргізу арқылы қырағылық сақтауға тиіс. Егер өзара іс-қимыл жөніндегі серіктес (фирманың сапасын бақылау жүйесі арқылы немесе өзге тәсілмен) өзара іс-қимыл жөніндегі топ мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзғанын куәландыратын фактілер туралы білсе, өзара іс-қимыл жөніндегі серіктес фирманың басқа қызметкерлерімен кеңесіп, іс-қимылдың тиісті тәртібін айқындауы тиіс.
35. Өзара әрекеттесу серіктесі фирманың мониторинг процесінің нәтижелерін қарастыруы керек, олар соңғы ақпаратта, кең таралған фирмада және егер қажет болса, басқа желілік фирмаларда көрсетілген және осы ақпаратта көрсетілген кемшіліктер кепілдік тапсырмасының орындалуына әсер етуі мүмкін екенін анықтауы керек.

Өзара әрекеттесу сапасын бақылауға шолу

36. Егер бар болса, сапаны бақылауды тексеру заңға немесе нормативтік актіге сәйкес талап етілетін немесе фирма тапсырманың сапасын тексеру қажет екенін анықтаған тапсырмалар үшін:
- (a) Өзара іс-қимыл жөніндегі әріптес тапсырманы орындау барысында туындайтын елеулі мәселелерді талқылау үшін тапсырманы орындау сапасын бақылау жөніндегі сарапшымен жауапкершілікті өз мойнына алуы тиіс және осындай тексеру аяқталғанға дейін аттестаттау туралы есептің күнін белгілемейді тиіс; және
  - (b) Сапаны бақылау жөніндегі тексеруші аудит жөніндегі топ жасаған елеулі пайымдауларға және куәландыру туралы есепті жасау кезінде жасалған қорытындыларға объективті бағалау жүргізуі тиіс. Бұл бағалау мыналарды қамтуы керек: (Сілтеме. А75 тармағы)

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- (i) Өзара әрекеттесу бойынша серіктеспен маңызды мәселелерді талқылау;
- (ii) Тақырып бойынша ақпаратты және ұсынылған сертификаттау туралы есепті зерттеу;
- (iii) Аудит тобы жасаған маңызды пайымдауларға және жасалған қорытындыларға қатысты тапсырма бойынша тандалған құжаттаманы зерттеу; және
- (iv) Аудиторлық қорытындыны жасау кезінде жасалған қорытындыларды бағалау және ұсынылған аудиторлық қорытындының тиісті болып табылатындығы туралы мәселені қарау.

Кәсіби скептицизм, кәсіби пайымдау және кепілдіктерді қамтамасыз ету дағдылары мен әдістері

- 37. Практик тапсырманы кәсіби скептицизммен жоспарлауы және орындауы керек, бұл тақырып туралы ақпараттың бұрмалануына әкелетін жағдайлар болуы мүмкін екенін мойындайды. (A76 - A80 тармақтар)
- 38. Практик маман сенімділікті қамтамасыз ету жөніндегі тапсырманы жоспарлау және орындау кезінде кәсіби пайымдауды қолдануы керек, соның ішінде процедуралардың сипатын, мерзімдері мен көлемін анықтау. (Сілтеме: A81 - A85 тармақтар)
- 39. Практик маман тапсырманы орындаудың итеративті, жүйелі процесі аясында сенімділікті қамтамасыз ету дағдылары мен әдістерін қолдануы керек.

Қатысуды жоспарлау және жүзеге асыру

Жоспарлау

- 40. Практик маман тапсырманың көлемін, мерзімдері мен бағытын, сондай-ақ практик маманның мақсатына жету үшін қажетті жоспарланған процедуралардың сипатын, мерзімдері мен көлемін анықтауды қоса алғанда, тапсырманы тиімді орындалатын етіп жоспарлауы керек. (Сілтеме: A86 - A89 тармақтар)
- 41. Практик маман критерийлердің тапсырманың мән-жайларына сәйкес келетіндігін, оның ішінде 24(b)(ii) тармағында көрсетілген сипаттамаларға ие екендігін анықтауы керек.
- 42. Егер тапсырманы қабылдағаннан кейін сенімділік тапсырмасының бір немесе бірнеше критерийлері сақталмағаны анықталса, практик маман бұл мәселені тиісті тараппен (тараптармен) талқылап, мыналардың мүмкін екенін анықтауы керек:
  - (a) Бұл мәселені практик маманның қанағаттануына қарай шешуге бола ма;
  - (b) Тапсырманы орындауды жалғастыру орынды ма; және
  - (c) Бұл мәселені аудиторлық қорытындыда қалай және қалай көрсету керек.
- 43. Егер тапсырманы қабылдағаннан кейін кейбір немесе барлық қолданылатын критерийлер сәйкес келмейтіні немесе негізгі пәннің бір бөлігі немесе барлығы сенімділік тапсырмасына сәйкес келмейтіні анықталса, онда практик маман, егер мұндай бас тартуға қолданыстағы заңнамамен немесе нормативтік актілермен рұқсат етілсе, тапсырмадан бас тартуды қарастыруы керек. Егер практик маман тапсырманы орындауды жалғастыра берсе, ол жағдайға байланысты ескертпемен қорытынды немесе теріс қорытынды немесе қорытындыдан бас тартуды білдіруі керек. (Сілтеме: A90 - A91 тармақтары)

Маңыздылығы

- 44. Практик маман мыналардың маңыздылығын ескеруі тиіс (Сілтеме: A92 - A100 тармақтары)
  - (a) Процедуралардың сипатын, уақыты мен көлемін анықтауды қоса алғанда, сенімділікті қамтамасыз ету жөніндегі тапсырманы жоспарлау және орындау; және
  - (b) Тақырып туралы ақпаратта айтарлықтай бұрмаланулар бар-жоғын бағалау.

Негізгі тақырыпты және өзара әрекеттесудің басқа жағдайларын түсіну

- 45. Практик маман тиісті тараптан немесе тараптардан келесі мәселелерді анықтауы керек:
  - (a) Оларда зерттеу пәні бойынша ақпаратты қозғайтын заңдар мен нормативтік актілердің нақты, болжамды немесе болжамды қасақана бұрмалануы немесе сақталмауы туралы мәліметтер бар ма; (Сілтеме: A101-A102 тармақтар)
  - (b) Жауапты тараптың ішкі аудит қызметі бар ма, егер бар болса, зерттеу пәні бойынша ақпаратқа қатысты ішкі аудит қызметінің қызметі мен елеулі қорытындыларын анықтау мақсатында қосымша тергеулер жүргізу; және
  - (c) Мәміленің мәні бойынша ақпаратты дайындау кезінде жауапты тарап сарапшыларды тартты ма.

**ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН
БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР**

Шектеулі сенімділік	Ақылға қонымды сенімділік
<p>46L. Практик маман негізгі пән туралы және тапсырманың басқа жағдайлары туралы жеткілікті түсінік алады:</p> <p>(a) Практик маманға объект бойынша ақпараттың елеулі бұрмалану ықтималдығы бар салаларды анықтауға мүмкіндік беру; және</p> <p>(b) 46L(a) тармағында көрсетілген салаларды жоюға және практик маманның қорытындысын растайтын шектеулі сенімділікті алуға бағытталған процедураларды әзірлеу және орындау үшін негіз қамтамасыз ету. (Сілтеме: A101 - A105, A108 тармақтар)</p>	<p>46R. Практик маман тапсырманың негізгі пәні мен басқа да жағдайлары туралы жеткілікті түсінік алуы керек:</p> <p>(a) Практик маманға тақырып туралы ақпараттың елеулі бұрмалану қаупін анықтауға және бағалауға мүмкіндік беру; және</p> <p>(b) Бағаланған тәуекелдерге жауап беретін және маманның қорытындысын негіздеу үшін ақылға қонымды сенімділік алуға мүмкіндік беретін процедураларды әзірлеу және орындау үшін негіздемені қамтамасыз ету. (Сілтеме: A101 - A104, A108 тармақтар)</p>
<p>47L. 46 L тармағына сәйкес негізгі пән туралы және тапсырманың басқа жағдайлары туралы түсінік алған кезде практик маман тақырып туралы ақпарат алу үшін қолданылатын процесті қарастыруы керек. (Сілтеме: A107 тармағы)</p>	<p>47R. 46R-тармағына сәйкес тапсырманың негізгі пәні мен басқа да мән-жайлары туралы түсінік алған кезде практик маман тапсырмаға қатысты пән бойынша ақпарат дайындауды ішкі бақылау жүйесі туралы түсінік алуы керек. Бұған тапсырмаға қатысты бақылау жүйесін бағалау және оның орындалғанын анықтау, процедураларды орындау, сондай-ақ тапсырмаға қатысты ақпаратқа жауапты тұлғаларға сауалнама жүргізу кіреді. (Сілтеме: A106-тармағы)</p>

Дәлелдемелер алу

Тәуекелдерді қарау және тәуекелдерге ден қою шаралары

Шектеулі сенімділік	Ақылға қонымды сенімділік
<p>48L. Оның түсінігіне сүйене отырып (46L тармақты қара) практик маман: (Сілтеме: A109 - A113 тармақтары)</p> <p>(a) Тақырып туралы ақпаратты айтарлықтай бұрмалау мүмкіндігі бар аймақтарды анықтау; және</p> <p>(b) 48 L(a) тармағында көрсетілген аймақтарды жоюға бағытталған процедураларды әзірлеу және орындау және практик маманның қорытындысын растайтын шектеулі сенімділікке ие болу тиіс.</p>	<p>48R. Практик маманның түсінігіне сүйене отырып (46R тармағын қара) практик маман (Сілтеме: A109 - A110 тармақтар)</p> <p>(a) Зерттеу пәні бойынша ақпараттың елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтау және бағалау; және</p> <p>(b) Бағаланған тәуекелдерге жауап беретін және практик маманның қорытындысын растау үшін жеткілікті сенімділікті қамтамасыз ететін процедураларды әзірлеу және орындау. Тапсырма мән-жайларына сәйкес келетін зерттеу пәні бойынша ақпаратқа қатысты басқа да процедуралардан орындаудан басқа, практик маманның процедуралары зерттеу пәні бойынша ақпаратты бақылаудың тиісті құралдарының жұмыс істеу тиімділігінің жеткілікті тиісті дәлелдерін алуды қамтуы тиіс, егер:</p> <p>(i) Практик маманның елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауы бақылау құралдарының тиімді жұмыс істеуін күтуді қамтиды; немесе</p> <p>(ii) Бақылау құралдарын сынаудан басқа процедуралардың өзі жеткілікті дәлелдерді қамтамасыз ете алмайды.</p>

**ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН
БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР**

Шектеулі сенімділік	Ақылға қонымды сенімділік
Сенімділігі шектеулі тапсырма шеңберінде қосымша процедуралар қажет пе екенін анықтау	Өзара әрекеттесудің ақылға қонымды сенімділігін қамтамасыз ету үшін тәуекелді бағалауды қайта қарау
<p>49L. Егер практик маман ақпараттың айтарлықтай бұрмаланғанына сендіретін кез-келген сұрақ (сұрақтар) туралы білсе, маман маман қолынан келгенше қосымша дәлелдемелер алу үшін (A113 - A118 тармағын қара):</p> <p>(a) бұл мәселе қаржылық ақпараттың айтарлықтай бұрмалануына әкелмейді деген қорытындыға келу; немесе</p> <p>(b) мәселе қаржылық ақпараттың айтарлықтай бұрмалануына әкелмейді деген қорытындыға келу үшін қосымша процедураларды әзірлеп, орындауы керек.</p>	<p>49R. Практик маманның зерттеу пәні бойынша ақпараттың елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауы қосымша дәлелдер алынған кезде тапсырманы орындау барысында өзгеруі мүмкін. Практик маман бастапқыда елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауға негізделгенге сәйкес келмейтін дәлелдер алған жағдайларда, ол осы бағалауды қайта қарап, жоспарланған процедураларды сәйкесінше өзгертуі керек. (Сілтеме. A113 тармағы)</p>

50 Процедураларды әзірлеу және орындау кезінде маман дәлел ретінде пайдаланылатын ақпараттың орындылығы мен сенімділігін ескереді. Егер:

- (a) Бір көзден алынған дәлелдемелер басқа көзден алынған дәлелдемелермен келіспейді; немесе
- (b) Практик маман дәлел ретінде пайдаланылатын ақпараттың сенімділігіне күмән келтіреді,

практик маман осы мәселені шешу үшін процедураларға қандай өзгерістер немесе толықтырулар қажет екенін анықтап, осы сұрақтың тапсырманың басқа аспектілеріне әсерін (егер бар болса) қарастыруы тиіс.

51 Практик маман тапсырманы орындау барысында анықталған түзетілмеген бұрмалануларды, шамалы болып табылатындарды қоспағанда, жинақтауы керек. (Сілтеме: A119 - A120 тармақтар).

Сарапшы практик маман орындайтын жұмыс

52 Егер сарапшының жұмысын пайдалану керек болса, практик маман: (Сілтеме: A121-A125 тармақтар)

- (a) Практик маманның сарапшысы мақсаттар үшін қажетті құзыреттілікке, қабілеттерге және объективтілікке ие екендігін бағалау. Практик маманның сыртқы сарапшысы жағдайында объективтілікті бағалау сарапшының объективтілігіне қауіп төндіретін мүдделер мен байланыстарды анықтауды қамтиды; (Сілтеме. A126 - A129 тармақтар)
- (b) Практик маманның сарапшысының құзыреті туралы жеткілікті түсінік алу; (Сілтеме. A130-A131 тармақтар)
- (c) Сарапшы-практикпен сарапшы жұмысының сипатын, көлемі мен мақсаттарын келісу; және (Сілтеме: A132 - A133 тармақтар);
- (d) Практик маманның мақсаттары үшін сарапшы жұмысының жарамдылығын бағалау. (Сілтеме: A134-A135 тармақтар).

Басқа маманның, жауапты маманның, бағалау жөніндегі сарапшының немесе ішкі аудитордың жұмысы (Сілтеме. A136 тармағы)

53 Егер басқа практик маманның жұмысын пайдалану керек болса, маман бұл жұмыс практик маманның мақсатына сәйкес келетіндігін қарастыруы керек.

54 Егер дәлел ретінде пайдаланылатын ақпарат жауапты тараптың сарапшысының немесе есептегіштің немесе бағалаушының сарапшысының жұмысын пайдалана отырып дайындалса, практик маман практик маманның мақсаттары үшін осы сарапшының жұмысының маңыздылығын қарастыруы керек:

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- (a) Сарапшының құзыреттілігін, қабілеттерін және объективтілігін бағалау;
  - (b) Сарапшының жұмысы туралы түсінік алу; және
  - (c) Сарапшы жұмысының дәлел ретінде жарамдылығын бағалау.
- 55 Егер практик маман ішкі аудит қызметінің жұмысын пайдалануды жоспарласа, ол мыналарды бағалауы тиіс:
- (a) Ішкі аудит қызметінің ұйымдастырушылық мәртебесі және қолданылатын саясат пен процедуралар ішкі аудиторлардың тиісті объективтілігін қамтамасыз етеді;
  - (b) Ішкі аудит қызметінің құзыреттілік деңгейі;
  - (c) Ішкі аудит қызметі сапаны бақылауды қоса алғанда, жүйелі және тәртіпті тәсілді қолдана ма; және
  - (d) Ішкі аудит қызметінің жұмысы тапсырманың мақсаттарына сәйкес келе ме.

Жазбаша өтініштер

- 56 Практик маман тиісті тараптан немесе тараптардан жазбаша сенімділікті алуы керек:
- (a) Ол практик маманға тапсырмаға қатысты тиісті тарапқа (тараптарға) белгілі барлық ақпаратты берді. (Сілтеме: A54 - A55 A137 - A139 тармақтар)
  - (b) Барлық тиісті мәселелер объект туралы ақпаратта көрсетілгенін қоса алғанда, қолданылатын критерийлер бойынша базалық объектіні өлшеуді немесе бағалауды растау.
- 57 Егер талап етілетін куәліктерге қосымша маман объект туралы ақпаратқа қатысты басқа дәлелдемелерді растау үшін бір немесе бірнеше жазбаша куәлікті алу қажет екенін анықтаса, практик маман осындай басқа жазбаша куәліктерді алуы керек.
- 58 Егер жазбаша куәліктер зерттеу пәні бойынша ақпарат үшін маңызды болып табылатын мәселелерге қатысты болса, маман:
- (a) Олардың дұрыстығын және алынған басқа дәлелдемелермен, соның ішінде басқа мәлімдемелермен (ауызша немесе жазбаша) сәйкестігін бағалау; және
  - (b) Осы мәлімдемелерді жасаған тұлғалар тиісті мәселелер бойынша жеткілікті білімге ие болады деп күтуге бола ма, жоқ па, екендігін қарастыру.
- 59 Жазбаша куәландыру күні аяқталғаны туралы есепті жасау күніне мүмкіндігінше жақын, бірақ одан кешіктірілмей болуға тиіс.

Сұрау салынған жазбаша мәлімдемелер берілмеген немесе сенімсіз

- 60 Егер талап етілетін жазбаша куәліктердің біреуі немесе бірнешеуі берілмесе немесе практик маман жазбаша сенімділік берушілердің құзыреттілігіне, адалдығына, этикалық құндылықтарына немесе еңбекқорлығына негізделген күмән бар немесе жазбаша сенімділік басқа себептермен сенімді емес деген қорытындыға келсе, практик маман міндетті: (A1 40-тармақты қара)
- (a) Бұл мәселені тиісті тараппен немесе тараптармен талқылау;
  - (b) Сұралған немесе алынған тұлғалардың адалдығын асыра бағалау және оның сенімділікке (ауызша немесе жазбаша) және жалпы дәлелдемелерге қаншалықты әсер етуі мүмкін екенін бағалау; және
  - (c) Кепілдік туралы есепте қамтылған қорытындыға ықтимал әсерді анықтауды қоса алғанда, тиісті әрекеттерді орындау.

Кейінгі оқиғалар

- 61 Егер бұл тапсырмаға қатысты болса, практик маман тақырып туралы ақпаратқа және ақпараттың дұрыстығы туралы қорытындыға дейін болған оқиғалардың ақпараттың дұрыстығы туралы қорытындыға әсерін қарастыруы керек және ақпараттың дұрыстығы туралы қорытынды күнінен кейін маманға белгілі болған фактілерге тиісті түрде жауап беруі керек, егер олар сол кезде практик маманға белгілі болса, олар ақпараттың дұрыстығына себеп болды. ол ақпараттың дұрыстығы туралы қорытындыға өзгерістер енгізер еді. Кейінгі оқиғаларды қарау дәрежесі мұндай оқиғалардың тақырып туралы ақпаратқа әсер ету мүмкіндігіне және практик маманның қорытындысының орындылығына байланысты. Дегенмен, практик маман куәландыру туралы есеп жасалған күннен кейін тақырып туралы ақпаратқа қатысты қандай да бір процедураларды орындауға жауапты емес. (Сілтеме: A141-A142 тармақтар)

Басқа да ақпарат

- 62 Егер тақырып бойынша ақпаратты және ол бойынша растау туралы есепті қамтитын құжаттарда басқа ақпарат болса, практик маман тақырып бойынша ақпаратпен немесе растау туралы есеппен кез келген елеулі сәйкессіздіктерді анықтау үшін осы басқа ақпаратты оқуы керек. пән бойынша ақпарат немесе растау туралы есеп, егер осындай басқа ақпаратты оқи отырып, практик маман (Сілтеме: A143 тармақ)

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- (a) Осындай басқа ақпарат пен тақырып бойынша ақпарат немесе растау туралы есеп арасындағы елеулі сәйкессіздікті анықтайды; немесе
- (b) Осы басқа ақпараттағы фактілердің елеулі бұрмалануы туралы белгілі болады, ол тақырып бойынша ақпаратта, тақырып бойынша ақпаратта немесе растау туралы есепте қамтылған мәселелермен байланысты емес, практик маман бұл мәселені тиісті тараппен немесе тараптармен талқылап, одан әрі тиісті шаралар қабылдауы керек.

Қолданылатын критерийлердің сипаттамасы

- 63 Практик маман тақырып туралы ақпаратта қолданылатын критерийлердің қаншалықты жеткілікті түрде айтылғанын немесе сипатталғанын бағалауы керек. (Сілтеме: A144 - A146 тармақтар)

Кепілдік туралы қорытындыны қалыптастыру

- 64 Практик маман тапсырма контекстінде алынған дәлелдемелердің жеткіліктілігі мен орындылығын бағалауы керек және егер бұл жағдайда қажет болса, қосымша дәлелдер алуға тырысуы керек. Практик маман қолданыстағы критерийлер бойынша объектіні өлшеуге немесе бағалауға қарамастан, барлық тиісті дәлелдемелерді қарастыруы керек. Егер маман қажетті қосымша дәлелдемелерді ала алмаса, ол 65-тармаққа сәйкес олардың қорытындысы үшін салдарын қарастыруы керек. (Сілтеме: A147-A153 тармақтар).
- 65 Практик маман қаржылық ақпаратта айтарлықтай бұрмаланулар бар-жоғын анықтауы керек. Осы қорытындыны қалыптастыру кезінде маман 64-тармақтағы маманның алынған дәлелдемелердің жеткіліктілігі мен орындылығына қатысты тұжырымын және түзетілмеген бұрмаланулардың жеке немесе жиынтықта маңызды екендігін бағалауды ескеруі керек. (Сілтеме A3 және A54-A155-тармақтар)
- 66 Егер практик маман дәлелдердің жеткілікті мөлшерін ала алмаса, бұл қолдану аясы шектеулі дегенді білдіреді және маман егер бас тартуға қолданыстағы заңнамада немесе нормативтік актілерде рұқсат етілсе, қорытындыны ескертпемен білдіруі, қорытындыдан бас тартуы немесе тапсырманы орындаудан бас тартуы керек. (Сілтеме: A156 - A158 тармақтар).

Қауіпсіздік кепілдіктері туралы баяндама дайындау

- 67 Куәландыру туралы есеп жазбаша нысанда жасалуы және тексеру нысанасына қатысты ақпарат жөніндегі маманның нақты қорытындысын қамтуы тиіс. (Сілтеме: A2, A159 - A161 тармақтар)
- 68 Практик маманның қорытындысы маманның қорытындысына әсер етуге арналмаған ақпараттан немесе түсініктемелерден, соның ішінде кез келген екпіннен, басқа сұрақтардан, тапсырманың нақты аспектілеріне қатысты қорытындылардан, ұсыныстардан немесе кепілдік есебіне енгізілген қосымша ақпараттан анық ажыратылуы керек. Қолданылатын тұжырымдама сұраққа, басқа сұраққа, қорытындыға, ұсынысқа немесе қосымша ақпаратқа назар аудару маманның қорытындысына әсер етпеуі керек екенін нақты көрсетуі керек. (Сілтеме: A159-A161 тармақтар)

Сенімділік туралы есеп

- 69 Кепілдік туралы есеп кем дегенде келесі негізгі элементтерді қамтуы керек:
- (a) Есепті тәуелсіз бағалау есебі ретінде нақты анықтайтын тақырып. (Сілтеме: A162 тармағы)
  - (b) Болжалды аудитория. (Сілтеме: A163 тармағы)
  - (c) Практик маман алған сенімділік деңгейін анықтау немесе сипаттау, тақырып бойынша ақпарат және қажет болған жағдайда негізгі пән. Егер маманның қорытындысы тиісті тараптың (тараптардың) өтініші нысанында білдірілсе, бұл өтініш куәландыру туралы есепті сүйемелдеуі, куәландыру туралы есепте қайталануы немесе куәландыру туралы есепте болжамды пайдаланушыларға қолжетімді дереккөзге сілтемесі болуы тиіс. (Сілтеме: A164 тармағы)
  - (d) Қолданылатын критерийлерді анықтау. (Сілтеме: A165 тармағы)
  - (e) Қажет болған жағдайда, қолданылатын критерийлер бойынша объектіні өлшеуге немесе бағалауға байланысты кез-келген маңызды шектеулерді сипаттау. (Сілтеме: A166 тармағы)
  - (f) Егер қолданылатын критерийлер белгілі бір мақсатқа арналған болса, онда оқырмандар бұл туралы білуі керек, сонымен қатар нәтижесінде тақырып туралы ақпарат басқа мақсаттарға жарамсыз болуы мүмкін. (Сілтеме: A167 - A168-тармақтар)
  - (g) Жауапты тарапты және тексерушіні немесе бағалаушыны көрсететін өтініш, егер олар әртүрлі болса және олардың міндеттері мен маманның міндеттерін сипаттайтын болса-тәжірибе. (Сілтеме: A169 тармағы)

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- (h) Тапсырма осы ISAE-ге сәйкес орындалды немесе егер белгілі бір тақырыпқа қатысты ISAE болса, осы ISAE-мен орындалды деген мәлімдеме. (Сілтеме: A170 - A171 тармақтар)
- (i) Практик маманмен байланысқан фирма ISQC 1 немесе кем дегенде ISQC 1 сияқты талап етілетін басқа кәсіби, заңнамалық немесе нормативтік талаптарды қолданады деген мәлімдеме. Егер практик маман кәсіби бухгалтер болмаса, өтініште ISQC 1 сияқты кем дегенде талап етілетін қолданылатын кәсіби талаптар немесе заңнама немесе ережелер талаптары көрсетілуі керек. (Сілтеме: A172 тармағы)
- (j) Практик маман IESBA кодексінің тәуелсіздігін және басқа да этикалық талаптарын немесе заңмен немесе ережелермен белгіленген басқа кәсіби талаптарды немесе талаптарды орындайды, бұл IESBA кодексінің сертификаттау тапсырмаларына қатысты ережелері сияқты қатаң. Егер практик маман кәсіби бухгалтер болмаса, есепте қолданылатын кәсіби талаптар немесе заңмен немесе ережелермен белгіленген талаптар көрсетілуі керек, олар, ең болмағанда, IESBA кодексінің сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмаларға қатысты ережелері сияқты қатаң. (Сілтеме: A173 тармағы)
- (k) Практик маманның қорытындысы үшін негіз ретінде орындалған жұмыстың мазмұнды қысқаша мазмұны. Кепілдігі шектеулі тапсырма жағдайында орындалған процедуралардың сипатын, уақыты мен көлемін түсіну маманның қорытындысын түсіну үшін маңызды болып табылады. Кепілдігі шектеулі тапсырма болған жағдайда, орындалған жұмыстың қысқаша сипаттамасында мыналар көрсетілуі керек:
  - (i) Сенімділігі шектеулі тапсырма шеңберінде орындалатын процедуралар сипаты мен көлемі бойынша тапсырма шеңберінде орындалатын процедуралардан ақылға қонымды сенімділікпен ерекшеленеді және аз ауқымды болып табылады; және
  - (ii) Демек, сенімділігі шектеулі тапсырманы орындау барысында алынған сенімділік деңгейі тапсырманы орындау барысында алынатын сенімділіктен едәуір төмен. (Сілтеме: A6, A174 - A178 тармақтары)
- (l) Практик маманның қорытындысы: (Сілтеме: A2, A179 - A181 тармақтары)
  - (i) Қажет болған жағдайда, қорытынды болжамды пайдаланушыларға маманның қорытындысын қарастыратын контекст туралы хабарлауы керек. (Сілтеме: A180 тармағы)
  - (ii) Ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ету жөніндегі тапсырма шеңберінде қорытынды оң нысанда білдірілуі тиіс. (Сілтеме: A179 тармағы)
  - (iii) Сенімділігі шектеулі тапсырмада қорытынды орындалған процедуралар мен алынған дәлелдер негізінде практик маманның назарына тақырып туралы ақпарат айтарлықтай бұрмаланған деп санайтын сұрақ қойылғанын білдіретін нысанда көрсетілуі керек. (Сілтеме: A181 тармағы)
  - (iv) (ii) немесе (iii) тармақтардағы қорытынды тапсырманың мән-жайларын ескере отырып, негізгі тақырыпқа және қолданылатын критерийлерге сәйкес келетін терминдерде тұжырымдалуға тиіс және мынадай өрнектерде тұжырымдалуға тиіс: (Сілтеме: A182 тармағы)
    - a. Негізгі пән және қолданылатын критерийлер;
    - b. Негізгі пән және қолданылатын критерийлер; немесе
    - c. Тиісті тараптың немесе тараптардың өтініші.
  - (v) Егер практик маман өзгертілген қорытынды білдірсе, онда сертификаттау туралы есеп мыналарды қамтуы керек:
    - a. Өзгертуге әкелген сұрақтың (сұрақтардың) сипаттамасын қамтитын бөлім; және
    - b. Практик маманның өзгертілген қорытындысы бар бөлім-тәжірибе. (Сілтеме: A183 тармағы)
- (m) Практик маманның қолтаңбасы. (Сілтеме: A184 тармағы)
- (n) Аттестаттау туралы есепті жасау күні. Растау туралы есеп, практик маман оның қорытындысы негізделетін дәлелдемелерді алған күннен ерте емес, оның ішінде танылған өкілеттіктері бар тұлғалар осы мәселе бойынша ақпарат үшін жауапкершілікті өз мойнына алғанын мәлімдегені туралы дәлелдемелерді қоса алғанда, даталануы тиіс. (Сілтеме: A185 тармағы)
- (o) Практик маман өз қызметін жүзеге асыратын юрисдикциядағы орналасқан жері.

Кепілдіктер туралы есепте сарапшы тәжірибеішіге сілтеме

- 70 Егер практик маман куәландыру туралы есепте сарапшының жұмысына сілтеме жасаса, есепті тұжырымдау осы сарапшыны тартуға байланысты есепте көрсетілген қорытынды үшін маманның жауапкершілігі азаяды дегенді білдірмейді. (Сілтеме: A186 - 188 тармақтары).

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

Заңда немесе нормативтік актілерде көзделген қорытынды немесе есеп

- 71 Егер практик маманнан заңға немесе нормативтік актіге орай сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмалар бойынша қорытындыда немесе есепте белгілі бір форматты немесе тұжырымдарды сақтау талап етілсе, сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмалар бойынша қорытындыда немесе есепте ең аз дегенде 69-тармақта аталған барлық элементтер келтірілсе онда осы немесе өзге де ISAE-ге сілтемелер келтірілуі тиіс.

Өзгерістер мен өзгерістері жоқ қорытындылар

- 72 Практик маман, егер ол қорытындыға келсе, өзгертілмеген қорытынды жасауы керек:
- (a) Зерттеу пәні бойынша ақпарат қолданылатын критерийлерге сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалғанына ақылға қонымды сенімділік беру бойынша тапсырма болған жағдайда; немесе
  - (b) Орындалған процедуралар мен алынған дәлелдемелер негізінде практик маманның назарына ештеңе жетпеді деген сенімділігі шектеулі тапсырма болған жағдайда, оны зерттеу пәні бойынша ақпарат қолданыстағы критерийлерге сәйкес барлық маңызды қатынастарда дайындалмаған деп санауға мәжбүр етеді.

73 Егер практик маман:

- (a) Практик маманның пікірінше, болжамды пайдаланушылардың тақырып туралы ақпаратты түсінуі үшін негіз болатын мәні бар тақырып туралы ақпаратта ұсынылған немесе ашылған сұраққа болжамды пайдаланушылардың назарын аудару («Маңыздылығын атап өту» тармағы); немесе
- (b) Практик маманның пікірінше, болжамды пайдаланушылардың практик маманның тапсырмасын, міндеттерін немесе аудиторлық қорытындыны түсінуі үшін маңызы бар аудит объектісі туралы ұсынылған немесе ақпаратта ашылған сұрақтан басқа мәселе туралы хабарлау («басқа да мәселе» тармағы) қажет деп санаса

бұған заңмен немесе нормативтік актілермен тыйым салынбаған болса, тәжірибеші аудитор мұны аудиторлық қорытындының тармағында тиісті тақырыппен жасауы керек, бұл тәжірибеші аудитордың осы мәселе бойынша қорытындысы өзгермейтінін анық көрсетеді. Мәселенің маңыздылығы көрсетілген тармақ жағдайында аталған тармақтек осы мәселе бойынша ақпаратта ұсынылған немесе ашылған ақпаратқа қатысты болуы керек.

74 Практик маман келесі жағдайларда өзгертілген қорытындыны білдіруі керек:

- (a) Егер маманның кәсіби пікірі бойынша көлемде шектеу болса және оның әсері айтарлықтай болуы мүмкін болса (66-тармақты кара). Мұндай жағдайларда маман қорытындыны ескертумен немесе қорытындыдан бас тартумен білдіруі керек.
- (b) Егер маманның кәсіби пікірі бойынша тақырып туралы ақпарат айтарлықтай бұрмаланса. Мұндай жағдайларда маман ескертумен қорытынды немесе қорытындыдан бас тартуы керек. (Сілтеме: A191 тармағы).

75 Практик маман, егер оның кәсіби пікірі бойынша, қандай да бір мәселенің салдары немесе ықтимал салдары теріс қорытындыны немесе одан бас тартуды талап ететіндей маңызды және кең таралмаса, ескертумен қорытындыны білдіруі керек. Ескертпесі бар қорытынды Ескертпе жататын мәселенің салдарын немесе ықтимал салдарын «қоспағанда» ретінде көрсетіледі. (Сілтеме. A189-A190 тармақтар)

76 Егер практик маман көлемнің шектелуіне байланысты өзгертілген қорытынды білдірсе, бірақ сонымен бірге ол тақырып туралы ақпараттың елеулі бұрмалануына әкелетін мәселе немесе мәселелер туралы білсе, ол аудиторлық қорытындыға тақырып туралы ақпараттың елеулі бұрмалануына әкелетін көлем шектеулерінің де, мәселенің немесе мәселелердің де нақты сипаттамасын енгізуі керек.

77 Егер тиісті тараптың өтінішінде (өтініштерінде) тақырып туралы ақпараттың айтарлықтай бұрмаланғаны анықталса және барабар сипатталса, практик маман:

- (a) Негізгі пән және қолданылатын критерийлер тұрғысынан көрсетілген ескертпемен қорытынды немесе теріс қорытынды білдіруі; не
- (b) Егер тапсырманың шарттары бойынша тиісті тарап (тараптар) жасаған өтініш тұрғысынан қорытынды тұжырымдау, сөзсіз қорытынды білдіру, бірақ тиісті тарап (тараптар) жасаған мәлімдемеге сілтеме жасай отырып, «Маңыздылықтың астын сызу» тармағын куәландыру туралы есепке енгізу талап етілсе, онда тақырып бойынша ақпараттың елеулі түрде бұрмаланғаны көрсетіледі және тиісті түрде сипаттауы тиіс. (Сілтеме: A192 тармағы)

Басқа да коммуникациялық құзыреттілік

78 Практик маман тапсырманың шарттары мен тапсырманың басқа жағдайларына сүйене отырып, оның назарына жеткен-жетпегені туралы мәселені, жауапты тарапқа, тексерушіге немесе рецензентке, тапсырма бойынша серіктеске, басқаруға

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

жауапты тұлғаларға немесе басқа тұлғаларға хабарлануы керек сұрақты қарастыруы керек. (Сілтеме: A193- A199 тармақтар)

Құжаттама

- 79 Практик маман тапсырмаға қатыспаған тәжірибелі маманның түсінуі үшін жеткілікті болатын тапсырма бойынша құжаттаманы уақтылы дайындауы керек, куәландыру туралы есеп жасау үшін негіздемелер жазылуы керек. (Сілтеме: A200-A204 тармақтар)
- (a) ISAE талаптарына және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес орындалған процедуралардың сипаты, уақыты және көлемі;
  - (b) Орындалған процедуралардың нәтижелері және алынған дәлелдемелер; және
  - (c) Тапсырманы орындау барысында туындаған маңызды мәселелер, жасалған қорытындылар және осы тұжырымдарды алу үшін пайдаланылған маңызды кәсіби пайымдаулар.
- 80 Егер практик маман маңызды мәселе бойынша маманның қорытынды қорытындысына сәйкес келмейтін ақпаратты анықтаса, ол бұл сәйкессіздікті қалай жойғанын құжаттауы керек.
- 81 Практик маман тапсырма бойынша құжаттаманы тапсырма файлына жинап, аттестаттау есебі жасалған күннен кейін соңғы тапсырма файлының құрудың әкімшілік процесін уақтылы аяқтауы керек. (Сілтеме: A205-A206 тармақтар)
- 82 Тапсырманың түпкілікті файлының қалыптастыру аяқталғаннан кейін практик маман тапсырманың құжаттамасын сақтау мерзімі аяқталғанға дейін кез келген түрде алып тастамауы немесе тастамауы керек. (Сілтеме: A207-тармағы)
- 83 Егер практик маман қолданыстағы тапсырма құжаттамасын өзгертуді немесе соңғы тапсырма файлының құрастыруды аяқтағаннан кейін жаңа тапсырма құжаттамасын қосуды қажет деп санаса, ол өзгерістердің немесе толықтырулардың сипатына қарамастан өзгертулерді немесе толықтыруларды құжаттауы керек:
- (a) Өзгерістердің немесе толықтырулардың нақты себептері; және
  - (b) Олар қашан және кіммен енгізілді және тексерілді.

* * *

Қолдану жөніндегі нұсқаулық және өзге де түсіндірме материалдар

Кіріспе (Сілтеме: 6-тармақ)

- A1. Консультациялық тапсырмаларды орындау кезінде практик маман техникалық дағдыларды, оқытуды, бақылауды, тәжірибе мен білімді қолданады. Консультациялық тапсырмалар әдетте тапсырманы қоюға, фактілерді табуға, мәселені немесе мүмкіндікті анықтауға, баламаларды бағалауға, ұсыныстарды, соның ішінде әрекеттерді әзірлеуге, нәтижелерді хабарлауға, кейде іске асыруға және бақылауға байланысты әрекеттердің жиынтығын қамтитын талдамалық процесті қамтиды. Есептер (олар шығарылған кезде) әдетте баяндау стилінде (немесе «ұзын пішін» түрінде) жазылады. Әдетте, жұмыс тек клиенттің пайдасы мен пайдасы үшін жасалады. Жұмыстың сипаты мен көлемі маман мен клиент арасындағы келісім бойынша анықталады. Сенімділік тапсырмасының анықтамасына жауап беретін кез келген қызмет кеңес беру тапсырмасы емес, сенімділікті қамтамасыз ету тапсырмасы болып табылады.

Мақсаттары

Бірқатар аспектілерді қамтитын пәндік ақпаратпен өзара әрекеттесу (Сілтеме: 10, 65, 69 (1) тармақтар)

- A2. Егер тақырып туралы ақпарат бірнеше аспектілерден тұрса, онда әр аспект бойынша жеке қорытынды жасауға болады. Мұндай жеке тұжырымдардың барлығы бірдей сенімділік деңгейіне қатысты болмауы керек. Керісінше, әрбір қорытынды ақылға қонымды сенімділікпен немесе шектеулі сенімділікпен тапсырмаға сәйкес келетін түрде көрсетіледі. Осы ISAE-дегі қорытынды туралы есептегі қорытындыға сілтемелер жеке қорытындылар ұсынылған кезде әрбір қорытындыны қамтиды.

Анықтамалар

Шектеулі және ақылға қонымды кепілдіктер шеңберіндегі процедуралардың сипаты, мерзімі және ауқымы (Сілтеме: 12(a)(i) тармағы)

- A3. Шектеулі сенімділік тапсырмасы бойынша алынған сенімділік деңгейі ақылға қонымды сенімділік тапсырмасы бойынша алынған сенімділік деңгейінен аз болғандықтан, шектеулі сенімділік тапсырмасы бойынша практик маман орындайтын процедуралар сипаты мен орындалу уақыты бойынша ерекшеленеді және ақылға қонымды сенімділік тапсырмасы бойынша орындалатын процедураларға қарағанда кеңірек емес. Тапсырманы жеткілікті сенімділікпен және шектеулі сенімділікпен орындау кезіндегі процедуралар арасындағы негізгі айырмашылықтарға мыналар жатады:

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- (a) Дәлелдеу көзі ретінде әртүрлі процедуралардың сипатына баса назар аудару тапсырманың мән-жайына байланысты әр түрлі болуы мүмкін. Мысалы, маман белгілі бір тапсырма жағдайында ұйым қызметкерлерінің сауалнамасына және талдамалық процедураларға салыстырмалы түрде көбірек көңіл бөлуді және бақылау құралдарын сынауға және сыртқы көздерден дәлелдер алуға салыстырмалы түрде аз көңіл бөлуді орынды деп санауы мүмкін. ақылға қонымды сенімділік.
- (b) Тапсырманы шектеулі сенімділікпен орындау кезінде, практик маман:
  - Тестілеу үшін объектілердің аз санын таңдай алады; немесе;
  - Аз процедураларды орындай алады (мысалы, тапсырма шеңберінде талдамалық және басқа процедуралар ақылға қонымды сенімділікпен орындалатын жағдайларда тек талдамалық процедураларды орындау).
- (c) Тапсырманы жеткілікті сенімділікпен орындау кезінде тапсырма тәуекеліне жауап ретінде орындалатын талдамалық процедуралар елеулі бұрмалануларды анықтау үшін жеткілікті дәл күтулерді әзірлеуді қамтиды. Шектеулі сенімділік тапсырмасында талдамалық процедуралар ақылға қонымды сенімділікпен тапсырмада күтілетін дәлдік дәрежесімен бұрмалануларды анықтауға емес, трендтердің бағытына, қарым-қатынастарға және коэффициенттерге қатысты күтулерді қолдауға бағытталуы мүмкін.
- (d) Сонымен қатар, елеулі ауытқулар, өзара байланыстар немесе айырмашылықтар анықталған кезде, тапсырманың белгілі жағдайларын ескере отырып, сұрауларды жіберу және алынған жауаптарды қарау арқылы шектеулі сенімділікпен тапсырма шеңберінде тиісті дәлелдер алынуы мүмкін.
- (e) Сонымен қатар, шектеулі сенімділікпен тапсырма шеңберінде талдамалық процедураларды орындау кезінде маман, мысалы, ай сайынғы емес, тоқсандық деректер сияқты деректерді неғұрлым жалпыланған түрде қолдана алады немесе олардың сенімділігін тексерудің жеке процедураларынан өтпеген деректерді ақылға қонымды сенімділікпен қолдана алады.

Мағынасы бар кепілдік деңгейі (Сілтеме: 12(a)(i) (b), 47L тармақтар)

- A4. Практик маман алуды жоспарлап отырған сенімділік деңгейі әдетте сандық түрде анықталмайды және оның маңыздылығы туралы мәселені маман тапсырманы орындау жағдайында кәсіби пайымдау негізінде шешеді. Шектеулі сенімділік тапсырмасында маман ақылға қонымды сенімділікпен тапсырма үшін талап етілетіндермен салыстырғанда шектеулі, бірақ сенімділіктің маңызды деңгейіне жету үшін жоспарланған процедураларды орындайды. Маңызды болу үшін маман алған сенімділік деңгейі болжамды пайдаланушылардың тақырып туралы ақпаратқа деген сенімін елеусіз деңгейден асатын дәрежеде арттыруы керек (сонымен қатар A16-A18 тармақтары).
- A5. Барлық шектеулі тапсырмалар үшін мағыналы сенімділік сенімділіктен сәл жоғары болуы мүмкін, бұл болжамды пайдаланушылардың тақырып туралы ақпаратқа деген сенімін елеусізден асатын дәрежеде, ақылға қонымды сенімділіктен сәл төменге дейін арттыруы мүмкін. Белгілі бір тапсырмада не маңызды, бұл тапсырманың мән-жайына, оның ішінде топ ретінде болжанған пайдаланушылардың ақпараттық қажеттіліктеріне, критерийлеріне және тапсырманың негізгі тақырыбына байланысты болатын осы диапазондағы пайымдауды білдіреді.
- A6. Практик маманның сенімділігі шектеулі тапсырмаларды орындау барысында алған сенімділік деңгейі әр түрлі болғандықтан, практик маманның есебінде орындалған процедуралардың сипатын, уақытын және көлемін түсіну маманның қорытындысын түсіну үшін маңызды екенін мойындай отырып, орындалған процедуралардың мазмұнды қысқаша мазмұны болуы керек (69 (k) және A174-A178 тармақтарын қара).
- A7. Белгілі бір тапсырмада мағыналы сенімділіктің не екенін анықтауда маңызды болуы мүмкін кейбір факторларға, мысалы, мыналар жатады:
  - Негізгі мәнінің сипаттамалары мен критерийлері, сондай-ақ осы мәнге сәйкес келетін ISAE-ның болуы.
  - Клиенттің практик маманнан іздейтін кепілдік түріне қатысты нұсқаулары немесе басқа нұсқаулары. Мысалы, тапсырма шарттарында клиент қажет деп санайтын белгілі бір процедуралар немесе клиент практик маманның назарын аударғысы келетін тақырып туралы ақпараттың белгілі бір аспектілері көрсетілуі мүмкін. Алайда, маман маңызды сенімділікке жету үшін қажетті жеткілікті дәлелдерді алу үшін басқа процедуралар қажет деп санауы мүмкін.
  - Жалпы мәні бойынша нақты ақпарат немесе соған ұқсас немесе байланысты ақпарат бойынша аттестаттау тапсырмаларына қатысты, егер бар болса, жалпы қабылданған тәжірибе. тақырып бойынша ақпарат немесе ұқсас немесе соған байланысты ақпарат.

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- Топ ретінде болжамды пайдаланушылардың ақпараттық қажеттіліктері. Әдетте, объект туралы ақпараттың айтарлықтай бұрмалануы жағдайында болжамды пайдаланушылар үшін қате тұжырым түріндегі салдарлар неғұрлым көп болса, соғұрлым олар үшін маңызды болуы керек кепілдіктер соғұрлым көп болады. Мысалы, кейбір жағдайларда болжамды пайдаланушылар үшін сәйкес емес қорытынды алудың салдары соншалықты үлкен болуы мүмкін, сондықтан осы жағдайларда маңызды сенімділікке ие болу үшін маман ақылға қонымды сенімділік тапсырмасын орындауы керек.
- Практик маман қысқа уақыт ішінде және аз шығындармен тақырып бойынша ақпаратқа қатысты шектеулі сенімділікпен қорытынды береді деп болжанған пайдаланушыларды күту.

Аттестаттау бойынша міндеттемелердің мысалдары (Сілтеме: 12(a) (ii) (a) тармағы)

A8. Осы ISAE-ға сәйкес орындалуы мүмкін тапсырмалардың мысалдары:

- (a) Орнықтылық - Орнықтылық жөніндегі тапсырма ұйым қызметінің орнықтылығы жөніндегі басшылық немесе басшылық сарапшысы (сандық немесе сапалық бағалау жүргізетін тұлға) дайындаған есеп негізінде сенімділікті алуды көздейді;
- (b) Заңдардың немесе нормативтік актілердің белгіленген талаптарын сақтау - Заңдардың немесе нормативтік актілердің талаптарын сақтау жөніндегі тапсырма заңдарды немесе нормативтік актілерді сақтауға қатысты үшінші тараптың (сандық немесе сапалық бағалауды жүргізетін тұлғаның) бекітілуіне қатысты сенімділік алуды көздейді;
- (c) Ақшалай мәндегі құн - Ақшалай мәндегі құнды айқындайтын тапсырма үшінші тараптың (сандық немесе сапалық бағалауды жүргізетін тұлғаның) ақшалай мәндегі құнды сандық немесе сапалық бағалауға қатысты сенімділік алуын болжайды.

Кепілдіктерді қамтамасыз ету дағдылары мен әдістері (Сілтеме: 12 (b) тармағы)

A9. Сенімділікті қамтамасыз ететін дағдылар:

- Кәсіби скептицизм мен кәсіби пайымдауды қолдану;
- Сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмаларды жоспарлау және орындау, соның ішінде дәлелдемелерді алу және бағалау;
- Ақпараттық жүйелерді, ішкі бақылау жүйесінің рөлі мен шектеулерін түсіну;
- Процедуралардың сипатына, мерзімдері мен көлеміне қатысты тапсырмаға тән маңыздылық пен тәуекел ұғымдарын есепке алу;
- Тапсырмаға қатысты процедураны тиісті түрде орындау (бұл сұрау салуларды, инспекциялауды, қайта есептеуді, қайта қолдануды, байқауды, растауды және талдамалық процедураларды қамтуы мүмкін);
- Жүйелі құжаттау тәжірибесі және сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма бойынша қорытынды немесе есеп жасау дағдылары.

Критерийлер (Сілтеме: 12(c) тармағы, Қосымша)

A10. Тиісті критерийлер негізгі тақырыпты кәсіби пайымдау контекстінде ақылға қонымды дәйекті түрде өлшеу немесе бағалау үшін қажет. Тиісті критерийлермен қамтамасыз етілген координаттар жүйесі болмаса, кез-келген тұжырым түсіндірілуі және дұрыс түсінілмеуі мүмкін. Критерийлердің орындылығы контекстке байланысты, яғни, тапсырманы орындау жағдайларына байланысты анықталады. Тіпті бір негізгі сұрақ үшін әртүрлі өлшемдерге немесе бағалауға әкелетін әртүрлі критерийлер болуы мүмкін. Мысалы, бір есептегіш немесе бағалаушы тұтынушының қанағаттануы, тұтынушының танылған қанағаттануына рұқсат етілген тұтынушы шағымдарының саны сияқты негізгі объектінің критерийлерінің бірі ретінде таңдай алады; басқа есептегіш немесе бағалаушы бірінші сатып алғаннан кейін үш ай ішінде қайта сатып алу санын таңдай алады. Критерийлердің жарамдылығы сенімділік деңгейіне байланысты емес, яғни егер критерийлер ақылға қонымды сенімділікпен тапсырма үшін жарамсыз болса, онда олар шектеулі сенімділікпен тапсырма үшін де жарамсыз және керісінше. Тиісті критерийлерге, егер қажет болса, ұсыну және ашу критерийлері кіреді.

Тапсырмаға тән тәуекел (Сілтеме: 12 (f) тармағы)

A11. Тапсырманы орындауға байланысты тәуекел маманның іскерлік тәуекелдеріне жатпайды, мысалы, сот процестерінен болған шығындар, қолайсыз жариялылық немесе тақырып туралы нақты ақпаратқа байланысты туындайтын басқа оқиғалар немесе тақырып туралы нақты ақпаратқа байланысты туындайтын басқа оқиғалар және оларды қамтымайды.

A12. Тұтастай алғанда, тапсырма тәуекелі келесі компоненттермен ұсынылуы мүмкін, дегенмен бұл компоненттердің барлығы міндетті түрде қатыспайды немесе барлық сенімділік тапсырмалары үшін маңызды емес:

- (a) Практик маманның тікелей бақылауынан тыс тәуекелдер мыналардан тұрады:
  - (i) Тиісті тарап (тараптар) қолданатын тиісті бақылау құралдары қаралғанға дейін объект туралы ақпараттың елеулі бұрмалануларға бейімділігі (ажырамас тәуекел); және
  - (ii) Тиісті тараптың (тараптардың) ішкі бақылау құралдарымен (бақылау тәуекелі) зерттеу нысанасы бойынша ақпаратта қамтылған елеулі бұрмаланудың алдын алмау немесе уақтылы анықталмау және түзетілу қаупі; және

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- (b) Практик маманның тікелей бақылауы бар тәуекел, атап айтқанда, тәжірибеші жүргізетін процедуралар айтарлықтай бұрмалануды (анықтау тәуекелін) анықтамайды.

A13. Осы компоненттердің әрқайсысының жұмыс үшін маңыздылық дәрежесі жұмыс жағдайларына байланысты, соның ішінде, бірақ олармен шектелмейді:

- Негізгі тақырып пен ақпараттың сипаты. Мысалы, бақылау тәуекелі тұжырымдамасы негізгі объект ұйымның нәтижелері туралы ақпаратты дайындаумен байланысты болған кезде, бақылаудың тиімділігі немесе физикалық жағдайдың болуы туралы ақпаратпен байланысты болғаннан гөрі пайдалы болуы мүмкін.
- Тапсырма жеткілікті сенімділікпен немесе шектеулі сенімділікпен орындалады ма. Мысалы, сенімділігі шектеулі тапсырмаларды орындау кезінде маман көбінесе бақылау құралдарын сынау арқылы емес, дәлелдемелер алуды шешеді, бұл жағдайда бақылау құралдарының тәуекелін қарастыру объектінің сол ақпаратына қатысты жеткілікті сенімділікпен тапсырманы орындауға қарағанда маңызды болмауы мүмкін.

Тәуекелді қарастыру дәл өлшенетін сұраққа қарағанда кәсіби пайымдау мәселесі болып табылады.

A14. Тапсырма бойынша тәуекелді нөлге дейін төмендету сирек қол жетімді немесе үнемді, сондықтан «ақылға қонымды сенімділік» абсолютті сенімділіктен аз, бұл келесі факторларға байланысты:

- Таңдамалы тестілеуді қолдану.
- Ішкі бақылауға тән шектеулер.
- Практик маманның қолында бар дәлелдемелердің көпшілігі сенімді емес, сенімді болып табылады.
- Дәлелдемелерді жинау және бағалау және олардың негізінде қорытынды жасау кезінде кәсіби пайымдауды қолдану.
- Кейбір жағдайларда критерийлерге сәйкес бағаланатын немесе өлшенетін негізгі объектінің сипаттамалары.

Тапсырмаға тарту (Сілтеме: 12(g) тармағы, Қосымша)

A15. Жағдайларға байланысты мүдделі тарап жауапты тарапты басқаруға жауапты басшылық немесе тұлғалар, заң шығарушы орган, болжамды пайдаланушылар, есептегіш немесе бағалаушы немесе басқа үшінші тарап (тараптар) болуы мүмкін.

Болжамды пайдаланушылар (Сілтеме: 12(m) тармағы, Қосымша)

A16. Кейбір жағдайларда, сенімділік туралы есеп жіберілгендерден басқа, басқа да болжамды пайдаланушылар болуы мүмкін. Практик маман сенімділік туралы есепті оқытындардың барлығын анықтай алмауы мүмкін, әсіресе егер сенімділік туралы есепке қол жетімділік көп болса. Мұндай жағдайларда, әсіресе әлеуетті пайдаланушылар негізгі тақырыпқа қатысты мүдделердің кең ауқымына ие болуы мүмкін болса, болжамды пайдаланушылар маңызды және ортақ мүдделері бар негізгі мүдделі тараптармен шектелуі мүмкін. Болжалды пайдаланушылар, мысалы, практик маман мен жауапты немесе Тапсырыс беруші арасындағы келісім бойынша, сондай-ақ заңға немесе ережелерге сәйкес әртүрлі тәсілдермен анықталуы мүмкін.

A17. Болжалды пайдаланушыларды немесе олардың өкілдерін практик маман және жауапты тарап (және егер ол басқаша болса, тапсырманы орындаушы тарап) тапсырма талаптарын анықтауға тікелей тарта алады. Алайда, басқа тұлғалардың қатысуына қарамастан және келісілген процедуралар бойынша тапсырмадан айырмашылығы (бұл аудит бойынша серіктеспен және кез-келген тиісті үшінші тараптармен келісілген процедуралар негізінде нақты қорытындылар ұсынуды көздейді), практик маман орындалуы керек процедуралардың сипатын, мерзімдері мен көлемін анықтауға жауап береді:

- (a) Практик маман процедуралардың сипатын, мерзімдері мен көлемін анықтауға жауапты; және
- (b) Егер жоспарланған процедуралардың анықтамасы негізделгеннен айтарлықтай ерекшеленетін ақпарат оның назарына жетсе, практик маманға қосымша процедураларды орындау қажет болуы мүмкін (A116-A118 тармақтарын қара).

A18. Кейбір жағдайларда болжамды пайдаланушылар (мысалы, банкирлер мен реттеушілер) тиісті тараптан (тараптардан) белгілі бір мақсатпен сенімділікті растау тапсырмасын орындауды талап етеді немесе сұрайды. Егер тапсырмалар белгілі бір мақсатқа арналған критерийлерді қолданса, онда 69(f) тармағында оқырмандарға бұл туралы ескертетін мәлімдеме жасалуы керек. Сонымен қатар, практик маман аяқтау туралы есеп тек нақты пайдаланушыларға арналғанын көрсетуді орынды деп санауы мүмкін. Тапсырманың мән-жайына байланысты бұған кепілдік туралы есепті таратуды немесе пайдалануды шектеу арқылы қол жеткізуге болады. (A167 - A168 тармақтарын қара)

Зерттеу мәні туралы ақпарат (Сілтеме: 12 (x) тармағы, Қосымша)

A19. Кейбір жағдайларда тақырып туралы ақпарат процестің бір немесе басқа аспектісін, тиімділігін немесе сәйкестігін бағалайтын мәлімдеме болуы мүмкін. немесе критерийлерге сәйкестік. Мысалы, «ABC компаниясының ішкі бақылауы кезең ішінде XYZ критерийлеріне қатысты тиімді жұмыс істеді ...» немесе «ABC компаниясының басқару құрылымы кезең ішінде XYZ критерийлеріне сәйкес келді ...».

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

Түісімі тарап (тараптар) (Сілтеме: 13-тармақ, Қосымша)

A20. Жауапты тараптың, есептегіштің немесе бағалаушының және клиенттің рөлдері әр түрлі болуы мүмкін (A37 тармағын қара). Басқару және басқару құрылымдары әртүрлі юрисдикциялар мен ұйымдарда да ерекшеленеді, бұл әртүрлі мәдени және құқықтық тәжірибе, меншіктің мөлшері мен сипаттамалары сияқты факторларды көрсетеді. Осындай әртүрлілік ISAE барлық тапсырмалар үшін практик маман (мамандар) сұрауы, ұсынуы немесе басқаша қарым-қатынас жасауы немесе барлық жағдайда басқаша қарым-қатынас жасауы керек тұлғаны (тұлғаларды) көрсете алмайтынын білдіреді. Кейбір жағдайларда, мысалы, тиісті тарап (тараптар) тек толық заңды тұлғаға қатысты болған кезде, тиісті басшылықты немесе басқару үшін жауапкершілік жүктелген тұлғаларды анықтау, олармен байланыста болу керек, тиісті мәселелер үшін қандай тұлға (тұлғалар) тиісті жауапкершілікке тартылатынын және олар туралы білімі бар екенін анықтау үшін кәсіби пайымдауды қолдану қажет болады.

ISAE сәйкес кепілдік міндеттемесін жүргізу

Қатысуға қатысты стандарттарды сақтау (Сілтеме: 1, 5, 15-тармақтар)

A21. Осы ISAE нақты тақырып бойынша ISAE шеңберіндегі тапсырмаларды қоса алғанда, кепілдік беру жөніндегі тапсырмаларға³ (өткен кезеңдердегі қаржылық ақпаратты аудиттен немесе шолудан басқа) қолданылатын талаптарды қамтиды. Кейбір жағдайларда тапсырма белгілі бір тақырып бойынша ISAE-ны қамтиды. Белгілі бір тақырып бойынша ISAE тапсырманы білдіреді, егер ISAE әрекет етсе, ISAE тақырыбы тапсырманы білдіреді және ISAE-де қарастырылатын жағдайлар бар.

A22. ISA және ISRE сәйкесінше тарихи қаржылық ақпаратты тексеру және шолу үшін әзірленген және басқа сертификаттау тапсырмаларына қолданылмайды. Дегенмен, олар осы ISAE сәйкес ақпараттың дұрыстығын растау тапсырмасын орындайтын мамандар үшін жалпы тапсырманы орындау процесі бойынша нұсқаулық бола алады.

ISAE-тың мәтіні (Сілтеме: 12, 16-тармақтар)

A23. ISAE-де практик маман ISAE-ді орындау кезінде алға қойған мақсаттары және оған осы мақсаттарға жетуге көмектесетін талаптар бар. Олар сондай-ақ қолданбалы және басқа түсіндірме материалдар, ISAE-ді дұрыс түсіну үшін қажетті контексті қамтамасыз ететін кіріспе материалдар және анықтамалар түріндегі ілеспе нұсқауларды қамтиды.

A24. ISAE мақсаттары ISAE талаптары көрсетілген контексті анықтайды және келесілерге көмектесуге арналған:

- (a) Не істеу керектігін түсіну; және
- (b) Мақсатқа жету үшін тағы бір нәрсе жасау керек пе деген шешім қабылдау.

Практик маманның ISAE талаптарын дұрыс қолдануы мақсаттарға жету үшін жеткілікті негіз болады деп болжануда. Алайда, сертификаттау тапсырмаларының мән-жайлары әр түрлі болғандықтан және мұндай жағдайлардың барлығын ISAE-де қарастыруға болмайтындықтан, практик маман тиісті ISAE талаптарын орындау және онда көрсетілген мақсаттарға жету үшін қажетті процедураларды анықтауға жауапты. Тапсырманы орындау жағдайында практик маманнан осы ISAE-де көрсетілген мақсаттарға жету үшін тиісті ISAE-де қарастырылған процедуралардан басқа процедураларды орындауды талап ететін ерекше сұрақтар туындауы мүмкін.

A25. ISAE талаптары «керек» сөзін қолдану арқылы көрсетіледі.

A26. Қажет болған жағдайда қосымшада және басқа да түсіндірме материалдарда талаптарға қосымша түсініктемелер және оларды орындау бойынша нұсқаулар беріледі. Атап айтқанда, олар:

- (a) Бұл немесе басқа талап нені білдіретінін немесе ол нені қамтуы керек екенін толығырақ түсіндіруді; және
- (b) Нақты жағдайларда орынды болуы мүмкін мысалдар келтіруді қамтуы мүмкін.

Осы Нұсқаулықтың өзі талап болмаса да, талаптарды дұрыс қолдану үшін маңызды. Қосымшада және басқа түсіндірме материалдарда ISAE-де қарастырылатын мәселелер бойынша анықтамалық ақпарат болуы мүмкін. Қажет болған жағдайда қосымшаға және басқа да түсіндірме материалдарға мемлекеттік сектордың аудиторлық ұйымдарына немесе шағын фирмаларға тән қосымша ойлар енгізіледі. Бұл қосымша ойлар ISAE талаптарын қолдануға көмектеседі. Алайда, олар ISAE талаптарын қолдану және сақтау үшін маманның жауапкершілігін шектемейді немесе төмендетпейді.

A27. Анықтамалар ISAE-ді дәйекті қолдануға және түсіндіруге ықпал ету үшін және заңмен, нормативтік актілермен немесе басқа жолмен болсын, басқа мақсаттар үшін белгіленуі мүмкін анықтамаларды жоюға арналмаған.

³ Бұл ISAE жеткілікті және шектеулі сенімділікпен аттестаттау жөніндегі тапсырмаларға тән талаптарды, қолдануды және басқа да түсіндірме материалдарды қамтиды. Бұл ISAE тікелей тапсырмаларға жеткілікті және шектеулі сенімділікпен қолданыла алады, тапсырманың мән-жайларына сәйкес бейімделеді және толықтырылады.

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

A28. Қосымша қолданбаның және басқа түсіндірме материалдардың бөлігі болып табылады. Қосымшаның мақсаты мен мақсатты қолданылуы тиісті ISAE негізгі бөлігінде немесе қосымшаның атауы мен кіріспесінде түсіндіріледі.

Тиісті талаптарды ұстану (Сілтеме: 17-тармақ)

A29. Кейбір процедуралар ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмаларды орындау кезінде ғана қажет болса да, олар шектеулі сенімділікті қамтамасыз ететін кейбір тапсырмаларды орындау кезінде де орынды болуы мүмкін.

Этикалық талаптар (Сілтеме: 3(а), 20, 22 (а) тармақтары)

A30. IESBA кодексі этиканың негізгі принциптерін белгілейді:

- (a) Тұтастық;
- (b) Объективтілік;
- (c) Кәсіби құзыреттілік және тиісті тексеру;
- (d) Құпиялылық;
- (e) Кәсіби мінез-құлық.

Негізгі этикалық қағидалар кәсіби бухгалтерлер ұстанатын мінез-құлық стандарттарын белгілейді.

A31. IESBA кодексі кәсіби бухгалтер үшін тұжырымдамалық негіз болып табылады, ол негізгі принциптерді сақтау қаупін жою кезінде қолдануы керек, оның ішінде:

(a) Негізгі принциптерді сақтау қаупін анықтау. Қауіптер келесі санаттардың біріне немесе бірнешеуіне жатады:

- (i) Өзін-өзі қызықтыру
- (ii) Өзін-өзі тексеру;
- (iii) Насихаттау;
- (iv) Танысу; және
- (v) Қорқыту;

(b) Анықталған қауіптердің қолайлы деңгейде екенін бағалау; және

(c) Егер стандарттарды сақтаудың анықталған қатерлері қолайлы деңгейде болмаса, оларды қауіп төндіретін мән-жайларды жою жолымен жою, қауіптерді қолайлы деңгейге дейін төмендету үшін кепілдіктер қолдану немесе егер бас тартуға қолданыстағы заңнамамен немесе нормативтік актілермен рұқсат етілсе, тапсырманы орындаудан бас тарту.

A32. IESBA кодексінде бірқатар мәселелер бойынша талаптар мен ұсыныстар бар, соның ішінде

- Мүдделер қақтығысы;
- Кәсіби тағайындаулар;
- Екінші пікір;
- Роялти және сыйақының басқа түрлері;
- Ынталандыру, соның ішінде сыйлықтар мен ойын-сауық;
- Клиенттің активтерін сақтау; және
- Заңдар мен нормативтік актілерді сақтамауға ден қою.

A33. IESBA кодексінде *Тәуелсіздіктің халықаралық стандарттары* да бар. IESBA кодексінде тәуелсіздік ақыл-ойдың тәуелсіздігі және сыртқы түрдің тәуелсіздігі ретінде анықталады. Тәуелсіздік бұл пікірге нұқсан келтіруі мүмкін факторлардың әсеріне ұшырамай, пікір қалыптастыру қабілетін қамтамасыз етеді. Тәуелсіздік адал әрекет ету, объективті болу және кәсіби скептицизм ұстанымын ұстану қабілетін арттырады. IESBA кодексінде *Тәуелсіздіктің халықаралық стандарттары* қарастыратын мәселелерге, мысалы, мыналар жатады

- Төлемдер;
- Сыйлықтар мен ойын-сауық;
- Нақты немесе қауіп төндіретін сот процестері;

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- Қаржылық мүдделер;
- Қарыздар мен кепілдіктер;
- Іскерлік қатынастар;
- Отбасылық және жеке қатынастар;
- Аудиторлық клиенттің жұмыс орны;
- Аудит бойынша клиенттің директоры немесе лауазымды тұлғасы ретінде жұмыс істеу;
- Клиентте растау бойынша жұмыс;
- Растау бойынша клиентпен ұзақ мерзімді ынтымақтастық;
- Клиентке сенімділікті қамтамасыз етумен байланысты емес қызметтерді ұсыну; және
- Пайдалану мен таратуды шектейтін есептер.

A34. Заңдарда немесе ережелерде белгіленген кәсіби талаптар немесе талаптар, егер олар A30-A33 тармақтарында көрсетілген барлық мәселелерді қозғаса және IESBA кодексінде көрсетілген талаптардың мақсаттарына қол жеткізетін міндеттемелерді жүктесе, IESBA кодексінің сертификаттау тапсырмаларына қатысты ережелері сияқты талап етіледі. мұндай тапсырмалар.

Мақұлдау және жалғастыру

Қатысу үшін алғышарттар (Сілтеме: 24 тармақ)

- A35. Мысалы, мемлекеттік секторда ақпараттың дұрыстығын растау тапсырмасына қойылатын кейбір талаптар бұрыннан бар деп болжауға болады:
- (a) Мемлекеттік сектордағы аудиторлық ұйымдардың және сенімділікті қамтамасыз ету жөніндегі тапсырмалар қолданылатын мемлекеттік ұйымдардың рөлдері мен міндеттері, әдетте, заңнамада бекітілгендіктен, тиісті болып саналады;
  - (b) Мемлекеттік сектордағы аудиторлық ұйымдардың тапсырманы орындау үшін қажетті ақпаратқа қол жеткізу құқығы көбінесе заңнамада бекітілген;
  - (c) Практик маманның ақылға қонымды сенімділік тапсырмасына немесе шектеулі сенімділік тапсырмасына сәйкес нысандағы қорытындысы, әдетте, жазбаша есепке енгізу үшін заңмен талап етіледі; және
  - (d) Әдетте ақылға қонымды мақсат бар, өйткені тапсырманы орындау заңнамаға сәйкес қажет.
- A36. Егер тиісті критерийлер бүкіл базалық объект үшін қол жетімді болмаса, бірақ маман осындай критерийлер сәйкес келетін базалық объектінің бір немесе бірнеше аспектілерін анықтай алса, онда базалық объектінің осы аспектісі үшін жеке сенімділік тапсырмасы орындалуы мүмкін. Мұндай жағдайларда, сенімділік туралы есепте есептің бастапқы базалық объектіге толық жатпайтындығы туралы түсініктеме қажет болуы мүмкін.

Рөлдері мен міндеттері (Сілтеме: 12(m), 12(n), 12(r), 12(v), 13, 24 (A) тармақтары, Қосымша)

- A37. Барлық сенімділікті растау тапсырмаларында кем дегенде үш тарап бар: жауапты тарап, практик маман және болжамды пайдаланушылар. Көптеген аттестаттау тапсырмаларында есептегіш немесе бағалаушы және тапсырма серіктесі де жауапты тарап болуы мүмкін. Осы рөлдердің әрқайсысы аттестаттау тапсырмасымен қалай байланысты екендігі туралы талқылау қосымшада келтірілген.
- A38. Негізгі объект үшін жауапкершілікке қатысты тиісті қатынастардың бар екендігінің дәлелі жауапты тарап ұсынған растау бола алады. Мұндай растау сонымен қатар жауапты тараптың және практик маманның міндеттерін жалпы түсінуге негіз береді. Жазбаша растау жауапты тараптың өз міндеттерін түсінуін Құжаттамалық растаудың ең қолайлы нысаны болып табылады. Практик маманның жауапкершілігі туралы жазбаша растау болмаған жағдайда, мысалы, жауапкершілік заңнама немесе келісім-шарт сияқты басқа көздерде көрсетілген болса, тапсырманы қабылдаған жөн. Басқа жағдайларда, жағдайларға байланысты, тапсырмадан бас тарту немесе растау туралы есепте мән-жайларды ашу орынды болуы мүмкін.
- A39. Тексеруші немесе бағалаушы тақырып туралы ақпарат алу үшін ақылға қонымды негізге ие болуға жауапты. Ақылға қонымды негіз дегеніміз заттың сипатына және тапсырманың басқа жағдайларына байланысты. Кейбір жағдайларда тексерушіге немесе бағалаушыға объект туралы ақпаратта айтарлықтай бұрмаланулар болмауы үшін жеткілікті негіз беру үшін дамыған ішкі бақылау жүйесі бар ресми процесс қажет болуы мүмкін. Практик маманның бағалау объектісі туралы ақпарат туралы есеп беруі бағалау объектісі туралы ақпараттың ақылға қонымды негіздемесін алу үшін бағалаушының немесе тексерушінің жеке процестерін алмастырмайды. бағалау объектісі туралы ақпарат.

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

Негізгі мәселенің орындылығы (Сілтеме: 24(b) (i) тармағы)

- A40. Тиісті объект сәйкестендірілетін және қолданыстағы критерийлерге сәйкес дәйекті өлшеуге немесе бағалауға қабілетті, сондықтан объект туралы алынған ақпарат жағдайға байланысты ақылға қонымды сенімділік немесе шектеулі сенімділік туралы қорытындыны негіздеу үшін жеткілікті тиісті дәлелдер алуға мүмкіндік беретін процедуралардан өтуі мүмкін.
- A41. Базалық объектінің орындылығы кепілдік деңгейіне байланысты емес, яғни егер базалық объект ақылға қонымды кепілдікпен жұмыс істеуге жарамсыз болса, онда ол шектеулі кепілдікпен жұмыс істеуге жарамсыз және керісінше.
- A42. Әр түрлі базалық объектілердің әр түрлі сипаттамалары бар, соның ішінде олар туралы ақпараттың сапалық немесе сандық, объективті немесе субъективті, тарихи немесе перспективалық дәрежесі белгілі бір уақыт кезеңін білдіреді немесе белгілі бір уақыт кезеңін қамтиды. Мұндай сипаттамалар мыналарға әсер етеді:
- (a) Критерийлер бойынша өлшеуге немесе бағалауға болатын дәлдік негізгі объект; және
  - (b) Қолда бар дәлелдердің сенімділігі.
- A43. Мұндай сипаттамаларды анықтау және олардың салдарын қарастыру тәжірибешіге негізгі пәндік саланың орындылығын бағалауға және растау есебінің мазмұнын анықтауға көмектеседі (A164 тармағын қара).
- A44. Кейбір жағдайларда сенімділік тапсырмасы кеңірек негізгі тақырыптың бір бөлігіне ғана қатысты болуы мүмкін. Мысалы, практик-маман ұйымның тұрақты дамуға қосқан үлесінің бір аспектісі бойынша, мысалы, ұйым жүзеге асыратын және оң экологиялық нәтижелері бар бірқатар бағдарламалар бойынша есеп дайындау үшін тартылуы мүмкін. Тапсырманың осындай жағдайларда тиісті негізгі тақырыптың болу сипаттамасына ие екендігін анықтаған кезде, маманға есеп беруі керек аспект туралы ақпарат топ ретінде болжамды пайдаланушылардың ақпараттық қажеттіліктерін қанағаттандыра ала ма, жоқ па, сондай-ақ осы аспект туралы ақпараттың қалай ұсынылатындығы және таратылатындығы туралы мәселені қарастырған жөн, мысалы, бар ұйым есеп бермейтін нәтижелері аз маңызды бағдарламалар ма.

Критерийлердің жарамдылығы және қол жетімділігі

Критерийлердің жарамдылығы (Сілтеме: 24(b)(ii) тармағы)

A45. Тиісті критерийлер келесі сипаттамаларға ие:

- (a) Өзектілігі: Тиісті критерийлер мақсатты пайдаланушылардың шешім қабылдауына ықпал ететін тақырып бойынша ақпарат алуға әкеледі.
  - (b) Толықтығы: Критерийлер, егер оларға сәйкес дайындалған техникалық ақпарат осы техникалық ақпарат негізінде қабылданған болжамды пайдаланушылардың шешімдеріне негізді түрде әсер етуі мүмкін маңызды факторларды жіберіп алмаса, толық болып табылады. Толық критерийлерге қажет болған жағдайда ұсыну және ашу стандарттары кіреді.
  - (c) Сенімділік: Сенімді критерийлер тақырыптың артындағы ақпаратты, егер қажет болса, ұсынуды және ашуды, оларды әртүрлі тәжірибешілер ұқсас жағдайларда қолданған кезде, дәйекті түрде өлшеуге немесе бағалауға мүмкіндік береді.
  - (d) Бейтараптық: Бейтарап критерийлер тапсырманың мән-жайына байланысты біржақтылықты қамтымайтын тақырып туралы ақпарат алуға мүмкіндік береді.
  - (e) Түсінікті: Түсінікті критерийлер болжамды пайдаланушыларға түсінікті болуы мүмкін техникалық ақпаратты алуға әкеледі.
- A46. Тұлғаның тәжірибесі туралы күтулердің немесе пайымдаулардың бұлыңғыр сипаттамалары қолайлы критерийлер емес.
- A47. Критерийлердің белгілі бір мәселені шешуге жарамдылығы олардың жоғарыда аталған сипаттамаларды көрсететіндігіне байланысты. Белгілі бір тапсырма үшін әрбір сипаттаманың салыстырмалы маңыздылығы кәсіби пайымдаудың тақырыбы болып табылады. Сонымен қатар, критерийлер тапсырманы орындау шарттарының бір жиынтығына сәйкес келуі мүмкін, бірақ тапсырманы орындау шарттарының басқа жиынтығына сәйкес келмейді. Мысалы, мемлекеттік немесе реттеуші органдар үшін есеп беру белгілі бір критерийлер жиынтығын пайдалануды талап етуі мүмкін, бірақ бұл критерийлер пайдаланушылардың кең тобына сәйкес келмеуі мүмкін.

A48. Критерийлерді әртүрлі тәсілдермен таңдауға немесе жасауға болады, мысалы:

- Заңнамада немесе нормативтік құжаттарда бекітілген.
- Уәкілетті немесе танылған сараптама органдары ашық процедурадан кейін береді.
- Белгіленген ашық процедураны сақтамаған топ әзірледі;
- Ғылыми журналдарда немесе кітаптарда жарияланады.

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- Патенттік негізде сатуға арналған.
- Тапсырманың нақты шарттарында тақырып туралы ақпарат дайындау үшін арнайы әзірленген.

Критерийлерді әзірлеу тәсілі олардың орындылығын бағалау бойынша практик маманның жұмысына әсер етуі мүмкін.

A49. Кейбір жағдайларда тарту критерийлері заңдармен немесе ережелермен белгіленеді. Керісінше нұсқамалар болмаған кезде, егер олар болжамды пайдаланушылардың ақпараттық қажеттіліктеріне сәйкес келсе, мұндай критерийлер, сондай-ақ уәкілетті немесе ашық процедура нәтижесінде танылған сараптама органдары берген критерийлер қолайлы болып табылады деп болжанады. Мұндай критерийлер белгіленген критерийлер деп аталады. Белгілі бір тақырып үшін белгіленген критерийлер болса да, нақты пайдаланушылар өздерінің нақты мақсаттары үшін әртүрлі критерийлерді келісе алады. Мысалы, ішкі бақылаудың тиімділігін бағалау үшін белгіленген критерийлер ретінде әртүрлі жүйелерді қолдануға болады. Алайда, нақты пайдаланушылар өздерінің ақпараттық қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін, мысалы, реттеу мақсаттары үшін критерийлердің егжей-тегжейлі жиынтығын жасай алады. Мұндай жағдайларда куәландыру туралы есеп:

- (a) Оқырманға тақырып туралы ақпарат белгілі бір мақсаттың критерийлеріне сәйкес дайындалғанын және нәтижесінде тақырып туралы ақпарат басқа мақсатқа сәйкес келмеуі мүмкін екенін ескертеді (69 (f) тармағын қара); және
- (b) Егер бұл тапсырманың мән-жайларына қатысты болса, критерийлер заңда немесе нормативтік актіде белгіленбегенін, уәкілетті немесе реттеуші орган шығармағанын немесе тиісті бағалаудың ашық процедурасын ұстанатын уәкілетті немесе танылған кәсіби ұйымдар шығарғанын көрсете алады.

A50. Егер критерийлер тапсырманың нақты жағдайларында техникалық ақпаратты дайындау үшін арнайы әзірленген болса, онда олар сәйкес келмейді, егер нәтиже тақырып туралы ақпарат немесе болжамды пайдаланушыларды адастыратын сенімділік туралы есеп болса. Болжалды пайдаланушылар немесе ангажемент серіктесі арнайы әзірленген критерийлер болжамды пайдаланушылардың мақсаттарына сәйкес келетінін мойындаған жөн. Мұндай мойындаудың болмауы критерийлердің жарамдылығын бағалау үшін не істеу керек және растау есебінде критерийлер туралы берілген ақпаратқа әсер етуі мүмкін.

Критерийлердің болуы (Сілтеме: 24(b)(iii) тармағы)

A51. Критерийлер мақсатты пайдаланушыларға қол жетімді болуы керек, осылайша олар негізгі объектінің қалай өлшенгенін немесе бағаланғанын түсіне алады. Критерийлер болжамды пайдаланушыларға келесі әдістердің бірімен немесе бірнешеуімен беріледі:

- (a) Көпшілік алдында.
- (b) Тақырып туралы ақпаратты ұсынуға нақты түрде қосу арқылы.
- (c) Куәландыру туралы есепке нақты енгізу арқылы (A165 тармақты қара);
- (d) Жалпы түсінік бойынша, мысалы, уақытты сағат пен минутта өлшеу критерийі.

A52. Критерийлер тек болжамды пайдаланушыларға қол жетімді болуы мүмкін, мысалы, келісімшарт шарттары немесе салалық қауымдастық шығарған критерийлер, олар тек сала өкілдеріне қол жетімді. тек сала өкілдеріне қол жетімді қауымдастықтар, өйткені олар тек белгілі бір мақсатта маңызды. Бұл жағдайда 69(f) тармағы оқырмандардың назарын аудара отырып, осы фактіні көрсетуді талап етеді. Сонымен қатар, практик маман сенімділік туралы есеп тек нақты пайдаланушыларға арналғанын көрсетуді орынды деп санауы мүмкін (A167 - A168 тармақтарын қара).

Дәлелдемелерге қол жеткізу (Сілтеме: 24(b) (iv) тармағы)

Қолда бар дәлелдемелердің саны мен сапасы

A53. Қолда бар дәлелдемелердің санына немесе сапасына әсер етеді:

- (a) Негізгі тақырыптың сипаттамалары немесе тақырып туралы ақпарат. Мысалы, егер тақырып бойынша ақпарат тарихи емес, болжамды болса, объективті емес дәлелдер күтуге болады; және
- (b) Басқа жағдайлар, мысалы, бар деп күтуге болатын дәлелдер қол жетімді болмаған кезде, мысалы, маман тағайындалған уақытқа байланысты тәжірибе, ұйымның құжаттарды сақтау саясаты, ақпараттық жүйелердің жеткіліксіздігі немесе жауапты тарап қойған шектеулер.

Әдетте қолда бар дәлелдер сөзсіз емес, сенімді.

Деректерге қол жеткізу (Сілтеме: 56-тармақ)

A54. Тиісті тараптардан (тараптардан) тәжірибешіге келесіні ұсыну үшін өздерінің жауапкершілігін мойындайтын және түсінетін келісімді алу маманға тапсырманың дәлелдемелерге қол жеткізу тапсырмасының сипаты бар-жоғын анықтауға көмектеседі:

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- (a) Жазбалар, құжаттар және басқа да мәселелер сияқты тақырып туралы ақпаратты дайындауға қатысты барлық белгілі тиісті тараптарға (тараптарға) қол жеткізу;
- (b) Практик маман тапсырманы орындау мақсатында тиісті тараптан (тараптардан) сұрата алатын қосымша ақпарат; және
- (c) Тиісті тараптың (тараптардың) практик маманның пікірі бойынша дәлелдемелер алу қажет тұлғаларына шектеусіз қол жеткізу.

A55. Жауапты тарап, есептегіш немесе бағалаушы және тапсырмаға қатысушы арасындағы қарым-қатынастың сипаты маманның тапсырманы орындау үшін дәлел ретінде маманға қажет болуы мүмкін жазбаларға, құжаттамаға және басқа ақпаратқа қол жеткізу мүмкіндігіне әсер етуі мүмкін. Сондықтан мұндай қатынастардың сипаты тапсырманы орындауға келісім беру туралы шешім қабылдауда маңызды фактор болуы мүмкін. Мұндай қатынастардың сипаты проблемалы болуы мүмкін кейбір жағдайлардың мысалдары A140 тармағында келтірілген.

Нақты мақсат (Сілтеме: 24(b) (vi) тармағы)

A56. Тапсырманың ақылға қонымды мақсаты бар-жоғын анықтаған кезде, тиісті ойлар мыналарды қамтуы мүмкін:

- Тақырып бойынша ақпарат пен кепілдік туралы есептің болжамды пайдаланушылары (әсіресе егер бұл критерийлер белгілі бір мақсатқа арналған болса). Тағы бір ескеретін жайт, тақырып бойынша ақпарат пен сенімділік туралы есеп болжамды пайдаланушыларға қарағанда кеңірек пайдаланылады немесе таратылады.
- Сенімділікті қамтамасыз ету жөніндегі тапсырмадан тақырып бойынша ақпараттың белгілі бір аспектілерін алып тастау керек пе және оларды алып тастаудың себебі неде.
- Жауапты тарап, тексеруші немесе рецензент және тапсырма бойынша серіктес арасындағы қарым-қатынастың сипаттамалары, мысалы, егер тексеруші немесе рецензент жауапты тарап болмаса, жауапты тарап тақырып туралы ақпаратты пайдалануға келісім бере ме және ол болжамды пайдаланушыларға берілгенге дейін тақырып туралы ақпаратты көре ала ма, әлде ол туралы ақпаратпен түсініктемелер тарата ма пән бойынша.
- Негізгі объектіні өлшеу немесе бағалау үшін қолданылатын критерийлерді кім таңдады және оларды қолдану кезінде пайымдау дәрежесі мен біржақтылық мүмкіндігі қандай. Егер болжамды пайдаланушылар критерийлерді таңдаса немесе олардың таңдауына қатысса, тапсырманың ұтымды мақсатқа ие болу ықтималдығы жоғары болады.
- Практик маманның тәжірибесінің көлеміне кез-келген маңызды шектеулер.
- Практик маман клиент практик маманның атын негізгі тақырыппен немесе тақырып туралы ақпаратпен заңсыз байланыстыруға ниетті деп санайды ма.

Міндеттемелерді орындау шарттарын келісу (Сілтеме: 27-тармақ)

A57. Түсініспеушіліктерді болдырмау үшін клиент те, практик маман да тапсырма басталғанға дейін келісілген шарттарды жазбаша түрде ұсынуға мүдделі. Жазбаша келісімнің немесе шарттың нысаны мен мазмұны тапсырманы орындауға байланысты жағдайларға байланысты болады. Мысалы, егер заң немесе нормативтік акт тапсырманы орындау шарттарын жеткілікті түрде егжей-тегжейлі сипаттайтын болса, маманға оларды жазбаша келісімде тіркеудің қажеті жоқ, тек заң немесе нормативтік акт қолданылады және тиісті тарап немесе тараптар заңға немесе нормативтік актіге сәйкес өз міндеттерін мойындайды және түсінеді.

A58. Заңдар немесе ережелер, әсіресе мемлекеттік секторда, практика маманын тағайындауды талап етуі мүмкін және оған тиісті тараптың (тараптардың) жазбалары мен басқа ақпараттарына қол жеткізу өкілеттігі сияқты нақты өкілеттіктер беруі мүмкін және міндеттер, мысалы, маманнан талап ету-практика министрге, заң шығарушы органға немесе жұртшылыққа тікелей есеп беру тарап немесе тараптар тапсырма көлемін шектеуге тырысады.

Қатысу шарттарын өзгертуге келісім беру (Сілтеме: 29-тармақ)

A59. Болжалды пайдаланушылардың қажеттіліктеріне әсер ететін жағдайлардың өзгеруі немесе тапсырманың сипатын түсінбеушілік тапсырманы өзгерту туралы сұрауға негіз бола алады, мысалы, сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмадан сенімділікті қамтамасыз етпейтін тапсырмаға немесе ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмадан шектеулі сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмаға. Жеткілікті сенімділікпен қорытынды алу үшін жеткілікті дәлелдерді ала алмау жеткілікті сенімділік дәрежесі бар тапсырмадан шектеулі сенімділік дәрежесі бар тапсырмаға көшудің қолайлы себебі болып табылмайды.

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

Сапаны бақылау

Қоғамдық тәжірибедегі кәсіби бухгалтерлер (Сілтеме: 20, 31 (a) - (b) тармақтары)

A60. Осы ISAE кәсіби бухгалтерлер қоғамдық тәжірибеде орындайтын, мысалы, IFAC мүше органдарының сәйкестік бағдарламасына және IFAC мүшелерінің міндеттемелері туралы мәлімдемелерге сәйкес IFAC мүше органдары қабылдайтын шаралар сияқты кәсіби бухгалтерлер қоғамдық тәжірибеде орындайтын сертификаттау тапсырмаларының сапасын қамтамасыз ету бойынша бірқатар шаралар аясында әзірленді. Мұндай шараларға мыналар жатады:

- Ұйымның мүшелігіне кіру үшін білім мен тәжірибеге қойылатын талаптар, сондай-ақ өмір бойы үздіксіз кәсіби даму мен оқытуға қойылатын талаптар сияқты құзыреттілік талаптары.
- Фирмаға енгізілген сапаны бақылау саясаты мен процедуралары. ISQC 1 Сапаны қамтамасыз ету және ілесіп қызметтерді көрсету бойынша тапсырмаларды орындайтын барлық кәсіби бухгалтер фирмаларына қолданылады.
- Адалдық, объективтілік, кәсіби құзыреттілік пен тиісті сақтықтың, құпиялылық пен кәсіби мінез-құлықтың іргелі принциптеріне негізделген тәуелсіздікке қойылатын егжей-тегжейлі талаптарды қамтитын кешенді Әдеп кодексі.

Фирманың деңгейіндегі сапаны бақылау (Сілтеме: 3(b), 31(a) тармақтары)

A61. ISQC 1 фирманың сертификаттау тапсырмаларының сапасын бақылау жүйесін құру және қолдау жөніндегі міндеттерін қарастырады. Онда фирманың және оның қызметкерлерінің тиісті этикалық талаптарды, соның ішінде тәуелсіздікке қатысты талаптарды орындайтынына ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етуге бағытталған саясат пен процедураларды әзірлеу бойынша фирманың міндеттері көрсетілген. ISQC1 сәйкестігі, басқалармен қатар, келесі элементтердің әрқайсысына бағытталған саясат пен процедураларды қамтитын сапаны бақылау жүйесін құруды және қолдауды, сондай-ақ саясат пен процедураларды құжаттауды және фирма қызметкерлерінің назарына жеткізуді талап етеді:

- (a) Фирмадағы сапа үшін басшылықтың жауапкершілігі;
- (b) Тиісті этикалық талаптар;
- (c) Клиенттермен қарым-қатынасты және нақты тапсырмаларды қабылдау және сақтау;
- (d) Кадрлық мәселелер;
- (e) Тапсырманы орындау; және
- (f) Мониторинг.

A62. Сапаны бақылау жүйесін құру және қолдау үшін фирманың жауапкершілігіне қатысты басқа кәсіби талаптар немесе заңнамалық немесе нормативтік талаптар, егер олар алдыңғы тармақта көрсетілген барлық мәселелерді қозғаса және фирмаға ISQC 1-де көрсетілген талаптардың мақсаттарына жететін міндеттемелер жүктесе, кем дегенде ISQC 1-ден кем емес талап етеді.

A63. Серіктестің өзара іс-қимыл жөніндегі іс-қимылы және өзара іс-қимыл жөніндегі топтың басқа мүшелеріне әрбір тапсырманың жалпы сапасы үшін өзара іс-қимыл жөніндегі серіктестің жауапкершілігі контекстінде тиісті хабарламалар сапаның куәландыру жөніндегі тапсырманы орындау кезінде елеулі болып табылатындығын, сондай-ақ мынадай факторларды куәландыру жөніндегі тапсырманың сапасы үшін маңыздылығын атап көрсетуі тиіс:

- (a) Жұмысты кәсіби стандарттарға, нормативтік және заңнамалық талаптарға сәйкес орындау.
- (b) Егер қажет болса, фирманың сапасын бақылау саясаты мен процедураларын сақтау.
- (c) Жағдайларға сәйкес тапсырма бойынша есеп беру.
- (d) Клиенттермен жұмыс тобының қудалаудан қорықпай өз алаңдаушылықтарын білдіру мүмкіндігі.

A64. Сапаны бақылаудың тиімді жүйесі фирмаға сапаны бақылау жүйесіне қатысты оның саясаты мен процедуралары өзекті, орынды және тиімді жұмыс істейтініне жеткілікті сенімділікті қамтамасыз етуге арналған мониторинг процесін қамтиды.

A65. Егер фирма немесе басқа тараптар берген ақпарат басқаша көрсетпесе, Тарту тобы фирманың сапаны бақылау жүйесіне сенуге құқылы. Мысалы, ангажемент тобы фирманың сапаны бақылау жүйесіне сүйенуі мүмкін:

- (a) Қызметкерлерді жалдау және ресми оқыту арқылы олардың құзыреттілігі.
- (b) Қажетті деректерді біртіндеп жинақтау және ұсыну арқылы қамтамасыз етілетін тәуелсіздік;
- (c) Клиенттерді қабылдау және сақтау жүйелері арқылы клиенттермен қарым-қатынасты сақтау.
- (d) Қадағалау процесі арқылы нормативтік және заңнамалық талаптарға сәйкестігі.

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

Сертификаттау тапсырмасының орындалуына әсер етуі мүмкін фирманың сапаны бақылау жүйесінде анықталған кемшіліктерді қарастырған кезде, келісімшарт бойынша серіктес фирманың осы кемшіліктерді жою үшін жасаған әрекеттерін қарастыруы мүмкін.

- A66. Фирманың сапаны бақылау жүйесіндегі кемшіліктер міндетті түрде сертификаттау тапсырмасы кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес орындалмағанын немесе маманның есебі дұрыс емес екенін көрсетпейді.

Негізгі пәнге және оны бағалауға қатысты дағдылар, білім және тәжірибе (Сілтеме: 31 (с) тармағы)

- A67. Практик маманға негізгі нысандар мен ақпараттың кең ауқымына деген сенімділікті қамтамасыз ету бойынша тапсырмаларды орындау сұралуы мүмкін. Олардың кейбіреулері әдетте белгілі бір тұлғаның иелігінен тыс арнайы дағдылар мен білімді қажет етуі мүмкін.

- A68. IESBA кодексінде қызмет көрсету тобы кәсіби қызметтерді орындау құзыретіне ие болмаған немесе сатып ала алмаған кезде құзыреттілік пен тиісті тексеру принципін сақтау қауіпіне қатысты талаптар мен ұсыныстар бар.⁴ Практик маман кепілдік туралы айтылған қорытынды үшін ғана жауап береді және бұл жауапкершілік маманның сарапшының жұмысын пайдалануы нәтижесінде азаймайды. Алайда, егер практик маманның жұмысын қолданатын практик маман осы ISAE талаптарын орындағаннан кейін сарапшының жұмысы практик маманның мақсатына сәйкес келеді деген қорытындыға келсе, ол тиісті дәлел ретінде осы саладағы сарапшының қорытындыларын немесе қорытындыларын қабылдай алады.

Топтың мақсаты

Ұжымдық құзыреттілік және мүмкіндіктер (Сілтеме: 32-тармақ)

- A69. ISQC 1 сәйкес, фирма клиенттермен қарым-қатынасты және нақты тапсырмаларды қабылдау және жалғастыру үшін саясат пен процедураларды әзірлеуі керек, бұл фирма қарым-қатынастар мен тапсырмаларды тек тапсырманы орындауға құзыретті және уақыт пен ресурстарды қоса алғанда, мүмкіндіктерге ие болған жағдайда ғана қабылдайтынына немесе жалғастыратынына ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етуге бағытталған.⁵

Практик маманның сарапшысы (Сілтеме: 32(a), 32(b) (i) тармақтары)

- A70. Жұмыстың бір бөлігін бір немесе бірнеше практик сарапшылардан тұратын пәнаралық топ орындай алады. Мысалы, практик сарапшыға 46R (жеткілікті сенімділікпен берілген жағдайда) немесе 46L (шектелуі сенімділікпен берілген жағдайда) тармағында аталған тапсырманың негізгі тақырыбын және басқа жағдайларын түсінуде немесе бір немесе бірнеше сұрақтарда практикаға көмек көрсету үшін қажет болуы мүмкін.
- A71. Егер сарапшы-практик маманның жұмысын пайдалану көзделсе, тапсырманы қабылдау немесе жалғастыру кезеңінде 52-тармақта көзделген кейбір процедураларды орындау орынды болуы мүмкін.

Басқа да практик мамандар (Сілтеме: 32(b)(ii) тармағы)

- A72. Тақырып туралы ақпарат басқа маман қорытынды жасаған ақпаратты қамтуы мүмкін. Пән туралы ақпарат туралы қорытынды дайындау кезінде практик-маман пән туралы ақпарат туралы дәлелдемелер беру үшін практик-басқа маманның қорытындысы негізделген дәлелдемелерді пайдалану туралы шешім қабылдай алады.

- A73. Мысалы, басқа практик маманның жұмысы шалғай жерде немесе шетелдік юрисдикцияда орналасқан негізгі пәнге қатысты қолданылуы мүмкін. Мұндай мамандар бағалау тобының құрамына кірмейді. Бағалау тобы басқа маманның жұмысын пайдалануды жоспарлаған жағдайда, келесі факторларды ескеру қажет, бірақ олармен шектелмейді

- Басқа практик маман тапсырмаға қатысты этикалық талаптарды түсінеді ме және орындай ма, атап айтқанда, ол тәуелсіз ме.
- Басқа практик маманның кәсіби құзыреттілігі;
- Басқа практик маманның жұмысына қызмет көрсету тобының қатысу дәрежесі.
- Басқа практик маман осы маманға белсенді қадағалауды жүзеге асыратын нормативтік ортада жұмыс істей ме.

⁴ IESBA кодексі, 320.3 A3 тармақ

⁵ ISQC 1, 26-тармақ

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

Шолып тексеру бойынша міндеттер (Сілтеме: 33-тармақ)

A74. ISQC 1-ге сәйкес фирманың тексеру жауапкершілігіне қатысты саясаты мен процедуралары тәжірибесі аз топ мүшелерінің жұмысын тәжірибелі топ мүшелері тексеретініне негізделген.⁶

Өзара әрекеттесу сапасын бақылауға шолу (Сілтеме: 36 (b) тармағы)

A75. Жұмыс сапасын тексеру кезінде қарастырылуы мүмкін басқа мәселелерге мыналар жатады:

- (a) Тарту тобы тарапынан осы тапсырмаға қатысты фирманың тәуелсіздігін бағалау;
- (b) Келіспеушіліктер немесе басқа да күрделі немесе даулы мәселелер бойынша тиісті консультациялар, сондай-ақ осындай консультациялардың нәтижелері бойынша жасалған қорытындылар өткізілді ме; және
- (c) Тексеру үшін таңдалған тапсырма құжаттамасы маңызды пайымдауларға қатысты жасалған жұмысты көрсете ме және ол жасалған қорытындыларды растай ма.

Кәсіби скептицизм және кәсіби пайымдау

Кәсіби скептицизм (Сілтеме: 37-тармақ)

A76. Кәсіби скептицизм - бұл, мысалы, сақтықты қамтитын көзқарас:

- Алынған басқа дәлелдерге сәйкес келмейтін дәлелдер.
- Дәлел ретінде пайдаланылуы тиіс құжаттар мен сұрақтарға жауаптардың сенімділігіне күмән келтіретін ақпарат.
- Тиісті ISAE көзделгендерге қосымша процедураларды жүргізу қажеттілігін көрсететін мән-жайлар.
- Бұрмалану ықтималдығын көрсететін жағдайлар.

A77. Тапсырма барысында кәсіби скептицизмді сақтау, мысалы, практик маман тәуекелді төмендетуі үшін қажет:

- Ерекше жағдайларды елемеу.
- Бақылауларға негізделген тұжырымдарды тұжырымдау кезінде шамадан тыс жалпылау.
- Процедуралардың сипатын, уақыты мен көлемін анықтау кезінде, сондай-ақ осы процедуралардың нәтижелерін бағалау кезінде тиісті емес жорамалдарды пайдалану.

A78. Дәлелдемелерді сыни бағалау үшін кәсіби скептицизм қажет. Бұл дәлелдемелердің қарама-қайшылығына және құжаттар мен сұрақтарға жауаптардың сенімділігіне күмәндануды қамтиды. Бұл сондай-ақ жағдайларға байланысты алынған дәлелдемелердің жеткіліктілігі мен орындылығын қарастыруды қамтиды.

A79. Егер тапсырма құжаттардың түпнұсқалығын растауды қамтымаса, практик маман жазбалар мен құжаттарды шынайы деп қабылдай алады, егер олар түпнұсқа деп санауға негіз болмаса, егер маманның басқаша санауға негіз болмаса. Алайда, 50-тармаққа сәйкес практик маман дәлел ретінде пайдаланылатын ақпараттың сенімділігін қарастыруға міндетті.

A80. Практик маман дәлелдемелер бергендердің адалдығы мен адалдығына қатысты өткен тәжірибені елемейді деп күтуге болмайды. Алайда, дәлелдер келтіретіндердің адалдығы мен адалдығына деген сенімділік маманды кәсіби скептицизмді ұстану қажеттілігінен босатпайды.

Кәсіби пайымдау (Сілтеме: 38-тармақ)

A81. Кәсіби пайымдау дұрыстығын растау жөніндегі тапсырманы тиісінше орындаудың қажетті шарты болып табылады. Себебі, тиісті этикалық талаптарды және тиісті ISAE-ді түсіндіру, сондай-ақ бүкіл тапсырма бойынша қажетті негізделген шешімдер қабылдау фактілер мен жағдайларға тиісті дайындықты, білім мен тәжірибені қолданбай мүмкін емес. Атап айтқанда, келесі мәселелер бойынша шешім қабылдау кезінде кәсіби пайымдау қажет:

- Тапсырманы орындауға байланысты маңыздылық пен тәуекелдер.
- Тиісті ISAE талаптарын орындау және дәлелдемелер алу үшін қажетті процедуралардың сипаты, мерзімі және көлемі.
- Тиісті дәлелдемелердің жеткілікті саны алынғанын және осы ISAE және тақырып бойынша кез-келген тиісті ISAE мақсаттарына жету үшін тағы бір нәрсе жасау керек пе, жоқ па, соны бағалау. Нақтырақ айтсақ, сенімділігі шектеулі тапсырма болған жағдайда, сенімділіктің маңызды деңгейі алынғанын бағалау үшін кәсіби пайымдау қажет.

⁶ ISQC 1, 33-тармақ

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- Алынған дәлелдер негізінде жасалуы керек тиісті қорытындылар.
- A82. Практик маманнан күтілетін кәсіби пайымдаудың айрықша ерекшелігі-оны дайындығы, білімі мен тәжірибесі негізделген пайымдаулар жасау үшін қажетті құзыреттерді дамытуға ықпал еткен маман жүзеге асырады.
- A83. Белгілі бір жағдайда кәсіби пайымдауды қолдану практик маманға белгілі фактілер мен жағдайларға негізделген. Тапсырманы орындау барысында топ ішінде де, топ арасында да, фирма ішіндегі немесе сыртындағы тиісті деңгейдегі топ пен басқа тұлғалар арасында да күрделі немесе даулы мәселелер бойынша кеңес беру практик маманға тиісті тараптың немесе тараптардың сот тапсырмасының белгілі бір тармақтарына әсер ету дәрежесін қоса алғанда, негізделген және ақылға қонымды пайымдаулар жасауға көмектеседі.
- A84. Кәсіби пайымдау қол жеткізілген пайымдау аудит, өлшеу немесе бағалау, сондай-ақ өлшеу немесе бағалау принциптерін Құзыретті қолдануды көрсете ме, жоқ па және ол тәжірибешіге сенімділік туралы есеп жасалған күнге дейін белгілі фактілер мен жағдайларға сәйкес және сәйкес келетіндігі негізінде бағалануы мүмкін.
- A85. Кәсіби пайымдау бүкіл тапсырма бойынша қолданылуы керек. Ол сондай-ақ тиісті түрде құжатталуы керек. Осыған байланысты 79-тармақ практик маманнан тапсырмамен байланысты емес практик маман тапсырма барысында туындайтын маңызды мәселелер бойынша қорытынды жасау кезінде жасалған елеулі кәсіби пайымдауларды түсінуі үшін жеткілікті құжаттама дайындауды талап етеді. Кәсіби пайымдау тапсырманың фактілері мен мән-жайларымен немесе жеткілікті тиісті дәлелдермен расталмаған шешімдерді негіздеу үшін пайдаланылмауы керек.

Тапсырманы жоспарлау және орындау

Жоспарлау (Сілтеме: 40-тармақ)

- A86. Жоспарлау өзара әрекеттесу серіктесінің, өзара әрекеттесу тобының басқа да негізгі мүшелерінің және өзара әрекеттесу көлеміне, екілігіне, мерзіміне және орындалуына қатысты жалпы стратегияның кез келген негізгі сыртқы мамандарының, сондай-ақ орындалатын процедуралардың сипатына, мерзімдері мен көлеміне егжей-тегжейлі көзқарастан және оларды таңдау себептерінен тұратын өзара әрекеттесу жоспарын әзірлеуді қамтиды. Тиісті жоспарлау жұмыстың маңызды салаларына тиісті назар аударуды, ықтимал проблемаларды уақтылы анықтауды және жұмысты тиімді және тиімді орындауға мүмкіндік беретін дұрыс ұйымдастыру мен басқаруды қамтамасыз етуге көмектеседі. Тиісті жоспарлау сонымен қатар маманға қызмет көрсету тобының мүшелері арасында жұмысты дұрыс бөлуге көмектеседі және олардың жұмысын басқаруды, бақылауды және тексеруді жеңілдетеді. Ол сондай-ақ қажет болған жағдайда басқа мамандар мен сарапшылардың жұмысын үйлестіруге көмектеседі. Жоспарлау жұмыстарының сипаты мен көлемі жұмыс жүргізілетін жағдайларға, мысалы, негізгі мәселелер мен критерийлердің күрделілігіне байланысты. Қарастырылуы мүмкін негізгі сұрақтардың мысалдары:
- Тапсырманың шарттары мен негізгі сұрақтар мен критерийлердің сипаттамаларын қоса алғанда, оның көлемін анықтайтын тапсырманың сипаттамалары.
  - Қажетті хабарламалардың болжамды мерзімдері мен сипаты.
  - Тапсырманы қабылдау жөніндегі қызметтің нәтижелері және, егер қажет болса, тиісті тарап (тараптар) үшін өзара іс-қимыл жөніндегі серіктес орындаған басқа тапсырмалар барысында алынған білімнің болуы.
  - Тапсырманы орындау процесі.
  - Практик маманның тиісті тарапты (тараптарды) және оның қоршаған ортасын, оның ішінде тақырып туралы ақпараттың елеулі бұрмалану тәуекелдерін түсінуі.
  - Болжалды пайдаланушыларды және олардың ақпараттық қажеттіліктерін анықтау, сондай-ақ тапсырманы орындауға байланысты тәуекелдің маңыздылығы мен компоненттерін ескеру.
  - Алаяқтық қаупінің тапсырмаға қаншалықты қатысы бар.
  - Тапсырманы орындау үшін қажетті ресурстардың сипаты, мерзімі және көлемі, мысалы, персонал мен мамандарға қажеттіліктер, соның ішінде мамандарды тартудың сипаты мен көлемі.
  - Ішкі аудит қызметінің тапсырманы орындауға әсері.
- A87. Практик аман процесті жүргізу мен басқаруды жеңілдету үшін (мысалы, кейбір жоспарланған процедураларды тиісті тарап қызметкерлерінің жұмысымен үйлестіру үшін) тиісті тараппен (тараптармен) жоспарлау элементтерін талқылау туралы шешім қабылдауы мүмкін. Мұндай талқылаулар жиі өткізілетініне қарамастан, жалпы стратегия мен жұмыс жоспарын практик маман басқарады. Жалпы стратегия мен жоспарға енгізілген мәселелерді талқылау кезінде жұмыстың

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

тиімділігіне нұқсан келтірмеу керек. Мысалы, тиісті тараппен (тараптармен) егжей-тегжейлі процедуралардың сипаты мен мерзімдерін талқылау процедураларды тым болжамды ету арқылы жұмыс тиімділігін төмендетуі мүмкін.

- A88. Жоспарлау - бұл жеке кезең емес, керісінше бүкіл тапсырма бойынша үздіксіз және қайталанатын процесс. Күтпеген оқиғалардың, шарттардың өзгеруінің немесе алынған дәлелдемелердің нәтижесінде маманға жалпы стратегия мен жоспарды, демек, процедуралардың жоспарланған сипатын, мерзімдері мен көлемін қайта қарау қажет болуы мүмкін.
- A89. Шағын немесе онша күрделі емес тапсырмалар жағдайында барлық жұмысты өте аз топ орындай алады, мүмкін басқа топ мүшелерінсіз жұмыс істейтін мәміле серіктесін (ол жалғыз тәжірибеші болуы мүмкін) қамтиды. Топтың аз құрамымен оның мүшелері арасындағы үйлестіру мен байланыс жеңілдейді. Жалпы соманы анықтау қиын немесе ұзақ болмауы керек; ол фирманың көлеміне, ұйымның күрделілігіне, негізгі сұрақтар мен критерийлерді қоса алғанда, тапсырманың күрделілігіне және өзара әрекеттесу тобының көлеміне байланысты болады. Мысалы, қайталанатын тапсырма жағдайында ағымдағы тапсырма үшін құжатталған өзара әрекеттесу стратегиясы ретінде осы кезеңдегі құжаттарды талдау негізінде алдыңғы кезеңнің соңында дайындалған және жаңа ғана аяқталған тапсырмада анықталған, тиісті тараптармен талқылау негізінде ағымдағы кезеңде жаңартылған мәселелерді қамтитын қысқаша меморандум болуы мүмкін.
- A90. Егер практик маман 43-тармақта сипатталған жағдайларда тапсырманы орындауды жалғастырса:
- (a) Егер практик маманның кәсіби пікірі бойынша тиісті емес қолданылатын критерийлер немесе сәйкес келмейтін базалық сұрақ болжамды пайдаланушыларды адастыруы мүмкін болса, онда бұл жағдайда бұл мәселенің қаншалықты маңызды және кең таралғанына байланысты ескертпесі бар қорытынды немесе теріс қорытынды орынды болады.
  - (b) Басқа жағдайларда, бұл мәселенің қаншалықты маңызды және кең таралғанына байланысты, маманның кәсіби пікірі бойынша, ескертпесі бар қорытынды немесе пікірден бас тарту орынды болады.
- A91. Мысалы, егер тапсырманы қабылдағаннан кейін маман қолданылатын критерийлерді қолдану объект туралы объективті емес ақпарат алуға әкелетінін анықтаса, ал объект туралы ақпараттың объективтілігі маңызды және барлық жерде болса, онда бұл жағдайда теріс қорытынды орынды болады.

Маңыздылық (44-тармағын қара)

- A92. Маңыздылығы туралы кәсіби пайымдау ілеспе жағдайларды ескере отырып шығарылады, бірақ сенімділік деңгейіне байланысты емес, яғни сол мақсатты пайдаланушылар мен мақсаттар үшін жеткілікті сенімділікпен тапсырманың маңыздылығы шектеулі сенімділікпен тапсырмамен бірдей, өйткені маңыздылығы мақсатты пайдаланушылардың ақпараттық қажеттіліктеріне негізделген.
- A93. Қолданылатын критерийлер маңыздылық тұжырымдамасын қаржылық ақпаратты дайындау және ұсыну контекстінде қарастыра алады, осылайша практик маманға тапсырма шеңберінде маңыздылықты қарастыру үшін негіз береді. Қолданылатын критерийлер маңыздылықты әртүрлі терминдермен талқылауы мүмкін болса да, маңыздылық тұжырымдамасы әдетте A92-A100 тармақтарында қарастырылған сұрақтарды қамтиды. Егер қолданылатын критерийлерде маңыздылық тұжырымдамасын талқылау болмаса, онда бұл тармақтар маманға сілтеме ретінде қызмет етеді.
- A94. Бұрмаланулар, соның ішінде өткізіп жіберулер, егер олар жеке немесе жиынтықта тақырып туралы ақпарат негізінде қабылданған болжамды пайдаланушылардың тиісті шешімдеріне әсер етуі мүмкін болса, маңызды болып саналады. Маңыздылықты бағалау-бұл маманның кәсіби пікірінің тақырыбы-практика және оның топ ретінде болжанған пайдаланушылардың жалпы ақпараттық қажеттіліктері туралы түсінігіне байланысты. Бұл тұрғыда практик маман болжамды пайдаланушылар мыналарды орындайды деп болжаған жөн:
- (a) Олар негізгі тақырып бойынша жеткілікті білімге ие және тақырып бойынша ақпаратты жеткілікті еңбеккорлықпен зерттеуге дайын;
  - (b) Пән бойынша ақпарат тиісті маңыздылық деңгейіне дейін дайындалғанын және қамтамасыз етілгенін түсінеді және қолданылатын критерийлерге енгізілген кез келген маңыздылық тұжырымдамалары туралы түсінікке ие болады;
  - (c) Негізгі объектіні өлшеуге немесе бағалауға тән кез келген белгісіздіктерді түсіну; және
  - (d) Жалпы тақырып туралы ақпарат негізінде тиісті пайымдаулар жасау.

Егер тапсырма белгілі бір пайдаланушылардың нақты ақпараттық қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталмаса, ақпараттық қажеттіліктері әр түрлі болуы мүмкін нақты пайдаланушыларға бұрмаланудың ықтимал әсері әдетте қарастырылмайды (сонымен қатар A16-A18 тармақтары).

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- A95. Маңыздылығы сапалық және қажет болған жағдайда сандық факторлар аясында қарастырылады. Белгілі бір тапсырмада маңыздылықты қарастыру кезінде сапалық және сандық факторлардың салыстырмалы маңыздылығы кәсіби пайымдаудың мәні болып табылады.
- A96. Сапалы факторларға мыналар кіруі мүмкін, мысалы
- Мәселені қозғайтын тұлғалардың немесе ұйымдардың саны.
  - Тақырып туралы ақпараттың әр түрлі компоненттерінің өзара байланысы және салыстырмалы маңыздылығы, егер ол бірнеше компоненттерден тұрса, мысалы, көптеген көрсеткіштерден тұратын есеп.
  - Тақырыптық ақпаратты ұсыну үшін таңдалған тұжырымдар.
  - Егер қолданылатын критерийлер осы көріністе вариацияға мүмкіндік берсе, тақырып туралы ақпарат үшін таңдалған көріністің сипаттамалары.
  - Бұрмалану сипаты, мысалы, бақылау жүйесінен бақыланыатын ауытқулардың сипаты, мұнда тақырып бойынша ақпарат бақылау жүйесі тиімді деген тұжырым болып табылады.
  - Бұрмалау заңдардың немесе ережелердің сақталуына әсер ете ме.
  - Базалық объект бойынша мерзімді есептілік жағдайында-объект бойынша өткен немесе ағымдағы ақпаратқа әсер ететін немесе объект бойынша болашақ ақпаратқа әсер етуі мүмкін қайта есептеудің әсері.
  - Бұрмалау қасақана әрекеттердің немесе байқаусызда әрекеттердің нәтижесі ме.
  - Бұрмалау пайдаланушыларға белгілі алдыңғы хабарламаларды, мысалы, базалық объектіні өлшеудің немесе бағалаудың күтілетін нәтижесіне қатысты практик маманның түсінуі тұрғысынан маңызды ма.
  - Бұрмалау жауапты тарап, бағалаушы, келісімшарт бойынша серіктес немесе олардың басқа тараптармен қарым-қатынасы арасындағы қатынастарға қатысты ма.
  - Егер шекті немесе эталон орнатылса, процестің нәтижесі осы мәннен ауытқиды ма.
  - Егер бағалау объектісі мемлекеттік бағдарлама немесе мемлекеттік сектор ұйымы болып табылса, онда бағдарламаның немесе ұйымның қандай да бір нақты аспектісі бағдарламаның немесе ұйымның сипаты, көрнекілігі және сезімталдығы тұрғысынан маңызды болып табыла ма.
  - Егер тақырып туралы ақпарат заңдардың немесе нормативтік актілердің сақталуы туралы қорытындыға қатысты болса, онда сәйкессіздік салдарының ауырлығы.
- A97. Сандық факторлар, егер бар болса, зерттеу пәні бойынша ақпараттың аспектілері үшін ұсынылған сомалармен салыстырғанда бұрмалану шамасына жатады:
- Сандық түрде көрсетілген; немесе
  - Сандық мәндермен басқаша байланысты (мысалы, бақылаудан байқалған ауытқулар саны, егер тақырып туралы ақпарат бақылау тиімді деген мәлімдеме болса, тиісті сандық фактор болуы мүмкін).
- A98. Сандық факторлар қолданылған кезде, тапсырманы тек жекелеген елеулі бұрмалануларды анықтау үшін жоспарлау түзетілмеген және анықталмаған жекелеген елеусіз бұрмаланулардың жиынтығы объект бойынша ақпараттың елеулі бұрмалануына әкелуі мүмкін екендігін ескермейді. Сондықтан процедуралардың сипатын, мерзімдері мен көлемін жоспарлау кезінде маман-практикке процедуралардың сипатын, мерзімдері мен көлемін анықтау үшін негіз ретінде маңыздылығынан аз соманы анықтаған жөн.
- A99. Маңыздылық кепілдік туралы есеппен қамтылған ақпаратты білдіреді. Сондықтан, егер тапсырма негізгі объект туралы есепте берілген ақпараттың кейбір, бірақ барлық аспектілерін қамтымаса, маңыздылығы тек тапсырмамен қамтылған бөлікке қатысты қарастырылады.
- A100. Орындалған процедуралар нәтижесінде анықталған бұрмаланулардың маңыздылығы туралы тұжырымдар кәсіби пайымдауды қажет етеді. Мысалы:
- Аурухананың жедел жәрдем бөлімшесі жұмысының экономикалық тиімділігін бағалаудың қолданылатын критерийлері қызмет көрсету жылдамдығы, қызмет сапасы, ауысымға қабылданған пациенттер саны және басқа ұқсас ауруханалармен салыстырғанда қызмет құны болуы мүмкін. Егер осы қолданылатын критерийлердің үшеуі орындалса, бірақ бір критерий аз ғана маржамен орындалмаса, онда жедел жәрдем бөлімшесі жалпы аурухананың ақшаға қатынасы бар-жоғын анықтау үшін кәсіби пайымдау қажет.

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- Сәйкестік тапсырмасын орындау кезінде ұйым тиісті заңның немесе нормативтік актінің тоғыз ережесін орындай алады, бірақ бір ережені орындай алмайды. Ұйымның тиісті заңды немесе жалпы нормативтік актінің сақтағанын анықтау үшін кәсіби пікір қажет. Мысалы, практик маман ұйым орындамаған талаптың маңыздылығын және осы ереженің заңның немесе нормативтік актінің басқа ережелерімен байланысын қарастыруы мүмкін.

Қатысу шарттарын түсіну (Сілтеме: 45 – 47R тармақтары)

A101. Мәміле бойынша серіктестің және команданың басқа да негізгі мүшелерінің, сондай-ақ практик маманның кез келген сыртқы сарапшыларының мәміленің мәні туралы ақпараттың елеулі бұрмалануларға ұшырауы және мәміленің фактілері мен жағдайларына қолданылатын критерийлерді қолдану туралы мәселені талқылауы командаға жұмысты жоспарлау мен орындау кезінде көмектесе алады. Сондай-ақ, талқылауға қатыспайтын жұмыс тобының мүшелеріне және практик маманның сыртқы мамандарына тиісті сұрақтар туралы хабарлау пайдалы.

A102. Практик маманның заңдарға, ережелерге немесе ұйымның осы ISAE тәжірибешісінің міндеттерінен өзгеше болуы мүмкін заңдар мен ережелерді сақтамауына байланысты тиісті этикалық талаптарға сәйкес қосымша міндеттері болуы мүмкін немесе олардың шеңберінен шығуы мүмкін, мысалы:

- (a) Басшылықпен және басқаруға жауапкершілік жүктелген тұлғалармен нақты қарым-қатынасқа байланысты талаптарды қоса алғанда, заңдар мен нормативтік актілерді сақтамаудың анықталған немесе болжамды жағдайларына ден қою және одан әрі іс-қимылдар қажеттілігі туралы мәселені қарау;
- (b) Заңнамаға және нормативтік құжаттарға сәйкес келмейтін анықталған немесе болжамды жағдайлар туралы аудиторға хабарлау;⁷ және
- (c) Заңнама мен нормативтік актілердің анықталған немесе болжамды бұзушылықтарын құжаттауға қойылатын талаптар.

Кез келген қосымша міндеттерді орындау осы және басқа ISAE шеңберіндегі маманның жұмысына қатысты қосымша ақпарат бере алады (мысалы, жауапты тараптың немесе басшылық жүктелген тұлғалардың адалдығына қатысты). A194-A198 тармақтары сонымен қатар заңдарға, ережелерге немесе тиісті этикалық талаптарға сәйкес заңдар мен ережелердің анықталған немесе болжамды сақталмағаны туралы хабарлау және хабарлау бойынша маманның міндеттерін қарастырады.

A103 Тапсырманың негізгі тақырыбын және басқа жағдайларын түсіну тәжірибешіге тапсырманы орындау барысында кәсіби пайымдауды қолдануға негіз береді, мысалы:

- Базалық бағалау объектісінің сипаттамаларын қарау;
- Критерийлердің орындылығын бағалау;
- Практик кәсіби пікірі бойынша қызмет көрсету тобының күш-жігерін, соның ішінде арнайы дағдылардың қажеттілігі немесе сарапшының жұмысы сияқты ерекше назар аудару қажет болуы мүмкін жағдайларды бағыттау үшін маңызды факторларды қарастыру;
- Маңыздылықтың сандық деңгейлерінің одан әрі орындылығын анықтау және бағалау (қажет болған жағдайда); сондай-ақ маңыздылықтың сапалық факторларын ескеру;
- Талдамалық процедураларды орындауға қатысты күтулерді әзірлеу;
- Процедураларды әзірлеу және орындау; және
- Практик маман алған ауызша және жазбаша ұсыныстардың барабарлығын қоса алғанда, дәлелдемелерді бағалау.

A104. Практик маман әдетте тәжірибешіге қарағанда негізгі тақырыпты және тапсырманың басқа жағдайларын түсіну тереңдігіне ие. Практик маман, әдетте, тапсырманы ақылға қонымды сенімділікпен орындағаннан гөрі, тапсырманы шектеулі сенімділікпен орындау кезінде негізгі тақырыпты және тапсырманың басқа жағдайларын түсіну тереңдігін төмендетеді. Мысалы, кейбір шектеулі сенімділік тапсырмаларында маман зерттеу тақырыбына қатысты ақпаратты дайындауды ішкі бақылау туралы түсінік ала алады, бірақ көбінесе олай емес.

A105. Сенімділік шектеулі тапсырмада зерттеу тақырыбы бойынша ақпараттың айтарлықтай бұрмалануы мүмкін аймақтарды анықтау маманға процедураларды осы салаларға бағыттауға мүмкіндік береді. Мысалы, тұрақты даму туралы есеп тақырыбы болып табылатын тапсырмада маман тұрақты даму туралы есептің белгілі бір салаларына назар аудара алады. Егер зерттеу пәні бойынша ақпарат тек бір саладан тұрса немесе зерттеу пәні бойынша ақпараттың барлық салалары

⁷ Мысалы, IESBA Кодексінің R360. 31-360.35 A1 тармақтарын қара.

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

бойынша сенімділік алу маңызды сенімділікке ие болу үшін қажет болса, маман зерттеу пәні бойынша барлық ақпарат бойынша процедураларды әзірлеп, орындай алады.

- A106. Жеткілікті сенімділік тапсырмасы аясында зерттеу пәні бойынша ақпаратты ішкі бақылау жүйесін түсіну маманға зерттеу пәні бойынша ақпараттың елеулі бұрмалану қаупіне әсер ететін бұрмалану түрлері мен факторларын анықтауға көмектеседі. Практик маман тиісті бақылау құралдарының құрылымын бағалап, жауапты тұлғалардың сауалнамасына қосымша процедураларды орындау арқылы олардың енгізілгенін анықтау керек. Кәсіби шешім осы тапсырма жағдайында қандай бақылау құралдары маңызды екенін анықтау үшін қажет.
- A107. Сенімділігі шектеулі тапсырмада объект бойынша ақпаратты дайындау үшін қолданылатын процесті қарастыру практик маманға объект бойынша ақпараттың елеулі бұрмалану ықтималдығы бар салаларды жоюға бағытталған процедураларды әзірлеуге және орындауға көмектеседі. Қолданылған процесті қарастырған кезде маман осы процестің қандай аспектілері тапсырмаға сәйкес келетінін анықтау үшін кәсіби пайымдауды қолданады және тиісті тараптардан осы аспектілер туралы сұрай алады.
- A108. Ақылға қонымды сенімділік тапсырмаларында да, шектеулі сенімділік тапсырмаларында да ұйымның тәуекелдерді бағалау процесінің нәтижелері маманға негізгі тақырыпты және тапсырманың басқа жағдайларын түсінуге көмектеседі.

Дәлелдемелерді алу

Процедуралардың сипаты, мерзімі және көлемі (Сілтеме: 48(L) – 49(R) тармақтары)

A109. Практик жағдайға байланысты ақылға қонымды сенімділікті немесе шектеулі сенімділікті алу үшін процедуралардың жиынтығын таңдайды. Мысалы, төменде келтірілген процедураларды практик маман қолданатын контекстке байланысты тапсырманы жоспарлау немесе орындау кезінде қолдануға болады:

- Инспекциялау;
- Бақылау;
- Растау;
- Қайта есептеу;
- Қайта орындау;
- Талдамалық процедуралар; және
- Зерттеу.

A110. Практик маманның процедураларды таңдауына әсер етуі мүмкін факторларға негізгі пәннің сипаты, алынатын сенімділік деңгейі және болжамды пайдаланушылар мен өзара әрекеттесу серіктесінің ақпараттық қажеттіліктері, соның ішінде тиісті уақыт пен шығындар шектеулері жатады.

A111. Кейбір жағдайларда пәндік ISAE процедуралардың сипатына, мерзіміне және көлеміне әсер ететін талаптарды қамтуы мүмкін. Мысалы, пәндік ISAE белгілі бір процедуралардың сипатын немесе көлемін немесе белгілі бір тапсырма түріне күтілетін сенімділік деңгейін сипаттай алады. Мұндай жағдайларда да процедуралардың нақты сипатын, мерзімдері мен көлемін анықтау кәсіби пайымдаудың мәні болып табылады және нақты тапсырмаға байланысты.

A112. Кейбір жағдайларда маман объект туралы ақпараттың айтарлықтай бұрмалануы мүмкін аймақтарды анықтай алмайды. Мұндай салалар анықталғанына қарамастан, маман сенімділіктің жеткілікті деңгейін алу үшін процедураларды әзірлейді.

A113. Сенімділікті қамтамасыз ету тапсырмасы қайталанатын процесс болып табылады және жоспарланған процедуралардың анықтамасы негізделгеннен айтарлықтай ерекшеленетін ақпарат маманның назарына жетуі мүмкін. Практик маман жоспарланған процедураларды орындаған кезде, алынған дәлелдер одан қосымша процедураларды орындауды талап етуі мүмкін. Мұндай процедуралар есептегіштерге немесе бағалаушыларға тәжірибеші анықтаған мәселені зерттеуді және тақырып туралы ақпаратқа тиісті түзетулер енгізуді сұрай алады.

Кепілдіктерді қамтамасыз етуге шектеулі қатысу кезінде қосымша процедуралар қажет пе, жоқ па екендігін анықтау (Сілтеме: 49L - тармағы)

A114. Практик бұрмаланулар туралы білуі мүмкін, бұл оның кәсіби пікірінше, елеулі бұрмаланулардың болуының айқын белгісі емес. Келесі мысалдар қосымша процедуралар қажет болмауы мүмкін екенін көрсетеді, өйткені маманның кәсіби пікірі бойынша анықталған бұрмаланулар елеулі бұрмаланулардың болуының айқын белгісі емес:

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- Егер маңыздылығы 10 000 бірлікті құраса және маман ықтимал қателік 100 бірлікті құрауы мүмкін деп санаса, онда басқа сапалы факторлар болмаса, қосымша процедуралар қажет емес, өйткені елеулі бұрмалану қаупі осы тапсырма жағдайында қолайлы болуы мүмкін.
  - Егер елеулі бұрмалану мүмкін болатын салада процедуралар кешенін орындау кезінде көптеген сұрақтардың біріне жауап күткенге сәйкес келмесе, егер елеулі бұрмалану қаупі басқа процедуралардың нәтижелерін ескере отырып, тапсырманы орындау жағдайында қолайлы деңгейде болса, қосымша процедуралар қажет болмауы мүмкін.
- A115. Практик маманға зерттеу тақырыбы туралы ақпарат айтарлықтай бұрмалануы мүмкін деген болжам жасайтын бір немесе бірнеше фактілер белгілі болуы мүмкін. Төмендегі мысалдар қосымша процедуралар қашан қажет болуы мүмкін екенін көрсетеді, өйткені анықталған бұрмаланулар зерттеу тақырыбы бойынша ақпараттың айтарлықтай бұрмалануы мүмкін екенін көрсетеді:
- Талдамалық процедураларды орындау кезінде практик маман басқа тиісті ақпаратқа сәйкес келмейтін немесе күтілетін сомалардан немесе қатынастардан айтарлықтай ерекшеленетін ауытқуларды немесе қатынастарды анықтай алады.
  - Практик маман сыртқы көздерді талдау нәтижесінде мүмкін болатын елеулі бұрмаланулар туралы білуі мүмкін.
  - Егер қолданылатын критерийлер 10% қателікке жол берсе және нақты тест нәтижелері бойынша маман 9% қатені анықтаса, қосымша процедуралар қажет болуы мүмкін, өйткені бұл тапсырма жағдайында елеулі бұрмалану қаупі қолайсыз болуы мүмкін.
  - Егер талдамалық процедуралардың нәтижелері күтілетін шектерде болса, бірақ күтілетін мәннен асып кетуге жақын болса, қосымша процедуралар қажет болуы мүмкін, өйткені тапсырманы орындау кезінде елеулі бұрмалану қаупі қолайсыз болуы мүмкін.
- A116. Егер тапсырма шектеулі сенімділікпен орындалған жағдайда, практик маманның назарына тексеру объектісі туралы ақпарат айтарлықтай бұрмалануы мүмкін деген сұрақ туындаса, маман 49L тармағына сәйкес қосымша процедураларды әзірлеп, орындауы керек. және қосымша процедураларды орындаңыз. Қосымша процедуралар, мысалы, тиісті тұлғаларға сұраныстар жіберуді немесе осындай басқа процедураларды орындауды немесе осы жағдайларда сәйкес келетін басқа процедураларды орындауды қамтуы мүмкін.
- A117. Егер 49L-тармақта көзделген қосымша процедураларды орындағаннан кейін практик-маман осы мәселе (мәселелер) тақырып туралы ақпараттың елеулі бұрмалануына әкеп соқтырмайды немесе осы сұрақ (сұрақтар) елеулі бұрмалануға әкеп соқтырмайды деген қорытынды жасау үшін жеткілікті дәлелдер ала алмаса нысан туралы ақпараттың бұрмалануы, көлемнің шектелуі бар және 66-тармақта қолданылады.
- A118. Дәлелдемелер алу үшін қажетті қосымша процедуралардың сипаты, мерзімі және көлемі туралы шешім қабылдағанда, елеулі бұрмалану ықтималдығы аз немесе елеулі бұрмаланудың бар-жоғын анықтау үшін практик маман, мысалы, келесі факторларды басшылыққа алады:
- Практик маманның орындалған процедуралардың нәтижелерін бағалауы нәтижесінде алынған ақпарат;
  - Практик маманның тапсырманы орындау барысында алған тапсырманың негізгі пәні мен басқа да мән-жайлары туралы жаңартылған түсінігі; және
  - Практик маманның мәселені шешуге қажетті дәлелдемелердің сенімділігі туралы пікірі, бұл маманның тақырып туралы ақпарат айтарлықтай бұрмалануы мүмкін деп санайды.
- Түзетілмеген бұрмалаулар (Сілтеме: 51, 65 тармақтар)*
- A119. Түзетілмеген бұрмаланулар олардың жеке немесе жиынтығында практик маманның қорытындысын қалыптастыру үшін маңызды екендігін бағалау мақсатында тапсырманы орындау барысында жинақталады (51-тармақты қара).
- A120. Практик маман бұрмаланулар шамалы болатын және жинақтауды қажет етпейтін соманы анықтай алады, өйткені практик маман мұндай сомалардың жинақталуы тақырып туралы ақпаратқа айтарлықтай әсер етпейді деп күтеді. «Анық тривиальды» - бұл «маңызды емес» деп айтудың басқа тәсілі емес. Анық тривиальды болып табылатын мәселелер 44-тармаққа сәйкес анықталған мәннен мүлдем басқа (аз) шама тәртібіне ие және олар жеке немесе жиынтықта қарастырылғанына және қандай да бір өлшем, сипат немесе мән-жайлар бойынша бағаланғанына қарамастан, анық маңызды емес мәселелер болып табылады. Егер бір немесе бірнеше сұрақтың анық емес екендігіне қатысты қандай да бір белгісіздік болса, онда мұндай сұрақ анық емес болып саналмайды.

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

Практик маманның маманы тапсырманы орындауға қашан тартылатыны туралы ойлар

Процедуралардың сипаты, мерзімі және көлемі (52-тармақты қара)

- A121. Сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма бойынша жұмыстың бір немесе бірнеше сарапшы жүргізетін маманның жұмысына қатысты процедуралардың сипатын, мерзімдерін және көлемін анықтауда келесі сұрақтар жиі маңызды (A70-тармақты қара):
- Тапсырма мәтініндегі сарапшы жұмысының маңыздылығы (A122 - A123 тармақтарын да қара);
  - Осы сарапшының жұмысына байланысты мәселенің сипаты;
  - Осы сарапшының жұмысы байланысты мәселеге қатысты елеулі бұрмалану тәуекелдері;
  - Практик маманды осы сарапшының бұрын жасаған жұмысымен таныстыру және практик маманның осы сарапшымен жұмыс істеу тәжірибесінің болуы;
  - Сарапшы практик маман фирманың сапа бақылауының саясаты мен процедураларына бағынады ма (сонымен қатар A124 - A125 тармақтарын қара).

Сарапшы практик маманның жұмысын біріктіру

A122. Қуәландыру тапсырмалары серіктес пен басқа да растау тобының мүшелерінің білімі мен дағдыларынан тыс арнайы білім мен дағдыларды қажет ететін және оларды шешу үшін сарапшы-практик маманның жұмысын пайдаланатын көптеген мәселелерді қамтуы мүмкін. Кейбір жағдайларда практик маман бір мәселе бойынша кеңес беру үшін тартылады, бірақ тапсырма контекстіндегі практик сарапшы жұмысының маңыздылығы неғұрлым жоғары болса, сарапшының пән бойынша сарапшылардың көпсалалы тобының және басқа да сертификаттау мамандарының құрамында жұмыс істеу ықтималдығы соғұрлым жоғары болады. Практик сарапшының жұмысы жалпы жұмысқа сипаты, мерзімі және көлемі бойынша неғұрлым көп интеграцияланған болса, сарапшы-практик пен сенімділікті қамтамасыз ететін басқа қызметкерлер арасындағы тиімді екіжақты байланыс соғұрлым маңызды болады. Тиімді екіжақты байланыс практик маманның жұмысын тапсырма бойынша басқа қызметкерлердің жұмысымен дұрыс интеграциялауға ықпал етеді.

A123. A71 тармағында атап өтілгендей, сарапшы-практик маманның жұмысын пайдаланған жағдайда, тапсырманы қабылдау немесе жалғастыру кезеңінде 52-тармақта көзделген кейбір процедураларды орындау орынды болуы мүмкін. Бұл, әсіресе, сарапшының жұмысы-практика басқа мамандардың жұмысымен толық интеграциялануы керек және сарапшының жұмысы - практика маманның тапсырманың алғашқы кезеңдерінде, мысалы, бастапқы жоспарлау және тәуекелдерді бағалау кезінде қолданылуы керек жағдайларда қолданылады.

Практик маман фирмасының саясаты мен процедураларының сапасын бақылау

A124. Практик маманның ішкі сарапшысы серіктес немесе қызметкер болуы мүмкін, оның ішінде уақытша қызметкерлер, тәжірибеші фирма болуы мүмкін, сондықтан ISQC 1 немесе басқа кәсіби талаптарға немесе ISQC1 сияқты қатаң заңнамалық немесе нормативтік талаптарға сәйкес осы фирманың сапаны бақылау саясаты мен процедуралары қолданылады. Сонымен қатар, практик маманның ішкі сарапшысы серіктес немесе қызметкер болуы мүмкін, оның ішінде уақытша, практик маман фирмамен сапаны бақылау саясаты мен процедураларын бөлісе алатын желілік фирма. Практик маманның сыртқы сарапшысы қызмет көрсету тобының мүшесі болып табылмайды және ISQC1 сипатталған сапаны бақылау саясаты мен процедураларына қолданылмайды.

A125. Егер фирма немесе басқа тараптар берген ақпарат басқаша көрсетпесе, мүдделі топтар фирманың сапасын бақылау жүйесіне сүйенуге құқылы. Мұндай сенім дәрежесі жағдайларға байланысты және практик маман келесі мәселелерге қатысты жүргізетін процедуралардың сипатына, мерзімдері мен көлеміне әсер етуі мүмкін:

- Жұмысқа қабылдау және оқыту бағдарламаларының арқасында құзыреттілік пен қабілеттілік.
- Тәжірибеші тараптың практик тарап сарапшысының объективтілігін бағалауы. Практик маманның ішкі сарапшыларына тиісті этикалық талаптар, оның ішінде тәуелсіздікке қатысты талаптар қолданылады.
- Практик маман сарапшы-практик жұмысының барабарлығын бағалауы. Мысалы, фирманың оқыту бағдарламалары практик маманның ішкі сарапшыларына олардың білімі мен дәлелдемелерді жинау процесі арасындағы байланысты барабар түсінуді қамтамасыз ете алады. Мұндай оқытуға және фирманың басқа процедураларына, мысалы, ішкі сарапшылардың жұмыс көлемін анықтау хаттамаларына сүйену фирма сарапшыларының жұмысының дұрыстығын бағалау процедураларының сипатына, мерзімдері мен көлеміне әсер етуі мүмкін.
- Мониторинг процестері арқылы нормативтік және заңнамалық талаптарды сақтау.
- Практик маманның сарапшысымен келісім.

Мұндай тәуелділік практик маманның осы ISAE талаптарын орындағаны үшін жауапкершілігін төмендетпейді.

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

Практик сарапшының құзыреттілігі, мүмкіндіктері және объективтілігі (Сілтеме: 52(a) тармағы)

A126. Сарапшының құзыреттілігі, қабілеттері және объективтілігі туралы ақпаратты әртүрлі көздерден алуға болады, мысалы:

- Сарапшының алдыңғы жұмысының жеке тәжірибесі.
- Сарапшының талқылаулары.
- Басқа практик мамандармен немесе сарапшының жұмысымен таныс тұлғалармен әңгімелесу.
- Сарапшының біліктілігін білу, оның кәсіби немесе салалық қауымдастыққа мүшелігі, практикалық қызметпен айналысу құқығына лицензия немесе сыртқы танудың басқа түрлері.
- Сарапшы жазған жарияланған жұмыстар немесе кітаптар.
- Сапаны бақылау фирмасының саясаты мен процедуралары (сондай-ақ A124-A125-тармақтарды қара).

A127. Практик мамандардан сертификаттау тапсырмасының барлық аспектілерін орындау үшін практик маманмен бірдей білім деңгейіне ие болу талап етілмесе де, жұмысы қолданылатын практик маманға тапсырма мақсатында тапсырылған жұмысты сәйкестендіру үшін тиісті ISAE стандартын жеткілікті түсіну қажет болуы мүмкін.

A128. Объективтілікке төнетін қауіптердің қолайлы деңгейде екенін бағалау сарапшының рөліне-практикаға және тапсырма контекстіндегі сарапшы жұмысының маңыздылығына байланысты болуы мүмкін. Кейбір жағдайларда қауіп төндіретін жағдайларды жою немесе қауіптерді қолайлы деңгейге дейін азайту үшін сақтық шараларын қолдану мүмкін болмауы мүмкін, мысалы, ұсынылған практик маман зерттеу тақырыбы бойынша ақпарат дайындауда маңызды рөл атқарған тұлға болған кезде.

A129. Сыртқы сарапшының практик маманның объективтілігін бағалау кезінде орынды болуы мүмкін:

- Тиісті тараптан (тараптардан) тиісті тараптың (тараптардың) сарапшының объективтілігіне әсер етуі мүмкін келген белгілі мүдделері немесе сыртқы сарапшы-практикпен қарым-қатынасы туралы сұрау салу.
- Сарапшымен кез келген қолданылатын кепілдіктерді, соның ішінде осы сарапшыға қолданылатын кәсіби талаптарды талқылаңыз және бұл кепілдіктер қауіптерді қолайлы деңгейге дейін төмендету үшін жеткілікті ме, жоқ па екендігін бағалау. Практик маманмен талқылауға сәйкес келетін мүдделер мен қарым-қатынастарға мыналар жатады:
  - Қаржылық мүдделер.
  - Іскерлік және жеке қатынастар.
  - Егер сыртқы сарапшы ұйым болып табылса, сарапшының басқа да қызметтерді, оның ішінде ұйымды ұсынуы.

Кейбір жағдайларда практик маманға сыртқы сарапшыдан тиісті тараппен немесе сарапшыға белгілі тараптармен кез-келген мүдделер немесе қатынастар туралы жазбаша өтініш алған жөн.

Практик сарапшысының құзыреті саласы туралы түсінік алу (Сілтеме: 52(b) тармағы)

A130. Сарапшы практик маманның құзыреттілігін жеткілікті түсіну тәжірибешіге мүмкіндік береді:

- (a) Практик маманның мақсаттары үшін сарапшы жұмысының сипатын, көлемін және мақсаттарын сарапшымен келісу; және
- (b) Практик маманның мақсаттары үшін осы жұмыстың орындылығын бағалау.

A131. Практик маманның түсінігіне қатысты сарапшының қызмет саласының аспектілері мыналарды қамтуы мүмкін:

- Бұл салаға мамандандыру саласындағы практик маман кіреді ме, ол тапсырмаға сәйкес келеді.
- Қандай да бір кәсіби немесе басқа стандарттар, сондай-ақ нормативтік немесе құқықтық талаптар қолданылады ма.
- Практик маман қандай болжамдар мен әдістерді, соның ішінде қажет болған жағдайда модельдерді пайдаланады және олар осы салада жалпы қабылданған және тапсырма жағдайында орынды ма.
- Практик маман пайдаланатын ішкі және сыртқы деректер немесе ақпарат түрі.

Практик маманның сарапшысымен келісімі (Сілтеме: 52(c) тармағы)

A132. Практик маманның практик маманның сарапшысымен келісімі келесі мәселелерді қамтуы мүмкін:

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- (a) Практик маманның және осындай сарапшының тиісті рөлдері мен міндеттері;
- (b) Практик маман мен осындай сарапшы арасындағы қарым-қатынастың сипаты, мерзімі және көлемі, оның ішінде осындай сарапшы ұсынуы тиіс кез келген есеп нысаны; және
- (c) Практик маманның құпиялылық талаптарын сақтау қажеттілігі.

A133. A125 тармақта көрсетілген мәселелер тәжірибеші мен сарапшы арасындағы келісімнің егжей-тегжейіне және формальдылығына, соның ішінде келісімді жазбаша түрде жасау керек пе, жоқ па, әсер етуі мүмкін. Практик маман мен практик маманның сыртқы сарапшысы арасындағы келісім көбінесе міндеттеме хат түрінде болады.

Сарапшы-практиктердің жұмысының барабарлығын бағалау (Сілтеме: 52(d) тармағы)

A134. Практик маманның мақсаттары үшін сарапшы жұмысының дұрыстығын бағалау кезінде келесі мәселелер маңызды болуы мүмкін:

- (a) Сарапшының қорытындылары мен қорытындыларының өзектілігі мен негізділігі және олардың басқа дәлелдемелерге сәйкестігі;
- (b) Егер сарапшының жұмысы елеулі болжамдар мен әдістерді пайдаланумен байланысты болса, онда осы болжамдар мен әдістердің осы жағдайларда орындылығы мен негізділігі; және
- (c) Егер сарапшының жұмысы сарапшының жұмысы үшін маңызды болып табылатын бастапқы деректерді пайдаланумен байланысты болса - бұл бастапқы деректердің өзектілігі, толықтығы және дәлдігі.

A135. Егер практик маман сарапшының жұмысы практик маманның мақсатына сәйкес келмейтінін анықтаса, онда практик маманның қолында келесі әрекеттер нұсқалары бар:

- (a) Сарапшы орындауы тиіс әрі қарайғы жұмыстың сипаты мен көлемін сарапшымен келісу; немесе
- (b) Жағдайларға сәйкес келетін қосымша процедураларды орындау.

Басқа маманның, жауапты маманның, бағалау жөніндегі сарапшының немесе ішкі аудитордың жұмысы (Сілтеме: 53-55 тармақтар)

A136. A121-A135 тармақтары практик сарапшының жұмысын пайдалану контекстінде жазылғанымен, олар басқа практик маманның, жауапты тараптың сарапшысының, есептегіш сарапшысының, бағалаушы сарапшының немесе ішкі аудитордың жұмысын пайдалануға қатысты пайдалы нұсқаулық бола алады.

Жазбаша өтініштер (Сілтеме: 56-тармақ)

A137. Ауызша мәлімдемелерді жазбаша растау практик маман мен тиісті тарап (тараптар) арасындағы түсініспеушілік ықтималдығын азайтады. Практик маман жазбаша куәландыруды сұрайтын тұлға (тұлғалар) әдетте жоғары басшылықтың мүшесі немесе басқаруға жауапты тұлға болып табылады, мысалы, тиісті тараптың (тараптардың) басқару құрылымы мен басшылығына байланысты, ол юрисдикция мен ұйымға байланысты өзгеруі мүмкін, әртүрлі мәдени және құқықтық ерекшеліктер сияқты факторларды көрсетеді, сондай-ақ мүліктің мөлшері мен сипаттамалары.

A138. Басқа қажетті жазбаша куәліктер мыналарды қамтуы мүмкін:

- Тиісті тарап немесе тараптар кез-келген түзетілмеген бұрмаланулардың салдары жеке де, жиынтықта да тақырып туралы ақпарат үшін маңызды емес деп санайды ма. Мұндай мәселелердің қысқаша мазмұны әдетте жазбаша ұсынымға енгізіледі немесе қоса беріледі;
- Елеулі бағалауларды жасау кезінде пайдаланылған Елеулі жорамалдардың негізділігі;
- Жауапты тарап (тараптар) ішкі бақылау жүйесінің тапсырмаға қатысы бар, анық тривиальды және елеусіз болып табылмайтын және жауапты тарап (тараптар) олар туралы білетін кез келген кемшіліктері туралы практика маманға не хабарлады; және
- Егер тиісті тарап практик маман болып табылмаса, онда тиісті тарап объект үшін жауапкершілікті таниды.

A139. Жауапты тараптың (тараптардың) куәліктері практик маман қол жетімді болуы мүмкін деп санайтын басқа дәлелдерді алмастыра алмайды. Жазбаша ұсыныстар қажетті дәлел болғанымен, олар өздері қарастыратын мәселелер бойынша жеткілікті тиісті дәлел болып табылмайды. Сонымен қатар, маманның сенімді жазбаша сенімділікке ие болуы оның алған басқа дәлелдерінің сипаты мен көлеміне әсер етпейді.

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

Сұрау салынған жазбаша ұсынымдар берілмеген немесе сенімсіз (Сілтеме: 60-тармақ)

A140. Практик маман сұралған жазбаша өтініштерді ала алмайтын жағдайларға мыналар жатады, бірақ олармен шектелмейді:

- Жауапты тарап тиісті өлшеу немесе бағалау жүргізу үшін үшінші тарапты тартады, содан кейін тақырып бойынша алынған ақпаратқа кепілдік беру үшін практик маманын тартады. Осы жағдайлардың кейбірінде, мысалы, есеп беруші тарап есептегішпен немесе бағалаушымен тұрақты қарым-қатынаста болған кезде, есеп беруші тарап есептегішпен немесе бағалаушымен сұралған жазбаша кепілдіктер беру туралы келісе алады немесе есеп беруші тарап мұндай кепілдіктерді бере алады, егер есеп беруші тараптың бұл үшін ақылға қонымды негіздері болса, бірақ басқа жағдайларда бұл мүмкін және болмайды.
- Болжалды пайдаланушы жалпыға қолжетімді ақпаратқа қатысты кепілдіктер беру жөніндегі тапсырманы орындау үшін практик маманды тартады, бірақ жауапты тараптың жазбаша кепілдіктер беру туралы практик маманның сұрауына жауап беруін қамтамасыз ету үшін жауапты тараппен жеткілікті қарым-қатынасы жоқ.
- Ақпараттың дұрыстығын растау жөніндегі тапсырма есептегіштің немесе тексерушінің еркіне қарсы орындалады. Бұл, мысалы, сот шешімі бойынша тапсырма орындалған жағдайда немесе мемлекеттік секторда жұмыс істейтін маманнан заң шығарушы немесе басқа құзыретті органдар белгілі бір тапсырманы орындауды талап еткен жағдайда болуы мүмкін.

Осы немесе осыған ұқсас жағдайларда практик маман оның қорытындысын негіздеу үшін қажетті дәлелдерге қол жеткізе алмауы мүмкін. Бұл жағдайда осы ISAE-нің 66-тармағы қолданылады.

Есепті күннен кейінгі оқиғалар (Сілтеме: 61-тармақ)

A141. Кейінгі оқиғаларды қарастыру кейбір тапсырмаларда тапсырма тақырыбының сипатына байланысты сенімділікті қамтамасыз ету үшін маңызды болмауы мүмкін. Мысалы, егер тапсырма белгілі бір күнге арналған статистикалық мәліметтердің дәлдігі туралы қорытындыны қажет етсе, сол күн мен кепілдік туралы есеп беру күні арасындағы оқиғалар бұл қорытындыға әсер етпеуі немесе есепте немесе қаржылық есептілікте жариялауды қажет етпеуі мүмкін.

A142. 61-тармақта атап өтілгендей, практик маман есеп жасалған күннен кейін зерттеу пәні бойынша ақпаратқа қатысты қандай да бір процедураларды орындауға міндетті емес. Алайда, егер есеп жасалған күннен кейін практик маманға есеп жасалған күні маманға белгілі болса, оны есепті қайта қарауға мәжбүр етуі мүмкін екендігі туралы белгілі болса, маман бұл мәселені тиісті тараппен (тараптармен) талқылауы немесе осы жағдайларда орынды басқа әрекеттерді жасауы керек.

Басқа да ақпарат (Сілтеме: 62-тармақ)

A143. Практик маман елеулі сәйкессіздікті анықтаған кезде немесе оған фактілердің елеулі бұрмалануы туралы белгілі болған кезде орынды болуы мүмкін басқа әрекеттерге фактілерді бұрмалау жатады, бірақ олармен шектелмейді, мысалы

- Тиісті тараптан (тараптардан) білікті үшінші тараппен, мысалы, тиісті тараптың (тараптардың) заңгерімен кеңесуді талап ету.
- Әр түрлі әрекеттердің салдары туралы заңгерлік кеңес алу.
- Үшінші тараптармен байланыс (мысалы, реттеуші органмен).
- Аяқтау туралы есептен бас тарту.
- Егер қолданыстағы заңнамамен немесе нормативтік актілермен рұқсат етілсе, тапсырманы орындаудан бас тарту.
- Сенімділік туралы есепте айтарлықтай сәйкессіздікті сипаттау.

Қолданылатын критерийлердің сипаттамасы (Сілтеме: 63-тармақ)

A144. Қолданылатын критерийлердің сипаттамасы болжамды пайдаланушыларды зерттеу пәні бойынша ақпараттың негіздері туралы хабардар етеді және әртүрлі критерийлер арасында зерттеу пәні бойынша ақпаратта қандай да бір мәселелерді қалай қарауға болатынына қатысты айтарлықтай айырмашылықтар болған жағдайларда ерекше маңызды.

A145. Зерттеу пәні туралы ақпарат белгілі бір қолданыстағы критерийлерге сәйкес дайындалды деген мәлімдеме, егер зерттеу пәні туралы ақпарат қолданыстағы критерийлердің барлық тиісті талаптарына сәйкес келсе ғана орынды болады.

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

A146. Дәл емес нақтылау немесе шектеу тұжырымдамалары бар қолданылатын критерийлердің сипаттамасы (мысалы, «Тақырып туралы ақпарат негізінен XYZ талаптарына сәйкес келеді») барабар сипаттама емес, өйткені ол тақырып туралы ақпаратты пайдаланушыларды адастыруы мүмкін.

Кепілдік туралы қорытындыны қалыптастыру

Дәлелдемелердің жеткіліктілігі мен орындылығы (Сілтеме: 12(i), 64-тармақтары)

A147. Дәлелдемелер маманның қорытындысын және растау туралы есепті негіздеу үшін қажет. Олар кумулятивтік сипатта болады және негізінен тапсырманы орындау барысында орындалған процедуралар нәтижесінде алынады. Дегенмен, олар басқа көздерден алынған ақпаратты қамтуы мүмкін, мысалы, алдыңғы тапсырмалардан (практик маман алдыңғы тапсырмадан бастап оның ағымдағы тапсырма үшін маңыздылығына әсер етуі мүмкін өзгерістер болғанын анықтаған жағдайда) немесе фирманың тұтынушыларды қабылдау және сақтау сапасын бақылау процедураларынан. Дәлелдемелер тиісті тараптың (тараптардың) ішіндегі және сыртындағы көздерден алынуы мүмкін. Дәлел ретінде пайдаланылуы мүмкін ақпаратты тиісті тарап (тараптар) жалдаған немесе тартқан сарапшы да дайындай алады. Дәлелдемелер тиісті ақпараттың қандай да бір аспектілерін растайтын және нығайтатын ақпаратты, сондай-ақ тиісті ақпараттың қандай да бір аспектілеріне қайшы келетін кез келген ақпаратты қамтиды. Сонымен қатар, кейбір жағдайларда ақпараттың жоқтығын (мысалы, тиісті тараптың (тараптардың) сұралған ұсынысты беруден бас тартуы) практик маман пайдаланады, сондықтан да дәлел болып табылады. Практик маманның сенімділік туралы қорытынды жасау жұмысының көп бөлігі дәлелдемелерді алу және бағалау болып табылады.

A148. Дәлелдемелердің жеткіліктілігі мен орындылығы өзара байланысты. Жеткіліктілік-дәлелдемелер санының өлшемі. Қажетті дәлелдемелердің санына тақырып туралы ақпараттың айтарлықтай бұрмалану қаупі әсер етеді (тәуекелдер неғұрлым жоғары болса, соғұрлым көп дәлел қажет болады) және сол дәлелдемелердің сапасы (сапа неғұрлым жоғары болса, соғұрлым аз дәлел қажет болуы мүмкін). Дегенмен, көбірек дәлелдер алу олардың сапасының төмендігін өтемеуі мүмкін.

A149. Барабарлық - бұл дәлелдемелердің сапасының өлшемі, яғни маманның тұжырымдарын негіздеу үшін олардың орындылығы мен сенімділігі. Дәлелдердің сенімділігі олардың қайнар көзі мен сипатына, сондай-ақ олар алынған нақты жағдайларға байланысты. Әр түрлі дәлелдемелердің сенімділігі туралы жалпылама тұжырымдар жасауға болады, бірақ мұндай жалпылау айтарлықтай ерекшеліктерге ие. Дәлелдемелер тиісті тарапқа (тараптарға) қатысты сыртқы көздерден алынған болса да, олардың сенімділігіне әсер ететін жағдайлар болуы мүмкін. Мысалы, сыртқы көзден алынған дәлелдер, егер дереккөзде жеткілікті білім немесе объективтілік болмаса, сенімсіз болуы мүмкін. Ерекшеліктердің болу мүмкіндігін мойындай отырып, дәлелдердің сенімділігіне қатысты келесі жалпылау жасауға болады:

- Дәлелдер, егер олар тиісті тарапқа (тараптарға) жатпайтын көздерден алынған болса, сенімдірек болады.
- Егер тиісті бақылау тиімді болса, үйде алынған дәлелдер сенімдірек болады.
- Практик маман тікелей алған дәлелдер (мысалы, бақылау құралдарын қолдануды бақылау) жанама түрде немесе қорытынды жасау арқылы алынған дәлелдерге қарағанда (мысалы, бақылау құралдарын қолдану туралы сұрау арқылы) сенімдірек.
- Дәлелдер қағаз түрінде, электронды түрде немесе басқа ақпарат құралдарында болсын, құжаттық түрде ұсынылған кезде сенімдірек болады (мысалы, қазіргі заманғы жазбаша кездесу туралы есеп, әдетте, талқыланған нәрсе туралы кейінгі ауызша әңгімеге қарағанда сенімдірек).

A150. Әдетте, практик маман әр түрлі көздерден немесе әр түрлі типтерден алынған дәйекті дәлелдерден жеке қарастырылған дәлелдерге қарағанда көбірек сенімділік алады. Сонымен қатар, әртүрлі көздерден немесе әртүрлі сипаттағы дәлелдемелерді алу жеке дәлелдердің сенімді емес екенін көрсетуі мүмкін. Мысалы, тиісті тараптан (тараптардан) тәуелсіз дереккөзден алынған растайтын ақпарат маманның тиісті тараптың (тараптардың) ұсынуының дұрыстығына деген сенімін арттыра алады. Керісінше, егер бір көзден алынған дәлелдер басқа көзден алынған дәлелдерге қайшы келсе, маман сәйкессіздікті жою үшін қандай қосымша процедуралар қажет екенін анықтайды.

A151. Тиісті дәлелдемелерді алу тұрғысынан, белгілі бір кезеңдегі ақпараттың сенімділігіне қарағанда, белгілі бір уақыт кезеңіндегі ақпараттың сенімділігіне қарағанда, белгілі бір кезеңдегі ақпараттың сенімді болу қиынырақ болады. Сонымен қатар, тұжырымдар әдетте тапсырмамен қамтылған кезеңмен шектеледі; практик маман болашақта процестің аталған жолмен жұмыс істей беретіндігі туралы қорытынды жасамайды.

A152. Практик маманның қорытындысын растайтын тиісті дәлелдердің жеткілікті саны алынды ма деген сұрақ кәсіби пікірдің тақырыбы болып табылады.

A153. Кейбір жағдайларда практик маман жоспарланған процедуралардан күткен жеткілікті немесе тиісті дәлелдерді алмады. Мұндай жағдайларда практик маман орындалған процедуралар нәтижесінде алынған дәлелдер тақырып туралы ақпарат туралы қорытынды жасау үшін жеткіліксіз және орынды деп санайды. Практик маман:

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- Орындалған процедуралардың қолданылу мерзімін ұзартуы; немесе
- Практик маман осы жағдайларда қажет деп санайтын басқа процедураларды орындауы мүмкін.

Егер осы процедуралардың ешқайсысы осы жағдайларда іс жүзінде мүмкін болмаса, маман қорытынды жасау үшін жеткілікті дәлелдер ала алмайды. Мұндай жағдай маманға 49L тармағында сипатталғандай, тексеру тақырыбы туралы ақпарат айтарлықтай бұрмалануы мүмкін деп санайтын мәселе (сұрақтар) туралы білмесе де туындауы мүмкін.

Дәлелдемелердің жеткіліктілігі мен орындылығын бағалау (Сілтеме: 65-тармақ)

A154. Сенімділікті растау тапсырмасы жинақталған және қайталанатын процесс болып табылады. Практик маман жоспарланған процедураларды орындаған кезде, алынған дәлелдер маманды басқа жоспарланған процедуралардың сипатын, мерзімін немесе көлемін өзгертуге мәжбүр етуі мүмкін. Практик маманның назарына күтілген және жоспарланған процедуралар негізделгеннен айтарлықтай ерекшеленетін ақпарат жетуі мүмкін. Мысалы:

- Практик маман анықтаған бұрмаланулардың көлемі маманның белгілі бір ақпарат көздерінің сенімділігі туралы кәсіби пікірін өзгерте алады.
- Практик маман тиісті ақпараттағы сәйкессіздіктер, қарама-қайшы немесе жоқ дәлелдер туралы білуі мүмкін.
- Егер талдамалық процедуралар тапсырманың соңында орындалса, бұл процедуралардың нәтижелері бұрын танылмаған елеулі бұрмалану қаупін көрсетуі мүмкін.

Мұндай жағдайларда маманға жоспарланған процедураларды қайта қарау қажет болуы мүмкін.

A155. Тиісті дәлелдің не екендігі туралы практик маманның кәсіби пікіріне келесі факторлар әсер етеді

- Ықтимал бұрмаланудың маңыздылығы және оның тақырып туралы ақпаратқа жеке-жеке және басқа ықтимал бұрмаланулармен бірге айтарлықтай әсер ету ықтималдығы.
- Елеулі бұрмаланудың белгілі тәуекелін жою үшін тиісті тарап (тараптар) қабылдаған шаралардың тиімділігі.
- Алдыңғы растау тапсырмалары барысында алынған ұқсас ықтимал бұрмаланулармен жұмыс тәжірибесі.
- Нақты бұрмалануларды анықтауды қоса алғанда, орындалған процедуралардың нәтижелері.
- Қолда бар ақпараттың көзі мен сенімділігі.
- Дәлелдердің сенімділігі.
- Тиісті тарапты (тараптарды) және оның айналасын түсіну.

Аудит көлемін шектеу (Сілтеме: 26, 66 тармақтар)

A156. Көлемнің шектелуі салдарынан туындауы мүмкін:

- (a) Тиісті тарапқа (тараптарға) тәуелді емес мән-жайлар. Мысалы, практик маман талдауы керек деп санайтын құжаттама кездейсоқ жойылуы мүмкін;
- (b) Практик маманның жұмысының сипатына немесе мерзіміне байланысты жағдайлар. Мысалы, практик маманның пікірінше, практик маманның жұмысы басталғанға дейін байқалуы керек физикалық процесс; немесе
- (c) Практик маманға жауапты тарап, есептегіш немесе бағалаушы немесе қатысушы тарап қоятын шектеулер, мысалы, маманға осы жағдайларда қажет деп санайтын процедураны орындауға кедергі келтіруі мүмкін. Мұндай шектеулер тапсырмаға басқа да әсер етуі мүмкін, мысалы, практик маманның тапсырма тәуекелін қарауы және тапсырманы қабылдау және жалғастыру.

A157. Белгілі бір процедураны орындай алмау, егер маман балама процедураларды орындау арқылы жеткілікті дәлелдер ала алса, көлемнің шектелуі болып табылмайды.

A158. Сенімділігі шектеулі тапсырма шеңберінде орындалатын процедуралар, анықтамасы бойынша, ақылға қонымды сенімділікпен тапсырма үшін талап етілетіндерге қарағанда шектеулі. Сенімділігі шектеулі тапсырманы қабылдағанға дейін белгілі шектеулер тапсырманың шарттары сенімділікпен орындалғанын, атап айтқанда тапсырманың дәлелдемелерге қол жеткізу (24(b)(iv) тармағын қараңыз) және ұтымды мақсат (24(b)(vi) тармағын қараңыз) сипаттамаларына ие екендігін анықтау кезінде ескеріледі. Егер кепілдігі шектеулі тапсырма қабылданғаннан кейін тиісті

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

тарап (тараптар) қосымша шектеу қойса, егер бас тартуға қолданыстағы заңнамамен немесе нормативтік актілермен рұқсат етілсе, тапсырманы орындаудан бас тарту орынды болуы мүмкін.

Қауіпсіздік кепілдіктері туралы баяндама дайындау

Қауіпсіздік кепілдігі туралы есеп нысаны (Сілтеме: 67-68 тармақтар)

- A159. Қорытындыларды ауызша және басқа да білдіру формалары оларды жазбаша есеппен күшейтпестен дұрыс түсінілмеуі мүмкін. Сондықтан, практик маман ауызша есеп беру немесе таңбаны пайдалану кезінде кез келген уақытта оңай қол жетімді болатын жазбаша растау есебін ұсынбай, ауызша есептерді немесе таңбаларды пайдаланатын есептерді бермейді. Мысалы, таңба интернетте орналастырылған жазбаша растау есебіне гиперсілтеме болуы мүмкін.
- A160. Осы ISAE барлық сертификаттау тапсырмалары бойынша стандартталған есеп беру форматын қажет етпейді. Оның орнына ол сенімділік туралы есепте болуы керек негізгі элементтерді анықтайды. Қуәландыру туралы есептер тапсырманың нақты мән-жайларын ескере отырып жасалады. Практик маман кепілдік туралы есептің анықтығы мен оқылуын жақсарту үшін тақырыптарды, элемент нөмірлерін, қалың мәтін сияқты типографиялық құралдарды және басқа механизмдерді қолдана алады.
- A161. Практик маман ақпаратты мақсатты пайдаланушыларға тиімді жеткізуді қамтамасыз ету үшін «қысқаша» немесе «егжей-тегжейлі» есеп формасын қолдана алады. «Қысқа формадағы» есептер әдетте тек негізгі элементтерді қамтиды. «Ұзақ» есептерде маманның тұжырымдарына әсер етпейтін басқа ақпарат пен түсініктемелер бар. Негізгі элементтерден басқа, ұзақ есептерде тапсырманың шарттары, қолданылатын критерийлер, тапсырманың нақты аспектілеріне қатысты тұжырымдар, маманның және тапсырмаға қатысқан басқа тұлғалардың біліктілігі мен тәжірибесі туралы мәліметтер, маңыздылық деңгейлерін ашу және басқа ақпарат егжей-тегжейлі сипатталуы мүмкін. Практик маманға мұндай ақпаратты болжамды пайдаланушылардың ақпараттық қажеттіліктері тұрғысынан берудің маңыздылығын қарастыру пайдалы болып көрінуі мүмкін. 68-тармақтың талаптарына сәйкес қосымша ақпарат практик маманның қорытындысынан нақты бөлінген және ол осы тұжырымды төмендетуге арналмағаны түсінікті етіп тұжырымдалған.

Сенімділікті тексеру туралы қорытынды

Атауы (Сілтеме: 69(a) тармағы)

- A162. Тиісті атау аяқтау туралы есептің сипатын анықтауға және оны басқа тұлғалар шығарған есептерден ажыратуға көмектеседі, мысалы, практик маманмен бірдей этикалық талаптарға жауап бермейтіндер.

Адресат (Сілтеме: 69 (b) тармағы)

- A163. Адресат - бұл кепілдік туралы есеп жіберілген тарап немесе тараптар. Әдетте, аяқтау туралы есеп өзара әрекеттесу серіктесіне жіберіледі, бірақ кейбір жағдайларда басқа болжамды пайдаланушылар болуы мүмкін.

Пәндік ақпарат және негізгі тақырып (Сілтеме: 69 (c) тармағы)

- A164. Объект туралы ақпаратты және егер қажет болса, негізгі объектіні анықтау және сипаттау мыналарды қамтуы мүмкін, мысалы

- Негізгі объектіні өлшеу немесе бағалау жататын уақыт немесе уақыт кезеңі.
- Егер қажет болса, негізгі объект жататын жауапты тараптың немесе жауапты тараптың құрамдас бөлігінің атауы.
- Болжамды пайдаланушыларға белгілі болуы керек негізгі объектінің сипаттамаларын немесе ол туралы ақпаратты және осы сипаттамалардың қолданыстағы критерийлерге сәйкес базалық объектіні өлшеу немесе бағалау дәлдігіне немесе қолда бар дәлелдердің сенімділігіне қалай әсер етуі мүмкін екенін түсіндіру. Мысалы:
  - Пән туралы ақпараттың сандық, объективті және субъективті немесе тарихи және перспективалық деңгеймен салыстырғанда сапалық дәрежесі.
  - Бір кезеңнен екінші кезеңге тақырып бойынша ақпараттың салыстырмалылығына әсер ететін негізгі тақырыптағы немесе тапсырманың басқа жағдайларындағы өзгерістер.

Қолданылатын критерийлер (Сілтеме: 69 (d) тармағы)

- A165. Сенімділік туралы есепте негізгі объект өлшенген немесе бағаланған қолданыстағы критерийлер көрсетіледі, осылайша болжамды пайдаланушылар маманның қорытындысы нені негіздейтінін түсіне алады. Кепілдік туралы есеп, егер олар зат туралы ақпаратқа енгізілген болса немесе қол жетімді көзден басқа жолмен қол жетімді болса, қолданылатын критерийлерді қамтуы немесе сілтеме жасауы мүмкін. Ақпаратты ашу осы жағдайларда орынды болуы мүмкін:

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- Қолданылатын критерийлердің қайнар көзі, сондай-ақ қолданыстағы критерийлердің заңда немесе нормативтік актіде бекітілгендігі немесе уәкілетті немесе танылған сараптамалық органдар ашық процедура нәтижесінде шығарылғаны, яғни олар негізгі тақырып контекстінде белгіленген критерийлер болып табылатындығы (және егер жоқ болса, олардың неге сәйкес деп саналатындығын сипаттау).
- Қолданылатын критерийлер әдістерді таңдауға мүмкіндік берсе, қолданылатын өлшеу немесе бағалау әдістері.
- Осы тапсырма жағдайында қолданылатын критерийлерді қолдану кезінде жасалған кез-келген маңызды түсіндірмелер.
- Қолданылған өлшеу немесе бағалау әдістерінде өзгерістер болды ма.

Ажыратылмайтын шектеулер (Сілтеме: 69 (e) тармағы)

A166. Кейбір жағдайларда сенімділік есебінің болжамды пайдаланушыларына тән шектеулер жақсы түсініледі деп күтуге болады, ал басқа жағдайларда сенімділік есебінде оларға нақты сілтеме жасаған жөн. Мысалы, ішкі бақылаудың тиімділігін растау туралы есепте өткен кезеңдердегі тиімділікті бағалау болашақ кезеңдерге жатпайтынын ескеру орынды болуы мүмкін, себебі ішкі бақылау жағдайлардың өзгеруіне немесе саясат пен процедуралардың сақталу дәрежесінің нашарлауына байланысты жеткіліксіз болуы мүмкін.

Нақты мақсат (Сілтеме: 69 (f) тармағы)

A167. Кейбір жағдайларда базалық объектіні өлшеу немесе бағалау үшін қолданылатын критерийлер белгілі бір мақсатта жасалуы мүмкін. Мысалы, реттеуші орган белгілі бір ұйымдардан реттеу мақсатында әзірленген нақты қолданылатын критерийлерді қолдануды талап етуі мүмкін. Түсініспеушіліктерді болдырмау үшін практик маман оқырманның назарын осы фактіге аударады, сондықтан ақпарат кез-келген басқа мақсатта жарамсыз болуы мүмкін.

A168. 69(f) тармағында қарастырылған ақпаратты ашудан басқа, практик маман Сертификаттау туралы есеп тек нақты пайдаланушыларға арналғанын көрсетуді орынды деп санауы мүмкін. Тапсырманың мән-жайларына байланысты, мысалы, белгілі бір юрисдикцияның заңдары немесе ережелері, бұған сенімділік туралы есепті таратуды немесе пайдалануды шектеу арқылы қол жеткізуге болады. Есеп осылай шектелуі мүмкін болса да, белгілі бір пайдаланушыға немесе мақсатқа қатысты шектеулердің болмауы практик маманның сол пайдаланушыға немесе мақсатқа қатысты заңды жауапкершілігі бар екенін көрсетпейді. Заңды жауапкершіліктің болуы әр нақты жағдайдың заңды жағдайларына және тиісті юрисдикцияға байланысты.

Жауапкершілік саласы (Сілтеме: 69(g) тармағы)

A169. Салыстырмалы жауапкершілікті анықтау болжамды пайдаланушыларға жауапты тараптың негізгі объектіге жауапты екенін, есептегіш немесе бағалаушы объектіні қолданыстағы критерийлерге сәйкес өлшеуге немесе бағалауға жауапты екенін және практик маманның рөлі объектіге қатысты ақпарат туралы тәуелсіз қорытынды жасау екенін хабарлайды.

ISAE 3000 (Қайта қаралған) және нақты ISAE бойынша міндеттемелерді орындау (Сілтеме: 69(h) тармағы)

A170. Егер белгілі бір тақырыпқа қатысты ISAE тек тақырып бойынша ақпараттың бір бөлігіне қатысты болса, белгілі бір тақырыпқа қатысты ISAE-ге де, берілген ISAE-ге де сілтеме жасау орынды болуы мүмкін.

A171. Дәл емес нақтылау немесе шектеу сөздері бар мәлімдеме (мысалы, «Тапсырма ISAE 3000 (Қайта қаралған) негізінде орындалды») кепілдік есептерін пайдаланушыларды адастыруы мүмкін.

Сапаны бақылаудың қолданылатын талаптары (Сілтеме: 69 (i) тармағы)

A172. Төменде сапаны бақылауға қойылатын талаптарға қатысты мәлімдеменің мысалы келтірілген:

Фирма Халықаралық сапаны бақылау стандартын 1 қолданады және сәйкесінше этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтау бойынша құжатталған саясаттар мен процедураларды қамтитын сапаны бақылаудың кешенді жүйесін қолдайды.

Тәуелсіздікті және басқа да этикалық талаптарды сақтау (Сілтеме: 69 (j) тармағы)

A173. Төменде әдеп талаптарының тұтануға қатысты қатысты мәлімдеменің мысалы келтірілген:

Біз адалдық, объективтілік, Кәсіби құзыреттілік және тиісті тексеру, құпиялылық және кәсіби мінез-құлықтың іргелі принциптеріне негізделген *Халықаралық кәсіби бухгалтерлер этикасы кодексінің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) (IESBA кодексі)* тәуелсіздік талаптарын және басқа да этикалық талаптарын орындадық.

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

Атқарылған жұмыс туралы қысқаша ақпарат (Сілтеме: А6, 69 (k) тармақтары)

- A174. Орындалған жұмыстың қысқаша мазмұны болжамды пайдаланушыларға маманның қорытындысын түсінуге көмектеседі. Көптеген тапсырмалар үшін процедуралардың шексіз өзгеруі теориялық тұрғыдан мүмкін. Алайда, іс жүзінде оларды нақты және нақты айту қиын. Халықаралық аудит стандарттары және ақпараттың дұрыстығын растау кеңесі шығарған басқа да беделді ұсыныстар түйіндемені дайындау кезінде мамандарға пайдалы болуы мүмкін.
- A175. Егер ISAE - дің ешқайсысында белгілі бір негізгі пәнге арналған процедуралық нұсқаулық болмаса, түйіндеме орындалған жұмыстың егжей-тегжейлі сипаттамасын қамтуы мүмкін. Мүмкін, түйіндемеде орындалған жұмыс қолданыстағы критерийлердің орындылығын бағалауды қамтығандығы туралы мәлімдеме енгізген жөн.
- A176. Шектеулі сенімділік тапсырмасында орындалған жұмыстың қысқаша сипаттамасы әдетте ақылға қонымды сенімділікке қарағанда егжей-тегжейлі болып табылады және орындалған жұмыстың шектеулерін көрсетеді. Себебі, орындалған процедуралардың сипаты, мерзімі және көлемі орындалған процедуралардың нәтижесінде тәжірибешіге белгілі болған маңызды мәселе, ол тақырып туралы ақпарат айтарлықтай бұрмаланған деп санайтын себеп болып табылатындығын білдіретін нысанда көрсетілген қорытындыны түсіну үшін қажет. Сондай-ақ, орындалған жұмыстың қысқаша сипаттамасында ақылға қонымды сенімділік тапсырмасы аясында орындалуы керек белгілі бір процедуралар орындалмағанын көрсету орынды болуы мүмкін. Алайда, мұндай процедуралардың барлығын толық көрсету мүмкін болмауы мүмкін, өйткені практик маманның тапсырмасының тәуекелін түсіну және есепке алу ақылға қонымды сенімділікке қарағанда аз.
- A177. Орындалған жұмыстардың түйіндемесінің егжей-тегжейлі деңгейін анықтау кезінде ескеру қажет факторларға мыналар кіруі мүмкін
- Ұйымға тән жағдайлар (мысалы, салаға тән жағдаймен салыстырғанда ұйым қызметінің басқа сипаты).
  - Орындалған процедуралардың сипаты мен көлеміне әсер ететін осы тапсырмаға тән жағдайлар.
  - Нарықтық тәжірибеге немесе қолданылатын заңнамаға немесе нормативтік актілерге негізделген есепте ұсынылуы тиіс егжей-тегжейлі деңгейге қатысты болжамды пайдаланушылардың күтулері.
- A178. Түйіндеменің объективті түрде жазылуы маңызды, бұл болжамды пайдаланушыларға маманның қорытындысының негізі ретінде қандай жұмыс жасалғанын түсінуге мүмкіндік береді. Көп жағдайда бұл бүкіл жұмыс жоспарын егжей-тегжейлі көрсетуді қамтымайды, бірақ екінші жағынан, оның екіұштылықты тудыратын етіп көрсетілмеуі және оны асыра сілтейтін немесе безендіретін етіп жазылмауы маңызды.

Практик маманның қорытындысы (Сілтеме: 12(a) (i)а., 69 (l) тармақтары)

A179. Ақылға қонымды сенімділік тапсырмасына сәйкес нысанда көрсетілген тұжырымдардың мысалдары:

- Негізгі тақырып және қолданылатын критерийлер бойынша көрсетілген: «Біздің ойымызша, ұйым барлық маңызды аспектілерде XYZ заңын сақтайды».
  - Бұл негізгі тақырып және қолданылатын критерийлер тұрғысынан көрсетілген кезде: «Біздің ойымызша, компанияның қаржылық нәтижелерінің болжамы XYZ критерийлері негізінде барлық маңызды аспектілерде тиісті түрде дайындалған»; немесе
  - Тиісті тараптың мәлімдемесі түрінде: «Біздің ойымызша, компания XYZ заңнамасын барлық маңызды аспектілерде сенімді түрде сақтайды деген [тиісті тараптың] мәлімдемесі» немесе «Біздің ойымызша, тиімділіктің негізгі көрсеткіштері XYZ критерийлеріне сәйкес барлық маңызды аспектілерде сенімді түрде ұсынылған [тиісті тараптың] мәлімдемесі аспектілері».
- A180. Егер болжамды пайдаланушылар білуі керек негізгі объектінің нақты сипаттамаларын түсіндіретін болса, практик маманның қорытындысын оқуы керек контекст туралы болжамды пайдаланушыларға хабарлау орынды болуы мүмкін. Мысалы, маманның қорытындысында «Берілген қорытынды осы тәуелсіз сенімділік туралы есептің басқа бөлімдерінде сипатталған сұрақтарға негізделген» сияқты тұжырым болуы мүмкін.
- A181. Сенімділігі шектеулі тапсырмаға сәйкес келетін формада көрсетілген тұжырымдардың мысалдары мыналарды қамтиды:
- Негізгі пән және қолданылатын критерийлер бойынша көрсетілген: «Орындалған процедуралар мен алынған дәлелдер негізінде [ұйым] барлық маңызды аспектілерде XYZ Заңын сақтамады деп санайтын ештеңе біздің назарымызға жете алмады»
  - Тақырып және қолданылатын критерийлер туралы ақпаратты білдірген кезде: «Орындалған процедуралар мен алынған дәлелдер негізінде біз оларды XYZ критерийлеріне сәйкес келтіру үшін тиімділіктің негізгі көрсеткіштерін бағалауға енгізілуі керек қандай да бір елеулі өзгерістер туралы білмейміз».

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- Тиісті Тараптың мәлімдемесі ретінде көрсетілген кезде: «Орындалған процедуралар мен алынған дәлелдер негізінде біз [тиісті Тараптың] XYZ заңнамасын сақтайтындығы туралы мәлімдемесі барлық маңызды аспектілерде дұрыс емес деп санайтын ештеңе білмедік»

A182. Мысалы, негізгі сұрақтарға қатысты пайдалы болуы мүмкін өрнек формалары келесілерді қамтиды:

- Сәйкестік тапсырмалары үшін - «сәйкес» немесе «оған сәйкес».
- Қолданылатын критерийлер пән бойынша ақпаратты дайындау немесе ұсыну процесін немесе әдіснамасын сипаттайтын тапсырмалар үшін - «тиісті түрде дайындалған» .
- Қолданылатын критерийлер ақпаратты дұрыс ұсыну принциптерін қамтитын тапсырмалар үшін - «сенімді түрде баяндалған».

A183. Өзгертілген қорытындылар мен өзгертуге негіз болған сұрақ (сұрақтар) бар элементтердің үстінен тақырыпты қосу практик маманның есебін түсінуге көмектеседі. Тиісті тақырыптардың мысалдары: жағдайға байланысты «ескерту қорытындысы», «теріс нәтиже қорытындысы» немесе «қорытындыдан бас тарту» және «ескерту қорытындысы үшін негіз», «теріс нәтиже қорытындысы үшін негіз».

Практик маманның қолтаңбасы (Сілтеме: 69 (m) тармағы)

A184. Практик маманның қолтаңбасы юрисдикцияға байланысты фирманың атынан немесе практик маманның жеке атынан немесе екіуінен атынан да қойылады. Кейбір юрисдикциялардағы практик маманның қолтаңбасынан басқа, практик маманның маманның есебіне оған кәсіптік атақтар беру немесе оның қызметін осы юрисдикциядағы тиісті лицензиялаушы орган деп тану туралы өтінішті енгізу қажет болуы мүмкін.

Күні (Сілтеме: 69 (n) тармағы)

A185. Аяқтау туралы есеп беру күнін қосу болжамды пайдаланушыларға практик маманның тақырып туралы ақпаратқа әсерін және осы күнге дейін болған оқиғаларды растау туралы есепті қарастырғанын хабарлайды.

Қорытындыда практик маманның сарапшысына сілтеме (Сілтеме: 70-тармақ)

A186. Кейбір жағдайларда заңдар немесе ережелер мемлекеттік сектордың ашықтығын қамтамасыз ету мақсатында аудиторлық қорытындыда практик маманның жұмысына сілтеме жасауды талап етуі мүмкін. Бұл басқа жағдайларда да орынды болуы мүмкін, мысалы, практик маманның қорытындысындағы өзгерістердің сипатын түсіндіру немесе сарапшының жұмысы егжей-тегжейлі есепке енгізілген қорытындылардың ажырамас бөлігі болған кезде.

A187. Алайда, практик маман жасалған қорытынды үшін ғана жауап береді және бұл жауапкершілік сарапшы-практик маманның жұмысын пайдалану нәтижесінде төмендемейді. Сондықтан, практик маманның сенімділік туралы есепте сілтеме жасаған кезде, есепті тұжырымдау практик маман жасаған қорытындысы үшін жауапкершілігі осы сарапшыны пайдалану нәтижесінде төмендейтінін білдірмеуі маңызды.

A188. Толық есепте тапсырманы тиісті біліктілігі бар қызметкерлер, соның ішінде пәндік сарапшылар мен сертификаттау бойынша мамандар орындады деген жалпы сілтеме жауапкершілікті төмендету ретінде қабылданбайды. Алайда, контекстік ақпараттың минималды мөлшері ұсынылуы мүмкін немесе практик маманның аты аталған қысқаша есептер болған жағдайда түсінспеушілік ықтималдығы жоғары болады. Сондықтан, мұндай жағдайларда растау туралы есепте практик маман жасаған қорытынды үшін жауапкершілігі сарапшының қатысуына байланысты төмендетілгендей әсер етпеуі үшін қосымша тұжырым қажет болуы мүмкін.

Өзгертілмеген және өзгертілген қорытындылар (Сілтеме: 74-77 тармақтар, Қосымша)

A189. «Барлық жерде» термині бұрмалану объектісі туралы ақпаратқа әсерін немесе бұрмалау объектісі туралы ақпаратқа ықтимал әсерін сипаттайды, егер бар болса, жеткілікті дәлелдер алу мүмкін болмағандықтан анықталмаған. Зерттеу пәні туралы ақпаратқа жан-жақты әсер ету - бұл практик маманның кәсіби пікірі бойынша:

- (a) Зерттеу объектісі туралы ақпараттың жекелеген аспектілерімен шектелмейді;
- (b) Егер ол шектеулі болса, онда ол тақырып туралы ақпараттың маңызды бөлігін құрайды немесе құрауы мүмкін; немесе
- (c) Ақпаратты ашуға қатысты болжамды пайдаланушылардың тақырып туралы ақпаратты түсінуі үшін негіз болып табылады.

A190. Сұрақтың сипаты және практик маманның зерттеу тақырыбындағы ақпаратқа әсер етудің немесе ықтимал әсердің таралуы туралы пікірі тұжырым түріне әсер етеді.

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

A191. Білікті және теріс тұжырымдардың, сондай-ақ қорытындылардан бас тартудың мысалдары:

- Ескертпесі бар қорытынды (елеулі бұрмаланумен сенімділік шектеулі тапсырма үшін мысал) - «Біздің есептің «Ескертпесі бар қорытынды үшін негіз» бөлімінде сипатталған мәселенің әсерін қоспағанда, орындалған процедуралар мен алынған дәлелдемелер негізінде біздің назарымызға ештеңе жетпеді, бұл бізді [тиісті тараптың] мәлімдемесі деп санауға мәжбүр етеді] ұйымның XYZ Заңын сақтауы барлық маңызды аспектілерде сенімді түрде көрсетілмейді».
- Теріс қорытынды (ақылға қонымды сенімділік тапсырмалары үшін де, шектеулі сенімділік тапсырмалары үшін де елеулі және кең таралған бұрмаланудың мысалы) - «Біздің есептің «Қолайсыз қорытынды жасау үшін негіздер» бөлімінде сипатталған мәселенің маңыздылығын ескере отырып, [тиісті тараптың] мәлімдемесі ұйымның XYZ Заңын дұрыс орындауын көрсетпейді».
- Шығарудан бас тарту (ақылға қонымды сенімділік тапсырмалары үшін де, шектеулі сенімділік тапсырмалары үшін де ауқымды және кең таралған шектеудің мысалы)- «біздің есептің «Қорытындыдан бас тартуға негіз» бөлімінде сипатталған мәселенің маңыздылығын ескере отырып, біз [тиісті Тараптың] бекітуі бойынша қорытынды жасау үшін жеткілікті тиісті дәлелдер ала алмадық. Тиісінше, біз бұл мәлімдеме бойынша ешқандай қорытынды білдірмейміз».

A192. Кейбір жағдайларда тексеруші немесе бағалаушы тақырып туралы ақпараттың айтарлықтай бұрмаланғанын анықтап, дұрыс сипаттай алады. Мысалы, сәйкестік тапсырмасын орындау кезінде маман талаптарға сәйкес келмейтін жағдайларды дұрыс сипаттай алады. Мұндай жағдайларда 76-тармақ практик маманнан болжамды пайдаланушылардың назарын елеулі бұрмаланудың сипаттамасына, не ескертпемен қорытынды немесе теріс қорытынды білдіру арқылы, не сөзсіз қорытынды білдіру арқылы, бірақ бұл мәселені атап өтіп, оған растау туралы есепте арнайы сілтеме жасау арқылы назар аударуды талап етеді.

Өзге де коммуникациялық іс-қимылдар (Сілтеме: 78-тармақ)

A193. Жауапты тараппен, есептегішпен немесе бағалаушымен, демеушімен немесе басқалармен қарым-қатынас жасау үшін орынды болуы мүмкін мәселелерге алаяқтық немесе алаяқтық күдіктері, сондай-ақ тақырып бойынша ақпаратты дайындаудағы біржақтылық жатады.

Басшылықпен және басқаруға жауапты тұлғалармен байланыс

A194 Тиісті этикалық талаптар заңдар мен нормативтік актілердің анықталған немесе болжанған бұзушылықтары туралы тиісті деңгейдегі басшылыққа немесе басқармаға тапсырылғандарға хабарлау міндеттемесін қамтуы мүмкін. Кейбір юрисдикцияларда заңдар немесе ережелер практик маманның кейбір мәселелер туралы жауапты тарапқа, басшылыққа немесе басқарма тағайындаған немесе сеніп тапсырылған тұлғаларға хабарлау мүмкіндігін шектеуі мүмкін. Заңдар немесе ережелер тиісті органның нақты немесе күдікті заңсыз әрекетті, соның ішінде ұйымға хабарлауды тергеуіне кедергі келтіруі мүмкін ақпаратты немесе басқа әрекеттерді беруге арнайы тыйым салуы мүмкін. мысалы, егер сақтандырылған тұлға ақшаны жылыстатуға қарсы күрес туралы заңнамаға сәйкес анықталған немесе күдікті бұзушылық туралы тиісті органға хабарлауға міндетті болса. Мұндай жағдайларда практик маманның алдында тұрған мәселелер күрделі болуы мүмкін және практик маман заңгерлік кеңес алуды орынды деп санауы мүмкін.

Білім беруден тыс тиісті органға заңдар мен ережелерді сақтамаудың анықталған немесе болжамды жағдайлары туралы ақпарат беру

A195. Заңдар, ережелер немесе тиісті этикалық талаптар:

- (a) Практик маманға анықталған немесе болжанған заңдар мен нормативтік актілерге сәйкессіздіктер туралы ұйымнан тыс тиісті органға хабарлауды талап ету.
- (b) Ұйымнан тыс тиісті органға хабарлау осы жағдайларда орынды болуы мүмкін міндеттерді белгілеу.⁸

A196. Заңдар мен нормативтік актілердің анықталған немесе болжамды бұзушылықтары туралы ұйымнан тыс тиісті органға хабарлау осы жағдайларда қажет немесе орынды болуы мүмкін, себебі:

- (a) Заң, ережелер немесе тиісті этикалық талаптар практик маманнан бұл туралы хабарлауды талап етеді;
- (b) Практик маман хабарламаның анықталған немесе қабылданған сәйкессіздікке тиісті жауап екенін анықтады; немесе этикалық талаптарға сәйкес келеді; немесе
- (c) Заң, ережелер немесе тиісті этикалық талаптар тәжірибешіге мұны істеу құқығын береді.

A197. Заңдарға, нормативтік актілерге немесе тиісті этикалық талаптарға сәйкес анықталған немесе болжанған заңдар мен нормативтік актілерге сәйкессіздіктер туралы хабарлау практик маман тапсырманы орындау барысында кездескен немесе ол туралы білген, бірақ зерттеу пәні бойынша ақпаратқа әсер етпеуі мүмкін заңдар мен нормативтік актілерге

⁸ Мысалы, IESBA Кодексінің R360.36-R360.37 тармақтарын қара.

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

сәйкессіздіктерді қамтуы мүмкін. Осы ISAE сәйкес маманнан зерттеу пәні бойынша ақпаратқа әсер ететін заңдар мен ережелерді түсіну күтілмейді. Алайда, заңдар, ережелер немесе тиісті этикалық талаптар маманнан осындай сәйкессіздікке жауап беру кезінде білімді, кәсіби пайымдауды және тәжірибені қолдануды талап етуі мүмкін. Қандай да бір әрекет нақты сәйкессіздік болып табыла ма, жоқ па деген мәселені ақыр соңында сот немесе басқа тиісті сот органы шешеді.

A198. Кейбір жағдайларда анықталған немесе болжанған заңдар мен ережелерге сәйкессіздік туралы ұйымнан тыс тиісті органға хабарлауға практик маманның Заңға, ережелерге немесе тиісті этикалық талаптарға сәйкес құпиялылықты сақтау міндеті тыйым салуы мүмкін. Басқа жағдайларда ұйымнан тыс тиісті органға анықталған немесе болжамды бұзушылық туралы хабарлама тиісті этикалық талаптарға сәйкес құпиялылықты бұзу болып саналмайды.⁹

A199. Практик маман белгілі бір іс-әрекеттің кәсіби немесе заңды салдарын түсіну үшін заңгерлік кеңес алу үшін ішкі (мысалы, фирманың немесе желілік фирманың ішінде) немесе заңгерлік кеңеске жүгіне алады немесе реттеушімен немесе кәсіби органмен құпия негізде кеңес ала алады (егер заңмен немесе ережелермен тыйым салынбаса немесе құпиялылықты сақтау міндетін бұзбаса).¹⁰

Құжаттама (79-83 тармақтары)

A200. Құжаттама кәсіби пікірді қолдануды талап ететін барлық маңызды мәселелер бойынша маманның пайымдауын және ол жасаған қорытындыларды жазуды қамтиды. Күрделі принциптік мәселелер немесе кәсіби пайымдау мәселелері туындаған кезде, қорытынды шығарылған кезде маманға белгілі тиісті фактілерді қамтитын құжаттама маманның білімін көрсету үшін пайдалы болуы мүмкін.

A201. Тапсырманы орындау барысында қабылданған әрбір қаралған мәселені немесе кәсіби пайымдауды құжаттау қажет те, практикалық та емес. Бұдан басқа, талаптардың сақталуы тапсырма бойынша құжаттамаға енгізілген құжаттармен расталатын мәселелерді жеке Құжаттаудың (мысалы, бақылау тізімінде) қажеті жоқ. Сол сияқты, практик маманға тапсырма құжаттамасына ауыстырылған жұмыс құжаттарының жобаларын, толық емес немесе алдын-ала ойластырылған жазбаларды, құжаттардың ерте көшірмелерін, түзетілген кателерді немесе басқа кателерді, сондай-ақ құжаттардың бастапқы нұсқаларын қосудың қажеті жоқ.

A202. Дайындалуы және сақталуы қажет құжаттаманың көлемін бағалау кезінде кәсіби пайымдауды қолдана отырып, маман орындалған жұмысты және осы тапсырмамен тәжірибесі жоқ басқа маманның маңызды шешімдер қабылдауы үшін негіздерді (бірақ тапсырманың егжей-тегжейлі аспектілерін емес) түсінуді қамтамасыз ету үшін не қажет екенін қарастыра алады. Бұл басқа практик маман тапсырманың егжей-тегжейлі аспектілері туралы тек құжаттаманы дайындаған маманмен талқылау арқылы түсінік ала алады.

A203. Құжаттама мыналарды қамтуы мүмкін, мысалы:

- Нақты тексерілетін баптардың немесе сұрақтардың сәйкестендіру сипаттамалары;
- Тапсырма бойынша жұмысты кім орындады және оның аяқталу күні;
- Орындалған жұмысты, сондай-ақ осындай тексерудің күні мен көлемін кім тексерді; және
- Талқыланатын маңызды мәселелердің сипатын, сондай-ақ талқылаудың уақыты мен кіммен өткізілгенін қоса алғанда, тиісті тараппен (тараптармен) және басқа да тұлғалармен маңызды мәселелерді талқылау.

A204. Құжаттамада, мысалы, келесі жазбалар болуы мүмкін:

- Тиісті этикалық талаптарды сақтауға байланысты анықталған проблемалар және оларды шешу жолдары.
- Берілген тапсырмаға қолданылатын тәуелсіздік талаптарына сәйкестік туралы қорытындылар және осы тұжырымдарды растайтын фирмамен кез келген тиісті талқылаулар.
- Клиенттермен қарым-қатынасты қабылдау және жалғастыру және растау тапсырмалары туралы тұжырымдар.
- Тапсырманы орындау барысында жүргізілген консультациялардың сипаты мен көлемі, сондай-ақ осы консультацияларға қатысты жасалған қорытындылар.

Тапсырма бойынша файлды түпкілікті қалыптастыру

A205. ISQC 1 (немесе ISQC 1-ден кем дегенде талап етілетін басқа кәсіби стандарттар, заңнамалық немесе нормативтік талаптар) фирмалардан тапсырма құжаттамасын жинауды уақтылы аяқтау үшін саясат пен процедураларды әзірлеуді

⁹ Мысалы, IESBA Кодексінің R114.1, 114.1 A1 және R360.37 тармақтарын қара

¹⁰ Мысалы, IESBA Кодексінің 360.39 A1 тармақтарын қара.

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

талап етеді.¹¹ Тапсырма бойынша түпкілікті файлды құрастыруды аяқтаудың ақылға қонымды мерзімі, әдетте, сенімділік туралы есеп жасалған күннен бастап 60 күннен аспайды.¹²

A206. Растау туралы есеп беру күнінен кейін соңғы растау файлын құрастыруды аяқтау жаңа процедураларды орындауды немесе жаңа қорытындыларды тұжырымдауды қамтымайтын әкімшілік процесс болып табылады. Алайда, түпкілікті құрастыру процесінде құжаттамаға әкімшілік сипаттағы өзгерістер енгізілуі мүмкін. Мұндай өзгерістердің мысалдары:

- Ескірген құжаттаманы жою немесе қабылдамау.
- Жұмыс құжаттарындағы сұрыптау, салыстыру және айқас сілтемелер.
- Файлды құрастыру процесіне қатысты бақылау тізімдеріне қол қою.
- Практик маманның Сертификаттау туралы есеп жасалған күнге дейін қызмет көрсету тобының тиісті мүшелерімен алғаны, талқылағаны және келіскені туралы дәлелдемелерді құжаттау.

A207. ISQC 1 стандарты (немесе ұлттық талаптар, кем дегенде, ISQC 1 сияқты қатаң) фирмалардан тапсырма құжаттамасын сақтау саясаты мен процедураларын әзірлеуді талап етеді.¹³ Сенімділікті растау тапсырмалары бойынша құжаттаманы сақтау мерзімі, әдетте, қуәландыру туралы есеп жасалған күннен бастап кемінде бес жылды құрайды.¹⁴

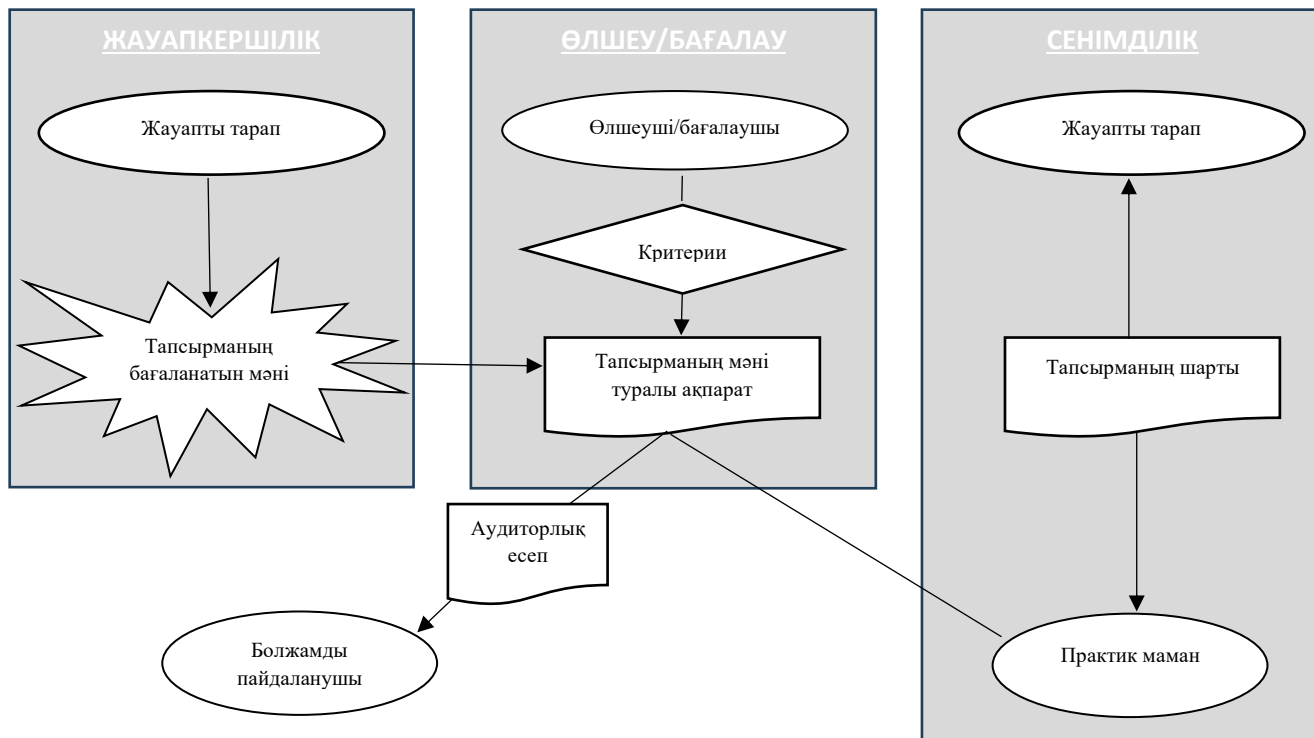
¹¹ ISQC 1, 45-тармақ.

¹² ISQC 1, A54 тармақ.

¹³ ISQC 1, 47-тармақ.

¹⁴ ISQC 1, A61-тармақ.

РӨЛДЕРІ МЕН МІНДЕТТЕРІ

1. Ақпараттың дұрыстығын растайтын барлық тапсырмаларда кем дегенде үш тарап бар: жауапты тарап, практик маман және болжамды пайдаланушылар. Тапсырманың мән-жайына байланысты есептегіштің немесе бағалаушының немесе қатысушы тараптың жеке рөлі болуы мүмкін.
2. Жоғарыдағы диаграмма келесі рөлдердің сенімділікті растау тапсырмасымен қалай байланысты екенін көрсетеді:
  - (a) Мүдделі тарап негізгі объект үшін жауап береді.
  - (b) Есептегіш немесе бағалаушы негізгі объектіні өлшеу немесе бағалау үшін критерийлерді қолданады, нәтижесінде объект туралы ақпарат пайда болады.
  - (c) Өзара іс-қимыл бойынша серіктес практик маманмен өзара іс-қимыл шарттарын келіседі.
  - (d) Практик маман есепті тараптан басқа, болжамды пайдаланушылардың тақырып туралы ақпаратқа деген сенім деңгейін арттыруға бағытталған тұжырымды білдіру үшін жеткілікті дәлелдер алады.
  - (e) Болжалды пайдаланушылар тақырып туралы ақпарат негізінде шешім қабылдайды. Болжалды пайдаланушылар - бұл практик маман кепілдік есебін қолданады деп күткен тұлға (тұлғалар) немесе ұйым (ұйымдар) немесе олардың тобы (топтары).
3. Осы рөлдерге қатысты келесі ескертулер жасауға болады:
  - Әрбір растау тапсырмасында практик маманнан басқа - практик маманда кем дегенде бір жауапты тарап және болжамды пайдаланушылар бар.
  - Практик маман жауапты тарап, тапсырма бойынша серіктес немесе болжамды пайдаланушы бола алмайды.
  - Тікелей тапсырмада практик маман сонымен қатар есептегіш немесе бағалаушы болып табылады.
  - Аттестаттау тапсырмасында жауапты тарап немесе басқа біреу, бірақ практик маман емес, есептегіш немесе бағалаушы ретінде әрекет ете алады.
  - Маман объектіні критерийлерге сәйкес өлшегенде немесе бағалағанда, тапсырма тікелей болады. Бұл тапсырманың сипатын басқа Тараптың өлшеу немесе бағалау үшін жауапкершілікті қабылдауы арқылы, мысалы, жауапты тараптың ол үшін жауапкершілікті қабылдау туралы өтініштің объектісі туралы ақпаратқа тіркеуі арқылы аттестаттау тапсырмасына өзгертуге болмайды.
  - Жауапты тарап өзара әрекеттесу бойынша серіктес бола алады.

ӨТКЕН КЕЗЕҢДЕРДЕГІ АУДИТТЕН ЖӘНЕ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ШОЛЫП ТЕКСЕРУДЕН БАСҚА АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

- Келісімшарт бойынша серіктес жауапты тарап бола алады. Көптеген аттестаттау тапсырмаларында есептегіш немесе бағалаушы да, тартылған тарап та жауапты тарап бола алады. Мысал ретінде ұйым өзінің тұрақты даму тәжірибесі туралы өзі дайындаған есептің дұрыстығын растау үшін практик маман тартатын жағдайды келтіруге болады. Жауапты тараптың есептегіштен немесе тексерушіден өзгеше болуының мысалы - жеке компанияның тұрақты даму тәжірибесі туралы үкіметтік ұйым дайындаған есепті растау тапсырмасын орындау үшін практик маман тартылған жағдай.
  - Растау тапсырмасын орындау кезінде есептегіш немесе тексеруші әдетте практик маманға зерттеу тақырыбына қатысты ақпарат туралы жазбаша мәлімдеме береді. Кейбір жағдайларда маман мұндай мәлімдемені ала алмайды, мысалы, тапсырма бойынша серіктес тексеруші немесе бағалаушы болмаған кезде.
  - Жауапты тарап болжамды пайдаланушылардың бірі болуы мүмкін, бірақ жалғыз емес.
  - Жауапты тарап, есептегіш немесе бағалаушы және болжамды пайдаланушылар әртүрлі ұйымдардың немесе бір ұйымның өкілдері болуы мүмкін. Соңғы жағдайдың мысалы ретінде Директорлар кеңесінің екі деңгейлі құрылымында бақылау кеңесі осы Ұйымның директорлар кеңесі ұсынатын ақпаратқа қатысты кепілдіктер сұрай алатын жағдайды келтіруге болады. Жауапты тарап, есептегіш немесе бағалаушы және болжамды пайдаланушылар арасындағы қарым-қатынас белгілі бір тапсырма аясында қарастырылуы керек және дәстүрлі түрде анықталған жауапкершілік сызықтарынан өзгеше болуы мүмкін. Мысалы, ұйымның жоғары басшылығы (болжамды пайдаланушы) ұйым қызметінің белгілі бір аспектісін растау тапсырмасын орындау үшін практик маманды тарта алады, ол үшін төменгі деңгейдегі басшылық (жауапты тарап) тікелей жауап береді, бірақ ол үшін жоғары басшылық жауап береді.
  - Болжалды пайдаланушы келісімшарт бойынша серіктес бола алады, ол да жауапты тарап емес.
4. Практик маманның тұжырымы терминдермен де көрсетілуі мүмкін:
- Негізгі пән және қолданылатын критерийлер;
  - Тақырып туралы ақпарат және қолданылатын критерийлер; немесе
  - Жауапты тараптың өтініші.
5. Практик маман мен жауапты тарап, егер болжамды пайдаланушылар жауапты тарап болмаса, бірақ ISAE-дің барлық басқа талаптары орындалса, ISAE принциптерін тапсырмаға қолдану туралы келісе алады. Мұндай жағдайларда практик маманның есебінде жауапты тараптың есепті пайдалануын шектейтін мәлімдеме болуы керек.

СЕНІМДІЛІКТІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТЕТІН ТАПСЫРМАЛАРДЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТАНДАРТЫ 3400

(Бұрынғы ISA 810)

БОЛЖАМДЫ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ҚАРАУ

(осы Стандарт күшіне енді)

МАЗМҰНЫ

	Тармақ
Кіріспе	1-7
Аудитордың болашақ қаржылық ақпаратқа қатысты кепілдіктері	8-9
Тапсырманы қабылдау	10-12
Бизнесті білу	13-15
Қамтылатын кезең	16
Тексеру процедуралары	17-25
Ақпаратты ұсыну және ашу	26
Қаржылық ақпаратты зерттеу туралы есеп	27-33

Сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмалардың халықаралық стандарты (ISAE) «Болжамды қаржылық ақпаратты тексеру» 3400 Сапаны бақылаудың, аудиттің, шолып тексерудің, меніиділікті қамтамасыз ететін өзге де тапсырмалардың және ілеспе қызметтерді көрсету жөніндегі тапсырмалардың халықаралық стандарттарының жинағымен бірге қаралуы тиіс

БОЛЖАМДЫ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ҚАРАУ

Кіріспе

1. Кепілдіктер беруге арналған тапсырмалар бойынша осы халықаралық стандарттың (ISAE) мақсаты стандарттарды белгілеу және аудит бойынша тапсырмалар үшін басшылық беру және ең жақсы бағалаулар мен гипотетикалық және болжамды жорамалдар үшін аудиторлық процедураларды қоса алғанда, перспективалық қаржылық ақпарат туралы есепті жасау болып табылады. Осы ISAE жалпы немесе баяндау түрінде ұсынылған перспективалық қаржылық ақпараттың аудитіне қолданылмайды, мысалы, ұйымның жылдық есебінде басшылықты талқылау мен талдауда қамтылған, бірақ мұнда сипатталған көптеген процедуралар мұндай аудитті жүргізу кезінде орынды болуы мүмкін.
2. **Болжалды қаржылық ақпарат туралы пікір білдіру жөніндегі тапсырма шеңберінде аудитор бұл туралы жеткілікті тиісті дәлелдер алуы тиіс:**
  - (a) **Болжалды қаржылық ақпараттың негізінде жатқан басшылықтың ең жақсы болжамдары негізсіз емес, ал гипотетикалық болжамдар жағдайында мұндай болжамдар ақпараттың мақсатына сәйкес келеді;**
  - (b) **Болжалды қаржылық ақпарат осы болжамдар негізінде тиісті түрде дайындалған;**
  - (c) **Болжалды қаржылық ақпарат тиісті түрде ұсынылған және барлық маңызды болжамдар барабар ашылған, соның ішінде олардың ең жақсы бағалау немесе гипотетикалық екендігі туралы нақты көрсеткіш; және**
  - (d) **Болжалды қаржылық ақпарат тиісті есеп саясатын пайдалана отырып, тарихи қаржылық есептілікке сәйкес дайындалды.**
3. «Перспективалық қаржылық ақпарат-бұл Компанияның болашақ оқиғалары мен мүмкін болатын әрекеттері туралы болжамдарға негізделген қаржылық ақпарат. Ол негізінен субъективті сипатқа ие және оны дайындау кезінде маңызды пайымдауларды қолдануды талап етеді. Перспективалық қаржылық ақпарат болжам, болжам немесе олардың жиынтығы түрінде ұсынылуы мүмкін, мысалы, бір жылдық болжам және бес жылдық болжам.
4. Болжам - бұл басшылық болатын болашақ оқиғалар туралы болжамдар мен басшылық ақпаратты дайындау күнінде (ең жақсы бағалау болжамдары) қабылдауды көздейтін әрекеттер негізінде дайындалған перспективалық қаржылық ақпарат.
5. Болжам - бұл негізінде дайындалған перспективалық қаржылық ақпарат:
  - (a) Болашақ оқиғалар мен басшылықтың іс-әрекеттері туралы гипотетикалық болжамдар, мысалы, кейбір кәсіпорындар қалыптасу кезеңінде болғанда немесе олардың қызметінің сипатын айтарлықтай өзгерту мүмкіндігін қарастырғанда; немесе
  - (b) Ең жақсы бағалаулар мен гипотетикалық болжамдардың үйлесімі.Мұндай ақпарат, егер оқиғалар мен әрекеттер орын алса, ақпаратты дайындау кезіндегі ықтимал салдарларды көрсетеді («не болса» сценарийі).
6. Болжамды қаржылық ақпарат қаржылық есептілікті немесе қаржылық есептіліктің бір немесе бірнеше элементтерін қамтуы мүмкін және әртүрлі мақсаттарға дайындалуы мүмкін:
  - (a) Ішкі басқару құралы ретінде, мысалы, әлеуетті инвестицияларды бағалауға көмектесу; немесе
  - (b) Үшінші тараптарға тарату үшін, мысалы:
    - Болашақ күтулер туралы әлеуетті инвесторларды хабардар ету үшін проспекті.
    - Акционерлерді, реттеушілерді және басқа да мүдделі тараптарды хабардар ету үшін жылдық есеп.
    - Несие берушілерді ақпараттандыруға арналған құжат, мысалы, ақша қаражаттарының қозғалысы туралы болжамдарды қамтуы мүмкін.
7. Басшылық болжамды қаржылық ақпаратты дайындауға және ұсынуға, соның ішінде оған негізделген болжамдарды анықтауға және ашуға жауапты. Аудиторға перспективалық қаржылық ақпаратты талдауға және оның сенімділігін арттыру үшін, үшінші тараптардың пайдалануына немесе ішкі мақсаттарға арналғанына қарамастан, қорытынды беруге шақырылуы мүмкін.

Аудитордың болашақ қаржылық ақпаратқа қатысты кепілдіктері

8. Болжамдық қаржылық ақпарат әлі болмаған және болмауы мүмкін оқиғалар мен әрекеттерді білдіреді. Перспективалық қаржылық ақпаратқа негізделген болжамдарды қолдайтын дәлелдер алынуы мүмкін болса да, мұндай дәлелдер, әдетте,

БОЛЖАМДЫ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ҚАРАУ

тарихи қаржылық ақпаратты аудиттеу кезінде қол жетімді дәлелдерден айырмашылығы, өздері болжамды, сондықтан алыпсатарлық сипатта болады. Нәтижесінде аудитор перспективалық қаржылық ақпаратта ұсынылған нәтижелерге қол жеткізілетіні туралы пікір білдіре алмайды.

9. Сонымен қатар, перспективалық қаржылық ақпарат негізделген болжамдарды бағалау кезінде қолда бар дәлелдемелердің сипатын ескере отырып, аудиторға бұл болжамдарда елеулі бұрмаланулар жоқ деген оң пікірді білдіру үшін жеткілікті қанағаттану деңгейін алу қиын болуы мүмкін. Сондықтан, осы ISAE-да басшылықтың болжамдарының дұрыстығы туралы есеп жасау кезінде аудитор тек орташа сенімділік деңгейін ұсынады. Алайда, егер аудитордың пікірінше, аудитор болжамдардың дұрыстығына оң сенім білдіру мүмкіндігінен айырылмаса, ол тек орташа сенімділік деңгейін ұсынады.

Тапсырманы қабылдау

10. Болжамды қаржылық ақпаратты тексеру тапсырмасын қабылдамас бұрын, аудитор, басқалармен қатар, келесі мәселелерді қарастыруы керек:
- Ақпаратты мақсатты пайдалану;
  - Ақпарат жалпы немесе шектеулі таратуға арналған ба;
  - Болжамдардың сипаты, яғни олар ең жақсы бағалар немесе гипотетикалық болжамдар ма;
  - Ақпаратқа енгізілуі керек элементтер; және
  - Ақпарат таралатын уақыт кезеңі.
11. **Аудитор тапсырманы қабылдамауы керек немесе егер болжамдар нақты шындыққа жанаспайтын болса немесе аудитор перспективалық қаржылық ақпарат мақсатқа сай жарамсыз деп санаса, одан бас тартуы керек.**
12. **Аудитор мен клиент тапсырманы орындау шарттарын келісуі керек.** Компанияның да, аудитордың да мүддесі үшін тапсырмаға қатысты түсініспеушіліктерді болдырмау үшін аудитор міндеттеме хатын шығаруы керек. Тапсырманы орындау туралы хатта 10-тармақта көрсетілген мәселелер қаралуға және болжамдарды әзірлеу кезінде пайдаланылған барлық тиісті ақпарат пен бастапқы деректерді аудиторға ұсынуға қатысты басшылықтың міндеттері баяндалуға тиіс.

Бизнесті білу

13. **Аудитор болжамды қаржылық ақпаратты дайындауға қажетті барлық маңызды болжамдардың анықталғанын бағалау үшін ұйымның қызметі туралы жеткілікті білім алуы керек.** Сондай-ақ, аудитор перспективалық қаржылық ақпаратты дайындау процесімен танысуы керек, мысалы:
- Болжамды қаржылық ақпаратты дайындау үшін пайдаланылатын жүйенің ішкі бақылауы, сондай-ақ перспективалық қаржылық ақпаратты дайындайтын тұлғалардың білімі мен тәжірибесі.
  - Ұйым басшылықтың болжамдарын қолдау үшін дайындаған құжаттаманың сипаты.
  - Статистикалық, математикалық және компьютерлік әдістерді қолдану дәрежесі.
  - Болжамдарды әзірлеу және қолдану үшін қолданылатын әдістер.
  - Алдыңғы кезеңдерде дайындалған перспективалық қаржылық ақпараттың дәлдігі және айтарлықтай сәйкессіздіктердің себептері.
14. Аудитор ұйымның тарихи қаржылық ақпаратына деген сенімнің негізділік дәрежесін қарастыруы керек. Өткен кезеңдердегі қаржылық ақпаратты білу аудиторға перспективалық қаржылық ақпараттың тарихи қаржылық ақпаратқа сәйкес дайындалғанын бағалау үшін, сондай-ақ басшылықтың болжамдарын тексеруге болатын тарихи эталонды алу үшін қажет. Мысалы, аудитор тиісті тарихи ақпаратқа аудит немесе шолу жүргізілгенін және оның қолайлы бухгалтерлік есеп принциптеріне сәйкес дайындалғанын анықтауы керек.
15. Егер алдыңғы кезеңдердегі тарихи қаржылық ақпарат бойынша аудиторлық немесе шолу қорытындысы өзгертілмегеннен өзгеше болса немесе ұйым дамудың бастапқы кезеңінде болса, аудитор ілеспе фактілерді және олардың болашақ қаржылық ақпараттың аудитіне әсерін қарастыруы керек.

Қамтылатын кезең

16. **Аудитор болжамды қаржылық ақпаратпен қамтылған кезеңді қарастыруы керек.** Кезең ұлғайған сайын болжамдар алыпсатарлыққа айналатындықтан, кезең ұлғайған сайын көшбасшылықтың ең жақсы баға беру қабілеті төмендейді.

БОЛЖАМДЫ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ҚАРАУ

Кезең басшылықтың болжамдар үшін жеткілікті негіздері бар кезеңнен асып кетпеуі керек. Төменде аудитордың перспективалық қаржылық ақпаратпен қамтылған кезеңді қарастыруына қатысты кейбір факторлар келтірілген:

- Операциялық цикл, мысалы, ірі құрылыс жобасы жағдайында, жобаны аяқтауға кететін уақыт қамтылған кезеңді анықтай алады.
- Болжамдардың сенімділік дәрежесі, мысалы, егер ұйым жаңа өнімді ұсынса, онда қамтылған перспективалық кезең қысқа болуы мүмкін және апталар немесе айлар сияқты шағын сегменттерге бөлінуі мүмкін. Әйтпесе, егер Ұйымның жалғыз қызметі ұзақ мерзімді жалдау шарттарында жылжымайтын мүлікке иелік ету болса, салыстырмалы түрде ұзақ мерзімді перспективалық кезеңді қолданған жөн.
- Мысалы, перспективалық қаржылық ақпарат несиені өтеу үшін жеткілікті қаражат алу үшін қажетті мерзімге несиені алуға өтінімге байланысты дайындалуы мүмкін. Сонымен қатар, ақпарат инвесторларға борыштық бағалы қағаздарды сатуға байланысты келесі кезеңде алынған қаражаттың болжамды пайдаланылуын көрсету үшін дайындалуы мүмкін.

Тексеру процедуралары

17. Аудиторлық процедуралардың сипатын, мерзімдері мен көлемін айқындау кезінде аудитор мынадай ойларды басшылыққа алуы тиіс:
  - (a) Елеулі бұрмаланудың ықтималдығы;
  - (b) Алдыңғы тапсырмаларды орындау барысында алынған білім;
  - (c) Болжамды қаржылық ақпаратты дайындаудағы басшылықтың құзыреттілігі;
  - (d) Басшылық пайымдауларының перспективалық қаржылық ақпаратқа әсер ету дәрежесі; және
  - (e) Негізгі деректердің орындылығы мен сенімділігі.
18. Аудитор басшылықтың ең жақсы бағалаулар туралы болжамдарын растайтын дәлелдердің қайнар көзі мен сенімділігін бағалауы керек. Мұндай жорамалдарды қолдайтын жеткілікті тиісті дәлелдер ішкі және сыртқы көздерден алынуы тиіс, оның ішінде тарихи ақпарат тұрғысынан жорамалдарды қарау және олардың ұйымның бақылауындағы жоспарларға негізделгенін бағалау.
19. Гипотетикалық болжамдарды қолданған жағдайда аудитор мұндай болжамдардың барлық маңызды салдары ескерілгенін қарастыруы керек. Мысалы, егер сату көлемі кәсіпорынның ағымдағы өндірістік қуаттылығынан асып түседі деп болжанса, онда перспективалық қаржылық ақпарат қосымша өндірістік қуаттылыққа қажетті инвестицияларды немесе күтілетін сату көлемін қанағаттандырудың балама тәсілдеріне шығындарды қамтуы керек.
20. Гипотетикалық болжамдарды растау үшін дәлелдер алудың қажеті жоқ болса да, аудитор олардың перспективалық қаржылық ақпаратты дайындау мақсаттарына сәйкес келетініне және олардың нақты шындыққа жанаспайтынына сенуге негіз жоқ екеніне көз жеткізуі керек.
21. Аудитор перспективалық қаржылық ақпараттың басшылықтың болжамдары негізінде тиісті түрде дайындалғанына көз жеткізуі керек, мысалы, қайта есептеулер сияқты есептеу тексерулерін жүргізу және ішкі сәйкестікті тексеру, яғни болжамды көшбасшылық әрекеттердің бір-біріне сәйкестігі және пайыздық мөлшерлемелер сияқты жалпы айнымалыларға негізделген сомаларды анықтауда сәйкессіздіктердің болмауы.
22. Аудитор ауытқуларға ерекше сезімтал салалардың болашақтағы қаржылық ақпаратта көрсетілген нәтижелерге қаншалықты әсер ететініне назар аударады. Бұл аудитордың тиісті дәлелдерді іздеу дәрежесіне әсер етеді. Бұл сонымен қатар аудитордың ақпаратты ашудың орындылығы мен сәйкестігін бағалауына әсер етеді.
23. Аудитор перспективалық қаржылық ақпараттың бір немесе бірнеше элементтерін, мысалы, жеке қаржылық есептілікті тексеру үшін тартылған кезде, оның қаржылық есептіліктің басқа компоненттерінің өзара байланысын ескеруі маңызды.
24. Егер ағымдағы кезеңнің бір бөлігі перспективалық қаржылық ақпаратқа енгізілген болса, аудитор өткен кезеңдердегі ақпаратқа процедураларды қолдану керектігін қарастыруы керек. Процедуралар нақты жағдайларға байланысты болады, мысалы, есептілікке перспективалық кезең енгізілген сәттен бастап қанша уақыт өтті.
25. Аудитор басшылықтан перспективалық қаржылық ақпаратты болжамды пайдалануға, басшылықтың елеулі жорамалдарының толықтығына қатысты жазбаша куәліктер алуы тиіс, сондай-ақ

БОЛЖАМДЫ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ҚАРАУ

Ақпаратты ұсыну және ашу

26. Болжамды қаржылық ақпаратты ұсыну мен ашуды бағалау кезінде аудитор кез-келген тиісті заңның, нормативтік актінің немесе кәсіби стандарттың нақты талаптарынан басқа келесі мәселелерді қарастыруы керек:
- (a) Болжамды қаржылық ақпаратты ұсыну ақпараттық болып табылады және адастырмайды;
  - (b)
  - (c) Есеп саясаты болжамды қаржылық ақпаратқа ескертпелерде нақты ашылған;
  - (d) Болжамды қаржылық ақпаратқа ескертпелерде болжамдар барабар ашыла ма. Болжамдар басшылықтың ең жақсы бағасын білдіре ме, әлде гипотетикалық ма, егер болжамдар жоғары дәрежедегі белгісіздікке ұшыраған маңызды салаларда жасалса, онда бұл белгісіздік және онымен байланысты нәтижелердің сезімталдығы жеткілікті түрде ашылуы керек;
  - (e) Болашақ қаржылық ақпарат дайындалған күнді ашыңыз. Басшылық негізгі ақпарат белгілі бір уақыт аралығында жинақталған болуы мүмкін болса да, болжамдардың осы күнге сәйкес келетіндігін растауы керек;
  - (f) Егер болжамды қаржылық ақпаратта ұсынылған нәтижелер диапазон түрінде көрсетілсе, онда диапазон нүктелерін анықтаудың негізі нақты көрсетілген және диапазон біржақты немесе жаңылыстыратын түрде таңдалмаған; және
  - (g) Өткен кезеңдердегі соңғы қаржылық есептілікпен салыстырғанда есеп саясатындағы кез келген өзгерістер, сондай-ақ осы өзгерістердің себептері және олардың перспективалық қаржылық ақпаратқа әсері ашылады.

Қаржылық ақпаратты зерттеу туралы есеп

27. Перспективалық қаржылық ақпаратты шолу бойынша аудиторлық қорытынды мыналарды қамтуы тиіс:
- (a) Атауы;
  - (b) Адресат;
  - (c) Болжамды қаржылық ақпаратты сәйкестендіру;
  - (d) ISAE немесе перспективалық қаржылық ақпаратты қарауға қолданылатын тиісті ұлттық стандарттарға немесе практикаға сілтеме;
  - (e) Басшылық болжамды қаржылық ақпарат, соның ішінде ол негізделген болжамдар үшін жауап береді деген мәлімдеме;
  - (f) Егер қажет болса, болжамды қаржылық ақпараттың мақсатын және/немесе шектеулі таралуын көрсету;
  - (g) Болжамдар болжамды қаржылық ақпарат үшін ақылға қонымды негіз береді деген теріс сенімділік туралы мәлімдеме;
  - (h) Болжамдық қаржылық ақпарат болжамдар негізінде тиісті түрде дайындалды ма және тиісті қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес ұсынылды ма деген қорытынды;
  - (i) Болжамды қаржылық ақпарат дәлелдейтін нәтижелерге қол жеткізуге қатысты тиісті ескертулер;
  - (j) Процедуралардың аяқталу күні болуы тиіс есептің жасалған күні;
  - (k) Аудитордың мекенжайы; және
  - (l) Қолтаңбасы.
  - (m) Мұндай қорытындыда мыналар болуы керек:
    - Аудитор жүргізген талдау негізінде болжамдарды растайтын дәлелдемелер, аудиторды болжамдар перспективалық қаржылық ақпарат үшін ақылға қонымды негіз болып табылмайды деп сендіретін бірдене анықталғанын көрсету.
    - Болжамдық қаржылық ақпарат болжамдар негізінде тиісті түрде дайындалды ма және тиісті қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес ұсынылды ма деген пікір білдіру.
    - Мыналар көрсету:

БОЛЖАМДЫ ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ҚАРАУ

- Нақты нәтижелер перспективалық қаржылық ақпараттан өзгеше болуы мүмкін, өйткені күтілетін оқиғалар көбінесе болжанғандай болмайды және айырмашылық айтарлықтай болуы мүмкін. Сол сияқты, егер перспективалық қаржылық ақпарат диапазон түрінде көрсетілсе, нақты нәтижелер осы диапазонда болатынына сенімділік жоқ екенін көрсету; және
- Болжам жағдайында болашақтағы оқиғалар мен басшылықтың күтілгендей болмауы мүмкін әрекеттері туралы гипотетикалық болжамдарды қамтитын болжамдарды қолдана отырып, перспективалық қаржылық ақпарат дайындалды (мақсатты көрсету). Осыған байланысты оқырмандарға перспективалық ақпаратты сипатталғаннан басқа мақсаттар үшін пайдаланбауға кеңес беріледі.

28. Төменде өзгертілмеген болжамды есептен үзінді мысал келтірілген:

Біз болжамды қаржылық ақпаратты шолуға қолданылатын сенімділікті растау тапсырмалары¹ бойынша халықаралық стандартқа сәйкес болжамды қарастырдық. Басшылық болжамға, соның ішінде ол негізделген болжамдарға жауап береді.

Біз жасаған болжамдарды растайтын дәлелдерді талдау негізінде біз бұл болжамдар болжам үшін ақылға қонымды негіз емес деп санайтын ештеңе таппадық. Сонымен қатар, біздің ойымызша, болжам болжамдар негізінде тиісті түрде дайындалған және ..... сәйкес келеді.² Нақты нәтижелер болжамнан өзгеше болуы мүмкін, өйткені күтілетін оқиғалар көбінесе болжанғандай болмайды және айырмашылық айтарлықтай болуы мүмкін.

29. Төменде өзгертілмеген болжамды есептен үзінді мысал келтірілген:

Біз болжамды қаржылық ақпаратты қарауға қолданылатын дұрыстығын растауға³ арналған тапсырмалар бойынша халықаралық стандартқа сәйкес болжамды қарастырдық. Басшылық болжамға, соның ішінде ол негізделген X ескертпесінде айтылған болжамдарға жауап береді.

Бұл болжам (мақсатты сипаттау) үшін дайындалған. Ұйым қалыптасу кезеңінде болғандықтан, болжам болашақ оқиғалар мен басшылықтың іс-әрекеттері туралы гипотетикалық болжамдарды қамтитын бірқатар болжамдарды қолдана отырып дайындалды. Осыған байланысты оқырмандар бұл болжам жоғарыда сипатталғандардан басқа мақсаттар үшін жарамсыз деп ескертеді.

Болжамдарды растайтын дәлелдемелерді талдау нәтижелері бойынша біз бұл болжамдар болжам үшін ақылға қонымды негіз бермейді деп санайтын ештеңе таппадық (гипотетикалық болжамдарды көрсету немесе сілтеме жасау). Сонымен қатар, біздің ойымызша, болжам болжамдар негізінде тиісті түрде дайындалған және .... сәйкес келеді.⁴

Жоғарыда сипатталған гипотетикалық болжамдарға сәйкес күтілетін оқиғалар орын алса да, нақты нәтижелер болжанғаннан өзгеше болуы мүмкін, өйткені басқа күтілетін оқиғалар көбінесе болжанғандай болмайды және бұл айырмашылықтар айтарлықтай болуы мүмкін.

- 30** Егер аудитор перспективалық қаржылық ақпаратты ұсыну және ашу талаптарға сәйкес келмейді деп санаса, ол перспективалық қаржылық ақпарат туралы аудиторлық қорытындыда ескертумен немесе теріс пікірмен пікір білдіруі немесе жағдайға байланысты тапсырманы орындаудан бас тартуы керек. Мысал ретінде қаржылық ақпарат жоғары сезімталдыққа ие болжамдардың салдарын жеткілікті түрде ашпаған жағдайды келтіруге болады.
- 31** Егер аудитор бір немесе бірнеше маңызды болжамдар перспективалық қаржылық ақпарат үшін ақылға қонымды негіз бермейді деп санаса, ең жақсы бағалаулар негізінде дайындалған қаржылық ақпарат немесе бір немесе бірнеше маңызды болжамдар гипотетикалық болжамдар негізінде дайындалған перспективалық қаржылық ақпарат үшін ақылға қонымды негіз бермейді, аудитор не перспективалық қаржылық ақпарат туралы аудиторлық қорытындыда қолайсыз пікір білдіруі немесе тапсырманы орындаудан бас тартуы керек.
- 32** Егер аудит жүргізуге осы жағдайларда қажет деп саналатын бір немесе бірнеше процедураларды қолдануға мүмкіндік бермейтін жағдайлар әсер етсе, аудитор не тапсырманы орындаудан бас тартуы, не пікірден бас тартуы және перспективалық қаржылық ақпарат туралы есепте көлемнің шектелуін сипаттауы тиіс.

¹ Ұйымның атауын, болжам жасалған кезенді көрсетіңіз және бет нөмірлері немесе жеке есептерді сәйкестендіру сияқты сәйкес сәйкестендіруді қамтамасыз ету.

² Тиісті қаржылық есептілік жүйесін көрсету.

³ Ұйымның атауын, болжам жасалған кезенді көрсетіңіз және бет нөмірлерін немесе жеке есептерді анықтау сияқты тиісті сәйкестендіруді беру.

⁴ 2-ескертуді қара.

**АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ БОЙЫНША ТАПСЫРМАЛАРДЫҢ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТАНДАРТЫ (ISAE) 3402**

**ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ
СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ**

(2011 жылғы 15 маусымнан немесе одан кейінгі кезеңдердегі аралық қаржылық ақпаратты тексеру үшін күшіне
енеді)

МАЗМҰНЫ

	Тармақ
Кіріспе	
Осы ISAE қолдану аясы	1-6
Күшіне енген күні	7
Мақсаты	8
Анықтамалар	9
Талаптар	
ISAE 3000 (Қайта қаралған)	10
Этикалық талаптар	11
Басшылық және басқаруға жауапты тұлғалар	12
Қабылдау және жалғастыру	13-14
Қолдану үшін критерийлердің жарамдылығын анықтау	15-18
Маңыздылығы	19
Сервистік ұйым жүйесін түсінуді қамтамасыз ету	20
Сипаттамаға қатысты дәлелдемелер алу	21-22
Бақылау тетіктерінің конструкциясына қатысты дәлелдемелер алу	23
Бақылау шараларының жедел тиімділігіне қатысты дәлелдемелер алу	24-29
Ішкі аудит қызметінің жұмысы	30-37
Жазбаша өтініштер	38-40
Басқа да ақпарат	41-42
Есепті күннен кейінгі оқиғалар	43-44
Құжаттама	45-52
Қызмет аудиторының кепілдіктері туралы есепті дайындау	53-55
Ақпараттандыру жөніндегі өзге де міндеттер	56
Қолдану жөніндегі нұсқаулық және өзге де түсіндірме материалдар	
Осы ISAE-тың қолданылу аясы	A1-A2
Анықтамалар	A3-A4
Этикалық талаптар	A5
Басшылық және корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалар	A6
Қабылдау және жалғастыру	A7-A12
Критерийлердің жарамдылығын бағалау	A13-A15
Маңыздылығы	A16-A18
Қызмет көрсететін ұйымның оның жүйесін түсінуі	A19-A20
Сипаттамаға қатысты дәлелдемелер алу	A21-A24

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

Бақылау құралдарының құрылымына қатысты дәлелдемелер алу	A25-A27
Бақылау шараларының жедел тиімділігіне қатысты дәлелдемелер алу.....	A28-A36
Ішкі аудит қызметінің жұмысы	A37-A41
Жазбаша өтініштер	A42-A43
Басқа да ақпарат	A44-A45
Құжаттама	A46
Қызмет көрсететін аудиторының кепілдіктері туралы есепті дайындау	A47-A52
Ақпараттандыру жөніндегі өзге де міндеттер	A53
1-қосымша. Сервистік ұйымдардың өтініш үлгілері	
2-қосымша. Сервис аудиторы куәландырған есептердің мысаллары	
3-қосымша. Қызмет аудиторы куәландыратын өзгертілген есептердің мысаллары	

«Сенімділікті қамтамасыз ететін қызмет көрсететін ұйым аудиторының қызмет көрсететін ұйымның бақылау құралдары туралы қорытындысы» 3402 сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмалардың халықаралық стандарты (ISAE) Сапаны бақылаудың, аудиттің, шолып тексерудің, меніділікті қамтамасыз ететін өзге де тапсырмалардың және ілеспе қызметтерді көрсету жөніндегі тапсырмалардың халықаралық стандарттарының жинағымен бірге қаралуы тиіс

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕΝІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

Кіріспе

Осы ISAE қолдану аясы

1. Кепілдік беру тапсырмалары бойынша осы халықаралық стандарт (ISAE) пайдаланушы ұйымдар мен олардың аудиторларының пайдаланушы ұйымдардың қаржылық есептілігін ішкі бақылауға қатысы болуы мүмкін пайдаланушы ұйымдарға қызмет көрсететін ұйымның бақылау құралдары туралы есепті дайындау мақсатында практик маман¹ орындайтын кепілдік беру тапсырмаларына арналған. Ол ISA402² толықтырады, өйткені ISAE деректеріне сәйкес дайындалған есептер MSA 402-ге сәйкес тиісті дәлел бола алады. (Сілтеме: A1 тармағы)
2. *Ақпараттың дұрыстығын растау жөніндегі тапсырмалардың халықаралық тұжырымдамасында* (бұдан әрі-тұжырымдама) ақпараттың дұрыстығын растау жөніндегі тапсырма «жеткілікті сенімділікпен» тапсырма немесе «шектелуі сенімділікпен» тапсырма болуы мүмкін, сондай-ақ ақпараттың дұрыстығын растау жөніндегі тапсырма не аттестаттау жөніндегі тапсырма, не «тікелей» тапсырма болуы мүмкін екендігі айтылады.³ Осы ISAE-де жеткілікті дәрежеде сенімділікпен аттестаттау жөніндегі тапсырмалар ғана қаралады.⁴
3. Бұл ISAE қызмет көрсететін ұйым бақылау құралдарының тиісті құрылымына жауапты болған немесе оған басқаша түсініктеме бере алатын жағдайларда ғана қолданылады. Бұл ISAE-да сенімділікті қамтамасыз ету бойынша тапсырмалар қарастырылмайды:
  - (a) Қызмет көрсету ұйымының бақылау құралдары олардың сипаттамасына сәйкес жұмыс істейтіні туралы ғана есеп жасау; немесе
  - (b) Пайдаланушы ұйымдардың қаржылық есептілігін ішкі бақылауға (мысалы, өндіріске немесе сапаны бақылауға әсер ететін бақылау құралдары) қатысы болуы мүмкін қызметтерге қатысы жоқ қызмет көрсететін ұйымда бақылау құралдары туралы есеп жасау.Дегенмен, осы ISAE - ISAE 3000 (Қайта қаралған) сәйкес орындалатын осындай тапсырмалар үшін кейбір ұсыныстар береді. (Сілтеме: A2-тармағы)
4. Бақылау құралдарын тексеру туралы есепті беруден басқа, аудитор ISAE 3000-да қаралмайтын және осы ISAE қолданылу аясына кірмейтін келесі есептерді беру үшін тартылуы мүмкін:
  - (a) Қызмет көрсететін ұйым жүргізетін пайдаланушы ұйымның шоттары бойынша операциялар немесе қалдықтар туралы есеп; немесе
  - (b) Қызмет көрсететін ұйымдағы бақылау құралдарына қатысты келісілген процедуралар туралы есеп.

ISAE 3000 (Қайта қаралған нұсқа), басқа кәсіби мәлімдемелер және басқа талаптармен байланыс

5. Қызмет көрсететін ұйымда бақылау құралдарына қатысты кепілдіктер беру жөніндегі тапсырманы орындау кезінде аудитор ISAE 3000 (Қайта қаралған) және осы ISAE-ны сақтау тиіс. Осы ISAE - ISAE 3000 3000 (қайта қаралған) толықтырады, бірақ алмастырмайды және қызмет көрсететін ұйымда бақылау құралдары туралы есепті дайындау үшін ақылға қонымды сенімділік беру жөніндегі тапсырманы орындау кезінде ISAE 3000 (қайта қаралған) қолдану тәртібін кеңейтеді.
6. ISAE 3000 (Қайта қаралған) сәйкестігі, басқалармен қатар, Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған *Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексін* (*Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда*) (IESBA кодексі) сенімділік тапсырмаларына қатысты ережелерін немесе басқа кәсіби немесе заңнамалық талаптарды, кем дегенде, бірдей қатаң сақтауды талап етеді.⁵ Сондай-ақ, келісімшарт бойынша серіктес ISQC 1⁶ немесе кем дегенде ISQC 1-ден кем емес басқа кәсіби немесе заңды талаптарды қолданатын фирманың мүшесі болуы қажет.

Күшіне енген күні

7. Осы ISAE 2011 жылғы 15 Маусымда немесе одан кейін аяқталатын кезеңдер үшін қызметтерді растау бойынша аудиторлық қорытындылар үшін күшіне енеді.

Мақсаты

8. Аудит қызметінің міндеттері:
  - (a) Тиісті критерийлер негізінде барлық маңызды қатынастарда ақылға қонымды сенімділік алу:
    - (i) Қызмет көрсететін ұйым жүйесінің сипаттамасы жүйені көрсетілген кезең ішінде әзірленген және енгізілген түрде сенімді түрде көрсетеді (немесе 1 типті есеп болған жағдайда, көрсетілген күнгі жағдай бойынша);

¹ ISAE 3000 (Қайта қаралған), Тарихи қаржылық ақпаратты аудиттен немесе шолудан басқа ақпараттың дұрыстығын растау тапсырмалары, 12(r) тармағы

² ISA 402, Сервистік ұйымды пайдаланатын құрылымға қатысты тексеру.

³ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 12-тармақ

⁴ Осы ISAE 13 және 53 (k) тармақтары

⁵ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 3 (a), 20 және 34 тармақтар

⁶ ISAE 3000 (Қайта қаралған), Сапаны бақылау жөніндегі халықаралық (ISQC) 1 және Қаржылық есептіліктің аудиті мен шолуын және кепілдіктер мен ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмаларды орындайтын фирмалар үшін сапаны бақылау стандарттың 3 (b) және 31 (a) тармақтары

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

- (ii) Қызмет көрсететін ұйым жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына қатысты бақылау құралдары көрсетілген кезең ішінде (немесе көрсетілген күнге 1 типті есеп болған жағдайда) тиісті түрде әзірленді;
  - (iii) Егер тапсырма көлеміне енгізілген бақылау құралдары қызмет көрсететін ұйымның жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына көрсетілген кезең ішінде қол жеткізілгеніне ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ете отырып, тиімді әрекет етсе.
- (b) Аудит қызметінің қорытындыларына сәйкес жоғарыдағы (a) тармақта көрсетілген мәселелер бойынша есеп.

Анықтамалар

9. Осы ISAE мақсаттары үшін келесі терминдер төменде көрсетілген мағыналарға ие:

- (a) Алып тастау әдісі – Қызмет көрсетуші ұйымның өз жүйесінің сипаттамасы қызмет көрсетуші ұйым ұсынатын қызметтердің сипатын қамтиды, бірақ тиісті бақылау мақсаттары мен осы қызмет көрсетуші ұйымның тиісті бақылау құралдары қызмет көрсетуші ұйымның өз жүйесінің сипаттамасынан және қызмет көрсету жөніндегі аудитордың тапсырмасының көлемінен алынып тасталады. Қызмет көрсететін ұйым жүйесінің сипаттамасы және қызмет көрсету аудитори тапсырмасының көлемі қызмет көрсету ұйымының бақылау құралдарының тиімділігін бақылау үшін қызмет көрсету ұйымының бақылау құралдарын қамтиды, бұл қызмет көрсету ұйымының қызмет көрсету ұйымының бақылау құралдарын растау туралы есебін қарауын қамтуы мүмкін.
- (b) Пайдаланушы-ұйымның қосымша бақылау құралдары – Қызмет көрсетуші ұйым оның қызметтерін әзірлеу кезінде пайдаланушы-ұйымдар енгізетін және бақылау құралдарының мақсатына қол жеткізу қажет болған жағдайда оның жүйесінде айқындалған бақылау құралдары.
- (c) Бақылаудың мақсаты – Бақылау жүйесінің белгілі бір аспектінің мақсаты немесе міндеті. Бақылау мақсаты бақылау құралдары азайтуы тиіс тәуекелдермен байланысты.
- (d) Қызмет көрсететін ұйымның бақылау құралдары – Сенімділікті қамтамасыз ететін қызмет көрсететін ұйымның аудиториның қорытындысына енгізілген бақылау мақсатына қол жеткізуді бақылау құралдары. (Сілтеме: А3 тармағы).
- (e) Қызмет көрсететін ұйымның қосалқы мердігерінің бақылау құралдары – Ішкі бақылау мақсатына қол жеткізуге ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ететін қызмет көрсететін ұйымның қосалқы мердігерінің бақылау құралдары.
- (f) Критерийлер – Тапсырманың бағаланатын тақырыбын бағалау немесе өлшеу үшін қолданылатын көрсеткіштер. «Қолданылатын критерийлер» бұл белгілі бір тапсырмада қолданылатын критерийлер.
- (g) Қосу әдісі – Қызмет көрсетуші ұйымның өз жүйесінің сипаттамасы қызмет көрсетуші ұйым ұсынатын қызметтердің сипатын қамтиды, ал тиісті бақылау мақсаттары мен қызмет көрсетуші ұйымның тиісті бақылау құралдары қызмет көрсетуші ұйымның өз жүйесінің сипаттамасына және қызмет көрсету жөніндегі аудитордың тапсырмасының көлеміне енгізілген. (Сілтеме: А4 тармағы).
- (h) Ішкі аудит қызметі – Компанияны басқару, тәуекелдерді басқару және ішкі бақылау процестерінің тиімділігін бағалауға және арттыруға бағытталған сертификаттау және кеңес беру қызметтерін ұсынатын компанияның қызметі.
- (i) Ішкі аудиторлар – Қызметін ішкі аудит қызметі шеңберінде жүзеге асыратын тұлғалар. Ішкі аудиторлар ішкі аудит қызметінің немесе осыған ұқсас қызметтің қызметкерлері болуы мүмкін.
- (j) Қызмет көрсететін ұйымның бақылау құралдарының сипаттамасына, құрылымына қатысты есеп (ISAE бұл есеп 1-типті есеп деп аталады) – Құрамына мыналар кіретін есеп:
  - (i) Қызмет көрсететін ұйымның оның жүйесінің сипаттамасы;
  - (ii) Барлық маңызды аспектілерде және тиісті критерийлер негізінде қызмет көрсететін ұйымның жазбаша растауы:
    - a. Сипаттама көрсетілген күні әзірленген және енгізілген қызмет көрсететін ұйымның жүйесін шынайы көрсетеді;
    - b. Қызмет көрсететін ұйым жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына қатысты бақылау құралдары көрсетілген күнге әзірленді; және
  - (iii) Жоғарыдағы (a) (b) - (ii) тармақтарда көрсетілген мәселелерге қатысты ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ететін тұжырымы бар қызмет көрсететін ұйым аудиториның қорытындысы.
- (k) Қызмет көрсететін ұйымның бақылау құралдарының сипаттамасына, құрылымына және операциялық тиімділігіне қатысты есеп (ISAE бұл есеп 2-типті есеп деп аталады) – құрамына мыналар кіретін есеп:

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

- (i) Қызмет көрсететін ұйымның оның жүйесінің сипаттамасы;
- (ii) Барлық маңызды аспектілерде және тиісті критерийлер негізінде қызмет көрсететін ұйымның жазбаша растауы:
  - a. Сипаттама көрсетілген кезең ішінде қызмет көрсететін ұйымның жүйесін, оның қалай әзірленгенін және енгізілгенін шынайы көрсетеді;
  - b. Сервистік ұйым жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына қатысты бақылау құралдары көрсетілген уақыт кезеңі үшін барабар әзірленді; және
  - c. Сервистік ұйым жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына қатысты бақылау құралдары көрсетілген кезең ішінде тиімді әрекет етті; және
- (iii) Сенімділікті қамтамасыз ететін қызмет көрсететін ұйым аудиторының қорытындысы.
  - a. Жоғарыдағы (ii) а-с тармақтарда көрсетілген мәселелерге қатысты ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ететін тұжырымды қамтиды.
  - b. Бақылау құралдарының тестілері мен олардың нәтижелерінің сипаттамасын қамтиды.
- (l) Қызмет көрсететін ұйымның аудиторы – Қызмет көрсететін ұйымның сұрауы бойынша қызмет көрсететін ұйымның бақылау құралдарына қатысты сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма бойынша есеп беретін аудитор.
- (m) Қызмет көрсететін ұйым – Қаржылық есептілікті жасауға байланысты осы ұйымдардың ақпараттық жүйелерінің құрамына кіретін пайдаланушы ұйымдарға қызмет көрсететін бөгде ұйым.
- (n) Қызмет көрсететін ұйымның растауы - 9(k)(ii) тармақта (немесе бірінші типті қорытынды жасау үшін 9(j) (ii) тармақта) көрсетілген мәселелерге қатысты жазбаша растау.
- (o) Қызмет көрсететін ұйымның жүйелері (немесе жүйелері) – Қызмет көрсетуші ұйым пайдаланушы ұйымдарға аудитордың куәландыру есебімен қамтылған қызметтерді ұсыну үшін әзірлеген және енгізген саясаттар мен процедуралар. Қызмет көрсетуші ұйымның өз жүйесінің сипаттамасы мыналарды: қамтылатын қызметтерді; сипаттама жататын кезеңді немесе 1-типті есепті; бақылау мақсаттарын; және тиісті бақылау құралдарын сәйкестендіруді қамтуы тиіс.
- (p) Қызмет көрсетуші ұйымның қосалқы мердігері – Қаржылық есептілікті дайындаумен байланысты осы ұйымдардың ақпараттық жүйелерінің бір бөлігін құрайтын пайдаланушы ұйымдарға көрсетілетін кейбір қызметтерді орындау үшін басқа қызмет көрсетуші ұйым тартатын қызмет көрсетуші ұйым.
- (q) Бақылау құралдарын тестілеу – сервистік ұйым жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына қол жеткізудегі бақылау құралдарының операциялық тиімділігін бағалауға арналған процесс.
- (r) Пайдаланушы ұйымның аудиторы – Аудиторлық тапсырманы орындайтын және пайдаланушы ұйымның қаржылық есептілігі туралы қорытынды жасайтын аудитор⁷
- (s) Пайдаланушы ұйым – Қызмет көрсететін ұйымның қызметтерін пайдаланатын ұйым.

Талаптар

ISAE 3000 (Қайта қаралған)

10. Қызмет көрсететін аудитор, егер ол осы ISAE талаптарын және осы ISAE және ISAE 3000 (Қайта қаралған) талаптарын орындамаса, осы ISAE талаптарына сәйкестігін растамауы тиіс.

Этикалық талаптар

11. Көмекші аудитор IESBA кодексінің кепілдік беру тапсырмаларына қатысты ережелерін немесе басқа кәсіби талаптарды немесе заңмен немесе ережелермен белгіленген талаптарды сақтауы керек, олар кем дегенде бірдей қатаң. (Сілтеме: 5 тармағы).

Басшылық және басқаруға жауапты тұлғалар

12. Егер ISAE деректеріне сәйкес аудитор анықтамалар беруді, қызмет көрсететін ұйымнан куәліктер алуды, онымен байланысуды немесе онымен өзге де тәсілмен өзара іс-қимыл жасауды талап етсе, аудитор өзара іс-қимыл жасау қажет қызмет көрсететін ұйымның басшылығы немесе басқару құрылымындағы тиісті тұлғаны (тұлғаларды) айқындауы тиіс. Бұл қандай тұлғаның (тұлғалардың) тиісті мәселелер бойынша тиісті жауапкершілікке ие екендігі және тиісті білімі бар екендігі туралы мәселені қарастыруды қамтуы керек. (Сілтеме: А6 тармағы)

Қабылдау және жалғастыру

13. Тапсырманы қабылдауға немесе жалғастыруға келіспес бұрын, қызмет аудиторы:

⁷ Қосалқы сервистік ұйым жағдайында қосалқы сервистік ұйымның қызметтерін пайдаланатын сервистік ұйымның сервистік аудиторы да пайдаланушының аудиторы болып табылады.

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

- (a) Мыналарды анықтауы тиіс:
- (i) Қызмет аудитормы тапсырманы орындау үшін жеткілікті дағдылар мен құзыретке ие (Сілтеме: А7 тармағы);
  - (ii) Практик маманның өз жүйесінің сипаттамасын дайындау үшін қызмет көрсету ұйымы пайдаланады деп күткен критерийлер сәйкес келеді және пайдаланушы ұйымдар мен олардың аудиторлары үшін қол жетімді болады; және
  - (iii) Тапсырманың көлемі мен қызмет көрсететін ұйымның өз жүйесін сипаттауы соншалықты шектеулі болмайды, сондықтан пайдаланушылар мен олардың аудиторлары үшін пайдалы болуы екіталай.
- (b) Қызмет көрсету ұйымының өз міндеттерін мойындайтын және түсінетін нәрсеге келісімін алу:
- (i) Өзінің жүйесінің сипаттамасын және қызмет көрсететін ұйымның ілеспе бекітілуін, оның ішінде осы сипаттама мен бекітудің толықтығын, дәлдігін және ұсынылу тәсілін дайындағаны үшін; (А8-тармақты кара);
  - (ii) Оның жүйесінің сипаттамасымен бірге жүретін сервистік ұйымның өтінішінің негізділігі; (А9-тармақты кара);
  - (iii) Қызмет көрсететін ұйымның мәлімдемесінде оның жүйесінің сипаттамасын дайындау кезінде пайдаланған критерийлерін көрсету;
  - (iv) Жүйенің сипаттамасында көрсету:
    - a. Бақылау мақсаттары; және
    - b. Егер олар заңмен, нормативтік құжаттармен немесе басқа тараппен (мысалы, пайдаланушылар тобы немесе кәсіби орган) анықталса, онда оларды анықтаған тарапты көрсетіңіз;
  - (v) Жүйе сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына қол жеткізуге қауіп төндіретін тәуекелдерді анықтау, сондай-ақ бұл тәуекелдер жүйе сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына қол жеткізуге кедергі келтірмейтініне және осылайша бақылаудың мәлімделген мақсаттарына қол жеткізілетініне ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ететін бақылау құралдарын әзірлеу және енгізу; және (Сілтеме: А10-тармағы)
  - (vi) Аудиторға қызмет көрсету:
    - a. Жазбалар, құжаттама және басқа мәселелер сияқты барлық ақпаратқа қол жеткізу, соның ішінде қызмет көрсету ұйымына белгілі қызмет көрсету деңгейі туралы келісімдер, олар қызмет көрсету ұйымының жүйесінің сипаттамасына және қызмет көрсету ұйымының ілеспе бекітілуіне қатысты;
    - b. Аудитор растау тапсырмасының мақсаттары үшін қызмет көрсету ұйымынан сұрай алатын қосымша ақпарат; және
    - c. Аудитор дәлелдемелер алу қажет деп санайтын қызмет көрсету ұйымындағы тұлғаларға шектеусіз қол жеткізу.

Қатысу шарттарын өзгертуге келісім беру

14. Егер қызмет көрсететін ұйым тапсырма аяқталғанға дейін оның көлемін өзгертуді сұраса, онда қызмет өзгерістің жеткілікті негіздемесі бар екеніне көз жеткізу. (Сілтеме: А11 - А12-тармақтар)

Қолдану үшін критерийлердің жарамдылығын анықтау

15. Аудитор қызмет көрсететін ұйымның өз жүйесін сипаттау кезінде тиісті критерийлерді пайдаланғанын, бақылау құралдарының жүйелік екенін бағалау кезінде, бақылау құралдарының тиісті түрде әзірленгенін бағалау кезінде және 2 типті есеп беру жағдайында бақылау құралдарының тиімді әрекет ететінін бағалау кезінде анықтауы керек.
16. Қызмет көрсететін ұйымның өз жүйесінің сипаттамасын бағалау үшін критерийлердің жарамдылығын анықтаған кезде, сервистік аудитор бұл критерийлер кем дегенде мыналарды қарастыратынын анықтауы керек:
- (a) Сипаттамада қызмет көрсету ұйымының жүйесі қалай жасалғаны және енгізілгені сипатталған ба, оның ішінде жағдайға байланысты:
- (i) Ұсынылатын қызметтердің түрлері, соның ішінде тиісті жағдайларда өңделетін транзакциялар кластары;
  - (ii) Тиісті жағдайларда операциялар басталатын, тіркелетін, өңделетін, қажет болған жағдайда түзетілетін және пайдаланушы ұйымдар үшін жасалатын есептер мен басқа да ақпаратқа көшірілетін процедураларды қоса алғанда, олардың көмегімен қызметтер көрсетілетін ақпараттық технологиялар шеңберіндегі процедуралар;
  - (iii) Дұрыс емес ақпаратты түзетуді қоса алғанда, операцияларды бастау, тіркеу, өңдеу және көрсету үшін пайдаланылатын бухгалтерлік жазбаларды, көмекші ақпаратты және нақты шоттарды қоса алғанда, тиісті

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

жазбалар мен көмекші ақпарат, сондай-ақ пайдаланушы ұйымдар үшін дайындалатын есептерге және басқа ақпаратқа ақпаратты беру тәртібі;

- (iv) Қызмет көрсету ұйымының жүйесі транзакциялардан басқа маңызды оқиғалар мен шарттарды қалай өңдейді;
  - (v) Пайдаланушы ұйымдар үшін есептер мен басқа ақпаратты дайындау үшін қолданылатын процесс;
  - (vi) Белгіленген бақылау мақсаттары және осы мақсаттарға қол жеткізуге арналған бақылау құралдары;
  - (vii) Бақылау жүйесін әзірлеу кезінде көзделген қосымша бақылау құралдары; және
  - (viii) Көрсетілетін қызметтерге қатысты бақылау ортасының, тәуекелдерді бағалау процесінің, ақпараттық жүйелердің (тиісті бизнес-процестерді қоса алғанда) және коммуникациялардың, бақылау қызметінің және мониторинг құралдарының басқа аспектілері.
- (b) 2 типті есеп жағдайында сипаттама сипаттамамен қамтылған кезеңдегі сервистік ұйым жүйесіндегі өзгерістердің тиісті мәліметтерін қамти ма
- (c) Сипаттама пайдаланушы ұйымдар мен олардың аудиторларының кең ауқымының жалпы қажеттіліктерін қанағаттандыруға арналғанын ескере отырып, сипаттама сипатталған қызмет көрсету ұйымы жүйесінің қолданылу саласына қатысты ақпараттың жоқтығын немесе бұрмаланғанын ескере отырып, сондықтан әрбір жеке пайдаланушы ұйым мен оның аудитору қызмет көрсету ұйымы жүйесінің барлық аспектілерін қамтымауы мүмкін белгілі бір ортада маңызды деп санау.
17. Бақылау құралдарының құрылымын бағалау үшін критерийлердің жарамдылығын анықтау кезінде қызмет аудитору осы критерийлерде кем дегенде келесі мәселелер қарастырылатындығын анықтауы керек:
- (a) Қызмет көрсету ұйымы оның жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына қол жеткізуге қауіп төндіретін тәуекелдерді анықтады; және
  - (b) Осы сипаттамада көрсетілген бақылау құралдары, егер олар сипатталғандай жұмыс істесе, бұл тәуекелдер белгіленген бақылау мақсаттарына жетуге кедергі келтірмейтініне ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етеді.
18. Сипаттамада көрсетілген бақылаудың мәлімделген мақсаттарына қол жеткізілетініне ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ету үшін бақылау құралдарының операциялық тиімділігін бағалау критерийлерінің жарамдылығын анықтау кезінде қызмет аудитору осы критерийлер көрсетілген кезең ішінде әзірленген схемаға сәйкес бақылау құралдарын кем дегенде дәйекті қолдануды қамтитынын анықтауы керек. Бұған бақылау құралдарын тиісті құзыреті мен өкілеттігі бар тұлғалар қолмен қолданған-қолданбағаны кіреді. (Сілтеме: A13 - A15 тармақтары).

Маңыздылығы

19. Тапсырманы жоспарлау және орындау кезінде қызмет көрсететін ұйымның аудитору бақылау құралдары құрылымының дұрыс сипаттамасын, тиісті сипатын және екінші типтегі қорытындыға қатысты бақылау құралдарының операциялық тиімділігін (A16 - A18 тармақтарын қара) қарау кезіндегі маңыздылықты ескеруі тиіс.

Сервистік ұйым жүйесін түсінуді қамтамасыз ету

20. Қызметтер бойынша аудитор тапсырма көлеміне енгізілген бақылау құралдарын қоса алғанда, қызметтер көрсететін ұйымның жүйесі туралы түсінік алуға тиіс. (Сілтеме: A19 - A20 тармақтары).

Сипаттамаға қатысты дәлелдемелер алу

21. Аудитор қызмет көрсететін ұйымның жүйесінің сипаттамасын алып, оқып, тапсырманың көлеміне енгізілген сипаттаманың аспектілері қаншалықты дұрыс көрсетілгенін, оның ішінде сәйкес келетіндігін бағалауы керек. (Сілтеме: A21 - A22 тармақтары)
- (a) Сервистік ұйым жүйесінің сипаттамасында анықталған бақылау мақсаттары осы жағдайларда ақылға қонымды болып табылады; (Сілтеме: A23-тармағы);
  - (b) Осы сипаттамада көрсетілген бақылау құралдары іске асырылды;
  - (c) Пайдаланушы ұйымның қосымша бақылау құралдары, егер бар болса, барабар сипатталған; және
  - (d) Қызмет көрсету ұйымы орындайтын қызметтер, егер бар болса, оларға қатысты қосу немесе алып тастау әдісі қолданылғанын қоса алғанда, барабар сипатталған.
22. Сұрау салулармен бірге басқа процедуралар арқылы аудитор қызмет көрсету ұйымының жүйесі енгізілгенін анықтауы керек. Бұл басқа процедуралар қызметті ұйымдастыру жүйесі қалай жұмыс істейтіні және бақылау құралдары

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

қолданылатыны туралы жазбалар мен басқа құжаттамаларды бақылау мен тексеруді қамтуы керек. (Сілтеме: A24-тармағы)

Бақылау тетіктерінің конструкциясына қатысты дәлелдемелер алу

23. Аудитор ұйым жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына жету үшін ұйымның қандай бақылау құралдары қажет екенін анықтап, осы бақылау құралдарының қаншалықты жеткілікті түрде жасалғанын бағалауы керек. Бұл анықтама мыналарды қамтуы керек: (A25 - A27 тармағын қара)
- (a) Сервистік ұйым жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына қол жеткізуге қауіп төндіретін тәуекелдерді анықтау; және
  - (b) Сервистік ұйым жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау құралдарының осы тәуекелдермен өзара байланысын бағалау.

Бақылау шараларының жедел тиімділігіне қатысты дәлелдемелер алу

24. 2 типті есепті дайындау кезінде аудитор аудитордың ұйым жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына жету үшін қажет деп санайтын бақылау құралдарын тексеріп, олардың бүкіл кезеңдегі тиімділігін бағалауы керек. Алдыңғы тапсырмалар барысында алынған бақылау құралдарының алдыңғы кезеңдердегі қанағаттанарлық жұмыс істеуінің дәлелдемелері, егер олар ағымдағы кезеңде алынған дәлелдемелермен толықтырылса да, тестілеуді қысқарту үшін негіз болып табылмайды. (Сілтеме: A28 - A32 тармақтары).
25. Бақылау құралдарының тесттерін әзірлеу және өткізу кезінде аудитор:
- (a) Қатысты дәлелдер алу үшін сұраулармен бірге басқа процедураларды орындайды:
    - (i) Бақылау элементі қалай қолданылды;
    - (ii) Бақылау қолданылатын реттілік; және
    - (iii) Бақылауды кім немесе қандай құралдармен қолданды;
  - (b) Тексерілетін бақылау басқа бақылау құралдарына (жанама бақылау құралдарына) тәуелді ме, жоқ па, егер солай болса, осы жанама бақылау құралдарының операциялық тиімділігі туралы дәлелдер алу қажет пе, соны анықтау; және (Сілтеме: A33-A34 тармақтары)
  - (c) Процедураның мақсаттарына жету үшін тиімді тестілеу объектілерін таңдау тәсілдерін анықтайды (Сілтеме: A35 - A36 тармақтары).
26. Бақылау құралдарын тестілеу көлемін анықтау кезінде аудитор, басқалармен қатар, тексерілетін жиынтықтың сипаттамаларын, оның ішінде бақылау құралдарының сипатын, оларды қолдану жиілігін (мысалы, ай сайын, күн сайын, күніне бірнеше рет) және күтілетін ауытқу деңгейін ескеруі керек.

Іріктеу

27. Егер аудитор үлгіні қолданса, онда аудитор (Сілтеме: A35-A36 тармақтары)
- (a) Үлгіні әзірлеу кезінде процедураның мақсаты мен іріктелетін популяцияның сипаттамаларын ескеру қажет
  - (b) Үлгі тәуекелін қолайлы төмен деңгейге дейін төмендету үшін жеткілікті үлгі өлшемін анықтау;
  - (c) Іріктеу үшін объектілерді іріктеп алу үшін, әрбір іріктеу бірлігі жиынтықта іріктелу мүмкіндігіне ие болады;
  - (d) Егер әзірленген процедура тандалған объектіге қолданылмаса, оны ауыстыратын объектіде орындаңыз; және
  - (e) Егер әзірленген процедуралар немесе тиісті балама процедуралар тандалған өнімге қолданыла алмаса, онда мұндай өнім сәйкес емес деп саналуы керек.

Ауытқулардың сипаты мен себебі

28. Аудитор анықталған ауытқулардың сипаты мен себебін зерттейді және оның бар-жоғын анықтайды:
- (a) Анықталған ауытқулар күтілетін ауытқу диапазонында болады және қолайлы; сондықтан жүргізілген тестілеу бақылау құралдары көрсетілген мерзімде тиімді жұмыс істейді деген қорытындыға жеткілікті негіз береді;
  - (b) Бақылау құралдары көрсетілген кезең ішінде бақылаудың нақты мақсаты үшін тиімді жұмыс істейді деген қорытынды жасау үшін бақылау құралын немесе басқа бақылау құралдарын қосымша тестілеу қажет; немесе (Сілтеме: A25-тармағы)

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

(с) Жүргізілген тестілеу бақылау көрсетілген кезеңде тиімді жұмыс істемеді деген қорытындыға жеткілікті негіз береді.

29. Қызмет көрсету ұйымының аудиторы іріктемеде табылған ауытқуды аномалия деп санайтын және көрсетілген кезең ішінде тиісті бақылау объектісінің жұмысының тиімділігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік беретін басқа бақылау құралдары анықталмаған өте сирек жағдайларда, қызмет аудиторы мұндай ауытқудың бүкіл популяцияның өкілі емес екендігіне жоғары сенімділік деңгейіне ие болуы керек. Қызметтің аудиторы осы ауытқудың жиынтықтың қалған бөлігіне әсер етпейтіндігі туралы жеткілікті дәлелдер алу үшін қосымша процедураларды орындау арқылы осы сенімділік деңгейін алуы керек.

Ішкі аудит қызметінің жұмысы⁸

Ішкі аудит қызметіне қатысты түсінік алу

30. Егер қызмет көрсететін ұйымда ішкі аудит функциясы болса, онда аудитор ішкі аудит функциясының сипаты және орындалатын қызмет туралы түсінік алуы керек. ішкі аудит функциясының тапсырмаға қатысы бар-жоғын анықтау үшін функцияның міндеттері мен қызметі. (Сілтеме: А37 тармағы)

Ішкі аудиторлар жұмысының орындылығы мен дәрежесін анықтау

31. Қызмет көрсететін ұйымның аудиторы мыналарды анықтауы керек:
- (a) Ішкі аудиторлардың жұмысы тапсырманың мақсаттары үшін жеткілікті бола ма; және
  - (b) Олай болса, ішкі аудиторлар жұмысының сервистік аудитор процедураларінің сипатына, мерзімдері мен көлеміне жоспарланған әсері.
32. Ішкі аудиторлардың жұмысы тапсырманың мақсаттары үшін жеткілікті ме, жоқ па, соны анықтаған кезде қызмет көрсететін ұйымның аудиторы мыналарды бағалауы керек:
- (a) Ішкі аудиторлардың объективтілігі;
  - (b) Ішкі аудиторлардың құзыреттілігі;
  - (c) Ішкі аудиторлардың жұмысының тиісті кәсіби күтіммен орындалу ықтималдығы; және
  - (d) Ішкі аудиторлар мен қызмет аудиторы арасындағы тиімді байланыс ықтималдығы.
33. Ішкі аудиторлар жұмысының сервистік аудитор орындайтын процедуралардың сипатына, мерзіміне немесе көлеміне жоспарланған әсерін айқындау кезінде сервистік аудитор мыналарды ескеруі тиіс: (Сілтеме: А38-тармағы)
- (a) Ішкі аудиторлар орындаған немесе орындауға жататын нақты жұмыстың сипаты мен көлемі;
  - (b) Бұл жұмыстың аудитордың қорытындылары үшін маңыздылығы; және
  - (c) Осы тұжырымдарды негіздеу үшін жиналған дәлелдемелерді бағалауға байланысты субъективтілік дәрежесі.

Ішкі аудит қызметінің жұмыс нәтижелерін пайдалану

34. Сервистік аудитор ішкі аудиторлар орындаған белгілі бір жұмыстарды қолдана алуы үшін сервистік аудитор осындай жұмыстарға қатысты процедураларды бағалап, олардың сервистік аудитордың мақсаттарына жарамдылығын анықтау үшін орындауы керек (Сілтеме: А39-тармағы)
35. Сервистік аудитордың мақсаттары үшін ішкі аудиторлар орындаған нақты жұмыстың жарамдылығын анықтау үшін сервистік аудитор:
- (a) Жұмысты тиісті техникалық дайындығы мен құзыреттілігі бар ішкі аудиторлар орындады;
  - (b) Жұмыс тиісті түрде бақыланды, тексерілді және құжатталды;
  - (c) Ішкі аудиторлар негізделген қорытынды жасай алатындай жеткілікті дәлелдер алынды;
  - (d) Алынған қорытындылар мән-жайларға сәйкес келеді, ал ішкі аудиторлар дайындаған кез келген есептер атқарылған жұмыстың нәтижелеріне сәйкес келеді; және
  - (e) Тапсырмаға қатысты ерекшеліктер немесе ішкі аудиторлар ашқан ерекше сұрақтар тиісті түрде қаралды.

⁸ Осы ISAE-де жекелеген ішкі аудиторлар қызметтік аудиторға аудиторлық процедураларды орындауда тікелей көмек көрсететін жағдайлар қарастырылмайды.

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

Қызмет аудиторының кепілдіктері туралы есеп берудің салдары

36. Егер бұл ретте ішкі аудит қызметінің жұмысы пайдаланылса, аудитор аудиттің сенімділігі туралы есептің аудитордың пікірін қамтитын бөлімінде бұл жұмысқа сілтеме жасамауы тиіс. (Сілтеме: А40 тармағы).
37. 2 типті есеп болған жағдайда, егер ішкі аудит қызметінің жұмысы бақылау құралдарының сынақтарын жүргізу кезінде пайдаланылса, аудитор жүргізген бақылау құралдарының сынақтары мен осы сынақтардың нәтижелерін сипаттайтын аудитордың куәландыру туралы есебінің бөлігі. Есеп ішкі аудитордың жұмыс сипаттамасын және осы жұмысқа байланысты қызмет аудиторының процедураларын қамтуы керек. (Сілтеме: А41 тармағы).

Жазбаша өтініштер

38. Сервистік аудитор сервистік ұйымнан жазбаша растауды сұрауы керек (Сілтеме: А42-тармағы)
- (a) Жүйенің сипаттамасымен бірге жүретін мәлімдемені растайды;
  - (b) Ол қызмет көрсететін аудиторға барлық қажетті ақпаратты және келісілген қол жетімділікті берді⁹; және
  - (c) Ол қызмет көрсететін аудиторға келесі белгілі мәліметтердің кез келгенін ашты:
    - (i) Бір немесе бірнеше пайдаланушы ұйымдарына әсер етуі мүмкін қызмет көрсететін ұйымға қатысты заңдар мен ережелерді сақтамау, алаяқтық немесе түзетілмеген ауытқулар;
    - (ii) Бақылау құралдарының конструкциясындағы кемшіліктер;
    - (iii) Бақылау құралдары сипатталғандай жұмыс істемеген жағдайлар; және
    - (iv) Қызмет көрсетуші ұйымның жүйенің сипаттамасымен қамтылған кезеңнен кейін аудитордың аттестаттау есебіне айтарлықтай әсер етуі мүмкін аудитордың аттестаттау есебін жасау күніне дейін болған кез келген оқиғалар.
39. Жазбаша куәліктер қызмет аудиторына жолданған ұсыныс хат түрінде ресімделуі тиіс. Жазбаша ұсыну күні аудитордың есебін растау күніне мүмкіндігінше жақын, бірақ одан кешкітірілмей болуға тиіс.
40. Егер қызмет көрсететін аудитор талқылағаннан кейін қызмет көрсететін ұйым осы ISAE-ның 38(a) және (b) - тармақтарында көзделген бір немесе бірнеше жазбаша куәліктерді ұсынбаса, онда қызмет көрсететін аудитор пікір білдіруден бас тартуға тиіс. (Сілтеме: А43-тармағы)

Басқа да ақпарат

41. Сервистік аудитор, егер бар болса, осы сипаттамамен елеулі сәйкессіздіктерді анықтау үшін сервистік ұйым жүйесінің сипаттамасын және сервистік аудитордың аттестаттау есебін қамтитын құжатқа енгізілген басқа ақпаратпен танысуы керек. Маңызды сәйкессіздіктерді анықтау үшін басқа ақпаратты оқу процесінде аудитор осы басқа ақпараттағы фактілердің айқын бұрмалануын анықтай алады.
42. Егер қызмет көрсететін аудиторы елеулі сәйкессіздікті анықтаса немесе басқа ақпараттардағы фактілердің анық бұрмалануы туралы білсе, ол бұл мәселені қызмет көрсету ұйымымен талқылауы керек. Егер сервистік аудитор сервистік ұйым түзетуден бас тартатын басқа ақпаратта Елеулі сәйкессіздіктің немесе фактілердің бұрмалануының болуы туралы қорытындыға келсе, онда сервистік аудитор одан әрі тиісті іс-қимыл жасауы тиіс. (Сілтеме: А44 - А45 тармағы).

Есепті күннен кейінгі оқиғалар

43. Сервистік аудитор сервистік ұйымның сервистік ұйым жүйесінің сипаттамасымен қамтылған кезеңнен кейін болған кез-келген оқиғалар туралы аудитордың сенімділік туралы қорытындыны жасаған күніне дейін, аудитордың сенімділік туралы қорытындыға өзгерістер енгізуіне себеп болатын оқиғаларды білетіндігін анықтауы керек. Егер аудитор мұндай оқиға туралы білсе және ол туралы ақпаратты сервистік ұйым ашпаса, онда аудитор оны аудиттің дұрыстығы туралы қорытындыда ашуы керек.
44. Аудитор қызмет көрсететін ұйымның, оның жүйесінің сипаттамасына немесе оның жарамдылығына немесе қызмет көрсететін аудитордың куәландыруы туралы қорытынды жасалған күннен кейін бақылау құралдарының конструкциясының жарамдылығына немесе операциялық тиімділігіне байланысты процедураларды орындауға міндетті емес.

⁹ Осы ISAE стандартының 13(b)(v) тармағы

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

Құжаттама

45. Сервистік аудитор тапсырма бойынша құжаттаманы уақтылы дайындауы керек, ол бұрын тапсырмаға қатыспаған тәжірибелі сервистік аудитор түсінуі үшін жеткілікті және тиісті, қуәландыру туралы есепті жасау үшін негіздерді жазуды қамтамасыз етеді:
- (a) Осы ISAE-ға және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес орындалған процедуралардың сипаты, уақыты және көлемі;
  - (b) Орындалған процедуралардың нәтижелері және алынған дәлелдемелер; және
  - (c) Тапсырманы орындау барысында туындаған маңызды мәселелер, сондай-ақ осы тұжырымдарды дайындауда қолданылатын тұжырымдар мен маңызды кәсіби пайымдаулар.
46. Орындалған процедуралардың сипатын, уақыты мен көлемін құжаттау кезінде кәсіби бухгалтер:
- (a) Нақты тексерілетін баптардың немесе сұрақтардың сәйкестендіру сипаттамалары;
  - (b) Жұмысты және оның аяқталу күнін кім орындады; және
  - (c) Орындалған жұмысты, сондай-ақ осындай тексерудің күні мен көлемін кім тексерді.
47. Егер сервистік аудитор ішкі аудиторлар орындаған белгілі бір жұмысты пайдаланса, онда ол ішкі аудиторлар жұмысының барабарлығын бағалау кезінде жасалған қорытындыларды және осы жұмысқа қатысты сервистік аудитор орындаған процедураларды құжаттауы тиіс.
48. Сервистік аудитор талқыланатын маңызды мәселелердің сипатын, сондай-ақ талқылаудың уақыты мен кіммен өткізілгенін қоса алғанда, қызмет көрсететін ұйыммен және басқа да тұлғалармен маңызды мәселелерді талқылауды құжаттауы тиіс.
49. Егер сервистік аудитор маңызды мәселе бойынша сервистік аудитордың түпкілікті қорытындысына сәйкес келмейтін ақпаратты анықтаса, онда сервистік аудитор бұл сәйкессіздікті қалай шешкенін құжаттауы керек.
50. Сервистік аудитор құжаттаманы тапсырма файлына жинап, сервистік аудитордың аттестациялық есебі күнінен кейін соңғы тапсырма файлын жасаудың әкімшілік процесін уақтылы аяқтауы керек.¹⁰
51. Тапсырманың соңғы файлын қалыптастыру аяқталғаннан кейін аудитор сақтау мерзімі аяқталғанға дейін кез-келген құжаттаманы алып тастамауы немесе тастамауы керек. (Сілтеме: A46 тармағы).
52. Егер түпкілікті тапсырма файлын қалыптастыру аяқталғаннан кейін аудитор қолданыстағы тапсырма құжаттамасын өзгертуді немесе өзгерістердің немесе толықтырулардың сипатына қарамастан аудитордың есебіне әсер етпейтін жаңа құжаттаманы қосуды қажет деп тапса, аудитор мыналарды құжаттауы керек:
- (a) Оларды енгізудің нақты себептері; және
  - (b) Олар қашан және кім жасалды және қарастырылды.

Қызмет аудиторының кепілдіктері туралы есепті дайындау

Қызмет аудиторының кепілдіктері туралы есептің мазмұны

53. Кем дегенде, тәуелсіз аудитордың сертификаттау есебі келесі негізгі элементтерді қамтуы керек (Сілтеме: A47-тармақ)
- (a) Есепті қызметтерді растау бойынша тәуелсіз аудитордың есебі ретінде нақты анықтайтын тақырып
  - (b) Адресат
  - (c) Сәйкестендіру:
    - (i) Қызмет көрсетуші ұйымның өз жүйесін сипаттауы және 2 типті есеп үшін 9(k) тармағында немесе 1 типті есеп үшін 9(j)(ii) тармағында сипатталған мәселелерді қамтитын қызмет көрсетуші ұйымның өтініші.
    - (ii) Сервистік аудитордың қорытындысымен қамтылмаған, егер бар болса, сервистік ұйым жүйесі сипаттамасының бөліктері.
    - (iii) Егер сипаттамада пайдаланушы ұйымды бақылаудың қосымша құралдарының қажеттілігі туралы айтылса, онда аудитор пайдаланушы ұйымды бақылаудың қосымша құралдарының дизайнының жарамдылығын немесе операциялық тиімділігін бағаламады және егер пайдаланушы ұйымды бақылаудың қосымша құралдары болса, қызмет көрсететін ұйым жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына қол

¹⁰ A54-A55 ISQC 1 тармақтарында қосымша нұсқаулар бар.

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

жеткізу мүмкін емес деген мәлімдеме тиісті түрде әзірленбеген немесе қызмет көрсететін ұйымның бақылау құралдарымен үйлесімде тиімді жұмыс істемейді.

- (iv) Егер қызметтерді қосымша қызметтер көрсететін ұйым орындайтын болса, қызмет көрсететін ұйымның жүйесінің сипаттамасында сипатталғандай және оларға қатысты қосу әдісі немесе алып тастау әдісі қолданылған ба, қосымша қызметтер көрсететін ұйым орындайтын қызметтің сипаты. Егер алып тастау әдісі қолданылған болса, онда қызмет көрсететін ұйымның жүйесінің сипаттамасы тиісті қызмет көрсететін ұйымдардағы бақылау мақсаттары мен тиісті бақылау құралдарын қамтымайтынын және аудитордың процедуралары қызмет көрсететін ұйымдардағы бақылау құралдарына қолданылмайтынын көрсету қажет. Егер инклюзивті әдіс пайдаланылса, онда сервистік ұйым жүйесінің сипаттамасы бақылау мақсаттары мен субсервистік ұйымдағы тиісті бақылау құралдарын қамтитынын және сервистік аудитордың процедуралары субсервистік ұйымдағы бақылау құралдарын қамтитынын көрсету қажет.
- (d) Қолданылатын критерийлерді және бақылау мақсаттарын белгілеген тарапты көрсету.
- (e) Есеп және 2 типті есеп болған жағдайда бақылау тестілерінің сипаттамасы тек пайдаланушы ұйымдар мен олардың аудиторларының пайдалануына арналған, олар объектіні басқа ақпаратпен, соның ішінде пайдаланушы ұйымдардың өздері жүзеге асыратын бақылау құралдары туралы ақпаратты бағалау кезінде қарастыра алатындай жеткілікті түсінікке ие пайдаланушы ұйымдардың қаржылық есептілігінің елеулі бұрмалану тәуекелдері. (Сілтеме: A48 тармағы)
- (f) Қызмет көрсететін ұйымның жауапты екендігі туралы мәлімдеме:
  - (i) Осы сипаттама мен тұжырымның толықтығын, дәлдігін және ұсынылу тәсілін қоса алғанда, оның жүйесінің сипаттамасын және ілесіп мәлімдемесін дайындау;
  - (ii) Қызмет көрсететін ұйым жүйесінің сипаттамасында көзделген қызметтерді көрсету;
  - (iii) Бақылау мақсаттарын анықтау (егер олар заңмен, ережелермен немесе басқа тараппен, мысалы, пайдаланушылар тобымен немесе кәсіби органмен анықталмаса); және
  - (iv) Сервистік ұйым жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына қол жеткізу үшін бақылау құралдарын әзірлеу және енгізу.
- (g) Аудитордың міндеттеріне аудитор жүргізген процедураларға негізделген, қызмет көрсететін ұйымның сипаттамасы туралы, осы сипаттамада көрсетілген бақылау мақсаттарына байланысты бақылау құралдарының құрылымы туралы және 2 типті есеп болған жағдайда осы бақылау құралдарының жұмыс істеу тиімділігі туралы пікір білдіру кіреді.
- (h) Практик маман фирма ISQC1 немесе кем дегенде ISQC 1 сияқты қатаң басқа кәсіби, заңнамалық немесе нормативтік талаптарды қолданады деген мәлімдеме. Егер практик маман кәсіби бухгалтер болмаса, онда өтініште ISQC1 сияқты кем дегенде қатаң қолданылатын кәсіби талаптар немесе заңнама немесе ережелер талаптары көрсетілуі керек.
- (i) Практик маман IESBA кодексінің тәуелсіздігін және басқа этикалық талаптарын немесе заңмен немесе ережелермен белгіленген басқа кәсіби талаптарды немесе талаптарды орындайды, олар IESBA кодексінің сертификаттау тапсырмаларына қатысты ережелері сияқты талап етеді. Егер практик маман кәсіби бухгалтер болмаса, есепте қолданылатын кәсіби талаптар немесе заңмен немесе ережелермен белгіленген талаптар көрсетілуі керек, олар IESBA кодексінің сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмаларға қатысты ережелері сияқты талап етіледі.
- (j) Тапсырма ISAE 3402 «Қызмет көрсету ұйымындағы бақылау құралдарын тексеру туралы есептер» стандартының талаптарына сәйкес орындалды, бұл аудитор барлық маңызды аспектілерде қызмет көрсету ұйымының жүйесінің сипаттамасы дұрыс және бақылау құралдары тиісті түрде әзірленгеніне сенімді болу үшін процедураларды жоспарлауды және орындауды талап етеді және, 2 типті есеп болған жағдайда, олар тиімді жұмыс істейді.
- (k) Аудитордың ақылға қонымды сенімділік алу мақсатында жүргізген процедураларының қысқаша сипаттамасы және аудитордың пікірінше, алынған дәлелдер аудитордың қорытындысы үшін негіз бола алатындай жеткілікті және орынды екендігі туралы мәлімдеме, ал 1 типті есеп болған жағдайда аудитор бақылау құралдарының жұмыс істеу тиімділігін бағалау бойынша процедуралар жүргізбегені туралы мәлімдеме және, демек, бұл мәселе бойынша пікір білдірмейді.
- (l) Бақылау құралдарының шектеулері туралы және 2-типті есеп болған жағдайда бақылау құралдарының операциялық тиімділігінің болашақ кезеңдерге кез келген бағасын проекциялау тәуекелі туралы өтініш.
- (m) Сервистік аудитордың пікірі, егер ол оң болса, барлық маңызды аспектілерде есеп беру тиісті критерийлерге негізделеді:
  - (i) 2 типті есеп болған жағдайда:

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

- a. Сипаттама сервистік ұйымның жүйесін көрсетілген кезең ішінде әзірленген және енгізілген түрде сенімді түрде көрсетеді;
  - b. Сервистік ұйым жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына қатысты бақылау құралдары көрсетілген кезең ішінде тиісті түрде әзірленді; және
  - c. Сипаттамада көрсетілген бақылау мақсаттарына қол жеткізілгеніне ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ету үшін қажетті тексерілген бақылау осы кезеңде тиімді жұмыс істеді.
- (ii) 1 типті есеп болған жағдайда:
- a. Сипаттама сервистік ұйымның жүйесін көрсетілген күні әзірленген және енгізілген түрде сенімді түрде көрсетеді; және
  - b. Сервистік ұйым жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына қатысты бақылау құралдары көрсетілген күнгі жағдай бойынша тиісті түрде әзірленді.
- (n) Аудитордың куәлікті жасаған күні, ол аудитордың аудитордың пікірі негізделген дәлелдемелерді алған күнінен ерте болмауы тиіс.
- (o) Қызмет аудиторының аты-жөні және ол жұмыс істейтін юрисдикциядағы орны.
54. 2 типті есеп болған жағдайда сервистік аудитордың қорытындысы қорытындыдан кейін жеке бөлімді немесе бақылау құралдарының өткізілген сынақтары мен осы сынақтардың нәтижелерін сипаттайтын қосымшаны қамтуы тиіс. Бақылау құралдарының сынақтарын сипаттау кезінде аудитор қандай бақылау құралдары сыналғанын, сыналған баптардың барлығы немесе кейбіреулері жиынтық болып табылатындығын, сондай-ақ аудиторлар-пайдаланушылар осы сынақтардың олардың тәуекелдерін бағалауға әсерін анықтай алатындай егжей-тегжейлі тестілердің сипатын нақты көрсетуі керек. Егер ауытқулар анықталса, онда сервистік аудитор өткізілген тестілеу көлемін хабарлауы керек, бұл ауытқуларды анықтауға әкелді (егер іріктеме қолданылған болса, іріктеме мөлшерін қоса), сондай-ақ анықталған ауытқулардың саны мен сипаты. Қызмет аудиторы, егер жүргізілген сынақтар негізінде қызмет аудиторы тиісті бақылау мақсатына қол жеткізілді деген қорытындыға келсе, ауытқулар туралы хабарлауы керек. (Сілтеме: A18 және A49 тармақтары)

Өзгертілген пікір

55. Егер сервис аудиторы: (Сілтеме: A50 - A52 тармақтары)
- (a) Қызмет көрсететін ұйымның сипаттамасы барлық маңызды аспектілерде жүйені ол әзірленген және енгізілген түрде сенімді түрде көрсетпейді;
  - (b) Сипаттамада көрсетілген бақылау мақсаттарына байланысты бақылау құралдары барлық маңызды аспектілерде ақылға қонымды түрде дамымаған;
  - (c) 2 типті есеп болған жағдайда, ұйымның қызмет көрсету жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттары барлық маңызды аспектілерде тиімді жұмыс істемегеніне ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ету үшін қажетті тексерілген бақылау құралдары; немесе
  - (d) Қызмет көрсететін ұйымның аудиторы тиісті дәлелдерді ала алмады,

қызмет аудиторының қорытындысы өзгертілуі керек, ал қызмет аудиторының қорытындысы модификацияның барлық себептерін нақты сипаттайтын бөлімді қамтуы керек. модификацияның барлық себептері. модификацияның барлық себептері

Ақпараттандыру жөніндегі өзге де міндеттер

56. Егер аудитор қызмет көрсететін ұйымға жатқызылған сәйкессіздік, алаяқтық немесе түзетілмеген қателер туралы білсе, олар анық емес және бір немесе бірнеше пайдаланушы ұйымдарына әсер етуі мүмкін болса, аудитор бұл хабарламаның тиісті түрде зардап шеккен пайдаланушы ұйымдардың назарына жеткізілгенін анықтауы керек. Егер бұл туралы ақпарат Қызмет көрсететін ұйымның назарына жеткізілмесе және ол мұны жасағысы келмесе, онда аудитор тиісті шаралар қабылдауы керек. (Сілтеме: A53-тармағы)

* * *

Қолдану жөніндегі нұсқаулық және өзге де түсіндірме материалдар

Осы ISAE қолданылу аясы (Сілтеме: 1, 3-тармақтар)

- A1. Ішкі бақылау - бұл қаржылық есептіліктің дұрыстығына, операциялардың тиімділігі мен тиімділігіне, сондай-ақ қолданыстағы заңдар мен ережелердің сақталуына байланысты мақсаттарға қол жеткізуге ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етуге бағытталған процесс. Қызмет көрсететін ұйымның операцияларымен және сәйкестік мақсаттарымен

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

байланысты бақылау құралдары пайдаланушы ұйымның қаржылық есептілігін ішкі бақылауға қатысты болуы мүмкін. Мұндай бақылау құралдары шоттар, операциялар кластары немесе ақпаратты ашу бойынша қалдықтар туралы ақпаратты ұсыну және ашу туралы мәлімдемелерге, сондай-ақ пайдаланушының аудиторы аудиторлық процедураларды орындау кезінде бағалайтын немесе пайдаланатын дәлелдемелерге сілтеме жасай алады. Мысалы, мемлекеттік органдарға аударымдарды уақтылы аудару үшін жалақы қызметтерін ұсынатын ұйымды бақылау пайдаланушы ұйымға қатысты болуы мүмкін, өйткені уақтылы аударылмау пайыз бен айыппұлдың есептелуіне әкелуі мүмкін, бұл пайдаланушы ұйымға міндеттеме жасайды. Сол сияқты, сервистік ұйымның реттеуші органдар тұрғысынан инвестициялық операциялардың қолайлылығын бақылауы оның қаржылық есептілігіндегі операциялар мен шоттардағы қалдықтар туралы ақпаратты ұсыну және ашу кезінде - пайдаланушы ұйым үшін маңызды деп танылуы мүмкін. Операциялар мен талаптардың сақталуына байланысты қызмет көрсететін ұйымның бақылауы пайдаланушы ұйымның қаржылық есептілігін ішкі бақылауға қатысты бола ма, жоқ па, соны анықтау Қызмет көрсететін ұйым белгілеген бақылау мақсаттары мен критерийлердің жарамдылығын ескере отырып, кәсіби пайымдаудың мәні болып табылады.

- A2. Қызмет көрсетуші ұйым, мысалы, қызмет көрсетуші ұйым пайдаланушы ұйым әзірлеген немесе пайдаланушы ұйым мен қызмет көрсетуші ұйым арасындағы шартта келісілген жүйені пайдаланса, жүйе тиісті түрде әзірленді деп дау айта алмайды. Бақылау құралдарының тиісті конструкциясы мен олардың операциялық тиімділігі арасындағы ажырамас байланысты ескере отырып, тиісті конструкция туралы мәлімдеменің болмауы қызмет аудиторуна бақылау құралдары бақылау мақсаттарына қол жеткізілгеніне жеткілікті сенімділікті қамтамасыз етеді, сондықтан бақылау құралдарының операциялық тиімділігі туралы қорытынды жасауға мүмкіндік бермейді. Сонымен қатар, тәжірибеші аудитор бақылау сынақтарын өткізу үшін келісілген процедуралар бойынша тапсырманы орындауға немесе ISAE 3000 (Қайта қаралған) стандартына сәйкес сенімділік тапсырмасын орындауға келісе алады, осылайша бақылау сынақтары негізінде бақылау құралдарының сипатталғандай жұмыс істейтіні туралы қорытынды жасауға болады.

Анықтамалар (Сілтеме: 9(d), 9 (g) тармақтар)

- A3. «Қызмет көрсету ұйымындағы бақылау құралы» анықтамасы қызмет көрсету ұйымы қызмет көрсететін пайдаланушы ұйымдарының ақпараттық жүйелерінің аспектілерін қамтиды, сонымен қатар қызмет көрсету ұйымындағы ішкі бақылаудың бір немесе бірнеше басқа компоненттерінің аспектілерін қамтуы мүмкін. Мысалы, ол көрсетілетін қызметтерге қатысты қызмет көрсету ұйымының бақылау ортасының, мониторингінің және бақылау қызметінің аспектілерін қамтуы мүмкін. Алайда, оған жүйенің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына қол жеткізуге байланысты емес бақылау құралдары кірмейді, мысалы, жеке қаржылық есептілікті дайындауға байланысты бақылау құралдары.
- A4. Инклюзивті әдісті пайдалану кезінде осы ISAE талаптары 13(b)(i)-(v) тармағында көрсетілген мәселелер бойынша келісім алуды қоса алғанда, қызмет көрсететін ұйым көрсететін қызметтерге де қолданылады, өйткені олар қызмет көрсететін ұйымға емес, қызмет көрсететін ұйымға жатады. Қызмет көрсететін ұйымда процедураларды орындау қызмет көрсететін ұйым мен қызмет көрсететін аудитор арасындағы үйлестіру мен өзара әрекеттесуді талап етеді. Әдетте, инклюзивті әдіс қызмет көрсететін ұйым мен қосалқы сервис ұйымы бір-бірімен байланысты болған жағдайда немесе оны пайдалану қызмет көрсететін ұйым мен қосалқы сервис ұйымы арасындағы шартта көзделген жағдайда ғана мүмкін болады.

Этикалық талаптар (Сілтеме: 11-тармақ)

- A5. Сервистік аудиторға тәуелсіздікке қойылатын тиісті талаптар қолданылады, олар әдетте IESBA кодексінің халықаралық Тәуелсіздік стандарттарын және неғұрлым шектеулі болуы мүмкін кез келген ұлттық талаптарды қамтиды. Осы ISAE-ке сәйкес тексеру жүргізу кезінде IESBA кодексі сервистік аудитордың әрбір пайдаланушы ұйымына тәуелсіз болуын талап етпейді.

Басшылық және корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалар (Сілтеме: 12-тармақ)

- A6. Басқару және басқару құрылымдары әртүрлі юрисдикциялар мен компанияларда әртүрлі, олар мәдени және құқықтық мәртебедегі айырмашылықтар, сондай-ақ меншіктің мөлшері мен ерекшеліктері сияқты әсер ету факторларын көрсетеді. Мұндай әртүрлілік қазіргі ISAE-де нақты мәселелер бойынша қызмет көрсететін аудитор өзара әрекеттесуі керек барлық тапсырмалар үшін тұлғаны (тұлғаларды) көрсету мүмкін еместігін білдіреді. Мысалы, қызмет көрсететін ұйым жеке заңды тұлға емес, үшінші тарап ұйымының сегменті болуы мүмкін. Мұндай жағдайларда тиісті басшылықты немесе жазбаша куәландырылуы керек жауапты тұлғаларды анықтау үшін кәсіби пікір қажет болуы мүмкін.

Қабылдау және жалғастыру

Тапсырманы орындау үшін қажетті қабілеттер мен құзыреттер (Сілтеме: 13(a)(i) тармағы)

- A7. Тапсырманы орындау үшін қажетті мүмкіндіктер мен құзырет мыналарды қамтуы мүмкін:

- Тиісті саланы білу;
- Ақпараттық технологиялар мен жүйелерді түсіну;

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

- Бақылау құралдарының тиісті құрылымымен байланысты тәуекелдерді бағалау тәжірибесі;
- Бақылау құралдарының тестілерін әзірлеу және орындау, сондай-ақ нәтижелерді бағалау тәжірибесі.

Қызмет көрсететін ұйымның растауы (Сілтеме: 13(b) (i) тармағы)

A8. Аудитор тапсырманы қабылдауға немесе жалғастыруға келіскеннен кейін қызмет көрсететін ұйымның жазбаша өтініш беруден бас тартуы аудитордың тапсырманы орындаудан бас тартуына себеп болатын шектеу болып табылады. Егер заң немесе нормативтік актілер аудиторға тапсырманы орындаудан бас тартуға мүмкіндік бермесе, онда аудитор пікірден бас тартады.

Қызмет көрсететін ұйымды растау үшін ақылға қонымды негіздеме (Сілтеме: 13(b) (ii) тармағы)

A9. 2 типті есеп болған жағдайда сервистік ұйымның бекітуі сервистік ұйым жүйесінің сипаттамасында айқындалған бақылау мақсаттарына қатысты бақылау құралдары көрсетілген кезең ішінде тиімді жұмыс істегені туралы мәлімдемені қамтиды. Бұл мәлімдеме сервистік ұйым жүргізген мониторинг нәтижелеріне негізделуі мүмкін. Бақылау құралдарын бақылау - бұл уақыт өте келе бақылау құралдарының тиімділігін бағалау процесі. Ол бақылау құралдарының тиімділігін уақтылы бағалауды, кемшіліктерді анықтауды және олар туралы қызмет көрсететін ұйымдағы тиісті тұлғаларды хабардар етуді, сондай-ақ қажеттілігіне қарай түзету шараларын қабылдауды қамтиды. Сервистік ұйым бақылау құралдарының мониторингін ағымдағы қызмет, жеке бағалау немесе екі әдісті біріктіру арқылы жүзеге асырады. Ағымдағы бақылаудың дәрежесі мен тиімділігі неғұрлым жоғары болса, жеке бағалау жүргізу қажеттілігі соғұрлым аз болады. Ағымдағы мониторинг қызметі көбінесе сервистік ұйымның әдеттегі қызметіне біріктіріледі және басшылық пен қадағалау органдарының тұрақты әрекеттерін қамтиды. Ішкі аудиторлар немесе ұқсас функцияларды орындайтын қызметкерлер сервистік ұйымның қызметін бақылауға үлес қоса алады. Мониторинг сонымен қатар сыртқы тараптар ұсынатын ақпаратты пайдалануды қамтуы мүмкін, мысалы, клиенттердің шағымдары мен реттеушілердің түсініктемелері, олар проблемаларды көрсетуі немесе жақсартуды қажет ететін аймақтарды анықтауы мүмкін. Аудитордың бақылау құралдарының операциялық тиімділігі туралы есептілігі оның өтініші үшін ақылға қонымды негізді қамтамасыз ететін сервистік ұйымның өз процестерін алмастырмайды.

Тәуекелдерді анықтау (Сілтеме: 13(b) (iv) тармағы)

A10. 9(c) тармағында атап өтілгендей, бақылау мақсаттары бақылау құралдары төмендетуге арналған тәуекелдерге жатады. Мысалы, сома немесе кезең бақылау мақсаты ретінде көрсетілуі мүмкін тәуекел, яғни операциялар дұрыс сомаға және дұрыс кезеңге есепте көрсетіледі. Қызмет көрсететін ұйым оның жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына қол жеткізуге қауіп төндіретін тәуекелдерді анықтауға жауапты. Қызмет көрсету ұйымы тиісті тәуекелдерді анықтау үшін ресми немесе бейресми процесті қолдана алады. Ресми процесс анықталған тәуекелдердің маңыздылығын бағалауды, олардың пайда болу ықтималдығын бағалауды және оларды жою бойынша іс-шаралар туралы шешім қабылдауды қамтуы мүмкін. Алайда, бақылау мақсаттары бақылау құралдары төмендетуге арналған тәуекелдермен байланысты болғандықтан, сервистік ұйым жүйесін әзірлеу және енгізу кезінде бақылау мақсаттарын мұқият анықтау тиісті тәуекелдерді анықтаудың бейресми процесі болуы мүмкін.

Тапсырма шарттарында өзгерістерді қабылдау (Сілтеме: 14-тармақ)

A11. Егер, мысалы, қызмет көрсетуші аудитордың пікірін өзгерту ықтималдығына байланысты белгілі бір бақылау мақсаттарын тапсырма көлемінен алып тастау талап етілсе, тапсырма көлемін өзгерту туралы сұраныстың ақылға қонымды негіздері болмауы мүмкін; немесе қызмет көрсетуші ұйым қызмет көрсетуші аудиторға жазбаша өтініш бермейді, ал сұрау салу ISAE 3000 (Қайта қаралған) бойынша тапсырманы орындауға бағытталған.

A12. Тапсырма көлемін өзгерту туралы сұрау ақылға қонымды негізге ие болуы мүмкін, мысалы, қызмет көрсететін ұйым қызмет көрсететін аудиторға қол жеткізе алмайтын кезде қызмет көрсететін ұйымды тапсырмадан алып тастау және осы қызмет көрсететін ұйым көрсеткен қызметтерді есепке алу әдісін қосу әдісінен алып тастау әдісіне өзгерту туралы сұрау.

Критерийлердің жарамдылығын бағалау (Сілтеме: 15-18 тармақтар)

A13. Критерийлер болжамды пайдаланушыларға қол жетімді болуы керек, осылайша олар қызмет көрсету ұйымының жүйені сипаттаудың дұрыстығы, бақылау конструкциясының жарамдылығы және 2 типті есеп болған жағдайда бақылау мақсаттарына қатысты бақылау құралдарының жұмыс істеу тиімділігі туралы мәлімдемесінің негізінде не жатқанын түсіне алады.

A14. ISAE 3000 (Қайта қаралған) аудитор, басқалармен қатар, қолданылатын критерийлердің орындылығы мен негізгі пәннің орындылығын анықтауды талап етеді.¹¹ Негізгі элемент-бұл кепілдік есебінің болжамды пайдаланушылары үшін қызығушылық тудыратын негізгі шарттар. Келесі кестеде 2 типті және 1 типті есептердегі әр пікір үшін тақырып пен минималды критерийлер көрсетілген.

¹¹ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 24(b) және 41-тармақтар.

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

	Тапсырманың мәні	Критерийлер	Пікірлер	
<i>Қызмет көрсететін ұйымның оның жүйесінің сипаттамасын дұрыс ұсыну туралы пікір (1 және 2 типті қорытындылар)</i>	Қаржылық есептілікті дайындауға қатысты пайдаланушы ұйымның ішкі бақылау жүйесіне қатысы бар және сенімділікті қамтамасыз ететін қызмет көрсететін ұйымның аудиторының қорытындысында қарастырылатын қызмет көрсететін ұйым жүйесі.	Сипаттама дұрыс ұсынылған, егер ол (a) қажет болған жағдайда 16(a)(i)-(VIII) тармақтарында көрсетілген мәселелерді қоса алғанда, қызмет көрсету жөніндегі ұйымның жүйесі қалай әзірленгенін және енгізілгенін сипаттайды; (b) 2 типті есепте сипаттама қамтылған кезең ішінде қызмет көрсететін ұйымның жүйесіндегі өзгерістер туралы тиісті толық ақпарат қамтылады; және (c) сипаттама пайдаланушы ұйымдардың кең ауқымының жалпы қажеттіліктерін қанағаттандыруға арналғанын мойындай отырып, сипатталған сервистік ұйым жүйесінің қолданылу саласына қатысты ақпаратты қалдырмайды және бұрмаламайды, сондықтан әрбір жеке пайдаланушы ұйым өзінің нақты ортасында маңызды деп санайтын сервистік ұйым жүйесінің барлық аспектілерін қамтымауы мүмкін.	Осы қорытынды критерийлерінің нақты тұжырымдары, мысалы, заңнамалық немесе нормативтік актілерде, пайдаланушылар топтарында немесе кәсіби ұйымдарда белгіленген критерийлермен келісуді талап етуі мүмкін. Осы қорытындыға арналған критерийлердің мысалдары сервистік ұйымның 1-қосымшадағы мысаллық мәлімдемесінде келтірілген. A21-A24 тармақтарында осы критерийлерге сәйкестікті анықтау үшін қосымша нұсқаулар бар. (ISAE 3000 (Қайта қаралған) талаптарына сәйкес, осы қорытындыға арналған тақырып туралы ақпарат ¹² сервистік ұйымның өз жүйесінің сипаттамасы және сервистік ұйымның бұл сипаттаманың дұрыс ұсынылғандығы туралы мәлімдемесі болып табылады).	
<i>Құрылымды және операциялық тиімділікті тиісінше ұйымдастыру туралы пікір (2 типті қорытынды)</i>	Қызмет көрсететін ұйымның оның жүйесінің сипаттамасында мәлімделген ішкі бақылау мақсаттарына қол жеткізу үшін қажетті бақылау құралдарының тиісті құрылымы мен операциялық тиімділігі.	Бақылау құралдары тиісті түрде әзірленген және тиімді жұмыс істейді, егер: (a) қызмет көрсету ұйымы оның жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына қол жеткізуге қауіп төндіретін тәуекелдерді анықтады; (b) осы сипаттамада көрсетілген бақылау құралдары сипаттамаға сәйкес жұмыс істеген кезде осы тәуекелдер атаған бақылау мақсаттарына қол жеткізуге кедергі келтірмейтініне ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етеді; және (c) бақылау құралдары көрсетілген кезең ішінде әзірленген схемаға сәйкес дәйекті түрде қолданылды. Бұл тиісті құзыреті мен өкілеттігі бар тұлғалардың қолмен бақылау құралдарын қолданғанын тексеруді қамтиды.	Егер осы қорытындының критерийлері сақталса, онда бақылау құралдары бақылаудың тиісті мақсаттарына кезең ішінде қол жеткізілгеніне ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етті. (ISAE 3000 (Қайта қаралған) талаптары тұрғысынан, осы қорытындыға арналған ақпараттың мәні қызмет көрсету ұйымының бақылау құралдарының тиісті түрде әзірленгені және олардың тиімді жұмыс істейтіндігі туралы мәлімдемесі болып табылады).	Қызмет көрсету ұйымының жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттары осы қорытындылардың критерийлерінің бөлігі болып табылады. Көрсетілген бақылау мақсаттары тапсырмадан тапсырмаға дейін өзгереді. Егер сипаттама туралы пікір білдіру шеңберінде қызмет аудитору бақылаудың мәлімделген мақсаттары толық сенімді көрсетілмеген деген қорытындыға келсе, онда бұл бақылау мақсаттары бақылау жүйесінің дамуы немесе жұмыс істеу тиімділігі туралы пікір білдіру критерийлерінің бөлігі ретінде орынды болмайды.
<i>Құрылымды дұрыс ұйымдастыру туралы пікір (2 типті қорытынды)</i>	Қызмет көрсететін ұйымның оның жүйесінің сипаттамасында мәлімделген ішкі бақылау тізбектеріне қол жеткізу үшін қажетті бақылау құралдарының тиісті құрылымы.	Бақылау құралдары барабар, егер (a) Қызмет көрсету ұйымы оның жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына қол жеткізуге қауіп төндіретін тәуекелдерді анықтады; және (b) Осы сипаттамада көрсетілген бақылау құралдары, егер олар сипатталғандай жұмыс істесе, бұл тәуекелдер белгіленген бақылау мақсаттарына жетуге кедергі келтірмейтініне ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етеді.	Осы критерийлерге сәйкестіктің өзі бақылаудың тиісті мақсаттарына қол жеткізілгеніне сенімділік бермейді, өйткені бақылау құралдарының жұмыс істеуіне сенімділік алынбайды. (ISAE 3000 (Қайта ақаралған) талаптарына сәйкес, осы қорытындының тақырыбы туралы ақпарат Ұйымның бақылау құралдары тиісті түрде әзірленгені туралы мәлімдемесі болып табылады).	

A15. 16(a) - тармақта қызмет көрсететін ұйымның жүйесінің сипаттамасына енгізуге болатын бірқатар элементтер анықталған. Егер сипатталған жүйе транзакцияны өңдеу жүйесі болмаса, мысалы, жүйе қолданбадан хостингтің жалпы бақылауына қатысты болса, бірақ қолданбаның өзіне енгізілген бақылауға қатысты болмаса, бұл элементтер орынсыз болуы мүмкін.

Маңыздылығы (Сілтеме: 19, 54 тармақтар)

A16. Қызмет көрсететін ұйымдағы бақылау құралдары туралы есеп беру тапсырмасында маңыздылық ұғымы пайдаланушы ұйымдардың қаржылық есептілігіне емес, есеп жасалатын жүйеге жатады. Аудитор қызмет көрсету ұйымындағы жүйесінің сипаттамасы барлық маңызды аспектілерде қаншалықты сенімді ұсынылғанын, қызмет көрсету ұйымының бақылау

¹² «Пән туралы ақпарат» - бұл негізгі пәнді критерийлер бойынша өлшеу немесе бағалау нәтижесі, яғни негізгі пәнне критерийлерді қолдану туралы ақпарат.

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

жүйесі барлық маңызды аспектілерде тиісті түрде әзірленгенін және 2 типті есеп жағдайында қызмет көрсету ұйымының бақылау жүйесі барлық маңызды аспектілерде тиімді жұмыс істейтінін анықтау үшін процедураларды жоспарлайды және орындайды. Маңыздылық тұжырымдамасы аудитордың қызметтерді растау есебі осы жүйенің қалай қолданылғаны туралы түсінігі бар көптеген пайдаланушы ұйымдар мен олардың аудиторларының жалпы ақпараттық қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін қызметтерді ұйымдастыру жүйесі туралы ақпарат беретінін мойындайды.

- A17. Қызмет көрсететін ұйымның жүйесінің сипаттамасын сенімді түрде ұсынуға қатысты және бақылау құралдарының дизайнына қатысты маңыздылық сипаттама маңызды операцияларды өңдеудің маңызды аспектілерін қамти ма, сипаттама тиісті ақпаратты жіберіп алмаса немесе бұрмаламаса, сондай-ақ бақылау құралдарының олардың дизайнына сәйкес ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ету қабілеті сияқты сапалы факторларды қарастыруды қамтиды. бақылау мақсаттарына қол жеткізілді. Бақылау құралдарының операциялық тиімділігі туралы қызмет аудиторының қорытындысына қатысты маңыздылығы ауытқулардың рұқсат етілген және байқалатын деңгейі (сандық сұрақ), сондай-ақ байқалатын ауытқулардың сипаты мен себептері (сапалық сұрақ) сияқты сандық және сапалық факторларды қарауды қамтиды.
- A18. Маңыздылық тұжырымдамасы тесттердің сипаттамасында ауытқулар анықталған тесттердің нәтижелерін бақылау құралдарын ашуда қолданылмайды. Себебі, белгілі бір ұйымның - пайдаланушының немесе аудитордың-пайдаланушының нақты жағдайларында ауытқу, аудитордың пікірінше, бақылау құралының тиімді жұмыс істеуіне кедергі келтіретін-болмайтындығына байланысты болуы мүмкін. Мысалы, ауытқуды қамтитын бақылау, әсіресе, пайдаланушы ұйымның қаржылық есептілігіне қатысты нақты жағдайларда маңызды болуы мүмкін қателіктердің белгілі бір түрін болдырмау үшін маңызды болуы мүмкін.

Қызмет көрсететін ұйымның оның жүйесін түсінуі (Сілтеме: 20-тармақ)

- A19. Тапсырма көлеміне енгізілген бақылау құралдарын қоса алғанда, сервистік ұйымның жүйесі туралы түсінік алу сервистік аудиторға көмектеседі:

- Осы жүйенің шекараларын және оның басқа жүйелермен қалай әрекеттесетінін анықтау.
- Қызмет көрсететін ұйым берген сипаттаманың жүйені ол әзірленген және енгізілген түрде қаншалықты сенімді екенін бағалау.
- Қызмет көрсететін ұйымның бекітілуін дайындауды ішкі бақылау жүйесі туралы түсінік алу.
- Сервистік ұйым жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына жету үшін қандай бақылау құралдары қажет екенін анықтаңыз.
- Бақылау құралдарының қаншалықты жеткілікті дамығанын бағалау.
- 2 типті есеп жағдайында бақылау құралдарының жұмыс істеу тиімділігін бағалау.

- A20. Мұндай түсінікті алу үшін қызмет аудиторының процедуралары мыналарды қамтуы мүмкін:

- Аудитордың пікірінше, тиісті ақпаратқа ие болуы мүмкін ұйым қызметкерлеріне сауалнама жүргізу.
- Операцияларды бақылау және операцияларды өңдеу туралы құжаттарды, есептерді, баспа және электрондық жазбаларды талдау.
- Олардың жалпы шарттарын анықтау үшін сервистік ұйым мен пайдаланушы ұйымдар арасындағы келісімдердің үлгісін тексеру.
- Бақылау процедураларын орындау.

Сипаттамаға қатысты дәлелдемелер алу (Сілтеме: 21-22 тармақтары)

- A21. Келесі сұрақтарды қарастыру практик маманға барлық маңызды аспектілерде тапсырманың көлеміне кіретін сипаттаманың аспектілері қаншалықты сенімді екенін анықтауға көмектеседі:

- Сипаттамада пайдаланушының қаржылық есептілігінің аудитін жоспарлау кезінде пайдаланушылардың кең ауқымының жалпы қажеттіліктеріне сәйкес келетін көрсетілген қызметтердің (тапсырма шеңберінде) маңызды аспектілері көрсетілген бе?
- Сипаттама ISA315 (2019 жылғы қайта қаралған нұсқа)¹³ сәйкес ішкі бақылау жүйесін түсіну үшін жеткілікті ақпаратпен аудиторлардың кең ауқымын қамтамасыз етеді деп күтуге болатын егжей-тегжейлі дәрежеде дайындалған ба. Сипаттама пайдаланушы ұйым ұсынатын деректерді өңдеудің немесе қызметтердің барлық

¹³ ISA 315 (2019 жылы қайта қаралған), Елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтау және бағалау

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

аспектілерін қамтымауы керек және оқырманға қызмет көрсететін ұйымның қауіпсіздік жүйесіне немесе басқа бақылау құралдарына нұқсан келтіруге мүмкіндік беретіндей егжей-тегжейлі болмауы керек.

- Сипаттама пайдаланушы аудиторларының кең ауқымы шешім қабылдауға әсер етуі мүмкін ақпаратты жіберіп алмау немесе бұрмаламау үшін жасалған ба, мысалы, сипаттамада қызмет көрсету ұйымының аудиторы білетін өңдеудегі елеулі олқылықтар немесе дәлсіздіктер бар ма?
- Егер қызмет көрсететін ұйымның жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылаудың кейбір мақсаттары тапсырма көлемінен алынып тасталса, онда сипаттамада алынып тасталған мақсаттар нақты көрсетілген бе?
- Сипаттамада көрсетілген бақылау құралдары іске асырылды ма?
- Егер бар болса, пайдаланушы бөлімшесінің қосымша бақылау құралдары барабар сипатталған ба? Көп жағдайда бақылау мақсаттарының сипаттамасы бақылау мақсаттарына тек қызмет көрсететін ұйым енгізген бақылау құралдарының тиімді жұмысы есебінен қол жеткізуге болатындай етіп жасалады. Алайда, кейбір жағдайларда қызмет көрсету ұйымының жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына тек қызмет көрсету ұйымы қол жеткізе алмайды, өйткені оларға қол жеткізу үшін белгілі бір бақылау құралдарын пайдаланушы ұйымдар жүзеге асыруы қажет. Бұл, мысалы, бақылау мақсаттарын реттеуші орган анықтаған жағдайда орын алуы мүмкін. Егер сипаттама пайдаланушы ұйымдар тарапынан қосымша бақылау құралдарын қамтыса, онда сипаттамада Осы бақылау құралдары, сондай-ақ тек қызмет көрсететін ұйым ғана қол жеткізе алмайтын бақылаудың нақты мақсаттары жеке көрсетіледі.
- Егер инклюзивті әдіс қолданылса, онда сипаттамада қызмет көрсететін ұйымдағы бақылау құралдары және қызмет көрсетілетін ұйымдағы бақылау құралдары жеке көрсетіледі? Егер алып тастау әдісі қолданылса, онда сипаттамада қызмет көрсететін ұйым орындайтын функциялар көрсетіледі? Егер алып тастау әдісі қолданылса, онда сипаттамада қызмет көрсету ұйымындағы егжей-тегжейлі өңдеуді немесе бақылау құралдарын сипаттау қажет емес.

A22. Аудитордың сипаттаманың дұрыстығын бағалау процедуралары мыналарды қамтуы мүмкін:

- Пайдаланушы ұйымдардың сипатын және сервистік ұйым ұсынатын қызметтердің оларға қалай әсер ететінін қарастыру, мысалы, пайдаланушы ұйымдар белгілі бір салаға қатысты ма және оларды мемлекеттік органдар реттей ме.
- Сервистік ұйымның шарттық міндеттемелері туралы түсінік алу үшін пайдаланушы ұйымдармен стандартты шарттарды немесе стандартты шарттарды (егер қолданылса) оқу.
- Сервистік ұйым персоналы орындайтын процедураларды қадағалау.
- Қызмет көрсету ұйымының саясаты мен процедуралары бойынша нұсқаулықтарды және блок-схемалар мен сипаттамалар сияқты басқа жүйелік құжаттаманы зерттеу.

A23. 21(a) - тармағы аудитордан сервистік ұйым жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттары осы жағдайларда ақылға қонымды ма екенін бағалауды талап етеді. Мұндай бағалауды жүргізуде аудиторға келесі мәселелерді қарау көмектесе алады:

- Бақылаудың мәлімделген мақсаттарын ұйымның өзі немесе реттеуші орган, пайдаланушылар тобы немесе кәсіби орган сияқты сыртқы тараптар ашық процесте белгіледі ме?
- Егер көрсетілген бақылау мақсаттарын қызмет көрсету ұйымы белгілеген болса, олар әдетте пайдаланушы ұйымдардың қаржылық есептілігінің кең ауқымында кездесетін мәлімдеме түрлеріне жатады ма, оларға қатысты қызмет көрсету ұйымының бақылау құралдары оларға қатысты болады деп негізді түрде күтуге болады? Әдетте, аудитор қызмет көрсететін ұйымның бақылау құралдары жеке пайдаланушы ұйымдарының қаржылық есептілігінде қамтылған талаптарға қалай байланысты екенін анықтай алмаса да, аудитордың ұйым жүйесінің сипатын, оның ішінде бақылау құралдарын және көрсетілетін қызметтерді түсінуі осы бақылау құралдарымен байланысты болуы мүмкін талаптардың түрлерін анықтау үшін қолданылады.
- Егер қызмет көрсететін ұйым бақылау мақсаттарын анықтаса, олар толық ма? Бақылау мақсаттарының толық жиынтығы пайдаланушы аудиторларының кең ауқымына қызмет көрсету ұйымының бақылау құралдарының әдетте пайдаланушы ұйымдардың қаржылық есептілігіне кіретін талаптарға әсерін бағалау үшін негіз бере алады.

A24. Аудитордың қызмет көрсететін ұйымның жүйесі енгізілгенін анықтау процедуралары осы жүйені түсіну процедураларына ұқсас болуы мүмкін және олармен бірге орындалуы мүмкін. Олар сондай-ақ ұйым жүйесі арқылы объектілерді бақылауды қамтуы мүмкін, ал 2 типті есеп беру жағдайында кезең ішінде енгізілген бақылау құралдарындағы өзгерістер туралы нақты сұраулар болуы мүмкін. Пайдаланушы ұйымдар немесе олардың аудиторлары үшін маңызды болып табылатын өзгерістер қызмет көрсететін ұйымның жүйесінің сипаттамасына енгізіледі.

Бақылау құралдарының құрылымына қатысты дәлелдемелер алу (Сілтеме: 23, 28(b) тармақтары)

A25. *Пайдаланушы ұйымның немесе пайдаланушы ұйымның аудиторының көзқарасы бойынша, егер ол жеке немесе басқа бақылау жүйелерімен үйлескенде, егер ол қанағаттанарлық түрде орындалса, елеулі бұрмаланулардың алдын алуға немесе анықтауға және түзетуге болатын ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етсе, бақылау жүйесі тиісті түрде*

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

жасалған. Алайда, *қызмет көрсететін ұйым* немесе *қызмет көрсететін аудитор* жеке пайдаланушы ұйымдарындағы жағдайларды білмейді, олар бақылау құралдарының жетіспеушілігінен туындаған бұрмаланудың осы пайдаланушы ұйымдары үшін маңызды екенін анықтайды. Сондықтан, аудитордың көзқарасы бойынша, егер ол жеке немесе басқа бақылау құралдарымен үйлескенде, қанағаттанарлық орындалған жағдайда, қызмет көрсететін ұйым жасаған жүйенің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына қол жеткізілетініне ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етсе, бақылау жеткілікті түрде әзірленген.

- A26. Аудитор бақылау құрылымын түсінуді жеңілдету үшін блок-схемаларды, сауалнамаларды немесе шешім кестелерін пайдалануды қарастыруы мүмкін.
- A27. Бақылау құралдары бақылау мақсатына жетуге бағытталған бірқатар әрекеттерден тұруы мүмкін. Сондықтан, егер аудитор белгілі бір бақылау мақсатына жету үшін кейбір әрекеттерді тиімсіз деп бағаласа, басқа әрекеттердің болуы аудиторға Осы бақылау мақсатына қатысты бақылау құралдары барабар әзірленген деген қорытынды жасауға мүмкіндік береді.

Бақылау шараларының жедел тиімділігіне қатысты дәлелдемелер алу

Операциялық тиімділікті бағалау (Сілтеме: 24-тармақ)

- A28. *Пайдаланушы ұйымы* немесе *пайдаланушы аудиторы* тұрғысынан бақылау жүйесі жеке немесе басқа бақылау құралдарымен бірге алаяқтық немесе қателік салдарынан болатын Елеулі бұрмаланулардың алдын алуға немесе анықтауға және түзетуге жеткілікті сенімділікті қамтамасыз етсе, тиімді жұмыс істейді. Алайда, *қызмет көрсететін ұйым* немесе *аудитор* бақылау құралдарының ауытқуы нәтижесінде бұрмаланудың орын алғанын анықтайтын жекелеген пайдаланушы ұйымдарындағы мән-жайларды білмейді, егер солай болса, ол маңызды болып табылады. Сондықтан, аудитордың көзқарасы бойынша, егер ол жеке немесе басқа бақылау құралдарымен біріктірілсе, сервистік ұйым жүйесінің сипаттамасында көрсетілген бақылау мақсаттарына қол жеткізілетініне ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етсе, бақылау тиімді жұмыс істейді. Сол сияқты, қызмет көрсететін ұйым немесе аудитор бақылау жүйесіндегі байқалған ауытқу жеке пайдаланушы ұйымы тұрғысынан айтарлықтай бұрмалануға әкелетінін анықтай алмайды.
- A29. Олардың конструкциясының жарамдылығы туралы қорытынды жасау үшін жеткілікті бақылау құралдары туралы түсінік алу, егер олардың конструкциясы мен орындалуына сәйкес бақылау құралдарының дәйекті жұмыс істеуін қамтамасыз ететін белгілі бір автоматтандыру болмаса, олардың операциялық тиімділігінің жеткілікті дәлелі болып табылмайды. Мысалы, уақыттың бір сәтінде қолмен басқару механизмінің жұмысы туралы ақпарат алу уақыттың басқа сәттерінде бұл механизмнің жұмыс істейтініне дәлел келтірмейді. Алайда, АТ өңдеуге тән дәйектілікке байланысты, автоматтандырылған бақылау құралының дизайнын анықтау процедураларын орындау және оның жүзеге асырылғанын анықтау сервистік аудитордың басқа бақылау құралдарын, мысалы, бағдарламадағы өзгерістерді бақылау құралдарын бағалауы мен тестілеуіне байланысты осы бақылау құралының тиімділігіне дәлел бола алады.
- A30. Пайдаланушы аудиторларына пайдалы болу үшін 2 типті есеп әдетте кем дегенде алты айды қамтиды. Егер бұл кезең алты айдан аз болса, қызмет аудиторы қызмет аудиторының растау есебінде қысқа мерзімнің себептерін сипаттауды орынды деп санауы мүмкін. Есептің алты айдан аз кезеңді қамтуы мүмкін жағдайларға бақылау құралдары бойынша есепті шығару күніне жақын сервистік аудиторды тарту жатады; (б) қызмет көрсететін ұйым (немесе белгілі бір жүйе немесе қосымша) алты айдан аз уақыт жұмыс істейді; немесе (в) бақылау құралдарына айтарлықтай өзгерістер енгізілді және есеп шығарылғанға дейін алты ай күту немесе жүйені өзгерістерге дейін де, одан кейін де қамтитын есеп шығару практикалық емес.
- A31. Кейбір бақылау процедуралары кейінірек тексеруге болатын өз жұмысының дәлелдерін қалдырмауы мүмкін, сәйкесінше қызмет аудиторы есепті кезең ішінде әр түрлі уақыт кезеңдерінде осындай бақылау процедураларының операциялық тиімділігін тексеруді қажет деп санауы мүмкін.
- A32. Сервистік аудитор әрбір кезең ішінде бақылау құралдарының операциялық тиімділігі туралы пікірін білдіреді, сондықтан мұндай пікірді білдіру үшін оған ағымдағы кезеңде бақылау құралдарының жұмыс істеуінің жеткілікті тиісті дәлелдері болуы қажет. Алайда, алдыңғы тексерулер кезінде байқалған ауытқулар туралы білу аудиторды ағымдағы кезеңде тестілеу көлемін ұлғайтуға итермелеуі мүмкін.

Жанама бақылау құралдарын тестілеу (Сілтеме: 25(b) тармағы)

- A33. Кейбір жағдайларда жанама бақылаудың тиімді жұмыс істеуі туралы дәлелдер алу қажет болуы мүмкін. Мысалы, егер сервистік аудитор рұқсат етілген несиелік лимиттерден тыс сатылымдарды егжей-тегжейлі көрсететін ерекшеліктер туралы есептерді тексерудің тиімділігін тексеруді шешсе, онда рұқсат етілген несиелік лимиттерді тексеру және онымен байланысты бақылау сервистік аудиторға тікелей қатысты бақылау болып табылады. Есептердегі ақпараттың дәлдігін бақылау құралдары (мысалы, АТ-ның жалпы бақылау құралдары) «жанама» бақылау деп аталады.

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

A34. АТ-да деректерді өңдеуге тән дәйектілікке байланысты автоматтандырылған қолданбалы бақылауды енгізу туралы куәлік, егер олар сервисті ұйымдастырудың жалпы бақылау құралдарының (атап айтқанда, өзгерістерді бақылау құралдарының) (атап айтқанда, өзгерістерді бақылау құралдарының) операциялық тиімділігінің дәлелдерімен бірге қарастырылса, оның операциялық тиімділігінің маңызды дәлелі бола алады.

Тестілеуге арналған элементтерді іріктеу құралдары (Сілтеме: 25(с), 27 тармақтары)

A35. Сервистік аудитордың иелігінде тексеру үшін объектілерді іріктеудің мынадай тәсілдері бар:

- (a) Барлық элементтерді таңдау (100% тестілеу). Бұл тоқсан сайын сияқты сирек қолданылатын бақылау құралдарын сынау кезінде немесе Бақылау құралдарын қолдану дәлелдері 100% тестілеуді тиімді еткенде орынды болуы мүмкін;
- (b) Нақты элементтерді таңдау. Бұл 100% тестілеу тиімсіз болған кезде және іріктеу тиімді болмаған кезде орынды болуы мүмкін, мысалы, ай сайын немесе апта сайын қолданылатын бақылау құралдары сияқты іріктеу үшін үлкен популяцияны қамтамасыз ету үшін жиі қолданылмайтын бақылау құралдарын сынау кезінде; және
- (c) Іріктеп тестілеу. Бұл жиі біркелкі қолданылатын және олардың қолданылуын құжаттамалық растауды қамтамасыз ететін бақылау құралдарын сынау үшін орынды болуы мүмкін.

A36. Белгілі бір элементтерді іріктеп тестілеу, көбінесе дәлелдерді алудың тиімді құралы болғанымен, іріктеме болып табылмайды. Жекелеген объектілерге қолданылатын процедуралардың нәтижелерін бүкіл жиынтыққа экстраполяциялауға болмайды; тиісінше, жекелеген объектілерді іріктеп тестілеу жиынтықтың қалған бөлігіне қатысты дәлелдемелер бермейді. Екінші жағынан, іріктеп тестілеу осы популяциядан алынған үлгіні тестілеу негізінде бүкіл популяция туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді.

Ішкі аудит қызметінің жұмысы

Ішкі тексеру функциясын түсінуді қамтамасыз ету (Сілтеме: 30-тармағын қара)

A37. Ішкі аудит қызметінің міндеттеріне талдау жүргізу, бағалау жүргізу, басшылыққа және жауапты тұлғаларға куәліктер, ұсынымдар және басқа да ақпарат беру кіруі мүмкін. Сервис ұйымындағы ішкі аудит қызметі сервис ұйымының меншікті ішкі бақылау жүйесімен немесе қызмет көрсету ұйымы пайдаланушы ұйымдарға беретін бақылау құралдарын қоса алғанда, қызметтер мен жүйелермен байланысты қызметті жүзеге асыра алады.

Ішкі аудиторлар жұмысының орындылығы мен дәрежесін анықтау (Сілтеме: 33-тармағын қара)

A38. Ішкі аудиторлар жұмысының қызмет аудиторы орындайтын процедуралардың сипатына, мерзімдері мен көлеміне жоспарланған әсерін айқындау кезінде мынадай факторлар өзге жағдайға қарағанда өзге немесе аз ауқымды процедураларды орындау қажеттігін көрсетуі мүмкін:

- Ішкі аудиторлар орындаған немесе орындауға жататын нақты жұмыстың сипаты мен көлемі өте шектеулі.
- Ішкі аудиторлар орындаған немесе орындайтын жұмыс аудитордың қорытындылары үшін онша маңызды емес бақылау құралдарына жатады.
- Ішкі аудиторлар орындаған немесе орындайтын жұмыс субъективті немесе күрделі пайымдауларды қамтымайды.

Ішкі тексеру бөлімінің жұмыс нәтижелерін пайдалану (Сілтеме: 34-тармағын қара)

A39. Ішкі аудиторлар орындаған нақты жұмысқа қатысты қызмет аудиторының сипаты, мерзімдері және процедураларының көлемі қызмет аудиторының қызмет аудиторының қорытындылары үшін осы жұмыстың маңыздылығын бағалауына (мысалы, тексерілетін бақылау құралдары төмендетуге арналған тәуекелдердің маңыздылығына), қызмет аудиторының ішкі аудит функциясын бағалауына және қызмет аудиторының орындалған нақты жұмысты бағалауына байланысты ішкі аудиторлар. Мұндай процедуралар мыналарды қамтуы мүмкін:

- Ішкі аудиторлар тексерген объектілерді тексеру;
- Басқа ұқсас мәселелерді зерттеу; және
- Ішкі аудиторлар орындайтын процедураларды қадағалау.

Қызмет көрсететін аудитордың кепілдіктері туралы есеп берудің салдары (Сілтеме: 36-37 тармақтары)

A40. Ішкі аудит қызметінің дербестігі мен объективтілігіне қарамастан, ол қызмет көрсету ұйымынан тәуелсіз емес, өйткені тапсырманы орындау кезінде қызмет көрсету аудиторы талап етеді. Ол сервистік аудитордың есебінде айтылған пікір

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

үшін айрықша жауап береді және бұл жауапкершілік сервистік аудитордың ішкі аудиторлардың жұмысын пайдалануы нәтижесінде азаймайды.

A41. Ішкі аудит қызметінің жұмыс сипаттамасы әртүрлі тәсілдермен ұсынылуы мүмкін, мысалы:

- Бақылау құралдарының сипаттамасына бақылау құралдарының сынақтарын жүргізу кезінде ішкі аудит қызметінің белгілі бір жұмысы пайдаланылғанын көрсететін кіріспе материалды енгізу.
- Жеке сынақтарды ішкі аудитке жатқызу.

Жазбаша өтініштер (Сілтеме: 38, 40 тармақтары)

A42. 38-тармаққа сәйкес талап етілетін жазбаша куәландырулар 9(о) тармағына сәйкес қызмет көрсететін ұйымның куәландыруларына жеке және қосымша болып табылады.

A43. Егер қызмет көрсетуші ұйым осы ISAE-ның 38(с) тармағында талап етілетін жазбаша куәліктерді ұсынбаса, қызмет көрсетуші аудитордың пікірін осы ISAE-ның 55(d) тармағына сәйкес өзгерту орынды болуы мүмкін.

Басқа да ақпарат (Сілтеме: 42-тармағын қара)

A44. IESBA кодексі, егер ол ақпарат деп санаса, қызмет көрсететін аудитор ақпаратпен байланысты болмауын талап етеді:

- (a) Онда айтарлықтай жалған немесе жаңылыстыратын мәлімдеме бар;
- (b) Абайсызда жасалған мәлімдемелерді немесе ақпаратты қамтиды; немесе
- (c) Мұндай жіберіп алу немесе көрсетпеу жаңылыстыруы мүмкін болған кезде қажетті ақпаратты жіберіп алады немесе көрсетпейді.¹⁴

Егер сервистік ұйымның жүйенің сипаттамасын және сервистік аудитордың аттестаттау қорытындысын қамтитын құжатқа енгізілген басқа ақпарат болжамды ақпаратты, мысалы, қалпына келтіру немесе авариялық жағдайлар жоспарларын немесе сервистік аудитордың аттестаттау қорытындысында анықталған ауытқуларды жоюға бағытталған жүйедегі өзгерістер жоспарларын қамтыса немесе жарнамалық мәлімдемелер жасаса, олар негізді расталмайды. қызмет аудиторы бұл ақпаратты жоюды немесе қайта құруды талап етуі мүмкін.

A45. Егер қызмет көрсету ұйымы басқа ақпаратты жоюдан немесе қайта құрудан бас тартса, басқа әрекеттер жасалуы мүмкін, мысалы:

- Қызмет көрсететін ұйымға іс-әрекеттің дұрыстығына қатысты адвокатпен кеңесу талабы.
- Куәландыру есебіндегі елеулі сәйкессіздіктің немесе фактілердің елеулі бұрмалануының сипаттамасы.
- Мәселе шешілгенге дейін растау туралы есепті кешіктіру.
- Тапсырманы орындаудан бас тарту.

Құжаттама (Сілтеме: 51-тармағын қара)

A46. ISQC 1 (немесе ISQC1 сияқты кем дегенде талап етілетін кәсіби стандарттар, заңнамалық немесе нормативтік талаптар) фирмалардан тапсырма құжаттамасын жинауды уақтылы аяқтау үшін саясат пен процедураларды әзірлеуді талап етеді.¹⁵ Соңғы тапсырма файлын құруды аяқтаудың ақылға қонымды мерзімі, әдетте, қызмет аудиторының есебін алған сәттен бастап 60 күннен аспайды.¹⁶

Қызмет көрсететін аудиторының кепілдіктері туралы есепті дайындау

Қызмет көрсететін аудитордың кепілдіктері туралы есептің мазмұны (Сілтеме: 53-тармағын қара)

A47. 1 және 2-қосымшаларда аудитордың сервистік ұйымның куәліктері және сервистік ұйымның тиісті бекітулері бойынша есептерінің мысаллық мысалдары келтірілген.

Қызмет көрсететін аудитордың кепілдіктері туралы есептің болжамды пайдаланушылары мен мақсаттары (Сілтеме: 53(е) тармағын қара)

¹⁴ IESBA Кодексі, R111.2 тармағы

¹⁵ ISQC 1, 45-тармақ

¹⁶ ISQC 1, A 54 тармағы

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

A48. Қызмет көрсету ұйымындағы бақылау құралдары туралы есеп беру тапсырмаларында қолданылатын критерийлер тек қызмет көрсету ұйымының жүйесі туралы ақпаратты, соның ішінде бақылау құралдарын, пайдаланушы ұйымдардың қаржылық есептілігін жасау үшін осы жүйенің қалай пайдаланылғаны туралы түсінігі бар тұлғаларға беру мақсатында ғана маңызды. Тиісінше, бұл аудитордың куәландыру қорытындысында көрсетіледі. Сонымен қатар, аудитор болжамды пайдаланушылар арасында, оны басқа тұлғалар қолданудан немесе басқа мақсаттарда пайдаланудан басқа, сенімділік туралы есепті таратуды арнайы шектейтін тұжырымдаманы қосуды орынды деп санауы мүмкін.

Бақылау құралдары тестілерінің сипаттамасы (Сілтеме: 54-тармағын қара)

A49. 2 типті есеп үшін бақылау сынақтарының сипатын сипаттау кезінде аудитордың куәландыру есебінің оқырмандары аудитор оған мыналарды қосса пайдалы болады

- Сервис қызметінің аудиторуна бақылаудың тиісті мақсатына қол жеткізілді немесе тексерілген бақылау кейіннен сервисті ұйымдастыру жүйесінің сипаттамасынан алынып тасталды деген қорытынды жасауға мүмкіндік беретін басқа бақылау құралдары анықталса да, ауытқулар анықталған барлық сынақтардың нәтижелері.
- Анықталған сәйкессіздіктердің себеп-салдарлық факторлары туралы ақпарат, сервис бойынша аудитор осындай факторларды анықтаған шамада.

Өзгертілген пікірлер (Сілтеме: 55-тармағын қара)

A50. Сервистік аудитордың куәландыруы бойынша өзгертілген есептер элементтерінің мысаллық мысалдары 3-қосымшада келтірілген.

A51. Сервистік аудитор теріс пікір білдірсе де немесе пікірден бас тартса да, «Өзгерту негізі» тармағында аудиторлық қорытындыны өзгертуді талап ететін өзіне белгілі кез келген басқа мәселелердің себептері мен салдарын сипаттаған жөн.

A52. Көлемнің шектелуіне байланысты пікірден бас тартуды білдірген кезде, әдетте, орындалған процедураларды көрсетпеу керек немесе аудитор орындаған тапсырманың ерекшеліктерін сипаттайтын мәлімдемелерді қамтымау керек; бұл пікірден бас тартуды көлеңкеде қалдыруы мүмкін.

Ақпараттандыру жөніндегі өзге де міндеттер (Сілтеме: 56-тармағы)

A53. 56-тармақта сипатталған мән-жайларға жауап ретінде тиісті іс-әрекеттер, егер заңмен немесе нормативтік актілермен тыйым салынбаса, мыналарды қамтуы мүмкін:

- Белгілі бір әрекеттердің салдары туралы заңгерлік кеңес алу.
- Қызмет көрсететін ұйымды басқаруға жауапты тұлғалармен қарым-қатынас.
- Үшінші тараптармен қарым-қатынас қажеттілігін анықтау (мысалы, заңдар, нормативтік актілер немесе тиісті этикалық талаптар сервистік аудитордың компаниядан тыс тиісті органға немесе сервистік ұйымның сыртқы аудитор алдында есеп беруін талап етуі мүмкін¹⁷, немесе мұндай ақпараттандыру осы жағдайларда орынды болуы мүмкін міндеттерді белгілеуі мүмкін).
- Сервистік аудитордың пікірін өзгерту немесе «Басқа да мәселелер» тармағын қосу
- Тапсырманы орындаудан бас тарту.

¹⁷ Мысалы, IESBA Кодексінің R360.31-R360.35 A1 тармақтарын қара.

Сервистік ұйымдардың өтініш үлгілері

Сервистік ұйымдардың өтініштерінің төмендегі мысалдары тек танысуға арналған және толық емес немесе барлық жағдайларға қатысты емес.

Мысал 1. 2 типті сервистік ұйымның мәлімдемесі

Қызмет көрсетуді ұйымдастыру туралы өтініш

Қоса берілген сипаттама [түрін немесе атауын] пайдаланатын клиенттер мен олардың аудиторлары үшін дайындалады, олар сипаттаманы басқа ақпаратпен, соның ішінде клиенттің қаржылық есептілігінің елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалау кезінде клиенттің жеке бақылау құралдары туралы ақпаратты қарастыруға жеткілікті түсінікке ие. [Ұйымның атауы] мұны растайды:

- (a) [bb-cc] беттеріндегі ілеспе сипаттама [күні] мен [күні] аралығындағы клиенттермен операцияларды өңдеу жүйесінің [түрін немесе атауын] сенімді түрде ұсынады. Бұл шешімді шығару кезінде қолданылатын критерийлер ілеспе сипаттамада болды:
- (i) Жүйе қалай әзірленгені және енгізілгені, соның ішінде:
- Көрсетілетін қызметтердің түрлері, соның ішінде қажет болған жағдайда өңделетін операциялар кластары.
  - Бұл операциялар басталған, тіркелген, өңделген, қажет болған жағдайда түзетілген және клиенттер үшін дайындалған есептерге ауыстырылған ақпараттық-технологиялық және қолмен процедуралар.
  - Қате ақпаратты түзетуді және ақпаратты клиенттер үшін дайындалған есептерге көшіруді қоса алғанда, операцияларды бастау, тіркеу, өңдеу және көрсету үшін пайдаланылған тиісті бухгалтерлік жазбалар, көмекші ақпарат және нақты шоттар.
  - Жүйе транзакциялардан басқа маңызды оқиғалар мен шарттарды қалай өңдеді.
  - Клиенттерге есептер дайындау үшін қолданылатын процесс.
  - Осы мақсаттарға жету үшін әзірленген тиісті бақылау мақсаттары мен бақылау құралдары.
  - Жүйені жобалау кезінде біз болжаған бақылау құралдарын пайдаланушы бөлімшелері жүзеге асырады және егер бұл ілеспе сипаттамада көрсетілген бақылау мақсаттарына жету үшін қажет болса, сипаттамада тек біз қол жеткізе алмайтын нақты бақылау мақсаттарымен бірге көрсетіледі.
  - Біздің бақылау ортамыздың, тәуекелдерді бағалау процесінің, ақпараттық жүйелердің (тиісті бизнес-процестерді қоса алғанда) және коммуникациялардың, бақылау іс-шараларының және клиенттермен операцияларды өңдеуге және есептілікте көрсетуге қатысы бар мониторинг құралдарының өзге де аспектілері.
- (ii) Қызмет көрсететін ұйымның жүйесіндегі өзгерістер туралы тиісті мәліметтерді [күні] мен [күні] аралығындағы кезеңде қамтиды.
- (iii) Сипаттама көптеген клиенттер мен олардың аудиторларының жалпы қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін дайындалғанын мойындай отырып, сипатталған жүйенің қолданылу саласына қатысты ақпаратты жіберіп алмайды немесе бұрмаламайды, сондықтан әрбір жеке клиент өзінің нақты ортасында маңызды деп санайтын жүйенің барлық аспектілерін қамтымауы мүмкін.
- (b) Ілеспе сипаттамада көрсетілген бақылау мақсаттарына қатысты бақылау құралдары тиісті түрде әзірленді және [күні] мен [күні] аралығында тиімді жұмыс істеді. Осы есепті жасау кезінде келесі критерийлер қолданылды:
- (i) Сипаттамада көрсетілген бақылау мақсаттарына қол жеткізуге қауіп төндіретін тәуекелдер анықталды;
- (ii) Анықталған бақылау құралдары, егер олар сипаттамаға сәйкес жұмыс істесе, бұл тәуекелдер аталған бақылау мақсаттарына қол жеткізуге кедергі келтірмейтініне ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етеді; және
- (iii) Бақылау құралдары әзірленген схемаға сәйкес дәйекті түрде қолданылды, оның ішінде қолмен басқару құралдарын тиісті құзыреті мен өкілеттігі бар тұлғалар [күні] мен [күні] аралығында қолданды.

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

Мысал 2. 1-типті сервистік ұйымның мәлімдемесі

Қызмет көрсетуді ұйымдастыру туралы өтініш

Қоса берілген сипаттама [түрін немесе атауын] пайдаланатын клиенттер мен олардың аудиторлары үшін дайындалады, олар сипаттаманы басқа ақпаратпен, соның ішінде клиенттің қаржылық есептілігінің елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалау кезінде клиенттің жеке бақылау құралдары туралы ақпаратты қарастыруға жеткілікті түсінікке ие. [Ұйымның атауы] мұны растайды:

- (a) [bb-cc] беттеріндегі ілеспе сипаттама [күні] мен [күні] аралығындағы клиенттермен операцияларды өңдеу жүйесінің [түрін немесе атауын] сенімді түрде ұсынады. Бұл шешімді шығару кезінде қолданылатын критерийлер ілеспе сипаттамада болды:
- (i) Жүйе қалай әзірленгені және енгізілгені, соның ішінде:
- Көрсетілетін қызметтердің түрлері, соның ішінде қажет болған жағдайда өңделетін операциялар кластары.
  - Бұл операциялар басталған, тіркелген, өңделген, қажет болған жағдайда түзетілген және клиенттер үшін дайындалған есептерге ауыстырылған ақпараттық-технологиялық және қолмен процедуралар.
  - Қате ақпаратты түзетуді және ақпаратты клиенттер үшін дайындалған есептерге көшіруді қоса алғанда, операцияларды бастау, тіркеу, өңдеу және көрсету үшін пайдаланылған тиісті бухгалтерлік жазбалар, көмекші ақпарат және нақты шоттар.
  - Жүйе транзакциялардан басқа маңызды оқиғалар мен шарттарды қалай өңдеді.
  - Клиенттерге есептер дайындау үшін қолданылатын процесс.
  - Осы мақсаттарға жету үшін әзірленген тиісті бақылау мақсаттары мен бақылау құралдары.
  - Жүйені жобалау кезінде біз болжаған бақылау құралдарын пайдаланушы бөлімшелері жүзеге асырады және егер бұл ілеспе сипаттамада көрсетілген бақылау мақсаттарына жету үшін қажет болса, сипаттамада тек біз қол жеткізе алмайтын нақты бақылау мақсаттарымен бірге көрсетіледі.
  - Біздің бақылау ортамыздың, тәуекелдерді бағалау процесінің, ақпараттық жүйелердің (тиісті бизнес-процестерді қоса алғанда) және коммуникациялардың, бақылау іс-шараларының және клиенттермен операцияларды өңдеуге және есептілікте көрсетуге қатысы бар мониторинг құралдарының өзге де аспектілері.
- (ii) Сипаттама көптеген клиенттер мен олардың аудиторларының жалпы қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін дайындалғанын мойындай отырып, сипатталған жүйенің қолданылу саласына қатысты ақпаратты жіберіп алмайды немесе бұрмаламайды, сондықтан әрбір жеке клиент өзінің нақты ортасында маңызды деп санайтын жүйенің барлық аспектілерін қамтымауы мүмкін.
- (b) Ілеспе сипаттамада көрсетілген бақылау мақсаттарына қатысты бақылау құралдары тиісті түрде әзірленді және [күні] мен [күні] аралығында тиімді жұмыс істеді. Осы есепті жасау кезінде келесі критерийлер қолданылды:
- (i) Сипаттамада көрсетілген бақылау мақсаттарына қол жеткізуге қауіп төндіретін тәуекелдер анықталды;
- (ii) Анықталған бақылау құралдары, егер олар сипаттамаға сәйкес жұмыс істесе, бұл тәуекелдер аталған бақылау мақсаттарына қол жеткізуге кедергі келтірмейтініне ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етеді; және

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

2-қосымша

(Сілтеме: А47 тармағын қара)

Сервис аудиторы куәландырған есептердің мысаллары

Төмендегі есептердің мысаллары тек танысуға арналған және жан-жақты немесе барлық жағдайларға қатысты емес.

Мысал 1. 2-типті қызмет аудиторының куәлігі туралы есеп

Қызметтердің тәуелсіз аудиторы бақылау құралдарының сипаттамасын, олардың құрылымы мен жұмыс істеу тиімділігін растау туралы есеп

Кімге: XYZ сервис ұйымына

Қолдану саласы

Біз [bb-cc] беттерінде XYZ сервис ұйымының сипаттамасы туралы [түрі немесе атауы] [күні] мен [күні] аралығындағы транзакцияларды өңдеу жүйесі (бұдан әрі - сипаттама), сондай-ақ сипаттамада көрсетілген бақылау мақсаттарына байланысты бақылау құралдарының әзірленуі мен жұмыс істеуі туралы есеп жасауға тартылдық.¹

XYZ сервис ұйымының жауапкершілігі

XYZ сервис ұйымы мыналарға жауап береді: сипаттаманы және оған қоса берілген [aa] бетіндегі жоспар-кестені дайындау, оның ішінде сипаттама мен жоспар-кестенің толықтығы, дәлдігі және ұсыну тәсілі; сипаттамаға енгізілген қызметтерді көрсету; Бақылау мақсаттарын қою; көрсетілген бақылау мақсаттарына қол жеткізу үшін бақылау құралдарын әзірлеу, енгізу және тиімді жұмыс істеу.

Біздің тәуелсіздігіміз және сапаны бақылау

Біз тәуелсіздік талаптарын және *Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (халықаралық Тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда)* (IESBA кодексі) басқа да этикалық талаптарын сақтаймыз, ол адалдық, объективтілік, Кәсіби құзыреттілік және тиісті тексеру, құпиялылық және кәсіби мінез-құлықтың негізгі принциптеріне негізделген.

Фирма Сапаны бақылау жөніндегі халықаралық стандартты¹² қолданады және сәйкесінше этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтау жөніндегі құжатталған саясаттар мен процедураларды қамтитын сапаны бақылаудың кешенді жүйесін қолдайды. және нормативтік талаптар.

¹ Егер сипаттаманың кейбір элементтері тапсырма көлеміне кірмесе, бұл аяқтау туралы есепте нақты көрсетіледі.

² ISQC 1, Қаржылық есептіліктің аудиті мен шолуын жүзеге асыратын фирмалар үшін сапаны бақылау, сондай-ақ кепілдіктер мен байланысты қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

Сервис аудиторының міндеттері

Біздің міндетіміз XYZ сервис ұйымының сипаттамасы туралы, сондай-ақ біз жүргізген процедуралар негізінде осы сипаттамада көрсетілген бақылау мақсаттарына қатысты бақылау құралдарының құрылымы мен қызметі туралы пікір білдіру. Біз өз жұмысымызды халықаралық аудит және ақпараттың дұрыстығын растау стандарттары жөніндегі кеңес шығарған 3402 «Қызмет көрсететін ұйымдағы бақылау құралдарын тексеру туралы есептер» халықаралық стандартына сәйкес жүргіздік. Бұл стандарт сипаттаманың барлық маңызды аспектілерде сенімді түрде ұсынылғанына және бақылау құралдарының тиісті түрде әзірленгеніне және тиімді жұмыс істейтініне ақылға қонымды сенімділік алу үшін біздің процедураларымызды жоспарлауды және орындауды талап етеді.

Қызмет көрсететін ұйымның бақылау құралдарының сипаттамасы, құрылымы және жұмыс істеу тиімділігі туралы есепті жасау жөніндегі тапсырма қызмет көрсететін ұйым әзірлеген жүйенің сипаттамасында қамтылған ақпаратқа қатысты, сондай-ақ бақылау құралдарының құрылымы мен жұмыс істеу тиімділігіне қатысты дәлелдемелер алуға бағытталған процедураларды орындауды қамтиды. Процедураларды таңдау аудитордың пікіріне байланысты, оның ішінде сипаттаманың дұрыс ұсынылмауы және бақылау жеткіліксіз әзірленуі немесе тиімсіз жұмыс істеуі тәуекелдерін бағалау. Біздің процедуралар сипаттамада көрсетілген бақылау мақсаттарына қол жеткізілгеніне ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ету үшін қажет деп санайтын бақылау құралдарының тиімділігін тексеруді қамтиды. Осы түрдегі сенімділік тапсырмасы сонымен қатар сипаттаманың жалпы көрінісін, сипаттамада көрсетілген мақсаттардың орындылығын және қызмет көрсету ұйымы анықтаған және [aa] бетінде сипатталған критерийлердің орындылығын бағалауды қамтиды.

Біз алған дәлелдер біздің пікірімізге негіз болу үшін жеткілікті және тиісті деп санаймыз.

Сервис ұйымдағы бақылауды шектеу

XYZ сервис ұйымының сипаттамасы көптеген клиенттер мен олардың аудиторларының жалпы қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін дайындалған, сондықтан әрбір жеке клиент өзінің нақты ортасында маңызды деп санайтын жүйенің барлық аспектілерін қамтымауы мүмкін. Сонымен қатар, қызмет көрсету ұйымындағы бақылау құралдары операцияларды өңдеу немесе көрсету кезінде барлық қателіктер мен олқылықтардың алдын ала алмайды немесе анықтай алмайды. Сонымен қатар, болашақ кезеңдерге тиімділікті бағалауды болжау кезінде сервистік ұйымның бақылау жүйесі жеткіліксіз болуы немесе істен шығуы мүмкін.

Пікір

Біз осы есепте сипатталған сұрақтар негізінде өз пікірімізді қалыптастырдық. Біздің пікірімізді қалыптастыру кезінде қолданған критерийлер [aa] бетінде сипатталған. Біздің ойымызша, барлық маңызды қатынастарда:

- (a) Сипаттама жүйенің [түрін немесе атауын] [күні] мен [күні] аралығында әзірленген және енгізілген түрде сенімді түрде ұсынады;
- (b) Сипаттамада көрсетілген бақылау мақсаттарына қатысты бақылау құралдары [күн] мен [күн] аралығындағы кезеңде жеткілікті түрде жақсы әзірленді; және
- (c) Сипаттамада көрсетілген бақылау мақсаттарына қол жеткізілгеніне ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ету үшін қажетті тексерілген бақылау [күні] мен [күні] аралығында тиімді жұмыс істеді.

Тексерілген бақылау құралдарының сипаттамасы

Нақты бақылау құралдарының сипаттамасы, сондай-ақ тестілеудің сипаты, мерзімі мен нәтижелері [yy-zz] беттерінде келтірілген.

Болжалды пайдаланушылар мен мақсат

[yy-zz] беттеріндегі бақылау сынақтарының осы есебі мен сипаттамасы тек XYZ сервис ұйымы жүйесінің [түрін немесе атауын] пайдаланатын тұтынушылар мен олардың аудиторлары үшін пайдаланылуы керек, олар басқа ақпаратпен, соның ішінде клиенттердің өздері тәуекелдерді бағалау кезінде пайдаланатын бақылау құралдары туралы ақпаратты қарастыруға жеткілікті клиенттердің қаржылық есептілігінің айтарлықтай бұрмалануы.

[Сервис аудиторының қолы]

[Аудитордың аттестаттау есебін жасау күні].

[Сервис аудиторының мекенжайы]

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

Мысал 2. 1-типті қызмет аудиторының куәлігі туралы есеп

Қызметтердің тәуелсіз аудиторының бақылау тетіктерін және олардың құрылымын сипаттау бойынша кепілдіктер туралы есебі

Кімге: XYZ сервис ұйымына

Қолдану саласы

Біз [bb-cc] беттерінде XYZ сервис ұйымының сипаттамасы туралы [түрі немесе атауы] [күні] (сипаттамасы) бойынша клиенттермен операцияларды өңдеу жүйесі және сипаттамада көрсетілген бақылау мақсаттарына қатысты бақылау құралдарының құрылымы туралы есеп жасау үшін тартылдық.³

Біз сипаттамада сипатталған бақылау құралдарының операциялық тиімділігін тексеру үшін ешқандай процедуралар жүргізген жоқпыз және сәйкесінше олар туралы пікір білдірмейміз.

XYZ сервис ұйымының жауапкершілігі

XYZ сервистік ұйымы мыналарға жауап береді: сипаттаманы және онымен бірге жүретін кестені [aa] бетінде дайындау, оның ішінде сипаттаманы және кестені толық, дәл және ұсыну тәсілі; сипаттамаға енгізілген қызметтерді көрсету; Бақылау мақсаттарын қою; бақылаудың қойылған мақсаттарына қол жеткізу үшін бақылау құралдарын әзірлеу, енгізу және тиімді жұмыс істеу.

Біздің тәуелсіздігіміз және сапаны бақылау

Біз тәуелсіздік талаптарын және *Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (халықаралық Тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда)* (IESBA кодексі) басқа да этикалық талаптарын сақтаймыз, ол адалдық, объективтілік, Кәсіби құзыреттілік және тиісті тексеру, құпиялылық және кәсіби мінез-құлықтың негізгі принциптеріне негізделген.

Фирма Сапаны бақылау жөніндегі халықаралық стандартты¹⁴⁵ қолданады және сәйкесінше этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтау жөніндегі құжатталған саясаттар мен процедураларды қамтитын сапаны бақылаудың кешенді жүйесін қолдайды. және нормативтік талаптар.

Сервис аудиторының міндеттері

Біздің міндетіміз XYZ сервис ұйымының сипаттамасы туралы, сондай-ақ біз жүргізген процедуралар негізінде осы сипаттамада көрсетілген бақылау мақсаттарына қатысты бақылау құралдарының құрылымы мен қызметі туралы пікір білдіру. Біз өз жұмысымызды халықаралық аудит және ақпараттың дұрыстығын растау стандарттары жөніндегі кеңес шығарған 3402 «*Қызмет көрсететін ұйымдағы бақылау құралдарын тексеру туралы есептер*» халықаралық стандартына сәйкес жүргіздік. Бұл стандарт сипаттаманың барлық маңызды аспектілерде сенімді түрде ұсынылғанына және бақылау құралдарының тиісті түрде әзірленгеніне және тиімді жұмыс істейтініне ақылға қонымды сенімділік алу үшін біздің процедураларымызды жоспарлауды және орындауды талап етеді.

Сервистік ұйымның бақылау құралдарының сипаттамасы мен құрылымы туралы есептің дұрыстығын растау жөніндегі тапсырма сервистік ұйымның бақылау құралдарының жүйесі мен құрылымының сипаттамасында қамтылған бекітулердің дәлелдемелерін алуға бағытталған процедураларды орындауды қамтиды. Процедураларды таңдау аудитордың пікіріне, оның ішінде сипаттаманың толық сенімді емес екендігін және бақылау құралдарының жеткіліксіз дамығанын бағалауға байланысты. Осы түрдегі сенімділік тапсырмасы сонымен қатар сипаттаманың жалпы көрінісін, сипаттамада көрсетілген бақылау мақсаттарының орындылығын және қызмет көрсету ұйымы анықтаған және [aa] бетінде сипатталған критерийлердің орындылығын бағалауды қамтиды.

Жоғарыда айтылғандай, біз сипаттамаға енгізілген бақылау құралдарының операциялық тиімділігін бағалау бойынша процедураларды жүргізген жоқпыз және сәйкесінше бұл мәселе бойынша пікір білдірмейміз,

Біз алған дәлелдер біздің пікірімізге негіз болу үшін жеткілікті және тиісті деп санаймыз.

Сервистік ұйымдағы бақылауды шектеу

XYZ сервистік ұйымының сипаттамасы көптеген клиенттер мен олардың аудиторларының жалпы қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін дайындалған, сондықтан әр клиент өз ортасында маңызды деп санайтын жүйенің барлық аспектілерін

³ Егер сипаттаманың кейбір элементтері тапсырма көлеміне кірмесе, бұл сенімділік туралы есепте көрсетіледі.

⁴ ISQC 1, Қаржылық есептіліктің аудиті мен шолуын жүзеге асыратын фирмалар үшін сапаны бақылау, сондай-ақ кепілдіктер мен байланысты қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

қамтымауы мүмкін. Сонымен қатар, табиғаты бойынша сервистік ұйымның бақылау құралдары операцияларды өңдеу немесе көрсету кезінде барлық қателіктер мен олқылықтардың алдын ала алмайды немесе анықтай алмайды.

Пікір

Біз осы есепте сипатталған сұрақтар негізінде өз пікірімізді қалыптастырдық. Біздің пікірімізді қалыптастыру кезінде қолданған критерийлер [аа] бетінде сипатталған. Біздің ойымызша, барлық маңызды аспектілерде:

- (a) Сипаттама жүйенің [түрін немесе атауын] [күні] бойынша әзірленген және енгізілген түрде сенімді түрде ұсынады; және
- (b) Сипаттамада көрсетілген бақылау мақсаттарына қатысты бақылау құралдары [күні] бойынша ақылға қонымды түрде әзірленді.

Болжалды пайдаланушылар мен мақсат

Бұл есеп тек XYZ сервис ұйымының жүйесін [түрін немесе атауын] пайдаланатын клиенттерге және олардың аудиторларына арналған, олар оны басқа ақпаратпен, соның ішінде қаржылық есептілікке қатысты клиенттердің ақпараттық жүйелерін түсіну үшін клиенттердің өздері пайдаланатын бақылау құралдары туралы ақпаратты қарастыруға жеткілікті.

[Сервис аудиторының қолы]

[Аудитордың аттестаттау есебін жасау күні].

[Сервис аудиторының мекенжайы]

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

3-қосымша

(Сілтеме: А50 тармағы)

Қызмет аудиторы қуәландыратын өзгертілген есептердің мысаллары

Өзгертілген есептердің төмендегі мысаллары тек танысуға арналған және жан-жақты немесе барлық жағдайларға қатысты емес. Олар 2-қосымшада келтірілген есептердің мысалларына негізделген.

Мысал 1. Ескертулермен қорытынды-қызмет көрсету ұйымының жүйенің сипаттамасы барлық маңызды аспектілерде ұсынылмайды

...

Сервистік ұйым аудиторының міндеттері

...

Біз алған дәлелдер біздің пікірімізге негіз бола алатындай жеткілікті және орынды деп санаймыз.

Ескертпемен қорытынды жасау үшін негіздеме

[mn] бетіндегі ілеспе сипаттамада XYZ қызмет көрсету ұйымы жүйеге рұқсатсыз кіруді болдырмау үшін пайдаланушы сәйкестендіру нөмірлері мен құпия сөздерді пайдаланатынын көрсетеді. Біз жүргізген процедуралардың нәтижесінде персоналды сұрау және қызметті бақылау, Біз операторлардың сәйкестендіру нөмірлері мен парольдері А және В қосымшаларында қолданылатынын анықтадық, бірақ С және D қосымшаларында емес.

Ескертулермен пікір

Біздің пікіріміз осы есепте сипатталған сұрақтарға негізделген. Біздің пікірімізді қалыптастыру кезінде біз [aa] бетіндегі XYZ сервис ұйымының көрінісінде сипатталған критерийлерді қолдандық. Біздің ойымызша, «Ескертулері бар пікір үшін негіздер» тармағында сипатталған мәселені қоспағанда:

(a) ...

Мысал 2. Ескертпесі бар пікір - Бақылау құралдары сервистік ұйымның бақылау құралдарының сипаттамасында көрсетілген мақсаттарға бақылау құралдары тиімді жұмыс істеген жағдайда қол жеткізілетініне ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ететіндей әзірленбеген.

...

Сервистік ұйым аудиторының міндеттері

...

Біз алған дәлелдер біздің пікірімізге негіз бола алатындай жеткілікті және орынды деп санаймыз.

Ескертпемен қорытынды жасау үшін негіздеме

Ілеспе сипаттаманың [mn] бетінде көрсетілгендей, XYZ сервистік ұйымы кемшіліктерді жою немесе мүмкіндіктерді кеңейту мақсатында қолданбалы бағдарламаларға мезгіл-мезгіл өзгерістер енгізеді. Өзгерістер енгізу қажеттілігін айқындау кезінде, өзгерістер әзірлеу кезінде және оларды іске асыру кезінде қолданылатын процедуралар өзгерістер енгізуге қатысатындардан тәуелсіз уәкілетті тұлғалардың тексеруін және бекітуін қамтымайды. Сондай-ақ мұндай өзгерістерді тестілеу және өзгерістер енгізілгенге дейін уәкілетті сарапшыға тестілеу нәтижелерін ұсыну бойынша талаптар белгіленбеген.

Ескертулермен пікір

Біздің пікіріміз осы есепте сипатталған сұрақтарға негізделген. Біздің пікірімізді қалыптастыру кезінде біз XYZ сервистік ұйымының [aa] бетіндегі мәлімдемесінде сипатталған критерийлерді қолдандық. Біздің ойымызша, «Ескертулермен пікір білдіру үшін негіздер» тармағында сипатталған мәселені қоспағанда:

(a) ...

ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТЕТІН ҰЙЫМДАҒЫ БАҚЫЛАУ ҚҰРАЛДАРЫ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТЫҢ СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУ ТУРАЛЫ ҚОРЫТЫНДЫ

Мысал 3. Ескертпесі бар пікір-бақылау құралдары көрсетілген кезең ішінде тиімді жұмыс істемеді (тек 2 типті есеп үшін)

...

Сервистік ұйым аудиторының міндеттері

...

Біз алған дәлелдер біздің пікірімізге негіз бола алатындай жеткілікті және орынды деп санаймыз.

Ескертпемен қорытынды жасау үшін негіздеме

XYZ сервистік ұйымы өзінің сипаттамасында алынған кредиттер бойынша төлемдерді алынған нәтижелермен салыстыру үшін автоматтандырылған бақылау құралдары бар екенін көрсетеді. Алайда, сипаттаманың [mn] бетінде айтылғандай, *кк/аа/жжжжж*-ден *кк/аа/жжжжж* дейінгі кезеңде бұл бақылау бағдарламалау қатесіне байланысты тиімді жұмыс істемеді. Нәтижесінде, *кк/аа/жжжжж*-ден *кк/аа/жжжжж* дейінгі кезеңде «Бақылау құралдары алынған несиелер төлемдері есепте тиісті түрде көрсетілгеніне ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етеді» бақылау мақсатына қол жеткізілмеді. XYZ есептеуді жүзеге асыратын Бағдарламаға [күн] өзгерісті енгізді және біздің сынақтарымыз оның *кк/аа/жжжжж*-ден *кк/аа/жжжжж* дейінгі кезеңде тиімді екенін көрсетті.

Ескертулермен пікір

Біздің пікіріміз осы есепте сипатталған сұрақтарға негізделген. Біздің пікірімізді қалыптастыру кезінде біз XYZ сервистік ұйымының [аа] бетіндегі мәлімдемесінде сипатталған критерийлерді қолдандық. Біздің ойымызша, «Ескертулермен пікір білдіру үшін негіздер» тармағында сипатталған мәселені қоспағанда:

...

Мысал 4. Ескертпесі бар пікір - қызмет аудитору жеткілікті дәлелдер ала алмайды.

...

Сервистік ұйым аудиторының міндеттері

...

Біз алған дәлелдер біздің пікірімізге негіз бола алатындай жеткілікті және орынды деп санаймыз.

Ескертпемен қорытынды жасау үшін негіздеме

XYZ сервистік ұйымының сипаттамасында несиелер бойынша алынған төлемдерді қалыптасқан төлемдермен салыстыру үшін автоматтандырылған бақылау бар екендігі көрсетілген. Алайда, компьютерлік қателікке байланысты *кк/аа/жжжжж*-ден *кк/аа/жжжжж* дейінгі кезеңде осындай салыстыруды жүргізу туралы электрондық жазбалар жойылды. *кк/аа/жжжжж* компьютерлік өңдеу қатесіне байланысты жойылды және біз осы кезеңдегі бақылаудың жұмысын тексере алмадық. осы кезеңде. Нәтижесінде біз «Бақылау құралдары алынған несиелер төлемдерінің тиісті түрде есептелетініне жеткілікті сенімділікті қамтамасыз етеді», алынған несиелер төлемдері *кк/аа/жжжжж*-ден *кк/аа/жжжжж* дейінгі кезеңде бақылау мақсатының тиімді жұмыс істегенін анықтай алмадық.

Ескертулермен пікір

Біздің пікіріміз осы есепте сипатталған сұрақтарға негізделген. Біздің пікірімізді қалыптастыру кезінде біз XYZ сервистік ұйымының [аа] бетіндегі мәлімдемесінде сипатталған критерийлерді қолдандық. Біздің ойымызша, «Ескертулермен пікір білдіру үшін негіздер» тармағында сипатталған мәселені қоспағанда:

(a) ...

ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ЖӨНІНДЕГІ МІНДЕТТЕМЕЛЕРДІҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТАНДАРТ 3410

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

(2013 жылғы 30 қыркүйекте немесе одан кейін аяқталатын қаржы жылдарындағы сертификаттау туралы есептер үшін күшіне енеді)

МАЗМҰНЫ

	Тармақ
Кіріспе	1
Осы ISAE қолданылу аясы	2-11
Күшіне енген күні	12
Мақсаты	13
Анықтамалар	14
Талаптар	
ISAE 3000 (Қайта қаралған)	15
Тапсырманы қабылдау және орындау	16-18
Жоспарлау	19
Тапсырманы жоспарлау және орындау кезіндегі маңыздылық	20-22
Ішкі бақылау жүйесін қоса алғанда, ұйымды және оның ортасын түсіну, елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтау және бағалау	23-34
Елеулі бұрмаланудың бағаланған тәуекелдеріне жауап ретінде жалпы процедуралар және қосымша процедуралар	35-56
Басқа практик маман орындаған жұмысты пайдалану	57
Жазбаша өтініштер	58-60
Есепті күннен кейінгі оқиғалар	61
Салыстырмалы ақпарат	62-63
Басқа да ақпарат	64
Құжаттама	65-70
Тапсырманы орындау сапасын тексеру	71
Кепілдік туралы қорытындыны қалыптастыру	72-75
Сенімділікті тексеру туралы қорытынды	76-77
Ақпараттандыруға қойылатын өзге де талаптар	78
Қолдану жөніндегі нұсқаулық және өзге де түсіндірме материалдар	
Кіріспе	A1-A7
Анықтамалар	A8-A16
ISAE 3000 (Қайта қаралған)	A17
Тапсырманы қабылдау және орындау	A18-A37
Жоспарлау	A38-A43
Тапсырманы жоспарлау және орындау кезіндегі маңыздылық	A44-A51
Құрылымды және оның жағдайларын түсіну, оның ішінде құрылымды ішкі бақылау, сондай-ақ елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтау және бағалау	A52-A89
Бағаланған елеулі бұрмалану тәуекелдеріне жалпы жауаптар және процедуралар	A90-A112

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР
БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Басқа практик маман орындаған жұмысты пайдалану	A113-A115
Жазбаша өтініштер	A116
Кейінгі оқиғалар	A117
Салыстырмалы ақпарат	A118-A123
Басқа да ақпарат	A124-A126
Құжаттама	A127-A129
Тапсырманың орындалу сапасын тексеру	A130
Кепілдік туралы қорытындыны қалыптастыру	A131-A133
Тапсырмалар бойынша қорытындының мазмұны	A134-A152
1-қосымша. Шығарындылар, абсорбация және шығындар бойынша шегерімдер	
2-қосымша. ПГ бойынша есептілікті растау туралы есептердің мысаллары	

Сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмалардың халықаралық стандарты (ISAE) 3410 «Парниктік газдардың шығарындылары туралы есептілікке қатысты сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмалар» Сапаны бақылаудың, аудиттің, шолып тексерудің, меніділікті қамтамасыз ететін өзге де тапсырмалардың және ілеспе қызметтерді көрсету жөніндегі тапсырмалардың халықаралық стандарттарының жинағымен бірге қаралуы тиіс.

Кіріспе

1. Парниктік газдар (ПГ) шығарындылары мен климаттың өзгеруі арасындағы байланысты ескере отырып, көптеген компаниялар ішкі басқару мақсаттары үшін ПГ шығарындыларын сандық түрде анықтайды, ал көпшілігі ПГ шығарындылары туралы есеп дайындайды:
  - (a) Ақпаратты ашуға қойылатын нормативтік талаптар шеңберінде;
  - (b) Шығарындыларға арналған квоталармен сауда схемасы шеңберінде; немесе
  - (c) Инвесторларды және басқа тұлғаларды ерікті негізде хабардар ету үшін. Ерікті ақпаратты ашу, мысалы, жеке құжат ретінде жариялануы, тұрақтылық туралы кеңірек есепке немесе компанияның жылдық есебіне қосылуы және «көміртегі тізіліміне» енгізуге дайындалуы мүмкін.

Осы ISAE қолданылу аясы

2. Кепілдікті қамтамсыз ету жөніндегі осы халықаралық стандарт (ISAE) ұйымның ПГ туралы есепті жасау жөніндегі аудиторлық тапсырмаларға қолданылады.
3. Дұрыстығын растау жөніндегі тапсырма шеңберіндегі маманның қорытындысы, мысалы, ПГ туралы есеп тек бір бөлік болып табылатын Тұрақты даму туралы есепті дайындау үшін маман тартылған кезде ПГ туралы есепке қосымша ақпаратты қамтуы мүмкін. Мұндай жағдайларда: (Сілтеме: A1-A2 тармақтары):
  - (a) Осы ISAE ПГ туралы есеп растауға жататын жалпы ақпараттың салыстырмалы түрде аз бөлігі болып табылатын жағдайларды қоспағанда, ПГ туралы есепке қатысты орындалатын растау процедурасына қолданылады; және
  - (b) ISAE 3000 (Қайта қаралған)¹ (немесе белгілі бір негізгі тақырыпты қарастыратын басқа ISAE) практик маманның қорытындысымен қамтылған ақпараттың қалған бөлігіне қатысты орындалатын растау процедураларына қолданылады.
4. Осы ISAE мынадай есептерді растау жөніндегі тапсырмалар үшін нақты нұсқаулар қаралмайды және ұсынылмайды:
  - (a) Азот оксидтері (NOx) және күкірт диоксиді (SO₂) сияқты PG шығарындыларынан басқа шығарындылар туралы есептер;²
  - (b) ПГ-ға қатысты басқа ақпарат, мысалы, өнімнің өмірлік циклінің «іздері», гипотетикалық «негізгі» ақпарат және шығарындылар туралы деректерге негізделген негізгі тиімділік көрсеткіштері; немесе (Сілтеме: A3 тармағы)
  - (c) Шығарындыларды азайту үшін басқа ұйымдар пайдаланатын өтемақы жобалары сияқты құралдар, процестер немесе механизмдер. Алайда, егер ұйымның ПГ шығарындылары туралы есебінде куәландыруға жататын шығарындылардың өтемақысы болса, осы ISAE талаптары осындай шығарындылардың өтемақысына сәйкес қолданылады (76(f) тармағын қара).

Аттестаттау және тікелей байланыс

5. Сенімділікті қамтамсыз ететін тапсырмалардың халықаралық тұжырымдамасында (сенімділікті қамтамсыз ететін тапсырмалардың тұжырымдамасы) сенімділікті қамтамсыз ететін тапсырмалар растау жөніндегі тапсырмаларды немесе тікелей бағалау жөніндегі тапсырмаларды білдіруі мүмкін екендігі атап өтіледі. Осы ISAE тек растау тапсырмаларын қарастырады.³

Ақылға қонымды кепілдіктер мен шектеулі кепілдіктер процедуралары

6. ISAE 3000 (Қайта қаралған) сенімділік тапсырмасы ақылға қонымды сенімділік тапсырмасы немесе шектеулі сенімділік тапсырмасы болуы мүмкін екенін айтады.⁴ Қазіргі ISAE ақылға қонымды сенімділік тапсырмаларын да, шектеулі сенімділік тапсырмаларын да қарастырады.
7. Ақылға қонымды сенімділік тапсырмаларында да, ПГ есебіне қатысты шектеулі сенімділік тапсырмаларында да маман сенімділікті қамтамсыз ететін процедуралардың жиынтығын таңдайды, олар мыналарды қамтуы мүмкін: тексеру, бақылау, растау, қайта санау, қайта орындау, аналитикалық процедуралар және сұрау. Белгілі бір тапсырма аясында орындалуы керек растау процедураларын анықтау кәсіби пайымдаудың мәні болып табылады. ПГ есептілігі жағдайлардың кең ауқымын қамтитындықтан, процедуралардың сипаты, мерзімі және көлемі нақты тапсырмаға байланысты айтарлықтай өзгеруі мүмкін.
8. Егер басқаша көрсетілмесе, берілген ISAE-дің әрбір талабы ақылға қонымды сенімділікпен де, шектеулі сенімділікпен де қолданылады. Сенімділігі шектеулі тапсырманы орындау барысында алынған сенімділік деңгейі ақылға қонымды сенімділікпен тапсырманы орындау барысында алынған сенімділік деңгейінен аз болғандықтан, маман шектеулі сенімділікпен тапсырма шеңберінде орындайтын процедуралар сипаты, мерзімі және көлемі бойынша тапсырма

¹ ISAE 3000 (Қайта қаралған), *Өткен кезеңдердегі қаржылық ақпаратты тексеруден немесе шолудан басқа кепілдік беру тапсырмалары.*

² NOx (яғни, парниктік газдан ерекшеленетін NO және NO₂ - азот оксиді, N₂O) және O₂ климаттың өзгеруімен емес, «қышқыл жаңбырмен» байланысты.

³ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 12(a) (ii) тармақ.

⁴ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 12(a) (i) (b) тармақ.

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

шеңберінде орындалатын процедуралардан ақылға қонымды сенімділікпен ерекшеленеді.⁵ Тапсырманың тек бір немесе басқа түріне қолданылатын талаптар тармақ нөмірінен кейін «L» (шектеулі сенімділік) немесе «R» (ақылға қонымды сенімділік) бар баған пішімінде берілген. Кейбір процедуралар тек жеткілікті сенімділікпен жұмыс істеу үшін қажет болса да, олар шектеулі сенімділікпен кейбір тапсырмалар үшін де орынды болуы мүмкін (сондай-ақ, қаржылық есептілікке қатысты жеткілікті сенімділікпен және шектеулі сенімділікпен тапсырмалар шеңберінде маман орындайтын әрі қарайғы процедуралар арасындағы негізгі айырмашылықтарды сипаттайтын А90 тармағын қара). (Сілтеме: А4, А90 тармақтарын қара).

ISAE 3000 (Қайта қаралған), Басқа кәсіби мәлімдемелер және басқа талаптармен байланыс

9. Ұйымның ПГ туралы есебінің дұрыстығын растау жөніндегі тапсырманы орындау кезінде практик маман ISAE 3000 (қайта қаралған) және осы ISAE сақтауы тиіс. Осы ISAE 3000 (Қайта қаралған) толықтырады, бірақ алмастырмайды және ұйымның ПГ есебінің дұрыстығын растау тапсырмасын орындау кезінде ISAE 3000 (Қайта қаралған) қалай қолдану керектігін түсіндіреді. (Сілтеме: А17 тармағы)
10. ISAE 3000 (Қайта қаралған) ұстану, басқалармен қатар, Бухгалтерлерге арналған Әдеп стандарттары кеңесінің (IESBA кодексі) Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық Әдеп кодексінің (Тәуелсіздіктің халықаралық стандарттарын қоса алғанда) ережелерін сақтауды талап етеді, олар ақпараттың дұрыстығын растау жөніндегі тапсырмаларға немесе басқа да кәсіби, заңнамалық немесе нормативтік талаптарға қатысты қатаң болып келеді.⁶ Сондай-ақ тапсырма бойынша серіктес ISQC 1⁷ немесе ISQC 1 кем түспейтін басқа кәсіби, заңды немесе нормативтік талаптарды қолданатын фирманың мүшесі болуы қажет. (Сілтеме: А5 - А6 тармақтары)
11. Егер тапсырма жергілікті заңдармен, ережелермен немесе шығарындыларға арналған квоталық сауда схемасының талаптарымен реттелсе, осы ISAE аталған заңдарды, ережелерді немесе талаптарды жоймайды. Егер жергілікті заңдар, нормативтік актілер немесе шығарындыларға квоталарды сату схемасының ережелері берілген ISAE-ден өзгеше болса, онда жергілікті заңдарға, нормативтік актілерге немесе белгілі бір схеманың ережелеріне сәйкес орындалған тапсырма берілген ISAE-ге автоматты түрде сәйкес келмейді. Практик маман осы ISAE-нің барлық қолданыстағы талаптары орындалған жағдайда ғана жергілікті заңдарға, нормативтік актілерге немесе квоталық сауда схемасының ережелеріне сәйкестігіне қосымша осы ISAE-ға сәйкестігі туралы мәлімдеуге құқылы. (Сілтеме: А7 тармағы)

Күшіне енген күні

12. Бұл ISAE 2013 жылғы 30 қыркүйекте немесе одан кейін аяқталатын кезеңдер үшін күшіне енеді.

Мақсаты

13. Практик маманның мақсаты:
  - (a) ПГ туралы есепте алаяқтық немесе қателік салдарынан жіберілген елеулі бұрмалаулар жоқ екендігіне байланысты ақылға қонымды сенімділік немесе шектеулі сенімділік алу, бұл маманға ақылға қонымды сенімділік немесе шектеулі сенімділік туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді;
  - (b) Практик маман алған нәтижелер негізінде мынаны хабарлауы тиіс:
    - (i) Ақылға қонымды сенімділік беру жөніндегі тапсырма болған жағдайда, қаржылық есептілік қолданылатын критерийлерге сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалады; немесе
    - (ii) Сенімділігі шектеулі тапсырма болған жағдайда, практик маманның назарына орындалған процедуралар мен алынған дәлелдер негізінде ПГ туралы есеп қолданыстағы критерийлерге сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайын емес деп санайтын нәрсе келді; және
  - (c) Егер бұл осы ISAE көзделген болса, практик маман алған нәтижелерге сәйкес тиісті тұлғаларды хабарлау.

Анықтамалар

14. Осы ISAE мақсаттары үшін келесі терминдер төменде көрсетілген мағыналарға ие:⁸
  - (a) Қолданылатын критерийлер - Ұйым ПГ шығарындыларының санын анықтау және ПГ шығарындылары туралы есепті дайындау үшін пайдаланатын критерийлер.
  - (b) Алғышарттар - Практик маман орын алуы мүмкін ықтимал бұрмаланулардың әртүрлі түрлерін қарастыру үшін пайдаланатын, ПГ туралы есепте көрсетілген немесе өзге де ұйымның мәлімдемелері.

⁵ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 12(a) (iii) тармақ.

⁶ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 3 (a), 20 және 34 тармақтар.

⁷ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 3(b) және 31 (a) тармақтары. Сапаны бақылаудың халықаралық стандарттары (ISQC) 1 «Қаржылық есептілікке аудиторлық тексеруді және шолуды жүргізетін, сондай-ақ кепілдік пен ілеспе қызметтерді ұсынатын өзге де тапсырмаларды орындайтын фирмалар үшін сапаны бақылау».

⁸ ISAE 3000 (Қайта қаралған) анықтамалары берілген ISAE-ге де қолданылады.

ПАРНИКТІК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- (c) Негізгі жыл - Белгілі бір жыл немесе бірнеше жылдағы орташа мән, оған қатысты уақыт динамикасында ұйымның шығарындыларын салыстыру жүргізіледі.
- (d) Квоталарды және сауда жүйесін шектеу - Шығарындыларға жалпы шектеулер белгілеуді және қатысушылар арасында шығарындыларға рұқсаттар бөлуді көздейтін және оларға шығарындылар рұқсаттары мен көміртегі кредиттерін сатуға мүмкіндік беретін жүйе.
- (e) Салыстырмалы ақпарат - Алдыңғы бір немесе бірнеше кезеңдегі ПГ есебіне енгізілген сомалар мен ашулар.
- (f) Шығарындылар - Атмосфераға шығарылған немесе атмосфераға шығарылуы мүмкін ПГ, егер олар ұсталмаса және раковинаға жіберілмесе, тиісті уақыт аралығында. Шығарындыларды келесідей жіктеуге болады:
- Тікелей шығарындылар (1-аймақтағы шығарындылар деп те аталады), бұл ұйымға тиесілі немесе бақыланатын көздерден шығарындылар. (Сілтеме: А8 тармағы)
  - Жанама шығарындылар – бұл ұйым қызметінің салдары болып табылатын, бірақ басқа ұйымға тиесілі немесе бақыланатын көздерден келетін шығарындылар. Жанама шығарындыларды келесі санаттарға бөлуге болады:
    - 2-аймақтағы шығарындылар – кәсіпорынға берілетін және тұтынылатын энергиямен байланысты шығарындылар. (Сілтеме: А9 тармағы)
    - 3-аймақтағы шығарындылар – барлық басқа жанама шығарындылар. (Сілтеме: А10 тармағы)
- (g) Шығарындылар бойынша шегерім - Есепте көрсетілген шығарындылардың жалпы көлемінен шегерілетін, бірақ алып тастау болып табылмайтын ПГ шығарындылары туралы есепке енгізілген кез келген элемент; әдетте сатып алынған өтемақы шараларын қамтиды, бірақ сонымен қатар ұйым қатысатын нормативтік немесе басқа схема ретінде танылған несиелер мен квоталар сияқты әртүрлі басқа құралдарды немесе механизмдерді қамтуы мүмкін. (Сілтеме: А11 - А12 тармақтары)
- (h) Шығарындылар факторы – Қызметтің өлшем бірлігін (мысалы, тұтынылған отынның литрін, нақты шақырымды, мал шаруашылығындағы жануарлардың санын немесе өндірілген өнімнің тоннасын) осы қызметке байланысты ПГ мөлшерін бағалауға арналған математикалық коэффициент немесе норматив.
- (i) Шығарындылар квоталарының сауда жүйесі - Газдар шығарындыларын азайту үшін экономикалық ынталандыру жасау арқылы парниктік газдарды бақылаудың нарықтық тәсілі.
- (j) Ұйым - Заңды тұлға, шаруашылық жүргізуші субъект немесе заңды немесе шаруашылық жүргізуші субъектінің сәйкестендірілетін бөлігі (мысалы, жеке зауыт немесе объектінің басқа түрі, мысалы, ҚТҚ полигоны) немесе ПГ шығарындылары туралы есепте көрсетілген шығарындылар жататын заңды немесе өзге де субъектілердің немесе олардың бөліктерінің (мысалы, бірлескен кәсіпорын) комбинациясы.
- (k) Алаяқтық әрекеттер – Басшылықтың ішінен бір немесе бірнеше тұлғаның, корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалардың, қызметкерлердің немесе үшінші тұлғалардың заңсыз немесе заңсыз артықшылықтар алу үшін алдау арқылы жасаған қасақана әрекеттері.
- (l) Қосымша процедуралар - Бақылау құралдарының тестілерін (егер олар бар болса), егжей-тегжейлі тестілерді және талдамалық процедураларды қоса алғанда, елеулі бұрмаланудың бағаланған тәуекелдеріне жауап ретінде орындалатын процедуралар.
- (m) ПГ туралы есеп – Ұйымның белгілі бір кезеңдегі ПГ шығарындыларының құрамдас бөліктері мен сандық көрсеткіштерін қамтитын есеп (кейде шығарындылар кадастры деп аталады), сондай-ақ қолданылатын жерде салыстырмалы ақпарат пен түсіндірме жазбалар, соның ішінде негізгі сандық көрсеткіштер мен есеп беру саясатының қысқаша мазмұны. Ұйымның ПГ шығарындылары туралы есебінде шығарындыларды сіңіру немесе шегерімдердің санатталған тізімі де болуы мүмкін. Егер тапсырма ПГ шығарындылары туралы барлық есепті қамтымаса, онда «ПГ туралы есеп» термині тапсырмамен қамтылған бөлік ретінде қарастырылуы керек. ПГ шығарындылары туралы есеп тапсырманың «тақырыбы туралы ақпарат» болып табылады.⁹
- (n) Парниктік газдар (ПГ) – Көмірқышқыл газы (CO₂) және метан, азот оксиді, күкірт гексафториді, гидрофторкөміртекттер, перфторкөміртекттер және хлорфторкөміртекттер сияқты ПГ шығарындылары туралы есепке енгізілетін кез келген басқа да газдар. Көмірқышқыл газынан (CO₂) басқа газдар көбінесе көмірқышқыл газының баламасы ретінде белгіленеді.
- (o) Ұйымның шекарасы – Ұйым жасайтын ПГ шығарындылары туралы есепке қандай қызмет енгізілуге жататынын белгілейтін шекара.
- (p) Аудиторлық процедураларды орындау үшін маңыздылық – Практик маман анықтаған сома немесе сома ПГ туралы есеп берудің маңыздылық деңгейінен аз, түзетілмеген және анықталмаған бұрмаланулар жиынтығының ПГ туралы ақпаратты ашу үшін маңыздылық деңгейінен асып кету ықтималдығын төмендету үшін. Тиісті жағдайларда қызмет нәтижелерінің маңыздылығы деп практик маманның пікірінше, шығарындылардың белгілі бір түрлері немесе ақпаратты ашу үшін маңыздылық деңгейінен (деңгейлерінен) аз болатын сома (сомалар) түсініледі.

⁹ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 12(x) тармағы.

ПАРНИКТІК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- (q) Сатып алынған өтемдік квота - Ұйым басқа ұйымның шығарындыларын азайту (шығарындыларды азайту) немесе гипотетикалық базалық деңгеймен салыстырғанда басқа ұйымның жұтылуын арттыру (сатып алуды арттыру) үшін төлейтін шығарындыларды өтеу. (Сілтеме: A13 тармағы)
- (r) Сандық бағалау - Белгілі бір көздермен (немесе жұтқыштармен) шығарындылардың жүзеге асырылуына (немесе сіңірілуіне) қарай тікелей немесе жанама түрде ұйымға жататын ПГ мөлшерін айқындау процесі.
- (s) *Сіңіру* – Тиісті кезең ішінде ұйым атмосферадан сіңірген немесе егер олар ұсталмаса және сіңіргішке жіберілмесе, атмосфераға шығарылатын ПГ. (Сілтеме: A14-тармағы)
- (t) Елеулі учаске - ПГ шығарындылары туралы есепке енгізілген жиынтық шығарындыларға қатысты оның шығарындыларының мөлшеріне немесе оның ерекше сипатына немесе елеулі бұрмаланудың белгілі бір тәуекелдері туындауына байланысты мән-жайларға байланысты өзі елеулі болып табылатын учаске. (Сілтеме: A15-A16-тармақтары)
- (u) *Сіңіргіш* – Атмосферадан ПГ сіңіретін физикалық құрылғы немесе нәтижесінде мұндай сіңіру процесі.
- (v) Дереккөз - ПГ атмосфераға шығаратын физикалық объект немесе мұндай шығарындылар пайда болатын процесс.
- (w) Шығарындылардың түрі - Шығарындылардың жіктелуі, мысалы, шығарындылар көзі, газ түрі, аймақ немесе учаске бойынша.

Талаптар

ISAE 3000 (Қайта қаралған)

15. Практик маман берілген ISAE және ISAE 3000 (Қайта қаралған) талаптарын орындамаса, берілген ISAE сәйкестігін ұсынбауы керек. (Сілтеме: A5 - A6, A17, A21-A22, A37, A127 тармақтары).

Тапсырманы қабылдау және орындау

Дағды, білім және тәжірибе

16. Өзара әрекеттесу серіктесі:
- (a) Кең көлемде оқыту және практикалық қолдану барысында дамыған сенімділікті қамтамасыз ету дағдылары мен әдістерінде құзыреттілікке және сенімділік туралы қорытынды үшін жауапкершілікті өз мойнына алу үшін шығарындыларды сандық анықтау және есеп беру саласында жеткілікті құзыреттілікке ие болуы; және
  - (b) Осы ISAE-ге сәйкес сенімділікті қамтамасыз ету жөніндегі тапсырманы орындау үшін тапсырманы орындауға міндетті тұлғалардың жиынтығында тиісті құзыреті мен дағдылары бар екеніне көз жеткізуі, оның ішінде сандық бағалау және шығарындылар туралы есеп беруі, соның ішінде шығарындылар бойынша сандық бағалау және есеп беру, сондай-ақ сенімділікті қамтамасыз етуі тиіс. (Сілтеме: A18-A19 тармақтар)

Тапсырманы орындаудың алдын ала шарттары

17. Қатысу үшін алдын ала шарттардың болуын белгілеу үшін:
- (a) Өзара әрекеттесу серіктесі ПГ туралы мәлімдеменің де, өзара әрекеттесудің де болжамды пайдаланушылар үшін пайдалы болуы үшін жеткілікті көлемге ие екенін анықтауы керек, атап айтқанда: (Сілтеме: A20 тармағы):
    - (i) Егер ПГ шығарындылары туралы мәлімдеме осы жағдайларда мұндай ерекшеліктер ақылға қонымды ма, жоқ па, оңай анықталатын немесе анықталуы мүмкін елеулі шығарындыларды алып тастауы керек болса;
    - (ii) Егер тапсырма ұйым хабарлаған елеулі шығарындыларға қатысты кепілдіктерді алып тастау болса, мұндай ерекшеліктер осы жағдайларда орынды ма; және
    - (iii) Егер тапсырма шығарындылар бойынша шегерімдерге қатысты кепілдіктерді қамтуы керек болса, практик маманның шегерімдерге қатысты алатын кепілдіктерінің сипаты және оларға қатысты растау туралы есептің болжамды мазмұны осы жағдайларда анық, негізделген және тапсырма бойынша серіктеске түсінікті екенін анықтау керек. (Сілтеме: A11-A12 тармағы)
  - (b) ISAE 3000 (Қайта қаралған)¹⁰ талап ететіндей қолданылатын критерийлердің сәйкестігін анықтаған кезде, практик маман критерийлер кем дегенде мыналарды қамтитынын анықтауы керек. (Сілтеме: A23-A26 тармақтары):
    - (i) Субъектінің ұйымдастырушылық шекараларын анықтау әдістемесі; (A27 - A28 тармақтары)
    - (ii) Есепке алынуға жататын ПГ;

¹⁰ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 24(b) (ii) және 41-тармақтар

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- (iii) Базалық жылға түзету әдістерін қоса алғанда, сандық бағалаудың қолайлы әдістері (егер қолданылса); және
  - (iv) Болжалды пайдаланушыларға парниктік газдар шығарындыларының тиімділік көрсеткішін дайындау кезінде жасалған маңызды пайымдауларды түсінуге мүмкіндік беретін тиісті ақпаратты ашу. (Сілтеме: А29 - А34 тармақтары)
- (c) Практик маман ұйымның өз міндеттерін мойындайтын және түсінетін нәрсеге келісімін алуы керек:
- (i) Ұйымның пікірінше, жосықсыз әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланулары жоқ ПГ шығарындылары туралы есепті дайындау үшін қажет осындай ішкі бақылауды әзірлеу, енгізу және жұмыс жағдайында ұстау үшін;
  - (ii) Қолданыстағы критерийлерге сәйкес парниктік газдар шығарындылары туралы есепті дайындау үшін; және (Сілтеме: А35-тармағы)
  - (iii) ПГ шығарындылары туралы мәлімдемесінде ол қолданған критерийлерді анықтағаны немесе сипаттағаны үшін және егер бұл тапсырманың мән-жайынан анық болмаса, оларды кім әзірледі. (Сілтеме: А36 тармағы).

Тапсырманы орындау шарттарын келісу

18. ISAE 3000 (Қайта қаралған)¹¹ сәйкес келісілуі тиіс қызмет көрсету шарттары: (Сілтеме: А37-тармағы)

- (a) Тапсырманың мақсаты мен көлемін;
- (b) Практик маманның міндеттерін;
- (c) Ұйымның міндеттері, оның ішінде 17(c) тармағында сипатталғандарды;
- (d) ПГ есебін дайындау үшін қолданылатын критерийлерді анықтауды;
- (e) Практик маман шығаратын кез-келген есептердің күтілетін формасы мен мазмұнына сілтеме және есеп күтілетін форма мен мазмұннан өзгеше болуы мүмкін жағдайлар туындауы мүмкін екендігі туралы мәлімдемені; және
- (f) Маман жұмыс аяқталғаннан кейін жазбаша куәліктер беруге келісетіні туралы өтінішті қамтуы тиіс.

Жоспарлау

19. ISAE 3000 (Қайта қарау)¹² талаптарына сәйкес тапсырманы жоспарлау кезінде практик маман: (Сілтеме: А38 - А41 тармақтары)

- (a) Оның көлемін анықтайтын тапсырманың сипаттамаларын анықтауды;
- (b) Тапсырманың орындалу мерзімін және қажетті хабарламалардың сипатын жоспарлау үшін тапсырма бойынша есеп беру мақсаттарын анықтауды;
- (c) Практик маманның кәсіби пікірі бойынша топтың аудит жүргізу жөніндегі күш-жігерін бағыттау үшін маңызды болып табылатын факторларды қарастыруды;
- (d) Тапсырманы қабылдау немесе жалғастыру процедураларының нәтижелерін қарастыру және егер қажет болса, осы ұйым үшін тапсырма бойынша серіктес орындаған басқа тапсырмалар барысында алынған білімнің сәйкес келетіндігін анықтауды;
- (e) Мамандарды және басқа да практик мамандарды тартуды қоса алғанда, тапсырманы орындау үшін қажетті ресурстардың сипатын, мерзімдерін және көлемін анықтауды; және (Сілтеме: А42 - А43 тармақтары)
- (f) Егер бар болса, ұйымның ішкі аудит қызметінің тапсырманы орындауға әсерін анықтауды қамтуы тиіс.

Тапсырманы жоспарлау және орындау кезіндегі маңыздылық

Өзара әрекеттесуді жоспарлау кезінде тиімділіктің маңыздылығы мен маңыздылығын анықтау

20. Тапсырманы орындаудың жалпы стратегиясын анықтаған кезде практик маман ПГ шығарындылары туралы есептің маңыздылығын анықтауы тиіс. (Сілтеме: А44 - А50 тармақтары)
21. Практик маман елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалау және қосымша процедуралардың сипатын, мерзімдері мен көлемін белгілеу мақсатында аудиторлық процедураларды орындау үшін маңыздылықты айқындауы тиіс.

¹¹ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 27-тармақ.

¹² ISAE 3000 (Қайта қаралған), 40-тармақ.

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Тапсырманың орындалуына қарай қайта қарау

22. Егер тапсырманы орындау барысында оған басқа шаманы белгілеуге мәжбүр ететін ақпарат белгілі болса, егер мұндай ақпарат бастапқыда белгілі болса, практик маман ПГ шығарындылары туралы есеп үшін маңыздылығын қайта қарауы тиіс. (Сілтеме: А51-тармағы)

Ішкі бақылау жүйесін қоса алғанда, ұйымды және оның ортасын түсіну, елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтау және бағалау

Ұйымды және оның айналасын түсіну

23. Практик маман мыналар туралы түсінік алуы керек: (Сілтеме: А52 - А53 тармақтары)
- (a) Тиісті салалық, нормативтік және басқа да сыртқы факторлар, соның ішінде қолданылатын критерийлер.
  - (b) Ұйымның сипаты, оның ішінде:
    - (i) Ұйымның ұйымдық шекарасына кіретін операциялардың сипаты, оның ішінде: (Сілтеме: А27-А28 тармақтар)
      - a. Шығарындылардың көздері мен толықтығы, егер қажет болса, сіңіргіштер мен сіңіргіштер;
      - b. Олардың әрқайсысының ұйым шығарындыларының жалпы көлеміне қосқан үлесі; және
      - c. ПГ кадастрында көрсетілген мөлшерге байланысты белгісіздіктер. (Сілтеме: А54-А59 тармақтары)
    - (ii) Шығарындылар көздерін біріктіру, сатып алу, сату немесе елеулі шығарындылары бар функцияларды аутсорсингке беруді қоса алғанда, қызмет сипатындағы немесе ауқымындағы алдыңғы кезеңмен салыстырғанда өзгерістер; және
    - (iii) Ақаулардың жиілігі мен сипаты. (Сілтеме: А60-тармағы)
  - (c) Ұйымның сандық бағалау әдістері мен есеп беру саясатын таңдауы және қолдануы, соның ішінде өзгерістерді негіздеу және ПГ шығарындылары туралы есепте шығарындыларды қосарлы есепке алу мүмкіндігі.
  - (d) Тиісті жария етуді қоса алғанда, бағалауға қатысты қолданылатын критерийлердің талаптары.
  - (e) Ұйымның климаттың өзгеруі саласындағы мақсаттары мен стратегиясы, егер бар болса, және олармен байланысты экономикалық, нормативтік, физикалық және беделді тәуекелдер. (Сілтеме: А61-тармағы)
  - (f) Ұйымдағы шығарындылар туралы ақпаратты қадағалау және жауапкершілік.
  - (g) Ұйымда ішкі аудит қызметі бар ма, егер бар болса, оның қызметі және шығарындыларға қатысты негізгі қорытындылар қандай.

Елеулі бұрмалану тәуекелдерін түсіну және анықтауға және бағалауға қол жеткізу процедуралары

24. Ұйымды және оның айналасын зерттеу, сондай-ақ елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтау және бағалау мақсатында орындалатын процедуралар: (Сілтеме: А52 - А53, А62 тармақтары)
- (a) Практик маманның пікіріне сәйкес, алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтауға және бағалауға көмектесетін ақпараты бар ұйым ішіндегі тұлғаларға сұраныстар жіберуді;
  - (b) Талдамалық процедураларды (Сілтеме: А63 - А65 тармақтары)
  - (c) Бақылау мен инспекциялауды қамтиды. (Сілтеме: А66 - А68 тармақтары)

**ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР
БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

Ұйымның ішкі бақылау жүйесін зерттеу

Шектеулі сенімділік	Ақылға қонымды сенімділік
<p>25L. Шығарындылар туралы есептілікті сандық бағалауға және жасауға қолданылатын ішкі бақылау құралдарына қатысты практик маман елеулі бұрмалау тәуекелдерін айқындау және бағалау үшін негіз ретінде сұрау салулар жіберу арқылы мыналарды зерделейді (Сілтеме: A52 - A53, A69 - A70-тармақтары):</p> <p>(a) Бақылау ортасы;</p> <p>(b) Тиісті бизнес-процестерді, есептілікті жасау жөніндегі функциялар мен міндеттерді, сондай-ақ шығарындылар туралы есептілікке жататын маңызды мәселелерді қоса алғанда, ақпараттық жүйені;</p> <p>(c) Ұйымға енгізілген тәуекелдерді бағалау процесінің нәтижелері.</p>	<p>25R. Практик маман маман елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтау және бағалау үшін негіз ретінде шығарындыларды сандық анықтауға және есеп беруге қатысты ұйымның ішкі бақылауының келесі компоненттері туралы түсінік алуы керек (Сілтеме: A52 - A53, A70 тармақтары)</p> <p>(a) Бақылау ортасы;</p> <p>(b) Тиісті бизнес-процестерді қоса алғанда, ақпараттық жүйе, сондай-ақ шығарындылар бойынша есептілік үшін рөлдер мен жауапкершілікті бөлу және шығарындылар бойынша есептілікке байланысты елеулі мәселелер;</p> <p>(c) Ұйымның тәуекелдерін бағалау процесі;</p> <p>(d) Тәжірибелік маман мәлімдеме деңгейіндегі елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалау және бағаланған тәуекелдерге жауап беретін әрі қарайғы процедураларды әзірлеу үшін түсіну қажет деп санайтын тапсырмаға қатысты бақылау қызметі. Сенімділікті қамтамасыз ету жөніндегі тапсырма шығарындылардың әрбір елеулі түріне қатысты барлық бақылау іс-әрекеттерін түсінуді және ПГ туралы есепте немесе оларға қатысты әрбір мәлімдемеде ақпаратты ашуды талап етпейді; және (Сілтеме: A71 - A72 тармақтары)</p> <p>(e) Бақылау құралдары.</p> <p>26R. 25R тармағында талап етілетін түсінікке не болған кезде, практик маман бақылау құралдарының дизайнын бағалап, парниктік газдар туралы есеп беруге жауапты ұйымның қызметкерлеріне сауалнама жүргізуден басқа процедураларды орындау арқылы олардың енгізілгенін анықтауы керек (Сілтеме: A52 - A53 тармақтары)</p>

Елеулі бұрмалану тәуекелдерін зерделеу, анықтау және бағалау мақсатында орындалатын өзге де процедуралар

27. Егер серіктес ұйым үшін басқа тапсырмаларды орындаған болса, олар алынған ақпараттың елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтауға және бағалауға қатысы бар-жоғын қарастыруы керек. (Сілтеме: A73-тармағы)
28. Практик маман қажет болған жағдайда ұйымның басшылығымен және басқа қызметкерлерімен сұхбаттасуы керек, егер олар нақты, болжамды немесе болжамды алаяқтық туралы білсе немесе ПГ есебіне әсер ететін заңдар мен ережелерді сақтамаса. (Сілтеме: A84-A86-тармақтары)
29. Шарт бойынша серіктес және команданың басқа да негізгі мүшелері, сондай-ақ маманның негізгі сыртқы сарапшылары алаяқтық немесе қателік салдарынан ұйымның ПГ туралы есебін елеулі бұрмалау ықтималдығын, сондай-ақ ұйымның фактілері мен мән-жайларына қолданылатын критерийлерді қолдануды талқылауы тиіс. Өзара іс-қимыл жөніндегі әріптес өзара іс-қимыл жөніндегі топ мүшелерінің және талқылауға қатыспайтын практик маманның сыртқы сарапшыларының назарына қандай мәселелерді жеткізу керектігін анықтауы тиіс.
30. Практик маман ұйымның ұйымдық шекараларын анықтауды қоса алғанда, ұйымның сандық бағалау әдістері мен есеп беру саясаты ұйымның қызметіне және тиісті салада және алдыңғы кезеңдерде қолданылатын сандық бағалау мен есеп беру критерийлері мен саясатына қаншалықты сәйкес келетінін бағалауы керек.

Ұйым объектілері орналасқан жерде процедураларды орындау

31. Практик маман тапсырманы орындау жағдайларын ескере отырып, маңызды объектілер орналасқан жерде процедураларды жүргізу қажеттілігі бар - жоғын анықтауы тиіс (Сілтеме: A15-A16, A74-A77 тармақтары).

**ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР
БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

Ішкі аудит

32. Егер ұйымда функциялары тапсырманың шарттарына сәйкес келетін ішкі аудит қызметі болса, онда практик маман міндетті (Сілтеме: А78 тармағы):

- (a) Ішкі аудит қызметі орындаған белгілі бір жұмысты пайдалану мүмкіндігі мен деңгейін анықтау;
- (b) Ішкі аудит қызметі орындаған белгілі бір жұмыс пайдаланылған жағдайда, тапсырманың мақсаты үшін осы жұмысты орындау деңгейінің жеткіліктілігін анықтау.

Елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтау және бағалау

Шектеулі сенімділік	Ақылға қонымды сенімділік
<p>33L Практик маман елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтайды және бағалайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) ПГ шығарындылары туралы есеп деңгейінде (Сілтеме: А79 - А80 тармақтары), (b) Шығарындылардың маңызды түрлері және ақпаратты ашу үшін (Сілтеме: А81 тармағы) <p>сипаты, мерзімі және көлемі процедураларды әзірлеу және жүргізу үшін негіз ретінде:</p> <ul style="list-style-type: none"> (c) Елеулі бұрмалаудың бағаланған тәуекелдеріне сәйкес келеді; (d) Практик маманға қолданылатын өлшемдерге сәйкес барлық маңызды аспектілерде ПГ шығарындылары туралы есеп дайындалғандығына шектеулі сенімділік алуға мүмкіндік береді. 	<p>33R Практик маман елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтайды және бағалайды:</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) ПГ шығарындылары туралы есеп деңгейінде (Сілтеме: А79 - А80 тармақтары) (b) Шығарындылардың елеулі түрлері және ақпаратты ашу үшін алғышарттар деңгейінде (Сілтеме: А81 - А82 тармағын қара) <p>сипаты, мерзімі және көлемі (А83-тармағын қара) процедураларды әзірлеу және жүргізу үшін негіз ретінде:</p> <ul style="list-style-type: none"> (c) Елеулі бұрмалаудың бағаланған тәуекелдеріне сәйкес келеді; (d) Практик маманға қолданылатын өлшемдерге сәйкес барлық маңызды аспектілерде ПГ шығарындылары туралы есеп дайындалғандығына сенімді болуға мүмкіндік береді.

Елеулі бұрмалану тәуекелдерінің себептері

34 33L немесе 33R тармақтарында қарастырылған процедураларды орындау кезінде практик маман кем дегенде келесі факторларды ескеруі керек: (Сілтеме: А84 - А89 тармақтар)

- (a) ПГ есебіндегі деректерді қасақана бұрмалау ықтималдығы; (Сілтеме: А84 - А86 тармақтары)
- (b) Жалпы қабылданған пікір бойынша, ПГ туралы есептің мазмұнына тікелей әсер ететін заңдар мен нормативтік актілердің ережелерін сақтамау ықтималдығы; (Сілтеме: А87 тармағы)
- (c) Ықтимал маңызды шығарындыларды өткізіп жіберу ықтималдығы; (Сілтеме: А88 (a) тармағы)
- (d) Елеулі экономикалық немесе нормативтік өзгерістер; (Сілтеме: А88 (b) тармағы)
- (e) Операциялардың сипаты; (Сілтеме: А88 (c) тармағы)
- (f) Сандық бағалау әдістерінің сипаты; (Сілтеме: А88 (d) тармағы)
- (g) Ұйымдық шекараларды анықтаудағы қиындық дәрежесі және байланысты тараптардың болуы; (Сілтеме: А27 - А28 тармақтары)
- (h) Ұйымның әдеттегі қызметінен тыс немесе әдеттен тыс болып көрінетін маңызды шығарылымдар бар ма; (Сілтеме: А88 (e) тармағы)
- (i) Шығарындыларды сандық бағалау кезіндегі субъективтілік дәрежесі; (Сілтеме: А88 (e) тармағы)
- (j) 3-аймақтың шығарындылары ПГ түгендеуіне енгізілген бе; және (Сілтеме: А88(f) тармағы)
- (k) Ұйым маңызды бағалауды қалай жасайды және олар қандай деректерге негізделген. (Сілтеме: А88 (g) тармағы)

Елеулі бұрмаланудың бағаланған тәуекелдеріне жауап ретінде жалпы процедуралар және қосымша процедуралар

35 Практик маман ПГ шығарындылары туралы есеп деңгейінде елеулі бұрмаланудың бағаланған тәуекелдеріне жауап ретінде жалпы процедураларды әзірлеуі және орындауы тиіс (Сілтеме: А90 - А93 тармақтары).

**ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР
БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

- 36 Практик маман тиісінше шектеулі немесе ақылға қонымды сенімділік деңгейін ескере отырып, елеулі бұрмаланудың бағаланған тәуекелдеріне сәйкес келетін сипаты, мерзімі мен көлемі қосымша процедураларды әзірлейді және орындайды (Сілтеме: А90-тармағы)

Шектеулі сенімділік	Ақылға қонымды сенімділік
<p>37L 36-тармаққа сәйкес қосымша процедураларды әзірлеу және орындау кезінде практик маман (Сілтеме: А90, А94 тармақтары)</p> <p>(a) Шығарындылардың елеулі түрлері және ақпаратты ашу үшін елеулі бұрмалау тәуекелдерін алынған бағалау себептерін қарайды (Сілтеме: А95 тармағы)</p> <p>(b) Практик маманның тәуекелді бағалау деңгейі жоғарылаған сайын сенімділігі жоғарылайтын дәлелдер алады (Сілтеме: А97 тармағы).</p>	<p>37R 36-тармаққа сәйкес қосымша процедураларды әзірлеу және орындау кезінде практик маман (Сілтеме: А90, А94 тармақтары):</p> <p>(a) Шығарындылардың елеулі түрлері және ақпаратты ашу үшін алғышарттар деңгейінде елеулі бұрмалау тәуекелдерін алынған бағалау себептерін қарайды (Сілтеме: А95 тармағы)</p> <p>(i) Шығарындылардың тиісті түрінің ерекше сипаттамаларына немесе ашылған ақпаратқа байланысты елеулі бұрмалану ықтималдығы (бұл ажырамас тәуекел болып табылады);</p> <p>(ii) Практик маманның басқа процедуралардың сипатын, мерзімдерін және көлемін анықтау кезінде бақылау құралдарының операциялық тиімділігіне сүйену ниеті (Сілтеме: А96 тармағы)</p> <p>(b) Практик маманның тәуекелді бағалау деңгейі жоғарылаған сайын сенімділігі жоғарылайтын дәлелдер алады (Сілтеме: А97 тармағы).</p> <p><i>Бақылау құралдарының тестілері</i></p> <p>37R Практик маман тиісті бақылау құралдарының операциялық тиімділігіне қатысты жеткілікті тиісті дәлелдер алу үшін бақылау құралдарын әзірлейді және жүргізеді, егер: (Сілтеме: А90 (a) тармағы)</p> <p>(a) Практик маман басқа процедуралардың сипатын, мерзімдерін және көлемін анықтауда бақылау құралдарының операциялық тиімділігіне сенім артуға ниетті; немесе (Сілтеме: А96 тармағы)</p> <p>(b) Осылайша, бақылау құралдарының сынақтарынан басқа процедуралар алғышарттар деңгейінде жеткілікті тиісті дәлелдер бере алмайды. (Сілтеме: А98 тармағы)</p> <p>39R Егер практик маман сенім артқысы келетін бақылау құралдарының дұрыс жұмыс істемеу жағдайларын анықтаса, ол осы жағдайларды және олардың ықтимал салдарын зерттеу үшін тиісті сұраулар жібереді және анықтайды: (Сілтеме: А90 тармағы)</p> <p>(a) Бақылау құралдарының орындалған тестілері бақылау құралдарына сенім арту үшін тиісті негізді қамтамасыз ете ме;</p> <p>(b) Бақылау құралдарының қосымша тестілерін жүргізу қажет пе;</p> <p>(c) Елеулі бұрмаланулардың ықтимал тәуекелдеріне қатысты өзге процедураларды пайдалану қажеттілігі бар ма.</p>

ПАРНИКТІК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Шектеулі сенімділік	Ақылға қонымды сенімділік
	<p><i>Бақылау құралдарының тестілерінен ерекшеленетін процедуралар</i></p> <p>40R Елеулі бұрмаланудың бағаланған тәуекелдеріне қарамастан, практик маманы, егер бар болса, ақпаратты шығару мен ашудың әрбір маңызды түрі үшін бақылау құралдарының сынақтарына қосымша егжей-тегжейлі немесе аналитикалық аналитикалық процедуралардың сынақтарын әзірлеп, жүргізуі керек. (Сілтеме: A90, A94 тармағы)</p> <p>41R Практик маман сыртқы растауды алу қажеттілігін қарастырады (Сілтеме: A90, A99 тармақтары).</p>
<p><i>Елеулі бұрмалаудың бағаланған тәуекелдеріне жауап ретінде талдамалық процедураларды орындау</i></p> <p>42L Талдамалық процедураларды әзірлеу және орындау кезінде практик маман: (Сілтеме: A90(с), A100 - A102 тармақтары)</p> <p>(a) Елеулі бұрмаланулардың бағаланған тәуекелдері мен егер олар жүргізілетін болса егжей-тегжейлі тестілерді назарға ала отырып, қандай да бір талдамалық процедуралардың қолайлы болып табылатынын айқындайды;</p> <p>(b) Деректердің сенімділігін бағалау, оның негізінде практик маман көзді, көздің салыстырмалылығын, қолда бар ақпараттың салыстырмалылығын, сипаты мен өзектілігін, сондай-ақ оның дайындалуын бақылау құралдарын ескере отырып, көрсеткіштерді немесе коэффициенттерді алады деп күтеді; және</p> <p>(c) Күтілетін сандық көрсеткіштерді немесе коэффициенттерді анықтайды.</p> <p>43L Егер аналитикалық процедуралар басқа тиісті ақпаратқа сәйкес келмейтін немесе күтілетін шамалардан немесе қатынастардан айтарлықтай ерекшеленетін ауытқуларды немесе қатынастарды анықтаса, практик маман ұйымнан осындай айырмашылықтар туралы сұрауы керек. Практик маман осы жағдайларға басқа процедуралар қажет пе екенін анықтау үшін Осы сұрауларға жауаптарды қарастыруы керек. (Сілтеме: A90(с) тармағы)</p>	<p><i>Елеулі бұрмалаудың бағаланған тәуекелдеріне жауап ретінде талдамалық процедураларды орындау</i></p> <p>42R Талдамалық процедураларды әзірлеу және орындау кезінде практик маман (Сілтеме: A90(с), A100 - A102 тармақтары)</p> <p>(a) Қандай да бір талдамалық процедуралар нақты алғышарттар үшін қолайлы болып табыла ма, егер мұндай процедуралар осы алғышарттар үшін жүргізілсе, елеулі бұрмаланулардың бағаланған тәуекелдерін және егжей-тегжейлі тестілерді назарға ала отырып айқындайды;</p> <p>(b) Қолда бар ақпараттың көзін, салыстырмалылығын, сипаты мен орындылығын, сондай-ақ оны дайындауды бақылау құралдарын назарға ала отырып, есепте көрсетілген сандық көрсеткіштерге немесе коэффициенттерге қатысты практик маманның күтуі негізделетін деректердің сенімділігін бағалайды;</p> <p>(c) Есепте көрсетілген сандық көрсеткіштерге немесе коэффициенттерге қатысты күтулерді қалыптастырады және мұндай күтулер ықтимал елеулі бұрмалануларды анықтау үшін жеткілікті дәл болуы тиіс.</p> <p>43R Егер талдамалық процедуралардың нәтижесінде шығарындылар туралы есепті дайындау үшін қажетті басқа ақпаратқа сәйкес келмейтін ауытқулар немесе пропорциялар анықталса немесе күтілетін сандық көрсеткіштерден немесе коэффициенттерден айтарлықтай ерекшеленсе, практик маман осындай сәйкессіздіктерге зерттеу жүргізеді (Сілтеме: A90(с) тармағы)</p> <p>(a) Ұйымның атына сұрау салулар жіберу және ұйымның жауаптарына қатысы бар қосымша дәлелдемелер алу;</p> <p>Осы жағдайларда қажетті өзге де процедураларды орындау.</p>
<p><i>Бағалау мәндеріне қатысты процедуралар</i></p> <p>44L Елеулі бұрмаланудың бағаланған тәуекелдеріне сүйене отырып, практик маман (Сілтеме: A103 - A104 тармақтары)</p> <p>(a) Мыналарды бағалайды:</p> <p>(i) Ұйым бағалауға қатысты қолданылатын критерийлердің талаптарын тиісті түрде қолданды ма;</p> <p>(ii) Бағалау әдістері тиісті болып табылады және дәйекті түрде қолданылады және егер бар болса, ұсынылған бағалауларда немесе оларды құрастыру әдісінде алдыңғы кезеңмен салыстырғанда осы жағдайларда орынды ма; және</p> <p>Осы жағдайларда басқа процедураларды орындау қажеттілігін қарастырады.</p>	<p><i>Бағалау мәндеріне қатысты процедуралар</i></p> <p>44R Елеулі бұрмаланудың бағаланған тәуекелдеріне сүйене отырып, практик маман: (Сілтеме: A103 тармағы)</p> <p>(a) Ұйым бағалауға қатысты қолданылатын критерийлердің талаптарын тиісті түрде қолданды ма;</p> <p>(b) Бағалауды құрастыру әдістері тиісті болып табылады және дәйекті түрде қолданылады және ұсынылған бағалаулардағы өзгерістер (егер бар болса) немесе оларды құрастыру әдісінде алдыңғы кезеңмен салыстырғанда осы жағдайларда орынды болып табыла ма.</p>

**ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР
БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

Шектеулі сенімділік	Ақылға қонымды сенімділік
	<p>45R Елеулі бұрмаланудың бағаланған тәуекеліне жауап ретінде практик маман бағалаудың сипатын ескере отырып, келесі әрекеттердің біреуін немесе бірнешеуін қабылдайды: (Сілтеме: A103 тармағы)</p> <p>(a) Ұйымның бағалауды қалай жүргізгенін тексереді және оған негізделген деректерді тексереді. Бұл жағдайда практик маман:</p> <p>(i) Пайдаланылған сандық бағалау әдісі нақты жағдайларда орынды ма;</p> <p>(ii) Ұйым пайдаланған жорамалдар орынды болама екендігін бағалайды;</p> <p>(b) Басқа тиісті процедураларды орындаумен бірге ұйымның бағалау жүргізу процесін бақылау құралдарының операциялық тиімділігін тексереді;</p> <p>(c) Басшылықты бағалаудың дұрыстығын анықтау үшін өзінің нүктелік бағасын немесе диапазонын қалыптастырады. Осы мақсатта:</p> <p>(i) Егер практик маман ұйымның жорамалдарынан немесе әдістерінен өзгеше жорамалдарды немесе әдістерді қолданса, онда ол ұйымның болжамдары немесе болжамдары немесе әдістері туралы түсінік алуы керек, бұл маманның нүктелік бағалауы немесе бағалау диапазоны сәйкес айнымалыларды ескеретінін анықтау үшін жеткілікті; және ұйымның нүктелік бағалауынан кез-келген маңызды айырмашылықтарды бағалау.</p> <p>(ii) Егер практик маман диапазонды пайдалану заңды деген қорытындыға келсе, ол қолда бар дәлелдерге сүйене отырып, диапазондағы барлық нәтижелер негізді болатындай етіп осы диапазонды қысқартуы тиіс.</p>

Іріктеу

46 Іріктемені пайдаланған жағдайда практик маман оны қалыптастыру кезінде іріктеу жасалатын бас жиынтықтың процедурасының мақсаты мен сипаттамаларын ескереді (Сілтеме: A90(b), A105-тармақтары).

Алаяқтық, заң немесе нормативтік акт

47 Маман алаяқтыққа немесе алаяқтық күдікке, сондай-ақ тапсырманы орындау барысында анықталған заңдарға немесе нормативтік актілерге сәйкес келмеуіне немесе сәйкес келмеуіне тиісті түрде жауап беруі керек. (Сілтеме: A106-A107 тармақтарын қара).

Шектеулі сенімділік	Ақылға қонымды сенімділік
<i>ПГ шығарындылары туралы есепті дайындау процесіне қатысты процедуралар</i>	<i>ПГ шығарындылары туралы есепті дайындау процесіне қатысты процедуралар</i>
<p>48L Практик маман орындайтын процедуралар ПГ шығарындылары туралы есепті дайындау процесіне қатысты жүргізілетін мынадай процедураларды қамтиды (A108-тармағын қара):</p> <p>(a) ПГ шығарындылары туралы есептің көрсеткіштерін тиісті деректермен салыстыру немесе салыстыру;</p> <p>(b) Ұйым атына сұрау салу жіберу арқылы ПГ шығарындылары туралы есепті дайындау процесінде енгізілген елеулі түзетулер туралы түсінік алу және өткізу қажеттілігін қарау</p>	<p>48L Практик маман орындайтын процедуралар ПГ шығарындылары туралы есепті дайындау процесіне қатысты жүргізілетін мынадай процедураларды қамтиды (Сілтеме: A108-тармағын қара):</p> <p>(a) ПГ шығарындылары туралы есептің көрсеткіштерін тиісті деректермен салыстыру немесе салыстыру;</p> <p>(b) ПГ шығарындылары туралы есепті дайындау процесінде енгізілген елеулі түзетулерді зерттеу.</p>

**ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР
БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

Шектеулі сенімділік	Ақылға қонымды сенімділік
<p><i>Кепілдіктерді қамтамасыз етуге шектеулі қатысу кезінде қосымша процедуралар қажет пе, жоқ па, соны анықтау</i></p> <p>49L Егер практик маманға ол ПГ шығарындылары туралы есепте елеулі бұрмаланулар болуы мүмкін деп пайымдауға негіз болатын мән - жайлар немесе мән-жайлар туралы белгілі болса, практик маман мүмкіндігіне қарай қосымша дәлелдемелер алу үшін қосымша процедураларды әзірлейді және жүргізеді: (Сілтеме: A109-A110 тармақтары)</p> <p>(a) Осы мәселе (мәселелер) ПГ есептілігінің елеулі бұрмалануына әкелмейтіні туралы қорытынды жасау; немесе</p> <p>(b) Осы мәселе (мәселелер) ПГ есептілігінің айтарлықтай бұрмалануына әкелетінін анықтау. (Сілтеме: A111 тармағы)</p>	<p><i>Ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма шеңберінде тәуекелдерді бағалауды қайта қарау</i></p> <p>49R Аудитордың бекіту деңгейіндегі елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауы қосымша дәлелдер алынған кезде тапсырманы орындау барысында өзгеруі мүмкін. Практик маман бастапқыда өз бағасын негіздеген дәлелдерге сәйкес келмейтін дәлелдер алған жағдайларда, ол бағалауды қайта қарап, жоспарланған процедураларға тиісті өзгерістер енгізуі керек. (Сілтеме: A109 тармағы).</p>

Анықталған бұрмалаушылықтардың жинақталуы

50. Практик маман жұмыс барысында анықталған нақты тривиальды бұрмалануларды қоспағанда, бұрмалануларды жинақтауға міндетті. (Сілтеме: A112 тармағы)

Тапсырманың орындалуына қарай анықталған бұрмалауларды қарау

51. Практик маман егер жалпы стратегия мен жұмыс жоспарын қайта қарау керек пе, жоқ па екендігін анықтауы керек:
- (a) Анықталған бұрмаланулардың сипаты және олардың пайда болу жағдайлары тапсырманы орындау барысында жинақталған бұрмаланулармен бірге елеулі болуы мүмкін басқа бұрмаланулар болуы мүмкін екенін көрсетеді; немесе
- (b) Тапсырманы орындау барысында жинақталған бұрмалаулардың жиынтығы осы ISAE-ның 20-22-тармақтарына сәйкес айқындалатын мәнге жақындайды.
52. Егер практик маманның өтініші бойынша ұйым ақпаратты шығару немесе ашу түріне шолу жасап, анықталған бұрмалануларды түзетсе, онда практик айтарлықтай бұрмаланулардың бар-жоғын анықтау үшін ұйымның жұмысына қатысты процедураларды орындауы керек.

Бұрмалаулар туралы хабарлау және оларды түзету

53. Практик маман тапсырманы орындау барысында жинақталған барлық бұрмаланулар туралы ұйымда тиісті деңгейге уақтылы хабарлауы және ұйымнан осы бұрмалануларды түзетуді талап етуі керек.
54. Егер ұйым практик маманға хабарланған кейбір немесе барлық бұрмалануларды түзетуден бас тартса, практик маман ұйымның түзетулер енгізбеуінің себептерін түсініп, маманның қорытындысын қалыптастыру кезінде осы түсінікті ескеруі керек.

Түзетілмеген бұрмаланулардың әсерін бағалау

55. Түзетілмеген бұрмаланулардың әсерін бағаламас бұрын, практик маман ұйымның нақты шығарындылары контекстінде қолайлы болып қалатынын растау үшін осы ISAE-ның 20-22-тармақтарына сәйкес анықталған маңыздылықты қайта бағалауы керек
56. Практик маман түзетілмеген бұрмаланулардың жеке немесе жиынтықта маңызды екенін анықтауы керек. Мұндай шешім қабылдаған кезде практик маман бұрмаланулардың мөлшері мен сипатын, сондай-ақ шығарындылардың нақты түрлеріне қатысты олардың пайда болуының ерекше жағдайларын немесе парниктік газдар шығарындылары туралы ақпарат пен есепті ашуды қарастыруы керек (72-тармақты қара).

Басқа практик маман орындаған жұмысты пайдалану

57. Егер практик маман басқа практик маман жасаған жұмысты қолдануға ниет білдірсе, ол:
- (a) Бұл басқа практик маманға жұмысты орындау көлемі мен мерзімі және оның жұмысының нәтижелерін алу туралы нақты хабарлайды (Сілтеме: A113 - A114 тармақтары)

ПАРНИКТІК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- (b) Алынған дәлелдемелердің тиісті сипаты мен жеткіліктілігін, сондай-ақ ПГ шығарындылары туралы есепке тиісті ақпаратты енгізу процесін бағалайды (Сілтеме: А115-тармағы)

Жазбаша өтініштер

58. Практик маман ұйымда тиісті мәселелер бойынша тиісті жауапкершілігі бар және олар бойынша білімі бар бір немесе бірнеше тұлғадан жазбаша куәліктер алуы керек: (А116 тармақты қара)
- (a) Олар тапсырма шарттарында көрсетілген қолданыстағы критерийлерге сәйкес салыстырмалы ақпаратты қоса алғанда, ПГ есебін дайындау бойынша өз міндеттерін орындады;
  - (b) Тапсырма шарттарында айтылғандай, олар тексерушіге барлық тиісті ақпарат пен қол жетімділікті берді және ПГ есебінде барлық тиісті сұрақтарды көрсетті;
  - (c) Олар түзетілмеген бұрмаланулардың әсері жеке-жеке де, жиынтықта да ПГ есебінде маңызды емес деп санайды ма. Мұндай мәселелердің қысқаша мазмұны жазбаша ұсынымға енгізілуі немесе оған қоса берілуі тиіс;
  - (d) Олар бағалау кезінде қолданылатын маңызды болжамдар негізделген деп санай ма;
  - (e) Олар практик маманға қатысты кез-келген ішкі бақылаудың кемшіліктері туралы, олар анық емес және олар туралы білетіндігі туралы хабарлады ма; және
  - (f) Практик маманға нақты, болжамды немесе болжамды алаяқтық немесе ПГ есебіне айтарлықтай әсер етуі мүмкін заңдар мен ережелерді сақтамау туралы хабарлады ма.
- 59 Жазбаша куәландыру күні куәландыру туралы есептің күніне мүмкіндігінше жақын, бірақ одан кешіктірілмей болуға тиіс.
- 60 Практик маман егер бас тартуға қолданыстағы заңнамамен немесе нормативтік актілермен рұқсат етілсе, ПГ туралы есеп бойынша пікірден бас тартуы немесе тапсырманы орындаудан бас тартуы керек, егер:
- (a) Практик маман 58 (a) және (b) тармағында талап етілетін жазбаша куәліктерді берген тұлғаның (тұлғалардың) адалдығына күмән жеткілікті деген қорытындыға келеді; немесе.
  - (b) Ұйым 58(a) және (b) тармағында көзделген жазбаша куәліктерді ұсынбайды.

Есепті күннен кейінгі оқиғалар

- 61 Практик маман: (А117 тармағын қара)

ПГ туралы есепті жасау күні мен ПГ туралы есепті растау, түзету немесе ашу күні арасындағы кезеңде болған оқиғалар талап етіле ме, жоқ па, соны қарастыру және алынған дәлелдемелердің жеткіліктілігі мен орындылығын бағалау, мұндай оқиғалар қолданыстағы критерийлерге сәйкес ПГ туралы есепте тиісті түрде көрсетілген; және

Практик маман куәландыру туралы есеп жасалған күннен кейін белгілі болған фактілерге тиісті түрде жауап беру, егер олар сол кезде маманға белгілі болса, оны куәландыру туралы есепке өзгерістер енгізуге мәжбүр етуі мүмкін.

Салыстырмалы ақпарат

- 62 Егер есепті кезеңдегі шығарындылар туралы деректермен бірге салыстырмалы ақпарат ұсынылса және практик маманның қорытындысы барлық осындай салыстырмалы ақпаратқа немесе оның кейбір бөлігіне таралса, онда практик маманның салыстырмалы ақпаратқа қатысты орындайтын процедуралары мыналарды бағалауды қамтиды: (Сілтеме: А118 - А121 тармақтарын қара)
- (a) Салыстырмалы ақпарат алдыңғы кезеңде ұсынылған сомаларға және басқа да ашылуларға сәйкес келеді немесе қажет болған жағдайда дұрыс түзетілген және бұл түзету жеткілікті түрде ашылған; және (Сілтеме: А121-тармағы)
  - (b) Салыстырмалы ақпаратта көрсетілген сандық бағалау саясаты ағымдағы кезеңде қолданылатын саясатқа қайшы келе ме, әлде егер саясатқа өзгерістер енгізілсе, олар тиісті түрде қолданылды және ашылды ма.
- 63 Практик маманның тұжырымы салыстырмалы ақпаратқа қатысты ма, жоқ па, егер ұсынылған салыстырмалы ақпаратта айтарлықтай бұрмалану болуы мүмкін екендігі белгілі болса, практик маман:
- (a) Бұл мәселені ұйымның тиісті сұрақтарға жауап беретін және олар туралы білетін қызметкерлерімен талқылау және жағдайларға сәйкес процедураларды орындау; және (Сілтеме: А122 - А123 тармақтар)
  - (b) Сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма бойынша қорытынды немесе есеп берудің салдарын қарастырады. Егер ұсынылған салыстырмалы ақпарат елеулі бұрмалауды қамтыса және салыстырмалы ақпаратты қайта есептеу жүргізілмесе:

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- (i) Егер практик маманның қорытындысы салыстырмалы ақпаратты қамтыса, маман куәландыру туралы есепте ескертпесі бар қорытындыны немесе теріс қорытындыны білдіруі тиіс; немесе
- (ii) Егер практик маманның қорытындысы салыстырмалы ақпаратты қамтымаса, маман куәландыру туралы есепке салыстырмалы ақпаратқа әсер ететін мән-жайларды сипаттайтын «Өзге де мәселелер» тармағын енгізуі тиіс.

Басқа да ақпарат

- 64 Практик маман ПГ шығарындылары туралы есепті және оған қатысты сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма бойынша қорытындыны немесе есепті қамтитын құжаттарға енгізілген басқа да ақпаратпен, егер олар бар болса, ПГ шығарындылары туралы есепте немесе сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмалар бойынша қорытындыда немесе есепте елеулі бұрмалаушылықтарды анықтау үшін практик маман: (Сілтеме: A139 тармағы)
- (a) Басқа ақпарат пен ПГ шығарындылары туралы есеп не басқа ақпарат пен қорытынды немесе сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмалар бойынша есеп арасында елеулі бұрмалаушылықтарды анықтайды; немесе
  - (b) Басқа да ақпарат ПГ шығарындылары туралы есепке және сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма бойынша қорытындыға немесе есепке деген сенімге нұқсан келтіруі мүмкін елеулі бұрмалау фактісі туралы ақпаратты алады,
- Содан кейін ол бұл мәселені ұйыммен талқылап, жағдайларға сәйкес әрі қарай әрекет етуі тиіс (Сілтеме: A124 - A126 тармақтары)

Құжаттама

- 65 Орындалған процедуралардың сипатын, уақыты мен көлемін құжаттау кезінде практик маман: (Сілтеме: A127 тармағы)
- (a) Нақты тексерілетін баптардың немесе сұрақтардың сәйкестендіру сипаттамалары;
  - (b) Тапсырма бойынша жұмысты және оның аяқталу күнін кім орындады; және
  - (c) Орындалған жұмысқа шолуды, сондай-ақ шолу күні мен көлемін кім жүргізді.
- 66 Практик маман ұйыммен және басқалармен маңызды мәселелерді талқылауды, соның ішінде талқыланатын маңызды мәселелердің сипатын, сондай-ақ олардың қашан және кіммен талқыланғанын құжаттауы керек. (Сілтеме: A127 тармағы)

Сапаны бақылау

- 67 Практик маман тапсырма бойынша құжаттамаға мыналарды енгізуі тиіс:
- (a) Тиісті этикалық талаптарды сақтауға қатысты анықталған мәселелер және олардың қалай шешілгені;
  - (b) Тапсырмаға қолданылатын тәуелсіздік талаптарына сәйкестікке қатысты тұжырымдар және осы тұжырымдарды растайтын фирмамен барлық тиісті талқылаулар;
  - (c) Клиентпен қарым-қатынасты және растау тапсырмаларын қабылдау және жалғастыру туралы тұжырымдар; және
  - (d) Тапсырманы орындау барысында жүргізілген консультациялардың сипаты мен көлемі, сондай-ақ осы консультацияларға қатысты жасалған қорытындылар.

Сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма бойынша қорытынды жасалған күннен кейін туындаған сұрақтар

- 68 Егер ерекше жағдайларда практик маман жаңа немесе қосымша процедураларды орындаса немесе сертификаттау туралы есеп жасалған күннен кейін жаңа қорытындыға келсе, олар құжатталуы керек: (A128-тармағын қара)
- (a) Туындаған жағдайлар;
  - (b) Жаңа немесе қосымша процедуралар, алынған дәлелдер мен тұжырымдар, сондай-ақ олардың сенімділік есебіне әсері; және
  - (c) Тапсырма бойынша құжаттамаға өзгерістер қашан және кім енгізілді және қаралды.

Тапсырма бойынша файлды түпкілікті қалыптастыру

- 69 Практик маман тапсырма құжаттамасын тапсырма файлына жинап, қорытынды тапсырма файлына құрудың әкімшілік процесін растау туралы есеп жасалған күннен кейін уақтылы аяқтауы керек. Тапсырма бойынша түпкілікті файлды қалыптастыру аяқталғаннан кейін маман оны сақтау мерзімі аяқталғанға дейін тапсырма бойынша құжаттаманы жоймауы немесе жоймауы керек. (Сілтеме: A129 тармағы)

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

70 68-тармақта көзделгеннен өзгеше жағдайларда, егер практик маман тапсырма бойынша қолданыстағы құжаттамаға өзгерістер енгізуді немесе тапсырманың соңғы файлын құрастыру аяқталғаннан кейін тапсырма бойынша жаңа құжаттаманы қосуды қажет деп санаса, ол өзгерістердің немесе толықтырулардың сипатына қарамастан мыналарды құжаттауы тиіс:

- (a) Оларды енгізудің нақты себептері; және
- (b) Оларды қашан және кім дайындады және қарастырылды.

Тапсырманы орындау сапасын тексеру

71 Заңнамаға немесе нормативтік актілерге сәйкес сапаны бақылауды тексеру талап етілетін немесе фирма сапаны бақылауды тексеру талап етілетінін анықтаған тапсырмалар үшін (егер бар болса), тапсырманың сапасын бақылау маманы тапсырманың сапасын бақылауды тексеру қажет екенін анықтап, маңызды пайымдаулардың маңызды объективті бағаларын объективті бағалауды жүргізуі керек, қызмет көрсету тобы жасаған және куәландыру туралы есепті жасау кезінде жасалған қорытындылар. Мұндай бағалау мыналарды қамтиды: (Сілтеме: А130 тармағы)

- (a) Шығарындыларды сандық бағалауға, есептілікке және куәландыруға қатысты өзара іс-қимыл жөніндегі топтың кәсіби құзыреттілігін қоса алғанда, өзара іс-қимыл жөніндегі серіктеспен елеулі мәселелерді талқылау;
- (b) ПГ шығарындылары туралы есепті және ұсынылған кепілдік есебін талдау;
- (c) Аудит жүргізу жөніндегі топ жасаған елеулі пайымдауларға және ол келіп түскен қорытындыларға қатысты іріктелген құжаттаманы зерделеу; және
- (d) Сенімділік туралы есеп беру кезінде жасалған қорытындыларды бағалаңыз және ұсынылған сенімділік туралы есептің орынды екендігін анықтау.

Кепілдік туралы қорытындыны қалыптастыру

72 Практик маман ПГ есебіне қатысты жағдайға байланысты ақылға қонымды немесе шектеулі сенімділікке ие болды ма деген қорытынды жасауы керек. Бұл тұжырым осы ISAE-нің 56 және 73-75-тармақтарының талаптарын ескеруі керек.

Шектеулі сенімділік	Ақылға қонымды сенімділік
73L Практик маман ПГ шығарындылары туралы есеп қолданылатын критерийлерге сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмады деп болжауға негіз бола алатын фактілердің анықталғанын бағалайды.	73R Практик маман қолданылатын өлшемдерге сәйкес барлық маңызды аспектілерде ПГ шығарындылары туралы есеп дайындалғанын бағалайды.

74 Бұл бағалау ұйымның сандық бағалау әдістері мен есеп беру тәжірибесінің сапалық аспектілерін, соның ішінде ПГ шығарындылары¹³ туралы есепті бағалау және дайындау кезінде қабылданған пайымдаулар мен шешімдердің ықтимал біржақтылық көрсеткіштерін және қолданыстағы критерийлерге сәйкес келетіндігін қарастыруды қамтуы керек:

- (a) Таңдалған және қолданылған сандық бағалау әдістері мен есеп беру тәжірибесі қолданылатын критерийлерге сәйкес келеді және орынды;
- (b) ПГ шығарындылары туралы есепті дайындау кезінде жасалған бағалаулардың негізділігі;
- (c) ПГ есебінде берілген ақпарат сәйкес, сенімді, толық, салыстырмалы және түсінікті;
- (d) ПГ есебі қолданыстағы критерийлер мен басқа да мәселелерді, соның ішінде белгісіздіктерді, болжамды пайдаланушылар оны дайындау кезінде жасалған маңызды пайымдауларды түсінуі үшін тиісті түрде ашуды қамтиды; және (Сілтеме: А29, А131 - А133 тармақтары)
- (e) ПГ есебінде қолданылатын терминология орынды.

75 73-тармақта көзделген бағалау қарауды қамтуы тиіс:

- (a) ПГ туралы есептің жалпы көрінісі, құрылымы және мазмұны; және
- (b) Егер бұл критерийлер, сенімділік туралы қорытынды немесе тапсырманың басқа жағдайлары контекстінде орынды болса, ПГ туралы есеп оның артындағы шығарындыларды олардың сенімді ұсынылуына қол жеткізетіндей етіп көрсете ме.

¹³ Ықтимал біржақтылық белгілері жеке бағалаудың негізділігі туралы қорытынды жасау мақсатында бұрмалану болып табылмайды.

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Сенімділікті тексеру туралы қорытынды

- 76 Тексеру туралы есеп кем дегенде келесі негізгі элементтерді қамтуы керек: (Сілтеме: A134 тармағы)
- (a) Есепті тәуелсіз бағалау есебі ретінде нақты анықтайтын тақырып.
  - (b) Адресат;
  - (c) Практик маман алған ақылға қонымды немесе шектеулі сенімділік деңгейін анықтау немесе сипаттау.
  - (d) Қаржылық есепте қамтылған кезеңді (кезеңдерді) қоса алғанда, қаржылық есепті сәйкестендіру және егер қаржылық есепте қандай да бір ақпарат маманның қорытындысымен қамтылмаса, қуәландырумен қамтылған ақпаратты, сондай-ақ шығарылған ақпаратты нақты айқындау, практик маман алып тасталған ақпаратқа қатысты ешқандай процедуралар жүргізбегені туралы өтінішпен бірге және, демек, ол туралы қорытынды айтылмайды. (Сілтеме: A120, A135 тармақтары)
  - (e) Ұйымның міндеттерін сипаттау. (Сілтеме: A35 тармағы)
  - (f) ПГ сандық бағалауы белгісіздікке ұшырайды деген мәлімдеме. (Сілтеме: A54 - A59 тармақтары)
  - (g) Егер ПГ туралы есеп маманның қорытындысы қолданылатын шығарындылар бойынша шегерімдерді қамтыса, онда бұл шегерімдер және оларға қатысты маманның жауапкершілігі көрсетіледі. (Сілтеме: A136 - A139 тармақтары)
  - (h) Қолданылатын критерийлерді анықтау:
    - (i) Осы критерийлерге қалай қол жеткізуге болатындығын көрсету;
    - (ii) Егер бұл критерийлер тек белгілі бір болжамды пайдаланушыларға қол жетімді болса немесе тек белгілі бір мақсат үшін маңызды болса, онда оқырмандарға осы факт туралы және осыған байланысты ПГ қорытындысы кез-келген басқа мақсатта жарамсыз болуы мүмкін екендігі туралы ескерту жасалуы керек. Өтініш сонымен қатар осы болжамды пайдаланушылардың немесе осы мақсатта сенімділік туралы есепті пайдалануын шектеуі керек; және (Сілтеме: A140 - A141 тармақтары)
    - (iii) Егер белгіленген критерийлер осы Критерийлердің орынды болуы үшін ПГ туралы есепке түсіндірме жазбалардағы ақпаратты ашумен толықтырылуға тиіс болса, онда тиісті ескертпе (ескертпелер) көрсетіледі. (Сілтеме: A131 тармағы)
  - (i) Практик маман мүшесі болып табылатын фирма ISQC 1 немесе кем дегенде ISQC 1 сияқты талап етілетін басқа кәсіби, заңнамалық немесе нормативтік талаптарды қолданады деген мәлімдеме. Егер практик маман кәсіби бухгалтер болмаса, онда өтініш кем дегенде ISQC 1-ден кем түспейтін қолданылатын кәсіби талаптарды, заңнамалық немесе нормативтік талаптарды көрсетуі керек.
  - (j) Практик маман IESBA кодексінің тәуелсіздігін және басқа да этикалық талаптарын немесе заңдарда немесе ережелерде белгіленген басқа кәсіби талаптарды немесе талаптарды орындайды, олар кем дегенде IESBA кодексінің сертификаттау тапсырмаларына қатысты ережелері сияқты қатаң. Егер практик маман кәсіби бухгалтер болмаса, онда өтініште қолданылатын кәсіби талаптар немесе заңмен немесе ережелермен белгіленген талаптар көрсетілуі керек, олар IESBA кодексінің сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмаларға қатысты ережелері сияқты қатаң.
  - (k) Практик маманның міндеттерін сипаттау, соның ішінде:
    - (i) Тапсырма *ISAE 3410 «Парниктік газдар бойынша есептілікті растау бойынша тапсырмалар»* бойынша орындалды деген мәлімдеме; және
    - (ii) Практик маманның қорытындысы үшін негіз ретінде орындалған жұмыстың мазмұнды қысқаша мазмұны. Кепілдігі шектеулі тапсырма жағдайында орындалған процедуралардың сипатын, уақыты мен көлемін түсіну маманның қорытындысын түсіну үшін маңызды болып табылады. Сенімділігі шектеулі тапсырманы орындау кезінде орындалған жұмыстың түйіндемесінде мыналар көрсетілуі керек:
      - Тапсырма шеңберіндегі процедуралар шектеулі сенімділікпен орындау сипаты мен уақыты бойынша тапсырма шеңберіндегі процедуралардан ақылға қонымды сенімділікпен ерекшеленеді және онша кең емес; және
      - Демек, сенімділігі шектеулі тапсырманы орындау кезінде алынған сенімділік деңгейі ақылға қонымды сенімділікпен орындалған жағдайда алынатын сенімділік деңгейінен едәуір төмен. (Сілтеме: A142 - A144 тармақтары)
  - (l) Практик маманның қорытындысы:
    - (i) Ақылға қонымды сенімділікпен берілген жағдайда, қорытынды оң көрінеді; немесе

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- (ii) Сенімділігі шектеулі тапсырмада қорытынды орындалған процедуралар мен алынған дәлелдемелер негізінде маман ПГ туралы есеп қолданыстағы критерийлерге сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалмағанына сендіретін сұрақ (сұрақтар) тапқанын білдіретін нысанда көрсетіледі.
- (iii) Егер практик маман өзгертілген қорытынды білдірсе, онда Сертификаттау туралы есеп мыналарды қамтуы керек:
  - a. Өзгертуге әкелген сұрақтарды сипаттайтын бөлім; және
  - b. Практик өзгертілген қорытындысы бар бөлім.
- (m) Практик маманның қолы (A145-тармағын қара);
- (n) Аттестаттау туралы есепті жасау күні. Куәландыру туралы есеп практик маман оның қорытындысы негізделетін дәлелдемелерді алған күннен ерте емес, оның ішінде танылған өкілеттіктері бар тұлғалар ПГ туралы есеп үшін жауапкершілікті өз мойнына алғаны туралы мәлімдегені туралы дәлелдемелерді қоса алғанда, даталануы тиіс.
- (o) Практик маман өз қызметін жүзеге асыратын юрисдикциядағы орналасқан жері.

«Маңызды жағдайлар» және «Өзге де мәліметтер» бөлімдері

77 Егер практик маман қажет деп тапса (Сілтеме: A146 - A152 тармақары)

- (a) Болжанатын пайдаланушылардың назарын ПГ шығарындылары туралы есепте немесе оның ескертпелерінде көрсетілген мән-жайларға аудару, оның пайымдауына сәйкес, болжанатын пайдаланушылардың ПГ шығарындылары туралы есепті түсінуі үшін шешуші маңызы бар («Маңызды жағдайлар» бөлімі), немесе
- (b) ПГ шығарындылары туралы есепте немесе оған ескертпелерде көрсетілгеннен өзгеше мән-жай туралы хабардар ету, оның пайымдауына сәйкес, болжамды пайдаланушылардың тапсырманы, практик маманның міндеттерін не сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма бойынша қорытындыны немесе есепті түсінуі үшін елеулі («Өзге де мәліметтер» бөлімі),

бұған заңмен немесе нормативтік актімен тыйым салынбайды, практик маман оны сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма бойынша қорытынды немесе есеп бөлімінде тиісті тақырыппен жасауы тиіс, бұл практик маман осы жағдайға қатысты өз тұжырымын өзгертпейтінін нақты көрсетеді.

Ақпараттандыруға қойылатын өзге де талаптар

78 Практик маман ПГ шығарындылары туралы есепті дайындауды қадағалау міндетіне кіретін тұлғаны немесе тұлғаларды тапсырманы орындау барысында анықталған келесі мәселелер туралы хабардар етеді және ұйым шеңберінде немесе одан тыс жерлерде олар туралы қандай да бір басқа тарапқа хабарлауға міндетті ме, жоқ па, соны шешеді.:

- (a) Ішкі бақылау жүйесінің кемшіліктері, практик маманның кәсіби пікіріне сәйкес, назар аудару үшін жеткілікті маңызды;
- (b) Анықталған немесе болжамды теріс пиғылды әрекеттер;
- (c) Мәселелері болмашы болып табылатын жағдайларды қоспағанда, заңдар мен нормативтік актілердің сақталмауына байланысты мәселелер бойынша ұсыныстар енгізеді (A87-тармағын қара).

* * *

Қолдану жөніндегі нұсқаулық және өзге де түсіндірме материалдар

Кіріспе

ПГ шығарындылары туралы есепке қосымша ақпаратты қамтитын сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмалар (Сілтеме: 3-тармағын қара)

- A1. Кейбір жағдайларда практик маман ПГ туралы ақпаратты қамтитын есептің дұрыстығын растау жөніндегі тапсырманы орындай алады, бірақ бұл ретте ПГ туралы ақпарат 14(m) тармағында айқындалғандай ПГ туралы есеп болып табылмайды. Мұндай жағдайларда осы ISAE осындай тапсырманы орындау бойынша нұсқаулық бере алады.
- A2. Егер ПГ туралы есеп практик маманның қорытындысымен қамтылған жалпы ақпараттың салыстырмалы түрде аз бөлігі болса, онда босы ISAE маңыздылығы тапсырманың мән-жайларын ескере отырып, практик маманның кәсіби пікіріне байланысты болады.

ПАРНИКТІК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

ПГ туралы деректерге негізделген тиімділіктің негізгі көрсеткіштері (Сілтеме: 4 (b) тармағын қара)

- A3. ПГ шығарындылары туралы деректерге негізделген тиімділік көрсеткішінің мысалы ретінде компания белгілі бір кезеңде шығарған автомобильдердің бір километріне шаққандағы шығарындылардың орташа өлшенген көрсеткіші болып табылады.

Ақылға қонымды кепілдіктер мен шектеулі кепілдіктер процедуралары (Сілтеме: 8-тармағын қара)

- A4. Тек ақылға қонымды кепілдіктер үшін қажет кейбір процедуралар шектеулі кепілдіктермен кейбір операцияларды орындау кезінде де орынды болуы мүмкін. Мысалы, сенімділігі шектеулі тапсырмалар үшін бақылау қызметі туралы түсінік алу қажет болмаса да, кейбір жағдайларда, мысалы, ақпарат жазылғанда, өңделгенде немесе тек электронды түрде ұсынылғанда, маман бақылау құралдарын тестілеу, демек, тиісті бақылау қызметі туралы түсінік алу сенімділігі шектеулі тапсырма үшін қажет екенін анықтай алады. (A90 тармағын қара)

Тәуелсіздік (10, 15 тармақтары)

- A5. IESBA Кодексі осы тапсырмаларға байланысты тәуелсіздік қатерлеріне тұжырымдамалық негіздерді қолданатын халықаралық Тәуелсіздік стандарттарын белгілейді. осы міндеттерге байланысты тәуелсіздікке қауіп төндіреді. Іргелі принциптерді сақтау бірқатар жағдайларға байланысты қауіп төндіруі мүмкін. Көптеген қауіптер келесі санаттарға жатады:

- Меншікті мүдделер, мысалы, ұйымның жалпы төлеміне шамадан тыс тәуелділік.
- Өзін-өзі тексеру, мысалы, парниктік газдар шығарындылары туралы есепке тікелей әсер ететін ұйым үшін басқа қызметті орындау, мысалы, ұйымның шығарындыларын сандық бағалауға қатысу.
- Мүдделерді қорғау, мысалы, қолданыстағы критерийлерді түсіндіруге қатысты ұйымның қорғаушысы ретінде әрекет ету.
- Танысу, мысалы, ПГ шығарындылары туралы есепті дайындауға тікелей және елеулі әсер ету мүмкіндігі бар ұйым қызметкерімен ұзақ мерзімді байланысы, жақын немесе туыстық қарым-қатынасы бар қызмет көрсету тобының мүшесі.
- Қорқыту, мысалы, роялтиді азайту үшін орындалатын жұмыс көлемін заңсыз қысқарту мақсатындағы қысым немесе ұйымның салалық тобымен байланысты тіркеуші органның маманды тіркеуден шығару қауіпі.

- A6. Анықталған қауіптер қолайлы деңгейге сәйкес келмейтін жағдайларда, IESBA кодексі қауіп тудыратын жағдайларды жою, қауіптерді қолайлы деңгейге дейін төмендету үшін сақтық шараларын қолдану немесе қолданыстағы заңнамаға немесе ережелерге сәйкес бас тарту мүмкін болса, тапсырманы орындаудан бас тарту арқылы қауіптерді жоюды талап етеді.

Жергілікті заң немесе нормативтік акт және шығарындыларға квоталар саудасы жүйесінің ережесі (11-тармағын қара)

- A7. Жергілікті заңдар немесе ережелер немесе шығарындыларға арналған квоталарды сату схемасының талаптары: осы ISAE талаптарына қосымша талаптарды қамтуы; барлық тапсырмалар үшін нақты процедураларды орындауды талап етуі; немесе процедураларды белгілі бір жолмен орындауды талап етуі мүмкін. Мысалы, жергілікті заңдар немесе ережелер немесе шығарындылар квотасының сауда схемасының шарттары практик маманнан есепті ISAE сәйкес келмейтін форматта ұсынуды талап етуі мүмкін. Егер заң немесе нормативтік акт осы ISAE-дан айтарлықтай ерекшеленетін түрдегі немесе тұжырыммен куәландыру туралы есептің нысанын немесе тұжырымдамасын белгілесе және практик маман куәландыру туралы есептегі қосымша түсініктемелер ықтимал түсініспеушіліктерді жоюға көмектеспейді деген қорытындыға келсе, практик маман тапсырма ISAE деректеріне сәйкес орындалмағаны туралы мәлімдемені есепке енгізуді қарастыруы мүмкін.

Анықтамалар

Шығарындылар (Сілтеме: 14(f) тармақты, 1-қосымша)

- A8. 1-масштабтағы шығарындыларға стационарлық жағу (қазандықтар, өртеу пештері, қозғалтқыштар мен алаулар сияқты компанияның стационарлық жабдықтарында жағылатын отыннан), мобильді жағу (жүк көліктері, пойыздар, ұшақтар мен кемелер сияқты компанияның көлік жабдықтарында жағылатын отыннан), технологиялық шығарындылар (физикалық шығарындылардан) немесе цемент өндіру, алюминийді химиялық өңдеу және балқыту сияқты химиялық процестер) және ұшпа шығарындылар (қосылыстардан, тығыздағыштардан және жабдықтардан ағып кету сияқты қасақана немесе байқаусызда шығарындылар), технологиялық шығарындылар (цемент өндіру, мұнайхимиялық өңдеу және алюминийді балқыту сияқты физикалық немесе химиялық процестерден) және ұшпа шығарындылар (әдейі және байқаусызда шығарындылар, мысалы, жабдықтың қосылыстары мен тығыздағыштарынан ағып кету, тазарту қондырғыларынан, шұңқырлардан және салқындатқыш мұнаралардан шығарындылар) кіруі мүмкін.

- A9. Барлық дерлік компаниялар энергияны электр, жылу немесе бу сияқты қандай да бір түрде алады, сондықтан барлық дерлік компанияларда екінші көлемдегі шығарындылар бар. 2 шығарындылар жанама болып табылады, өйткені компания сатып алатын электр энергиясымен байланысты шығарындылар, мысалы, компанияның ұйымдық шекарасынан тыс орналасқан электр станциясында болады.

ПАРНИКТІК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- A10. 3-аймақтағы шығарындылар, мысалы, қызметкерлердің іссапарларына, аутсорсингтік қызметке, қазба отындарын немесе компания өнімдерін пайдалану үшін қажетті электр энергиясын тұтынуға, компания процестері үшін шикізат ретінде сатып алынған материалдарды өндіруге және өндіруге және сатып алынған отынды тасымалдауға байланысты шығарындыларды қамтуы мүмкін. 3-масштаптағы шығарындылар бұдан әрі A31-A34 тармақтарында қарастырылады.

Шығарындылар бойынша шегерімдер (14(g), 17(A)(iii) тармақтарды, 1-қосымшаны қара)

- A11. Кейбір жағдайларда шығарындылар бойынша шегерімдер критерийлерге сәйкес шегеруге рұқсат етілген шығарындылар саны мен шығарындыларды азайту арасында белгіленген байланыс жоқ нақты елдердің кредиттері мен квоталарын қамтиды, олар ақшалай төлемдер немесе шығарындылар бойынша шегерім туралы талап қою мақсатында ұйым қабылдаған басқа да іс-қимылдар нәтижесінде болуы мүмкін.
- A12. Егер ұйымның ПГ шығарындылары туралы есебі шығарындылар бойынша шегерімдер туралы ақпаратты қамтыса және мұндай шегерімдер тапсырма бойынша жұмыс көлеміне енгізілсе, мұндай шегерімдерге қатысты белгіленген тәртіппен осы стандарттың талаптары қолданылады (сондай - ақ A136-A139-тармақтарды қара).

Сатып алынған өтемақы квотасы (14(q) - тармақты, 1-қосымшаны қара)

- A13. Егер ұйым басқа ұйымнан өтемақы сатып алса, онда ол сатудан түскен ақшаны шығарындыларды азайту (мысалы, қазба отындарын жаңартылатын энергияға ауыстыру немесе энергия тиімділігін арттыру шараларын енгізу) немесе атмосфералық шығарындыларды жою (мысалы, басқаша отырғызылмаған немесе отырғызылмаған ағаштарды отырғызу және күту) жобаларына жұмсай алады немесе ақша басқаша жасалатын әрекеттерден бас тартқаны үшін өтемақы болуы мүмкін (мысалы, ормандарды кесу немесе деградация). Кейбір юрисдикцияларда өтемақыны шығарындылардың азаюы немесе жою көлемінің ұлғаюы орын алған жағдайда ғана сатып алуға болады.

Жою (Сілтеме: 14(s) тармағы, 1-қосымшаны)

- A14. ПГ-ны геологиялық раковиналарда (мысалы, жер астында) немесе биологиялық раковиналарда (мысалы, ағаштар) сақтау арқылы қол жеткізуге болады. Егер ПГ түгендеуі ұйым атмосфераға шығаратын ПГ жоюды қамтыса, онда олар әдетте ПГ түгендеуінде жалпы негізде көрсетіледі, яғни ПГ түгендеуінде көзі де, сіңіргіш те сандық түрде бағаланады. Сіңіру практик маманының қорытындысымен қамтылған жағдайларда, осы ISAE талаптары сіңіруге тиісті түрде қолданылады.

Елеулі учаске (Сілтеме: 14(t), 31 тармақтар)

- A15. ПГ кадастрында көрсетілген шығарындылардың жалпы көлеміне объектінің жеке үлесі ұлғайған сайын, ПГ кадастрындағы елеулі бұрмалану қаупі әдетте артады. ПГ кадастрындағы елеулі бұрмалану қаупі әдетте артады. Практик маман ПГ кадастрына енгізілген шығарындыларға қатысты олардың шығарындыларының мөлшеріне байланысты жеке маңызды объектілерді анықтауға көмектесу үшін таңдалған эталонға пайыздық қатынасты қолданғысы келуі мүмкін. Эталонды және оған пайыздық қатынасты анықтау кәсіби пікірді қолдануды талап етеді. Мысалы, практик маман жалпы өндірістің 15% - дан асатын кәсіпорындар маңызды кәсіпорындар деп санауы мүмкін. Алайда, маманның кәсіби пікіріне сәйкес, бұл жағдайда жоғары немесе төмен пайыздың орынды екендігі анықталуы мүмкін. Бұл, мысалы, объектілердің аз саны болған жағдайда орын алуы мүмкін, олардың ешқайсысы жалпы өндірістің 15%-дан кем емес, бірақ практик маманның кәсіби пікірі бойынша барлық объектілер маңызды емес; немесе, егер өндірістің жалпы көлемінің 15%-дан сәл азын құрайтын және практик маманның кәсіби пікірі бойынша маңызды болып табылатын бірқатар объектілер болса.

- A16. Практик маман сонымен қатар объектіні өзінің ерекше сипатына немесе елеулі бұрмаланудың ерекше қаупін тудыратын жағдайларға байланысты маңызды деп анықтай алады. Мысалы, объект басқалардан өзгеше деректерді жинау процестерін немесе сандық бағалау әдістерін қолдана алады, ерекше күрделі немесе мамандандырылған есептеулерді қолдануды талап етеді немесе ерекше күрделі немесе ерекше күрделі немесе мамандандырылған химиялық немесе физикалық процестерді қамтуы мүмкін.

ISAE 3000 (Қайта қаралған) (Сілтеме: 9, 15 тармақтар)

- A17. ISAE 3000 (Қайта қаралған) осы ISAE сәйкес орындалатын тапсырмаларды қоса алғанда, өткен кезеңдердің ақпаратына аудиттен немесе шолу тексерісінен өзге сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмаларға қолданылатын талаптарды қамтиды. Кейбір жағдайларда осы ISAE осындай мәселелерге қатысты қосымша талаптарды немесе қолдану жөніндегі нұсқаманы қамтуы мүмкін.

Тапсырманы қабылдау және орындау

Құзыреттілік (Сілтеме: 16(b) тармағы)

- A18. ПГ саласындағы құзыреттерге мыналар кіруі мүмкін:

- Климатология туралы жалпы түсінік, соның ішінде ПГ-ны климаттың өзгеруімен байланыстыратын ғылыми процестер.

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- ПГ есебінде қамтылған ақпараттың болжамды пайдаланушылары кім екенін және олар бұл ақпаратты қалай пайдалана алатынын түсіну (A47 тармағын қара).
- Егер қажет болса, шығарындыларға квоталық сауда-саттық схемаларын және тиісті нарықтық механизмдерді түсіну.
- Қолданыстағы заңдар мен ережелерді білу, егер бар болса, ұйымның өз шығарындылары туралы есеп беру тәсіліне әсер етеді, сонымен қатар, мысалы, ұйымның шығарындыларына шектеулер қоюы мүмкін.
- ПГ шығарындыларын сандық бағалау және өлшеу әдістері, соның ішінде олармен байланысты ғылыми және бағалау белгісіздіктері және қолда бар балама әдістер.
- Қолданылатын критерийлерді білу, соның ішінде, мысалы:
  - Тиісті шығарындылар коэффициенттерін анықтау.
  - Маңызды немесе сезімтал бағалауды немесе маңызды пайымдауларды қолдануды қажет ететін критерийлердің аспектілерін анықтау.
  - Ұйымдық шекараларды анықтау әдістері, яғни шығарындылары ПГ кадастрына енгізілуі керек ұйымдар.
  - Ұйымның ПГ кадастрына шығарындылардың қандай өтемақыларын қосуға рұқсат етіледі.

A19. ПГ шығарындылары туралы ақпаратты ашуға байланысты ақпараттың дұрыстығын растау жөніндегі тапсырмалардың күрделілігі әртүрлі. Кейбір жағдайларда жұмыс салыстырмалы түрде қарапайым болуы мүмкін, мысалы, егер компанияда 1-аймақтағы шығарындылар болмаса және 2-аймақтағы шығарындылар туралы тек бір объектідегі электр энергиясын тұтынуға қолданылатын шығарындылардың нормативтік коэффициентін қолдана отырып есеп берсе. Бұл жағдайда жұмыс негізінен шот-фактураларда көрсетілген электр энергиясын тұтыну деректерін жинау және өңдеу жүйесіне және аталған шығарындылар коэффициентін арифметикалық қолдануға бағытталуы мүмкін. Алайда, егер өзара әрекеттесу салыстырмалы түрде күрделі болса, онда сандық бағалау және шығарындылар туралы есеп беру бойынша арнайы білім мен тәжірибе қажет болуы мүмкін. Мұндай жағдайларда талап етілуі мүмкін арнайы білімнің қатарына мыналар жатады:

Ақпараттық жүйелермен жұмыс тәжірибесі:

- Шығарындылар туралы ақпараттың қалай жасалатынын түсіну, соның ішінде деректерді қалай бастау, жинау, өңдеу, қажет болған жағдайда түзету, жинақтау және ПГ кадастрында ұсыну.

Ғылыми-техникалық білім:

- Бастапқы деректер жиналатын тиісті нүктелерді анықтауды қоса алғанда, шығарындыларға әкелетін өндіріс процесі және онымен байланысты процестер арқылы материалдардың қозғалыс сызбасын жасау. Бұл компанияның шығарындылар көздерін қаншалықты толық анықтағанын қарастырған кезде өте маңызды болуы мүмкін.
- Кіріс, процесс және шығыс арасындағы химиялық және физикалық қатынастарды, сондай-ақ шығарындылар мен басқа айнымалылар арасындағы қатынастарды талдау. Бұл қатынастарды түсіну және талдау қабілеті көбінесе талдамалық процедураларды әзірлеуде маңызды болып табылады.
- ПГ шығарындылары туралы мәлімдемеге белгісіздіктің әсерін анықтау.
- Ішкі және сыртқы сынақ зертханаларында қолданылатын сапаны бақылау саясаты мен процедураларын білу.
- Белгілі бір салалармен және тиісті білім беру және шығарындыларды жою процестерімен жұмыс тәжірибесі. 1-масштаптағы шығарындыларды сандық бағалау процедуралары салаға және процеске байланысты әр түрлі болуы мүмкін, мысалы, алюминий өндірісіндегі электролиттік процестердің сипаты, қазба отынында электр энергиясын өндірудегі жану процестері, цемент өндірісіндегі химиялық процестер - олардың барлығы әртүрлі.
- Физикалық датчиктерді және басқа сандық әдістерді қолдану, сондай-ақ тиісті шығарындылар коэффициенттерін таңдау.

ПГ шығарындылары туралы есептегі ақпарат көлемі және тапсырма көлемі (Сілтеме: 17(а) тармағы)

A20. ПГ шығарындылары туралы есептен белгілі шығарындылар көздерін алып тастау немесе келісімшарт шеңберіндегі шығарындылар көздерінен шығарындылардың ашық көздерін алып тастау себептері осы жағдайларда негізсіз болуы мүмкін жағдайлардың мысалдары мыналарды қамтиды:

- Ұйым 1-ші аймақта айтарлықтай шығарындыларға ие, бірақ тек ПГ кадастрындағы 2-ші аймақтағы миссиялар туралы хабарлайды.
- Ұйым, егер бұл болжамды пайдаланушыларды адастыруы мүмкін болса, ұйымдық шекараларды анықтау тәсіліне байланысты хабарланбаған елеулі шығарындылары бар ірі заңды тұлғаның бөлігі болып табылады.

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- Практик маман хабарлаған шығарындылар ПГ кадастрында хабарланған шығарындылардың жалпы көлемінің аз ғана бөлігін құрайды.

Тапсырма пәнінің тиісті сипатын бағалау (Сілтеме: 15 тармағын қара)

A21. ISAE 3000 (қайта қаралған) практик маманнан негізгі бағалау объектісінің орындылығын анықтауды талап етеді.¹⁴ Парниктік газдар шығарындылары туралы есеп болған жағдайда ұйымның шығарындылары (және егер бар болса, шығарындыларды сіңіру және шегеру) бағалаудың негізгі объектісі болып табылады. Бұл базалық объект, егер басқалармен қатар, ұйымның шығарындыларын тиісті критерийлер бойынша дәйекті түрде санауға болатын болса, қолайлы.¹⁵

A22. ПГ көздерін:

- (a) Шығарындыларды үздіксіз мониторингтеу немесе сынамаларды мерзімді іріктеу арқылы ПГ концентрациясы мен шығынын тікелей өлшеу (немесе тікелей мониторинг); немесе
- (b) Жанама қызметін өлшеу, мысалы, отын тұтыну және шығарындыларды есептеу, мысалы, массалық баланс теңдеулері¹⁶, белгілі бір кәсіпорын үшін шығарындылар коэффициенттері немесе аймақ, көз, сала немесе процесс үшін орташа шығарындылар коэффициенттері арқылы сандық түрде анықтауға болады.

Критерийлердің жарамдылығын анықтау

Арнайы әзірленген және белгіленген критерийлер (Сілтеме: 17 (b) тармағы)

A23. Тиісті критерийлер келесі сипаттамаларға ие: өзектілік, толықтық, сенімділік, бейтараптық және түсініктілік. Критерийлер «арнайы әзірленген» немесе «белгіленген» болуы мүмкін, мысалы, заңдарда немесе нормативтік актілерде бекітілген немесе ашық процедура нәтижесінде уәкілетті немесе танылған сараптама органдары шығарған.¹⁷ Реттеуші орган белгілеген критерийлер осы орган болжамды пайдаланушы болған кезде өзекті болып саналуы мүмкін болса да, кейбір белгіленген критерийлер белгілі бір мақсатта жасалған болуы мүмкін және басқа жағдайларда жарамсыз болуы мүмкін. Мысалы, белгілі бір аймақ үшін шығарындылар коэффициенттерін қамтитын реттеуші әзірлеген критерийлер басқа аймақта шығарындылар үшін пайдаланылған кезде дұрыс емес ақпарат бере алады; немесе шығарындылардың белгілі бір нормативтік аспектілері бойынша ғана есеп беру үшін әзірленген критерийлер осы критерийлерді әзірлеген реттеуші органның өкілдері болып табылмайтын мақсатты пайдаланушыларға есеп беру үшін жарамсыз болуы мүмкін.

A24. Арнайы әзірленген критерийлер, мысалы, кәсіпорында жоғары мамандандырылған жабдық болса немесе осы юрисдикцияларда қолданылатын белгіленген критерийлер әртүрлі болатын әртүрлі юрисдикциялардан шығарындылар туралы ақпаратты біріктірсе, орынды болуы мүмкін. Бейтараптықты және арнайы әзірленген критерийлердің басқа сипаттамаларын бағалау кезінде, әсіресе олар негізінен компанияның саласында немесе аймағында қолданылатын жалпы қабылданған критерийлерге негізделмеген болса немесе оларға қайшы келсе ерекше мұқият болу қажет болуы мүмкін.

A25. Критерийлер парниктік газдар шығарындылары туралы есептің түсіндірмелерінде нақты шектеулерді, әдістемелерді, жорамалдарды, шығарындылар коэффициенттерін және т. б. ашумен толықтырылған белгіленген критерийлерді қамтуы мүмкін. Кейбір жағдайларда белгіленген критерийлер, егер олар ПГ есебінің түсіндірмелерінде ақпаратты ашумен толықтырылса да, жарамсыз болуы мүмкін, мысалы, егер олар 17(b) тармағында көрсетілген мәселелерді шешпесе.

A26. Критерийлердің орындылығы сенімділік деңгейіне байланысты емес, яғни егер олар ақылға қонымды сенімділікпен тапсырмаға сәйкес келмесе, онда олар шектеулі сенімділікпен тапсырмаға да жарамайды және керісінше еболатынын айта кету керек.

Ұйымдастыру шекараларына енгізілетін қызмет (Сілтеме: 17(b) (i), 23(b) (i), 34 (g) тармақтары)

A27. ПГ шығарындылары туралы есепке компанияға тиесілі немесе оның бақылауындағы қандай операцияларды енгізу керектігін анықтау компанияның ұйымдық шекараларын анықтау деп аталады. Кейбір жағдайларда заңдар немесе ережелер реттеу мақсатында ұйымның шекараларын анықтайды. Басқа жағдайларда, қолданылатын критерийлер әртүрлі анықтау әдістері арасында таңдау жасауға мүмкіндік береді, мысалы, критерийлер ұйымның ұйымдық шекарасын нормативтік шекарамен сәйкестендіретін тәсіл арасында таңдау жасауға мүмкіндік береді. ұйымның ПГ шығарындылары туралы ақпаратты ашуын оның қаржылық есептілігімен үйлестіретін тәсіл және, мысалы, бірлескен кәсіпорындар немесе қауымдастырылған компаниялар, бірлескен кәсіпорындар немесе қауымдастырылған компаниялар басқаша қарастыратын басқа тәсіл. Кәсіпорынның ұйымдық шекарасын анықтау бірлескен кәсіпорындар, серіктестіктер мен сенімдер сияқты күрделі ұйымдық құрылымдарды, сондай-ақ күрделі немесе әдеттен тыс шарттық қатынастарды талдауды қажет етуі мүмкін. Мысалы, кәсіпорын бір тарапқа тиесілі болуы мүмкін, екінші тарап басқаруы мүмкін, ал материалдарды тек екінші тарапқа өңдеуі мүмкін.

¹⁴ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 24(b) (i) тармақ.

¹⁵ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 24(b) (ii) тармақ.

¹⁶ Яғни, белгілі бір шекараға кіретін және одан шығатын зат мөлшерін теңестіру, мысалы, жану құрылғысына түсетін көмірсутек отынындағы көміртегі мөлшері құрылғыдан көмірқышқыл газы ретінде шығатын көміртегі мөлшеріне тең.

¹⁷ ISAE 3000 (Қайта қаралған), A45 - A48 тармақтары.

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

A28. Ұйымның ұйымдық шекарасын анықтау кейбір Критерийлерде ұйымның «операциялық шекарасын» анықтау деп аталатыннан ерекшеленеді. Операциялық шекара ПГ шығарындылары туралы есепке 1, 2 және 3 аймақтағы шығарындылардың қандай санаттары енгізілгенін білдіреді және ұйымдық шекара белгіленгеннен кейін анықталады.

Ақпаратты ашудың жеткіліктілігі (Сілтеме: 17(b) (iv), 74 (d) тармақтары)

A29. Нормативтік-құқықтық реттеу режимдерінде тиісті заңмен немесе нормативтік актімен талап етілетін ақпаратты ашу реттеуші орган алдында есеп беру үшін жеткілікті болып табылады. Ерікті есеп беру жағдайында парниктік газдар туралы есепте келесі мәселелерді ашу қажет болуы мүмкін, мысалы, болжамды пайдаланушылар парниктік газдар туралы есепті дайындау кезінде жасалған маңызды пайымдауларды түсінуі үшін:

- (a) Ұйымның ұйымдық шекарасына қандай операциялар кіреді және егер қолданылатын критерийлер әртүрлі әдістерді таңдауға мүмкіндік берсе, осы шекараны анықтау үшін қолданылатын әдіс (A27-A28 тармақтарын қара);
- (b) Шығарындылар туралы есепті дайындау кезінде таңдалған сандық бағалаудың негізгі әдістері және есеп саясатының ережелері, соның ішінде:
  - (i) Сандық бағалаудың таңдалған маңызды әдістері және есеп беру принциптері, соның ішінде
    - (i) ПГ шығарындылары туралы есепке 1-ші және 2-ші аймақтағы шығарындылардың қандай екенін анықтау үшін қолданылатын әдіс (A30 тармағын қара);
    - (ii) Деректер көздерін қоса алғанда, кәсіпорын жағдайында қолданылатын критерийлерді қолдану кезінде жасалған кез келген елеулі түсіндірмелер және егер әртүрлі әдістер арасында таңдау жасауға рұқсат етілсе немесе белгілі бір кәсіпорынға тән әдістер қолданылса, қолданылатын әдіс туралы ақпаратты ашу және оны қолдану негіздемесі; және
    - (iii) Ұйым есептілікте бұрын көрсетілген шығарындыларды қайта есептеу керектігін қалай анықтайды.
- (c) ПГ есебіндегі шығарындыларды санаттау. A14 тармағында атап өтілгендей, егер ПГ туралы есеп кәсіпорын атмосфераға басқаша лақтыратын ПГ жоюды қамтыса, онда шығарындылар да, жою да әдетте жалпы негізде ПГ туралы есепте көрсетіледі, яғни ПГ туралы есепте көзі де, сіңіргіш те сандық түрде анықталады;
- (d) Шығарындыларды сандық бағалауға қатысты белгісіздіктер туралы мәлімдеме, соның ішінде: олардың көздері; оларды шешу жолдары; олардың ПГ есебіне әсері; және егер ПГ есебінде 3-аймақтағы шығарындылар болса, оларды түсіндіру: (A31-a34 тармақтарын қара)
  - (i) 3-аймақтағы шығарындылардың сипаты, оның ішінде ұйым үшін барлық 3-аймақтағы шығарындыларды ПГ есебіне енгізу орынсыз екендігі туралы ақпарат; және
  - (ii) 3-аймақтағы шығарындылар көздерін таңдау үшін негіз; және
- (e) Өзгерістер, егер бар болса, осы тармақта сипатталған мәселелерде немесе ПГ туралы есептің алдыңғы(және) кезеңмен(кезеңдермен) немесе базалық жылмен салыстырылуына елеулі әсер ететін басқа да мәселелерде.

1 және 2 аймақтағы шығарындылар

A30. Критерийлер, әдетте, ПГ шығарындылары туралы есепте 1, 2 немесе 1 және 2 аймақтағы барлық маңызды шығарындыларды қамтуды талап етеді. Егер 1-ші немесе 2-ші санаттағы кейбір шығарындылар алынып тасталса, ПГ шығарындылары туралы есептің түсіндірмесінде қандай шығарындылар енгізілгенін және қайсысы алынып тасталғанын анықтау үшін негіз ашылғаны маңызды, әсіресе егер енгізілген шығарындылар ұйым жауап беретін ең үлкен шығарындылар болмаса.

3-санаттағы шығарындылар

- A31. Кейбір критерийлер 3-аймаққа қатысты шығарындылардың нақты түрлері туралы есеп беруді талап етсе де, көбінесе 3-аймақты қосу міндетті емес, өйткені кез-келген компания үшін компанияның жеткізу тізбегіндегі және одан төмен барлық көздерді қамтитын жанама шығарындылардың барлық көлемін сандық түрде анықтауға тырысу практикалық болмас еді. Кейбір компаниялар үшін 3-аймақтағы шығарындылардың белгілі бір санаттары туралы есеп беру болжамды пайдаланушылар үшін маңызды ақпаратты ұсынады, мысалы, 3-ші домендегі шығарындылар 1-ші және 2-ші домендердегі шығарындылардан едәуір асып кетсе, бұл көптеген қызмет көрсету кәсіпорындарында болуы мүмкін. Мұндай жағдайларда, егер 3-аймақтағы елеулі шығарындылар ПГ есебіне енгізілмесе, практик маман ақпараттың дұрыстығын растау жөніндегі тапсырманы орындауды орынсыз деп санауы мүмкін.
- A32. Егер 3-аймақтағы шығарындылардың кейбір көздері ПГ шығарындылары туралы есепке енгізілген болса, егер қосылған шығарындылар, ең алдымен, ұйым жауап беретін ең үлкен көздер болмаған жағдайда қосылатын көздерді таңдаудың негізі ақылға қонымды болуы маңызды.
- A33. Кейбір жағдайларда 3-аймақтағы шығарындыларды сандық бағалау үшін пайдаланылатын дереккөз деректері ұйымда сақталуы мүмкін. Мысалы, ұйым қызметкерлердің әуе тасымалына байланысты шығарындыларды сандық бағалау үшін негіз ретінде егжей-тегжейлі есеп жүргізе алады. Кейбір басқа жағдайларда, 3-ші аймақтағы шығарындыларды сандық бағалау үшін пайдаланылатын бастапқы деректер ұйымнан тыс жерде жақсы бақыланатын және қол жетімді көзде сақталуы мүмкін. Алайда, егер олай болмаса, онда практик маман мұндай шығарындыларға қатысты үшінші көлемде

ПАРНИКТІК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

жеткілікті дәлелдер ала алмауы екіталай. Мұндай жағдайларда бұл 3-ші шығарындылар көздерін тапсырмадан алып тастау орынды болуы мүмкін.

- A34. Сондай-ақ, егер қолданылатын сандық әдістер бағалауға қатты тәуелді болса және мәлімделген шығарындылардың жоғары белгісіздігіне әкелсе, 3-аймақтағы шығарындыларды тапсырмадан алып тастау орынды болуы мүмкін. Мысалы, әуе тасымалымен байланысты шығарындыларды сандық бағалаудың әртүрлі әдістері бірдей бастапқы деректерді пайдаланған кезде де сандық көрсеткіштердің айтарлықтай сәйкессіздігіне әкелуі мүмкін. Егер зерттеуге 3-ші саладағы осындай шығарындылар көздері енгізілсе, қолданылатын сандық әдістердің объективті және толық сипатталуы және оларды қолдануға байланысты белгісіздіктер көрсетілуі маңызды.

ПГ шығарындылары туралы есепті дайындау үшін ұйымның жауапкершілігі (17(C)(ii), 76(d) тармақтары)

- A35. A70-тармақта атап өтілгендей, кейбір тапсырмаларға қатысты ұйымның есептік деректерінің жай-күйі мен сенімділігіне қатысты аландаушылық маманды-практиканы ПГ туралы есеп бойынша өзгертілмеген қорытындыны негіздеу үшін жеткілікті тиісті дәлелдемелердің болуы екіталай деген қорытындыға әкелуі мүмкін. Бұл ұйымның ПГ бойынша қаржылық есептілікті дайындауда тәжірибесі аз болған жағдайда орын алуы мүмкін. Мұндай жағдайларда шығарындылар бойынша сандық бағалау мен есеп беру келісілген процедуралар бойынша тапсырманың немесе кейінгі кезеңдегі аудитке дайындық шеңберіндегі консультациялық тапсырманың нысанасына айналуы орынды болуы мүмкін.

Критерийлерді кім әзірлейді (17(c)(iii) тармағын қара)

- A36. ПГ шығарындылары туралы есеп реттеу мақсаттары үшін ақпаратты ашу шеңберінде немесе ұйғарылған қолданылатын өлшемдер мен есептің белгіленген нысанын пайдалануды көздейтін шығарындыларға арналған квоталар саудасы жүйесі үшін дайындалса, тапсырманы орындау мән-жайларынан барлық ықтималдық бойынша критерийлерді реттеуші орган немесе квоталар саудасы жүйесіне жауапты орган әзірлегені анық. Алайда, есептілікті өз еркімен ұсынған жағдайларда, егер бұл ПГ шығарындылары туралы есепке ескертпелерде көрсетілмесе, критерийлерді кім әзірлегені түсініксіз болуы мүмкін.

Тапсырма шарттарын өзгерту (Сілтеме: 15, 18 тармақтар)

- A37. ISAE 3000 (Қайта қаралған) мәліметтері бойынша, егер бұл үшін ақылға қонымды негіз болмаса, практик маман тапсырманы орындау шарттарын өзгертуге келіспеуі керек.¹⁸ Тапсырма көлемін өзгерту туралы сұраныс, мысалы, практикмаманының қорытындысын өзгерту ықтималдығына байланысты тапсырма көлемінен шығарындылардың белгілі бір көздерін алып тастауға бағытталған болса, ақылға қонымды негізделмеуі мүмкін.

Жоспарлау (Сілтеме: 19 тармақ)

- A38. Өзара әрекеттесудің жалпы стратегиясын анықтаған кезде ПГ ақпараттық жүйесін әзірлеу мен енгізудің әртүрлі аспектілеріне баса назар аудару орынды болуы мүмкін. Мысалы, кейбір жағдайларда ұйым ұсынылған ақпараттың сенімділігін қамтамасыз ету үшін тиісті ішкі бақылау қажеттілігіне баса назар аударуы мүмкін, ал басқа жағдайларда ұйым жиналған ақпараттың ғылыми, пайдалану немесе техникалық сипаттамаларын дәл анықтауға көбірек көңіл бөлуі мүмкін.
- A39. Кішігірім немесе қарапайым тапсырмаларды (A19 тармағын қара) мамандардың өте аз тобы орындай алады. Топтың аз құрамымен оның мүшелері арасындағы үйлестіру мен байланысты қамтамасыз ету оңайырақ. Кішігірім немесе қарапайым тапсырма үшін өзара әрекеттесудің жалпы стратегиясын жасау қиын немесе көп уақытты қажет етпейді. Мысалы, ұйыммен талқылау негізінде жасалған қысқаша меморандум, егер ол 19-тармақта айтылған мәселелерді қамтыса, өзара әрекеттесудің құжатталған стратегиясы бола алады.
- A40. Практик маман тапсырманың көлемін анықтауда немесе тапсырманы орындау мен басқаруды жеңілдету үшін (мысалы, ұйым қызметкерлерінің жұмысымен кейбір жоспарланған процедураларды үйлестіру үшін) жоспарлау элементтерін ұйыммен талқылауды шеше алады. Мұндай пікірталастар жиі өткізілсе де, жалпы стратегия мен жұмыс жоспары практик маманның қолында қалады. Жалпы стратегияға немесе жоспарға енгізілген мәселелерді талқылау кезінде жұмыс тиімділігіне нұқсан келтірмеу керек. Мысалы, егжей-тегжейлі процедуралардың сипаты мен мерзімдерін ұйымдастырумен талқылау тапсырманың тиімділігін төмендетіп, оны тым болжауға мүмкіндік береді.
- A41. Сенімділік тапсырмасын орындау-қайталанатын процесс. Жоспарланған процедураларды орындау барысында алынған дәлелдер маманды басқа жоспарланған процедуралардың сипатын, мерзімін немесе көлемін өзгертуге мәжбүр етуі мүмкін. Кейбір жағдайларда маман тапсырманы орындаудың ертерек кезеңінде күтілгеннен айтарлықтай ерекшеленетін ақпаратты білуі мүмкін. Мысалы, таңдалған ұйымдарда жергілікті процедураларды орындау кезінде табылған жүйелік қателіктер қосымша ұйымдарға бару қажеттілігін көрсетуі мүмкін.

¹⁸ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 29-тармақ

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Практик маманды немесе басқа маманды пайдалануды жоспарлау (Сілтеме: 19(е) тармағын қара)

- A42. Тапсырманы бір немесе бірнеше сарапшылардан тұратын көп салалы топ орындай алады, әсіресе салыстырмалы түрде күрделі тапсырмалар болған жағдайда, мүмкін, шығарындылар туралы есеп беру және көрсету саласында арнайы білім қажет болған кезде (A19 тармағын қара). ISAE 3000 (Қайта қаралған) тапсырманы орындау үшін қажетті ресурстардың сипатын, мерзімін және көлемін анықтау кезінде жоспарлау кезеңінде ескеру қажет болуы мүмкін сарапшы жұмысын пайдалануға қойылатын бірқатар талаптарды қамтиды.¹⁹
- A43. Басқа практик маманның жұмысы, мысалы, алыс жерде орналасқан зауытқа немесе басқа мекемеге қатысты қолданылуы мүмкін; шетелдік юрисдикциядағы еншілес компания, бөлімше немесе филиал; бірлескен кәсіпорын немесе қауымдастырылған компания. Егер бағалау тобы парниктік газдар туралы есепке енгізілетін ақпаратпен жұмыс істеу үшін басқа маманды тартуды жоспарласа, бұл келесі сұрақтарға байланысты болуы мүмкін:
- Басқа практик маман тапсырмаға қолданылатын этикалық талаптарды қаншалықты түсінеді және орындайды, атап айтқанда, ол тәуелсіз бе;
  - Басқа практик маманның кәсіби құзыреттілігі;
  - Бағалау тобының басқа маманның жұмысына қатысу дәрежесі.
  - Басқа маман осы маманға белсенді қадағалауды жүзеге асыратын нормативтік ортада жұмыс істей ме.

Тапсырманы жоспарлау және орындау кезіндегі маңыздылық

Тапсырманы жоспарлау кезіндегі маңыздылықты анықтау (Сілтеме: 20-21 тармақтар)

- A44. Критерийлерде ПГ шығарындылары туралы есепті дайындау және ұсыну контекстінде маңыздылық ұғымы талқылануы мүмкін. Критерийлерде маңыздылық әртүрлі терминдерде талқылануы мүмкін болса да, тұтастай алғанда маңыздылық тұжырымдамасы мыналарды қамтиды:
- Бұрмаланулар, соның ішінде өткізіп жіберулер, егер жеке немесе жиынтықта пайдаланушылардың ПГ шығарындылары туралы есеп негізінде қабылданған тиісті шешімдеріне әсер етеді деп күтуге болатын болса, маңызды болып саналады;
  - Маңыздылық туралы пайымдаулар ілеспе жағдайларды ескере отырып қабылданады және бұрмаланудың мөлшеріне немесе сипатына немесе екі фактордың жиынтығына байланысты; және
  - ПГ есебінің болжамды пайдаланушылары үшін маңызды болып табылатын мәселелер бойынша пайымдаулар болжамды пайдаланушылардың жалпы ақпараттық қажеттіліктерін топ ретінде қарастыруға негізделген. Егер тапсырма белгілі бір пайдаланушылардың нақты ақпараттық қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін жасалмаса, ақпараттық қажеттіліктері әр түрлі болуы мүмкін нақты пайдаланушыларға бұрмаланудың ықтимал әсері әдетте қарастырылмайды.
- A45. Мұндай талқылау, егер ол қолданылатын критерийлерге енгізілсе, практик маманға тапсырманың маңыздылығын анықтауға негіз береді. Егер қолданылатын критерийлерде маңыздылық тұжырымдамасын талқылау болмаса, онда жоғарыда келтірілген сипаттамалар тәжірибешіге осындай координаттар жүйесін ұсынады.
- A46. Маңыздылықты анықтау практик маманның кәсіби пікірінің мәні болып табылады және оның болжамды пайдаланушылардың жалпы ақпараттық қажеттіліктерін топ ретінде қабылдауына байланысты. Бұл тұрғыда практик маманға болжамды пайдаланушылар болады деп болжаған жөн:
- (a) ПГ шығарындыларымен байланысты қызмет туралы жеткілікті білімі бар және ПГ шығарындылары туралы есепте қамтылған ақпаратты ақылға қонымды ұқыптылықпен зерттеуге дайын;
  - (b) ПГ туралы есеп маңыздылық деңгейінде жасалатынын және тексерілетінін түсінеді және қолданылатын критерийлерге енгізілген маңыздылық ұғымдары туралы түсінікке ие болады;
  - (c) Шығарындыларды сандық бағалау кезінде белгісіздік бар екенін түсіну (A54-A59 тармақтарын қара); және
  - (d) ПГ шығарындылары туралы декларацияда қамтылған ақпарат негізінде негізделген шешімдер қабылдау.
- A47. Болжалды пайдаланушылар мен олардың ақпараттық қажеттіліктері мыналарды қамтуы мүмкін, мысалы:
- Инвесторлар және басқа да мүдделі тараптар, мысалы, жеткізушілер, клиенттер, қызметкерлер, сондай-ақ ерікті түрде ашылған жағдайда жалпы жұртшылық. Олардың ақпараттық қажеттіліктері компанияның акцияларын сатып алу немесе сату, компанияға несие беру, компаниямен сауда жасау, компанияға жұмысқа орналасу, компанияның немесе саясаткерлер сияқты басқа тұлғалардың мүдделерін білдіру туралы шешім қабылдаумен байланысты болуы мүмкін.

¹⁹ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 45(с), 52 және 54-тармақтар.

ПАРНИКТІК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- Ақпараттық қажеттіліктері сызба шеңберінде құрылған сауда құралдарымен (мысалы, рұқсаттар, несиелер немесе квоталар) сауда жасау туралы немесе шығарындыларды асыра пайдалану негізінде айыппұлдар немесе басқа санкциялар салу туралы шешім қабылдауға байланысты болуы мүмкін нарық қатысушылары (шығарындыларға квоталармен сауда жасау схемасы жағдайында).
- Реттеуші органдар мен саясаткерлер нормативтік талаптарға негізделген ақпаратты ашу режимі жағдайында. Олардың ақпараттық қажеттіліктері ақпаратты ашу режимінің сақталуын бақылаумен, сондай-ақ климаттың өзгеруін азайтуға және оларға бейімделуге байланысты мемлекеттік саяси шешімдердің кең ауқымын қабылдаумен байланысты болуы мүмкін, олар әдетте біріктірілген ақпаратқа негізделген;
- Баламалы технологияларды таңдау және инвестициялар мен активтерді сату туралы шешім қабылдау сияқты стратегиялық және операциялық шешімдер қабылдау үшін шығарындылар туралы ақпаратты пайдаланатын компанияны басқаруға жауапты басшылық пен тұлғалар, мүмкін ақпаратты ашу режимін енгізу немесе шығарындылар квоталарын сату схемасына кіру кезінде болуы мүмкін.

Практик маман, әсіресе егер сенімділік туралы есепке қол жеткізе алатын тұлғалар көп болса, сенімділікті қамтамасыз ететін есептің барлық оқырмандары туралы білу мүмкін болмауы мүмкін. Мұндай жағдайларда болжамды пайдаланушылар маңызды және ортақ мүдделері бар, әсіресе әлеуетті пайдаланушылар шығарындыларға қатысты мүдделердің кең ауқымына ие болса, негізгі мүдделі тараптармен шектелуі мүмкін. Болжалды пайдаланушылар, мысалы, практик маман мен мүдделі тараптар арасындағы келісім бойынша немесе заң немесе ереже негізінде әртүрлі тәсілдермен анықталуы мүмкін.

A48. Маңыздылық туралы пайымдаулар ілеспе жағдайларды ескере отырып қабылданады және сандық және сапалық факторларға байланысты. Маңыздылық туралы шешімдер сенімділік деңгейіне байланысты емес екенін атап өткен жөн, яғни жеткілікті сенімділікпен тапсырманың маңыздылығы шектеулі сенімділікпен тапсырмасымен бірдей.

A49. Маңыздылықты анықтаудың бастапқы нүктесі ретінде таңдалған эталонға пайыздық қатынас жиі қолданылады. Тиісті эталонмен пайызды анықтауға әсер етуі мүмкін факторларға мыналар жатады:

- ПГ шығарындылары туралы есептілікке енгізілген элементтер (мысалы, 1, 2 және 3 масштабтағы шығарындылар, шығарындыларды азайту және сіңіру). Жағдайларға байланысты тиісті эталон тіркелген шығарындылардың жалпы көлемі болып табылады, бұл қысқартулар немесе шығарындыларды сіңіру шегерілгенге дейін 1, 2 және 3-айдарларда тіркелген шығарындылардың сомасы болып табылады. Маңыздылығы-бұл маманның қорытындысы-практика қолданылатын шығарындыларға қатысты. Сондықтан, егер практика маманының қорытындысы ПГ - ның барлық кадастрын қамтымаса, маңыздылығы ПГ-ның барлық кадастры сияқты практика-маманның қорытындысымен қамтылған ПГ кадастрының бөлігіне қатысты ғана анықталады
- Шығарындылардың белгілі бір түрінің көлемі немесе нақты ашылу сипаты. Кейбір жағдайларда шығарындылардың немесе ақпаратты ашудың белгілі бір түрлері бар, оларға қатысты жалпы ПГ есебі үшін маңыздылығынан аз немесе үлкен сомаларға бұрмалануға жол беріледі. Мысалы, практик маман белгілі бір юрисдикциядан шығарындылар үшін немесе белгілі бір газ, көлем немесе объект үшін төмен немесе жоғары мән белгілеуді орынды деп санауы мүмкін.
- ПГ туралы ақпаратты ашуда тиісті ақпарат қалай ұсынылады, мысалы, ол шығарындыларды алдыңғы кезеңмен(кезеңдермен), базалық жылмен немесе «шекті деңгеймен» салыстыруды қамтиды ма, Бұл жағдайда салыстырмалы ақпаратқа қатысты маңыздылықты анықтау орынды болуы мүмкін. Егер біз «шекті деңгей» туралы айтатын болсақ, онда егер ол есептілікте көрсетілген шығарындылардан аз болса, кәсіпорынның шығарындылардың шекті деңгейін бөлуіне қатысты маңыздылығын анықтауға болады.
- Шығарындылардың салыстырмалы өзгеріштігі. Мысалы, егер шығарындылар кезеңнен кезеңге айтарлықтай өзгерсе, онда ағымдағы кезеңде ол жоғары болса да, диапазонның төменгі шекарасына қатысты маңыздылықты белгілеу орынды болуы мүмкін.
- Қолданылатын критерийлерге қойылатын талаптар. Кейбір жағдайларда қолданылатын критерийлер дәлдік шегін белгілеп, оны маңыздылық деп атауы мүмкін. Мысалы, критерийлерде «маңыздылық шегі» ретінде шығарындылар белгілі бір пайызбен өлшенеді деп күтуге болады. Бұл жағдайда критерийлермен белгіленген шек практик маманға тапсырманың маңыздылығын анықтауда нұсқаулық ретінде қызмет етеді.

A50. Сандық факторларға мыналар кіруі мүмкін:

- Шығарындылар көздері;
- Газ түрлері;
- ПГ туралы есепте қамтылған ақпаратты пайдаланатын контекст (мысалы, ол сауда схемасында пайдалануға, реттеушіге ұсынуға немесе кең таралған тұрақтылық туралы есепке енгізуге арналған ба); және есеп); және болжамды пайдаланушылар қабылдауы мүмкін шешімдер түрлері.
- Болжалды пайдаланушылардың назарын аударатын шығарындылардың немесе ақпаратты ашудың бір немесе бірнеше түрі бар ма. Мысалы, климаттың өзгеруіне ықпал етіп қана қоймай, озон қабатын бұзатын газдар.
- Ұйым қызметінің сипаты, оның климаттың өзгеруі саласындағы стратегиясы және тиісті мақсаттарға жету барысы.
- Ұйым жұмыс істейтін экономикалық сала және нормативтік орта.

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Тапсырманың орындалуына қарай қайта қарау (Сілтеме: 22-тармағы)

A51. Тапсырманы орындау барысында мән-жайлардың өзгеруі (мысалы, ұйым бизнесінің едәуір бөлігін сату), жаңа ақпараттың пайда болуы немесе ұйым маманының процедураларды орындау нәтижесінде оның қызметі туралы түсінігінің өзгеруі нәтижесінде маңыздылығын қайта қарау қажет болуы мүмкін. Мысалы, тапсырманы орындау барысында нақты шығарындылар бастапқыда маңыздылығын анықтау үшін пайдаланылғаннан айтарлықтай ерекшеленетіні анықталуы мүмкін. Егер тапсырманы орындау барысында маман ПГ туралы ақпаратты ашу үшін (және егер қажет болса, шығарындылардың немесе ақпаратты ашудың белгілі бір түрлері үшін төменгі деңгей немесе маңыздылық деңгейлері) бастапқыда анықталғаннан төмен мән деңгейі қолайлы деген қорытындыға келсе, онда жұмыс нәтижелері мен сипатының маңыздылығын қайта қарау қажет болуы мүмкін, көлемі мен маңыздылығы, сондай-ақ одан әрі процедуралардың сипаты, мерзімі мен көлемі.

Құрылымды және оның жағдайларын түсіну, оның ішінде құрылымды ішкі бақылау, сондай-ақ елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтау және бағалау (Сілтеме: 23-26 тармақтары)

A52. Практик маман жағдайға байланысты ақылға қонымды немесе шектеулі сенімділікті алу үшін қажетті елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтау және бағалау процедураларының сипатын, уақытын және көлемін түсіну деңгейін анықтау үшін кәсіби пайымдауды пайдаланады. Практик маман, ең алдымен, алынған түсіну, сондай-ақ тәуекелдерді анықтау және бағалау осы ISAE -да көрсетілген мақсатқа жету үшін жеткілікті ме деген мәселені қарастырады. Маман талап ететін түсіну тереңдігі ұйымды басқарудағы басшылыққа қарағанда аз, ал түсіну тереңдігі де, түсіну сипаты, мерзімі мен дәрежесі де, елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтау және бағалау процедураларының сипаты, мерзімі мен дәрежесі де ақылға қонымды сенімділікке қарағанда сенімділігі шектеулі тапсырма үшін аз.

A53. Түсіну, сондай-ақ елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтау және бағалау қайталанатын процесс болып табылады. Ұйым мен оның қоршаған ортасы туралы түсінік алу, сондай-ақ елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтау және бағалау процедуралары өз бетінше кепілдік туралы қорытынды негізделетін жеткілікті тиісті дәлелдемелерді қамтамасыз етпейді.

Белгісіздік (Сілтеме: 23(b)(i)C, 76(e) тармағы)

A54. ПГ сандық бағалау процесі келесі себептерге байланысты сирек 100% дәл болуы мүмкін:

(a) *Ғылыми белгісіздік*: Бұл ПГ өлшеу туралы ғылыми білімнің толық болмауына байланысты. Мысалы, биологиялық раковиналардағы ПГ секвестрінің жылдамдығы және әртүрлі газдардың шығарындыларын біріктіру және оларды көмірқышқыл газының эквиваленттері ретінде көрсету үшін қолданылатын «жаһандық жылыну потенциалы» мәндері толық емес ғылыми білімнің тақырыбы болып табылады. Ғылыми белгісіздіктің мәлімделген шығарындыларды сандық бағалауға әсер ету дәрежесі компанияның бақылауынан тыс. Алайда, ғылыми белгісіздік шығарындылар туралы деректердің негізсіз сәйкессіздігіне әкелуі мүмкін ықтималдығын ПГ шығарындылары туралы есепті дайындау кезінде қолданылуы керек белгілі бір ғылыми болжамдарды анықтайтын критерийлерді немесе осы болжамдарды қамтитын белгілі бір факторларды қолдану арқылы азайтуға болады; және

(b) *Бағалаудың (немесе өлшеудің) белгісіздігі*: Қолданыстағы ғылыми білім шегінде шығарындыларды алу үшін қолданылатын өлшеу және есептеу процестерінен туындайды. Бағалаудың белгісіздігі бағалауға негізделген мәліметтерге сілтеме жасай алады (мысалы, ол қолданылатын өлшеу құралдарына тән белгісіздікке байланысты болуы мүмкін); немесе бағалауды алу үшін қолданылатын модельді қоса алғанда (кейде бұл сәйкесінше параметрлердің белгісіздігі және модельдің белгісіздігі деп аталады). Бағалаудың белгісіздік дәрежесі көбінесе ұйымның бақылауында болады. Бағалаудың белгісіздік деңгейін төмендету қымбатырақ болуы мүмкін.

A55. Ұйымның шығарындыларын сандық бағалауда белгісіздік болуы ұйымның шығарындылары зерттеу объектісі ретінде жарамсыз дегенді білдірмейді. Мысалы, қолданылатын критерийлер электр энергиясының 2-ші масштабтағы шығарындыларын тұтынылған киловатт-сағат санына белгіленген шығарындылар коэффициентін қолдану арқылы есептеуді талап етуі мүмкін. Белгіленген шығарындылар коэффициенті барлық жағдайларда қолданыла бермейтін болжамдар мен модельдерге негізделеді. Алайда, болжамдар мен модельдер осы жағдайларда негізделген және барабар ашылған жағдайда, парниктік газдар шығарындылары туралы есептегі ақпарат, әдетте, тексерілуі мүмкін.

A56. A55 тармақта сипатталған жағдай ұйымның жеке жағдайларына негізделген модельдер мен болжамдарды қолданатын критерийлер бойынша сандық бағалауға қарсы болуы мүмкін. Белгілі бір ұйымға тән модельдер мен болжамдарды пайдалану, мысалы, сала үшін орташа шығарындылар коэффициенттерін пайдаланудан гөрі дәлірек сандық бағалауға әкелуі мүмкін; сонымен қатар, белгілі бір ұйымға тән модельдер мен болжамдардың қалай алынғанына қатысты елеулі бұрмаланудың қосымша тәуекелдері туындауы мүмкін. A55 тармақта атап өтілгендей, егер болжамдар мен модельдер осы жағдайларда негізделген және барабар ашылған болса, онда ПГ туралы есептегі ақпарат, әдетте, сенімділікті растау тапсырмасының мәні болуы мүмкін.

A57. Алайда, кейбір жағдайларда практик маман, егер белгісіздіктің ПГ есебіндегі ақпаратқа әсері өте жоғары болса, кепілдік беру тапсырмасын орындамау керек деп шешуі мүмкін. Мысалы, егер ұйымның есептілігінде көрсетілген шығарындылардың едәуір бөлігі бақыланбайтын Ұшпа көздерден болса (A8 тармағын қара) және бағалау әдістері жеткіліксіз болса немесе ұйымның есептілікте көрсетілген сіңірулерінің едәуір бөлігі биологиялық раковиналардан болса, бұл орын алуы мүмкін. Айта кету керек, мұндай жағдайларда сенімділікті қамтамасыз ету үшін тапсырманы

ПАРНИКТІК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

орындау қажеттілігі туралы шешімге сенімділік деңгейі әсер етпейді, яғни егер ол ақылға қонымды сенімділікпен тапсырмаға сәйкес келмесе, онда ол шектеулі сенімділікпен тапсырмаға да жарамайды және керісінше.

- A58. Ұйымның парниктік газдар шығарындылары туралы есебіне әсер ететін белгісіздіктердің сипаты, себептері мен салдары туралы парниктік газдар шығарындылары туралы есептің түсіндірмелерінде талқылау болжамды пайдаланушылардың назарын шығарындыларды сандық бағалауға байланысты белгісіздіктерге аударады. Бұл, әсіресе, болжамды пайдаланушылар пайдаланылуы тиіс критерийлерді көрсетпеген жағдайларда маңызды болуы мүмкін. Мысалы, пайдаланылған критерийлер белгілі бір реттеу мақсатына арналған болса да, парниктік газдар шығарындылары туралы есеп пайдаланушылардың кең ауқымына қол жетімді болуы мүмкін.
- A59. Белгісіздік ПГ шығарындыларының барлық кадастрларының маңызды сипаттамасы болғандықтан, 76(е) тармағы, егер бар болса, ПГ шығарындылары кадастрына түсіндірме жазбаларда қандай мәліметтер көрсетілгеніне қарамастан, оны растау туралы есепте айтуды талап етеді.²⁰

Ұйым және оның ортасы

Қызметтегі үзілістер (Сілтеме. 23(b) (iii) тармағы)

- A60. Үзілістер кәсіпорынның тоқтап қалуы сияқты жағдайларды қамтуы мүмкін, бұл күтпеген жерден немесе жоспарлы түрде болуы мүмкін, мысалы, техникалық қызмет көрсету кестесі аясында. Кейбір жағдайларда қызметтің сипаты тұрақты емес болуы мүмкін, мысалы, сайт тек ең жоғары кезеңдерде қолданылған кезде.

Климаттың өзгеруі саласындағы мақсаттар мен стратегиялар (Сілтеме: 23 (е) тармағы)

- A61. Ұйымның климаттың өзгеруі саласындағы стратегиясын және соған байланысты экономикалық, нормативтік, физикалық және беделді тәуекелдерді қарастыру мағанға елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтауға көмектеседі. Мысалы, егер ұйым көміртекті бейтарап болуға міндеттеме алған болса, онда мақсатқа белгіленген мерзімде қол жеткізілетіндей әсер ету үшін шығарындыларды азайтуға ынталандыру пайда болуы мүмкін. Керісінше, егер ұйым болашақта шығарындылар квотасының реттелетін сауда схемасының қатысушысы болады деп күтсе, схеманың басында көбірек квота алу ықтималдығын арттыру үшін аралық кезеңде шығарындылар көлемін ұлғайту ынталандырылуы мүмкін.

Елеулі бұрмалану тәуекелдерін зерделеу, анықтау және бағалау процедуралары (Сілтеме: 24-тармақ)

- A62. Ұйымды зерделеу барысында практик маман 24-тармақта көрсетілген барлық процедураларды орындауы тиіс екендігіне қарамастан, ол мұндай зерттеудің әрбір аспектісі үшін олардың барлығын орындауға міндетті емес.

Құрылымды және оның ортасын түсінуге, сондай-ақ елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтауға және бағалауға арналған талдамалық процедуралар (Сілтеме: 24(b) -тармағы)

- A63. Ұйым және оның қоршаған ортасы туралы түсінік алу үшін, сондай-ақ елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтау және бағалау үшін орындалатын талдамалық процедуралар маман білмеген ұйым қызметінің аспектілерін ашып, бағаланған тәуекелдерге жауап беру шараларын әзірлеу мен іске асырудың негізін қамтамасыз ету үшін елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауға көмектесуі мүмкін. Мысалы, талдамалық процедуралар әртүрлі кәсіпорындардағы парниктік газдар шығарындыларын осы кәсіпорындардағы өндіріс деректерімен салыстыруды қамтуы мүмкін.

- A64. Талдамалық процедуралар тапсырма үшін маңызды сұрақтарды көрсете алатын ерекше оқиғалардың, сомалардың, қатынастардың және тенденциялардың болуын анықтауға көмектеседі. Анықталған ерекше немесе күтпеген қатынастар маманға айтарлықтай бұрмалану қаупін анықтауға көмектеседі.

- A65. Алайда, егер мұндай талдамалық процедуралар жоғары деңгейлі жиынтық деректерді қолданса (бұл ұйымды және оның айналасын түсіну үшін, сондай-ақ елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтау және бағалау үшін орындалатын талдамалық процедуралар жағдайында болуы мүмкін), бұл талдамалық процедуралардың нәтижелері айтарлықтай бұрмаланудың болуы мүмкін екендігі туралы жалпы бастапқы түсінік береді. Тиісінше, мұндай жағдайларда елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтау кезінде жиналған басқа дәлелдемелерді қарау, осындай талдамалық процедуралардың нәтижелерімен бірге маманға талдамалық процедуралардың нәтижелерін түсінуге және бағалауға көмектеседі.

Қадағалау және инспекциялау (Сілтеме: 24 (с) тармағы)

- A66. Бақылау басқа тұлғалар орындайтын процесті немесе процедураны бақылаудан тұрады, мысалы, практик маманның ұйым қызметкерлерінің бақылау жабдықтарын калибрлеуін немесе бақылау әрекеттерін орындауын бақылау. Бақылау процестің немесе процедураның орындалуын дәлелдеуге мүмкіндік береді, бірақ оның мүмкіндіктері бақылау уақытымен және бақылау фактісінің өзі процестің немесе процедураның орындалуына әсер етуі мүмкін екендігімен шектеледі.

²⁰ Сондай-ақ, ISAE 3000 (Қайта қаралған), 69(е) тармағы

ПАРНИКТІК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

A67. Инспекциялау мыналарды қамтиды:

- (a) Ішкі және сыртқы жазбаларды немесе құжаттарды қағаз, электронды немесе басқа тасымалдағыштарда, мысалы, бақылау құрылғысының калибрлеу жазбаларын зерттеу. Жазбалар мен құжаттарды тексеру олардың сипаты мен қайнар көзіне, ал ішкі жазбалар мен құжаттар жағдайында олардың жасалуын бақылау тиімділігіне байланысты әр түрлі сенімділік дәрежесіндегі дәлелдемелерді алуға мүмкіндік береді; немесе
- (b) Физикалық тексеру, мысалы, калибрлеу құрылғысын тексеру.

A68. Қадағалау және инспекциялау басшылықтың және басқалардың сұрауларын жүргізуге, сондай-ақ компания және оның айналасы туралы ақпарат беруге ықпал етуі мүмкін. Мұндай процедуралардың мысалдарына бақылау немесе тексеру жатады:

- Ұйымның операциялары. Объектілердегі мониторингке арналған жабдықты қоса алғанда, процестер мен жабдықтарды бақылау, әсіресе ПГ шығарындылары туралы есепке 1-масштаптағы елеулі шығарындылар енгізілген жағдайларда өзекті болуы мүмкін.
- Құжаттар (мысалы, шығарындыларды азайту жоспарлары мен стратегиялары), жазбалар (мысалы, калибрлеу хаттамалары және зертханалық сынақ нәтижелері) және ақпарат жинау және ішкі бақылау процедураларын егжей-тегжейлі сипаттайтын нұсқаулықтар.
- Менеджментке немесе басқаруға жауапты тұлғаларға дайындалған есептер, мысалы, ұйымның экологиялық менеджмент жүйелері туралы ішкі немесе сыртқы есептер.
- Басшылық дайындаған есептер (мысалы, тоқсан сайынғы басшылық есептері) және жауапты тұлғалар (мысалы, басқарма отырыстарының хаттамалары).

Ұйымның ішкі бақылау жүйесі туралы түсінік алу (Сілтеме: 25L-26R тармақтары)

A69. Тапсырманы шектеулі сенімділікпен орындау кезінде маман ұйымның ішкі бақылауының шығарындыларды сандық анықтауға және есептілікті жасауға қатысты барлық компоненттері туралы түсінік алуға міндетті емес, өйткені тапсырманы жеткілікті сенімділікпен орындау қажет. Сонымен қатар, маман бақылау құрылымын бағалауға және олардың енгізілгенін анықтауға міндетті емес. Сондықтан, сенімділігі шектеулі тапсырма шеңберінде ұйымнан шығарындыларды сандық анықтауға және есеп беруге қатысты бақылау құралдарын бақылау және бақылау туралы сұрау орынды болғанымен, көбінесе ұйымның ішкі бақылауының осы компоненттерін егжей-тегжейлі түсіну қажет емес.

A70. Практик маманның ішкі бақылаудың тиісті компоненттерін түсінуі практик маманның тапсырманы орындау үшін жеткілікті дәлелдері бар екеніне күмән тудыруы мүмкін. Мысалы (Сілтеме: A71-A72, A92-A93 және A96 тармақтары):

- ПГ есебін дайындайтын тұлғалардың адалдығына қатысты алаңдаушылық маманның ПГ есебіндегі ақпаратты басшылықтың бұрмалау қаупі тапсырманы орындау мүмкін емес деген қорытындыға келуі үшін жеткілікті ауыр болуы мүмкін.
- Ұйымның есептік деректерінің жай-күйі мен сенімділігіне қатысты алаңдаушылық маманды ПГ туралы есеп бойынша өзгертілмеген қорытындыны негіздеу үшін жеткілікті тиісті дәлелдердің болуы екіталай деген қорытындыға әкелуі мүмкін.

Тапсырманы орындау үшін маңызы бар бақылау әрекеттері (Сілтеме: 25R(d) тармағы)

A71. Практикалық маманның осы немесе басқа бақылау шараларының тапсырмаға қатысы бар-жоғы туралы шешіміне ұйымның ақпараттық жүйелерінің күрделілік деңгейі, құжаттамасы және формальдылығы, соның ішінде шығарындылар туралы есептілікке қатысты тиісті бизнес-процестер әсер етуі мүмкін. Шығарындылар туралы есептілік дамыған сайын ақпараттық жүйелердің күрделілік деңгейі, құжаттамасы мен формальдылығы және шығарындылар туралы есептілікті сандық бағалауға және ұсынуға байланысты тиісті бақылау шаралары да өзгереді деп болжанады.

A72. Өте шағын бизнес немесе дамымаған Ақпараттық жүйелер жағдайында тиісті бақылау шаралары қарабайыр, аз құжатталған және бейресми болуы мүмкін. Бұл жағдайда практик маман елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалау және бағаланған тәуекелдерге жауап ретінде қосымша процедураларды әзірлеу үшін белгілі бір бақылау шараларын түсінуді қажет етпеуі мүмкін. Екінші жағынан, кейбір реттелетін жүйелер ақпараттық жүйені және бақылау қызметін ресми құжаттауды, сондай-ақ олардың дизайнын реттеуші органның мақұлдауын талап етуі мүмкін. Алайда, осы жағдайлардың кейбірінде де барлық тиісті деректер ағындары және олармен байланысты бақылау құжатталуы мүмкін емес. Мысалы, үздіксіз мониторинг кезінде бастапқы деректерді жинауға байланысты бақылау іс-шаралары кейінгі деректерді өңдеуге және есеп беруге байланысты бақылау іс-шараларына қарағанда күрделі, жақсы құжатталған және формальды болуы мүмкін (сонымен қатар A70, A92-A93 және A96 тармақтарын қара).

ПАРНИКТІК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Ұйым үшін орындалатын басқа да тапсырмалар (Сілтеме: 27-тармақ)

A73. Осы ұйым үшін басқа тапсырмаларды орындау нәтижесінде алынған ақпарат, мысалы, ұйымның бақылау ортасының аспектілеріне қатысты болуы мүмкін.

Ұйым учаскелерінің орналасқан жері бойынша процедураларды орындау (31-тармағын қара)

A74. Нысанда бақылаулар, инспекциялар және басқа процедуралар жүргізу (көбінесе «нысанға бару» деп аталады) ұйымның бас кеңсесінде процедураларды орындау нәтижесінде маман алған ұйым туралы түсінікті дамыту үшін маңызды болуы мүмкін. Ақылға қонымды сенімділікпен тапсырма шеңберінде ұйымды түсіну, елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтау және бағалау сенімділігі шектеулі тапсырмаға қарағанда анағұрлым толық болады деп болжанғандықтан, жергілікті жерде процедуралар орындалатын объектілердің саны, әдетте, сенімділігі шектеулі тапсырмаға қарағанда ақылға қонымды сенімділікпен тапсырма шеңберінде көбірек болады.

A75. Объектіде процедураларды орындау (немесе оларды орындауды маманның атынан басқа маманға тапсыру) жоспарлау шеңберінде, елеулі бұрмалану тәуекелдерін анықтау және бағалау жөніндегі процедураларды орындау кезінде немесе елеулі бұрмаланудың бағаланған тәуекелдеріне ден қою кезінде жүзеге асырылуы мүмкін. Маңызды объектілерде процедураларды жүргізу көбінесе тапсырманы бірінші рет орындайтындар үшін кадастрға енгізілген 1-ші тізімдегі ІІІ көздері мен сіңіргіштерінің толықтығын қарастыру және ұйым пайдаланатын деректерді жинау және өңдеу жүйелері мен бағалау әдістері олардың негізінде жатқан және байланысты физикалық процестерге қаншалықты сәйкес келетінін анықтау кезінде өте маңызды олармен белгісіздіктер.

A76. A74 тармағында атап өтілгендей, объектідегі процедураларды орындау ұйымның бас кеңсесінде процедураларды орындау барысында маман алған ұйым туралы түсінікті нығайту үшін маңызды болуы мүмкін. Жеткілікті сенімділікті қажет ететін көптеген тапсырмалар үшін маман сонымен қатар маңызды бұрмаланулардың бағаланған тәуекелдеріне жауап беру үшін әрбір маңызды нысанда жергілікті процедураларды орындауды қажет деп санайды, әсіресе ұйымда 1 шығарындылары бар маңызды нысандар болса. Ұйымда атмосфераға шығарындылары бар бірқатар маңызды нысандар болған кезде сенімділігі шектеулі тапсырманы орындау кезінде маман бірнеше маңызды нысандарда процедураларды орындаған жағдайда ғана сенімділіктің маңызды деңгейін алуға болады. Егер ұйымда 1 көлемінде шығарындылары бар елеулі объектілер болса және практик маман тиімді және пәрменді процедураларды объектіде маман (немесе оның тапсырмасы бойынша басқа маман) орындай алмайтынын анықтаса, баламалы процедуралар мынадай бір немесе бірнеше іс-қимылды қамтуы мүмкін:

- Бастапқы құжаттарды, энергия ағынының диаграммаларын және материалдар ағынының диаграммаларын талдау.
- Нысан басшылығының сауалнамасына жауаптарды талдау.
- Нысанның спутниктік суреттерін қарау.

A77. Жиынтық шығарындыларды барабар жабу үшін, әсіресе ақылға қонымды сенімділік тапсырмасы аясында, маман процедураларды маңызды емес бірқатар кәсіпорындарда жергілікті жерде орындаған жөн деп шеше алады. Мұндай шешімге қатысты болуы мүмкін факторларға мыналар жатады:

- Әр түрлі объектілердегі шығарындылардың сипаты. Мысалы, тексеруші тек 2 масштабты шығарындылары бар кәсіпорынға қарағанда 1 масштабты шығарындылары бар кәсіпорынға баруды таңдауы ықтимал. Екінші жағдайда, штаб - пәтердегі энергия төлемдерін талдау дәлелдемелердің негізгі көзі болуы мүмкін.
- Объектілердің саны мен мөлшері және олардың шығарындылардың жалпы көлеміне қосқан үлесі.
- Объектілерде әртүрлі технологиялар қолданылатын әртүрлі процестер немесе процестер қолданыла ма. Олай болса, әртүрлі процестерді немесе технологияларды қолданатын бірнеше нысандарда процедураларды орнында жүргізген жөн.
- Шығарындылар туралы ақпарат жинау үшін әртүрлі кәсіпорындарда қолданылатын әдістер.
- Әр түрлі нысандардағы тиісті қызметкерлердің тәжірибесі.
- Уақыт өте келе нысандарды таңдауды өзгерту.

Ішкі аудит (Сілтеме: 32-тармақ)

A78. Егер ішкі аудит қызметінің міндеттері мен қызметінің сипаты шығарындылар бойынша сандық бағалау мен есептілікпен байланысты болса және маман орындалатын процедуралардың сипатын, мерзімін немесе көлемін өзгерту үшін ішкі аудит қызметінің жұмысын пайдалануды күтсе, онда ішкі аудит қызметінің жұмысы, егер ол орындалатын процедуралардың сипатын, мерзімін өзгертсе немесе көлемін азайтса, міндетке қатысы болуы ықтимал процедуралар.

ПАРНИКТІК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

ПГ шығарындылары туралы мәлімдеме деңгейіндегі елеулі бұрмалану тәуекелдері (Сілтеме. 33L(a) – 33R(a) тармақтары)

- A79. ПГ туралы ақпаратты ашу деңгейіндегі Елеулі бұрмаланулардың тәуекелдері тұтастай алғанда ПГ туралы ақпаратты ашуға тән тәуекелдерге жатады. Мұндай тәуекелдер шығарындылардың белгілі бір түрімен немесе ашылу деңгейімен міндетті түрде анықталмайды. Керісінше, олар жалпы мағынада Елеулі бұрмалану қаупін арттыруы мүмкін жағдайларды білдіреді, мысалы, менеджменттің ішкі бақылау жүйесін бұзуы нәтижесінде. ПГ туралы ақпаратты ашу деңгейіндегі елеулі бұрмалану тәуекелдері практик маманның алаяқтық нәтижесінде елеулі бұрмалану тәуекелдерін қарауы үшін ерекше маңызға ие болуы мүмкін.
- A80. ПГ есеп деңгейіндегі тәуекелдер, атап айтқанда, бақылау ортасының кемшіліктеріне байланысты туындауы мүмкін. Мысалы, басшылықтың қабілетсіздігі сияқты кемшіліктер ПГ есебіне кең әсер етуі мүмкін және маманнан жалпы шаралар қабылдауды талап етеді. ПГ туралы есеп деңгейіндегі елеулі бұрмаланудың басқа тәуекелдеріне мыналар кіруі мүмкін, мысалы:
- Деректерді жинаудың, шығарындыларды сандық бағалаудың және ПГ есептілігін дайындаудың жеткіліксіз, нашар бақыланатын немесе нашар құжатталған механизмдері.
  - Деректерді жинау, шығарындыларды сандық бағалау және ПГ бойынша есептілікті дайындау мәселелерінде персоналдың құзыреттілігінің жеткіліксіздігі.
  - Басшылықтың шығарындыларды сандық бағалауға және ПГ бойынша есептілікті дайындауға жеткіліксіз қатысуы.
  - ПГ шығарындыларының барлық көздерін дәл анықтай алмау.
  - Алаяқтық қаупі, мысалы, шығарындылар саудасы нарықтарына байланысты.
  - Шекаралардың немесе өлшеу әдістерінің өзгеруіне байланысты дәйекті негізде дайындалмаған алдыңғы кезеңдердегі ақпаратты ұсыну.
  - ПГ туралы есепте ақпараттың дұрыс ұсынылмауы, мысалы, әсіресе қолайлы деректерге немесе тенденцияларға назар аудару арқылы.
  - Кәсіпорындар арасындағы ұйымдық шекараларды анықтаудың әртүрлі әдістерін қоса алғанда, сандық бағалау әдістері мен есеп беру саясатының сәйкессіздігі.
  - Кәсіпорындардан ақпаратты шоғырландыру кезінде өлшем бірліктерін қайта есептеудегі қателіктер.
  - Ғылыми белгісіздік және бағалауға байланысты негізгі болжамдар туралы ақпараттың жеткіліксіз ашылуы.

Өтініштерді пайдалану (33L(b) – 33R(b) тармағын қара)

- A81. Мәлімдемелерді практик маман жеткілікті сенімділік дәрежесі бар тапсырма шеңберінде пайдаланады және орын алуы мүмкін ықтимал бұрмаланулардың әртүрлі түрлерін қарастыру үшін шектеулі сенімділік тапсырмасы аясында пайдаланылуы мүмкін.
- A82. ПГ шығарындылары туралы есеп қолданылатын критерийлерге сәйкес келеді деп мәлімдей отырып, ұйым шығарындыларды сандық бағалауға, ұсынуға және ашуға қатысты мәлімдемелер жасайды. Мәлімдемелер келесі санаттарға бөлінеді және келесі формаларды қабылдай алады:
- (a) Куәландырумен қамтылатын кезең үшін шығарындыларды сандық анықтау туралы бекітулер:
- Пайда болуы-хабарланған шығарындылар орын алды және осы кәсіпорынға қатысты.
  - Толықтығы - есептілікте ұсынылатын барлық шығарындылар ұсынылды (әр түрлі қызмет салаларына қатысты толықтығын талқылау үшін A30-A34 тармақтарын қара).
  - Дәлдік - шығарындыларды сандық бағалау тиісті түрде тіркелді.
  - Уақтылығы - шығарындылар дұрыс есепті кезеңде көрсетілді.
  - Жіктеу - шығарындылар дұрыс түрге жатады.
- (b) Ақпаратты ұсыну және ашу туралы бекітулер:
- Пайда болуы және жауапкершілігі-ашық шығарындылар және басқа мәселелер орын алды және компанияға қатысты.
  - Толықтығы - парниктік газдар шығарындылары туралы ақпаратты ашуға енгізілуі тиіс барлық мәліметтер енгізілді.
  - Жіктеу және түсініктілік - шығарындылар туралы ақпарат тиісті түрде ұсынылған және сипатталған, ал ашулар нақты тұжырымдалған.
  - Дәлдік және сандық көрсеткіштер - шығарындылардың сандық көрсеткіштері және парниктік газдар шығарындылары туралы есепке енгізілген тиісті ақпарат тиісті түрде ашылды.

ПАРНИКТІК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕШІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- (v) Дәйектілік - сандық бағалау саясаты алдыңғы кезеңде қолданылған саясатқа сәйкес келеді немесе өзгерістер негізделген, тиісті түрде қолданылған және барабар ашылған; салыстырмалы ақпарат, егер бар болса, алдыңғы кезеңнің деректеріне сәйкес ұсынылған немесе сәйкесінше қайта есептелген.

Ішкі бақылау құралдарын пайдалану (33R -тармағын қара)

A83. Егер бекіту деңгейіндегі елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалау бақылау құралдарының тиімді жұмыс істеуін күтуді қамтыса (яғни, маман басқа процедуралардың сипатын, уақытын және көлемін анықтауда бақылау құралдарының операциялық тиімділігіне сүйенуге ниетті), 38R тармағы маманнан осы бақылау құралдарының тиімділігіне тест әзірлеуді және жүргізуді талап етеді.

Елеулі бұрмалану тәуекелдерінің себептері (Сілтеме: 34-тармақ)

Алаяқтық (Сілтеме: 28, 34 (a) тармақтары)

A84. ПГ кадастрындағы бұрмаланулар алаяқтықтың да, қателіктің де нәтижесі болуы мүмкін. Алаяқтық пен қателік арасындағы айырмашылық-бұл PG есебіндегі деректердің бұрмалануына әкелетін әрекет қасақана немесе байқаусызда ма.

A85. ПГ бойынша есептілікті қасақана бұрмалауға ынталандыру, мысалы, егер шығарындылар бойынша есептілікті дайындау процесіне тікелей қатысатын немесе оған ықпал ету мүмкіндігі бар тұлғаларда сыйақының едәуір бөлігі ПГ бойынша агрессивті нысаналы көрсеткіштерге қол жеткізуге байланысты болса, туындауы мүмкін. А61 тармағында аталып өтілгендей, шығарындыларды төмендетуге немесе асыра бағалауға басқа ынталандырулар компанияның климаттың өзгеруі стратегиясына және соған байланысты экономикалық, нормативтік, физикалық және беделдік тәуекелдерге байланысты болуы мүмкін.

A86. Алаяқтық кең заңды ұғым болғанымен, осы ISAE маманының мақсаттары үшін тәжірибе алаяқтыққа қызығушылық танытады, бұл ПГ туралы ақпаратты ашуда айтарлықтай бұрмалануларға әкеледі. Практик маман алаяқтық фактісіне күдіктенуі немесе сирек жағдайларда анықтауы мүмкін болса да, ол алаяқтықтың шын мәнінде орын алғаны туралы заңды қорытынды жасамайды.

Заңды немесе нормативтік актіні сақтамау (Сілтеме: 34(b), 78 (c) тармақтары)

A87. Осы ISAE-де практик маманның екі түрлі санаттағы заңдар мен ережелерді сақтау жауапкершілігі келесідей бөлінеді:

- (a) ПГ туралы есепте маңызды сомаларды анықтауға және ақпаратты ашуға тікелей әсер ететін заңдар мен нормативтік актілердің ережелері, өйткені олар есепті сомаларды және ұйымның ПГ есебінде ақпаратты ашуды анықтайды. 34(b) тармағы 33L немесе 33R-тармақта көзделген процедураларды орындау кезінде маманнан осындай заңдардың немесе нормативтік актілердің ережелерін сақтамау салдарынан елеулі бұрмалану ықтималдығын қарауды талап етеді; және
- (b) ПГ туралы есепте сандық көрсеткіштерді анықтауға және ақпаратты ашуға тікелей әсер етпейтін, бірақ оларды сақтау операциялық қызмет үшін, ұйымның өз қызметін жалғастыру немесе елеулі айыппұлдардан аулақ болу қабілеті үшін маңызды болуы мүмкін басқа заңдар немесе ережелер (мысалы, пайдалану лицензиясының шарттарын сақтау немесе экологиялық ережелерді сақтау). ISAE 3000 (Қайта қаралған)²¹ талап еткендей, кәсіби скептицизммен тапсырманы жоспарлау және орындау парниктік газдар туралы есеп бойынша қорытынды жасау мақсатында орындалатын процедуралар маманның назарын осындай заңдар мен ережелерді сақтамаудың анықталған немесе болжамды жағдайларына аударуы мүмкін екендігіне дайын болу контекстінде маңызды.

Елеулі бұрмалау тәуекелдерінің өзге де себептері (Сілтеме: 34-тармақ)

A88. 34(c)-(k) тармақтарында аталған факторлардың мысалдарына мыналар жатады:

- (a) Шығарындылардың бір немесе бірнеше көздерін жою, мысалы, Ұшпа шығарындылар сияқты айқын емес және жіберіп алуы мүмкін көздер үшін ықтимал.
- (b) Маңызды экономикалық немесе реттеуші өзгерістер, мысалы, жаңартылатын энергия көздерінің мақсаттарының ұлғаюын немесе шығарындылар саудасының схемасы бойынша квота бағасының айтарлықтай өзгеруін қамтуы мүмкін, бұл электр генераторы сияқты көздерді дұрыс жіктемеу қаупінің артуына әкелуі мүмкін.
- (c) Кәсіпорын қызметінің сипаты күрделі болуы мүмкін (мысалы, көптеген және әртүрлі нысандар мен процестерді қамтиды), үзік-үзік (мысалы, электр энергиясын өндірудің шыңы) немесе кәсіпорын шығарындылары мен басқа өлшенетін қызмет деңгейлері (мысалы, кобальт-никель зауыты) арасындағы аз немесе әлсіз байланысқа әкелуі мүмкін. Мұндай жағдайларда маңызды талдау жүргізу мүмкіндігі айтарлықтай шектелуі мүмкін.

²¹ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 37-тармақ.

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- Операцияларды немесе шекараларды өзгерту (мысалы, жаңа процестерді енгізу немесе шығарындылар көздерін немесе раковиналарды сату, сатып алу немесе аутсорсингке беру) деректердің айтарлықтай бұрмалану қаупіне әкелуі мүмкін (мысалы, сандық немесе есеп беру процедураларын білмеу). Шығарындылар көзін немесе раковинаны қосарланған есепке алу күрделі нысандағы көздер мен раковиналарды анықтау кезінде үйлестірудің жеткіліксіздігіне байланысты болуы мүмкін.
- (d) Сәйкес емес сандық әдісті таңдау (мысалы, шығарындылар коэффициентін қолдана отырып, 1-ші қамту шеңберіндегі шығарындыларды есептеу, ал дәлірек өлшеу әдісі бар, ол қолайлы болар еді). Тиісті сандық әдісті таңдау әдіс өзгертілген кезде өте маңызды. Себебі, болжамды пайдаланушылар көбінесе уақыт бойынша немесе базалық жылға қатысты шығарындылардың өзгеру тенденцияларына қызығушылық танытады. Кейбір критерийлер дәлірек әдісті қолдану қажет болған жағдайда ғана сандық әдістерді өзгертуді талап етуі мүмкін. Басқа факторлар сандық әдістердің сипатына байланысты:
- Сандық әдісті дұрыс қолданбау, мысалы, есептегіштерді калибрлеудің болмауы немесе көрсеткіштерді жиі алмау немесе мән-жайларға сәйкес келмейтін шығарындылар коэффициентін пайдалану. Мысалы, шығарындылар коэффициенті үздіксіз пайдалану болжамына негізделуі мүмкін және өшірілгеннен кейін қолдануға жарамсыз болуы мүмкін.
  - Деректердің елеулі бұрмалану қаупінің жоғарылауымен байланысты болуы мүмкін сандық әдістердің күрделілігі, мысалы: бастапқы деректермен кең немесе күрделі математикалық манипуляциялар (мысалы, күрделі математикалық модельдерді қолдану); күйді қайта есептеу коэффициенттерін кеңінен қолдану (мысалы, сұйықтық өлшемдерін газ өлшемдеріне аудару үшін); немесе бірліктерді қайта есептеу коэффициенттерін кеңінен қолдану (мысалы, империялық шараларды метрикалық өлшемдерге аудару үшін).
  - Сандық әдістердегі немесе кіріс айнымалыларындағы өзгерістер (мысалы, егер қолданылатын сандық әдіс биомассадағы көміртегі құрамына негізделсе және қолданылатын биомассаның құрамы кезең ішінде өзгерсе).
- (e) Маңызды стандартты емес шығарындылар немесе пайымдаулар жүйелі түрде сандық және есептілікте көрсетілуге жататын қарапайым, күрделі емес шығарындыларға қарағанда елеулі бұрмаланулардың үлкен тәуекелінің көзі болып табылады. Стандартты емес шығарындылар-бұл мөлшері немесе сипаты бойынша әдеттен тыс шығарындылар, сондықтан сирек кездеседі (мысалы, жабдықтың істен шығуы немесе үлкен төгілу сияқты бір реттік оқиғалар). Пікірлер субъективті бағалауды дамытуды қамтуы мүмкін. Елеулі бұрмалану қаупі жоғары болуы мүмкін, мысалы
- Сандық бағалау әдістерін немесе есеп беру тәртібін анықтауда басшылықтың көбірек араласуы.
  - Деректерді жинауға және өңдеуге үлкен қолмен араласу.
  - Күрделі есептеулер немесе сандық бағалау әдістері және есеп беру саясаты.
  - Стандартты емес шығарындылардың сипаты, бұл ұйымның тәуекелдерді бақылаудың тиімді құралдарын қолдануын қиындатуы мүмкін.
  - Сандық бағалау әдістері мен бағалау бойынша есеп беру принциптері әртүрлі түсіндірулерге мүмкіндік береді.
  - Қажетті пайымдаулар субъективті немесе күрделі болуы мүмкін.
- (f) Егер сандық бағалау үшін пайдаланылатын бастапқы деректер ұйымда сақталмаса немесе жиі қолданылатын сандық әдістер дәл болмаса немесе шағылысқан шығарындыларда үлкен сәйкессіздіктерге әкелсе, 3-ші қызмет саласының шығарындыларын қосу (Сілтеме: А31-А34 тармақтар).
- (g) Практик маман ұйымның маңызды бағалауды қалай жасайтыны және олар қандай деректерге негізделгені туралы түсінік алу үшін қарастыруы мүмкін сұрақтарға, мысалы, мыналар жатады:
- Бағалауға негізделген деректерді түсіну;
  - Модельді қоса алғанда, егер бар болса, бағалау кезінде қолданылатын әдіс;
  - Бақылау ортасы мен ақпараттық жүйенің тиісті аспектілері;
  - Ұйым маманның қызметіне жүгінді ме;
  - Бағалаудың негізінде жатқан болжамдар;
  - Алдыңғы кезеңмен салыстырғанда бағалау әдістерінде өзгерістер болды ма, жоқ па, егер солай болса, неге; және
  - Ұйым бағалаудың белгісіздігінің ПГ есебіне әсерін бағалады ма, егер солай болса, қалай, соның ішінде

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- Ұйым балама болжамдарды немесе нәтижелерді қарастырды ма, мысалы, болжамдардағы өзгерістердің бағалауға әсерін анықтау үшін сезімталдық талдауын жүргізу арқылы;
- Егер талдау нәтиже сценарийлерінің ауқымын көрсетсе, ұйым бағалауды қалай анықтайды; және
- Ұйым алдыңғы кезеңде жасалған бағалау нәтижелеріне мониторинг жүргізе ме және ол осындай мониторинг нәтижелеріне байланысты тиісті шаралар қабылдады ма.

A89. Елеулі бұрмалану қаупіне әкелуі мүмкін басқа факторлардың мысалдары:

- Шығарындыларды сандық анықтаудағы адам факторы, егер қызметкерлер шығарындылар немесе деректерді жинау процестерімен таныс болмаса немесе олар нашар дайындалған болса, пайда болуы мүмкін.
- Нашар дамыған ақпараттық жүйеге шамадан тыс тәуелділік, мысалы, тиімді бақылау құралдары аз болуы мүмкін, мысалы, тиісті бақылау құралдарынсыз электрондық кестелерді пайдалану.
- Автоматты түрде тіркелген белсенділік деңгейлерін қолмен түзету, мысалы, алау есептегіші шамадан тыс жүктелген кезде деректерді қолмен енгізу қажет болуы мүмкін.
- Маңызды сыртқы оқиғалар, мысалы, белгілі бір объектіге қоғамның назарын күшейту.

Бағаланған елеулі бұрмалану тәуекелдеріне жалпы жауаптар және процедуралар

Ақылға қонымды және шектеулі сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмалар (Сілтеме: 8, 35-41R, 42L+43R, 46-тармақтары)

A90. Шектеулі сенімділік тапсырмасы бойынша алынған сенімділік деңгейі ақылға қонымды сенімділік тапсырмасы бойынша алынған сенімділік деңгейінен аз болғандықтан, шектеулі сенімділік тапсырмасы бойынша маман орындайтын процедуралар сипаты мен орындалу уақыты бойынша ерекшеленеді және ақылға қонымды сенімділік тапсырмасы бойынша орындалатын процедураларға қарағанда кеңірек емес. Бағаланған елеулі бұрмаланушылық тәуекелдеріне маманның жалпы жауаптары мен ақылға қонымды сенімділік тапсырмасы шеңберіндегі әрі қарайғы процедуралар арасындағы негізгі айырмашылықтар және ПГ қаржылық есептілігіне қатысты шектеулі сенімділік тапсырмалары мыналарды қамтиды:

- (a) Дәлелдеу көзі ретінде әртүрлі процедуралардың сипатына баса назар аудару тапсырманың мән-жайына байланысты әр түрлі болуы мүмкін. Мысалы:
- Практик маман белгілі бір тапсырма жағдайында ұйым қызметкерлерінің сауалнамасына және аналитикалық процедураларға салыстырмалы түрде көбірек көңіл бөлуді және егер бар болса, бақылау құралдарын сынауға және сыртқы көздерден дәлелдер алуға ақылға қонымды сенімділікпен қарағанда салыстырмалы түрде аз көңіл бөлуді орынды деп санауы мүмкін.
  - Егер ұйым шығарындылар ағындарын сандық бағалау үшін үздіксіз өлшеу жабдығын қолданса, онда шектеулі сенімділікпен тапсырма шеңберінде маман жабдықтың калибрлеу жиілігін сұрау арқылы бағаланған елеулі бұрмалану қаупіне жауап беру туралы шешім қабылдауы мүмкін. Дәл осындай жағдайларда, жеткілікті сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма аясында маман ұйымның жабдықты калибрлеу жазбаларын зерттеуге немесе тәуелсіз калибрлеу сынағын өткізуге шешім қабылдауы мүмкін.
  - Егер ұйым көмірді жағатын болса, онда тапсырманы жеткілікті сенімділікпен орындау кезінде маман көмірдің сипаттамаларына тәуелсіз талдау жүргізу туралы шешім қабылдай алады, ал шектеулі сенімділікпен тапсырманы орындау кезінде маман ұйымның зертханалық зерттеулердің нәтижелері туралы жазбаларын зерттеу бағаланған елеулі бұрмалану қаупіне тиісті жауап болып табылады деп шеше алады.
- (b) Шектеулі сенімділік тапсырмасы ақылға қонымды сенімділік тапсырмасына қарағанда аз процедураларды қамтиды. Бұл мыналарды қамтуы мүмкін:
- Тестілеу үшін аз объектілерді таңдау;
  - Процедураларды орындау (мысалы, ақылға қонымды сенімділік тапсырмасы шеңберінде аналитикалық процедуралар да, процедуралық тесттер де орындалатын жағдайларда ғана аналитикалық процедураларды орындау); немесе
  - Нысандардың аз санында орнында процедураларды орындау.
- (c) Жеткілікті сенімділік дәрежесі бар тапсырмада Елеулі бұрмаланулардың бағаланған тәуекелдеріне жауап ретінде орындалатын аналитикалық процедуралар Елеулі бұрмалануларды анықтау үшін жеткілікті дәл шамалар мен қатынастарға қатысты күтулерді эзірлеуді болжайды. Шектеулі сенімділік тапсырмасының бөлігі ретінде аналитикалық процедуралар ақылға қонымды сенімділікпен тапсырма шеңберінде күтілетін дәлдік дәрежесімен

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

бұрмалануларды анықтауға емес, трендтердің бағытына, қарым-қатынастарға және қатынастарға қатысты күтулерді қолдауға бағытталуы мүмкін.²²

Сонымен қатар, елеулі ауытқулар, қарым-қатынастар немесе айырмашылықтар анықталған кезде, сенімділігі шектеулі тапсырма шеңберіндегі тиісті дәлелдер көбінесе ұйымның сұрауларын жіберу және берілген жауаптарды тапсырманың белгілі жағдайларын ескере отырып қарау арқылы, 43R(a) тармағында талап ететіндей қосымша дәлелдер алмай-ақ алынуы мүмкін. ақылға қонымды сенімділікпен тапсырма жағдайында.

Сонымен қатар, тапсырма шеңберінде аналитикалық процедураларды шектеулі сенімділікпен орындау кезінде практик маман, мысалы:

- Деректерді мекеме деңгейіндегі деректер емес, аймақтық деректер немесе апта сайынғы емес, ай сайынғы деректер сияқты жоғары жинақтау деңгейінде пайдалану.
- Олардың сенімділігін тексерудің жекелеген процедурасына ұшырамаған деректерді жеткілікті сенімділік дәрежесі бар тапсырмамен бірдей дәрежеде пайдалану.

Елеулі бұрмалаудың бағаланған тәуекелдеріне қатысты жалпы жауап әрекеттері (Сілтеме: 35-тармақ)

A91. ПГ туралы мәлідемелердегі елеулі бұрмаланулардың бағаланған тәуекелдеріне жалпы ден қою шаралары мыналарды қамтуы мүмкін:

- Қызмет қызметкерлерінің ақпараттың дұрыстығын растау кәсіби скептицизмді сақтау қажеттігін атап көрсетуі.
- Неғұрлым тәжірибелі немесе мамандандырылған персоналды тағайындау немесе сарапшыларды тарту.
- Мұқият қадағалауды қамтамасыз ету.
- Басқа орындалатын процедураларды таңдауға қосымша болжамсыздық элементтерін қосу.
- Процедуралардың сипатына, мерзіміне немесе көлеміне жалпы өзгерістер енгізу, мысалы, аралық күнге емес, кезеңнің соңында процедураларды орындау немесе неғұрлым сенімді дәлелдер алу үшін процедуралардың сипатын өзгерту.

A92. ПГ туралы есеп деңгейінде елеулі бұрмалану тәуекелдерін бағалауға және сәйкесінше маманның жалпы жауаптарына маманның бақылау шарттарын түсінуі әсер етеді. Тиімді бақылау ортасы маманға ұйым ішінде жасалған дәлелдемелердің ішкі бақылауы мен сенімділігіне көбірек сенуге мүмкіндік береді, сондықтан, мысалы, кезеңнің соңында емес, аралық күні кейбір процедураларды орындауға мүмкіндік береді. Дегенмен, бақылау ортасының кемшіліктері де кері әсер етеді. Мысалы, практик маман тиімсіз бақылау ортасына келесідей жауап бере алады:

- Аралық күнге емес, кезеңнің соңында көбірек процедураларды орындау.
- Бақылау сынақтарынан басқа процедуралар нәтижесінде көбірек дәлелдер алу.
- Іріктеу көлемін және процедураларды қамтуды ұлғайту, мысалы, процедуралар орындалатын ұйымдардың саны.

A93. Демек, аталған жағдайлар практик маманның жалпы көзқарасына айтарлықтай әсер етеді, мысалы, басқа процедураларға емес, бақылау тесттеріне салыстырмалы түрде үлкен мән беру (сонымен қатар А70 - А72 және А96 тармақтарын қара).

Қосымша процедуралардың мысалдары (Сілтеме: 37L-37R, 40P тармақтар)

A94. Басқа процедуралар мыналарды қамтуы мүмкін:

- Сатып алынған электр энергиясының киловатт-сағаты сияқты қызмет туралы деректерді жинау мен тіркеуді бақылаудың тиімділігін тексеру.
- Шығарындылар коэффициенттерін тиісті көздер бойынша тексеру (мысалы, мемлекеттік басылымдар) және олардың нақты жағдайларда қолданылуын қарастыру.
- Бірлескен қызмет туралы келісімдерді және компанияның ұйымдық шекараларын анықтауға қатысты басқа келісімшарттарды талдау.
- Тіркелген деректерді, мысалы, компанияға тиесілі көлік құралдарының одометрлерінің көрсеткіштерімен салыстыру.
- Есептеулерді қайта жүргізу (мысалы, масса мен энергия балансының есептеулері) және анықталған сәйкессіздіктерді салыстыру.
- Үздіксіз мониторинг аспаптарынан көрсеткіштерді алу.

²² Бұл әрдайым бола бермейді; мысалы, кейбір жағдайларда практик маман белгіленген физикалық немесе химиялық қатынастарға негізделген нақты күтуді дамыта алады, тіпті кепілдігі шектеулі тапсырма шеңберінде де.

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- Мұнай цистерналарын батыру сияқты физикалық өлшемдерді бақылау немесе орындау.
- Бірегей өлшеу әдістерінің немесе сандық бағалаудың сенімділігі мен орындылығын талдау, мысалы, рециркуляцияны немесе кері байланыс ілмектерін қамтуы мүмкін ерекше күрделі әдістер.
- Сынама алу және көмір сияқты материалдардың қасиеттерін өз бетінше талдау немесе компаниядағы сынама алу әдістерін бақылау және зертханалық сынақтардың нәтижелері туралы жазбаларды зерттеу.
- Есептеулердің дәлдігін және қолданылатын есептеу әдістерінің дұрыстығын тексеру (мысалы, кіріс өлшемдерін түрлендіру және біріктіру).
- Тіркелген деректерді өндірістік есептер, отын шығыны туралы есептер, сатып алынған энергия үшін шот-фактуралар сияқты бастапқы құжаттармен салыстыру.

Елеулі бұрмалаудың бағаланған тәуекелдеріне әсер етуі мүмкін факторлар (Сілтеме: 37L(a) – 37R(a) тармағы)

A95. Елеулі бұрмалану қаупін бағалауға әсер етуі мүмкін факторларға мыналар жатады:

- Өлшеу құралдарының мүмкіндіктеріне және оларды калибрлеу жиілігіне тән шектеулер.
- Деректер жиналатын объектілердің саны, түрі, географиялық таралуы және тиесілігі.
- ПГ кадастрына енгізілген әртүрлі газдар мен шығарындылар көздерінің саны мен түрі.
- Шығарындыларды қамтитын процестер үздіксіз немесе үзіліссіз, сондай-ақ мұндай процестерді тоқтату қаупі бар ма.
- Қызметті өлшеу және шығарындыларды есептеу әдістерінің күрделілігі, мысалы, кейбір процестер өлшеу мен есептеудің ерекше әдістерін қажет етеді.
- Анықталмаған ұшпа шығарындылар қаупі.
- Шығарындылар санының оңай қол жетімді бастапқы деректермен корреляция дәрежесі.
- Деректерді жинайтын персонал тиісті әдістерге үйретілген бе және мұндай персоналдың ауысу жиілігі қандай?
- Деректерді жинау және өңдеу кезінде қолданылатын автоматтандыру түрі мен дәрежесі.
- Ішкі және сыртқы сынақ зертханалары қолданатын сапаны бақылау саясаты мен процедуралары.
- Ұйымдық шекараларды анықтауды қоса алғанда, сандық бағалау және есеп беру критерийлері мен саясатының күрделілігі.

Бақылау құралдарының операциялық тиімділігі (37 R(a) (ii), 38R (a) тармағын қара)

A96. Өте шағын кәсіпорындар немесе жетілмеген Ақпараттық жүйелер жағдайында тәжірибеші анықтаған бақылау шаралары көп болмауы мүмкін немесе оларды тәжірибеші анықтаған дәреже немесе олардың болуы немесе жұмыс істеуі кәсіпорында құжатталған дәреже шектеулі болуы мүмкін. Мұндай жағдайларда маман үшін негізінен бақылау сынағы болып табылмайтын басқа процедураларды орындау тиімдірек болуы мүмкін. Алайда, кейбір сирек жағдайларда бақылау шараларының немесе бақылаудың басқа компоненттерінің болмауы жеткілікті дәлелдер алуға мүмкіндік бермеуі мүмкін (сонымен қатар A70-A72 және A92-A93 тармақтарын қара).

Дәлелдемелердің нақтылығы (Сілтеме: 37L(b) – 37R (b) тармағы)

A97. Елеулі бұрмалану қаупін қатаң бағалау арқылы неғұрлым сенімді дәлелдер алу үшін практик маман дәлелдемелер санын көбейте алады немесе бірнеше тәуелсіз көздерден растау дәлелдерін алу арқылы неғұрлым тиісті немесе сенімді болатын дәлелдер ала алады.

Жеткілікті тиісті дәлелдемелерді қамтамасыз ету үшін бақылау тетіктерін тексеру қажет болатын тәуекелдер (Сілтеме: 38R (b) тармағы)

A98. Шығарындыларды сандық бағалау автоматтандырудың жоғары деңгейімен және шамалы немесе нөлдік қолмен араласу процестерін қамтуы мүмкін, мысалы, тиісті ақпарат есептілікте тек электронды түрде, атап айтқанда тұрақты мониторинг жүйесінде ескерілгенде, өңделгенде немесе көрсетілгенде немесе қызмет туралы деректерді өңдеу ақпараттық технологияларға негізделген операциялық немесе қаржылық есептілік жүйесіне біріктірілген кезде. Мұндай жағдайларда:

- Аудиторлық дәлелдемелерге тек электрондық нысанда ғана қол жеткізуге болады, ал олардың жеткіліктілігі мен тиісті сипаты, әдетте, олардың дәлдігі мен толықтығын бақылау құралдарының тиімділігіне байланысты болады;
- Егер тиісті бақылау құралдары тиімді жұмыс істемесе, жарияланбаған болып қалатын ақпаратты тиісінше бастамау немесе өзгерту жағдайларының ықтималдығы жоғары болуы мүмкін.

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Растау процедуралары (Сілтеме: 41R тармағын)

A99. Сыртқы растау процедуралары келесі ақпараттың тиісті расталуын қамтамасыз ете алады:

- Үшінші тарап жинаған қызмет деректері, мысалы, туристік агенттік жинаған қызметкерлердің әуе саяхаты туралы деректер; жеткізуші өлшеген нысандағы энергия тұтыну деректері; үшінші тарап автопарктың менеджері тіркеген компанияға тиесілі автомобильдердің жүгіріс деректері.
- Шығарындылар коэффициенттерін есептеу үшін қолданылатын салалық эталон деректері.
- Ұйым мен басқа тараптар арасындағы келісімдердің, келісімшарттардың немесе мәмілелердің шарттары немесе ұйымның ұйымдық шекараларын қарау кезінде басқа Тараптардың белгілі бір шығарындыларды өздерінің ПГ есептілігіне қосуы туралы ақпарат.
- Үлгілердің зертханалық талдауларының нәтижелері (мысалы, бастапқы үлгілердің калориялық мәні).

Елеулі бұрмаланудың бағаланған тәуекелдеріне жауап ретінде жүзеге асырылатын талдамалық процедуралар (Сілтеме: 42L - 42R тармақтар)

- A100. Көптеген жағдайларда белгілі бір шығарындылар мен басқа өлшенетін құбылыстар арасындағы физикалық немесе химиялық байланыстардың тұрақты сипаты күшті талдамалық процедураларды жасауға мүмкіндік береді (мысалы, отын шығыны мен көмірқышқыл газы мен азот оксиді шығарындылары арасындағы байланыс).
- A101. Сол сияқты, шығарындылар мен қаржылық немесе операциялық ақпарат арасында жеткілікті болжамды байланыс болуы мүмкін (мысалы, Score 2 электр энергиясының шығарындылары мен электр энергиясын сатып алу кітабының балансы немесе жұмыс уақыты арасындағы байланыс). Басқа талдамалық процедуралар ұйымның шығарындылары туралы ақпаратты сыртқы деректермен салыстыруды қамтуы мүмкін, мысалы, саланың орташа көрсеткіштері; әрі қарай зерттеуді қажет ететін ауытқуларды және активтерді сатып алу немесе сату сияқты басқа жағдайларға сәйкестікті анықтау үшін кезеңдер арасындағы тенденцияларды анықтау үшін кезең ішіндегі тенденцияларды талдау.
- A102. Талдамалық процедуралар, әсіресе, бөлшектелген деректер оңай қол жетімді болған кезде немесе маман пайдаланылған деректерді сенімді деп санауға негіз болған кезде, мысалы, жақсы бақыланатын көзден алынған кезде тиімді болуы мүмкін. Кейбір жағдайларда пайдаланылған деректерді қаржылық есептіліктің ақпараттық жүйесі ала алады немесе тиісті қаржылық деректерді енгізумен қатар басқа ақпараттық жүйеге енгізе алады, кейбір жалпы кірісті бақылау құралдары қолданылады. Мысалы, жеткізушінің шоттарында көрсетілген сатып алынған отынның мөлшері кредиторлық берешек жүйесіне тиісті шоттар енгізілген жағдайда енгізілуі мүмкін. Кейбір жағдайларда пайдаланылатын деректер операциялық шешімдердің ажырамас бөлігі болып табылуы мүмкін, сондықтан операциялық персонал тарапынан жоғары бақылауға немесе сыртқы аудиттің жекелеген процедурасына (мысалы, Бірлескен кәсіпорын құру туралы келісім шеңберінде немесе реттеуші органдар тарапынан қадағалау шеңберінде) ұшырауы мүмкін.

Бағалауға қатысты орындалатын процедуралар (44O - 45P тармақтар)

- A103. Кейбір жағдайларда практик маманға ұйымның балама болжамдарды немесе нәтижелерді қалай қарастырғанын және неге олардан бас тартқанын бағалау орынды болуы мүмкін.
- A104. Шектеулі сенімділікті қамтамасыз ететін кейбір тапсырмалар жағдайында практик маманға 45R тармағында көрсетілген бір немесе бірнеше процедураларды орындау орынды болуы мүмкін.

Іріктеу (46-тармақ)

A105. Іріктеу мыналарды қамтиды:

- (a) Үлгі тәуекелін қолайлы деңгейге дейін төмендету үшін жеткілікті үлгі өлшемін анықтау. Жеткілікті сенімділік дәрежесі бар тапсырма үшін қолайлы тәуекел деңгейі шектеулі сенімділік дәрежесіне қарағанда төмен болғандықтан, егжей-тегжейлі сынақтар үшін қолайлы үлгі тәуекел деңгейі төмен болуы мүмкін. Сондықтан, үлгі жеткілікті сенімділік деңгейімен тапсырма шеңберіндегі бөлшектерді тексеру үшін пайдаланылғанда, үлгі өлшемі шектеулі сенімділік деңгейіндегі тапсырма шеңберіндегі ұқсас жағдайларға қарағанда үлкенірек болуы мүмкін.
- (b) Әрбір іріктеу бірлігі жиынтықта іріктелу мүмкіндігіне ие болатындай етіп іріктеу үшін объектілерді таңдау және мақсатқа сәйкес келетін әрбір таңдалған объект үшін процедураларды орындау. Егер маман таңдалған бапқа қатысты жоспарланған процедураларды немесе тиісті балама процедураларды орындай алмаса, онда мұндай бап бақылау құралдары тексерілген жағдайда белгіленген бақылаудан ауытқу немесе бөлшектер тексерілген жағдайда бұрмалау ретінде қарастырылады.
- (c) Анықталған ауытқудың немесе бұрмаланудың сипаты мен себебін зерттеу, сондай-ақ оның процедураның мақсатына және тапсырманың басқа салаларына ықтимал әсерін бағалау.

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

(d) Бағалау:

- (i) Іріктеме нәтижелері, оның ішінде егжей-тегжейлерді тексеру жағдайында, іріктемеде табылған бұрмаланулардың жиынтыққа проекциясы; және
- (ii) Үлгіні пайдалану тексерілетін популяция туралы қорытындылар үшін жеткілікті негізді қамтамасыз ете ме.

Алаяқтық, заңнама және реттеу (47-тармақ)

A106. Мысалы, тапсырманы орындау барысында анықталған алаяқтық немесе алаяқтық күдікті жағдайларға жауап беру кезінде практик маманға келесі кеңестер берілуі мүмкін:

- Мәселені ұйыммен талқылау.
- Ұйымнан тиісті біліктілігі бар үшінші тараппен, мысалы, ұйымның заң кеңесшісімен немесе реттеуші органмен кеңесуді сұрау.
- Практик маманың тәуекелдерін бағалауды және ұйымның жазбаша сенімділігін қоса алғанда, жұмыстың басқа аспектілері үшін осы мәселенің салдарын қарастыру.
- Әр түрлі әрекеттердің салдары туралы заңгерлік кеңес алу.
- Үшінші тараптармен байланысыңыз (мысалы, реттеуші органмен).
- Растау туралы есепті кешіктіру.
- Тапсырманы орындаудан бас тарту.

A107. A106-тармақта сипатталған іс-әрекеттер тапсырманы орындау барысында анықталған заңдар мен нормативтік актілерді сақтамау немесе сақтамау күдігі жағдайларына жауап ретінде орынды болуы мүмкін. Осы мәселені осы ISAE-ның 77-тармағына сәйкес куәландыру туралы есептің «Өзге де мәселелер» бөлімінде сипаттау орынды болуы мүмкін, егер практик маман:

- (a) Бұл сәйкессіздік қаржылық есептілікке айтарлықтай әсер етеді және қаржылық есептілікте барабар көрсетілмеген деген қорытындыға келеді; немесе
- (b) Ұйым ПГ есебі үшін маңызды болуы мүмкін сәйкессіздіктің орын алғанын немесе орын алуы мүмкін екенін бағалау үшін жеткілікті тиісті дәлелдер ала алмайды және бұл жағдайда ISAE 3000 66-тармағы қолданылады (қайта қаралған) деген тұжырымға келмесе.

ПГ шығарындылары туралы есепте көрсеткіштерді жиынтықтау процесіне қатысты процедуралар (48L – 48R тармақтары)

A108. A71 тармағында атап өтілгендей, шығарындылар туралы есептілік дамыған сайын шығарындылар туралы деректерді сандық анықтауға және ұсынуға байланысты ақпараттық жүйелердің күрделілік, құжаттама және формальдылық деңгейі де өзгереді деп күтілуде. Жетілмеген ақпараттық жүйелерде біріктіру процесі өте бейресми болуы мүмкін. Неғұрлым күрделі жүйелерде біріктіру процесі жүйелі және ресми түрде құжатталуы мүмкін. Практик маманның түзетулерге қатысты процедураларының сипаты мен көлемі, сондай-ақ ПГ туралы есепті базалық жазбалармен келісу немесе салыстыру тәсілі ұйымның сандық бағалау және есеп беру процесінің сипаты мен күрделілігіне және соған байланысты елеулі бұрмалану тәуекелдеріне байланысты болады.

Қосымша процедуралар (49L - 49 R тармақтары)

A109. Дұрыстығын растау тапсырмасы итеративті процесс болып табылады және жоспарланған процедуралардың анықтамасы негізделгеннен айтарлықтай ерекшеленетін ақпарат маманның назарына жетуі мүмкін. Практик маман жоспарланған процедураларды орындаған кезде, алынған дәлелдер одан қосымша процедураларды орындауды талап етуі мүмкін. Мұндай процедуралар ұйымға маман анықтаған мәселеге (мәселелерге) тергеу жүргізу және қажет болған жағдайда қаржылық есептілікке түзетулер енгізу талабын қамтуы мүмкін.

Шектеулі сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма шеңберінде қосымша процедураларды орындау қажеттілігін айқындау (49L, 49L (b) тармақтары)

A110. Практик маман парниктік газдар туралы есепте айтарлықтай бұрмаланулар бар деп болжауға мәжбүр ететін кез-келген факт (фактілер) туралы білуі мүмкін. Мысалы, сайтқа барған кезде тексеруші ПГ шығарындылары туралы есепке енгізілмеген шығарындылардың ықтимал көзін анықтай алады. Мұндай жағдайларда тексеруші осы әлеуетті дереккөздің ПГ кадастрына енгізілгенін анықтау үшін қосымша сұраулар жасайды. 49L тармағына сәйкес орындалатын қосымша процедуралардың көлемі кәсіби пайымдаудың мәні болып табылады. Елеулі бұрмалану ықтималдығы неғұрлым жоғары болса, практик маман алған дәлелдер соғұрлым сенімді болуы керек.

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

A111. Егер сенімділігі шектеулі тапсырма болған жағдайда, практик маманның назарына ақпараттың айтарлықтай бұрмалануы мүмкін деген күдік туғызатын бір немесе бірнеше сұрақтар келіп түссе, онда 49L тармағына сәйкес ол қосымша процедураларды әзірлеп, орындауы керек. қосымша процедуралар. Алайда, егер осыдан кейін маман осы мәселе (сұрақтар) ПГ туралы есепте елеулі бұрмалануларға әкеп соқтырмайды немесе оның ПГ туралы есепте елеулі бұрмалануларға әкелетінін анықтау үшін жеткілікті тиісті дәлелдер ала алмаса, онда көлемнің шектелуі орын алады.

Анықталған бұрмалаушылықтардың жинақталуы (50-тармағын қара)

A112. Практик маман бұрмаланулар шамалы болатын және жинақтауды қажет етпейтін соманы анықтай алады, өйткені маман мұндай сомалардың жинақталуы қаржылық есептілікке айтарлықтай әсер етпейді деп күтеді. «Шамалы» - бұл «маңызды емес» деп айтудың басқа тәсілі емес. Нақты тривиальды болып табылатын мәселелер осы ISAE-ға сәйкес анықталған мәннен мүлдем басқа (аз) шама тәртібіне ие және олар жеке немесе жиынтықта қарастырылғанына қарамастан және олар қандай да бір түрде бағаланғанына қарамастан, маңызды емес сұрақтар болып табылады өлшем, сипат немесе мән-жайлар критерийлері. Егер бір немесе бірнеше сұрақтың анық емес екендігіне қатысты белгісіздік болса, онда мұндай сұрақ нақты маңызды емес болып саналмайды.

Басқа практик маман орындаған жұмысты пайдалану

Басқа практик маманды хабардар ету (57 (а) тармағы)

A113. Жұмыс тобы басқа маманға орындалатын жұмысқа, осы жұмысты пайдалануға, сондай-ақ басқа маманның шақыру тобымен хабарламаларының нысаны мен мазмұнына қатысты тиісті сұрақтарға мыналар кіруі мүмкін:

- Бағалау тобы басқа практик маманның жұмысын пайдаланатын контекстті білетін басқа маманнан басқа маманның бағалау тобымен ынтымақтасатынын растауын сұрау
- ПГ туралы есеп үшін жұмыс нәтижелерінің маңыздылығынан төмен болуы мүмкін басқа практик маманның жұмыс нәтижелерінің маңыздылығы (және, егер қажет болса, шығарындылардың жекелеген түрлері немесе ақпаратты ашу үшін маңыздылық деңгейі немесе деңгейлері), сондай-ақ ПГ туралы есептің бұрмалануы асқан кезде шамалы деп санауға болмайтын шегі.
- Басқа тексерушінің жұмысына қатысы бар ПГ туралы есептің елеулі бұрмалануының анықталған тәуекелдері және басқа тексерушіден ПГ туралы есеп үшін маңызды болуы мүмкін тапсырманы орындау барысында анықталған кез келген басқа тәуекелдер туралы және басқа практик маманның осындай тәуекелдерге реакциясы туралы уақтылы хабарлауды сұрау.

Басқа практик маман ұсынатын ақпарат (Сілтеме: 57 (а) тармағы)

A114. Жұмыс тобы басқа маманнан сұрай алатын тиісті сұрақтарға мыналар жатады:

- Басқа практик маман топтық тапсырмаға қатысты этикалық талаптарды, соның ішінде тәуелсіздік пен құзыреттілікті сақтады ма.
- Басқа практик маман топтың өзара әрекеттесу талаптарын орындады ма.
- ПГ туралы есептің елеулі бұрмалануына әкеп соғуы мүмкін заңдар мен нормативтік актілерді сақтамау жағдайлары туралы ақпарат.
- Тапсырманы орындау барысында басқа маман анықтаған, анық тривиальды емес түзетілмеген бұрмаланулардың тізімі.
- Тиісті ақпаратты дайындау кезінде ықтимал біржақтылыққа нұсқау.
- Тапсырманы орындау барысында басқа маман анықтаған ішкі бақылау жүйесінің маңызды кемшіліктерін сипаттау.
- Басқа практик маман компанияға хабарлаған немесе хабарлауды көздейтін басқа да маңызды мәселелер, соның ішінде алаяқтық немесе алаяқтық туралы күдік.
- ПГ есебіне қатысты болуы мүмкін немесе басқа практик маман қызмет көрсету тобының назарына жеткізгісі келетін кез келген басқа сұрақтар, соның ішінде басқа тәжірибеші компаниядан сұраған кез келген жазбаша куәліктерде көрсетілген ерекшеліктер
- Басқа практик маманның жалпы қорытындылары, қорытындысы немесе пікірі.

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Дәлелдемелер (Сілтеме: 57 (b) тармағы)

A115. Басқа практик маманның жұмысы туралы дәлелдер алу кезінде тиісті ойлар мыналарды қамтуы мүмкін:

- ПГ туралы есеп үшін маңызды болып табылатын басқа маманның жұмысына қатысты шаруашылық қызметті басқа маманмен талқылау.
- Басқа практик маманмен тиісті ақпараттың елеулі бұрмалануларға бейімділігін талқылау.
- Анықталған елеулі бұрмалану тәуекелдері, осы тәуекелдерге реакциялар және қорытындылар бойынша басқа маманның құжаттамасын зерделеу. Мұндай құжаттама анықталған тәуекелдерге қатысты басқа маманның қорытындыларын баяндайтын Меморандум нысанында болуы мүмкін. анықталған тәуекелдерге қатысты басқа маманның тұжырымдары.

Жазбаша өтініштер (Сілтеме: 58-тармақ)

A116. 58-тармақта талап етілетін жазбаша куәліктерден басқа, практик маман басқа жазбаша куәліктерді алу қажет деп санауы мүмкін. Практик маман жазбаша растауды сұрайтын тұлға (тұлғалар) әдетте басшылықтың мүшесі немесе басқаруға жауапты тұлға болып табылады. Алайда, басшылық пен басқару құрылымдары юрисдикциядан юрисдикцияға және ұйымнан ұйымға қарай өзгеріп отыратындықтан, әртүрлі мәдени және құқықтық ерекшеліктер, сондай-ақ мүліктің мөлшері мен сипаттамалары сияқты факторларды көрсете отырып, осы ISAE-да барлық тапсырмалар үшін жазбаша ұсыныстарды сұрауға тиісті тұлғаны (тұлғаларды) көрсету мүмкін емес. Мысалы, ұйым жеке заңды тұлға болып табылмайтын объект болуы мүмкін. Мұндай жағдайларда жазбаша ұсыныстар алу үшін тиісті басшылықты немесе жауапты тұлғаларды анықтау кәсіби пікірді қолдануды талап етуі мүмкін.

Кейінгі оқиғалар (Сілтеме: 61-тармақ)

A117. Кейінгі оқиғалар, мысалы, мемлекеттік орган сияқты қандай да бір органның қайта қаралған шығарындылар коэффиценттерін жариялауын, тиісті агенттіктегі өзгерістерді, тиісті заңдардағы немесе ережелердегі өзгерістерді, ғылыми білімнің жақсаруын, компаниядағы маңызды құрылымдық өзгерістерді, дәлірек деректердің болуын, дәлірек сандық әдістердің болуын немесе маңызды қатені анықтауды қамтуы мүмкін.

Салыстырмалы ақпарат (Сілтеме: 62-63, 76 (c) тармақтары)

A118. Заңнама, нормативтік актілер немесе шарт талаптары парниктік газдар туралы есепте салыстырмалы ақпаратты ұсынуға, көрсетуге және растауға қойылатын талаптарды айқындай алады. Қаржылық есепшілік пен парниктік газдар шығарындылары туралы есептің негізгі айырмашылығы-парниктік газдар шығарындылары туралы есепте берілген сомалар жеке кезеңдегі шығарындыларды өлшейді және белгілі бір уақыт кезеңіндегі жинақталған сомаларға негізделмейді. Осылайша, ұсынылған салыстырмалы ақпарат ағымдағы жылдың ақпаратына әсер етпейді, егер шығарындылар дұрыс емес кезеңде ескерілмесе, демек, сомалар өлшеу үшін дұрыс емес базалық кезеңге негізделуі мүмкін.

A119. Парниктік газдар туралы есепте шығарындылардың пайыздық төмендеуіне немесе кезеңдер арасындағы ұқсас салыстыруларға сілтемелер болған кезде, практик маман мұндай салыстырулардың орындылығын қарастыруы керек. Олар келесі себептерге байланысты орынсыз болуы мүмкін:

- (a) Алдыңғы кезеңмен салыстырғанда операциялық қызметтегі елеулі өзгерістер
- (b) Қайта есептеу коэффиценттеріндегі елеулі өзгерістер; немесе
- (c) Өлшеу көздерінің немесе әдістерінің сәйкес келмеуі.

A120. Егер салыстырмалы ақпарат ағымдағы шығарындылар туралы ақпаратпен бірге ұсынылса, бірақ салыстырмалы ақпараттың бір бөлігі немесе барлығы растау есебіне енгізілмесе, мұндай ақпараттың мәртебесі парниктік газдар шығарындылары туралы есепте де, растау туралы есепте де нақты көрсетілуі маңызды.

Түзетулер (62(a) тармағы)

A121. Өткен кезең үшін есепте көрсетілген ПГ көлемдері, мысалы, ғылыми білім деңгейін арттыру, ұйымдағы елеулі құрылымдық өзгерістер, сандық бағалаудың неғұрлым дәл әдістерінің пайда болуы немесе елеулі қатені анықтау салдарынан заңға, нормативтік актіге немесе қолданылатын критерийлерге сәйкес түзетуді талап етуі мүмкін.

Салыстырмалы ақпаратқа қатысты процедураларды орындау (Сілтеме: 63 (a) тармағы)

A122. Салыстырмалы ақпаратты растауды қамтитын сенімділігі шектеулі тапсырманы орындау кезінде, егер маман ұсынылған салыстырмалы ақпаратта Елеулі бұрмаланулардың болуы мүмкіндігі туралы білсе, орындалуы қажет процедуралар 49 L тармағының талаптарына сәйкес келеді. Ақылға қонымды сенімділікті көздейтін тапсырма болған жағдайда, орындалатын процедуралар салыстырмалы ақпарат туралы пікір қалыптастыру үшін жеткілікті.

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

A123. Егер тапсырма салыстырмалы ақпаратқа қатысты сенімділікті қамтамасыз етуді көздемесе, 63(a) тармақта көрсетілген мән-жайлар кезінде процедураларды орындау туралы талап практик маманның өзіне белгілі, мәні бойынша жалған болып табылатын немесе жаңылыстыратын ақпаратты қолданбаудың этикалық міндеттемелерін орындауымен байланысты.

Басқа да ақпарат (Сілтеме: 64-тармақ)

A124. ПГ мәлімдемесі практик маманның қорытындысымен қамтылмаған басқа ақпаратпен бірге жариялануы мүмкін, мысалы, ПГ мәлімдемесі жылдық есепке немесе компанияның тұрақты даму есебіне енгізілуі мүмкін немесе климатқа қатысты басқа ақпаратпен бірге енгізілуі мүмкін, мысалы:

- Климаттың өзгеруінің компанияның стратегиялық мақсаттарына әсері туралы мәлімдемені қамтитын стратегиялық талдау.
- Климаттың өзгеруіне байланысты ағымдағы және болжамды маңызды тәуекелдер мен мүмкіндіктерді түсіндіру және сапалы бағалау.
- Климаттың өзгеру қаупін, мүмкіндіктерін және салдарын жоюға бағытталған ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді жоспарларын қоса алғанда, компанияның әрекеттері туралы ақпаратты ашу.
- Компанияның стратегиясына немесе осы стратегияны жүзеге асыру мерзімдеріне әсер етуі мүмкін климаттың өзгеруіне байланысты тенденциялар мен факторларды қоса алғанда, болашаққа деген көзқарасты ашу.
- Климаттың өзгеруіне байланысты мәселелерді анықтауға, басқаруға және бақылауға бағытталған компанияның басқару процестері мен ресурстарының сипаттамасы.

A125. Кейбір жағдайларда компания парниктік газдар шығарындылары туралы есепті дайындау үшін пайдаланылғаннан басқа негізде есептелген шығарындылар туралы ақпаратты жариялай алады, мысалы, шығарындылар қайта есептелген кезде «ұқсас» принципі негізінде басқа ақпарат дайындалуы мүмкін, мысалы, жаңасын пайдалануға беру сияқты қайталанбайтын оқиғалардың әсерін болдырмау үшін нысан немесе нысанды жабу. Егер оны алу үшін пайдаланылған әдіснаманы ПГ кадастрын жасау үшін пайдаланылатын критерийлерге сәйкес қолдануға жол берілмесе, практик маман мұндай ақпаратты алып тастауды талап етуі мүмкін. Практик маман сонымен қатар ПГ шығарындылары туралы есепке енгізілген сандық мәліметтерге сәйкес келмейтін немесе негізделмеген кез-келген сипаттамалық ақпаратты жоюға ұмтылуы мүмкін (мысалы, алыпсатарлық болжамдар немесе болашақ әрекеттер туралы мәлімдемелер).

A126. Егер басқа ақпарат ПГ мәлімдемесіне және сенімділік туралы есепке, мысалы, сенімділік туралы есепке деген сенімге нұқсан келтіруі мүмкін болса, орынды болуы мүмкін басқа әрекеттерге, мысалы, мыналар жатады:

- Ұйымның білікті үшінші тараппен, мысалы, ұйымның заңгерімен кеңесу талабы
- Әр түрлі әрекеттердің салдары туралы заңды қорытынды алу.
- Үшінші тараптармен, мысалы, реттеуші органмен байланыс.
- Куәландыру туралы есептен бас тарту.
- Егер қолданыстағы заңнамамен немесе нормативтік актілермен рұқсат етілсе, тапсырманы орындаудан бас тарту.
- Сенімділік туралы есепте сұрақты сипаттау.

Құжаттама

Жүргізілген процедуралар мен алынған дәлелдемелер туралы құжаттама (Сілтеме: 15, 65 – 66 тармақтар)

A127. ISAE 3000 (Қайта қаралған) практик маманнан сертификаттау туралы есеп беру үшін негіздер туралы ақпаратты қамтитын тапсырма құжаттамасын уақтылы дайындауды талап етеді.²³ Төменде тапсырма құжаттамасына енгізуге болатын сұрақтардың мысалдары келтірілген:

- Алаяқтық: Елеулі бұрмалану тәуекелдері, алаяқтықпен байланысты процедуралардың сипаты, уақыты мен көлемі, сондай-ақ ұйымға, реттеуші органдарға және басқа тұлғаларға жіберілген алаяқтық туралы хабарламалар.
- Заңнама немесе нормативтік актілер: заңдарға немесе нормативтік актілерге анықталған немесе болжанған сәйкессіздіктер және ұйыммен және одан тыс басқа тұлғалармен талқылау нәтижелері.
- Жоспарлау: Өзара әрекеттесудің жалпы стратегиясы, өзара әрекеттесу жоспары, сондай-ақ өзара әрекеттесу кезінде енгізілген кез келген елеулі өзгерістер және осы өзгерістердің себептері.

²³ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 42-тармақ

ПАРНИКТІК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- Маңыздылығы: оларды айқындау кезінде ескерілетін мынадай шамалар мен факторлар: ПГ туралы ақпаратты ашу үшін маңыздылығы; шығарындылардың нақты түрлері үшін маңыздылық деңгейі (деңгейлері) немесе егер қолданылатын болса, ақпаратты ашу; қызмет нәтижелері үшін маңыздылығы; тапсырманы орындау шамасына қарай маңыздылығының кез келген өзгерістері.
- Елеулі бұрмалану тәуекелдері: 29-тармақта көзделген талқылау және елеулі пайымдаулар, 23-тармақта айқындалған ұйымның және оның қоршаған ортасының әрбір аспектісі бойынша алынған түсінудің негізгі элементтері және маманның кәсіби пайымдауы бойынша қосымша процедуралар қажет болатын елеулі бұрмалану тәуекелдері.
- Қосымша процедуралар: орындалған қосымша процедуралардың сипаты, уақыты және көлемі, осы қосымша процедуралардың Елеулі бұрмалану тәуекелдерімен байланысы және осы процедуралардың нәтижелері.
- Бұрмалануды бағалау: бұрмаланулар анық шамалы деп есептелетін сома, тапсырманы орындау барысында жинақталған бұрмаланулар және олардың түзетілгені, сондай-ақ түзетілмеген бұрмаланулардың жеке немесе жиынтықта маңызды екендігі туралы маманның қорытындысы және осындай қорытындының негіздері.

Кепілдіктер туралы баяндама ұсынылған күннен кейін туындайтын мәселелер (Сілтеме: 68-тармақ)

A128. Айрықша жағдайлардың мысалдары-бұл куәлік туралы есеп жасалған күннен кейін маманға белгілі болған, бірақ сол күні болған және егер сол кезде белгілі болса, маманға ПГ есебіне өзгерістер енгізуге немесе куәландыру есебіндегі қорытындыны өзгертуге мәжбүр етуі мүмкін фактілер, мысалы, елеулі түзетілмеген қатені анықтау. Нәтижесінде тапсырма құжаттамасына енгізілген өзгерістер фирманың ISQC 1 талап еткендей қарау міндеттеріне қатысты саясаты мен процедурасына сәйкес қаралады, бұл ретте тапсырма бойынша серіктес енгізген өзгерістер үшін түпкілікті жауапты болады.²⁴

Тапсырма бойынша файлдың түпкілікті қалыптасуы (Сілтеме: 69-тармақ)

A129. ISQC 1 (немесе басқа кәсіби талаптар немесе заңнама талаптары немесе ISQC 1 кем дегенде талап етілетін ережелер) сәйкес фирмалар тапсырма құжаттамасын жинауды уақтылы аяқтау үшін саясат пен процедураларды әзірлеуі керек.²⁵ Тапсырма бойынша түпкілікті файлды құрастыру аяқталуы керек тиісті мерзім, әдетте, растау туралы есеп беру күнінен кейін 60 күннен аспайды.²⁶

Тапсырманың орындалу сапасын тексеру (Сілтеме: 71-тармақ)

A130. Тапсырманың орындалу сапасын тексеру шеңберінде қаралуы мүмкін басқа мәселелер мыналарды қамтиды:

- Жұмыс тобының тапсырмаға қатысты фирманың тәуелсіздігін бағалауы;
- Пікірлердің алшақтығын тудыратын мәселелер бойынша немесе өзге де күрделі немесе даулы мәселелер бойынша тиісті консультациялар өткізу және осы консультациялар негізінде қорытындылар жасау;
- Тексеру үшін таңдалған тапсырма бойынша құжаттаманы, маңызды пайымдауларға қатысты орындалған жұмысты көрсету және оның жасаған тұжырымдарын растау.

Кепілдік туралы қорытындыны қалыптастыру

Қолданылатын критерийлердің сипаттамасы (Сілтеме: 74(d), 76(g) (iv) тармақтары)

A131. Ұйымның парниктік газдар шығарындылары туралы есепті дайындауы парниктік газдар шығарындылары туралы есепке түсіндірме жазбаларға қолданылатын критерийлердің тиісті сипаттамасын енгізуді талап етеді. Мұндай сипаттама болжамды пайдаланушыларды ПГ туралы есеп негізделетін негізгі принциптер туралы хабардар етеді және әр түрлі критерийлер арасында ПГ туралы есепте осы немесе басқа мәселелер қалай қарастырылатындығында айтарлықтай айырмашылықтар болған жағдайда өте маңызды, мысалы: шығарындылардың қандай өтемақылары, егер бар болса, олар сандық түрде қалай енгізілді анықталған және олар не; 3-масштаптағы шығарындылардың қайсысы қосылғанын және олардың қалай сандық түрде анықталғанын таңдау үшін негіз.

A132. ПГ шығарындылары туралы есеп белгілі бір критерийлерге сәйкес дайындалғаны туралы мәлімдеме, егер ПГ шығарындылары туралы есеп ПГ шығарындылары туралы есепте қамтылған кезеңде қолданылатын осы критерийлердің барлық талаптарына жауап берсе ғана орынды болады.

²⁴ ISQC 1, Қаржылық есептіліктің аудиті мен шолуларын, сондай-ақ кепілдіктер мен ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмаларды орындайтын фирмалар үшін сапаны бақылау, 32-33 тармақтар

²⁵ ISQC 1, 45-тармақ.

²⁶ ISQC 1, A54 тармақ

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

A133. Дәл емес нақтылау немесе шектеу тұжырымдамалары бар қолданылатын критерийлердің сипаттамасы (мысалы, «ПГ есебі негізінен XYZ талаптарына сәйкес келеді») барабар сипаттама емес, өйткені ол ПГ есебін пайдаланушыларды адастыруы мүмкін.

Тапсырмалар бойынша қорытындының мазмұны

Тапсырмалар бойынша қорытынды мысалдары (Сілтеме: 76-тармақ)

A134. 2-қосымшада 76-тармақта сипатталған элементтерді қамтитын ПГ бойынша есептілікті растау туралы есептердің мысаллары келтірілген.

Практик маманның қорытындысы таралмайтын ақпарат (Сілтеме: 76 (с) тармағы)

A135. Куәландырылмаған ақпаратқа түсініспеушілік пен шамадан тыс сенімділікті болдырмау үшін, егер ПГ туралы есеп куәландыру жөніндегі маманның қорытындысымен қамтылмаған салыстырмалы деректер сияқты ақпаратты қамтыса, бұл ақпарат, әдетте, ПГ туралы есепте және куәландыру жөніндегі маманның қорытындысында көрсетілуге тиіс.

Шығарындылар бойынша шегерімдер (Сілтеме: 76 (f) тармағы)

A136. Егер ПГ есебінде шығарындылардың өтемақысы болса, куәландыру есебіне енгізілуі керек мәлімдеменің тұжырымдамасы жағдайларға байланысты айтарлықтай өзгеруі мүмкін.

A137. Өтемақылар мен басқа да шығарындылар шегерімдеріне қатысты тиісті және сенімді ақпараттың қолжетімділігі, сондай-ақ ұйым мәлімдеген шығарындылар үшін шегерімдерді растайтын практик маманның қолында бар дәлелдер кең ауқымда өзгереді.

A138. Шығарындыларды өтеудің әр түрлі сипатына және көбінесе тәжірибеші шығарындыларды өтеуге қолдана алатын процедуралардың шектеулі саны мен сипатына байланысты, осы ISAE Сертификаттау туралы есепте, егер бар болса, практик маманның қорытындысымен қамтылған шығарындылардың өтемақысын және олар үшін практик маманның жауапкершілігі туралы мәлімдемені көрсетуді талап етеді.

A139. Шығарындылар бойынша шегерімдерге қатысты практик маманның жауапкершілігі туралы мәлімдеме, егер шығарындылар бойынша шегерімдер өтемақы бойынша шегерімдерден тұрса, келесідей тұжырымдалуы мүмкін: «Парниктік газдар шығарындылары туралы есеп ABC компаниясының ҰҰҰ жылындағы шығарындыларынан офсеттік бағдарламаларға байланысты тонна CO₂-е шегерімін қамтиды. Біз бұл өтемақы төлемдерінің бір жыл ішінде сатып алынғанын және өтемақы төлемдерінің сипаттамасы дәл екенін анықтау үшін процедураларды орындадық. парниктік газдар шығарындылары туралы есепте оларды сипаттау тиісті келісімшарттар мен ілеспе құжаттаманы ақылға қонымды қорытындылау болып табылады ма. ілеспе құжаттама. Алайда, біз бұл өтемақылардың сыртқы жеткізушілеріне қатысты ешқандай процедуралар жүргізген жоқпыз және бұл өтемақылардың ууу тоннасының CO₂-е төмендеуіне әкелгені немесе әкелетіні туралы ешқандай қорытынды жасамаймыз».

Тапсырма бойынша қорытындыны пайдалану (Сілтеме: 76(h) (ii) тармағы)

A140. Аяқтау туралы есептің мақсатты аудиториясын анықтаудан басқа, практик маман сенімділік туралы есептің негізгі мәтініне есеп дайындалған мақсатты немесе болжамды пайдаланушыларды анықтайтын тұжырымдаманы енгізуді орынды деп санауы мүмкін. Мысалы, егер ПГ шығарындылары туралы есеп мемлекеттік тізілімге енгізілуге тиіс болса, ПГ шығарындылары туралы есеп және растау туралы есеп ПГ-ға қатысты қызмет туралы жеткілікті білімі бар, ПГ шығарындылары туралы есептегі ақпаратты ақылға қонымды ұқыптылықпен зерттеген және ПГ шығарындылары туралы есеп дайындалғанын және растау тиісті маңыздылық деңгейінде берілгенін түсінетін пайдаланушыларға арналғаны туралы мәлімдемені есепке түсіндірме жазбаларға енгізген жөн.

A141. Сонымен қатар, практик маман болжамды пайдаланушылар арасында, оны басқа тұлғалар қолданудан немесе басқа мақсаттарда пайдаланудан басқа, сенімділік туралы есепті таратуды арнайы шектейтін тұжырымдаманы енгізуді орынды деп санауы мүмкін.

Практик маманның процедураларына қысқаша шолу (Сілтеме: 76(k) (ii) тармағын қара)

A142. Ақылға қонымды сенімділік тапсырмасының бір бөлігі ретінде растау туралы есеп әдетте стандартты тұжырымға ие және орындалған процедуралардың қысқаша сипаттамасын ғана қамтиды. Себебі, ақылға қонымды сенімділік тапсырмасын орындау кезінде нақты орындалған процедуралардың егжей-тегжейлі сипаттамасы пайдаланушыларға өзгертілмеген есеп берілген барлық жағдайларда маманға пікір білдіруге мүмкіндік беретін жеткілікті дәлелдер алынғанын түсінуге көмектеспейді.

A143. Сенімділігі шектеулі тапсырманы орындау кезінде орындалған процедуралардың сипатын, уақытын және көлемін түсіну болжамды пайдаланушылардың сенімділігі шектеулі есепте көрсетілген қорытындыны түсінуі үшін қажет. Сондықтан, сенімділігі шектеулі тапсырмадағы процедуралардың сипаттамасы, әдетте, ақылға қонымды сенімділікке қарағанда егжей-тегжейлі болады. Сондай-ақ, әдетте ақылға қонымды сенімділік тапсырмасының бөлігі ретінде орындалатын орындалмаған процедуралардың сипаттамасын қосу орынды болуы мүмкін. Алайда, мұндай процедуралардың барлығын

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

толық сипаттау мүмкін болмауы мүмкін, өйткені маманның елеулі бұрмалану қаупін түсіну және бағалау ақылға қонымды сенімділікпен тапсырмаға қарағанда аз.

Мұндай шешім қабылдау және егжей-тегжейлі деңгейді анықтау кезінде ескеру қажет факторларға мыналар жатады:

- Ұйымға тән жағдайлар (мысалы, салаға тән жағдаймен салыстырғанда ұйым қызметінің басқа сипаты).
- Орындалатын процедуралардың сипаты мен көлеміне әсер ететін осы тапсырмаға тән жағдайлар.
- Нарықтық тәжірибеге немесе қолданылатын заңнамаға негізделген есепте ұсынылатын егжей-тегжейлі деңгейге қатысты болжамды пайдаланушылардың күтулері.

A144. Шектеулі кепілдіктер туралы есепте орындалған процедураларды сипаттау кезінде процедуралардың сипаттамасы объективті болуы маңызды, бірақ ол екіұшты болатындай жалпыланбаған және ол шамадан тыс немесе асыра сілтелмеген немесе ақылға қонымды сенімділікке ие болғандығын білдірмейді. Сондай-ақ, процедуралардың сипаттамасы келісілген процедураларды қамтымауы және көп жағдайда бүкіл жұмыс жоспарының толық сипаттамасын қамтымауы маңызды.

Практик маманның қолтаңбасы (Сілтеме: 76 (m) тармағы)

A145. Практик маманның қолы юрисдикцияға байланысты фирманың атынан немесе жеке атынан немесе екі есімнен де қойылады. Кейбір юрисдикциялардағы маманның қолынан басқа, ол маманның кәсіби біліктілігін немесе маманның немесе фирманың жағдайға байланысты осы юрисдикциядағы тиісті лицензиялау органымен мақұлданғанын растау туралы есепте көрсетуі қажет болуы мүмкін.

«Мәселелерге ерекше назар аудару» және «Өзге де мәселелер» бөлімдері (Сілтеме: 77-тармақ)

A146. «Мәселелерге ерекше назар аудару» немесе «Өзге де мәселелер» тармақтарын кеңінен қолдану практик-мамандарды осындай мәселелер туралы ақпараттандырудың тиімділігін төмендетеді.

A147. «Мәселелерге ерекше назар аудару» тармағы орынды болуы мүмкін, мысалы, егер басқа критерийлер қолданылса немесе критерийлер алдыңғы кезеңдерге қарағанда басқаша қаралса, жаңартылса немесе түсіндірілсе және бұл есептілікте көрсетілген шығарындыларға айтарлықтай әсер етсе немесе есепті кезеңнің бір бөлігі ішінде жүйенің істен шығуы нәтижесінде осы уақыт ішінде шығарындыларды бағалау үшін пайдаланылды экстраполяция және бұл парниктік газдар туралы есепте анықталды.

A148. «Өзге де мәселелер» тармағы, мысалы, алдыңғы кезеңмен салыстырғанда ПГ кадастрында көрсетілмеген қызмет ауқымында елеулі өзгерістер болған жағдайда орынды болуы мүмкін.

A149. «Мәселелерге ерекше назар аудару» тармағының мазмұны қандай сұраққа баса назар аударылатыны туралы нақты сілтемені қамтиды және бұл сұрақты толығымен сипаттайтын тиісті ақпаратты парниктік газдар туралы есептен табуға болады. Ол сондай-ақ практик маманның тұжырымы бөлінген мәселеге қатысты өзгермейтінін көрсетеді. (A125 тармағын қара)

A150. «Өзге де мәселелер» тармағының мазмұны бұл мәселені ПГ туралы есепте ұсыну және ашу талап етілмейтінін анық көрсетеді. 77-тармақ «Өзге де мәселелер» тармағын пайдаланушылардың практик маманның тапсырмасын, міндеттерін немесе куәландыру туралы есепті түсінуіне қатысы бар және практик маман куәландыру туралы есепте хабарлауды қажет деп санайтын мәселелермен шектейді. (Сілтеме: A124 тармағы).

A151. Сертификаттау есебіне ұйымның ақпараттық жүйесін жетілдіру сияқты мәселелер бойынша практик маманның ұсынымдарын енгізу бұл мәселелер ПГ есебін дайындау кезінде тиісті түрде қарастырылмағанын білдіруі мүмкін. Мұндай ұсыныстар, мысалы, басшылыққа жазған хатында немесе басқаруға жауапты тұлғалармен талқылау кезінде берілуі мүмкін. Сертификаттау есебіне ұсыныстарды енгізу туралы шешім қабылдағанда, олардың сипаты болжамды пайдаланушылардың ақпараттық қажеттіліктеріне сәйкес келетіндігін және олардың парниктік газдар туралы есеп беру жөніндегі маманның қорытындысын дұрыс түсінбеуі үшін дұрыс тұжырымдалғанын ескеру қажет.

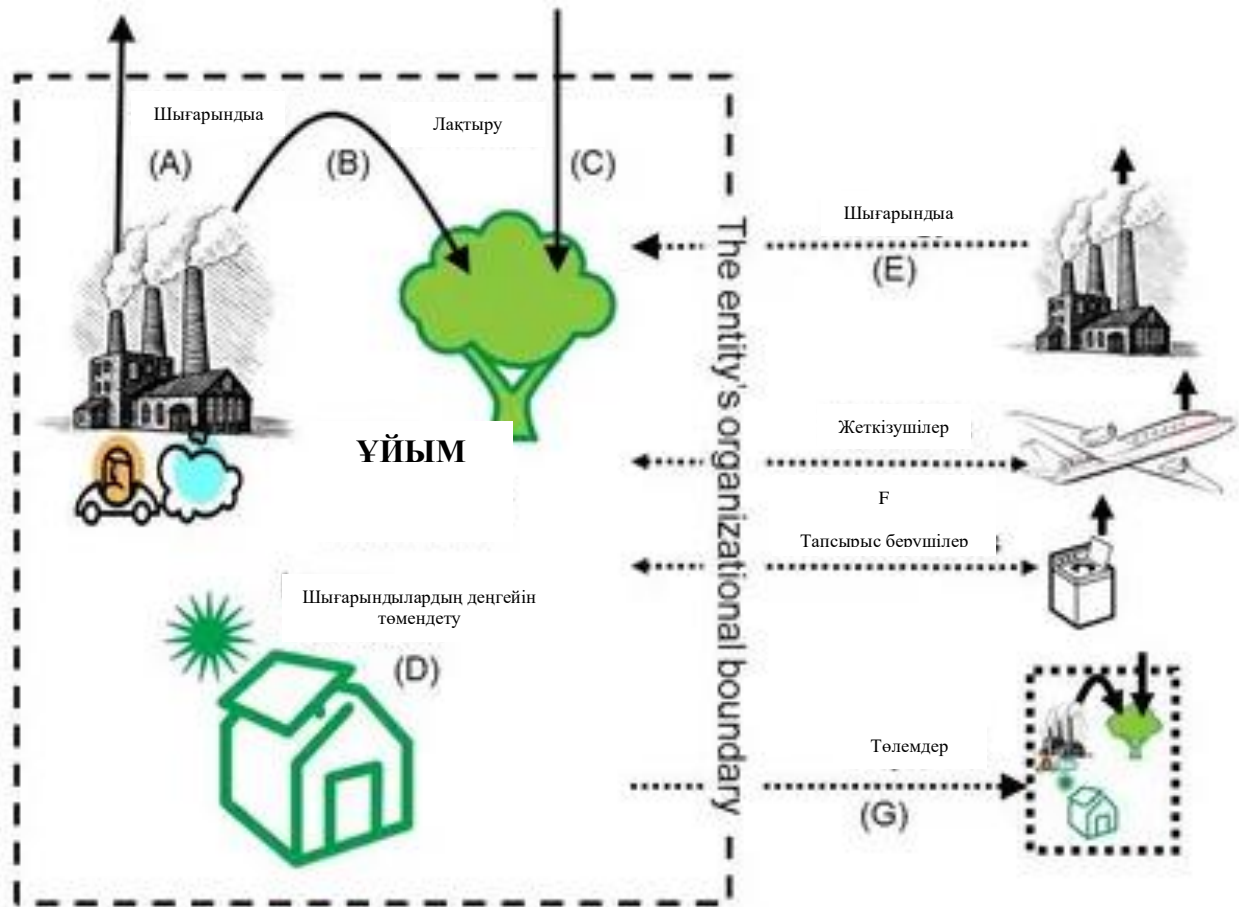
A152. «Өзге де мәселелер» тармағында маманға заңға, нормативтік актілерге немесе басқа да кәсіби стандарттарға, мысалы, ақпараттың құпиялылығына қатысты этикалық нормаларға сәйкес беруге тыйым салынған ақпарат қамтылмайды. «Өзге де мәселелер» тармағында басшылық беруге міндетті ақпаратты қамтылмайды.

ПАРНИКТІК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

1-қосымша

(Сілтеме: A8 - A14 тармақтары)

Шығарындылар, абсорбция және шығарындылар бойынша шегерімдер

- A = тікелей немесе 1-санатқа кіретін шығарындылар (Сілтеме: A8-тармағы)
- B = Абсорбция (ұйымдастырушылық шекара шегінде жүзеге асырылатын шығарындылар, бірақ атмосфераға шығарылмайтын және осы шекара аясында сіңірілетін және сақталатын шығарындылар. Абсорбция, әдетте, есепте көрсетіледі, яғни 1-санаттағы шығарындылар және абсорбция) (Сілтеме: A14-тармағы)
- C = Абсорбция (ұйым атмосферадан шығарған парниктік газдар) (Сілтеме: A14 тармағы)
- D = Шығарындыларды азайту үшін ұйым қабылдаған әрекеттер. Мұндай іс-қимылдар 1-аймақтағы (мысалы, отын үнемдейтін автомобильдерді пайдалану), 2-аймақтағы (мысалы, сатып алынатын электр энергиясының мөлшерін азайту үшін күн батареяларын орнату) немесе 3-аймақтағы (мысалы, іскерлік іссапарларды қысқарту немесе пайдалану кезінде электр энергиясын аз талап ететін өнімді сату) шығарындыларды қысқарту мүмкін. Ұйым мұндай іс-әрекеттерді ПГ шығарындылары туралы есепке түсіндірме ескертпелерде сипаттай алады, бірақ олар ПГ шығарындылары туралы есептің негізгі кестелеріндегі шығарындылардың сандық бағалауына әсер етпеді, егер есепте көрсетілген шығарындылар мұндай іс-әрекеттер болмаған кездегі деңгейден төмен болса немесе егер олар ПГ шығарындылары бойынша шегерімдер болып табылса. қолданылатын критерийлермен (Сілтеме: A11тармағы).
- E = 2-санаттағы шығарындылар (Сілтеме: A9 тармағын қара).
- F = 3-санаттағы шығарындылар (Сілтеме: A10 тармағын қара).
- G = сатып алынған өтемақы квоталарын қоса алғанда, шығарындылар бойынша шегерімдер (Сілтеме: A11 - A13 тармақтары)

ISAE

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

2-қосымша
(Сілтеме: А134 тармағы)

ПГ бойынша есептілікті растау туралы есептердің мысаллары

Мысал 1.

Жағдайларға мыналар жатады:

- Ақылға қонымды сенімділік тапсырмасы.
- Ұйымның ПГ есептілігі 3-аймақтағы шығарындыларды қамтымайды.
- Ұйымның ПГ есептілігі шығарындыларды өтеуді қамтымайды.
- ПГ туралы есеп салыстырмалы ақпаратты қамтымайды.

Төмендегі мысаллық есеп тек ұсынымдық сипатта болады және барлық жағдайларға толық толықтығын немесе қолданылуын талап етпейді.

ПАРНИКТИК ГАЗДАР (ПГ) ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫН ТӘУЕЛСІЗ РАСТАУ ТУРАЛЫ АВС ЕСЕБИ

[Тиісті адресат]

ПГ шығарындылары туралы есеп (егер бұл жалғыз бөлім болса, бұл тақырып қажет емес)

Біз АВС компаниясының 20x1 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы парниктік газдар (ПГ) шығарындылары туралы есебіне жеткілікті сенімділікпен тексеру жүргіздік, оған шығарындылар кадастры мен хх-уу беттеріндегі түсіндірме жазбалар кіреді. [Бұл тапсырманы бухгалтерлер, инженерлер және қоршаған ортаны қорғау ғалымдары кіретін көп салалы топ орындады].¹

ПГ шығарындылары туралы есепті дайындау үшін АВС ұйымының жауапкершілігі

АВС парниктік газдар туралы есептің 1-ескертпесінде сипатталғандай Қолданылатын [қолданылатын критерийлерге²] сәйкес парниктік газдар туралы есепті дайындауға жауапты. Бұл жауапкершілік жосықсыз әрекеттер немесе қателіктер салдарынан жіберілген елеулі бұрмалануларды қамтымайтын ПГ туралы есепті дайындауға қатысты ішкі бақылау жүйесін әзірлеуді, енгізуді және қолдауды қамтиды.

[ПГ шығарындылары туралы есептің 1-ескертпесінде көрсетілгендей],³ ПГ шығарындыларын сандық бағалау ғылыми білімнің толық болмауына байланысты белгісіздікке ұшырайды. шығарындылар коэффициенттері және әртүрлі газдар шығарындыларын біріктіру үшін қажетті шамалар.

Біздің тәуелсіздік және сапаны бақылау

Біз адалдық, объективтілік, Кәсіби құзыреттілік және тиісті тексеру, құпиялылық және кәсіби мінез-құлықтың іргелі принциптеріне негізделген халықаралық кәсіби бухгалтерлер этикасы кодексін (Халықаралық Тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) (IESBA кодексі) тәуелсіздік талаптарын және басқа да этикалық талаптарын сақтаймыз.

Фирма халықаралық сапаны бақылау стандартын ⁴ қолданады және сәйкесінше этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды, сондай-ақ қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтау бойынша құжатталған саясаттар мен процедураларды қамтитын сапаны бақылаудың кешенді жүйесін қолдайды.

Біздің жауапкершілік

Біздің міндетіміз - алынған дәлелдер негізінде парниктік газдар туралы есеп беру туралы пікір білдіру. Біз халықаралық аудит стандарттары және ақпараттың дұрыстығын растау жөніндегі кеңес шығарған 3410 «Парниктік газдар туралы есептілікке аудиторлық тексерулер жүргізу» (бұдан әрі - ISAE 3410) аудиторлық тексерулер жүргізу жөніндегі халықаралық стандартқа сәйкес ақылға қонымды сенімділік алу бойынша жұмыс жүргіздік. Бұл стандарт парниктік газдар туралы есепте айтарлықтай бұрмаланулар жоқ екеніне ақылға қонымды сенімділік алу үшін тапсырманы жоспарлауды және орындауды талап етеді.

ISAE 3410 сәйкес ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ету тапсырмасы парниктік газдар туралы есепте шығарындыларды сандық бағалау туралы дәлелдер мен тиісті ақпаратты алуға бағытталған процедураларды орындауды қамтиды. Таңдалған

¹ Ұсыныс, егер ол осы тапсырмаға қолданылмаса, алынып тасталуы керек (мысалы, егер тапсырма тек 2 көлемдегі шығарындылар бойынша есепті құрастыру болса және басқа сарапшылар тартылмаған болса).

² [Қолданылатын критерийлер] критерийлері www.#####.org сайтта тегін жүктеп алуға болады

³ Егер ПГ есебінің 1-ескертпесінде тән белгісіздік туралы талқылау болмаса, оны алып тастау керек.

⁴ ISQC 1, Қаржылық есептіліктің аудиті мен шолуын жүзеге асыратын фирмалар үшін сапаны бақылау, сондай-ақ кепілдіктер мен байланысты қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар

ПАРНИКТІК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

процедуралардың сипаты, мерзімі және көлемі практик маманның пікіріне, соның ішінде парниктік газдар туралы есепте алаяқтық немесе қателік салдарынан болатын елеулі бұрмаланулардың тәуекелдерін бағалауға байланысты. Осы тәуекелдерді бағалау кезінде біз ABC компаниясының парниктік газдар туралы есепті дайындауына қатысты ішкі бақылау жүйесін қарастырдық. Ақылға қонымды сенімділік тапсырмасы да мыналарды қамтиды::

- ПГ туралы есепті дайындау үшін негіз ретінде ПГ туралы есепке 1-ескертпеде түсіндірілгендей, ABC компаниясының [Қолданылатын критерийлерді] пайдалануының осы жағдайларындағы орындылығын бағалау;
- Пайдаланылған сандық бағалау әдістері мен есеп беру принциптерінің орындылығын, сондай-ақ ABC компаниясы жасаған бағалаулардың дұрыстығын бағалау; және
- ПГ туралы есептің жалпы көрінісін бағалау.

Біз алған дәлелдер біздің пікірімізге негіз болу үшін жеткілікті және тиісті деп санаймыз.

Пікір

Біздің ойымызша, 20X1 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін ПГ есебі ПГ есебінің 1-ескертпесінде сипатталғандай қолданылатын [Қолданылатын критерийлерге] сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалған.

Өзге де нормативтік-құқықтық талаптарды орындау туралы есеп (кейбір тапсырмалар үшін ғана қолданылады)

[Кепілдік туралы есептің осы бөлімінің нысаны мен мазмұны есептілікті дайындау бойынша практик маманның басқа міндеттерінің сипатына байланысты өзгереді].

[Практик маманның қолы]

[Сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма бойынша есеп беру күні]

[Практик маманның мекенжайы]

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Мысал 2.

Жағдайларға мыналар жатады:

- Кепілдігі шектеулі тапсырма.
- Ұйымның ПГ есептілігі 3-аймақтағы шығарындыларын қамтымайды.
- Ұйымның ПГ есептілігі шығарындыларды өтеуді қамтымайды.
- ПГ бойынша есептілік салыстырмалы ақпаратты қамтымайды.

Төмендегі мысаллық есеп тек ұсынымдық сипатта болады және барлық жағдайларға толық толықтығын немесе қолданылуын талап етпейді.

ПАРНИКТИК ГАЗДАР (ПГ) ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫН ТӘУЕЛСІЗ РАСТАУ ТУРАЛЫ АВС ЕСЕБІ

[Тиісті адресат]

ПГ шығарындылары туралы есеп (егер бұл жалғыз бөлім болса, бұл тақырып қажет емес)

Біз АВС компаниясының 20x1 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы парниктік газдар шығарындылары (ПГ) туралы есебіне шектеулі кепілдік бердік, оған шығарындылар кадастры [және хх-уу беттеріндегі түсіндірме жазбалар] кіреді. [Бұл тапсырманы бухгалтерлер, инженерлер және қоршаған ортаны қорғау ғалымдары кіретін көпсалалы топ орындады].⁵

ПГ шығарындылары туралы есепті дайындау үшін АВС ұйымының жауапкершілігі

АВС парниктік газдар шығарындылары туралы есептің 1-ескертпесінде сипатталғандай қолданылатын [Қолданылатын критерийлер⁶] бойынша парниктік газдар шығарындылары туралы есепті дайындауға жауапты. Бұл жауапкершілік алаяқтық немесе қателік салдарынан жіберілген елеулі бұрмалауларды қамтымайтын есепке қатысты ішкі бақылау жүйесін әзірлеуді, енгізуді және қолдауды қамтиды.

[ПГ шығарындылары туралы есептің 1-ескертпесінде көрсетілгендей]⁷, ПГ шығарындыларын сандық бағалау ғылыми білімнің толық болмауына байланысты белгісіздікпен байланысты. Шығарындылар коэффициенттерін және әртүрлі газдар шығарындыларын біріктіру үшін қажетті шамаларды анықтау үшін қолданылатын ғылыми білім.

Біздің тәуелсіздік және сапаны бақылау

Біз тәуелсіздік талаптарын және бухгалтерлерге арналған этикалық стандарттар жөніндегі халықаралық кеңес шығарған кәсіби бухгалтерлер этикасы кодексінің басқа да этикалық талаптарын сақтаймыз, ол адалдық, объективтілік құзыреттілік және тиісті тексеру, құпиялылық және кәсіби мінез-құлықтың негізгі принциптеріне негізделген.

Фирма халықаралық сапаны бақылау стандартын 1⁸ қолданады және сәйкесінше этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты құжатталған саясаттар мен процедураларды қамтитын сапаны бақылаудың кешенді жүйесін қолдайды.

Біздің жауапкершілік

Біздің міндетіміз - біз орындаған процедуралар мен алынған дәлелдер негізінде ПГ есебіне қатысты шектеулі сенімділік туралы қорытынды шығару және Біз алған дәлелдер. Біз халықаралық аудит стандарттары және ақпараттың дұрыстығын растау жөніндегі кеңес шығарған 3410 «Парниктік газдар туралы есептілікке аудиторлық тексерулер жүргізу» («ISAE 3410») аудиторлық тексерулер жүргізу жөніндегі халықаралық стандартқа сәйкес шектеулі сенімділік беру жөніндегі жұмысымызды жүргіздік. Бұл стандарт ПГ туралы есепте айтарлықтай бұрмаланулар жоқ екеніне шектеулі сенімділік алу үшін осы тапсырманы жоспарлауды және орындауды талап етеді.

ISAE 3410 сәйкес жүргізілетін сенімділігі шектеулі тапсырма АВС компаниясының ПГ туралы есепті дайындау үшін негіз ретінде [қолданылатын критерийлерді] пайдалануының осы жағдайларындағы орындылығын бағалауды, алаяқтық немесе қателік салдарынан ПГ туралы есепті Елеулі бұрмалау тәуекелдерін бағалауды және осы жағдайларда қажетті бағаланған тәуекелдерге ден қоюды, сондай-ақ жалпы бағалауды қамтиды. ПГ туралы есепті ұсыну. Шектеулі сенімділік тапсырмасы ішкі бақылау жүйесін түсінуді қоса алғанда, тәуекелдерді бағалау процедуралары бөлігінде де, бағаланған тәуекелдерге жауап ретінде орындалатын процедуралар мен әрекеттер бөлігінде де ақылға қонымды сенімділік тапсырмасына қарағанда айтарлықтай аз.

⁵ Ұсыныс, егер ол осы тапсырмаға қолданылмаса, алынып тасталуы керек (мысалы, егер тапсырма тек 2 көлемдегі шығарындылар бойынша есепті құрастыру болса және басқа сарапшылар тартылмаған болса).

⁶ [Қолданылатын критерийлер] критерийлері www.#####.org сайтта тегін жүктеп алуға болады

⁷ Егер ПГ есебінің 1-ескертпесінде тән белгісіздік туралы талқылау болмаса, оны алып тастау керек.

⁸ ISQC 1, Қаржылық есептіліктің аудиті мен шолуын жүзеге асыратын фирмалар үшін сапаны бақылау, сондай-ақ кепілдіктер мен байланысты қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар

ПАРНИКТИК ГАЗДАР ШЫҒАРЫНДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРГЕ ҚАТЫСТЫ КЕПІЛДІКТЕР БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Біз орындаған процедуралар біздің кәсіби пікірімізге негізделді және сауалнамалар жүргізуді, аналитикалық процедураларды зерттеуді, бухгалтерлік есеп принциптерінің орындылығын бағалауды және басшылық жасаған маңызды бағалауды және оларды негізгі есеп деректерімен келісуді немесе салыстыруды қамтыды.

[Практик маман орындалған процедуралардың сипаты мен көлемінің қысқаша сипаттамасын қамтуы мүмкін, бұл маманның пікірінше, пайдаланушылардың маманның қорытындысы үшін негіздерді түсінуіне әсер етуі мүмкін Қосымша ақпарат береді.⁹ Қорытынды келесі бөлім нұсқаулық ретінде берілген және процедуралардың мысалдары пайдаланушылардың орындалған жұмысты түсінуіне әсер етуі мүмкін процедуралардың түрі мен көлемінің толық тізімі болуға арналмаған]¹⁰.

Тапсырманы орындау жағдайларын ескере отырып, жоғарыда аталған процедураларды орындау кезінде біз:

- Шығарындылар мен есептіліктің сандық көрсеткіштеріне қатысты ABC-ның бақылау ортасы мен ақпараттық жүйелері туралы түсінік алу мақсатында сауалнамалар жүргізді, бірақ нақты бақылау іс-шараларының дизайнын бағаламады, олардың орындалуы туралы дәлелдер алмады және олардың операциялық тиімділігін тексермеді.
- Бағалауды әзірлеу үшін ABC әдістемелері қаншалықты барабар және дәйекті түрде қолданылатынын бағалау. Дегенмен, біздің процедураларымыз бағалауға негізделген деректерді тексеруді немесе ABC бағалауларын бағалауға болатын жеке бағалауды әзірлеуді қамтымады.
- Біз үш нысанды араладық [шығарындылар көздерінің толықтығын, деректерді жинау әдістерін, бастапқы деректерді және объектілерге қатысты тиісті болжамдарды бағалау үшін]. Тексеру үшін таңдалған объектілер шығарындылардың жалпы көлеміне, шығарындылар көздеріне және алдыңғы кезеңдерде таңдалған объектілерге қатысты олардың шығарындылары негізінде таңдалды. Біздің процедуралар [объектілер бойынша деректерді жинау және жинақтау үшін пайдаланылатын ақпараттық жүйелерді немесе сол объектілердегі бақылау құралдарын тексеруді қамтыды/қамтымады]¹¹.

Сенімділігі шектеулі тапсырма аясында орындалатын процедуралар табиғаты мен көлемі бойынша тапсырма шеңберінде орындалатын процедуралардан ақылға қонымды сенімділікпен ерекшеленеді және аз ауқымды. Демек, сенімділігі шектеулі тапсырманы орындау барысында алынған сенімділік деңгейі, егер Біз тапсырманы жеткілікті сенімділікпен орындасақ, алынатын сенімділік деңгейінен едәуір төмен. Тиісінше, біз ABC компаниясының ПГ есебі ПГ есебіне 1-ескертпеде сипатталғандай қолданылатын [Қолданылатын критерийлерге] сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалғаны туралы негізделген пікір білдірмейміз.

Шектеулі сенімділік туралы қорытынды

Біз жүргізген процедуралар мен алынған дәлелдерге сүйене отырып, біз ABC компаниясының 20x1 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы ПГ есебі барлық маңызды аспектілерде [қолданылатын критерийлерге] сәйкес дайындалмады деп санауға мүмкіндік беретін есепке 1-ескертпеде сипатталғандай ПГ туралы ештеңе таппадық.

Өзге де нормативтік-құқықтық талаптарды орындау туралы есеп (кейбір тапсырмалар үшін ғана қолданылады)

Біздің ойымызша, 20X1 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жыл үшін ПГ есебі ПГ есебінің 1-ескертпесінде сипатталғандай қолданылатын [Қолданылатын критерийлерге] сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалған.

[Практик маманның қолы]

[Сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма бойынша есеп беру күні]

[Практик маманның мекенжайы]

⁹ Процедуралар қысқаша сипатталуы керек, бірақ олар екіұшты немесе асыра сілтелген немесе әшекейленген түрде сипатталатындай немесе ақылға қонымды сенімділікке ие болғандығын білдірмейді. бұл ақылға қонымды сенімділікке ие болды. Процедуралардың сипаттамасы келісілген процедуралар орындалған сияқты көрінбеуі және көп жағдайда бүкіл жұмыс жоспарын егжей-тегжейлі көрсетпеуі маңызды.

¹⁰ Қорытынды есепте бұл түсіндірме тармақ жойылады.

¹¹ Егер практик маман осы тапсырма жағдайында орындалған процедуралар туралы кеңейтілген ақпарат қажет емес деген қорытындыға келсе, бұл бөлімді алып тастау керек.

**СЕНІМДІЛІГІН РАСТАУҒА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР БОЙЫНША
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТАНДАРТ 3420**

**БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТИСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ
АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТІ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР**

(2013 жылдың 31 наурызында немесе одан кейін берілген растау туралы есептер үшін күшіне енеді)

МАЗМҰНЫ

	Тармақ
Кіріспе	
ISAE-ның қолданылу аясы	1-8
Күшіне енген күні	9
Мақсаты	10
Анықтамалар	11
Талаптар	
ISAE 3000 (Қайта қаралған)	12
Тапсырманы қабылдау	13
Тапсырманы жоспарлау және орындау	14-27
Жазбаша өтініштер	28
Пікір қалыптастыру	29-30
Аудиторлық пікір нысаны	31-34
Сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма бойынша қорытынды дайындау	35
Қолдану жөніндегі нұсқаулық және өзге де түсіндірме материалдар	
Осы ISAE-ның қолданылу аясы	A1
Бағалы қағаздар проспектіне кіретін қаржылық ақпарат нысанының мақсаты	A2-A3
Қаржылық ақпараттың нысанын құрастыру	A4-A5
Ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырманың сипаты	A6
Анықтамалар	A7-A9
Тапсырманы қабылдау	A10-A12
Тапсырманы жоспарлау және орындау	A13-A44
Жазбаша өтініштер	A45
Пікір қалыптастыру	A46-A50
Сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма бойынша қорытынды дайындау	A51-A57
Қосымша. Өзгертілмеген пікірі бар практик маманның есебі	

«Бағалы қағаздар проспектісіне енгізілетін қаржылық ақпарат нысанының компиляциясына қатысты сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмалар» 3420 сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмалардың халықаралық стандарты (ISAE) Сапаны бақылаудың, аудиттің, шолып тексерудің, сенімділікті қамтамасыз ететін өзге де тапсырмалардың және ілеспе қызметтер көрсету жөніндегі тапсырмалардың халықаралық стандарттар жинағына алғы сөзбен бірге қаралуы тиіс.

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТІСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТІ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР

Кіріспе

ISAE-ның қолданылу аясы

1. Ақпараттың сенімділігін растауға арналған тапсырмалар бойынша осы халықаралық стандарт (ISAE) эмиссия проспектісіне енгізілетін шартты қаржылық ақпаратты жауапты тараптың дайындауы туралы есеп жасау үшін практик маман¹ орындайтын ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ету жөніндегі² тапсырмаларға арналған. ISAE келесі жағдайларда қолданылады:
  - Мұндай есептілік бағалы қағаздар туралы заңнамаға немесе эмиссия проспектісі шығарылуы тиіс юрисдикциядағы қор биржасының ережелеріне («тиісті заңнама немесе ережелер») сәйкес талап етіледі; немесе
  - Мұндай есеп беру осы юрисдикцияда жалпы қабылданған тәжірибе болып табылады. (Сілтеме: A1 тармағы)

Практик маманның жауапкершілік сипаты

2. ISAE деректеріне сәйкес тапсырманы орындау кезінде практик маман ұйым үшін шартты қаржылық ақпаратты дайындауға жауапты болмайды; бұл жауапкершілік жауапты тарапқа жүктеледі. Маманның жалғыз міндеті-шартты қаржылық ақпаратты қолданыстағы критерийлерге сәйкес жауапты тарап барлық маңызды аспектілерде дайындаған-дайындамағаны туралы есеп жасау.
3. Осы ISAE сақтандыруға байланысты емес тапсырмалар қаралмайды, онда практик маманды ұйым өткен кезеңдердегі қаржылық есептілігін дайындау үшін тартады.

Бағалы қағаздар проспектіне енгізілетін қаржылық ақпарат нысанының мақсаты

4. Проспектіге енгізілген шартты қаржылық ақпараттың мақсаты тек маңызды оқиғаның немесе операцияның ұйымның түзетілмеген қаржылық ақпаратына әсерін көрсету болып табылады, мысалы, бұл оқиға немесе операция мысал мақсатында тандалған ертерек күні болған сияқты. Бұған алдыңғы нысандағы түзетілмеген қаржылық ақпаратқа қолдану арқылы қол жеткізіледі. Алдыңғы нысан - қаржылық ақпарат компанияның нақты қаржылық жағдайын, қызметінің нәтижелерін немесе ақша қаражаттарының қозғалысын көрсетпейді. (Сілтеме: A2 - A3 тармақтары)

Қаржылық ақпарат нысанының жинағы

5. Шартты қаржылық ақпаратты дайындау маңызды оқиғаның немесе операцияның компанияның түзетілмеген қаржылық ақпаратына әсерін көрсететін қаржылық ақпаратты жинауды, жіктеуді, жалпылауды және жауапты тараптың ұсынуын қамтиды, бұл оқиға немесе операция тандалған күні болған сияқты. Бұл процесс келесі кезеңдерді қамтиды:
  - Шартты қаржылық ақпаратты дайындауда қолданылатын түзетілмеген қаржылық ақпараттың көзін анықтау және осы көзден түзетілмеген қаржылық ақпаратты алу; (A4 - A5 тармағын қара)
  - Шартты қаржылық ақпарат ұсынылатын мақсаттар үшін түзетілмеген қаржылық ақпаратқа шартты түзетулер енгізу; және
  - Алынған шартты қаржылық ақпаратты ілеспе жария етумен ұсыну.

Ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырманың сипаты

6. Шартты қаржылық ақпаратты дайындау туралы есепті жасау үшін ақылға қонымды сенімділік беру жөніндегі тапсырма шартты қаржылық ақпаратты дайындау кезінде жауапты тарап пайдаланған қолданылатын критерийлер оқиғаға немесе мәмілеге, оқиғаға немесе мәмілеге тікелей байланысты елеулі салдарларды ұсыну үшін ақылға қонымды негізді қамтамасыз ететінін бағалау үшін осы ISAE-да көрсетілген процедураларды орындауды және шартты қаржылық ақпаратты дайындау шартты қаржылық ақпаратқа тиісті түзетулердің орынды екендігіне жеткілікті тиісті дәлелдер алу. (Сілтеме: A6 тармағы)
  - Бұл критерийлер алдыңғы нысандағы тиісті түзетулерде тиісінше көрсетілген; және
  - Шартты қаржылық ақпараттың қорытынды бағанасы (11 (с) тармағын қара) осы түзетулердің түзетілмеген қаржылық ақпаратқа дұрыс қолданылуын көрсетеді.

Сонымен қатар, бағалау шартты қаржылық ақпараттың жалпы ұсынылуын бағалауды қамтиды. Алайда, бұл тапсырма маманнан шартты қаржылық ақпаратты дайындау кезінде пайдаланылған тарихи қаржылық ақпарат бойынша есептерді немесе қорытындыларды жаңартуды немесе қайта жариялауды, сондай-ақ шартты қаржылық ақпаратты дайындау кезінде пайдаланылған қаржылық ақпаратқа аудит немесе шолу жүргізуді талап етпейді.

¹ ISAE 3000 (Қайта қаралған), Өткен кезеңдегі аудиттен және қаржылық ақпаратты шолудан ерекшеленетін сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмалар, 12(r) тармағы.

² ISAE 3000 (Қайта қаралған), 12(v) тармақ.

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТИСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТІ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР

ISAE 3000 (Қайта қаралған), басқа да кәсіби стандарттармен және басқа да талаптармен өзара байланыс

7. Эмиссия проспектісінде қамтылған қаржылық ақпарат шартты қаржылық ақпарат түрінде жасалғанына сенімділік беру жөніндегі тапсырманы орындау кезінде маман ISAE 3000 (Қайта қаралған) және осы ISAE талаптарын сақтауы тиіс. Бұл ISAE 3000 (Қайта қаралған) толықтырады, бірақ алмастырмайды және ISAE 3000 (Қайта қаралған) шартты қаржылық ақпаратты жинақтау туралы есеп эмиссия проспектісіне енгізілгеніне ақылға қонымды сенімділік беру жөніндегі тапсырманы орындау кезінде қалай қолдану керектігін түсіндіреді.
8. ISAE 3000 (Қайта қаралған) сәйкестігі, басқалармен қатар, *Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда)* (IESBA кодексі) сенімділік тапсырмаларына қатысты ережелерін немесе заңдарда немесе ережелерде белгіленген басқа кәсіби талаптарды немесе талаптарды сақтауды талап етеді.³ Сондай-ақ, өзара әрекеттесу серіктесі ISQC 1⁴ немесе ISQC 1 кем түспейтін басқа кәсіби, заңнамалық немесе нормативтік талаптарды қолданатын фирманың мүшесі болуы қажет.

Күшіне енген күні

9. Осы ISAE 2013 жылдың 31 наурызында немесе одан кейін шығарылған растау есептері үшін күшіне енеді.

Мақсаты

10. Практик маманның алдында келесі мақсаттар тұрады:
  - (a) Қолданылатын критерийлер негізінде жауапты тарап барлық елеулі қатынастарда қаржылық ақпарат нысанының жинағын орындағаны туралы ақылға қонымды сенімділікті алу;
  - (b) Практик маманның жұмыс нәтижелеріне сәйкес қорытынды беру.

Анықтамалар

11. Осы ISAE мақсаттары үшін келесі терминдер төменде көрсетілген мағыналарға ие:
  - (a) Қолданылатын критерийлер - Қаржылық ақпараттың нысанын құрастыру кезінде жауапты тарап пайдаланатын критерийлер. Критерийлерді стандарттарды, заңдарды немесе нормативтік актілерді әзірлейтін және бекітетін уәкілетті немесе танылған ұйым белгілеуі мүмкін. Егер белгіленген критерийлер болмаса, оларды жауапты тарап әзірлейді (Сілтеме: A7- A9 тармақтар)
  - (b) Сырт көріністі құруға арналған түзетулер – Түзетілмеген қаржылық ақпаратқа қатысты сырт көріністі жасауға арналған түзетулер мыналарды қамтиды:
    - (i) Маңызды оқиғаның немесе операцияның («оқиға» немесе «операция») әсерін көрсету үшін түзетілмеген қаржылық ақпаратты оқиға немесе операция ұсыну үшін таңдалған ертерек күні болғандай қайта есептеу; және
    - (ii) Есепті кәсіпорынның («кәсіпорын») қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне және оның осы жүйе шеңберіндегі есеп саясатына сәйкес шартты қаржылық ақпаратты ұсыну үшін қажетті түзетілмеген қаржылық ақпаратты түзету.

Алдыңғы нысан – түзетулерге сатып алынған немесе сатып алынуы тиіс компанияның («сатып алынатын») немесе алдын ала нысанды дайындау кезінде осындай ақпарат («сатып алынатын немесе сатылатын қаржылық ақпарат») пайдаланылатын дәрежеде сатылған немесе сатылуы тиіс компанияның («сатылатын») тиісті қаржылық ақпараты жатады.

  - (c) *Қаржылық ақпараттың салдыңғы нысаны* – Оқиғаның немесе операцияның түзетілмеген қаржылық ақпаратқа әсерін суреттейтін түзетулермен бірге ұсынылған қаржылық ақпарат, бұл оқиға немесе операция мысаллық мақсаттар үшін таңдалған ертерек күні болған сияқты. Осы ISAE -да шартты қаржылық ақпарат (a) түзетілмеген қаржылық ақпараттан; (b) шартты түзетулерден; және (c) шартты қаржылық ақпараттың қорытынды бағанынан тұратын бағандар түрінде ұсынылады деп болжанады
  - (d) Проспект - Оның негізінде үшінші тұлға инвестициялық шешім қабылдауы тиіс ұйымның бағалы қағаздарына қатысты заңнамалық немесе нормативтік талаптарға сәйкес шығарылған құжат.
  - (e) Жарияланған қаржылық ақпарат - Ұйымның немесе сатып алынатын немесе иеліктен шығарылатын кәсіпорынның жалпыға қолжетімді қаржылық ақпараты.
  - (f) Түзетілмеген қаржылық ақпарат - Жауапты тарап алдын ала нысанды жасау үшін түзетулер қолданатын ұйымның қаржылық ақпараты (A4-A5 тармағын қара).

³ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 3 (a), 20 және 34-тармақтар.

⁴ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 3(b) және 31 (a) тармақтар. Сапаны бақылау жөніндегі халықаралық стандарт (ISQC) 1 *Қаржылық есептілікті тексеретін және шолатын фирмалар үшін сапаны бақылау, сондай-ақ кепілдіктер мен ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар.*

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТІСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТІ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР

Талаптар

ISAE 3000 (Қайта қаралған)

12. Практик маман берілген ISAE және ISAE 3000 (Қайта қаралған) талаптарын орындамаса, берілген ISAE сәйкестігін ұсынбауы керек.

Тапсырманы қабылдау

13. Алдын ала жасалған -эмиссия проспектісіне енгізілген қаржылық ақпарат қолданыстағы критерийлерге сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалғаны туралы есепті дайындауға келіспес бұрын, практик маман:
- (a) Тапсырманы орындайтын тұлғалардың тиісті құзыреті мен қабілеттеріне ие екендігіне көз жеткізу; (Сілтеме: A10 тармағы);
  - (b) Тапсырманы орындау жағдайлары туралы алдын-ала білімге және жауапты тараппен талқылауға сүйене отырып, маман қолдануды көздейтін критерийлер орынды екенін және алдын ала жасалған қаржылық ақпарат ол үшін жасалған мақсаттар үшін жаңылыстыруы екіталай екенін анықтау;
  - (c) Практик маман осы ISAE-да көрсетілген процедураларды орындау негізінде талап етілетін қорытындыны білдіре алатынын анықтау үшін, егер бар болса, тиісті заңмен немесе нормативтік актімен талап етілетін қорытындының тұжырымын бағалау; (Сілтеме: A54 - A56 тармақтар)
  - (d) Егер түзетілмеген қаржылық ақпарат және сатып алынған немесе шығарылған кез келген қаржылық ақпарат алынған дереккөздер аудитке немесе тексеруге ұшыраса және олар бойынша аудит нәтижелері бойынша өзгертілген аудиторлық пікір немесе қорытынды білдірілсе немесе есепте маңызды аспектілерді бөліп көрсетуге арналған тармақ болса, тиісті заңның немесе нормативтік актінің пайдалануға немесе сілтеме жасауға рұқсат беретіндігін қарастыру практик маманның есебінде өзгертілген аудиторлық пікірге немесе тексеру нәтижелері бойынша қорытындыға немесе тармақты қамтитын есепке, осы көздерге қатысты маңызды аспектілерді бөлуге арналған;
  - (e) Егер ұйымның тарихи қаржылық ақпараты ешқашан тексерілмеген немесе тексерілмеген болса, маман осы тапсырманы орындау үшін ұйым және оның Бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік тәжірибесі туралы жеткілікті түсінік ала алатынын анықтау қажет; (Сілтеме: A31-тармағы)
  - (f) Егер оқиға немесе мәміле сатып алумен байланысты болса және сатып алынатын компанияның тарихи қаржылық ақпараты ешқашан тексерілмесе немесе тексерілмесе, маман сатып алынатын компания туралы және оның Бухгалтерлік есеп пен қаржылық есеп беру тәжірибесі туралы тапсырманы орындау үшін жеткілікті түсінік ала алатынын анықтау қажет; және
  - (g) Жауапты тараптан өзінің міндеттерін мойындайтын және түсінетін нәрсеге келісім алу:
    - (i) Егер олар жалпыға қол жетімді болмаса, болжамды пайдаланушылар үшін қолданылатын критерийлердің барабар ашылуы және сипаттамасы;
    - (ii) Қолданылатын критерийлер негізінде шартты-көрсеткіштік қаржылық ақпаратты дайындау; және
    - (iii) Пайдаланушыларға мыналарды ұсыну:
      - a. Барлық ақпаратқа қол жеткізу (егер бұл тапсырманың мақсаттары үшін қажет болса, бизнесті біріктіру кезінде сатып алынатын тараптан (тараптардан) алынған ақпаратты қоса алғанда), мысалы, жазбалар, құжаттама және алдын ала жасалған нысанның бар-жоғын бағалауға қатысты басқа материалдар-қаржылық ақпарат қолданыстағы критерийлерге сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалған;
      - b. Практик маман тапсырманың мақсаттары үшін жауапты тараптан сұрай алатын қосымша ақпарат;
      - c. Практик маман алдын ала жасалған қаржылық ақпараттың барлық маңызды аспектілерде, қолданыстағы критерийлерге сәйкес дайындалғанын бағалау үшін қажетті дәлелдемелерді алу қажет деп санайтын компаниядағы тұлғаларға және компанияның кеңесшілеріне қол жеткізу; және
      - d. Жұмыс мақсаттары үшін қажет болған кезде бизнесті біріктіру кезінде сатып алынатын ұйымдағы (ұйымдардағы) тиісті тұлғаларға қол жеткізу. (Сілтеме: A11-A12 тармақтары)

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТИСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТІ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР

Тапсырманы жоспарлау және орындау

Қолданылатын критерийлердің жарамдылығын анықтау

14. Практик маман қолданыстағы критерийлердің ISAE 3000 (Қайта қаралған)⁵ талаптарына сәйкес келетіндігін анықтауы керек, атап айтқанда, олардың кем дегенде мыналарды қамтитынын анықтауы керек:
  - (a) Түзетілмеген қаржылық ақпарат тиісті көзден алынған; (Сілтеме: A4 - A5, A27 тармақтар)
  - (b) Шартты қаржылық ақпаратты түзету:
    - (i) Оқиғаға немесе операцияға тікелей байланысты (Сілтеме: A13 тармағы)
    - (ii) Іс жүзінде негізделген; және (Сілтеме: A14 тармағы)
    - (iii) Ұйымның қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне және оның осы жүйе шеңберіндегі есеп саясатына сәйкес келеді; және (сілтеме: A15-A16 тармақтары)
  - (c) Болжалды пайдаланушыларға берілетін ақпаратты түсінуге мүмкіндік беретін ақпаратты тиісті түрде ұсыну және ашу. (Сілтеме: A2-A3, A42 тармақтары)
15. Сонымен қатар, практик маман критерийлердің қаншалықты қолданылатынын бағалауы керек:
  - (a) Тиісті заңдарға немесе нормативтік актілерге сәйкес келеді немесе қайшы келмейді; және;
  - (b) Қаржылық ақпараттың жаңылыстыруы екі ұшты.

Маңыздылығы

16. Тапсырманы жоспарлау және орындау кезінде практик маман қаржылық ақпарат нысанының компиляциясы қолданылатын критерийлер негізінде барлық елеулі қатынастарда орындалғанын бағалау үшін маңыздылығын ескеруі керек (Сілтеме: A17-A18 тармақтары)

Жауапты тараптың алдын-ала қаржылық ақпаратты және өзара әрекеттесудің басқа шарттарын қалай жинағаны туралы түсінік алу

17. Практик маман (A19 тармағын қара):
  - (a) Қаржылық ақпарат нысанына қатысты жинақ жүргізілетін оқиғалар немесе операциялар;
  - (b) Жауапты тарап қаржылық ақпарат нысанын жинауды қалай орындағаны туралы (Сілтеме: A20 - A21 тармақтар)
  - (c) Мыналарды
    - (i) Олардың операцияларын,
    - (ii) Олардың активтері мен міндеттемелерін,
    - (iii) Олардың құрылымы және қаржыландыру шарттарын қоса алғанда ұйымның, сондай-ақ сатып алынатын немесе иеліктен шығарылатын кәсіпорынның сипатын (Сілтеме: A22 - A23 тармақтар)
  - (d) Ұйымға, сондай-ақ сатып алынатын немесе иеліктен шығарылатын кәсіпорынға қатысты тиісті салалық, заңдық, нормативтік және өзге де сыртқы факторлар (Сілтеме: A24 - A26-тармақтар)
  - (e) Есепке алу саясатын таңдау мен қолдануды қоса алғанда, ұйымның, сондай-ақ сатып алынатын немесе иеліктен шығарылатын кәсіпорынның қаржылық есептілігін дайындау, бухгалтерлік есепті жүргізу және қаржылық есептілікті дайындау практикасы туралы түсінік алу тиіс.

Түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөздің орындылығы туралы дәлелдер алу

18. Практик жауапты тараптың түзетілмеген қаржылық ақпаратты тиісті көзден алғанын анықтауы керек. (Сілтеме: A27-A28 тармақтары).
19. Егер түзетілген қаржылық ақпарат алынған дереккөз бойынша аудиторлық немесе шолу қорытындысы болмаса, практик маман дереккөздің дұрыс екеніне көз жеткізу үшін процедураларды орындауы керек. (Сілтеме: A29-A31 тармақтары).
20. Практик маман жауапты тараптың түзетілмеген қаржылық ақпаратты көзден тиісті түрде алғанын анықтауы керек.

⁵ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 42(b) (ii) және A45-тармақтар.

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТИСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТІ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР

Алдыңғы нысанды құрастыру үшін түзетулердің тиісті сипатына қатысты дәлелдемелер алу

21. Шартты түзетулердің орындылығын бағалау кезінде практик маман жауапты тарап оқиғаның немесе операцияның мысал күніне немесе кезеңіне әсерін көрсету үшін қажетті шартты түзетулерді анықтағанын анықтауы керек. (Сілтеме: A32 тармағы)
22. Шартты түзетулердің қолданылатын критерийлерге сәйкестігін анықтаған кезде практик маман мыналардың бар-жоғын анықтауы керек:
  - (a) Оқиғаға немесе мәмілеге тікелей байланысты; (Сілтеме: A13 тармақ)
  - (b) Іс жүзінде негізделген. Егер сатып алынатын немесе сатылатын компанияның қаржылық ақпараты шартты түзетулерге енгізілсе және қаржылық ақпарат алынған дереккөз туралы аудиторлық немесе шолу есебі болмаса, практик маман қаржылық ақпараттың нақты расталғанына көз жеткізу үшін процедураларды орындауы керек; және (Сілтеме: A14, A33-A38 тармағын қара);
  - (c) Ұйымның қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне және оның осы жүйедегі есеп саясатына сәйкес келеді. (Сілтеме: A15 - A16 тармақтары)

Өзгертілген аудиторлық қорытынды немесе шолу түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөзге немесе сатып алынған немесе иеліктен шығарылған қаржылық ақпарат алынған дереккөзге қатысты мәнге қатысты тармақты шығарды

23. Түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөзге немесе сатып алынған немесе сатылған қаржылық ақпарат алынған дереккөзге қатысты өзгертілген аудиторлық пікір немесе шолу қорытындысы білдірілуі мүмкін, сондай-ақ мәселенің маңыздылығын көрсететін тармақты қамтитын есеп шығарылуы мүмкін. Мұндай жағдайларда практик маман тиісті заңның немесе нормативтік актінің мұндай көзді пайдалануға тыйым салатынын бағалауы керек:
  - (a) Алдын ала жасалған қаржылық ақпараттың қолданыстағы критерийлерге сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалғанына ықтимал әсер ету; (Сілтеме: A39-тармағы)
  - (b) Әрі қарай қандай әрекеттер жасау керек; және (Сілтеме: A40 тармағы)
  - (c) Практик маман тапсырмасының шарттарына сәйкес есеп беру қабілетіне, соның ішінде практик маманның есебіне әсер ету қабілетіне қандай да бір әсер бар ма.

Түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған тиісті емес көз немесе алдын ала нысанды жасау үшін тиісті түзетулер

24. Егер орындалған процедуралар негізінде практик маман жауапты тарап:
  - (a) Түзетілмеген қаржылық ақпаратты алу үшін дұрыс емес дереккөзді қолданғанын;
  - (b) Нысанды құрастыру үшін қажетті түзетуді өткізіп алды, қолданылатын критерийлерге сәйкес келмейтін алдын ала нысанды жасау үшін түзетуді қолданды немесе алдын ала нысанды жасау үшін түзетуді тиісінше қолданбағанын анықтаса,

практик маман бұл мәселені жауапты тараппен талқылауы керек. Егер практик жауапты тараппен мәселені қалай шешуге болатындығы туралы келіссөздер жүргізе алмаса, онда олар одан әрі қандай шаралар қабылдау керектігін қарастыруы керек. (сілтеме: A40 тармағы).

Қаржылық ақпарат нысаны шеңберінде есеп айырысуларға қатысты дәлелдемелер алу

25. Практик маман қаржылық ақпараттың нысанындағы есептеулер математикалық тұрғыдан дәл екенін анықтауы керек.

Қаржылық ақпарат нысанын ұсынуды бағалау

26. Практик маман қаржылық ақпараттың нысанын ұсынуды бағалауы керек. Осы бағалау:
  - (a) Қаржылық ақпарат нысанының жалпы көрінісі мен құрылымын, оның ішінде оны өткен кезеңдердегі ақпараттан және басқа да қаржылық ақпараттан ажыратуға мүмкіндік беретін нақты белгісі бар-жоғын (A2 - A3 тармағын қара);
  - (b) Қаржылық ақпарат нысаны және тиісті түсіндірме ескертпелер оқиғаның немесе операцияның әсері пайдаланушыларды қателеспейтіндей етіп көрсететінін (A41-тармақты қара);
  - (c) Болжамдалған пайдаланушыларға ұсынылған ақпаратты түсінуге мүмкіндік беретін ақпараттың тиісті түрде ашылуы қаржылық ақпараттың нысанында ұсынылғанын (A42-тармақты қара);

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТІСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТІ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР

- (d) Түзетілмеген қаржылық ақпаратты алу үшін пайдаланылған дереккөз құрастырылған күннен кейін болған және оларға қатысты қаржылық ақпараттың нысанында сілтеме немесе ақпаратты ашу талап етілуі мүмкін елеулі оқиғалар туралы практик маманға белгілі болғанын қамтуы тиіс (A43-тармақты қара).
27. Практик маман шартты қаржылық ақпаратпен немесе растау туралы есеппен кез келген елеулі сәйкессіздіктерді анықтау үшін эмиссия проспектісіне енгізілген және шартты қаржылық ақпаратты қамтитын басқа ақпаратпен танысуы керек. Егер практик маман басқа ақпаратпен танысу кезінде елеулі сәйкессіздікті анықтаса немесе оған осындай басқа ақпараттағы фактілердің елеулі бұрмалануы туралы белгілі болса, ол бұл мәселені жауапты тараппен талқылауы керек. Егер жағдайды түзету қажет болса және жауапты тарап одан бас тартса, практик маман басқа да тиісті шараларды қабылдауы керек. (Сілтеме: A44 тармағы).

Жазбаша өтініштер

28. Практик маман:
- (a) Шартты қаржылық ақпаратты дайындау кезінде жауапты тарап оқиғаның немесе операцияның ұсынылған күнге немесе кезеңге әсерін көрсету үшін қажетті барлық тиісті шартты түзетулерді анықтады; және (Сілтеме: A45-тармағы)
- (b) Алдын ала жасалған қаржылық ақпараттың қолданыстағы критерийлер негізінде барлық маңызды аспектілерде дайындалды.

Пікір қалыптастыру

29. Практик маман алдын ала жасалған қаржылық ақпаратты барлық маңызды аспектілерде жауапты тарап қолданыстағы критерийлерге сәйкес дайындады ма деген пікір қалыптастыруы керек. (Сілтеме: A46-A48 тармақтар)
30. Мұндай қорытындыны қалыптастыру кезінде маман шартты қаржылық ақпаратты жасау кезінде елеулі олқылықтарға немесе шартты түзетуді заңсыз пайдалануға немесе қолдануға жол берілмегендігі туралы жеткілікті тиісті дәлелдер алғаны туралы қорытынды жасауы керек. Бұл қорытынды жауапты тараптың қолданыстағы критерийлерді, егер олар көпшілікке қол жетімді болмаса, қаншалықты жеткілікті түрде ашқанын және сипаттағанын бағалауды қамтуы керек. (Сілтеме: A49 - A50 тармақтары)

Аудиторлық пікірдің нысаны

Өзгертілмеген пікір

31. Практик маман, егер ол қаржылық ақпараттың нысанын құрастыруды барлық елеулі қатынастарда жауапты тарап қолданыстағы критерийлер негізінде жүзеге асырады деген қорытынды жасаса, өзгертілмеген пікір білдіруі тиіс.

Өзгертілген пікір

32. Көптеген юрисдикцияларда тиісті заң немесе нормативтік акт алдын ала жасалған қаржылық ақпараттың барлық маңызды аспектілерде, қолданыстағы критерийлерге сәйкес дайындалғаны туралы өзгертілген қорытындысы бар проспектіні жариялауға жол бермейді. Егер солай болса және практик маман ISAE 3000 (қайта қаралған) сәйкес өзгертілген қорытынды әлі де орынды деген қорытындыға келсе, ол бұл мәселені жауапты тараппен талқылауы керек. Егер жауапты тарап қажетті өзгерістер енгізуге келіспесе, практик маман:
- (a) Есепті дайындауды кейінге қалдыруы;
- (b) Тапсырманы орындаудан бас тартуы; немесе
- (c) Заң көмегіне жүгінуі тиіс.
33. Кейбір юрисдикцияларда тиісті заң немесе нормативтік акт алдын ала жасалған қаржылық ақпараттың қолданыстағы критерийлерге сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалғандығы туралы өзгертілген қорытындысы бар проспектінің жариялануына кедергі болмауы мүмкін. Мұндай юрисдикцияларда, егер практик маман ISAE 3000 (Қайта қаралған)⁶ сәйкес өзгертілген қорытындының орынды екенін анықтаса, ол өзгертілген қорытындыларға қатысты ISAE 3000 (Қайта қаралған) талаптарын қолдануы керек.

«Маңызды жағдайлар» бөлімі

34. Кейбір жағдайларда практик маман шартты-нысанды қаржылық ақпаратта немесе ілеспе ескертулерде ұсынылған немесе ашылған кез келген мәселеге пайдаланушылардың назарын аударуды қажет деп санауы мүмкін. Бұл, егер практик маманның пікірінше, бұл мәселе соншалықты маңызды болса, пайдаланушылардың шартты қаржылық ақпараттың барлық маңызды аспектілерде, қолданыстағы критерийлерге сәйкес дайындалғанын түсінуі үшін негіз болады. Мұндай

⁶ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 74-тармақ.

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТІСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТІ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР

жағдайларда практик-маман практик маманның есебіне осы мәселеге арналған тармақты енгізуі керек, егер практик-маман бұл мәселенің алдын ала жасалған қаржылық ақпараттың барлық маңызды аспектілерде дайындалғанына әсер етпейтіндігі туралы жеткілікті дәлелдер алған болса, қолданыстағы критерийлерге сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалды. Мұндай тармақ шартты қаржылық ақпаратта немесе оған ілеспе ескертпелерде ұсынылған немесе ашылған ақпаратқа ғана қатысты болуға тиіс.

Сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма бойынша қорытындыны немесе есепті дайындау

35. Практик маманның есебі кем дегенде келесі негізгі элементтерді қамтуы керек: (Сілтеме: А 57 тармағы)
- (a) Есеп тәуелсіз сенімділік туралы есеп екенін анық көрсететін тақырып; (Сілтеме: А51 тармағы)
  - (b) Тапсырма шарттарында келісілген адресат (адресаттар); (Сілтеме: А52 тармағы)
    - (i) Көрсетілетін кіріспе тармақтары; (Сілтеме: А53 тармағы)
    - (ii) Алдын ала жасалған қаржылық ақпарат;
    - (iii) Түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөз және осы дереккөз бойынша аудиторлық немесе шолу қорытындысы шығарылған ба;
    - (iv) Шартты қаржылық ақпарат ұсынылған кезең немесе оны ұсынған күн; және
  - (c) Шартты қаржылық ақпаратты дайындау кезінде жауапты тарап пайдаланған қолданылатын критерийлер және осындай критерийлердің көзі туралы өтініш;
  - (d) Жауапты тарап қолданылатын критерийлер негізінде шартты қаржылық ақпаратты жасауға жауапты екендігі туралы өтініш;
    - (i) Практик маманның міндеттерін сипаттау, оның ішінде:
    - (ii) Практик маманның жауапкершілігі алдын ала жасалған қаржылық ақпаратты қолданыстағы критерийлерге сәйкес жауапты тарап барлық маңызды аспектілерде дайындаған-дайындамағаны туралы пікір білдіру болып табылады;
    - (iii) Осы тапсырма аясында практик маман шартты қаржылық ақпаратты дайындау кезінде пайдаланылған тарихи қаржылық ақпарат бойынша қандай да бір есептерді немесе қорытындыларды жаңартуға немесе қайта шығаруға жауапты болмайды, сондай-ақ осы тапсырма шеңберінде шартты қаржылық ақпаратты дайындау кезінде пайдаланылған қаржылық ақпаратқа аудит немесе шолу жүргізбеген; және
  - (e) Проспектіге енгізілген шартты қаржылық ақпараттың мақсаты тек маңызды оқиғаның немесе мәміленің компанияның түзетілмеген қаржылық ақпаратына әсерін көрсету болып табылады, бұл оқиға немесе мәміле мысал мақсаттары үшін таңдалған ертерек күні болған сияқты. Тиісінше, практик маман осы күнгі оқиғаның немесе операцияның нақты нәтижесі ұсынылғандай болатынына кепілдік бермейді;
  - (f) Тапсырма ISAE 3420 «Эмиссия проспектісіне енгізілген қаржылық ақпараттың алдын ала жасау туралы есепті растау жөніндегі тапсырмалар» стандартының талаптарына сәйкес орындалды, ол маманнан жауапты тараптың алдын ала жасалған қаржылық ақпараттың барлық маңызды аспектілерде дайындалғанына ақылға қонымды сенімділік алу үшін процедураларды жоспарлауды және орындауды талап етеді.
  - (g) Практик маман мүшесі болып табылатын фирма ISQC 1 немесе кем дегенде ISQC 1 сияқты талап етілетін басқа кәсіби, заңнамалық немесе нормативтік талаптарды қолданады деген мәлімдеме. Егер практик маман кәсіби бухгалтер болмаса, өтініште кем дегенде ISQC 1-ден кем емес қолданылатын кәсіби талаптар немесе заңнама немесе ережелер талаптары көрсетілуі керек.
  - (h) Практик маман IESBA кодексінің тәуелсіздігін және басқа да этикалық талаптарын немесе басқа да қолданылатын кәсіби талаптарды немесе заңмен немесе ережелермен белгіленген талаптарды орындайды, олар, ең болмағанда, IESBA кодексінің сертификаттау тапсырмаларына қатысты ережелері сияқты қатаң. Егер практик маман кәсіби бухгалтер болмаса, есепте қолданылатын кәсіби талаптар немесе заңмен немесе ережелермен белгіленген талаптар көрсетілуі керек, олар кем дегенде IESBA кодексінің сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмаларға қатысты ережелері сияқты қатаң болады;
    - (i) Бұл туралы мәлімдемелер:
      - Шартты түрдегі қаржылық ақпарат қолданыстағы критерийлер негізінде барлық маңызды аспектілерде дайындалғанына ақылға қонымды сенімділік беру жөніндегі тапсырма шартты түрдегі қаржылық ақпаратты дайындау кезінде жауапты тарап пайдаланған қолданыстағы критерийлер оқиғаға немесе

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТИСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТІ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР

мәмілеге тікелей байланысты елеулі салдарларды ұсыну үшін ақылға қонымды негіз беретіндігін бағалау үшін процедураларды орындауды қамтиды. және бұл туралы жеткілікті дәлелдер алу:

- Шартты қаржылық ақпаратқа тиісті түзетулер осы критерийлерге сәйкес келеді; және
  - Шартты қаржылық ақпарат осы түзетулердің түзетілмеген қаржылық ақпаратқа дұрыс қолданылуын көрсетеді;
- (ii) Процедураларды таңдау маманның пікіріне байланысты, маманның компанияның сипатын, шартты қаржылық ақпарат дайындалған оқиғаны немесе операцияны және тапсырманың басқа да тиісті жағдайларын түсінуін ескере отырып; және
- (iii) Тапсырма сонымен қатар шартты қаржылық ақпараттың жалпы көрінісін бағалауды қамтиды;
- (i) Егер заңнамаға немесе нормативтік актілерге сәйкес өзгеше талап етілмесе, маманның қорытындысында баламалы деп есептелетін мынадай өрнектердің бірі пайдаланылады: (Сілтеме: A54 - A56 тармақтары)
- (i) Алдын ала жасалған қаржылық ақпарат [қолданылатын критерийлерге] сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалды; немесе
- (ii) Алдын ала жасалған қаржылық ақпарат көрсетілген негізде тиісті түрде дайындалды;
- (j) Практик маманның қолтаңбасы;
- (k) Есепті жасау күні; және
- (l) Практик маман өз қызметін жүзеге асыратын юрисдикциядағы орналасқан жері.

* * *

Қолдану жөніндегі нұсқаулық және өзге де түсіндірме материалдар

Осы ISAE-ның қолданылу аясы (1-тармақты қара)

A1. Осы стандарт шартты қаржылық ақпарат қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінің талаптарына сәйкес ұйымның қаржылық есептілігінің бөлігі ретінде ұсынылатын мән-жайларды қарастырмайды.

Бағалы қағаздар проспектісіне кіретін қаржылық ақпарат нысанының мақсаты (Сілтеме: 4, 11(c), 14(c), 26(a) тармақтары)

- A2. Қаржылық ақпараттың нысаны, әдетте, A42-тармағында баяндалған мәселелер жиі ашылатын түсіндірме жазбалармен сүйемелденеді.
- A3. Оқиғаның немесе мәміленің сипатына, сондай-ақ жауапты тараптың осы оқиғаның немесе мәміленің компанияның түзетілмеген қаржылық ақпаратына әсерін қалай ұсынуға ниетті екеніне байланысты проспектке шартты қаржылық ақпаратты ұсынудың әртүрлі нысандары енгізілуі мүмкін. Мысалы, ұйым алғашқы акцияларға дейін бірқатар бизнесті сатып ала алады. Мұндай жағдайларда жауапты тарап сатып алулардың қаржылық жағдайға әсерін және сатып алынған кәсіпорындар компаниямен ертерек біріктірілген сияқты қарыз қаражатының меншікті капиталға қатынасы сияқты негізгі коэффициенттерді көрсететін қаржылық жағдай туралы шартты есепті ұсыну туралы шешім қабылдауы мүмкін. Сондай-ақ, дайындаушы осы күні аяқталған кезеңдегі қызметтің нәтижелері қандай болуы мүмкін екенін көрсету үшін шартты кірістер мен шығыстар туралы есеп бере алады. Мұндай жағдайларда шартты қаржылық ақпараттың сипатын «20x1 жылғы 31 желтоқсандағы шартты таза активтер туралы есеп» және «20x1 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы шартты кірістер туралы есеп» сияқты атаулармен сипаттауға болады.

Қаржылық ақпараттың нысанын құрастыру

Түзетілмеген қаржылық ақпарат (Сілтеме: 5, 11(f), 14 (a) тармақтары)

- A4. Көптеген жағдайларда түзетілген қаржылық ақпарат алынған дереккөз жылдық немесе аралық қаржылық есептілік сияқты жарияланған қаржылық ақпарат болып табылады.
- A5. Жауапты тарап оқиғаның немесе операцияның салдарын қалай ұсынуға шешім қабылдағанына байланысты түзетілмеген қаржылық ақпарат мыналарды қамтуы мүмкін:
- Бір немесе бірнеше жеке қаржылық есептілік, мысалы, қаржылық жағдай туралы есеп және жиынтық кіріс туралы есеп; немесе

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТИСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТІ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР

- Қаржылық есептіліктің қаржылық есептіліктің толық жиынтығынан сәйкесінше қысылған қаржылық ақпарат, мысалы, таза активтер туралы есеп.

Ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырманың сипаты (6-тармақты қара)

А6. Осы ISAE-де алдан ала жасалған қаржылық ақпаратты «тиісті түрде дайындалған» деп сипаттау алдын ала жасалған қаржылық ақпаратта жауапты тарап барлық маңызды аспектілерде қолданылатын критерийлерге сәйкес дайындалғанын білдіреді.

Анықтамалар

Қолданылатын критерийлер (11(а) тармағын қара)

- А7. Шартты қаржылық ақпаратты дайындаудың белгіленген критерийлері болмаған жағдайда, жауапты тарап, мысалы, белгіленген критерийлер әзірленген салалық практикаға немесе юрисдикция критерийлеріне негізделген критерийлерді әзірлеуге және осы фактіні ашуы тиіс.
- А8. Шартты қаржылық ақпаратты дайындау үшін пайдаланылған критерийлер, егер олар 14-тармақтың талаптарына сай болса, осы жағдайларда орынды болып табылады.
- А9. Ілеспе сипаттамада белгілі бір оқиғаның немесе операцияның салдарын қалай суреттейтінін сипаттау үшін критерийлер туралы қосымша мәліметтер берілуі мүмкін. Бұл, мысалы, мыналарды қамтуы мүмкін:
- Оқиға немесе операция болған деп болжанатын күн.
  - Шығу кезінде тиісті кәсіпорындар арасында кірістерді, үстеме шығыстарды, активтер мен міндеттемелерді бөлу үшін қолданылатын тәсіл.

Тапсырманы қабылдау

Тапсырманы орындау үшін қажетті қабілеттер мен құзыреттер (Сілтеме: 13(а) тармағы)

- А10. IESBA кодексі маманнан қолданыстағы техникалық және кәсіптік стандарттар мен тиісті заңдар мен нормативтік актілер негізінде құзыретті кәсіби қызметтер көрсету үшін кәсіби білім мен дағдыларды игеру және қолдау, сондай-ақ адал және осындай кәсіптік стандарттар мен заңдар мен нормативтік актілерге сәйкес әрекет ету арқылы кәсіби құзыреттілік пен тиісті тексеру қағидатын сақтауды талап етеді.⁷ IESBA кодексінің осы талабы аясында тапсырманы орындау үшін кәсіби құзыреттілік келесі сұрақтарды қамтуы мүмкін:
- Ұйым жұмыс істейтін саладағы білім мен тәжірибе;
  - Бағалы қағаздар бойынша тиісті заңдар мен ережелерді және соған байланысты өзгерістерді түсіну;
  - Бағалы қағаздар листингі бойынша тиісті биржаның талаптарын және бағалы қағаздарды біріктіру, сатып алу және орналастыру сияқты капитал нарығындағы операцияларды түсіну;
  - Бағалы қағаздар эмиссиясы және листингі проспектісін дайындау процесімен танысу; және
  - Түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөздерді дайындау кезінде пайдаланылған қаржылық есептіліктің негіздерін және егер қажет болса, сатып алынатын компанияның қаржылық ақпаратын білу.

Жауапты тараптың міндеттері (Сілтеме: 13 (g) тармағы)

А11. Осы ISAE сәйкес тапсырма жауапты тараптың 13(g) тармағында көрсетілген міндеттер жүктелгенін мойындауы және түсінуі негізінде жүргізіледі. Кейбір юрисдикцияларда мұндай міндеттер тиісті заңдарда немесе ережелерде көрсетілуі мүмкін. Басқа юрисдикцияларда мұндай міндеттер заңдарда немесе ережелерде шамалы дәрежеде анықталуы немесе мүлдем болмауы мүмкін. Алдан ала жасалған қаржылық ақпараттың қолданыстағы критерийлерге сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалғанына қатысты сенімділік беру тапсырмасы мынаны болжауға негізделген:

- (а) Практик маманның рөлі мұндай ақпаратты дайындау үшін жауапкершілікті өз мойнына алуды білдірмейді; және
- (б) Практик маман тапсырманы орындау үшін қажетті ақпаратты алуды ақылға қонымды күтеді.

Тиісінше, бұл алғышарт аудит жүргізу кезінде негіз болып табылады. Түсініспеушіліктерді болдырмау үшін жауапты тараппен ISAE 3000 (Қайта қаралған)⁸ талаптарына сәйкес тапсырманы орындау шарттарын келісу және бекіту шеңберінде оның осындай міндеттердің бар екенін мойындайтыны және түсінетіні туралы уағдаласады.

⁷ IESBA кодексі, 130.1-130.3-тармақтар.

⁸ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 27-тармақ.

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТИСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТІ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР

A12. Егер заң немесе нормативтік акт тапсырманы орындау шарттарын жеткілікті түрде егжей-тегжейлі белгілесе, практик маманға мұндай заңды немесе нормативтік актіні қолдану фактісін және жауапты тараптың 13(g) тармағында көрсетілгендей өз міндеттерін мойындайтынын және түсінетінін жазып алу жеткілікті.

Тапсырманы жоспарлау және орындау

Қолданылатын критерийлердің жарамдылығын бағалау

Оқиғаға немесе операцияға тікелей байланысты түзетулер (Сілтеме: 14(b)(i), 22(a) тармақтары)

A13. Шартты қаржылық ақпаратты түзету шартты қаржылық ақпаратта тек оқиға нәтижесінде ғана емес немесе мәміленің ажырамас бөлігі болып табылмайтын мәселелерді көрсетпеу үшін оқиғаға немесе мәмілеге тікелей байланысты болуы керек. Тікелей байланысты түзетулер болашақ оқиғаларға қатысты немесе мәміле аяқталғаннан кейін жасалатын әрекеттерге байланысты, тіпті егер мұндай әрекеттер мәміле жасаған компания үшін маңызды болса да (мысалы, сатып алғаннан кейін артық қуаттарды жабу).

Нақты деректермен расталатын түзетулер (Сілтеме: 14(b)(ii), 22(b) тармақтары)

A14. Сонымен қатар, шартты қаржылық ақпараттың сенімді негізін қамтамасыз ету үшін шартты қаржылық ақпаратқа түзетулер нақты негізделуі қажет. Шын мәнінде, объективті түрде анықталуы мүмкін түзетулер негізделген болып саналады. Шартты қаржылық ақпаратқа түзетулерді нақты растау көздері, атап айтқанда, мынадай құжаттар болып табылады:

- Сатып алу-сағу шарттары.
- Іс-шараны немесе мәмілені қаржыландыру туралы құжаттар, мысалы, қарыз келісімдері.
- Тәуелсіз бағалаушылардың есептері.
- Оқиғаға немесе мәмілеге қатысты басқа құжаттар.
- Жарияланған қаржылық есептілік.
- Орналастыру туралы меморандумда ашылған өзге де қаржылық ақпарат.
- Салық шаралары сияқты тиісті заңнамалық актілер немесе ережелер.
- Еңбек келісімдері.
- Басқаруға жауапты тұлғалар қабылдаған әрекеттер.

Қағидаттарға сәйкес құрылымның қаржылық есептілігінің қолданыстағы қағидаттарына және оны есепке алу қағидаттарына сәйкес түзетулер (Сілтеме: 11(b)(ii), 14(b)(iii), 22(c) тармақтары)

A15. Шартты қаржылық ақпараттың мағынасы болуы үшін түзетулер компанияның қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне және оның осы жүйе шеңберіндегі есеп саясатына сәйкес келуі керек. Мысалы, компанияларды біріктіру контекстінде қолданылатын критерийлер негізінде шартты қаржылық ақпаратты дайындау келесі мәселелерді қарастыруды қамтиды:

- Сатып алынатын компанияның есеп саясаты мен кәсіпорынның есеп саясаты арасында айырмашылықтар бар ма; және
- Ұйымнан бұрын жасамаған сатып алынатын компанияның операцияларына қатысты есеп саясаты кәсіпорынның нақты жағдайларын ескере отырып, қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес осындай операцияларға қатысты кәсіпорын қабылдайтын есеп саясаты болып табыла ма.

A16. Кәсіпорынның есеп саясатын қолданудың орындылығын қарастыру кейбір жағдайларда қажет болуы мүмкін. Мысалы, осы оқиғаға немесе операция аясында кәсіпорын күрделі қаржы құралдарын алғаш рет шығаруды ұсынуы мүмкін. Бұл жағдайда келесі мәселелерді қарастыру қажет болуы мүмкін:

- Ұйым қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес осындай қаржы құралдарын есепке алу үшін тиісті есеп саясатын таңдады ма; және
- Ол шартты қаржылық ақпаратты дайындау кезінде осы есеп саясатын дұрыс қолданды ма

Маңыздылығы (16-тармақты қара)

A17. Алдан ала жасалған қаржылық ақпараттың қолданыстағы критерийлерге сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалғандығына қатысты маңыздылығы бір сандық көрсеткішке байланысты емес. Оның орнына, бұл әдейі де,

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТИСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТІ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР

байқаусызда да А18 тармағында сипатталған белгілі бір компиляция элементін жіберіп алудың немесе дұрыс қолданбаудың ауқымы мен сипатына байланысты. Шама мен мінездің осы аспектілері туралы пікірлер өз кезегінде келесі мәселелерге байланысты болады:

- Оқиға немесе операция мәтіні;
- Нысанды алдын ала дайындау мақсат-қаржылық ақпарат; және
- Тапсырмаға байланысты жағдайлар.

Анықтаушы фактор сұрақтың мөлшері немесе сипаты немесе екі фактордың тіркесімі болуы мүмкін.

A18. Шартты қаржылық ақпаратты қолданыстағы критерийлерге сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалған деп санауға болмайтын тәуекел, мысалы, дәлелдер болған жағдайда туындауы мүмкін:

- Түзетілмеген қаржылық ақпарат алу үшін дұрыс емес көзді пайдалану.
- Түзетілмеген қаржылық ақпаратты тиісті көзден дұрыс емес алу.
- Түзетулерге қатысты-есеп саясатын дұрыс қолданбау немесе түзетулердің ұйымның есеп саясатына сәйкес келмеуі.
- Қолданылатын критерийлермен талап етілетін түзетулер енгізе алмау.
- Қолданылатын критерийлерге сәйкес келмейтін түзетулер енгізу.
- Қаржылық ақпараттағы есептеулердегі математикалық немесе кеңсе қателігі.
- Ақпаратты жеткіліксіз, дәл емес немесе қалып қойлған.

Жауапты тараптың алдын-ала қаржылық ақпаратты және өзара әрекеттесудің басқа шарттарын қалай жинағаны туралы түсінік алу (Сілтеме: 17-тармақ)

A19. Практик маман мұндай түсінікке процедуралардың жиынтығы арқылы қол жеткізе алады, мысалы:

- Шартты қаржылық ақпаратты дайындауға қатысқан жауапты тұлға мен ұйымның басқа қызметкерлерінен сауалнама жүргізу.
- Басқаруға жауапты тұлғалар және ұйымның кеңесшілері сияқты басқа тиісті Тараптардың сауалнамасы.
- Келісімшарттар немесе келісімдер сияқты тиісті растайтын құжаттамамен танысу.
- Жауапты тұлғалар отырыстарының хаттамаларын оқу.

Жауапты тарап қаржылық ақпарат нысанын қалай құрастырды (Сілтеме: 17(b) тармағы)

A20. Практик маман, мысалы, төмендегілерді қарастыра отырып, қаржылық ақпараттың нысанын құрастыруды жауапты тараптың қалай орындағаны туралы түсінік ала алады:

- Түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөз.
- Жауапты тараптың іс-әрекеттері:
  - Түзетілмеген қаржылық ақпаратты көзден алу.
  - Шартты қаржылық ақпаратқа тиісті түзетулерді анықтау, мысалы, шартты қаржылық ақпаратты дайындау кезінде жауапты тарап сатып алынған Компания туралы қаржылық ақпаратты қалай алды.
- Шартты қаржылық ақпаратты дайындау кезіндегі жауапты тараптың міндеттері.
- Шартты қаржылық ақпаратты дайындауға қатысқан компанияның басқа қызметкерлерінің жауапты тарапының бақылау сипаты мен дәрежесі.
- Шартты қаржылық ақпаратты қолдау үшін тиісті ашуды анықтауға жауапты тараптың көзқарасы.

A21. Бизнесі біріктіру немесе шығару контекстінде шартты қаржылық ақпаратты дайындаудағы қиындықтар кірістерді, шығыстарды, активтер мен міндеттемелерді тиісті компаниялар арасында немесе олардың арасында бөлуге байланысты туындауы мүмкін. Тиісінше, практик маман жауапты тараптың мұндай бөлуге деген көзқарасы мен критерийлерін түсінуі, сондай-ақ бұл мәселелер шартты қаржылық ақпарат жазбаларында ашылуы маңызды.

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТИСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТИ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР

Сатып алынатын немесе иеліктен шығарылатын кәсіпорынның сипаты (Сілтеме: 17 (с) тармағы)

A22. Сатып алынатын компания басқа компанияның құрамындағы заңды тұлға немесе жеке сәйкестендірілетін корпорацияланбаған бөлімше болуы мүмкін, мысалы, бөлімше, филиал немесе қызмет бағыты. Бөлінген компания еншілес компания немесе бірлескен кәсіпорын сияқты тіркелген компания немесе бөлімше, филиал немесе қызмет бағыты сияқты компания құрамындағы жеке сәйкестендірілетін корпорацияланбаған операция болуы мүмкін.

A23. Практик маман ұйымның, сатып алынатын немесе сатылатын компанияның және олардың қаржылық ақпаратына аудит немесе шолу жасаған жағдайда олардың тиісті ортасы туралы біраз немесе толық түсінікке ие болуы мүмкін.

Маңызды салалық, заңдық, нормативтік актілер және өзге де сыртқы факторлар (Сілтеме: 17(d) тармағы)

A24. Тиісті салалық факторларға бәсекелестік орта, жеткізушілермен және тұтынушылармен қарым-қатынас және технологиялық өзгерістер сияқты салалық жағдайлар жатады. Практик маман келесі мәселелерді қарастыра алады:

- Нарық және бәсекелестік, соның ішінде сұраныс, мүмкіндіктер және баға бәсекелестігі.
- Саладағы стандартты іскерлік тәжірибе.
- Циклдік немесе маусымдық қызмет.
- Ұйымның өнімдерімен байланысты өндіріс технологиясы.

A25. Тиісті құқықтық және нормативтік факторларға құқықтық және нормативтік орта жатады. Оларға, атап айтқанда, қаржылық есептіліктің қолданыстағы жүйесі жатады, оған сәйкес компания немесе сатып алынған тұлға жағдайға байланысты өзінің мерзімді қаржылық ақпаратын, сондай-ақ құқықтық және саяси жағдайды дайындайды. Практик маман келесі мәселелерді қарастыра алады:

- Қаржылық есептілікті дайындаудың салалық тәжірибесі.
- Реттелетін саланың нормативтік-құқықтық базасы.
- Ұйымның қызметіне немесе, мүмкін болса, сатып алынатын немесе сатылатын компанияға, оның ішінде тікелей реттеуші қызметке айтарлықтай әсер ететін заңдар мен ережелер.
- Салық салу;
- Қазіргі уақытта ұйымның бизнесін жүргізуге әсер ететін мемлекеттік саясат немесе егер қажет болса, сатып алынатын немесе шығатын компания, мысалы, ақша-несие саясаты (валюталық бақылауды қоса алғанда), салық саясаты, қаржылық ынталандыру (мысалы, мемлекеттік көмек бағдарламалары), тарифтік саясат немесе сауда шектеулері саясаты.
- Ұйымның немесе сатып алынатын немесе шығарылатын компанияның саласы мен бизнесіне әсер ететін экологиялық ережелер.

A26. Практик маман қарастыруы мүмкін компанияға және егер қажет болса, сатып алынатын немесе шығарылатын компанияға әсер ететін басқа сыртқы факторлардың мысалдарына жалпы экономикалық жағдайлар, пайыздық мөлшерлемелер және қаржыландырудың қол жетімділігі, инфляция немесе валютаны қайта бағалау жатады.

Түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған көздің тиісті сипатына қатысты дәлелдемелер алу

Қарау үшін маңызды факторлар (Сілтеме: 14(а), 18-тармақтары)

A27. Түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөздің орындылығына әсер ететін факторларға дереккөз бойынша аудиторлық немесе шолу қорытындысының болуы және дереккөздің бар-жоғы жатады:

- Тиісті заңмен немесе нормативтік актімен рұқсат етілген немесе арнайы талап етілген, эмиссия проспектісі берілуі тиіс тиісті бағалы қағаздар биржасы рұқсат берген немесе нарықтың әдеби мен тәжірибелеріне сәйкес осындай ретінде пайдаланылған.
- Нақты анықталған.
- Оқиға немесе мәміле контекстінде шартты қаржылық ақпаратты дайындаудың ақылға қонымды бастапқы нүктесін білдіреді, соның ішінде ол ұйымның есеп саясатына сәйкес келе ме, ақылға қонымды күнге жасалған ба немесе ақылға қонымды кезенді камтиды ма.

A28. Түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөз бойынша аудиторлық немесе шолу қорытындысын басқа маман дайындауы мүмкін. Бұл жағдайда осы ISAE бойынша есеп беретін маманның ұйымды және оның Бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік тәжірибесін 17(с) және (е) тармақтың талаптарына сәйкес түсінуі және түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөздің тиісті екендігіне көз жеткізу қажеттілігі азаяды.

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТИСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТІ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР

Түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөзді қайта қарау немесе шолу туралы есептің болмауы (Сілтеме:19-тармақ)

A29. Егер түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөз бойынша аудиторлық немесе шолу қорытындысы болмаса, маман мұндай дереккөздің орындылығын бағалау процедураларын орындауы керек. Бұл процедуралардың сипаты мен көлеміне әсер етуі мүмкін факторлар, мысалы:

- Практик маман бұрын ұйымның өткен кезеңдердегі қаржылық ақпаратына аудит немесе шолу жүргізген бе, сондай-ақ оның осы тапсырманы орындау барысында алған ұйым туралы білімі.
- Өткен кезеңдердегі қаржылық ақпараттың аудиті немесе шолуы жақында қалай жүргізілді.
- Ұйымның қаржылық ақпараты практик маманның мерзімді тексеруіне жатады ма, мысалы, реттеуші органдарға есеп беру талаптарын орындау мақсатында.

A30. Түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған кезеңнің алдындағы кезеңдегі ұйымның қаржылық есептілігі, егер түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөздің өзі аудиттелмеген немесе тексерілмеген болса да, аудиттелуі немесе тексерілуі мүмкін. Мысалы, түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөз аудиттелмеген немесе тексерілмеген аралық қаржылық есептілік болуы мүмкін, ал ұйымның алдыңғы қаржы жылындағы қаржылық есептілігі тексерілуі мүмкін. Бұл жағдайда практик маман A29 тармағында көрсетілген факторларды ескере отырып, түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған көздің орындылығына қатысты орындай алатын процедураларға мыналар жатады:

- Жауапты тараптан мыналарға қатысты сұрау салу:
  - Дереккөзді дайындау процесі және дереккөз келісілетін немесе салыстырылатын негізгі бухгалтерлік жазбалардың сенімділігі.
  - Барлық операциялар бухгалтерлік есепте көрсетілген бе.
  - Дереккөз ұйымның есеп саясатына сәйкес дайындалған ба?
  - Есеп саясатында соңғы тексерілген немесе тексерілген кезеңге қатысты қандай да бір өзгерістер болды ма, егер солай болса, бұл өзгерістер қалай ескерілді.
  - Қаржылық есептіліктің алаяқтық нәтижесінде айтарлықтай бұрмалануы мүмкін тәуекелді бағалау.
  - Ұйымның бизнесі мен операцияларындағы өзгерістердің әсері.
- Егер маман есептің алдындағы жылдық немесе аралық қаржылық ақпаратқа аудит немесе шолу жүргізген болса, онда ол осы аудиттің немесе шолудың нәтижелерін қарастырады және бұл нәтижелер түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөзді дайындауда қандай да бір проблемаларды көрсете алатынын анықтайды.
- Егер осы жауаптар ұйым маманының тапсырманы орындау мән-жайларын түсінуіне сәйкес келмесе, практик маманның сұрауларына жауап ретінде жауапты тарап ұсынған ақпаратты растау.
- Қаржылық ақпарат көзін алдыңғы кезеңдегі тиісті қаржылық ақпаратпен және егер қажет болса, тікелей алдыңғы жылдық немесе аралық қаржылық ақпаратпен салыстыру, сондай-ақ жауапты тарапмен елеулі өзгерістерді талқылау.

Ешқашан тексерілмеген ұйым туралы тарихи қаржылық ақпарат (Сілтеме: 13(е) тармағы)

A31. Ұйым мәміленің мақсатында құрылған және ешқашан сауда қызметімен айналыспаған жағдайларды қоспағанда, егер оның қаржылық ақпараты өткен кезеңдерде ешқашан аудиттелмеген немесе тексерілмеген болса, тиісті заң немесе ереже кәсіпорынға проспектіні шығаруға мүмкіндік беруі екіталай.

Алдыңғы нысанды құрастыру үшін түзетулердің тиісті сипатына қатысты дәлелдемелер алу

Алдыңғы нысанды жасау үшін тиісті түзетулерді анықтау (Сілтеме: 21-тармағы)

A32. Жауапты тараптың шартты-тұрақты қаржылық ақпаратты дайындау процесін және тапсырманы орындауға байланысты басқа да мән-жайларды түсінуіне сүйене отырып, маман жауапты тараптың келесі процедуралардың көмегімен қажетті шартты-тұрақты түзетулерді дұрыс анықтағанын дәлелдей алады:

- Жауапты тараптың тиісті шартты түзетулерді анықтау тәсілінің дұрыстығын бағалау, мысалы, тиісті бөлімшелер арасында кірістердің, шығыстардың, активтер мен міндеттемелердің тиісті бөлінуін анықтау үшін қолданылатын әдіс.
- Сатып алынатын компаниядағы тиісті тараптардан сатып алынатын компанияның қаржылық ақпаратын алу тәсілі туралы сұрау салу.

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТИСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТІ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР

- Тиісті шарттардың, келісімдердің немесе өзге де құжаттардың жекелеген аспектілерін бағалау.
- Ұйымның кеңесшілерінен оқиғаның немесе мәміленің нақты аспектілері және тиісті түзетулерді анықтауға қатысты тиісті келісімшарттар мен келісімдер туралы сұрау.
- Шартты-тұрақты қаржылық ақпаратты дайындауға қатысқан жауапты тарап пен компанияның басқа да қызметкерлері дайындаған тиісті талдамалық материалдар мен жұмыс кестелерін бағалау.
- Жауапты тарап шартты түрде тұрақты қаржылық ақпаратты дайындауға қатысқан компанияның басқа қызметкерлерінің жұмысын бақылағаны туралы дәлелдер алыңыз.
- Аналитикалық процедураларды орындау.

Алдын ала жасалған түзетулерде қамтылған сатып алынатын немесе иеліктен шығарылатын компанияның қаржылық деректерінің нақты негіздемесі (Сілтеме. 22(b) тармағы)

Бөлу туралы қаржылық ақпарат

- A33. Сатылған жағдайда, иеліктен шығарылған кәсіпорынның қаржылық ақпараты көбінесе аудитке немесе тексеруге ұшырайтын түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған көзден алынады. Осылайша, түзетілген қаржылық ақпарат алынған дереккөз маманға сатылған кәсіпорын туралы қаржылық ақпараттың нақты негізділігін анықтауға негіз береді. Мысалы, бұл жағдайда проффораның түзетулері шоғырландырылған деңгейде ескерілетін шығатын кәсіпорынға қатысты кірістер мен шығыстарды қаншалықты дұрыс көрсететінін қарастыру керек.
- A34. Егер түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөз аудитке немесе тексеруге ұшырамаған болса, онда бөлінген компанияның қаржылық ақпараты іс жүзінде негізделген бе, жоқ па, соны анықтаған кезде практик маман A29-A30 тармақтарында келтірілген басшылыққа жүгіне алады.

Сатып алынатын кәсіпорынның қаржылық ақпараты

- A35. Сатып алынатын компанияның қаржылық ақпараты алынған дереккөз аудитке немесе тексеруге ұшырауы мүмкін. Егер сатып алынатын компанияның қаржылық ақпараты алынған дереккөзді практик маман тексерген немесе талдаған болса, онда сатып алынатын компанияның қаржылық ақпараты 23-тармақта қаралған мән-жайлардан туындайтын кез келген салдарларды ескере отырып, іс жүзінде негізделген болады.
- A36. Сатып алынатын компанияның қаржылық ақпараты алынған дереккөзді басқа маман тексеруі немесе тексеруі мүмкін. Бұл жағдайда осы ISAE -ға сәйкес есептілікті құрайтын маманның сатып алынатын компанияны және оның 17(c) және (e) тармақтың талаптарына сәйкес бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік тәжірибесін түсінуі және сатып алынатын компанияның қаржылық ақпараты іс жүзінде негізделген екеніне сенімді болуы қажеттілігі азаймайды.
- A37. Егер сатып алынатын компанияның қаржылық ақпараты алынған дереккөз аудитке немесе тексеруге ұшырамаса, практик маман мұндай көздің орындылығына қатысты процедураларды орындауы керек. Бұл процедуралардың сипаты мен көлеміне әсер етуі мүмкін факторларға, мысалы, мыналар жатады:
- Маман бұрын сатып алынған компанияның өткен кезеңдердегі қаржылық ақпаратына аудит немесе шолу жүргізген бе және маман осы тапсырманы орындау нәтижесінде сатып алынған ұйым туралы қаншалықты біледі.
  - Жақында сатып алынған компанияның тарихи қаржылық ақпаратына аудит немесе шолу қалай жүргізілді.
  - Сатып алынатын компанияның қаржылық ақпараты, мысалы, реттеуші органдарға есеп беру талаптарын орындау үшін маманның мерзімді тексеруіне жатады ма.
- A38. Сатып алынатын ұйымның қаржылық ақпараты алынған кезеңнің алдындағы кезеңдегі сатып алынатын компанияның қаржылық есептілігі, егер сатып алынатын компанияның қаржылық ақпараты алынған дереккөздің өзі аудиттелмеген немесе тексерілмеген болса да, жиі тексеріліп немесе тексеріліп отырды. Мұндай жағдайда практик маман сатып алынатын компанияның қаржылық ақпараты A37 тармағында көрсетілген факторларды ескере отырып, іс жүзінде негізделген бе деген мәселені қарау кезінде орындай алатын процедураларға мыналар жатады:
- Сатып алынатын компания басшылығынан мыналарды сұрату:
    - Сатып алынатын компанияның қаржылық ақпараты алынған дереккөзді дайындау процесі және осы дереккөз келісілген немесе салыстырылған негізгі бухгалтерлік жазбалардың сенімділігі.
    - Барлық операциялар бухгалтерлік есепте көрсетілген бе.
    - Сатып алынатын ұйымның қаржылық ақпараты алынған дереккөз сатып алынатын компанияның есеп саясатына сәйкес дайындалған ба?

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТИСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТІ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР

- Есеп саясатында соңғы тексерілген немесе тексерілген кезеңге қатысты қандай да бір өзгерістер болды ма, егер солай болса, бұл өзгерістер қалай ескерілді.
- Сатып алынатын компанияның қаржылық ақпараты алынған дереккөз алаяқтық нәтижесінде айтарлықтай бұрмалануы мүмкін деген тәуекелді бағалау.
- Сатып алынатын компанияның бизнесі мен операциялық қызметіндегі өзгерістердің әсері.
- Егер практик маман жылдық немесе аралық қаржылық ақпаратқа аудит немесе шолу жүргізген болса, мұндай аудиттің немесе шолудың нәтижелері сатып алынатын кәсіпорынның қаржылық ақпараты алынған дереккөзді дайындаудағы проблемалардың бар-жоғына қаралуы керек.
- Егер бұл жауаптар сатып алынатын компания маманының түсінуіне немесе тапсырманы орындау мән-жайларына сәйкес келмесе, сатып алынатын компания басшылығы маманның сұрауларына жауап ретінде берген ақпаратты растау.
- Сатып алынатын компанияның қаржылық ақпараты алынған көзді алдыңғы кезеңдегі тиісті қаржылық ақпаратпен және егер қажет болса, тікелей алдыңғы жылдық немесе аралық қаржылық ақпаратпен салыстыру, сондай-ақ сатып алынатын компанияның басшылығымен елеулі өзгерістерді талқылау.

Өзгертілген аудиторлық қорытынды немесе шолу түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөзге немесе сатып алынған немесе иеліктен шығарылған қаржылық ақпарат алынған дереккөзге қатысты мәнге қатысты тармақты шығарды

Ықтимал салдарлар (23(A) тармағын қара)

A39. Түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөзге де, сатып алынған немесе сатылған қаржылық ақпарат алынған дереккөзге де қатысты барлық өзгертілген аудиторлық қорытындылар, шолу тексерісінің нәтижелері бойынша қорытындылар немесе маңызды аспектілерді бөлуге арналған тармақтар міндетті түрде шартты қаржылық ақпаратты дайындау мүмкіндігіне әсер етпейді. Барлық маңызды аспектілерде қолданылатын критерийлерге сәйкес. Мысалы, ескертпесі бар аудиторлық қорытынды компанияның қаржылық есептілігіне қатысты білдірілуі мүмкін, өйткені Басқару жауапкершілігі жүктелген тұлғалардың сыйақысы туралы ақпарат қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесінің талаптарына сәйкес ашылмаған. Егер солай болса және осы қаржылық есептілік түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөз ретінде пайдаланылса, онда мұндай тармақ шартты таза активтер туралы есеп пен кірістер мен шығыстар туралы есеп қолданыстағы критерийлерге сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалуы мүмкін екендігіне әсер етпеуі мүмкін.

Одан әрі тиісті шаралар (23(b), 24-тармағын қара)

A40. Практик маман қабылдауы мүмкін қосымша тиісті шараларға, мысалы, мыналар кіреді:

- 23 (b) тармақтың талабына қатысты:
  - Жауапты тараппен мәселені талқылау;
  - Қолданыстағы заңнамаға немесе нормативтік актілерге сәйкес мүмкіндігінше, практик маманның есебіндегі өзгертілген пікірге сілтеме, шолу нәтижелері бойынша қорытынды немесе бөлінген пікір, шолу нәтижелері бойынша қорытынды немесе егер практик маманның кәсіби пікірі бойынша бұл мәселе пайдаланушылардың шартты қаржылық ақпаратты түсінуі үшін жеткілікті кәсіби маңыздылығы мен маңыздылығына ие болса, бөлінген тармақ.
- 24-тармақта баяндалған талапқа қатысты қолданылатын заңнамаға немесе нормативтік актілерге сәйкес іс жүзінде мүмкін болатын шамада практик маманның қорытындысын өзгерту қажет.
- Қолданыстағы заңнамаға немесе ережелерге сәйкес мүмкіндігінше есепті кейінге қалдырыңыз немесе жұмысқа қатысудан бас тарту.
- Заң көмегіне жүгіну.

Қаржылық ақпарат нысанын ұсынуды бағалау

Жаңылыстыратын қаржылық ақпаратпен қауымдастыққа жол бермеу (26 (b) тармақты қара)

A41. IESBA Кодексіне сәйкес практик маманның, практик маманның пікірі бойынша, есептермен, декларациялармен, хабарламалармен және өзге де ақпаратпен әдейі ассоциациялануына жол берілмейді:⁹

- (a) Жалған мәні бойынша немесе жаңылыстыратын мәлімдемені қамтиды;

⁹ IESBA Кодексі, 110.2-тармақ.

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТИСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТІ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР

- (b) Абайсызда жасалған мәлімдемелерді немесе мәліметтерді қамтиды;
- (c) Егер бұл олқылықтар мен түсінуді қиындататын тұжырымдар пайдаланушыны адастыруы мүмкін болса, олқылықтарды қамтиды немесе ақпаратты түсінуді қиындатады.

Қаржылық ақпараттың нысанын сүйемелдейтін ақпаратты ашу (14(c), 26(C) тармағын қара)

A42. Ақпаратты дұрыс ашу келесі сұрақтарды қамтуы мүмкін:

- Оқиғаның немесе операцияның сипатын және жорамалдарға сәйкес осы оқиға болған немесе осы операция орындалған күнді қоса алғанда, қаржылық ақпарат нысанының сипаты мен мақсаты;
- Түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөз және аудит немесе осы дереккөзді шолып тексеру нәтижелері бойынша қорытынды шығарылды ма;
- Әрбір түзетудің сипаттамасы мен түсіндірмесін қоса алғанда, алдын ала жасалған түзетулер; сатып алынатын немесе иеліктен шығарылатын кәсіпорынның қаржылық ақпараты үшін - ақпарат алынған дереккөз, сондай-ақ осы дереккөздің аудиті немесе шолып тексерудің нәтижелері бойынша қорытынды шығарылған ба, жоқ па;
- Егер мұндай сипаттама жалпыға қолжетімді болып табылмаса, соның негізінде қаржылық ақпараттың нысанын құрастыру орындалған қолданылатын критерийлердің сипаттамасы;
- Қаржылық ақпараттың нысанын құрастыру тек мысал мақсаттары үшін орындалды және оның мәніне байланысты алдын ала жасалған нысан ұйымның нақты қаржылық жағдайын, қаржылық нәтижелерін немесе ақша ағындарын білдірмейді деген мәлімдеме.

Осы немесе өзге де арнайы ақпаратты ашу тиісті заңда немесе нормативтік актіде талап етілуі мүмкін.

Есепті күннен кейінгі елеулі оқиғаларды қарау (26(d) тармақты қара)

A43. Практик маман түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөз туралы есеп бермегендіктен, оған осы дереккөзді түзетуді немесе ашуды қажет ететін дереккөз күнінен кейінгі оқиғаларды анықтау процедураларын орындаудың қажеті жоқ. Алайда, практик маман түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған дереккөздің күнінен кейін шартты қаржылық ақпаратты жаңылыстырмау үшін шартты қаржылық ақпарат жазбаларында сілтемені немесе ашуды қажет етуі мүмкін маңызды оқиғалар орын алды ма, жоқ па, соны қарастыруы керек. Мұндай қарау маманның осы ISAE-да көзделген процедураларды орындауына немесе ұйым маманының тапсырманы орындау мән-жайларын білуіне негізделеді. Мысалы, түзетілмеген қаржылық ақпарат алынған күннен бастап ұйым айырбасталатын қарызды капиталға айырбастауды көздейтін капиталмен мәміле жасай алады, оның ашылмауы шартты қаржылық ақпараттың жаңылыстыруына әкелуі мүмкін.

Өзге де ақпараттағы елеулі сәйкессіздіктер (27-тармақты қара)

A44. Егер жауапты тарап қаржылық ақпараттың нысанын немесе егер орынды болса, өзге де ақпаратты қайта қараудан бас тартса, практик маман қабылдауы мүмкін одан арғы тиісті шаралар, мысалы, мыналарды қамтиды:

- Егер бұған тиісті заңның немесе нормативтік актінің талаптарына сәйкес жол берілсе:
  - Практик маманның қорытындысында елеулі сәйкессіздіктің сипаттамасы;
  - Практик маманның пікірін өзгерту;
  - Қорытындыдан немесе тапсырмадан бас тарту;
- Заңгерлік кеңес алуға өтініш.

Жазбаша өтініштер (28(A) тармақты қара)

A45. Кейбір жағдайларда тиісті операциялардың сипаты жауапты тараптан шартты түзетулер үшін есеп саясатын таңдауды талап етуі мүмкін. ұйым бұрын тұжырымдауға тиіс емес шартты түзетулер, өйткені оның тиісті операциялары болмады. Бұл жағдайда практика мамандары жауапты тараптан жазбаша растауды кеңейтуді талап ете алады, оған таңдалған есеп саясаты ұйымда осындай операцияларға қатысты қабылданған саясат екенін растау кіреді.

Пікір қалыптастыру

Тиісті заңмен немесе қаулымен талап етілетін әрі қарайғы мәселелерге қатысты кепілдіктер (Сілтеме: 29-тармақ)

A46. Тиісті заңнама немесе ережелер сарапшыдан алдын ала жасалған қаржылық ақпарат қолданыстағы критерийлерге сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалғаннан басқа мәселелер бойынша пікір білдіруді талап етуі мүмкін. Алдын ала жасалған қаржылық ақпарат қолданыстағы критерийлерге сәйкес барлық маңызды аспектілерде дайындалды. Осы жағдайлардың кейбірінде практик маманға қосымша процедураларды орындау қажет болмауы мүмкін. Мысалы,

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТІСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТІ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР

қолданыстағы заңнама немесе ережелер маманнан жауапты тарап шартты қаржылық ақпаратты дайындаған негізделген базаның бар-жоғы туралы пікір білдіруді талап етуі мүмкін. шартты қаржылық ақпаратты дайындады, ұйымның есеп саясатына сәйкес келеді. Осы ISAE 18 және 22(c) - тармақтарының талаптарын сақтау осындай пікір білдіру үшін негіз болып табылады. Басқа жағдайларда маманға қосымша процедуралар қажет болуы мүмкін.

A47. Басқа жағдайларда маманға қосымша процедуралар қажет болуы мүмкін. Мұндай қосымша процедуралардың сипаты мен көлемі тиісті заң немесе нормативтік акт маманнан пікір білдіруді талап ететін басқа мәселелердің сипатына байланысты болады.

Практик маманның қорытынды дайындағаны үшін жауапкершілігі туралы өтініш

A48. Қолданыстағы заң немесе ереже маманнан маманның есебіне маманның есеп үшін жауапкершілігін растайтын немесе растайтын тікелей өтінішті енгізуді талап етуі мүмкін. Практик маманның есебіне осындай қосымша заңдық немесе нормативтік өтінішті енгізу осы ISAE -ның талаптарына қайшы келмейді.

Қолданылатын критерийлер туралы ақпаратты ашу (Сілтеме: 30-тармағы)

A49. Практик маман тиісті заңда немесе нормативтік актіде талап етілетін немесе стандарттарды белгілейтін уәкілетті немесе танылған ұйым қабылдаған алдын ала жасалған қаржылық ақпарат критерийлеріне ескертулерде қайталауға міндетті емес. Мұндай критерийлер есеп беру режимі шеңберінде жалпыға қол жетімді болады, сондықтан жауапты тарап шартты қаржылық ақпаратты дайындаған кезде көзделеді.

A50. Егер жауапты тарап арнайы критерийлерді әзірлесе, пайдаланушылар жауапты тараптың шартты қаржылық ақпаратты қалай дайындағаны туралы объективті түсінік алуы үшін осы критерийлерді ашу қажет.

Сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма бойынша қорытынды дайындау

Тақырыпша (Сілтеме: 35 (a) тармағы)

A51. Есептің тәуелсіз практик маманның есебі екенін көрсететін атау, мысалы, «Прспект құрамына кіретін алдын ала жасалған қаржылық ақпаратты құрастыру бойынша тәуелсіз тәжірибешіні растау туралы есепте» практик маман ISAE 3000 (Қайта қаралған)¹⁰ көрсетілген Тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды орындағанын растайды. Бұл тәуелсіз практик маманның есебін басқа тұлғалар берген есептерден ажыратады.

Адресат (адресаттар) (Сілтеме: 35 (b) тармағы)

A52. Тиісті заңда немесе нормативтік актіде есепті алушы (алушылар) көрсетілуі мүмкін. Сонымен қатар, практик маман келісімшарт талаптары шеңберінде адресат (адресаттар) кім болатындығы туралы ұйыммен келісе алады.

Кіріспе бөлімдер (35 (c) тармағын қара)

A53. Алдын ала жасалған қаржылық ақпарат басқа ақпаратты қамтитын проспектке енгізілетіндіктен, практик маман, егер ұсыну нысаны рұқсат етсе, алдын ала жасалған қаржылық ақпараттың берілген бөлімге сілтеме қосу мүмкіндігін қарастыру. Бұл оқырмандарға практик маманның есебіне қатысты болжамды қаржылық ақпаратты анықтауға көмектеседі.

Пікір (13(c), 35(h) тармағын қара)

A54. «Алдын ала жасалған қаржылық ақпарат [*қолданылатын критерийлер*] негізінде барлық маңызды аспектілерде дайындалды» деген тіркес немесе «Алдын ала жасалған қаржылық ақпарат көрсетілген негізде тиісті түрде дайындалды» деген тіркес белгілі бір юрисдикцияда пікір білдіру үшін заңмен немесе осы юрисдикциядағы алдын ала жасалған қаржылық ақпаратты ұсынуды реттейтін нормативтік актімен анықталады немесе осы юрисдикциядағы жалпы қабылданған тәжірибе.

A55. Кейбір юрисдикцияларда қолданыстағы заңнама немесе ережелер аудитордың пікірін жоғарыда сипатталғаннан басқа терминдермен білдіруді талап етуі мүмкін. Бұл жағдайда практик маманға осы ISAE-да сипатталған процедураларды орындау заңда немесе нормативтік актіде талап етілетін нысанда пікір білдіруге мүмкіндік беретінін немесе қосымша процедуралар қажет болатынын анықтау үшін үкім қажет болуы мүмкін.

A56. Егер практик маман осы ISAE-да баяндалған процедураларды орындау маманның заңда немесе нормативтік актіде көзделген тұжырымдамада пікір білдіруі үшін жеткілікті болады деген қорытындыға келсе, онда бұл тұжырымды осы ISAE-да баяндалған екі балама пікір тұжырымына баламалы деп санаған жөн.

Қорытынды үлгісі (35-тармақты қара)

A57. Практик маманның өзгертілмеген пікірі бар қорытындысы қосымшада келтірілген.

¹⁰ ISAE 3000 (Қайта қаралған), 20-тармақ.

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТІСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТІ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР

Қосымша

(Сілтеме: А57 тармағы)

Өзгертілмеген пікірі бар практик маманның есебі

ТӘУЕЛСІЗ ПРАКТИК МАМАННЫҢ ПРОСПЕКТКЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫҢ ДҰРЫСТЫҒЫ ТУРАЛЫ БАЯНДАМАСЫ

[Тиісті адресат (адресаттар)]

Бағалы қағаздар проспектіне кіретін қаржылық ақпарат нысанын құрастыру туралы қорытынды

Біз [жауапты тұлға] орындаған ABC компаниясының алдын ала жасалған қаржылық ақпаратты дайындау туралы есепті дайындауды аяқтадық. Алдын ала жасалған қаржылық ақпарат [алдын ала жасалған баланс [күн]], [алдын ала жасалған күн] аяқталған кезеңдегі кірістер мен шығыстар туралы есептен], [алдын ала жасалған [күн] аяқталған кезеңдегі ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есептен] тұрады. Алдын ала жасалған -аяқталған кезеңдегі кірістер мен шығыстар туралы есеп [күні]], [алдын ала жасалған аяқталған кезеңдегі ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есеп [күні]] және тиісті ескертпелер [xxx беттерде көрсетілгендей]. Ескертпелер [компания шығарған проспектінің хх-хх беттерінде көрсетілгендей]. [Жауапты тұлға] шартты қаржылық ақпаратты дайындаған қолданыстағы критерийлер [[XX бағалы қағаздар туралы ережеде] көрсетілген және [X ескертпесінде]]/[x ескертпесінде]] сипатталған.

Алдын ала жасалған қаржылық ақпаратты [жауапты тарап] [x ескертпесінде] сипатталған [оқиғаның немесе операцияның] [компанияның] қаржылық жағдайына [күнді көрсету] [және] [компанияның] қаржылық нәтижелері [және ақша қаражаттарының қозғалысы] [ұйымның] аяқталған кезеңдегі әсерін көрсету үшін дайындады. [көрсету күні] [оқиға немесе операция] болған сияқты [күнді көрсету] [және] [сәйкесінше күнді көрсету]. Осы процестің бір бөлігі ретінде компанияның [қаржылық жағдайы], [қаржылық нәтижелері] [және ақша қаражаттарының қозғалысы] туралы ақпаратты [жауапты тарап] компанияның қаржылық есептілігінен [[күні]] аяқталған кезең үшін [[аудит]/[шолу тексерісі]]/[аудиторлық қорытынды немесе шолу тексерісі жүргізілмеген].¹

Шартты қаржылық ақпарат үшін [жауапты тараптың] жауапкершілігі

Шартты қаржылық ақпаратты [қолданылатын критерийлер] негізінде дайындауға [жауапты тарап] жауапты болады.

Біздің тәуелсіздігіміз және сапаны бақылау

Біз адалдық, объективтілік, Кәсіби құзыреттілік және тиісті тексеру, құпиялылық және кәсіби мінез-құлықтың іргелі принциптеріне негізделген халықаралық кәсіби бухгалтерлер этикасы кодексінің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) (IESBA кодексі) тәуелсіздік талаптарын және басқа да этикалық талаптарын сақтаймыз.

Фирма Халықаралық сапаны бақылау стандартын ¹ қолданады және сәйкесінше этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды, сондай-ақ қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтау бойынша құжатталған саясаттар мен процедураларды қамтитын сапаны бақылаудың кешенді жүйесін қолдайды.

Практик маманның жауапкершілігі

Біздің міндетіміз [XX Бағалы қағаздар туралы ереже] талап еткендей, алдын ала жасалған қаржылық ақпаратты [жауапты тарап] барлық маңызды аспектілерде [қолданылатын критерийлерге] сәйкес дайындады ма деген пікір білдіру болып табылады.

Біз өз міндетімізді халықаралық стандарттарға сәйкес 3420 «Бағалы қағаздар эмиссия проспектісіне енгізілген қаржылық ақпарат туралы есепті жасау бойынша кепілдіктер беруге арналған тапсырмалар» кепілдіктер беру (ISAE) бойынша халықаралық стандарттарға сәйкес Халықаралық аудит және кепілдіктер беру стандарттары жөніндегі кеңес шығарған тапсырмаларды орындадық. Бұл стандарт маманнан [жауапты тарап] [қолданылатын критерийлерге] сәйкес барлық маңызды аспектілерде шартты қаржылық ақпаратты дайындағанына жеткілікті сенімділік алу үшін процедураларды жоспарлауды және орындауды талап етеді.

Осы тапсырма шеңберінде біз шартты қаржылық ақпаратты дайындау кезінде пайдаланылған тарихи қаржылық ақпарат бойынша қандай да бір есептерді немесе қорытындыларды жаңарту немесе қайта шығару үшін жауап бермейміз, сондай-ақ осы тапсырма шеңберінде шартты қаржылық ақпаратты дайындау кезінде пайдаланылған қаржылық ақпаратқа аудит немесе шолу жүргізбедік.

¹ Егер аудиторлық немесе шолу қорытындысына өзгерістер енгізілсе, онда эмиссия проспектісінде осы өзгерістер сипатталған жерге сілтеме жасалуы мүмкін.

² ISQC 1, Қаржылық есептіліктің аудиті мен шолуын жүзеге асыратын фирмалар үшін сапаны бақылау, сондай-ақ кепілдіктер мен байланысты қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар

БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР ЭМИССИЯСЫ ПРОСПЕКТИСІНЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТТЫ ДАЙЫНДАУ ТУРАЛЫ ЕСЕПТІ РАСТАУ ЖӨНІНДЕГІ ТАПСЫРМАЛАР

Проспектіге енгізілген шартты қаржылық ақпараттың мақсаты тек маңызды оқиғаның немесе мәміленің компанияның түзетілмеген қаржылық ақпаратына әсерін көрсету болып табылады, бұл оқиға немесе мәміле мысал мақсаттары үшін таңдалған ертерек күні болған сияқты. Тиісінше, біз оқиғаның немесе операцияның нақты нәтижесі [*күнді көрсету*] ұсынылғандай болатынына кепілдік бермейміз.

Шартты қаржылық ақпараттың қолданыстағы критерийлер негізінде барлық маңызды аспектілерде дайындалғанына ақылға қонымды сенімділік беру тапсырмасы шартты қаржылық ақпаратты дайындау кезінде [*жауапты тарап*] пайдаланған қолданыстағы критерийлер оқиғаға немесе мәмілеге тікелей байланысты елеулі салдарларды ұсынудың ақылға қонымды негізін қамтамасыз ететінін бағалау процедураларын орындауды қамтиды және бұл туралы жеткілікті дәлелдер алу:

- Шартты қаржылық ақпаратқа тиісті түзетулер осы критерийлерге сәйкес келеді; және
- Шартты қаржылық ақпарат осы түзетулердің түзетілмеген қаржылық ақпаратқа дұрыс қолданылуын көрсетеді.

Процедураларды таңдау маманның пікіріне байланысты, маманның компанияның сипатын, шартты қаржылық ақпарат дайындалған оқиғаны немесе операцияны және тапсырманың басқа да тиісті жағдайларын түсінуін ескере отырып.

Тапсырма сонымен қатар шартты қаржылық ақпараттың жалпы ұсынылуын бағалауды қамтиды.

Біз алған дәлелдер біздің пікірімізге негіз болу үшін жеткілікті және тиісті деп санаймыз.

Біздің ойымызша, [алдын ала жасалған қаржылық ақпарат [*қолданылатын критерийлер*]/[алдын ала жасалған қаржылық ақпарат көрсетілген негізде тиісті түрде дайындалған] негізінде барлық маңызды аспектілерде дайындалды.

Басқа да заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес есеп

[Тиісті заңнама немесе ережелер практик маманнан басқа мәселелер бойынша пікір білдіруді талап етуі мүмкін (A46-A47 тармақтарын қара). Практик маман есебінің осы бөлімінің нысаны мен мазмұны есептілікті дайындау жөніндегі басқа міндеттердің сипатына байланысты болады].

[Практик маманның қолтаңбасы]

[Практик маманның қорытындыны дайындаған күні]

[Практик маманның мекенжай]

ІЛЕСПЕ ҚЫЗМЕТТЕРДІҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТАНДАРТЫ 4400
(Бұрыңғы ISA 920)

**ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТҚА ҚАТЫСТЫ КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ
ОРЫНДАУ БОЙЫНШІ МІНДЕТТЕМЕЛЕР**

МАЗМҰНЫ

	Тармақ
Кіріспе	1-3
Келісілген процедураларды орындау жөніндегі тапсырманың мақсаты	4-6
Келісілген процедураларды орындау бойынша тапсырманың жалпы принциптері	7-8
Тапсырманың шарттарын анықтау	9-12
Жоспарлау	13
Құжаттама	14
Процедуралар мен дәлелдемелер	15-16
Қорытынды жасау	17-18
1-қосымша: Келісілген процедураларды орындау жөніндегі тапсырманың шарттары туралы келісім хаттың мысалы	
2-қосымша: Кредиторлық берешекке қатысты анықталған фактілер туралы есептің мысалы	

«Қаржылық ақпаратқа қатысты келісілген процедураларды орындау жөніндегі тапсырмалар» 4400 ілеспе қызметтердің халықаралық стандарты (ISRS) *Сапаны бақылаудың, аудиттің, шолып тексерудің, мениділікті қамтамасыз ететін өзге де тапсырмалардың және ілеспе қызметтерді көрсету жөніндегі тапсырмалардың халықаралық стандарттарының жинағымен* бірге қаралуы тиіс.

ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТҚА ҚАТЫСТЫ КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

Кіріспе

1. Осы Ілеспе қызметтер жөніндегі халықаралық стандарттың (ISRS) мақсаты стандарттарды белгілеу және аудитордың қаржылық ақпаратқа қатысты келісілген процедураларды орындауы кезінде, сондай-ақ аудитор осындай тапсырмаға байланысты шығаратын есептің нысаны мен мазмұны бойынша аудитордың¹ кәсіби міндеттері бойынша басшылық беру болып табылады.
2. Осы ISRS қаржылық ақпаратқа байланысты тапсырмаларды орындау кезінде пайдалануға арналған. Сонымен қатар, ол аудитордың осы мәселе бойынша жеткілікті білімі және өз нәтижелерін негіздей алатын тиісті критерийлері болған жағдайда, қаржылық емес ақпаратқа қатысты тапсырмаларды орындау кезінде пайдалы нұсқаулық бола алады. Осы ISA қолданған кезде аудитор Халықаралық аудит стандарттарындағы (ISA) нұсқаулардан пайда көре алады.
3. Келісілген процедураларды орындау тапсырмасы аудитор үшін қаржылық ақпараттың жекелеген баптарына (мысалы, кредиторлық және дебиторлық берешек, байланысты тараптарды сатып алу, кәсіпорын сегментінің кірісі мен кірісі), қаржылық есептілікке (мысалы, баланс) немесе қаржылық есептіліктің толық жиынтығына қатысты белгілі бір процедураларды орындауды талап етуі мүмкін.

Келісілген процедураларды орындау жөніндегі тапсырманың мақсаты

4. **Келісілген процедураларды орындау жөніндегі тапсырманың мақсаты аудитке тән және аудитор, ұйым және тиісті үшінші тұлғалар арасында келісілген процедураларды жүргізу және анықталған фактілер туралы есеп беру.**
5. Аудитор келісілген процедуралар бойынша анықталған фактілер туралы есеп бергендіктен, ешқандай сенімділік көрсетілмейді. Оның орнына, есепті пайдаланушылар аудитор ұсынған процедуралар мен ескертулерді өз бетінше бағалайды және оның жұмысы негізінде өз қорытындыларын жасайды.
6. Есеп тек процедураларды орындауға келіскен тараптарға арналған, өйткені басқа тараптар процедуралардың себептері туралы ақпараты жоқ нәтижелерді дұрыс түсінбеуі мүмкін.

Келісілген процедураларды орындау бойынша тапсырманың жалпы принциптері

7. **Аудитор** Бухгалтерлерге арналған халықаралық әдеп стандарттары жөніндегі кеңестің Кәсіби бухгалтерлер этикасының халықаралық кодексінің қағидасын (Тәуелсіздіктің халықаралық стандарттарын қоса алғанда) (IESBA Кодексі) **ұстануы керек**. Тапсырманың осы түрін орындау кезінде аудитордың кәсіби міндеттерін реттейтін этикалық принциптер:

- (a) Адалдық;
- (b) Объективтілік;
- (c) Құзыреттілік және тиісті тексеру;
- (d) Құпиялылық;
- (e) Кәсіби мінез-құлық;

Тәуелсіздік келісілген процедуралар бойынша тапсырмалар үшін міндетті талап емес; дегенмен, тапсырманың шарттары немесе мақсаттары немесе ұлттық стандарттар маманнан IESBA кодексінде қамтылған Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын сақтауды талап етуі мүмкін. Егер аудитор тәуелсіз болмаса, онда нақты тұжырымдар туралы есепте тиісті мәлімдеме жасалуы керек.

8. **Аудитор осы ISRS және тапсырма шарттарына сәйкес келісілген процедураларды орындау бойынша тапсырманы орындауы тиіс.**

Тапсырма шарттарын анықтау

9. **Аудитор ұйым өкілдерімен және, әдетте, нәтижелер туралы есептің көшірмелерін, келісілген процедуралар мен тапсырманы орындау шарттарын алатын басқа аталған тараптармен нақты түсінік беруі керек.** Келісілуі керек мәселелердің қатарына мыналар жатады:
  - Тапсырманың сипаты, оның ішінде орындалатын процедуралар аудит немесе шолу болмайды және сәйкесінше сенімділік көрсетілмейді.
  - Тапсырманың мақсаты;
  - Келісілген процедуралар қолданылатын қаржылық ақпаратты сәйкестендіру.

¹ «Аудитор» термині халықаралық аудит стандарттары және ақпараттың дұрыстығын растау жөніндегі кеңестің барлық құжаттарында аудитті, шолуды тексеруді және ақпараттың дұрыстығын растау жөніндегі басқа да қызметтерді, сондай-ақ орындалуы мүмкін ілеспе қызметтерді сипаттау кезінде қолданылады. Мұндай пайдалану шолуды, басқа куәландыруды немесе байланысты қызметтерді орындайтын тұлға компанияның қаржылық есептілігінің аудиторы болуы керек дегенді білдірмейді.

ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТҚА ҚАТЫСТЫ КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

- Орындалатын нақты процедуралардың сипаты, мерзімі және көлемі.
  - Нәтижелер туралы есептің болжамды нысаны.
  - Нақты нәтижелер туралы есепті таратуға шектеулер. Егер мұндай шектеу заңнаманың талаптарына қайшы келсе (бар болса), онда аудитор тапсырманы қабылдамайды.
10. Белгілі бір жағдайларда, мысалы, процедураларды реттеуші орган, сала өкілдері және бухгалтерлік және бухгалтерлік кәсіп өкілдері келіскен кезде, аудитор есепті алатын барлық тараптармен процедураларды талқылай алмауы мүмкін. есепті кім алады. Мұндай жағдайларда аудитор, мысалы, қолданылатын процедураларды тараптардың тиісті өкілдерімен талқылауды, сол тараптардың тиісті хат-хабарларын қарауды немесе оларға шығарылатын есеп түрі туралы ақпарат беруді қарастыруы мүмкін.
11. Клиенттің де, аудитордың да мүддесі үшін аудитор тапсырманы орындаудың негізгі шарттары көрсетілген міндеттеме хатын жіберуі керек. Міндеттеме хаты аудитордың тапсырманы орындауға келісімін растайды және тапсырманың мақсаттары мен көлемі, аудитордың жауапкершілік дәрежесі және шығарылатын есептердің нысаны сияқты мәселелерге қатысты түсініспеушіліктерді болдырмауға көмектеседі.
12. Міндеттеме хатына келесі мәселелер енгізілуі керек:
- Тараптардың келісімі бойынша орындалуы тиіс процедуралардың тізбесі.
  - Нәтижелер туралы есепті тарату процедураларды жүргізуге келіскен аталған тараптармен шектелетіні туралы мәлімдеме.
- Сонымен қатар, бухгалтер міндеттеме хатына шығарылатын нақты қорытындылар туралы есеп түрінің жобасын қосуды қарастыруы мүмкін. Міндеттеме хатының мысалы осы ISRS-ге 1-қосымшада келтірілген.

Жоспарлау

13. Аудитор тапсырманы мақсатына жету үшін жұмысты жоспарлауы керек.

Құжаттама

14. Аудитор нақты тұжырымдар мен дәлелдемелер туралы есепті қолдайтын дәлелдемелерді қамтамасыз ету үшін маңызды мәселелерді құжаттауы керек, бұл тұжырымдар мен дәлелдемелер осы ISRS және тапсырма шарттарына сәйкес орындалды.

Процедуралар мен дәлелдемелер

15. Аудитор келісілген процедураларды орындауы керек және алынған дәлелдемелерді қорытынды есебін жасау үшін негіз ретінде пайдалануы керек.
16. Келісілген процедураларды орындау тапсырмасында қолданылатын процедуралар мыналарды қамтуы мүмкін:
- Сауалнама және талдау.
  - Қайта есептеу, салыстыру және басқа есептеу тексерулері.
  - Бақылау.
  - Тексеру.
  - Растау алу

Осы ISRS 2-қосымшасында келісілген процедураларды жүргізуге арналған типтік тапсырма шеңберінде орындалуы мүмкін процедуралардың мысаллық тізбесін қамтитын есеп үлгісі келтірілген.

Қорытынды жасау

17. Келісілген процедураларды орындау туралы есепте оқырман орындалған жұмыстың сипаты мен көлемін түсінуі үшін тапсырманың мақсаты мен келісілген процедуралары егжей-тегжейлі сипатталуы керек.

ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТҚА ҚАТЫСТЫ КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

18. Нәтижелер туралы есеп мыналарды қамтуы керек:
- (a) Атауы;
  - (b) Адресат (әдетте келісілген процедураларды жүргізу үшін аудиторды тартқан клиент);
  - (c) Келісілген процедуралар қолданылған нақты қаржылық немесе қаржылық емес ақпаратты сәйкестендіру;
  - (d) Орындалған процедуралар алушымен келісілгені туралы мәлімдеме;
  - (e) Тапсырма келісілген процедуралар бойынша тапсырмаларға қолданылатын ілеспе қызметтер бойынша халықаралық стандартқа немесе тиісті ұлттық стандарттарға немесе практикаға сәйкес жүргізілгені туралы мәлімдеме;
  - (f) Егер қажет болса, практик маман ұйымнан тәуелсіз емес деген мәлімдеме;
  - (g) Келісілген процедуралар жүргізілген мақсат туралы мәлімдеме;
  - (h) Нақты орындалған процедуралардың тізбесі;
  - (i) Анықталған қателер мен ерекшеліктердің жеткілікті егжей-тегжейлі сипаттамасын қоса алғанда, аудитордың нақты қорытындыларының сипаттамасы;
  - (j) Орындалған процедуралар аудит те, шолу да емес және сол сияқты айтылған пікір туралы пікір білдірмейтіндігі туралы мәлімдеме;
  - (k) Егер аудитор қосымша процедураларды, аудитті немесе шолуды орындаса, онда хабарланатын басқа мәселелер анықталуы мүмкін деген мәлімдеме;
  - (l) Қорытынды процедураларды жүргізуге келіскен тараптармен шектеледі деген мәлімдеме;
  - (m) Қорытынды тек көрсетілген элементтерге, шоттарға, баптарға немесе қаржылық және қаржылық емес ақпаратқа қатысты екендігі және оның көрсетілген қаржылық және қаржылық емес ақпаратқа қолданылмайтындығы және ол тұтастай алғанда ұйымның қаржылық есептілігіне қолданылмайтындығы туралы мәлімдеме (егер қолданылса);
  - (n) Есеп беру күні;
  - (o) Аудитордың мекенжайы;
  - (p) Аудитордың қолы.

Осы ISRS-дің 2-қосымшасында қаржылық ақпаратқа қатысты келісілген процедураларды жүргізуге байланысты дайындалған нақты қорытындылар туралы есептің мысалы келтірілген.

Мемлекеттік сектордың перспективасы

1. Мемлекеттік сектордағы тапсырма туралы есеп тек процедураларды орындауға келіскен тараптармен шектеліп қана қоймай, сонымен қатар ұйымдардың немесе тұлғалардың кең ауқымына ұсынылуы мүмкін (мысалы, белгілі бір мемлекеттік ұйымға немесе үкіметтік департаментке қатысты парламенттік тергеу жүргізу кезінде).
2. Сондай-ақ мемлекеттік сектордың мандаттары айтарлықтай ерекшеленетінін және іс жүзінде «келісілген процедуралар» болып табылатын тапсырмалар мен қызмет нәтижелері туралы есептер сияқты қаржылық ақпараттың аудиті болып табылатын тапсырмаларды мұқият ажырату қажет екенін атап өткен жөн.

ҚАРЖЫЛЫҚ АҚПАРАТҚА ҚАТЫСТЫ КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ БОЙЫНША МІНДЕТТЕМЕЛЕР

1-қосымша

Келісілген процедураларды орындау жөніндегі тапсырманың шарттары туралы келісім хаттың мысалы

Төмендегі хат осы ISRS-дің 9-тармағымен бірге нұсқаулық ретінде пайдалануға арналған және стандартты хат емес. Міндеттеме хатын жеке қажеттіліктер мен жағдайларға сәйкес өзгерту қажет болады.

Директорлар кеңесіне немесе аудиторды тартқан клиенттің басқа да тиісті өкілдеріне.

Бұл хат біздің тапсырмамыздың шарттары мен мақсаттары, сондай-ақ біз көрсететін қызметтердің сипаты мен шектеулері туралы түсінігімізді растауға арналған. Біз көрсететін қызметтер. Біздің тапсырма келісілген процедуралар бойынша тапсырмаларға қолданылатын ілеспе қызметтер бойынша халықаралық стандартқа сәйкес орындалады (немесе тиісті ұлттық стандарттарға немесе тәжірибеге жүгініңіз) және біз оны өз есебімізде көрсетеміз.

Біз келесі процедураларды орындауға және жұмысымыздың нәтижелері туралы хабарлауға келістік:

(Қажет болған жағдайда танысу қажет құжаттар мен жазбаларға нақты сілтемелерді, байланысу қажет тұлғаларды және растау алынатын тараптарды қоса алғанда, орындалатын процедуралардың сипатын, мерзімдері мен көлемін сипаттау).

Біз орындайтын процедуралар тек сізге көмектесуге арналған (мақсатты көрсету). Біздің есеп басқа мақсаттарда пайдаланылмауы керек және тек сіздің назарыңызға арналған. және тек сіздің ақпаратыңызға арналған.

Біз орындайтын процедуралар Халықаралық аудит стандарттарына немесе Халықаралық шолу тексеру стандарттарына сәйкес аудит немесе шолу болмайды. Халықаралық аудит стандарттары немесе халықаралық шолу стандарттары (немесе тиісті ұлттық стандарттар немесе тәжірибелер) және сәйкесінше ешқандай сенімділік білдірмейді.

Біз сіздің қызметкерлеріңіздің толық ынтымақтастығына үміттенеміз және сіз бізге тексеруді жүргізуге байланысты сұрай алатын осындай жазбаларды, құжаттарды және басқа ақпаратты беретініңізге сенімдіміз. және біздің тексеруге байланысты сұралған басқа да ақпарат.

Жұмысты аяқтаған кезде көрсетілетін төлемдеріміз тапсырманы орындауға тағайындалған қызметкерлердің жұмсаған уақытына, сонымен қатар жеке қажеттіліктерге жұмсалатын шығындарға негізделеді. Жеке сағаттық тарифтер жауапкершілік деңгейіне, тәжірибесіне және біліктілігіне байланысты өзгереді.

Тапсырманың шарттары, соның ішінде біз орындауға келіскен нақты процедуралар туралы түсінігіңізге сәйкес келетінін растау үшін берілген хаттың қоса берілген көшірмесіне қол қойып, қайтару.

XYZ & Co

ABC компаниясының атынан расталды

(қолтаңбасы)

Тегі, есімі, және лауазымы

Күні

Кредиторлық берешекке қатысты анықталған фактілер туралы есептің мысалы

АНЫҚТАЛҒАН ФАКТІЛЕР ТУРАЛЫ ЕСЕП

Атына (аудиторлық фирма басшысының)

Біз ілеспе кестелерде көрсетілген (күні) жағдай бойынша ABC компаниясының кредиторлық берешегіне қатысты сізбен келісілген және төменде келтірілген процедураларды орындадық (бұл мысалда көрсетілмеген). Біздің тапсырма келісілген процедуралар бойынша тапсырмаларға қолданылатын ілеспе қызметтер бойынша халықаралық стандартқа сәйкес орындалды (немесе тиісті ұлттық стандарттарға немесе тәжірибеге жүгініңіз). Процедуралар тек кредиторлық берешектің дұрыстығын бағалауға көмектесу үшін жасалды және қысқаша келесіге дейін төмендейді:

1. Біз ABC компаниясы дайындаған (күні) жағдай бойынша кредиторлық берешектің сынақ балансын алдық және тексердік және қорытынды соманы тиісті бас кітап шотындағы қалдықпен салыстырдық
2. Біз қоса берілген тізімді (бұл мысалда көрсетілмеген) негізгі жеткізушілермен және (күні) жағдай бойынша берешек сомаларын сынақ балансындағы тиісті атаулармен және сомалармен салыстырдық.
3. Біз жеткізушілерден үзінді көшірме алдық немесе олардан берешек сомаларын растауды сұрадық (күні).
4. Біз мұндай үзінді көшірмелерді немесе растауларды сынақ балансында көрсетілген сомалармен салыстырдық. Сәйкес келмеген сомалар үшін біз ABC компаниясынан салыстырулар алдық. Алынған салыстыруларда біз әрқайсысы XXX-дан асатын төленбеген шот-фактураларды, несиелік жазбаларды және төленбеген чектерді анықтадық және тізімдедік. Біз осындай кейіннен алынған шот-фактураларды, несиелік жазбаларды және кейіннен төленген чектерді тауып, тексердік және олардың салыстыруда төленбеген ретінде көрсетілуі керек екенін анықтадық.

Біз өз нәтижелерімізді төменде хабарлаймыз:

- (a) 1-тармаққа келетін болсақ, біз қосу дұрыс және жалпы сома шындыққа сәйкес келеді деген қорытындыға келдік.
- (b) 2-тармаққа қатысты біз тексерілген сомалар бір-біріне сәйкес келеді деген қорытындыға келдік.
- (c) 3-тармақ бойынша біз барлық жеткізушілер бойынша ведомостар бар екенін анықтадық.
- (d) 4-тармақ бойынша біз сомалардың сәйкес келетінін және сәйкес келмейтін сомалар бойынша ABC компаниясының салыстыруды дайындағанын және XXX-тен жоғары несиелік жазбалар, шот-фактуралар мен төленбеген чектер келесі ерекшеліктерді қоспағанда, тексерілетін баптар ретінде тиісті түрде көрсетілгенін анықтадық:

(Ерекшеліктерді түбегейлі сипаттау).

Жоғарыда аталған процедуралар халықаралық аудит стандарттарына немесе халықаралық шолу стандарттарына (немесе тиісті ұлттық стандарттарға немесе тәжірибеге) сәйкес жүргізілген аудит немесе шолу болмағандықтан, біз (күні) жағдай бойынша кредиторлық берешек екендігіне ешқандай сенім білдірмейміз.

Егер біз халықаралық аудит стандарттарына немесе халықаралық шолу тексеру стандарттарына (немесе тиісті ұлттық стандарттарға немесе тәжірибеге) сәйкес қосымша процедураларды орындасақ немесе қаржылық есептілікке аудит немесе шолу жасасақ, біз сізге хабарлаған басқа сұрақтар біздің назарымызға жетуі мүмкін.

Біздің есеп тек осы есептің бірінші тармағында көрсетілген мақсаттарға және сіздің ақпаратыңызға арналған және басқа мақсаттар үшін пайдаланылмауы немесе басқа тұлғаларға таратылмауы керек. Бұл есеп тек жоғарыда аталған шоттар мен баптарға қатысты және жалпы алынған ABC компаниясының қаржылық есептілігіне қолданылмайды.

АУДИТОР

Күні

Мекенжайы

ІЛЕСПЕ ҚЫЗМЕТТЕРДІҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТАНДАРТЫ 4410 (ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН)

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

(2013 жылдың 1 шілдесінде немесе одан кейін берілген бағалау есептері үшін күшіне енеді)

МАЗМҰНЫ

	Тармақ
Кіріспе	
Осы ISRS-ның қолданылу аясы	1-4
Жинақтау бойынша тапсырма	5-10
Осы ISRS тағайындау	11-14
Күшіне енген күні	15
Мақсаты	16
Анықтамалар	17
Талаптар	
Осы ISRS сәйкес жинақтау бойынша тапсырманы орындау	18-20
Этикалық талаптар	21
Кәсіби шешім	22
Тапсырма деңгейінде сапаны бақылау	23
Тапсырманы қабылдау және жалғастыру	24-26
Басшылықпен және корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалармен ақпараттық өзара іс-қимыл	27
Тапсырманы орындау	28-37
Құжаттама	38
Практик маманның есебі	39-41
Қолдану жөніндегі нұсқаулық және өзге де түсіндірме материалдар	
Осы ISRS-ның қолданылу аясы	A1-A11
Жинақтау бойынша тапсырма	A12-A18
Этикалық талаптар	A19-A26
Кәсіби пайымдау	A27-A29
Тапсырма деңгейіндегі сапаны бақылау	A30-A32
Тапсырманы қабылдау және жалғастыру	A33-A45
Басшылықпен және басқаруға жауапты тұлғалармен байланыс	A46-A47
Тапсырманы орындау	A48-A58
Құжаттама	A59-A61
Практик маманның есебі	A62-A69
.....	
1-қосымша. Жинақтау тапсырмасының шарттары туралы келісім-хаттың мысалы	
2-қосымша. Практик мамандардың жинақтау тапсырмалары туралы есептердің мысалдары	

«Жинақтау жөніндегі тапсырмалар» 4410 (Қайта қаралған) ілеспе қызметтердің халықаралық стандартын Сапаны бақылау, аудит және шолып тексерудің халықаралық стандарттарының жинағына алғы сөзбен, сенімділікті қамтамасыз ететін басқа да тапсырмалармен және ілеспе қызметтер көрсету жөніндегі тапсырмалармен бірге қарау керек.

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Кіріспе

ISRS-дің қолданылу аясы

1. Осы Ілеспе қызметтер жөніндегі халықаралық стандартта (ISRS) осы ақпараттың дұрыстығына кепілдік бермей, сондай-ақ осы ISRS сәйкес тапсырманы орындау туралы есепті дайындау үшін өткен кезеңдердегі қаржылық ақпаратты дайындауға және ұсынуға басшылыққа көмек көрсету үшін тартылатын маманның міндеттері қаралады. (Сілтеме: A1-A2 тармақтары).
2. Осы ISRS тарихи қаржылық ақпараттың дұрыстығына сенімділік беру жөніндегі тапсырмаларға қолданылады. Тиісті өзгерістермен ISRS тарихи ақпараттан басқа қаржылық ақпаратты құрастыру тапсырмаларына, сондай-ақ қаржылық емес ақпаратты құрастыру тапсырмаларына қолданылуы мүмкін. Осы ISRS -те «қаржылық ақпарат» сілтемесі «тарихи қаржылық ақпарат» дегенді білдіреді. (Сілтеме: A3-A4 тармақтар)
3. Практик маманынан басшылыққа қаржылық ақпаратты дайындау мен ұсынуда көмек сұрағанда, осы ISRS-ке сәйкес тапсырманы орындау керек пе, жоқ па, соны тиісті түрде қарау қажет болуы мүмкін. ISRS деректеріне сәйкес есептілікті дайындауды қоса алғанда, осы ISRS қолданудың орындылығын көрсететін факторларға мыналар жатады:
  - Қаржылық ақпарат қолданыстағы заңдардың немесе ережелердің ережелеріне сәйкес талап етіледі, сондай-ақ оны көпшілікке ұсыну қажет пе.
  - Дайындалған қаржылық ақпараттың болжамды пайдаланушылары болып табылмайтын сыртқы тараптар тәжірибешіні қаржылық ақпаратпен байланыстыруы мүмкін және практик маманның ақпаратты дайындауға қатысу дәрежесін дұрыс түсінбеу қаупі бар:
    - Егер қаржылық ақпарат басшылықтан немесе басқаруға жауапты тұлғалардан басқа тараптардың пайдалануына арналған болса немесе ақпаратты болжамды пайдаланушылардан басқа тараптар ұсынуы немесе алуы мүмкін болса; және
    - Егер практик маманның есімі қаржылық ақпаратпен анықталса. (Сілтеме: A5 тармағы)

ISQC 1-мен байланыс¹

4. Сапаны бақылау жүйелері, саясаты мен процедуралары үшін жауапкершілік фирмаға жүктеледі. ISQC 1 фирманың компиляциялық тапсырмаларына қатысты кәсіби бухгалтер фирмаларына қолданылады.² Берілген ISRS жеке компиляциялық тапсырмалар деңгейіндегі сапаны бақылауға қатысты ережелері фирма ISQC1 немесе кем дегенде қатаң талаптарға бағынады деген болжамға негізделген. (Сілтеме: A6-A11 тармақтар)

Жинақтау бойынша тапсырма

5. Басшылық компанияның қаржылық ақпаратын дайындауға және ұсынуға көмектесу үшін қоғамдық тәжірибемен айналысатын кәсіби бухгалтерді тарта алады. Қаржылық ақпаратты пайдаланушылар үшін осы ISRS сәйкес орындалған компиляция тапсырмасының құндылығы маманның бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік саласындағы кәсіби тәжірибесін қолдануына және тиісті этикалық талаптарды қоса алғанда, кәсіби стандарттардың сақталуына, сондай-ақ маманның қаржылық ақпаратты жинақтауға қатысу сипаты мен дәрежесін нақты түсіндіруге байланысты. (Сілтеме: A12 - A15 тармақтар)
6. Жинақтау тапсырмасы аттестаттау тапсырмасы емес болғандықтан, ол маманнан компиляцияға арналған нұсқаулық берген ақпараттың дұрыстығын немесе толықтығын тексеруді немесе аудиторлық пікірді білдіру немесе қаржылық ақпаратты дайындау туралы қорытынды жасау үшін басқаша дәлелдер жинауды талап етпейді.
7. Басшылық қаржылық ақпарат үшін, сондай-ақ ол дайындалған және ұсынылған негіз үшін жауапкершілікті сақтайды. Бұл жауапкершілік қаржылық ақпаратты дайындау және ұсыну кезінде басшылықтың пайымдауларын пайдалануды, соның ішінде тиісті есеп саясатын таңдау мен қолдануды және қажет болған жағдайда негізделген бухгалтерлік бағалауды әзірлеуді қамтиды. (Сілтеме: A12-A13 тармақтар)
8. Осы ISRS басшылыққа немесе басқаруға жауапты тұлғаларға жауапкершілік жүктемейді және олардың міндеттерін реттейтін заңдар мен ережелердің күшін жоймайды. Осы ISRS-ке сәйкес орындалатын жұмыс басшылық немесе тиісті жағдайларда басқаруға жауапты тұлғалар компиляция жұмысын орындау үшін негіз болатын белгілі бір міндеттермен келіскендіктен жүзеге асырылады. (Сілтеме: A12 - A13 тармақтар)
9. Жинақтау тапсырманың тақырыбы болып табылатын қаржылық ақпарат әртүрлі мақсаттарда қажет болуы мүмкін, соның ішінде:

¹ Сапаны бақылау жөніндегі халықаралық стандарт (ISQC) 1 «Қаржылық есептілікке аудиторлық тексеруді және шолуды жүргізетін, сондай-ақ кепілдік пен ілеспе қызметтерді ұсынатын өзге де тапсырмаларды орындайтын фирмалар үшін сапаны бақылау».

² ISQC 1, 4-тармақ.

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

- (a) Заңнамада немесе нормативтік актілерде белгіленген мерзімді қаржылық есептілікке қойылатын міндетті талаптарды орындау үшін; немесе
  - (b) Тиісті заңдарға немесе нормативтік актілерге сәйкес қаржылық есептілікті міндетті түрде жасаумен байланысты емес мақсаттар үшін, мысалы:
    - Басшылық үшін немесе басқаруға жауапты тұлғалар үшін олардың нақты мақсаттарына сәйкес дайындалған (мысалы, ішкі пайдалану үшін қаржылық ақпаратты дайындау).
    - Келісімшартқа немесе келісімнің басқа түріне сәйкес сыртқы тараптар алдындағы мерзімді қаржылық есептілік үшін (мысалы, грант беруді немесе жалғастыруды қолдау үшін қаржыландыру агенттігіне ұсынылатын қаржылық ақпарат).
    - Транзакциялық мақсаттар үшін, мысалы, меншік құрылымын өзгертуге немесе компанияны қаржыландыруға байланысты мәмілені қолдау (мысалы, бірігу немесе сатып алу).
10. Қаржылық ақпаратты дайындау және ұсыну үшін белгілі бір ұйымға тән қарапайым бухгалтерлік принциптерден бастап, белгіленген қаржылық есептілік стандарттарына дейінгі әртүрлі қаржылық есептілік жүйелерін пайдалануға болады. Басшылық қаржылық ақпаратты дайындау және ұсыну үшін пайдаланатын қаржылық есеп беру жүйесі компания қызметінің сипатына және ақпаратты болжамды пайдалануға байланысты. (Сілтеме: A16 - A18 тармақтар)

Осы ISRS тағайындау

- 11. Осы ISRS практик маман ондағы талаптарды ұстану арқылы қол жеткізуге ниетті мақсаттарды тізімдейді. Аталған мақсаттар мұндай талаптар анықталған контекстті түсіндіреді және практик маманға жинақтау тапсырмасын орындау кезінде шешілуі керек тапсырмаларды түсінуге көмектесуге арналған.
- 12. Бұл ISRS практик маманның алға қойған мақсатқа жетуін қамтамасыз етуге арналған «міндетті (міндетті, міндетті)» және «міндетті (міндетті, міндетті)» етістіктерінің көмегімен сипатталатын талаптар келтіріледі.
- 13. Сонымен қатар, осы ISRS оның мәнін түсінудің тиісті деңгейін қамтамасыз ететін зерттеу, анықтау, қолдану жөніндегі нұсқаулық және басқа да түсіндірме материалдар бар.
- 14. Өтінімде және басқа да түсіндірме материалдарда талаптарды қосымша түсіндіру және оларды орындау жөніндегі басшылық қамтылады. Осындай нұсқаулықтың өзі талап болмаса да, талаптарды дұрыс қолдану үшін маңызды. Өтінімде және басқа да түсіндірме материалдарда талаптарды қолдануға көмектесетін осы ISRS қаралатын мәселелер бойынша анықтамалық ақпарат болуы мүмкін.

Күшіне енген күні

- 15. Осы ISRS 2013 жылғы 1 шілдедегі немесе одан кейін туындаған есептер үшін күшіне енеді.

Мақсаты

- 16. Осы ISRS-ке сәйкес жинақтау тапсырмасын орындау кезінде практик маманның мақсаты келесідей:
  - (a) Басшылыққа берілген ақпарат негізінде қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес қаржылық ақпаратты дайындау мен ұсынуға басшылыққа көмек көрсету үшін бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік саласындағы білімді қолдану;
  - (b) Осы ISRS талаптарына сәйкес есептілікті ұсыну.

Анықтамалар

- 17. Терминдердің глоссарийі нұсқаулығында³ (Глоссарий) осы ISRS анықталған терминдер, сондай-ақ олардың дәйекті түсіндірілуін қамтамасыз ету мақсатында онда қолданылатын басқа терминдердің түсіндірмелері бар. Осы ISRS мақсаты үшін келесі терминдердің төменде келтірілген мағыналары бар:
  - (a) *Қаржылық есептілікті дайындаудың қолданылатын тұжырымдамасы* - Қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық және қажет болған жағдайда басқаруға жауапты тұлғалар қабылдаған, компанияның сипаты мен қаржылық есептіліктің мақсатын ескере отырып қолайлы немесе заңнамамен немесе нормативтік актілермен талап етілетін қаржылық есептілік жүйесі. (Сілтеме: A35-A37 тармақтар)
  - (b) *Жинақтау тапсырмасы* - Практик маман қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес ұйымның қаржылық ақпаратын, сондай-ақ осы ISRS талаптарына сәйкес есептерді дайындауға және ұсынуға басшылыққа көмек көрсету үшін бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік саласындағы білімді қолданатын тапсырма. Осы стандарт аясында «жинақтау», «жинақтау» және «жинақтау» терминдері осындай мәнінде қолданылады.

³ IAASB - IFAC жариялаған "Сапаны бақылау, аудит, шолу, басқа кепілдіктер және ілеспе қызметтер бойынша халықаралық ұсынымдар анықтамалығында" (бұдан әрі - Анықтамалық) шығарған халықаралық стандарттарға қатысты терминдердің глоссарийі.

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

- (c) *Өзара әрекеттесу серіктесі* - Тапсырма мен оның орындалуына, сондай-ақ фирма атынан шығарылған есеп үшін жауап беретін және қажет болған жағдайда кәсіби, заңды немесе реттеуші органның тиісті өкілеттіктеріне ие фирмадағы серіктес немесе басқа тұлға, немесе реттеуші орган.
- (d) *Аудиторлық топ* – Тапсырмамен жұмыс істейтін барлық серіктестер мен қызметкерлер, сондай-ақ тапсырма процедураларын орындау үшін фирма немесе желілік фирма тартқан кез келген тұлға. Бұл тұжырымдамаға фирма немесе желілік фирма тартқан аудитордың сыртқы сарапшысы кірмейді.
- (e) *Бұрмалау* – Қаржылық есептілік бабы бойынша ақпарат сомасы, жіктелуі, ұсынылуы немесе ашылуы мен баптың қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес келуі үшін қажетті сома, жіктелуі, ұсынылуы немесе ашылуы арасындағы айырмашылық. Бұрмалау қателік немесе алаяқтықтың нәтижесі болуы мүмкін.
- Аудитор қаржылық есептіліктің барлық маңызды аспектілерде сенімді түрде ұсынылатындығы немесе шынайы көрініс беретіндігі туралы пікір білдіргенде, бұрмалануларға аудитордың қаржылық есептіліктің барлық маңызды аспектілерде сенімді түрде ұсынылуы немесе шынайы және объективті көрініс беруі үшін қажет деп санайтын сомаларды, жіктеулерді, ұсыныстарды немесе ақпаратты ашуды түзету кіреді.
- (f) *Практик маман* - Компиляция тапсырмасын орындайтын қоғамдық тәжірибемен айналысатын кәсіби бухгалтер. Бұл термин жағдайға байланысты өзара әрекеттесу серіктесін немесе өзара әрекеттесу тобының немесе фирманың басқа мүшелерін қамтиды. ISRS өзара әрекеттесу серіктесі талап немесе міндеттемені орындауы керек екенін нақты көрсеткен жағдайларда, «практик маман» терминінің орнына «өзара әрекеттесу серіктесі» термині қолданылады. «Өзара әрекеттесу серіктесі» және «фирма» терминдері қолданылатын мемлекеттік секторда қолданылатын баламалар ретінде қарастырылуы керек.
- (g) *Тиісті этикалық талаптар* - Компиляциялық тапсырманы орындау кезінде ангажемент командасы бағынатын этикалық талаптарға әдетте Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық Әдеп кодексі (соның ішінде Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық әдепкодексі (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса) (IESBA кодексі), сондай-ақ неғұрлым шектеулі болуы мүмкін кез келген ұлттық талаптар кіреді. (Сілтеме: A21 тармағы).

Талаптар

Осы ISRS сәйкес жинақтау бойынша тапсырманы орындау

18. Практик маман оның мақсаттарын түсіну және оның талаптарын дұрыс қолдану үшін берілген ISRS-тің барлық мәтінін, оның қосымшасын және басқа түсіндірме материалдарын түсінуі керек.

Маңызды талаптарды ұстану

19. Практик маман осы ISRS-нің әрбір талабын орындауға міндетті, егер қандай да бір талап жинақтау жөніндегі тапсырмаға жатпайтын жағдайларды қоспағанда, мысалы, егер талапта айтылған мән-жайлар осы тапсырмаға қатысы болмаса.
20. Практик маман жинақтау жөніндегі тапсырмаға қолданылатын осы стандарттың барлық талаптарын сақтаған жағдайларды қоспағанда, осы ISRS талаптарын ұстану фактісін көрсетпеуі тиіс.

Этикалық талаптар

21. Практик маман тиісті этикалық талаптарды сақтауы керек. (Сілтеме: A19-A26 тармақтар)

Кәсіби шешім

22. Жинақтау тапсырмасын орындау кезінде маман кәсіби пайымдауды қолдануы керек. (Сілтеме: A27-A29 тармақтар)

Тапсырма деңгейінде сапаны бақылау

23. Өзара әрекеттесу серіктесі мыналарға жауапты:
- (a) Серіктес тағайындалған әр компиляция тапсырмасының жалпы сапасы; және
- (b) Фирманың сапасын бақылау саясаты мен процедураларына сәйкес тапсырманы орындау: (A30 тармағын қара)
- (i) Клиенттермен қарым-қатынасты қабылдау және жалғастыру және тапсырмаларды орындаудың тиісті процедураларін сақтау; (Сілтеме: A31 тармағы)
- (ii) Орындаушылар тобы жиынтықта компиляция тапсырмасын орындау үшін тиісті құзыретке және қабілетке ие екендігіне сенімді болу;

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

- (iii) Топ мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзу белгілеріне мұқият болу және егер топ мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзғанын көрсететін фактілер өзара іс-қимыл бойынша серіктестің назарына жетсе, тиісті іс-қимыл тәртібін айқындау; (Сілтеме: А32 тармағы)
- (iv) Кәсіби стандарттарға және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес тапсырманы басқару, бақылау және орындау; және
- (v) Тапсырма бойынша тиісті құжаттаманы жүргізу үшін жауапкершілікті өз мойнына алу.

Тапсырманы қабылдау және жалғастыру

Клиенттермен қарым-қатынасты жалғастыру, міндеттемелерді қабылдау және өзара әрекеттесу шарттарын келісу

24. Практик маман, егер ол тапсырманың шарттарын басшылықпен және егер бар болса, тапсырма бойынша серіктеспен келіспесе, тапсырманы орындауға келіспеуі керек, соның ішінде:
- (a) Қаржылық ақпаратты мақсатты пайдалану және тарату, сондай-ақ оны пайдалануға немесе таратуға кез келген шектеулер; (Сілтеме: А20, А33-А34, А37-А38 тармақтар)
  - (b) Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін анықтау; (Сілтеме: А20, А35-А38 тармақтар)
  - (c) Қаржылық есептілікті жасау жөніндегі жұмыстың мақсаты мен көлемі; (Сілтеме: А20 тармағы)
  - (d) Практик маманның жауапкершілігі - тиісті этикалық нормаларды сақтау талабы; (Сілтеме: А20 тармағы)
  - (e) Басшылықтың жауапкершілігі: (Сілтеме: А39-А41 тармақтар)
    - (i) Қаржылық ақпаратты, сондай-ақ қаржылық ақпаратты пайдалану мақсаттары мен болжамды пайдаланушыларды ескере отырып, қолайлы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес қаржылық ақпаратты дайындау және ұсыну үшін;
    - (ii) Жинақталған тапсырманы орындау үшін басшылық ұсынған жазбалардың, құжаттардың, куәліктердің және басқа ақпараттың дәлдігі мен толықтығы; және
    - (iii) Практик маман жинақталған тапсырманы орындау барысында көмек көрсете алатын ақпаратты қоса алғанда, қаржылық ақпаратты дайындау және ұсыну үшін қажетті пайымдаулар; және (А27 тармағын кара);
  - (f) Практик маман есебінің болжамды нысаны мен мазмұны.
25. Тапсырманы орындамас бұрын практик маман тапсырманың келісілген шарттарын міндеттеме-хатта немесе жазбаша келісімнің басқа тиісті нысанында тіркеуі керек. (Сілтеме: А42 – А44 тармақтары)

Қайталанатын тапсырмалар

26. Жинақтау бойынша қайталанатын тапсырмалар болған жағдайда, практик маман тапсырманы қабылдауға, тапсырма шарттарын қайта қарауға және басшылыққа қолданыстағы тапсырма шарттарын еске түсіру қажеттілігін қоса алғанда, жағдайлар қажет пе деген мәселені қарастыруы керек. (Сілтеме: А45 тармағы)

Басшылықпен және корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалармен ақпараттық өзара іс-қимыл

27. Практик маман жағдайға байланысты басшылықпен немесе басқаруға жауапты тұлғалармен уақтылы байланыста болуы керек. Жинақталған тапсырманы орындау барысында маманның кәсіби пікірі бойынша басшылықтың немесе басқаруға жауапты тұлғалардың назарын аудару үшін жеткілікті маңызы бар компиляциялық тапсырмаға қатысты барлық сұрақтар. (Сілтеме: А46-А47 тармақтары)

Тапсырманы орындау

Практик маманның түсінігін алу

28. Практик маман келесі сұрақтарды жинақтау тапсырмасын орындау үшін жеткілікті дәрежеде түсінуі керек: (Сілтеме: А48-А50 тармақтары)
- (a) Ұйымның бухгалтерлік есеп жүйелері мен бухгалтерлік есеп деректерін қоса алғанда, ұйымның қызметі мен операциялары;
  - (b) Қаржылық есептілікті дайындаудың қолданыстағы тұжырымдамасы, оның ішінде ұйым жұмыс істейтін салада қолданылуы.

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Қаржылық ақпаратты жинақтау

29. Практик маман қаржылық ақпаратты жазбаларды, құжаттарды, куәліктерді және басқа ақпаратты, соның ішінде басшылық берген маңызды пайымдауларды қолдана отырып дайындауы керек.
30. Практик маман басшылықпен немесе басқару үшін жауапкершілік жүктелген тұлғалармен қаржылық ақпаратты дайындауға маман қатысқан маңызды пайымдауларды талқылауы керек. (Сілтеме: А51 тармағы)
31. Жинақтау бойынша жұмысты аяқтамас бұрын маман компанияның бизнесі мен операциялары туралы түсінігін, сондай-ақ қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін ескере отырып, дайындалған қаржылық ақпаратпен танысуы керек. (Сілтеме: А52 тармағы).
32. Егер қаржылық есептілікті жасау жөніндегі тапсырманы орындау барысында маманға қаржылық есептілікті жасау жөніндегі тапсырманы орындау үшін басшылық ұсынған елеулі пайымдауларды қоса алғанда, жазбалар, құжаттар, куәліктер немесе басқа ақпарат толық емес, дәл емес немесе өзге де қанағаттанарлықсыз болып табылатыны белгілі болса, маман мұны басшылықтың назарына жеткізіп, қосымша немесе түзетілген ақпаратты сұратуы тиіс.
33. Егер практик маман басшылық сұралған есептерді, түсіндірмелерді немесе басқа ақпаратты, соның ішінде елеулі пайымдауларды, маңызды пайымдауларды қоса алғанда, ақпаратты ұсынбағандықтан есеп беру жұмысын аяқтай алмаса, онда маман тапсырманы орындаудан бас тартып, бас тарту себептері туралы басшылық пен жауапты тұлғаларға хабарлауы керек. (Сілтеме: А58 тармағы)
34. Егер тапсырманы орындау барысында маманға белгілі болса:
  - (а) Дайындалған қаржылық ақпарат тиісті сілтемені немесе қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінің сипаттамасын қамтымайды; (Сілтеме: А53 тармағы)
  - (б) Құрастырылған қаржылық ақпарат қаржылық ақпараттың айтарлықтай бұрмаланбауы үшін өзгертуді қажет етеді; немесе айтарлықтай бұрмаланған; немесе (Сілтеме: А54-А56 тармақтары)
  - (с) Ұсынылған қаржылық ақпарат басқаша жаңылыстырады; (Сілтеме: А54-А56 тармақтары)практик маман басшылыққа тиісті өзгерістерді ұсынуы керек.
35. Егер басшылық практик маманға жасалған қаржылық ақпаратқа ұсынылған өзгерістерді енгізуден бас тартса немесе рұқсат етпесе, маман тапсырманы орындаудан бас тартып, басшылыққа және басқармаға жауапты тұлғаларға бас тарту себептері туралы хабарлауы керек. (Сілтеме: А58 тармағын қара).
36. Егер тапсырманы орындаудан бас тарту мүмкін болмаса, маман осы жағдайларда қолданылатын кәсіби және заңды міндеттерді анықтауы керек.
37. Практик маман жағдайға байланысты басшылықтан немесе жауапты тұлғалардан дайындалған қаржылық ақпараттың соңғы нұсқасы үшін жауапкершілікті өз мойнына алғанын растауы керек. (Сілтеме: А68 тармағы)

Құжаттама

38. Практик маман тапсырма бойынша құжаттамаға енгізуі керек: (Сілтеме: А59-А61 тармақтары)
  - (а) Жинақтау тапсырмасын орындау барысында туындаған маңызды сұрақтар және маман бұл сұрақтарды қалай шешті;
  - (б) Жинақталған қаржылық ақпараттың негізгі жазбаларға, құжаттарға, мәлімдемелерге және басшылық ұсынған басқа ақпаратқа қалай сәйкес келетінін сипаттау; және
  - (с) Басшылық қол қойған немесе жағдайға байланысты Басқару жауапкершілігі жүктелген және бекітілген тұлғалар қол қойған және практик маманның есебімен бірге құрастырылған қаржылық ақпараттың соңғы нұсқасының көшірмесі. (Сілтеме: А68 тармағы)

Практик маманның есебі

39. Практик маман есебінің маңызды мақсаты-компиляция тапсырмасының сипатын, сондай-ақ маманның рөлі мен міндеттерін нақты түсіндіру-бұл тапсырмадағы практика. Практик маманның есебі қаржылық ақпарат туралы қандай да бір түрде пікір білдіру немесе қорытынды жасау құралы болып табылмайды.
40. Жинақтау тапсырмасын орындау үшін дайындалған практик маманның есебі жазбаша түрде жасалуы керек және келесі элементтерді қамтуы керек: (Сілтеме: А62 – А63, А69 тармақтары)
  - (а) Есептің атауы;
  - (б) Адресат (адресаттар), егер бұл тапсырманың шарттары бойынша талап етілсе; (Сілтеме: А64-тармағы)

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

- (c) Практик маман басшылық ұсынған ақпарат негізінде қаржылық ақпаратты дайындады деген мәлімдеме;
  - (d) Басшылықтың немесе басқаруға жауапты тұлғалардың компиляция және қаржылық ақпарат тапсырмасына қатысты жауапкершілігін сипаттау;
  - (e) Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін сәйкестендіру және егер арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік жүйесі пайдаланылса, қаржылық ақпараттағы осы арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік жүйесінің сипаттамасы немесе сипаттамасына сілтеме;
  - (f) Қаржылық ақпаратты сәйкестендіру, оның ішінде қаржылық ақпараттың әр элементінің атауы, егер ол бірнеше элементтен тұрса және қаржылық ақпараттың күні немесе оған қатысты кезең;
  - (g) Осы ISRS-ке сәйкес тапсырманың орындалғанын және маман тиісті этикалық талаптарды орындағанын растауды қоса алғанда, қаржылық ақпаратты құрастыру бойынша практик маманның міндеттерін сипаттау;
  - (h) Осы ISRS сәйкес сәйкес жинақтау тапсырмасын ненің қамтитынын сипаттау;
  - (i) Мыналарды:
    - (i) Жинақтау тапсырмасы сенімділік тапсырмасы емес болғандықтан, практик маман компиляцияға арналған нұсқаулық берген ақпараттың дұрыстығын немесе толықтығын тексеруге міндетті еместігін; және
    - (ii) Тиісінше, практик маман қаржылық ақпараттың қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес дайындалғандығы туралы пікірін немесе қорытындысын білдірмейтінін түсіндіру.
  - (j) Егер қаржылық ақпарат нақты мақсаттар үшін қаржылық есептілік жүйесін пайдалана отырып дайындалса, онда түсіндірме тармақта: (Сілтеме: А59 - А61 тармақтары)
    - (i) Қаржылық ақпараттың дайындалу мақсатын және егер қажет болса, болжамды пайдаланушыларды сипаттайды немесе осы ақпаратты ашатын қаржылық ақпараттағы ескертпеге сілтеме жасайды; және
    - (ii) Есеп оқырмандарына қаржылық ақпарат белгілі бір мақсатқа сәйкес дайындалғанын және соның салдарынан басқа мақсаттарға жарамсыз болуы мүмкін екенін ескертеді;
  - (k) Практик маманның есебін дайындау күні;
  - (l) Практик маманның қолтаңбасы;
  - (m) Практик маманның мекенжайы.
41. Практик маман есепті осы ISRS сәйкес жинақтау тапсырмасының аяқталу күнімен белгілеуі керек. (А62 тармағын қара).

* * *

Қолдану жөніндегі нұсқаулық және өзге де түсіндірме материалдар

Осы стандарттың қолданылу аясы

Жалпы талаптар (Сілтеме: 1-тармақ)

- A1. Тапсырманың тапсырыс берушісі басшылықтан немесе корпоративтік басқаруға жауапты тұлғадан басқа тұлға болып табылатын жинақтау жөніндегі тапсырмаға қатысты осы ISRS тиісті бейімделуді ескере отырып қолданылуы мүмкін.
- A2. Практик маманның ұйым басшылығына ұйымның қаржылық ақпаратын дайындауға және ұсынуға көмек көрсету бойынша қызмет көрсетуге немесе қызмет көрсетуге қатысуы әр түрлі формада болуы мүмкін. Егер практик маман осындай қызметтерді көрсету немесе осы ISRS сәйкес ұйымның қызметін жүзеге асыру үшін тартылса, онда оның қаржылық ақпаратты дайындауға қатысуы осы тапсырма бойынша осы ISRS көздеген нысанда жасалған практик маманның есебінде көрсетіледі. Практик маманның есебі практик маманның осы ISRS сәйкестігі туралы тікелей мәлімдемесін қамтиды.

Алдыңғы кезеңдердегі қаржылық ақпаратты қоспағанда, компиляция жөніндегі іс-шараларға қолдану (Сілтеме: 2-тармақ)

- A3. Осы ISRS-де практик маман басшылыққа тарихи қаржылық ақпаратты дайындауға және ұсынуға көмектесетін тапсырмаларды қарастырады. Дегенмен, іс басқа қаржылық ақпаратты дайындауда және ұсынуға басшылыққа көмек көрсету үшін практик маман тартылған кезде де тиісті өзгерістермен қолданылуы мүмкін. Мысалдарға мыналар жатады:

- Қаржылық ақпараттың алдыңғы нысаны;
- Қаржылық бюджеттерді немесе болжамдарды қоса алғанда, болжамды қаржылық ақпарат.

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

- A4. Практик мамандар сонымен қатар парниктік газдар туралы есеп беру, статистикалық есеп беру немесе басқа да ақпараттық есептер сияқты қаржылық емес ақпаратты дайындауда және ұсынууда басшылыққа көмек көрсету тапсырмаларын орындай алады. Мұндай жағдайларда практик маман осы тапсырма түрлеріне сәйкес келетін қажет болған жағдайда бейімделген нақты ISRS қолдана алады..

Осы ISRS-ді қолдану ерекшеліктері (Сілтеме: 3-тармақ)

- A5. Осы ISRS-ті міндетті түрде қолдану практиктер ұйымның қаржылық ақпаратын дайындауға және ұсынуға көмектесетін тапсырмалар үшін ұлттық жағдайда белгіленуі мүмкін (мысалы, көпшілік алдында ұсыну үшін қажетті тарихи қаржылық есептілікті дайындауға байланысты). Егер міндетті қолдану заңмен де, нормативтік актілермен де, қолданылатын кәсіби стандарттармен де келісілмесе, практик маман бұл жағдайда осы ISRS қолдану орынды деген қорытындыға келуі мүмкін..

ISQC 1 -мен байланыс (Сілтеме: 4-тармақ)

- A6. ISQC 1 фирманың компиляциялық тапсырмаларды қоса алғанда, ілеспе қызметтерді көрсету бойынша тапсырмаларды орындау кезінде сапаны бақылау жүйесін құру және қолдау жөніндегі міндеттерін қарастырады. Бұл міндеттер мыналарды белгілеуге бағытталған:
- Фирманың сапасын бақылау жүйелері;
  - Сапаны бақылау жүйесінің мақсатына, сондай-ақ осы саясаттың орындалуын іске асыру және бақылау процедурасына қол жеткізуге бағытталған фирманың тиісті саясаты.
- A7. ISQC 1 фирманың сапаны бақылау жүйесін құруды және қолдауды талап етеді, бұл ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етеді:
- (a) Фирма мен оның қызметкерлері кәсіби стандарттар мен қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтайды; және
- (b) Фирма немесе оның серіктестері мәміле бойынша дайындаған есептер жағдайларға сәйкес келеді.⁴
- A8. Компиляциялық тапсырмаларға қатысты ISQC 1 қабылдамаған юрисдикция осындай тапсырмаларды орындайтын фирмалар үшін сапаны бақылау талаптарын белгілей алады. Тапсырма деңгейінде сапаны бақылауға қатысты осы ISRS ережелері қабылданған сапаны бақылау талаптары, кем дегенде, ISQC 1 талаптары сияқты қатаң екенін көрсетеді. Бұған, егер бұл талаптар фирмаға ISQC 1 талаптарының мақсаттарына жету бойынша міндеттемелер жүктесе, соның ішінде келесі элементтердің әрқайсысына қатысты саясат пен процедураларды қамтитын сапаны бақылау жүйесін құру міндеттемесін қосқанда қол жеткізіледі:
- Фирмадағы сапа бойынша басшылықтың жауапкершілігі;
  - Тиісті этикалық талаптар;
  - Клиенттермен қарым-қатынасты және нақты тапсырмаларды қабылдау және сақтау;
  - Адам ресурстары;
  - Тапсырманы орындау;
  - Мониторинг.
- A9. Фирмада қабылданған сапаны бақылау жүйесіне сәйкес, осы тапсырмаға қолданылатын сапаны бақылау процедураларын орындау үшін клиенттермен жұмыс топтары жауап береді.
- A10. Егер фирма немесе басқа тараптар берген ақпарат басқаша көрсетпесе, келісім тобы фирманың сапаны бақылау жүйесіне сенуге құқылы. Мысалы, тарту тобы фирманың сапаны бақылау жүйесіне сүйенуі мүмкін:
- Қызметкерлерді жалдау және ресми оқыту арқылы олардың құзыреттілігі.
  - Клиенттерді қабылдау және сақтау жүйелері арқылы клиенттермен қарым-қатынасты сақтау.
  - Қадағалау процесі арқылы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтау.

Жинақтау тапсырмасына әсер етуі мүмкін фирманың сапаны бақылау жүйесінде анықталған кемшіліктерді қарастырған кезде, мәміле бойынша серіктес осы компиляция тапсырмасының контекстінде жеткілікті деп санайтын жағдайды түзету үшін фирманың қабылдаған әрекеттерін қарастыруы мүмкін.

⁴ ISQC 1, 11-тармақ.

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

- A11. Фирманың сапаны бақылау жүйесіндегі кемшіліктер міндетті түрде компиляция жұмысы кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес орындалмағанын немесе маманның есебі дұрыс емес екенін көрсетпейді.

Жинақтау бойынша тапсырма

«Басшылық» және «Корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалар» терминдерін қолдану (Сілтеме: 5, 7 - 8 тармақтар)

- A12. Менеджмент пен басқаруға жауапты тұлғалардың тиісті міндеттері әр түрлі юрисдикцияларда және ұйымдардың әр түрлі типтерінде әр түрлі болады. Ұйымдардың әртүрлі түрлері арасында. Бұл айырмашылықтар практик маманның басшылыққа немесе басқаруға жауапты тұлғаларға қатысты осы ISRS талаптарын қалай қолданатынына әсер етеді. Тиісінше, әр түрлі юрисдикцияларда қолданылатын «басшылық және қажет болған жағдайда басқаруға жауапты тұлғалар», ISRS-тың әр түрлі орындарында қолданылатын «басқаруға жауапты тұлғалар» тіркесі маманның назарын аударуға арналған-әр түрлі ұйымдарда басқару мен басқарудың әртүрлі құрылымдары мен механизмдері болуы мүмкін.

- A13. Қаржылық ақпарат пен сыртқы қаржылық есептілікті дайындауға байланысты әртүрлі міндеттер басшылыққа немесе басқаруға жауапты тұлғаларға келесі факторларға байланысты жүктеледі:

- Ұйымның ресурстары мен құрылымы.
- Ұйымдағы басшылық пен жауапты тұлғалардың тиісті рөлдері, олар тиісті заңнамада немесе нормативтік актілерде айқындалғандай немесе ұйым реттелмейтін болса, ұйым үшін белгіленген кез келген ресми басқару немесе есеп беру тетіктерінде (мысалы, келісімшарттарда немесе ұйымды құратын Жарғыда немесе басқа құжатта баяндалған).

Көптеген кішігірім ұйымдарда ұйымды басқару және басқару функцияларының бөлінуі жиі болмайды немесе ұйымды басқаруға тағайындалған тұлғалар ұйымды басқаруға қатыса алады. Көптеген басқа жағдайларда, әсіресе ірі компанияларда басшылық бизнесті немесе компанияның қызметін жүзеге асыруға және есеп беруді дайындауға жауап береді, ал басшылық тағайындалған тұлғалар басшылықтың қызметін қадағалайды. Ірі компанияларда басқаруға жауапты тұлғалар көбінесе компанияның қаржылық ақпаратын мақұлдау үшін келесі міндеттерді атқарады немесе қабылдайды, әсіресе егер ол сыртқы тараптардың пайдалануына арналған болса. Ірі компанияларда аудиторлық комитет сияқты басқаруға жауапты тұлғалардың кіші тобына көбінесе белгілі бір қадағалау функциялары жүктеледі. Кейбір юрисдикцияларда ұйымның қаржылық есептілігін стандарт талаптарына сәйкес дайындау басшылыққа жауапты тұлғалардың заңды міндеті, ал басқа юрисдикцияларда басшылықтың міндеті болып табылады.

Қаржылық ақпаратты дайындауға және ұсынуға байланысты басқа да іс-әрекеттерге қатысу (Сілтеме: 5-тармақ)

- A14. Қаржылық есептілікті жасау бойынша жұмыс көлемі ол жүргізілетін жағдайларға байланысты. Алайда, әр жағдайда ол басшылыққа басшылық берген ақпарат негізінде қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес ұйымның қаржылық ақпаратын дайындауға және ұсынуға көмек көрсетуді қамтиды. Кейбір жағдайларда басшылық қаржылық ақпаратты өрескел немесе алдын-ала дайындауы мүмкін.

- A15. Ұйым тапсырмасынан басқа, практик маман басшылықтың тапсырмасы бойынша кейбір басқа әрекеттерді орындау үшін тартылуы мүмкін. Мысалы, практик маман ұйымның бухгалтерлік есеп деректерін жинауға, жіктеуге және жалпылауға және осы деректерді бухгалтерлік жазбаларда сынақ балансын дайындауға дейін өңдеуге шақырылуы мүмкін. Сынақ балансы негізгі ақпарат ретінде пайдаланылады, оның негізінде маман компиляцияның мәні болып табылатын қаржылық ақпаратты жасайды. Бұл көбінесе жақсы дамыған бухгалтерлік есеп жүйелері жоқ шағын компанияларға немесе есеп беруді сыртқы провайдерлерге беруді қалайтын компанияларға тән. Осы ISRS-де практик маман басқа салалардағы басшылыққа көмек көрсету үшін орындай алатын қосымша әрекеттер қарастырылмайды. Ұйымның қаржылық есептілігін дайындағанға дейін басқа салалардағы басшылық.

Қаржылық есептілікті дайындау тұжырымдамалары (Сілтеме: 10-тармақ)

- A16. Қаржылық ақпарат қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес дайындалуы мүмкін, ол мыналарға арналған:

- Пайдаланушылардың кең ауқымының қаржылық ақпаратына жалпы қажеттіліктер(яғни «жалпы мақсаттағы қаржылық есептілік жүйесі»); немесе
- Нақты пайдаланушылардың қаржылық ақпаратына қажеттіліктер (яғни «арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік жүйесі»).

Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінің талаптары қаржылық ақпараттың нысаны мен мазмұнын анықтайды. Кейбір жағдайларда қаржылық есеп беру жүйесі «бухгалтерлік есеп негізі» деп аталуы мүмкін.

- A17. Жалпы қабылданған жалпы мақсаттағы қаржылық есептілік жүйелерінің мысалдары:

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

- Халықаралық қаржылық есептілік стандарттары (ISRS) және ашық сатылатын компанияларға қолданылатын белгіленген ұлттық қаржылық есептілік стандарттары.
- Шағын және орта бизнеске арналған халықаралық қаржылық есептілік стандарттары (SMEs үшін IFRS) және шағын және орта бизнеске қолданылатын қаржылық есептілік стандарттарына қолданылатын белгіленген ұлттық қаржылық есептілік стандарттары.

A18. Қаржылық ақпаратты дайындаудың нақты мақсатына байланысты пайдаланылуы мүмкін арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік жүйелерінің мысалдары:

- Салық заңнамасын сақтау мақсатында қаржылық ақпаратты дайындау үшін нақты юрисдикцияда қолданылатын бухгалтерлік есептің салық негізі.
- Белгіленген қаржылық есептілік жүйесін пайдалануға міндетті емес ұйымдар үшін:
  - Қаржылық ақпараттың болжамды пайдаланылуына және ұйымның жағдайларына сәйкес келетін белгілі бір ұйымның қаржылық ақпаратында қолданылатын бухгалтерлік есеп негізі (мысалы, дебиторлық және кредиторлық берешек сияқты жеке есептеулермен бухгалтерлік есептің кассалық әдісін қолдану, нәтижесінде баланс пен кірістер туралы есеп қалыптасады).
  - Есепке алудың кассалық әдісі, нәтижесінде түсімдер мен төлемдер туралы есеп жасалады (мысалы, ақшалай түсімдердің жалданған жылжымайтын мүлік иелері арасында ақшалай төлемдерден асып кетуін бөлу немесе мемлекеттік ұйымның ұсақ қолма-қол ақша қорындағы өзгерістерді есепке алу үшін).

Этикалық талаптар (Сілтеме: 21-тармақ)

A19. IESBA кодексі этиканың негізгі принциптерін белгілейді:

- (a) Адалдық;
- (b) Объективтілік;
- (c) Құзыреттілік және тиісті ұқыптылық;
- (d) Құпиялылық;
- (e) Кәсіби мінез-құлық.

Этиканың негізгі принциптері кәсіби бухгалтерден күтілетін мінез-құлық стандартын белгілейді.

IESBA кодексі кәсіби бухгалтер негізгі принциптерді сақтау қаупін анықтау, бағалау және жою кезінде қолдануы керек тәсілді анықтайтын тұжырымдамалық негіз болып табылады. Аудитке, шолуға және басқа кепілдік беру тапсырмаларына қатысты IESBA кодексі осы тапсырмаларға қатысты Тәуелсіздік қатерлеріне тұжырымдамалық негіздерді қолдану арқылы анықталатын Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын белгілейді.

Практик маманның ақпаратпен байланысы туралы этикалық ойлары (Сілтеме: 21, 24(a) - (d) тармақтар)

A20. IESBA кодексі⁵ адалдық принципін қолданған кезде кәсіби бухгалтер кез-келген есеппен, мәлімдемемен, хабарламамен немесе басқа ақпаратпен саналы түрде байланысты болмауын талап етеді, егер кәсіби бухгалтер мұны ақпарат деп санаса:

- (a) Онда айтарлықтай жалған немесе жаңылыстыратын мәлімдеме бар;
- (b) Абайсызда жалған мәлімдемелер немесе ақпарат бар; немесе
- (c) Мұндай жіберіп алу немесе көрсетпеу жаңылыстыруы мүмкін болған кезде қажетті ақпаратты жіберіп алады немесе көрсетпейді.

Егер кәсіби бухгалтер мұндай ақпаратпен байланысты екенін білсе, IESBA кодексі кәсіби бухгалтерден мұндай ақпараттан алшақтау шараларын қабылдауды талап етеді.

Тәуелсіздік (Сілтеме: 17(g), 21 тармақтар)

A21. IESBA кодексінің Халықаралық тәуелсіздік стандарттары компиляциялық тапсырмаларға қолданылмаса да, ұлттық этикалық кодекстерде, заңдарда немесе ережелерде тәуелсіздік талаптары немесе ақпаратты ашу ережелері болуы мүмкін.

Фирмадан тыс тиісті органға заңдар мен нормативтік актілердің анықталған немесе болжамды бұзушылықтары туралы хабарлау

⁵ IESBA Кодексі, А бөлімі, 110.2-тармақ.

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

A.22 Заңнама, нормативтік актілер немесе тиісті этикалық талаптар:

- (a) Практик маманнан анықталған немесе болжанған заңдар мен нормативтік актілерге сәйкессіздіктер туралы фирманың құрамына кірмейтін тиісті органға хабарлауды талап ету.
- (b) Ұйымнан тыс тиісті органға хабарлау осы жағдайларда орынды болуы мүмкін міндеттерді белгілеу.⁶

A23. Заңдар мен нормативтік актілердің анықталған немесе болжамды бұзушылықтары туралы ұйымнан тыс тиісті органға хабарлау осы жағдайларда қажет немесе орынды болуы мүмкін, себебі:

- (a) Заң, ережелер немесе тиісті этикалық талаптар практик маманнан бұл туралы хабарлауды талап етеді;
- (b) Практик маман хабарламаның тиісті этикалық талаптарға сәйкес анықталған немесе қабылданған сәйкессіздікке жауап ретінде тиісті әрекет екенін анықтады; немесе
- (c) Заң, ережелер немесе тиісті этикалық талаптар тәжірибешіге мұны істеу құқығын береді.

A24. Осы ISRS-дің 28-тармағына сәйкес тәжірибе маманынан заңдар мен нормативтік актілерді компиляция бойынша тапсырманы орындау үшін қажет болғаннан тыс түсіну күтілмейді. Алайда, заңдар, ережелер немесе тиісті этикалық талаптар практик маманнан анықталған немесе болжанған сәйкессіздік жағдайларына жауап беру кезінде білімді, кәсіби пайымдауды және тәжірибені қолдануды талап етуі мүмкін. Іс-әрекеттің нақты орындалмауы ма, жоқ па деген мәселені ақыр соңында сот немесе басқа тиісті сот органы шешеді.

A25. Кейбір жағдайларда заңнаманың немесе нормативтік актілердің анықталған немесе болжамды бұзылуы туралы хабарлама компаниядан тыс тиісті органға практик маманның заңнамаға, нормативтік актілерге немесе тиісті этикалық талаптарға сәйкес құпиялылықты сақтау міндетіне байланысты алынып тасталуы мүмкін. Басқа жағдайларда анықталған немесе болжамды бұзушылық туралы тиісті органға компаниядан тыс жерде хабарлау тиісті этикалық талаптарға сәйкес құпиялылықты бұзу болып саналмайды.⁷

A26. Практик маман компания ішінде кеңес беруді қарастыруы мүмкін (мысалы, фирма немесе желілік фирма ішінде), белгілі бір әрекеттің кәсіби немесе заңды салдарын түсіну үшін заң көмегіне жүгінуі немесе реттеуші немесе кәсіби органмен құпия негізде кеңес алуы мүмкін (егер заңмен немесе ережелермен тыйым салынбаса немесе құпиялылықты сақтау міндетін бұзбаса).⁸

Кәсіби пайымдау (Сілтеме: 22, 24 (e)(iii) тармақтар)

A27. Кәсіби пайымдау компиляция тапсырмасын дұрыс орындаудың қажетті шарты болып табылады. Бұл осы ISRS-тің тиісті этикалық талаптары мен талаптарын түсіндіру, сондай-ақ компиляция тапсырмасын орындау барысында негізделген шешімдер қабылдау қажеттілігі тапсырманың фактілері мен жағдайларына сәйкес білім мен тәжірибені қолдануды талап ететіндігіне байланысты. Атап айтқанда, тапсырма ұйым басшылығына келесі мәселелер бойынша шешім қабылдауға көмектесуді қамтыған кезде кәсіби пайымдау қажет:

- Ұйымға қаржылық ақпаратты дайындау және ұсыну кезінде, қаржылық ақпаратты пайдалану мақсаттары мен қаржылық ақпаратты болжамды пайдаланушылар тұрғысынан пайдаланылуы тиіс қаржылық есептілік жүйесінің қолайлылығы.
- Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін қолдану, соның ішінде:
  - Осы жүйе бойынша тиісті есеп саясатын таңдау;
  - Осы жүйеге сәйкес қаржылық ақпаратты дайындау және ұсыну үшін қажетті бухгалтерлік бағалауды әзірлеу; және
  - Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес қаржылық ақпаратты дайындау және ұсыну.

Практик маман тарапынан басшылықтың көмегі әрдайым басшылықтың немесе басқару үшін жауапкершілік жүктелген тұлғалардың жағдайға байланысты қаржылық ақпаратта көрсетілген елеулі пайымдаулар үшін жауапкершілікті түсінуі және қабылдауы негізінде көрсетіледі.

A28. Кәсіби пайымдау қаржылық есептілікті жасау жөніндегі тапсырманың мән-жайларында қандай іс-әрекеттер орынды екендігі туралы негізделген шешімдер қабылдау үшін осы ISRS-да, сондай-ақ бухгалтерлік және этикалық стандарттарда көзделген контексте тиісті дайындықты, білім мен тәжірибені қолдануды көздейді.

⁶ Мысалы, IESBA Кодексінің R360. 36 және R360.37 тармағын қара.

⁷ Мысалы, IESBA Кодексінің R114. 1, 114.1 A1 және R360.37 тармағын қара.

⁸ Мысалы, IESBA Кодексінің 360.39 A1 тармағын қара.

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

- A29. Жеке тапсырмаларды орындау кезінде кәсіби пайымдауды қолдану маманға тапсырма туралы есеп жасалған күнге дейін белгілі фактілер мен жағдайларға негізделеді, оның ішінде:
- Ұйым үшін басқа тапсырмаларды орындау кезінде алынған білім, егер қажет болса (мысалы, салық қызметтері).
  - Практик маманның ұйымның бизнесі мен операцияларын, оның ішінде оның бухгалтерлік есеп жүйесін түсінуі, сондай-ақ ұйым жұмыс істейтін салада қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін қолдануы.
  - Қаржылық ақпаратты дайындау және ұсыну дәрежесі басшылықтың шешімдерін қолдануды талап етеді.

Тапсырма деңгейіндегі сапаны бақылау (Сілтеме: 23(b) тармақ)

- A30. Тапсырма жетекшісінің әрекеттері және жұмыс тобының басқа мүшелері үшін тиісті хабарламалар әр тапсырманың сапасы үшін жауапкершілікті қабылдау кезінде тапсырманың жоғары сапасына қол жеткізудің маңыздылығын көрсетеді:
- (a) Кәсіби стандарттарға, заңнаманың және нормативтік-құқықтық актілердің ережелеріне сәйкес жұмысты орындау;
  - (b) Фирманың саясаты мен процедураларын ұстану (егер қажет болса);
  - (c) Осы ISRS-ге сәйкес практик маманның тапсырма туралы есеп жасауы.

Клиенттермен қарым-қатынасты тану және жалғастыру және деректерді жинау (Сілтеме: 23(b)(i) тармақ)

- A31. ISQC 1 сәйкес фирма жаңа клиентпен жұмыс істеуге келіспес бұрын, бар клиентпен жұмыс істеуді жалғастыру туралы шешім қабылдаған кезде және бар клиентпен жаңа жұмыс қабылдауды қарастырған кезде осы жағдайларда қажет деп санайтын ақпаратты алуы керек. Серіктеске клиенттермен қарым-қатынасты қабылдаудың немесе жалғастырудың және компиляциялық тапсырмаларды орындаудың орындылығын анықтауға көмектесетін ақпарат негізгі иелердің, негізгі басқару персоналының және басқаруға жауапты тұлғалардың адалдығы туралы мәліметтерді қамтуы мүмкін. Егер серіктес басшылықтың адалдығына күмәндануға негіз болса, бұл тапсырманың дұрыс орындалуына әсер етуі мүмкін болса, тапсырманы қабылдау орынсыз болуы мүмкін.

Өзара іс-қимылды жүзеге асыру кезінде тиісті этикалық талаптарды ұстану (Сілтеме: 23(b) (iii) тармақ)

- A32. ISQC 1 фирма мен оның қызметкерлерінің тиісті этикалық талаптарды орындайтынына ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етуге бағытталған саясат пен процедураларды әзірлеу бойынша фирманың міндеттерін белгілейді. Осы ISRS серіктестің өзара іс-қимыл жөніндегі топтың тиісті этикалық талаптарды сақтауына қатысты өзара іс-қимыл жөніндегі міндеттерін баяндайды.

Тапсырманы қабылдау және жалғастыру

Қаржылық ақпаратты мақсатты пайдалануды анықтау (Сілтеме: 24(a) тармағы)

- A33. Қаржылық ақпаратты мақсатты пайдалану ұйымға қаржылық ақпарат беру үшін белгіленген қолданыстағы заңдар, нормативтік актілер немесе басқа уағдаластықтар негізінде, ұйымға қатысты ішкі және сыртқы тараптардың қаржылық ақпаратқа деген қажеттіліктерін ескере отырып, болжамды пайдаланушылар болып табылады. Мысал ретінде ұйым жеткізушілер, банктер немесе басқа қаржыландыру жеткізушілері сияқты сыртқы Тараптармен операцияларға немесе қаржыландыру сұрауларына байланысты ұсынуы керек қаржылық ақпаратты келтіруге болады.
- A34. Практик маманның қаржылық ақпаратты мақсатты пайдалануды анықтауы, егер қажет болса, басшылықтың нақты мақсаты (мақсаттары) немесе қол жеткізу үшін компиляция қызметі сұралатын басқаруға жауапты тұлғалар және егер ол өзгеше болса, келісімшарт бойынша серіктестің мақсаты (мақсаттары) сияқты факторларды түсінуді де қамтиды. Мысалы, грант беру агенттігі ұйымнан грант беруді немесе қолданыстағы грантты жалғастыруды қолдау үшін белгілі бір нысанда дайындалған ұйымның операцияларының немесе қызметінің нақты аспектілері туралы ақпарат алу үшін кәсіби бухгалтер дайындаған қаржылық ақпаратты ұсынуды талап етуі мүмкін. Грант беру немесе қолданыстағы грантты жалғастыру.

Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін анықтау (Сілтеме: 17(a), 24 (b) тармақтар)

- A35. Басшылық қаржылық ақпаратты дайындау үшін пайдаланатын қаржылық есептілік жүйесі туралы шешім келісілген тапсырма шарттарында сипатталғандай ақпаратты болжамды пайдалану контекстінде және кез келген қолданылатын заңдар мен нормативтік актілердің талаптарында қабылданады.
- A36. Төменде қаржылық есептілік жүйесінің жарамдылығы туралы мәселені қарастыру қажеттілігін көрсететін факторлардың мысалдары келтірілген:

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

- Ұйымның сипаты және оның коммерциялық кәсіпорын, мемлекеттік сектор кәсіпорны немесе коммерциялық емес ұйым сияқты реттелетін ұйым болып табылатындығы.
- Қаржылық ақпаратты болжамды пайдалану және болжамды пайдаланушылар. Мысалы, қаржылық ақпаратты пайдаланушылардың кең ауқымы пайдалануға немесе керісінше, нұсқаулық немесе белгілі бір сыртқы пайдаланушылар компиляция тапсырмасының шарттарын келісу шеңберінде көрсетілген белгілі бір мақсатқа байланысты пайдалануға арналған болуы мүмкін.
- Қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесі қолданыстағы заңнамаға немесе нормативтік актілерге сәйкес немесе келісімшартқа немесе үшінші тараппен Келісімнің басқа нысанына сәйкес немесе ұйым өз еркімен қабылдаған басқару немесе есеп беру тетіктерінің бөлігі ретінде міндетті немесе анықталған болып табыла ма.
- Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес дайындалуы және ұсынылуы тиіс қаржылық ақпараттың сипаты мен нысаны, мысалы, қаржылық есептіліктің толық жиынтығы, қаржылық есептіліктің бір жиынтығы немесе келісімшарт тараптары немесе келісімнің басқа нысаны арасында келісілген басқа форматта ұсынылған қаржылық ақпарат.

Қаржылық ақпарат белгілі бір мақсатқа арналған жағдайда тиісті факторлар (Сілтеме: [24\(a\) - \(b\) тармағы](#))

- A37. Ұйым әдетте өзінің болжамды пайдаланушыларымен белгілі бір мақсатта ұсынылуы тиіс қаржылық ақпараттың сипаты мен нысанын келіседі, мысалы, келісімшартта немесе Жобаны іске асыру грантында қаржылық есептілік туралы ережелерде көрсетілгендей немесе ұйымның операцияларын немесе қызметін қолдау үшін талап етілгендей. Келісімшарт белгіленген қаржылық есептілік жүйесін, мысалы, стандарттарды әзірлеу жөніндегі немесе танылған орган белгілеген жалпы мақсаттағы қаржылық есептілік жүйесін немесе заң немесе нормативтік актіні пайдалануды талап етуі мүмкін. Сонымен қатар, тараптар өздерінің нақты қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін өзгертулермен немесе бейімделулермен жалпы мақсаттағы жүйені пайдалану туралы келісе алады. Бұл жағдайда қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі қаржылық ақпаратта және практик маманның есебінде өзгертілген қаржылық есептілік жүйесіне сілтеме жасау арқылы емес, көрсетілген шартта көзделген қаржылық есептілік ережелері ретінде сипатталуы мүмкін. Мұндай жағдайларда, дайындалған қаржылық ақпарат кеңірек қол жетімді болуы мүмкін болса да, қолданылатын қаржылық есеп беру жүйесі арнайы мақсаттағы жүйе болып табылады және практик маман осы ISRS-те қамтылған тиісті есеп беру талаптарын сақтауы керек.
- A38. Егер қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік жүйесі болып табылса, онда осы ISRS-ге сәйкес практик маман міндеттеме-хатта қаржылық ақпаратты болжамды пайдалануға немесе таратуға кез келген шектеулерді ашып, маманның есебінде қаржылық ақпараттың арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік жүйесін пайдалана отырып дайындалғанын және соның салдарынан болуы мүмкін екенін көрсетуі тиіс басқа мақсаттарға жарамсыз.

Басшылықтың жауапкершілігі (Сілтеме: [24 \(e\) тармағы](#))

- A39. Осы ISRS маманнан менеджмент үшін жауапкершілік жүктелген басшылықтың немесе тұлғалардың қаржылық ақпаратқа қатысты басшылықтың міндеттері және тапсырманы қабылдаудың алдындағы шарт ретінде компиляция тапсырмасы туралы түсінік алуы талап етеді. Шағын компанияларда басшылық немесе басқаруға жауапты тұлғалар жағдайға байланысты осы міндеттердің, соның ішінде қолданыстағы заңдардан немесе ережелерден туындайтын міндеттер туралы жеткілікті түрде хабардар болмауы мүмкін. Ақпараттандыру негізінде басшылықтың келісімін алу үшін маман басшылықтың өз міндеттеріне келісімін алғанға дейін басшылықпен осы міндеттерді талқылауды қажет деп санауы мүмкін.
- A40. Егер басшылық компиляциялық тапсырма контекстінде өз міндеттерін мойындамаса, маман тапсырманы орындай алмайды және егер қолданыстағы заңнама немесе ережелер талап етпесе, тапсырманы орындауға келіспеуі керек. Практик маман тапсырманы қабылдауға міндетті болған жағдайда, оған басшылықпен осы мәселелердің маңыздылығын және олардың тапсырмаға әсерін талқылау қажет болуы мүмкін.
- A41. Практик маман басшылықтың компиляция тапсырмасына қатысты барлық ақпаратты дәл, толық және уақтылы негізде беретініне сенуге құқылы. Тапсырманың мақсаттары үшін басшылық ұсынатын ақпарат нысаны тапсырманың мән-жайына байланысты өзгереді. Кең мағынада ол қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесін қолдана отырып, қаржылық ақпаратты құруға қатысты жазбаларды, құжаттарды, ұсыныстарды және басқа ақпаратты қамтиды. Ол, мысалы, қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес ақпаратты дайындау үшін қажетті бухгалтерлік есепті әзірлеуге негізделген болжамдар, ниеттер немесе басшылық жоспарлары туралы ақпаратты қамтуы мүмкін.

Міндеттеме хат немесе жазбаша келісімнің басқа нысаны (Сілтеме: [25-тармақ](#))

- A42. Басшылықтың, келісімшарт бойынша серіктестердің және практик маманның мүддесі үшін, егер бар болса, келісім-шарт бойынша басшылық пен серіктестерге, егер бар болса, компиляция бойынша тапсырмаға қатысты түсініспеушіліктерді болдырмау үшін компиляция бойынша тапсырманы орындауды бастамас бұрын міндеттеме хат береді. Тапсырманы орындау туралы хат практик маманның тапсырманы орындауға келісімін растайды және келесі сұрақтарды растайды:

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

- Тапсырманың мақсаттары мен көлемі, оның ішінде тараптардың бұл тапсырманың дұрыстығын растауға арналған тапсырма емес екенін түсінуі.
- Қаржылық ақпаратты мақсатты пайдалану және тарату және оны пайдалануға немесе таратуға кез келген шектеулер (бар болса).
- Ұйымның тапсырмасына қатысты басшылықтың жауапкершілігі.
- Практик маманның міндеттері, оның ішінде маман қаржылық ақпаратқа шолу жасау үшін аудиторлық пікір немесе қорытынды білдірмейді. қаржылық ақпарат бойынша қорытынды.
- Практик маманның компиляция тапсырмасын орындау туралы есебінің нысаны мен мазмұны.

Тапсырма шарттары туралы келісім-хаттың нысаны мен мазмұны

A43. Міндеттеме хатының нысаны мен мазмұны нақты тапсырмаға байланысты өзгеруі мүмкін. Мысалы, осы ISRS талап ететін мәселелерден басқа, келісім-шарт хатында келесі мәселелер қарастырылуы мүмкін:

- Есеп беру жұмысының кейбір аспектілеріне басқа тәжірибешілер мен сарапшыларды тарту туралы келісімдер.
- Алдыңғы практик маманмен уағдаластықтар, егер бар болса, бірінші тапсырма болған жағдайда.
- Басшылыққа немесе басқаруға жауапты тұлғаларға жағдайға байланысты тапсырманы орындау барысында маманға ауызша түрде жасалған белгілі бір ақпаратты немесе өтініштерді жазбаша түрде растау ұсынылуы мүмкін.
- Ұйым тапсырмасын орындау барысында пайдаланылған ақпаратқа меншік құқығы, бұл ретте қолданыстағы заңдар мен нормативтік актілерді ескере отырып, ұйымның тапсырманы орындау үшін берген құжаттары мен ақпаратын және практик маманның құжаттамасын ажырату қажет.
- Басшылыққа және өзара іс-қимыл жөніндегі серіктеске, егер бар болса, міндеттеме-хатты алғанын растау және онда баяндалған өзара іс-қимыл шарттарымен келісу туралы өтініш.

Тапсырма шарттары туралы келісім хатының мысалы

A44. Жинақтау бойынша тапсырма шарттары туралы келісім-хаттың мысалы осы ISRS-ге 1-қосымшада келтірілген.

Қайталанатын тапсырмалар (Сілтеме: 26-тармақ)

A45. Практик маман әр кезеңге жаңа міндеттеме хатын немесе басқа жазбаша келісімді жібермеу туралы шешім қабылдауы мүмкін. Алайда, келесі факторлар компиляциялық тапсырманың шарттарын қайта қарау қажеттілігін немесе жағдайға байланысты басшылыққа немесе компиляциялық серіктеске қолданыстағы тапсырма шарттары туралы еске салуды көрсетуі мүмкін:

- Басшылық немесе келісімшарт бойынша серіктес жағдайға байланысты тапсырманың мақсаты мен көлемін дұрыс түсінбейтіндігінің кез-келген белгілері.
- Кез келген қайта қаралған немесе арнайы тапсырма шарттары.
- Жақында ұйым басшылығының өзгеруі.
- Ұйым иелерінің құрамындағы елеулі өзгеріс.
- Ұйым қызметінің сипатын немесе ауқымын айтарлықтай өзгерту.
- Ұйымның қызметіне әсер ететін заңнамалық немесе нормативтік талаптардың өзгеруі.
- Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесін өзгерту.

Басшылықпен және басқаруға жауапты тұлғалармен байланыс (Сілтеме: 27-тармақ)

A46. Хабарламаларды берудің тиісті мерзімдері компиляцияға байланысты жағдайларға байланысты. Тиісті жағдайларға мәселенің маңыздылығы мен сипаты, сондай-ақ басшылық немесе басқаруға жауапты тұлғалар қабылдауы күтілетін кез келген әрекеттер жатады. Мысалы, егер басшылық немесе Басқару жауапкершілігі жүктелген тұлғалар маманға осы қиындықты жеңуге көмектесе алса, тапсырманы орындау барысында туындаған елеулі қиындықтар туралы мүмкіндігінше тезірек хабарлау орынды болуы мүмкін.

A47. Тиісті этикалық талаптар тиісті деңгейдегі басшылыққа немесе басқаруға жауапты тұлғаларға анықталған немесе болжанған заңдар мен ережелерге сәйкессіздіктер туралы есеп беру талабын қамтуы мүмкін. Кейбір юрисдикцияларда

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

заңдар немесе ережелер белгілі бір мәселелер бойынша маманның басшылыққа немесе басқаруға жауапты тұлғаларға хабарлауын шектеуі мүмкін. Заңдар немесе нормативтік актілер тиісті органның нақты немесе болжамды заңсыз әрекетті тергеуіне кедергі келтіруі мүмкін ақпаратты немесе басқа әрекеттерді, соның ішінде ұйымға хабарлауды, мысалы, маман ақшаны жылыстатуға қарсы заңдарға сәйкес тиісті органға анықталған немесе болжамды бұзушылық туралы хабарлауға міндетті болған кезде арнайы тыйым салуы мүмкін. Мұндай жағдайларда практик маман қарастыратын мәселелер күрделі болуы мүмкін және олар заңгерлік кеңес алуды орынды деп санауы мүмкін.

Тапсырманы орындау

Маманның түсінігін алу (Сілтеме: 28-тармақ)

- A48. Ұйымның қызметі және оның операциялары, оның ішінде бухгалтерлік есеп пен жазба жүйесі туралы түсінік алу-бұл қаржылық есептілікті жасау бойынша бүкіл тапсырмада болатын үздіксіз процесс. Түсіну маман қаржылық ақпаратты құрастыру кезінде кәсіби пайымдауды қолданатын негізді қамтамасыз етеді.
- A49. Практик маманның ұйымның бизнесі мен операциялары туралы түсінігінің кеңдігі мен тереңдігі басшылыққа қарағанда аз. Олар маманның тапсырма шарттарына сәйкес қаржылық ақпаратты дайындау үшін жеткілікті деңгейде.
- A50. Практик маман ұйымның бизнесі мен операциялары және қолданылатын қаржылық есеп беру жүйесі туралы түсінік алу кезінде қарастыруы мүмкін мәселелердің мысалдары:
- Ұйымның мөлшері мен күрделілігі және оның операциялары.
  - Қаржылық есептілік жүйесінің күрделілігі.
  - Ұйымның міндеттемелері немесе қаржылық есептілігіне қойылатын талаптар, олар қолданыстағы заңнамаға және нормативтік актілерге, келісімшарттың талаптарына немесе үшінші тараппен Келісімнің басқа нысанына сәйкес немесе қаржылық есептілік туралы ерікті келісімдер шеңберінде бар ма.
  - Ұйымның қаржылық ақпаратын дайындауды қамтамасыз ететін бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік жүйелерін басқару мен қадағалауға қатысты компанияның басшылығы мен басқару құрылымының даму дәрежесі.
  - Ұйымның қаржылық есебі мен есептілігі жүйелерінің және бақылаудың тиісті тетіктерінің пысықталуы мен күрделілігі.
  - Ұйым активтерінің, міндеттемелерінің, кірістері мен шығыстарының сипаты.

Қаржылық ақпаратты жинақтау

Маңызды талаптар (Сілтеме: 30-тармақ)

- A51. Кейбір жағдайларда практик маман басшылыққа маңызды пайымдаулар жасауға көмектеспейді. Басқа жұмыстарда практик маман осындай көмек көрсете алады, мысалы, талап етілетін бухгалтерлік бағалауға қатысты немесе тиісті есеп саясатын таңдауда басшылыққа қарауға немесе көмектесуге көмектесу. Көмек көрсетілгенде, басшылық және қажет болған жағдайда басқаруға жауапты тұлғалар қаржылық ақпаратта көрсетілген маңызды пайымдауларды түсініп, сол пайымдаулар үшін жауапкершілікті өз мойнына алуы үшін талқылау қажет.

Қаржылық ақпаратты зерттеу (Сілтеме: 31-тармақ)

- A52. Практик маманның қаржылық ақпаратты зерделеуі оған компиляция тапсырмасына қатысты этикалық міндеттемелерді орындауға көмектесуге арналған.

Қаржылық ақпаратқа өзгерістер енгізу туралы ұсыныстар

Қолданылатын қаржылық есептілік шеңберіне немесе олардың сипаттамасына сілтеме (Сілтеме: 34(a) тармағы)

- A53. Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі айтарлықтай елеулі айырмашылықтары бар белгіленген қаржылық есептілік жүйесі болып табылатын жағдайлар туындауы мүмкін. Егер ұсынылған қаржылық ақпараттағы қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесінің сипаттамасы елеулі ауытқулары бар белгіленген жүйеге сілтеме жасаса, онда практик маман белгіленген жүйеге сілтеме осы тапсырманың мән-жайларында жаңылыстырады ма деген мәселені қарастыруы қажет болуы мүмкін.

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Елеулі бұрмаланулар мен жаңылыстыруға болмайтын ақпаратқа қатысты түзету (Сілтеме: [34\(b\) - \(c\) тармақтар](#))

- A54. Практик маман қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі контекстінде маңыздылық мәселесін қарастырады. Қаржылық есептіліктің кейбір жүйелері қаржылық ақпаратты дайындау және ұсыну контекстінде маңыздылық ұғымын қарастырады. Қаржылық есеп беру жүйелері маңыздылық ұғымын әр түрлі тұрғыдан талқылай алатын болса да, жалпы алғанда олар мыналарды түсіндіреді:
- Бұрмаланулар, соның ішінде өткізіп жіберулер, егер жеке немесе жиынтықта қаржылық ақпарат негізінде қабылданған пайдаланушылардың экономикалық шешімдеріне әсер етеді деп күтуге болатын болса, маңызды;
  - Маңыздылық туралы пайымдаулар ілеспе жағдайларды ескере отырып қабылданады және бұрмаланудың мөлшеріне немесе сипатына немесе екі фактордың жиынтығына байланысты; және
  - Қаржылық ақпаратты пайдаланушылар үшін маңызды мәселелер туралы пайымдаулар пайдаланушылардың қаржылық ақпаратқа жалпы қажеттіліктерін топ ретінде қарастыруға негізделген. Бұрмаланудың қажеттіліктері әр түрлі болуы мүмкін нақты жеке пайдаланушыларға әсері қарастырылмайды.
- A55. Егер мұндай талқылау қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінде болса, онда ол маманға-практикаға компиляция тапсырмасының мақсаттары үшін маңыздылығын түсінуге негіз береді. Әйтпесе, жоғарыда айтылған ойлар практик маманға маңыздылықты түсінуге негіз береді.
- A56. Практик қаржылық ақпаратты пайдаланушылардың қажеттіліктерін қабылдауы оның маңыздылығы туралы көзқарасына әсер етеді. Осыған байланысты практик маман пайдаланушыларды ұсынуы керек:
- Олар экономикалық қызмет және бухгалтерлік есеп саласында жеткілікті білімге ие және қаржылық ақпаратты ақылға қонымды ұқыптылықпен зерттеуге дайын;
  - Олар қаржылық ақпарат маңызды деңгейде дайындалғанын және ұсынылғанын түсінеді;
  - Бағалауды, пайымдауды қолдануға және болашақ оқиғаларды есепке алуға негізделген сомаларды бағалауға тән белгісіздікті тану; және
  - Қаржылық ақпаратта қамтылған ақпарат негізінде негізделген экономикалық шешімдер қабылдау.
- A57. Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі қызметтің үздіксіздігі принципі негізінде қаржылық ақпаратты дайындауды талап етуі мүмкін. Егер тәжірибе маманы компанияның өз қызметін жалғастыру қабілетіне қатысты белгісіздік туралы білсе, ол қолданыстағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес неғұрлым қолайлы ұсынуды немесе компанияның осы жүйеге сәйкес келу және қаржылық ақпаратты дайындау кезінде жаңылыстыруды болдырмау үшін өз қызметін жалғастыру қабілеті туралы тиісті ақпаратты ашуды ұсына алады.

Практик маманның тапсырмадан бас тарту шарттары (Сілтеме: [33, 35-тармақтар](#))

- A58. Тапсырмадан бас тарту қажет болған кезде осы ISRS-дің талаптары әсер ететін жағдайларда басшылықты және корпоративтік басқаруға жауапты тұлғаларды мұндай бас тартудың себептері туралы хабардар ету жөніндегі жауапкершілік практик маманның этикалық талаптарына қатысты түсініктеме беру мүмкіндігін білдіреді.

Құжаттама (Сілтеме: [38-тармақ](#))

A59. Осы ISRS көздейтін құжаттама мыналарды қоса алғанда, бірнеше мақсаттарға қол жеткізуге арналған:

- Қаржылық ақпаратты жинақтау бойынша болашақ тапсырмаларға қатысы бар мәселелерді көрсету;
  - Тапсырманың аяқталу фактісін құжаттауды қоса алғанда, орындалған жұмысқа қатысты тиісті жағдайларда жұмыс тобының есептілігін қамтамасыз ету.
- A60. Сонымен қатар, практик маман тапсырма бойынша құжаттамаға ұйымның айналым-сальдо ведомосінің данасын, бухгалтерлік есептің маңызды деректерінің жиынтық сипаттамасын немесе жинақтау тапсырмасын орындау кезінде пайдаланған басқа ақпаратты енгізу туралы мәселені қарастыра алады.
- A61. Жинақталған қаржылық ақпарат компиляция тапсырмасының мақсаттары үшін нұсқаулық ұсынған негізгі жазбаларға, құжаттарға, куәліктерге және басқа ақпаратқа қалай сәйкес келетінін көрсеткен кезде, маман, мысалы, ұйымның бас кітабының шоттарындағы қалдықтарды жинақталған қаржылық ақпаратпен, соның ішінде журналдардағы кез-келген түзету жазбаларымен немесе тапсырманы орындау барысында маман басшылықпен келіскен қаржылық ақпараттағы басқа өзгерістермен салыстыру кестесін жүргізу болды.

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Практик маманның есебі (Сілтеме: 40-тармақ)

А62. Жазбаша есеп қағаз түрінде дайындалған есептерді, сондай-ақ электрондық тасымалдағыштағы есептерді қамтиды.

А63. Егер практик маман жинақталған қаржылық ақпарат пен есеп басқа да ақпаратты қамтитын құжатқа енгізілетінін білсе, мысалы, қаржылық есеп, практик маман, егер құжатты ұсыну нысаны рұқсат етсе, қаржылық ақпарат берілген беттердің нөмірлерін көрсетуді қарастыруы мүмкін. Бұл пайдаланушыларға практик маманның есебі қандай қаржылық ақпаратқа жататынын түсінуге көмектеседі.

Есеп адресаттары (Сілтеме: 40(b) тармағы)

А64. Заңнама мен нормативтік құқықтық актілер белгілі бір юрисдикциядағы практик маманның есебі кімге жіберілетінін белгілей алады. Әдетте, практик маманның есебі тапсырманы орындау шарттары негізінде практик маманды тартқан тарапқа бағытталған. Әдетте бұл сапада ұйым басшылығы әрекет етеді.

Арнайы қаржылық есептілік жүйесін пайдалана отырып дайындалған қаржылық ақпарат (Сілтеме: 40 (j) тармағы)

А65. Егер қаржылық ақпарат арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік жүйесін пайдалана отырып дайындалса, онда осы ISRS сәйкес практик маманының есебінде оқырманның назары қаржылық ақпаратта пайдаланылған арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік жүйесіне аударылуға тиіс және осыған байланысты қаржылық ақпарат басқа мақсаттар үшін жарамсыз болуы мүмкін екендігі көрсетілуі тиіс. Бұл болжамды пайдаланушылар үшін практик маманның есебін таратуды, пайдалануды немесе екеуін де шектейтін қосымша тармақпен толықтырылуы мүмкін.

А66. Белгілі бір мақсат үшін дайындалған қаржылық ақпаратты тек болжамды пайдаланушылар ғана емес, сонымен қатар ақпаратты ол дайындалғаннан басқа мақсаттарда пайдалануға тырысатын басқа тараптар да ала алады. Мысалы, реттеушілер кейбір компаниялардан арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік жүйесін қолдана отырып дайындалған қаржылық есептілікті талап етуі мүмкін және мұндай қаржылық есептілік жалпыға қол жетімді болуы мүмкін. Мұндай қаржылық есептіліктің оның мақсатты пайдаланушысы болып табылмайтын тараптар үшін қол жетімді болуы оның жалпы мақсаттағы қаржылық есептілікке айналғанын білдірмейді. Практик маманның мәлімдемелері маманның есебіне енгізілуі керек, оқырмандардың назарын қаржылық есептіліктің арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес дайындалғандығына аудару үшін басқа мақсаттарға сәйкес келмеуі мүмкін.

Практик маманның есебін тарату мен пайдалануды шектеу

А67. Практик маманның есебі тек қаржылық ақпаратты белгілі бір пайдаланушыларға арналғанын көрсетуді орынды деп санауы мүмкін. Тиісті юрисдикцияның заңдарына немесе ережелеріне байланысты бұған таратуды немесе немесе екеуі де, болжамды пайдаланушылар үшін практик маманның есебін пайдалануды шектеу арқылы қол жеткізуге болады.

Жинақтау тапсырмасын аяқтау және практик маманның есебіне күн қою (Сілтеме: 37, 38, 41-тармақтар)

А68. Басшылықтың қаржылық ақпаратты бекітудегі ұйымда бар процесі немесе қажет болған жағдайда басқару жауапкершілігі жүктелген тұлғалар компиляция тапсырмасын орындау кезінде маман үшін маңызды сәт болып табылады. Қаржылық ақпараттың сипаты мен мақсатына байланысты басқару үшін жауапкершілік жүктелген басшылықтың немесе тұлғалардың немесе ұйымның қаржылық ақпаратын немесе қаржылық есептілігін дайындау және түпкілікті ресімдеу үшін қолданылатын заңдар мен нормативтік актілердің талаптарын бекітудің белгіленген процесі болуы мүмкін.

Есептердің мысалдары (Сілтеме: 40-тармақ)

А69. Осы ISRS-ге 2-қосымшада есептің міндетті элементтерін қамтитын жинақтаулық тапсырмалар туралы практик маманның есептерінің мысалдары келтірілген.

Жинақтау тапсырмасының шарттары туралы келісім-хаттың мысалы

Төменде осы ISRS тиісті талаптар мен ұсыныстарды суреттейтін компиляциялық жұмыстарды орындауға арналған міндеттеме хатының мысалы келтірілген. Бұл хат беделді емес және тек осы ISRS көрсетілген ойлармен бірге қолдануға арналған нұсқаулық ретінде арналған. Ол жеке жинақталған тапсырмалардың талаптары мен жағдайларына сәйкес бейімделуі керек. Ол бір есепті кезеңдегі қаржылық есептілікті жасау кезінде қолдануға арналған және егер ол осы ISRS сипатталғандай қайталанатын жұмыстарға қолданылады деп күтілсе немесе күтілсе, бейімделуді қажет етеді. Ұсынылған кез-келген хаттың орындылығы туралы заңгерлік кеңес сұраған жөн болар.

Міндеттеме хаты келесі жағдайларды көрсетеді:

- Қаржылық есептілікті компания басшылығы (ABC компаниясы) ерекше пайдалану үшін дайындауы керек және қаржылық есептілікті пайдалану басшылықпен шектеледі. Аудиторлық қорытындыны пайдалану және тарату тек басшылықпен шектеледі.
- Дайындалған қаржылық есептілік компанияның 20x1 жылғы 31 желтоқсандағы балансын және осы күні аяқталған жылдағы кірістер мен шығыстар туралы есепті ғана қамтиды. Басшылық қаржылық есептілік жоғарыда сипатталғандай есептеу әдісі бойынша дайындалатынын анықтады.

* * *

ABC компаниясының басшылығына¹:

[Тапсырманың мақсаты мен көлемі].

Сіз бізді келесі қызметтерді орындауға шақырдыңыз:

Сіз берген ақпаратқа сүйене отырып, біз сізге ABC компаниясы үшін келесі қаржылық есептілікті дайындауға және ұсынуға көмектесеміз: 20x1 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ABC компаниясының балансы және осы күні аяқталған жылдағы кірістер мен шығыстар туралы есеп, кредиторлық берешек, дебиторлық берешек және барлық ақшалай операцияларды көрсететін тарихи құн принципі негізінде есептелген шығыстар. Күмәнді борыштар бойынша резервті шегергендегі дебиторлық берешек, орташа құны бойынша бағаланған қорлар, есепті күнге төленетін ағымдағы табыс салығы және сызықтық әдіспен пайдалы пайдаланудың болжамды мерзімі ішінде амортизацияланатын бастапқы құны бойынша елеулі ұзақ мерзімді активтерді капиталдандыру. Осы қаржылық есептілік осы қызмет көрсету туралы хатта баяндалған негізді сипаттайтын ескертпені қоспағанда, түсіндірме жазбаларды қамтымайды.

Осы қаржылық есептілікті пайдаланудың мақсаты 20x1 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша компанияның қаржылық жағдайын және оның осы күні аяқталған жылдағы қызметінің нәтижелерін көрсететін толық жылдық қаржылық ақпаратты ұсыну болып табылады. Қаржылық есептілік тек сіздің пайдалануыңызға арналған және басқа тұлғаларға таратылмайды.

Біздің міндеттеріміз

Қаржылық есептілікті жасау тапсырмасы қаржылық ақпаратты дайындауға және ұсынуға көмектесу үшін бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептілік саласындағы тәжірибені қолдануды қамтиды. Жинақталған жұмыс сенімділікті растайтын жұмыс емес болғандықтан, біз компиляция жұмысы үшін бізге берген ақпараттың дұрыстығын немесе толықтығын тексеруге немесе аудиторлық пікірді білдіру немесе тексеру нәтижелері бойынша қорытынды жасау үшін басқа дәлелдер алуға міндетті емеспіз. Тиісінше, біз жоғарыда сипатталғандай, сіз көрсеткен бухгалтерлік есеп негізіне сәйкес қаржылық есептіліктің дайындалғаны туралы аудиторлық пікірді немесе шолу қорытындысын білдірмейміз.

Біз 4410 (Қайта қаралған) «Компиляция бойынша тапсырмалар» ілеспе қызметтер бойынша халықаралық стандартқа (ISRS) сәйкес компиляция бойынша тапсырманы орындаймыз. ISRS 4410 (Қайта қаралған) берілген тапсырманы орындау кезінде адалдық, объективтілік, Кәсіби құзыреттілік және тиісті сақтық принциптерін қоса алғанда, тиісті этикалық талаптарды сақтауды талап етеді. Осы мақсатта біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық әдеп стандарттары жөніндегі кеңестің Кәсіби бухгалтерлер этикасының халықаралық кодексінің қағидасын (Тәуелсіздіктің халықаралық стандарттарын қоса алғанда) (IESBA Кодексі) сақтауымыз керек.

Сіздің міндеттеріңіз

Қаржылық есептілікті жасау бойынша жұмыс сіз мойындайтын және түсінетін нәрсе негізінде жүзеге асырылады, біздің рөліміз сізге қаржылық есептілікті жасау үшін қабылдаған қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес қаржылық есептілікті дайындауға және

¹ Осы иллюстрациялық міндеттеме хатының бүкіл мәтінінде "сіз", "біз", "біз", "нұсқаулық", "басқаруға жауапты тұлғалар" және "практик маман" сілтемелері жағдайларға байланысты пайдаланылады немесе өзгертіледі.

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

ұсынуға көмектесу болып табылады. Тиісінше, ISRS 4410 (Қайта қаралған) сәйкес, Сіз компиляция тапсырмасын орындау үшін негіз болатын келесі жалпы міндеттерді атқарасыз:

- (a) Қаржылық есептілікті пайдалану мақсаттары мен болжамды пайдаланушылар тұрғысынан қолайлы қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес қаржылық есептілікті дайындау және ұсыну үшін жауапкершілік.
- (b) Қаржылық есептілікті дайындау мақсатында бізге беретін жазбалардың, құжаттардың, түсініктемелердің және басқа ақпараттың дәлдігі мен толықтығы үшін жауапкершілік.
- (c) Қаржылық есептілікті дайындау және ұсыну үшін қажетті пайымдаулар үшін жауапкершілік, оған қатысты біз есеп беру тапсырмасын орындау барысында көмек көрсете аламыз.

Біздің қаржылық ақпаратты жинақтау туралы есеп

Біздің тапсырмамыздың шеңберінде біз жасаған қаржылық есептілікті сүйемелдейтін есеп шығарамыз, онда қаржылық есептілік пен осы тапсырма шеңберінде орындалған жұмыс сипатталатын болады. қаржылық есептілік және осы есеп беру тапсырмасы аясында орындалған жұмыс [қосымшаны қараңыз]. Сондай-ақ, есепте осы есептілік осы хатта көрсетілген мақсаттарға арналғандығы және біздің есеп беру туралы есепті пайдалану мен таратуды сіз, ABC компаниясының басшылығы шектейтіні айтылады.

Осы хатта сипатталған қаржылық есептілікті дайындау жөніндегі тапсырмамыздың шарттарына және біздің тиісті міндеттерімізге түсінігіміз бен келісімімізді білдіру үшін осы хаттың қоса берілген көшірмесіне қол қойып, қайтарыңыз

[Басқа да маңызды ақпарат]

[Қажет болса, төлем тәртібі, шот-фактура және басқа да нақты шарттар сияқты басқа ақпаратты қосыңыз.]

XYZ & Co

ABC компаниясының басшылығы атынан расталды және келісілді

(қолтаңбасы)

.....

Аты-жөні және лауазымы

Күні

ПРАКТИК МАМАНДАРДЫҢ ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ ТУРАЛЫ ЕСЕПТЕРІНІҢ МЫСАЛДАРЫ

Жалпы мақсаттағы қаржылық есептілікті дайындау жөніндегі тапсырма

- Мысал 1. Жалпы мақсаттағы қаржылық есептілік жүйесін пайдалана отырып дайындалған қаржылық есептілікті жасау тапсырмасы бойынша практик маманның есебі.

Арнайы мақсаттағы қаржылық есептілікті жасау жөніндегі тапсырма

- Мысал 2. Жалпы мақсаттағы өзгертілген қаржылық есептілік жүйесін қолдана отырып дайындалған қаржылық есептілікті жинақтау бойынша практик маманның есебі.

Қаржылық ақпаратты пайдалану немесе тарату болжамды пайдаланушылармен шектелген кезде арнайы мақсаттарға дайындалған қаржылық ақпаратты жинақтау бойынша тапсырмалар

- Мысал 3. Тапсырмада көрсетілген бухгалтерлік есеп негіздерін қолдана отырып, қаржылық есептілікті жасауға арналған тапсырма бойынша практик маманның есебі.
- Мысал 4. Менеджменттің жеке мақсаттары үшін қажетті қаржылық ақпаратты алу үшін ұйым басшылығы таңдаған бухгалтерлік есеп негіздерін қолдана отырып, қаржылық есептілікті жасау тапсырмасы бойынша практик маманның есебі.
- Мысал 5. Практик маманның қаржылық ақпаратты құрастыру тапсырмасын орындау туралы есебі, ол элемент, шот немесе бап [*сәйкестік мақсаттары үшін қажетті ақпаратқа тиісті сілтеме енгізу*].

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Мысал 1. Жалпы мақсаттағы қаржылық есептілік жүйесін пайдалана отырып дайындалған қаржылық есептілікті жасау тапсырмасы бойынша практик маманның есебі.

- Ұйымның қаржылық есептілігі шағын және орта бизнес үшін халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (SMEs үшін IFRS) сәйкес дайындалуы керек екендігі көрсетілген қолданыстағы заңнамаға сәйкес талап етілетін жалпы мақсаттағы қаржылық есептілік.

ПРАКТИК МАМАННЫҢ ЖИНАҚТАУ ЕСЕБІ

[ABC компаниясының басшылығына]

Біз сіз берген ақпарат негізінде ABC компаниясының қаржылық есептілігін дайындадық. Бұл қаржылық есептілік 20X1 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ABC компаниясының бухгалтерлік балансын, жиынтық кіріс туралы есепті, капиталдағы өзгерістер туралы есепті және осы күні аяқталған жылдағы ақша қаражаттарының қозғалысы туралы есепті, сондай-ақ есеп саясатының негізгі қағидадарының қысқаша мазмұнын және басқа да түсіндірме жазбаларды қамтиды.

Біз компиляция бойынша осы тапсырманы 4410 (қайта қаралған) «Жинақтау тапсырмалары» ілеспе қызметтері бойынша халықаралық стандартқа сәйкес орындадық.

Біз Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы білімімізді шағын және орта бизнеске арналған халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (SMEs үшін IFRS) сәйкес берілген қаржылық есептілікті дайындауға және ұсынуға көмектесу үшін қолдандық. Біз адалдық, объективтілік, Кәсіби құзыреттілік және тиісті тексеру принциптерін қоса алғанда, тиісті этикалық талаптарды сақтадық.

Осы қаржылық есептілік үшін, сондай-ақ оны дайындау кезінде пайдаланылған ақпараттың дәлдігі мен толықтығы үшін жауапкершілік сізге жүктеледі.

Қаржылық есептілікті жасау жұмысы сенімділікті қамтамасыз ететін жұмыс емес болғандықтан, біз қаржылық есептілікті жасау кезінде сіз берген ақпараттың дұрыстығын немесе толықтығын тексеруге міндетті емеспіз. Тиісінше, біз осы Қаржылық есептіліктің IFRS-ке SMEs-ке сәйкес дайындалғандығы туралы аудиторлық пікір немесе қорытынды білдірмейміз.

[Практик маманның қолы]

[Практик маманның есепті дайындаған күні]

[Практик маманның мекенжайы]

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Мысал 2. Жалпы мақсаттағы өзгертілген қаржылық есептілік жүйесін қолдана отырып дайындалған қаржылық есептілікті жинақтау бойынша практик маманның есебі.

- **Басшылық қабылдаған жалпы мақсаттағы қаржылық есептілік жүйесін пайдалана отырып дайындалған қаржылық есептілік.**
- **Бастапқы құны бойынша есепке алынбаған, қайта бағаланған жылжымайтын мүлікті есепке алуды қоспағанда, шағын және орта кәсіпорындар үшін халықаралық қаржылық есептілік стандарттары (SMEs үшін IFRS) қолданылатын есепке алу жүйесі болып табылады.**
- **Қаржылық есептілікті пайдалануға және таратуға ешқандай шектеулер жоқ.**

ПРАКТИК МАМАННЫҢ ЖИНАҚТАУ ЕСЕБІ

[ABC компаниясының басшылығына]

Біз сіз берген ақпарат негізінде ABC компаниясының қаржылық есептілігін дайындадық. Бұл қаржылық есептілік 20X1 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ABC компаниясының бухгалтерлік балансын және осы күні аяқталған жылдағы жиынтық табыс, капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы тиісті есептерді, сондай-ақ есеп саясатының негізгі қағидаттарының қысқаша мазмұнын және өзге де түсіндірме ақпаратты қамтиды.

Біз компиляция бойынша осы тапсырманы 4410 (Қайта қаралған) «Жинақтау тапсырмалары» ілеспе қызметтер көрсету жөніндегі халықаралық стандартқа сәйкес орындадық.

Біз Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы білімімізді қаржылық есептілікке X-ескертпеде сипатталған бухгалтерлік есеп принциптері негізінде осы қаржылық есептілікті дайындау және ұсыну кезінде қолдандық. Біз адалдық, объективтілік, кәсіби құзыреттілік және тиісті тексеру принциптерін қоса алғанда, тиісті этикалық талаптарды сақтадық.

Осы қаржылық есептілік үшін, сондай-ақ оны дайындау үшін пайдаланылған ақпараттың дәлдігі мен толықтығы үшін жауапкершілік сізге жүктеледі.

Қаржылық есептілікті жасау жұмысы сенімділікті қамтамасыз ететін жұмыс емес болғандықтан, біз қаржылық есептілікті жасау кезінде сіз берген ақпараттың дұрыстығын немесе толықтығын тексеруге міндетті емеспіз. осы қаржылық есептілікті дайындау үшін Сіз ұсынған ақпарат. Тиісінше, біз X-ескертпесінде сипатталған бухгалтерлік есеп принциптеріне сәйкес қаржылық есептіліктің дайындалғаны туралы аудиторлық пікір немесе қорытынды білдірмейміз.

X-ескертпеде көрсетілгендей, қаржылық есептілік бастапқы құны бойынша емес, сатып алу құны бойынша қайта бағаланатын жылжымайтын мүлікті қоспағанда, шағын және орта кәсіпорындар үшін (SMEs үшін IFRS) халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес дайындалады және ұсынылады. Қаржылық есептіліктің Y ескертпесінде сипатталған мақсаттар үшін дайындалды. Тиісінше, бұл қаржылық есептілік кез-келген басқа мақсаттарға жарамсыз болуы мүмкін.

[Практик маманның қолы]

[Практик маманның есепті дайындаған күні]

[Практик маманның мекенжайы]

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Мысал 3. Тапсырмада көрсетілген бухгалтерлік есеп негіздерін қолдана отырып, қаржылық есептілікті жасауға арналған тапсырма бойынша практик маманның есебі.

- Шартта көрсетілген есепке алу негіздерін пайдалана отырып, шарттың талаптарына сәйкес дайындалған қаржылық есептілік.
- Практик-маманды басшы емес тарап немесе ұйымды басқаруға жауапты тұлғалар тартады.
- Қаржылық есептілік тек шартта көрсетілген тараптардың пайдалануына арналған.
- Практик маманның есебін тарату және пайдалану тек Шартта көрсетілген болжамды пайдаланушыларға арналған.

ПРАКТИК МАМАННЫҢ ЖИНАҚТАУ ЕСЕБІ

[Қатысушы тарапқа¹]

Біз қоса берілген ABC («компания») компаниясының қаржылық есептілігін компания басшылығынан («басшылық») алынған ақпарат негізінде дайындадық. Бұл қаржылық есептілік [тапсырмада көрсетілген есепке алу принципіне сәйкес дайындалған қаржылық есептіліктің барлық элементтерін және олар жататын кезеңді/күнді тізімдеуді] қамтиды.

Біз жинақтау бойынша осы тапсырманы 4410 (Қайта қаралған) «Жинақтау тапсырмалары» ілеспе қызметтері бойынша халықаралық стандартқа сәйкес орындадық.

Біз Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы білімімізді басшылыққа қаржылық есептіліктің X-ескертпесінде сипатталған бухгалтерлік есеп принциптері негізінде осы қаржылық есептілікті дайындауға және ұсынуға көмектесу үшін қолдандық. Біз адалдық, объективтілік, кәсіби құзыреттілік және тиісті тексеру принциптерін қоса алғанда, этикалық талаптарды сақтадық.

Осы қаржылық есептілікке, сондай-ақ оны дайындау үшін пайдаланылған ақпараттың дәлдігі мен толықтығына басшылық жауапты болады.

Қаржылық есептілікті жасау жұмысы дұрыстығын растайтын жұмыс емес болғандықтан, біз қаржылық есептілікті жасау кезінде басшылық берген ақпараттың дұрыстығын немесе толықтығын тексеруге міндетті емеспіз. осы қаржылық есептілікті дайындау үшін бізге басшылық берген ақпарат. Тиісінше, біз осы қаржылық есептіліктің X ескертпесінде сипатталған бухгалтерлік есеп принципіне сәйкес сенімді түрде ұсынылғандығы туралы аудиторлық пікір білдірмейміз.

X ескертпесінде көрсетілгендей, қаржылық есептілік компания мен XYZ Limited арасындағы келісім шарттарының Z тармағында сипатталған Бухгалтерлік есеп қағидаты негізінде [тиісті шарттың/келісімнің күнін көрсету] («Келісім») және қаржылық есептіліктің Y ескертпесінде сипатталған мақсаттар үшін дайындалады және ұсынылады. Тиісінше, бұл қаржылық есептілік тек шарт тараптарының пайдалануына арналған және басқа мақсаттарға жарамсыз болуы мүмкін.

Біздің жиынтық туралы есеп тек шарт тараптарының пайдалануына арналған және осы тараптардан басқа ешкімге арналмаған және пайдаланылмауы керек.

Біздің жинақтаулық тапсырма туралы есеп тек шартта көрсетілген тараптарға арналған және басқа тұлғаларға берілмейді.

[Практик маманның қолы]

[практик маманның есепті дайындаған күні]

[Практик маманның мекенжайы]

¹ Балама ретінде - тиісті шартта көрсетілген тиісті адресат үшін.

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Мысал 4. Менеджменттің жеке мақсаттары үшін қажетті қаржылық ақпаратты алу үшін ұйым басшылығы таңдаған бухгалтерлік есеп негіздерін қолдана отырып, қаржылық есептілікті жасау тапсырмасы бойынша практик маманның есебі.

- Арнайы мақсаттағы қаржылық есептілік жүйесін пайдалана отырып дайындалған және тек компания басшылығының өз мақсаттарында пайдалануына арналған қаржылық есептілік.
- Қаржылық есептілік белгілі бір есептеулерді қамтиды және тек бухгалтерлік баланстан, кірістер мен шығыстар туралы есептен және қаржылық есептілікті жасау кезінде пайдаланылған бухгалтерлік есептің негізін көрсететін бір жазбадан тұрады.
- Қаржылық есептілік тек басшылыққа арналған.
- Практик маманның есебін тарату және пайдалану басшылықпен шектеледі.

ПРАКТИК МАМАННЫҢ ЖИНАҚТАУ ЕСЕБІ

[ABC компаниясының басшылығына]

Біз сіз берген ақпарат негізінде ABC компаниясының қаржылық есептілігін дайындадық. Бұл есеп 20X1 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ABC компаниясының бухгалтерлік балансын және осы күні аяқталған жылдағы кірістер мен шығыстар туралы есепті қамтиды.

Біз осы тапсырманы 4410 (қайта қаралған) ілеспе қызметтер бойынша халықаралық стандартқа сәйкес есептілікті жасау бойынша орындадық.

Біз осы қаржылық есептілікті дайындау және ұсыну кезінде бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік саласындағы білімімізді қолдандық. қаржылық есептілікке X-ескертпеде сипатталған бухгалтерлік есеп принциптеріне негізделген қаржылық есептілік. Біз адалдық, объективтілік, кәсіби құзыреттілік және тиісті тексеру принциптерін қоса алғанда, тиісті этикалық талаптарды сақтадық.

Осы қаржылық есептілік үшін, сондай-ақ оны дайындау үшін пайдаланылған ақпараттың дәлдігі мен толықтығы үшін жауапкершілік сізге жүктеледі.

Қаржылық есептілікті жасау жұмысы сенімділікті қамтамасыз ететін жұмыс емес болғандықтан, біз қаржылық есептілікті жасау кезінде сіз берген ақпараттың дұрыстығын немесе толықтығын тексеруге міндетті емеспіз. осы қаржылық есептілікті дайындау үшін Сіз ұсынған ақпарат. Тиісінше, біз осы қаржылық есептіліктің X ескертпесінде сипатталған бухгалтерлік есеп принциптеріне сәйкес дайындалғаны туралы аудиторлық пікір немесе қорытынды білдірмейміз.

X ескертпесінде берілген қаржылық есептіліктің негізі сипатталған және оның мақсаты у ескертпесінде сипатталған, сәйкесінше, бұл қаржылық есептілік тек сіздің пайдалануыңызға арналған және басқа мақсаттарға сәйкес келмеуі мүмкін.

Біздің жинақтау турлы себіміз тек сіздің ABC компаниясының басшылығы ретінде пайдалануыңызға арналған және оны басқа тұлғалар таратпауы керек және таратпауы керек.

[Практик маманның қолы]

[Практик маманның есепті дайындаған күні]

[Практик маманның мекенжайы]

ЖИНАҚТАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Мысал 5. Практик маманның қаржылық ақпаратты құрастыру тапсырмасын орындау туралы есебі, ол элемент, шот немесе бап [сәйкестік мақсаттары үшін қажетті ақпаратқа тиісті сілтеме енгізу].

- Белгілі бір мақсатта дайындалған қаржылық ақпарат, яғни қаржылық ақпараттың нысаны мен мазмұнын белгілейтін реттеуші орган белгілеген ережелерге сәйкес реттеуші орган қоятын қаржылық есептілікке қойылатын талаптарды орындау үшін.
- Қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі сәйкестік жүйесі болып табылады.
- Қаржылық ақпарат белгілі бір пайдаланушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыруға арналған және қаржылық ақпаратты пайдалану сол пайдаланушылармен шектеледі.
- Практик маманның есебін тарату оның болжамды пайдаланушыларымен шектеледі.

ПРАКТИК МАМАННЫҢ ЖИНАҚТАУ ЕСЕБІ

[ABC компаниясының басшылығына²]

Біз сіз ұсынған ақпараттың негізінде 20X1 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ABC компаниясының (бұдан әрі - Қосымша) қоса берілген тізбесін [жинақталған қаржылық ақпаратты көрсетіңіз] жинақтадық.

Біз бұл жұмысты «Жинақтау тапсырмалары» 4410 (Қайта қаралған) ілеспе қызметтерді көрсету жөніндегі халықаралық стандартқа сәйкес жүргіздік.

Біз бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік туралы білімімізді [тиісті нормативтік актінің атауын немесе сілтемесін көрсету] талаптарына сәйкес тізімді дайындауға және ұсынуға көмектесу үшін пайдаландық. Біз адалдық, объективтілік, кәсіби құзыреттілік және тиісті тексеру принциптерін қоса алғанда, тиісті этикалық талаптарды сақтадық.

Осы тізім үшін, сондай-ақ оны дайындау кезінде пайдаланылған ақпараттың дәлдігі мен толықтығы үшін жауапкершілік сізге жүктеледі.

Жинақтау жұмысы сенімділікті қамтамасыз ететін жұмыс емес болғандықтан, біз осы тізімді жасау кезінде бізге берген ақпараттың дұрыстығын немесе толықтығын тексеруге міндетті емеспіз. тізімді жасау кезінде бізге берген ақпаратыңыз. Тиісінше, біз тізбенің [тиісті нормативтік актіде көрсетілгендей, қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне атау немесе сілтеме енгізу] сәйкес дайындалғаны туралы пікір немесе қорытынды білдірмейміз.

X ескертпесінде көрсетілгендей, кесте [тиісті нормативтік актіде көрсетілгендей, қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінің атауын немесе сілтемесін көрсету] көзделген негізде дайындалды және ұсынылды. тиісті нормативтік актіде көрсетілгендей қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі] ABC компаниясының талаптарды сақтау мақсаттары үшін [қолданылатын қаржылық есептілік жүйесінің атауын немесе сілтемесін көрсету]. Тиісінше, қосымша тек осы мақсатқа байланысты пайдалануға арналған және оны кез-келген басқа мақсатта қолдануға болмайды. кез келген басқа мақсатқа жарамды.

Біздің жинақтау туралы есепте тек ABC компаниясы мен F реттеушісінің пайдалануына арналған және ABC компаниясынан немесе F реттеушісінен басқа ешкімге арналмаған немесе пайдаланылмауы керек.

[Практик маманның қолы]

[практик маманның есепті дайындаған күні]

[Практик маманның мекенжайы]

² Балама ретінде - қаржылық есептілікке қойылатын талаптарда көрсетілген тиісті адресат үшін.

ІЛЕСПЕ ҚЫЗМЕТТЕРДІҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ СТАНДАРТЫ 4400 (ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН)

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

(Шарттары 2022 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін келісілген процедуралар бойынша тапсырмалар үшін күшіне енеді)

МАЗМҰНЫ

	Тармақ
Кіріспе	
ISRS-тің қолданылу аясы	1-3
Келісілген процедураларды орындау бойынша тапсырма	4-6
ISRS-тің өкілеттігі	7-10
Күшіне енген күні	11
Мақсаты	12
Анықтамалар	13
Талаптар	
Осы ISRS сәйкес келісілген процедураларды жүргізу	14-16
Тиісті этикалық талаптар	17
Кәсіби шешім	18
Тапсырма деңгейінде сапаны бақылау	19-20
Тапсырманы қабылдау және жалғастыру	21-23
Тапсырма шарттарын келісу	24-26
Келісілген процедураларды орындау	27-28
Сарапшы-практик маманның жұмысын пайдалану	29
Келісілген процедураларды орындау жөніндегі тапсырма туралы есеп	30-33
Келісілген процедураларды орындау бойынша тапсырманы басқа тапсырмамен бірге орындау	34
Құжаттама	35
Қолдану жөніндегі нұсқаулық және өзге де түсіндірме материалдар	
Осы ISRS қолданылу аясы	A1-A8
Күшіне енген күні	A9
Анықтамалар	A10-A13
Тиісті этикалық талаптар	A14-A20
Кәсіби пайымдау	A21-A23
Тапсырма деңгейінде сапаны бақылау	A24-A27
Тапсырманы қабылдау және жалғастыру	A28-A38
Тапсырма шарттарын келісу	A39-A44
Келісілген процедураларды орындау	A45
Сарапшы практик маманның жұмысын пайдалану	A46-A50
Келісілген процедураларды орындау жөніндегі тапсырма туралы есеп	A51-A58
Келісілген процедураларды орындау бойынша тапсырманы басқа тапсырмамен бірге орындау	A59

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Құжаттама А60

1-қосымша. Келісілген процедураларға қатысты міндеттемелер туралы түсіндірме хат

2-қосымша. Келісілген процедураларды орындау бойынша тапсырма туралы есептердің мысалдары

Ілеспе көрсетілетін қызметтердің халықаралық стандартын (ISRS) 4400 (Қайта қаралған) «Келісілген процедураларды орындау бойынша тапсырмалар» Сапаны бақылаудың, аудиттің, шолып тексерудің, меншiдiлiктi қамтамасыз ететiн өзге де тапсырмалардың және ілеспе қызметтерді көрсету жөнiндегi тапсырмалардың халықаралық стандарттарының жинағымен бiрге қарау керек.

Сұр түсті материал ISRS 4410 (Қайта қаралған) «Компиляциялық тапсырмалар» стандартынан бейімделген және халықаралық сапаны бақылау стандартына (ISQC) 1 «Қаржылық есептілікті тексеретін және шолатын фирмалар үшін сапаны бақылау және кепілдіктер мен ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмаларға» жатады.

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Кіріспе

ISRS-тің қолданылу аясы

1. Осы халықаралық стандартта ілеспе қызметтер (ISRS) қарастырылады:
  - (a) Келісілген процедураларды орындау кезінде практик маманның міндеттері; және
  - (b) Келісілген процедуралар туралы есептің нысаны мен мазмұны.
2. Осы ISRS қаржылық немесе қаржылық емес объектілерге қатысты келісілген процедуралар бойынша тапсырмаларды орындауға қолданылады. (Сілтеме: А1-А2 тармақтары)

СБХС-мен өзара байланысы ¹

3. Сапаны бақылау жүйелері, саясаты мен процедуралары үшін жауапкершілік фирмаға жүктеледі. ISQC 1 фирманың келісілген процедуралар бойынша тапсырмаларды орындауына қатысты кәсіби бухгалтер фирмаларына қолданылады. Келісілген процедуралар бойынша жекелеген тапсырмалар деңгейінде сапаны бақылауға қатысты берілген isrs ережелері фирманың ISQC 1 немесе кем дегенде бірдей қатаң талаптарға бағынуына негізделген. (Сілтеме: А3-А8 тармақтар)

Келісілген процедураларды орындау бойынша тапсырма

4. Келісілген процедураларды орындау кезінде маман маман мен клиент арасында келісілген процедураларды орындайды, ал клиент орындалған процедуралар тапсырманың мақсаттарына сәйкес келетіндігімен келіседі. Практик маман келісілген процедуралар туралы есепте орындалған келісілген процедуралар мен тиісті нәтижелер туралы хабарлайды. Шарт бойынша серіктес және басқа да болжамды пайдаланушылар маман ұсынған келісілген процедуралар мен нәтижелерді дербес қарастырады және маманның жұмысы негізінде өз қорытындыларын жасайды.
5. Осы ISRS сәйкес орындалған келісілген процедуралар бойынша тапсырманың мәні мыналарға байланысты:
  - (a) Тиісті этикалық талаптарды қоса алғанда, маманның кәсіптік стандарттарды сақтауы; және
  - (b) Орындалған процедураларды және тиісті нәтижелерді нақты көрсету.
6. Келісілген процедуралар бойынша тапсырма аудит, шолу немесе басқа аттестаттау тапсырмасы болып табылмайды. Келісілген процедуралар бойынша тапсырма пікір білдіру немесе қандай да бір нысанда қорытынды жасау мақсатында дәлелдемелер алуды көздемейді.

ISRS-тің өкілеттігі

7. Қазіргі ISRS осы ISRS талаптары көрсетілген контекстті анықтайтын isrs орындау кезінде практик маманның мақсаттарын қамтиды. Мақсаттар практик маманға келісілген процедуралар бойынша тапсырма аясында не істеу керектігін түсінуге көмектесуге арналған.
8. Осы ISRS практик маманға қойылған мақсаттарға жетуге мүмкіндік беретін «керек» мәлімдемелері түрінде көрсетілген талаптарды қамтиды.
9. Сонымен қатар, қазіргі ISRS кіріспе материалдар, анықтамалар, сонымен қатар қосымшалар және басқа да түсіндірме материалдар бар, олар нақты ISRS дұрыс түсіну үшін қажетті контекстті қамтамасыз етеді.
10. Қосымшада және басқа түсіндірме материалдарда талаптарды әрі қарай түсіндіру және оларды орындау бойынша нұсқаулық бар. Мұндай Нұсқаулықтың өзі талап болмаса да, талаптарды дұрыс қолдану үшін маңызды. Қосымшада және басқа да түсіндірме материалдарда талаптарды қолдануға көмектесетін осы ISRS қаралатын мәселелер бойынша анықтамалық ақпарат болуы мүмкін.

Күшіне енген күні

11. Осы ISRS шарттары 2022 жылғы 1 қаңтарда немесе осы күннен кейін келісілген процедуралар бойынша тапсырмалар үшін күшіне енеді. (Сілтеме: А9-тармақ).

¹ Сапаны бақылау жөніндегі халықаралық стандарт (ISQC) 1 "Қаржылық есептіліктің аудиті мен шолуын және кепілдіктер мен ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмаларды орындайтын фирмалар үшін сапаны бақылау".

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Мақсаты

12. Осы ISRS сәйкес келісілген процедураларды орындау кезінде практик маманның міндеттері келесідей:
- (a) Орындалуы тиіс процедураларды өзара іс-қимыл бойынша серіктеспен келісу;
  - (b) Келісілген процедураларды орындау; және
  - (c) Берілген ISRS талаптарына сәйкес орындалған процедуралар мен тиісті нәтижелер туралы хабарлау.

Анықтамалар

13. Осы ISRS-ның мақсаты үшін мынадай терминдер төменде көрсетілген мәндерде пайдаланылады:
- (a) Келісілген процедуралар - Практик маман мен клиент келіскен процедуралар (және басқа тараптар, егер қажет болса, басқа тараптар). (A10-тармақты қараңыз)
  - (b) *Келісілген процедураларды орындау жөніндегі тапсырма* – Аудитор субъектімен және тиісті үшінші тараптармен келісілген аудиторлық сипаттағы процедураларды орындау және осы процедуралардың нәтижелері туралы есеп жасау үшін аудитор тартылатын тапсырма. Есепті алушылар аудиторлық қорытынды негізінде өз қорытындыларын жасайды. Есеп процедуралары жүргізуге келісім берген тараптарға ғана беріледі, өйткені процедураларды жүргізудің себептерін білмейтін басқа тұлғалар олардың нәтижелерін дұрыс түсінбеуі мүмкін. (A10-тармақты қараңыз)
  - (c) *Өзара әрекеттесу серіктесі* – Тапсырма мен оның орындалуына, сондай-ақ фирма атынан шығарылған есеп үшін жауап беретін және қажет болған жағдайда кәсіби, заңды немесе реттеуші органның тиісті өкілеттіктеріне ие фирмадағы серіктес немесе басқа тұлға немесе реттеуші орган.
  - (d) *Тапсырмаға тапсырыс* беруші – сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырманы орындау үшін практик маманды тартатын тарап (тараптар). (Сілтеме: A11-тармақ)
  - (e) *Аудиторлық топ* – Тапсырмамен жұмыс істейтін барлық серіктестер мен қызметкерлер, сондай-ақ тапсырма процедураларын орындау үшін фирма немесе желілік фирма тартқан кез келген тұлға. Бұл тұжырымдамаға фирма немесе желілік фирма тартқан аудитордың сыртқы сарапшысы кірмейді.
  - (f) Нәтижелер - орындалған келісілген процедуралардың нақты нәтижелері. Қорытындылар объективті түрде тексерілуі мүмкін. Осы ISRS-тегі қорытындыларға сілтемелер кез-келген түрдегі пікірлерді немесе қорытындыларды, сондай-ақ практик маман бере алатын кез-келген ұсыныстарды қамтымайды. (Сілтеме: A12-A13 тармақтар)
  - (g) *Болжамды пайдаланушылар* – Практик маман сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырма бойынша есеп дайындайтын тұлға, тұлғалар немесе тұлғалар санаты. Жауапты тарап болжамды пайдаланушылардың бірі болуы мүмкін, бірақ міндетті түрде жалғыз емес. (Сілтеме: A10-тармақ)
  - (h) Практик маман - Тапсырманы орындайтын тұлға немесе тұлғалар (әдетте өзара әрекеттесу серіктесі немесе өзара әрекеттесу тобының басқа мүшелері немесе қажет болған жағдайда фирма). Егер ISRS белгілі бір талап немесе белгілі бір міндетті тапсырма жетекшісі орындауы керек деп нақты түрде көзделсе, «практик маман» термині емес, «тапсырма жетекшісі» термині қолданылады.
  - (i) Практик маманның сарапшысы - Сертификаттаудан басқа салада тәжірибесі бар жеке тұлға немесе ұйым, оның осы саладағы жұмысын практик маман оған жеткілікті дәлелдер алуға көмектесу үшін пайдаланады. Практик маманның сарапшысы ішкі сарапшы (серіктес немесе қызметкер, оның ішінде уақытша қызметкерлер, практик фирма немесе желілік фирма) және практик маманның сыртқы сарапшысы болуы мүмкін.
  - (j) Кәсіби пайымдау - Келісілген процедураларды орындаудың тиісті жағдайларында орынды болатын іс-әрекеттер туралы негізделген шешімдер қабылдау кезінде осы ISRS және осы ISRS-тің тиісті этикалық талаптары мен тиісті этикалық талаптарда көзделген контексте тиісті дайындықты, білім мен тәжірибені қолдану.
  - (k) Тиісті этикалық талаптар – Әдетте, шектеулі сипатқа ие ұлттық талаптармен бірге қаржылық есептіліктің аудитіне қатысты Бухгалтерлерге арналған халықаралық әдеп стандарттары жөніндегі кеңестің Кәсіби бухгалтерлер этикасының халықаралық кодексінің қағидасын (Тәуелсіздіктің халықаралық стандарттарын қоса алғанда) (IESBA Кодексі) қамтитын аудиторлық тапсырманы орындау кезінде өзара әрекеттесу жөніндегі топ пен өзара әрекеттесу сапасын бақылау жөніндегі маман бағынатын этикалық талаптар.
  - (l) Жауапты тарап - Тапсырманың бағаланатын пәні үшін жауапты болатын тұлға (тұлғалар).

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Талаптар

Осы ISRS-ке сәйкес келісілген процедураларды жүргізу

14. Практик маман оның мақсаттарын түсіну және оның талаптарын дұрыс қолдану үшін осы ISRS-тің барлық мәтінін, оның қосымшасын және басқа түсіндірме материалдарын түсінуі керек.

Тиісті талаптарды ұстану

15. Нақты талап келісілген процедураларды жүргізуге арналған тапсырмаға жатпайтын жағдайларды қоспағанда, мысалы, егер осы талап қолданылатын мән-жайлар осы тапсырмада болмаса, практик маман осы ISRS-тің әрбір талабын орындауы тиіс.
16. Практик маман келісілген процедураларды орындау тапсырмасына қатысты берілген ISRS-тің барлық талаптарын орындамаса, берілген ISRS-ті сақтау туралы мәлімдемесі керек.

Тиісті этикалық талаптар

17. Практик маман тиісті этикалық талаптарды ұстануға міндетті (Сілтеме: A14 - A20 тармақтар)

Кәсіби шешім

18. Практик маман тапсырманы қабылдау, оны орындау және тапсырманың жағдайын ескере отырып, келісілген процедураларды орындау туралы есеп беру кезінде кәсіби шешім қабылдауы керек (Сілтеме: A21- A23 тармақтар)

Тапсырма деңгейінде сапаны бақылау

19. Өзара әрекеттесу серіктесі мыналарға жауапты болады:

- (a) Келісілген процедураларды орындаудың жалпы сапасы, егер қажет болса, маманның жұмысы-практика; және (Сілтеме: A24-тармағы)
- (b) Фирманың сапасын бақылау саясаты мен процедураларына сәйкес тапсырманы орындау:
- (i) Клиенттермен қарым-қатынасты қабылдау және жалғастыру және тапсырмаларды орындаудың тиісті процедураларын сақтау; (Сілтеме: A25-тармағы)
- (ii) Қызмет көрсету жөніндегі топтың, сондай-ақ қызмет көрсету жөніндегі топтың құрамына кірмейтін практик-мамандардың жиынтығында қызмет көрсету бойынша келісілген процедураларды орындауға тиісті құзыреттілігі мен қабілеті бар екеніне көз жеткізу;
- (iii) Қызмет көрсету жөніндегі топ мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды сақтамау белгілеріне мұқият болу және егер қызмет көрсету жөніндегі серіктеске қызмет көрсету жөніндегі топ мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды сақтамайтындығын көрсететін фактілер жеткен болса, қабылдануы тиіс тиісті іс-әрекеттерді айқындау; (Сілтеме: A26-тармағы)
- (iv) Кәсіби стандарттарға және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес тапсырманы басқару, бақылау және орындау; және
- (v) Тапсырма бойынша тиісті құжаттаманы жүргізу үшін жауапкершілікті өз мойнына алу.

20. Егер сарапшы-практик маманның жұмысын пайдалану көзделсе, өзара іс-қимыл жөніндегі серіктес маманның сарапшы-практик маманның жұмысына келісілген процедуралар туралы есепке енгізілген қорытындылар үшін жауапкершілікті өз мойнына алу үшін жеткілікті дәрежеде қатыса алатынына сенімді болуға тиіс. (Сілтеме: A27-тармағы)

Тапсырманы қабылдау және жалғастыру

21. Келісілген процедуралар бойынша тапсырманы қабылдамас немесе жалғастырмас бұрын, практик маман тапсырманың мақсаты туралы түсінік алуы керек. Практик маман, егер оған ұсынылатын процедуралар келісілген процедуралар бойынша тапсырманың мақсатына сәйкес келмейтінін көрсететін фактілер немесе мән-жайлар белгілі болса, тапсырманы қабылдамауы немесе орындауды жалғастырмауы керек. (Сілтеме: A28-A31 тармақтар)
22. Практик маман келісілген процедураларды келесі жағдайларда ғана қабылдауы немесе жалғастыруы керек: (Сілтеме: A28 - A31 тармақтар)
- (a) Клиент практик маман орындауы керек процедуралар тапсырманың мақсаттарына сәйкес келетінін мойындайды;
- (b) Практик маман келісілген процедураларды орындау үшін қажетті ақпаратты ала алады деп күтеді;

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

- (c) Келісілген процедуралар мен тиісті нәтижелер объективті түрде сипатталуы мүмкін, олар анық, жаңылтпаш және әртүрлі түсіндірулерге жол бермейді; (Сілтеме: А32 - А36 тармақтар)
  - (d) Практик маман тиісті этикалық талаптар орындалмайды деп сенуге негіз жоқ; және
  - (e) Егер практик маманнан тәуелсіздікке қойылатын талаптарды сақтау талап етілсе, онда оның тәуелсіздікке қойылатын талаптар орындалмайды деп сенуге негіз жоқ. (Сілтеме: А37 - А38 тармақтар)
23. Егер практик маманға фирманы тапсырманы орындаудан бас тартуға мәжбүр ететін ақпаратқа қол жеткізсе ақпарат ертерек қол жетімді болса, ол фирма мен тәжірибеші қажетті шараларды қабылдауы үшін бұл ақпаратты дереу фирмаға хабарлауы керек.

Тапсырма шарттарын келісу

24. Практик маман клиентпен келісілген процедураларды жүргізу шарттарын келісуге және келісілген шарттарды міндеттеме-хатта немесе жазбаша келісімнің басқа да тиісті нысанында бекітуге тиіс. Мұндай шарттар мыналарды қамтуы керек: (Сілтеме: А39- А40 тармақтар)
- (a) Келісілген процедуралар орындалатын объектіні(ларды) айқындау;
  - (b) Тапсырманың мақсаты және тапсырма серіктесі анықтаған келісілген процедуралар туралы есепті болжамды пайдаланушылар;
  - (c) Егер қолданылатын болса, өзара іс-қимыл жөніндегі әріптес айқындаған жауапты тарап және келісілген процедуралар бойынша өзара іс-қимыл келісілген процедуралар жүргізілетін объект үшін жауапты тараптың жауапты болуы негізінде жүргізіледі деген өтініш;
  - (d) Келісілген процедуралар бойынша тапсырманы орындау кезінде маман сақтайтын тиісті этикалық талаптарды тану;
  - (e) Практик маман қандай да бір тәуелсіздік талаптарын орындауы керек пе, жоқ па, егер солай болса, тәуелсіздікке қандай талаптар қойылатыны туралы мәлімдеме; (Сілтеме: А37-А38 тармақтар)
  - (f) Келісілген процедураларды жүргізуге арналған тапсырманың сипаты, оның ішінде:
    - (i) Келісілген процедуралар маманның аудиторлық серіктеспен (және егер қажет болса, басқа тараптармен) келісілген процедураларды орындауын және нәтижелерді ұсынуды қамтиды; (Сілтеме: А10-тармақ)
    - (ii) Қорытындылар-орындалған келісілген процедуралардың нақты нәтижелері; және
    - (iii) Келісілген процедуралар бойынша тапсырма сенімділікті қамтамасыз ету жөніндегі тапсырма болып табылмайды және тиісінше практик маман сенімділікті қамтамасыз ету бойынша пікір немесе қорытынды білдірмейді;
  - (g) Шарт бойынша Серіктестің (және егер қажет болса, басқа тұлғалардың) келісілген процедуралардың тапсырманың мақсаттарына сәйкес келетіндігін растауы; (Сілтеме: А10-тармақ)
  - (h) Келісілген процедуралар туралы есепті алушыны сәйкестендіру;
  - (i) Нақты, адастырмайтын және әртүрлі түсіндірулерге жол бермейтін терминдермен сипатталған орындалатын процедуралардың сипаты, мерзімдері мен көлемі; және (Сілтеме: А41-А42 тармақтар)
  - (j) Келісілген процедуралар туралы есептің болжамды нысаны мен мазмұнына сілтеме.
25. Егер тапсырманы орындау барысында келісілген процедуралар өзгертілсе, маман өзгертілген процедураларды көрсететін тапсырманың қайта қаралған шарттарын клиентпен келісуі керек. (Сілтеме: А43-тармақ)

Келісілген процедураларды орындау бойынша қайталама тапсырмалар

26. Келісілген процедуралар бойынша қайталанатын тапсырмалар үшін практик маман жағдайлардың, соның ішінде тапсырманы қабылдау, тапсырма шарттарын қайта қарау және серіктеске тапсырманың бар шарттарын еске түсіру қажеттілігін бағалауы керек. (Сілтеме: А44 тармағы)

Келісілген процедураларды орындау

27. Практик маман тапсырма шарттарында келісілген процедураларды орындауы керек.
28. Практик маман жазбаша өтініштерді сұрау салу туралы шешім қабылдауы тиіс (Сілтеме: А45 тармағы).

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Сарапшы-практик маманның жұмысын пайдалану

29. Егер маман практик маман сарапшысының жұмысын қолданса, ол: (Сілтеме: A46 - [A47](#), [A50 тармақтар](#))
- (a) Сарапшының құзыреттілігін, қабілеттерін және объективтілігін бағалау-тәжірибе;
  - (b) Сарапшы-практикпен сарапшы жұмысының сипатын, көлемін және мақсаттарын келісу; (Сілтеме: A48 - A49 тармақтар)
  - (c) Сарапшы-практик орындаған жұмыстың сипаты, мерзімі мен көлемі сарапшымен келісілген жұмыс сипатына сәйкес келетіндігін анықтау; және
  - (d) Сарапшы-практик жасаған жұмысты ескере отырып, жасалған жұмыстың нәтижелерін қорытындылар қаншалықты барабар сипаттайтынын анықтау.

Келісілген процедураларды орындау жөніндегі тапсырма туралы есеп

30. Келісілген процедуралар туралы есеп жазбаша түрде жасалуы керек және мыналарды қамтуы керек: (Сілтеме: A51-тармағы)
- (a) Есепті келісілген процедуралар туралы есеп ретінде нақты анықтайтын тақырып;
  - (b) Тапсырма шарттарында көрсетілген адресат;
  - (c) Келісілген процедуралар жүргізілген объектіні сәйкестендіру; (Сілтеме: A52 тармағы)
  - (d) Келісілген процедуралар туралы есептің мақсатын көрсету және келісілген процедуралар туралы есеп басқа мақсатқа сәйкес келмеуі мүмкін екендігі туралы мәлімдеме; (Сілтеме: A53 - A54 тармақтар)
  - (e) Келісілген процедураларды жүргізуге арналған тапсырманың сипаттамасы, онда мыналар туралы айтылады:
    - (i) Келісілген процедураларды орындау кезінде маман аудит жөніндегі серіктеспен (және егер қажет болса, басқа тараптармен) келісілген процедураларды орындайды және нәтижелері туралы хабарлайды; (Сілтеме: A10-тармағы)
    - (ii) Қорытындылар-орындалған келісілген процедуралардың нақты нәтижелері; және
    - (iii) Шарт бойынша серіктес (және егер қажет болса, басқа тараптар) келісілген процедуралар шарттың мақсаттарына сәйкес келетіндігімен келісті; (Сілтеме: A10-тармағы)
  - (f) Егер қолданылатын болса, өзара іс-қимыл серіктесі анықтаған жауапты тарап және бұл тарап келісілген процедуралар орындалған объект үшін жауап береді деген мәлімдеме;
  - (g) Тапсырма ISRS 4400 (қайта қаралған) сәйкес жүргізілгені туралы мәлімдеме;
  - (h) Практик маман келісілген процедуралардың барабарлығына қатысты ешқандай мәлімдеме жасамайды деген мәлімдеме;
  - (i) Келісілген процедуралар бойынша тапсырма сенімділікті қамтамасыз ету жөніндегі тапсырма болып табылмайды және тиісінше маман сенімділікті қамтамасыз ету жөніндегі пікірді немесе қорытындыны білдірмейді деген мәлімдеме;
  - (j) Егер практик маман қосымша процедураларды орындаған болса, онда оның назарын басқа сұрақтар аударуы мүмкін деген мәлімдеме;
  - (k) Практик маман IESBA кодексінің этикалық талаптарына немесе заңдарда немесе ережелерде белгіленген басқа кәсіби талаптарға немесе талаптарға сәйкес келеді, олар кем дегенде бірдей талап етеді;
  - (l) Тәуелсіздікке қатысты:
    - (i) Егер практик маманнан тәуелсіздік талап етілмесе және ол тапсырма шарттарында тәуелсіздікке қойылатын талаптарды сақтауға келіспесе, онда осы тапсырманың мақсаттары үшін практик маман сәйкес келуі керек тәуелсіздікке қойылатын талаптар жоқ деген мәлімдеме; немесе
    - (ii) Егер практик маман тәуелсіз болуға міндетті болса немесе қызмет көрсету шарттарында тәуелсіздікке қойылатын талаптарды сақтауға келіссе, практик маман тәуелсіздікке қойылатын тиісті талаптарды орындады деген мәлімдеме. Өтініште тиісті тәуелсіздік талаптары көрсетілуі керек;
  - (m) Практик маман мүшесі болып табылатын фирма ISQC 1 немесе басқа кәсіби талаптарды немесе кем дегенде ISQC1 сияқты талап етілетін заң немесе ереже талаптарын қолданады деген мәлімдеме. Егер практик маман кәсіби бухгалтер болмаса, өтініште қолданылатын кәсіби талаптар немесе заңның немесе нормативтік актінің талаптары көрсетілуі керек, олар кем дегенде ISQC 1 сияқты талап етіледі;
  - (n) Әрбір процедураның сипаты мен көлемін қоса алғанда, орындалған процедуралардың сипаттамасы және қажет болған жағдайда тапсырма шарттарында келісілген әрбір процедураның орындалу мерзімдері; (Сілтеме: A55-A57 тармақтары)

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

- (o) Табылған ерекшеліктер туралы толық ақпаратты қоса алғанда, әрбір орындалған процедураның нәтижелері; (Сілтеме: A55 - A56 тармақтары)
  - (p) Практик маманның қолы;
  - (q) Келісілген процедуралар туралы есепті жасау күні; және
  - (r) Практик маман өз қызметін жүзеге асыратын юрисдикциядағы орналасқан жері.
31. Егер практик маман келісілген процедуралар туралы есепте сарапшының жұмысына сілтеме жасаса, есепті тұжырымдау сарапшының қатысуымен процедураларды орындау және нәтижелерді ұсыну үшін маманның жауапкершілігі төмендейді дегенді білдірмейді. (A58-тармақты қараңыз)
32. Егер практик маман келісілген процедуралар туралы есепте 30(o) тармағында талап етілетін қорытындылардың сипаттамасына қосымша қорытындылардың қысқаша мазмұнын қамтыса, онда бұл қысқаша баяндама есепте сипатталуы керек:
- (a) Қорытындылардың қысқаша мазмұны объективті түрде, анық, жаңылтпаш емес және әртүрлі түсіндірулерге жатпайтын терминдермен сипатталуы керек; және
  - (b) Келісілген процедуралар туралы есепте қысқаша мазмұнмен танысу есептің толық мәтінімен танысуды алмастырмайтындығы туралы мәлімдеме болуы керек.
33. Практик маман келісілген процедуралар туралы есепті келісілген процедураларды аяқтаған күннен ерте емес және олардың нәтижелерін осы ISRS бойынша анықтауы керек.

Басқа қатысумен бірлесіп процедураларға келісілген қатысуды жүзеге асыру

34. Келісілген процедураларды орындау жөніндегі тапсырма туралы есеп басқа тапсырмалар туралы есептерден анық ерекшеленуі тиіс (Сілтеме: A59-тармағы).

Құжаттама

35. Тапсырма бойынша құжаттамаға практик маман (Сілтеме: A60 тармағы):
- (a) Жазбаша түрде келісілген тапсырма шарттары және егер мүмкін болса, тапсырыс берушінің процедураларды өзгертуге арналған келісімін;
  - (b) Орындалған келісілген процедуралардың сипаты, мерзімі және көлемін;
  - (c) Орындалған келісілген процедуралар барысында алынған нәтижелерн енгізуі тиіс.

* * *

Қолдану жөніндегі нұсқаулық және өзге де түсіндірме материалдар

Осы ISRS-ның қолданылу аясы (Сілтеме: 2-тармақ)

- A1. Осы ISRS «объектіге» сілтемелер жағдайға байланысты ақпаратты, құжаттарды, өлшемдерді немесе заңдар мен нормативтік актілерді сақтауды қоса алғанда, келісілген процедуралар орындалатын барлық нәрсені қамтиды.
- A2. Келісілген процедуралар бойынша тапсырма орындалуы мүмкін қаржылық және қаржылық емес сипаттағы тапсырма пәндерінің мысалдары:
- Қаржылық сипаттағы тапсырмалар пәндері:
    - Ұйымның қаржылық есептілігі немесе операциялардың нақты санаттары, шоттардағы қалдықтар немесе қаржылық есептіліктегі ақпаратты ашу.
    - Гранттық бағдарлама шеңберінде мәлімделген шығыстардың жарамдылығы.
    - Алымдар, жалдау ақысын немесе сатылым пайызына негізделген франчайзингтік төлемдерді анықтауға арналған кіріс.
    - Реттеуші органдар үшін капитал жеткіліктілігінің көрсеткіштері;
  - Қаржылық емес сипаттағы тапсырмалар пәндері, мысалы:
    - Азаматтық авиация ведомствосына ұсынылатын жолаушылар саны туралы деректер;
    - Мәліметтері реттеуші органға берілген жалған немесе ақаулы тауарлардың жойылуын қадағалау;

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

- Олар туралы ақпарат реттеуші органға берілетін лотерея ұтыс ойындары үшін деректерді жинау процедуралары;
- Реттеуші органға хабарланатын парниктік газдар шығарындыларының көлемі.

Жоғарыда келтірілген тізім толық емес. Тапсырма пәндерінің қосымша түрлері сыртқы есепшілікке жаңа талаптар туындаған кезде пайда болуы мүмкін.

ISQC 1 -мен өзара байланыс (Сілтеме: 3-тармақ)

A3. ISQC 1 фирманың келісілген процедуралар бойынша қызметтерді қоса алғанда, байланысты қызметтердің сапасын бақылау жүйесін құру және қолдау жауапкершілігін қарастырады. Мұндай міндеттер дамуға бағытталған:

- Фирманың сапасын бақылау жүйелері;
- Сапаны бақылау жүйесінің мақсатына жетуге бағытталған фирманың тиісті саясаты және осы саясаттың орындалуын жүзеге асыруға және бақылауға бағытталған процедуралар.

A4. ISQC 1-ге сәйкес фирма сапаны бақылау жүйесін құруға және қолдауға міндетті:

- (a) Аудиторлық ұйым және оның қызметкерлері кәсіби стандарттарды, қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтайды;
- (b) Аудиторлық ұйым немесе тапсырма басшылары шығарған есептер қалыптасқан жағдайда тиісті болып табылады.²

A5. Келісілген процедуралары бар тапсырмалар үшін ISQC1 қабылдамаған юрисдикция осындай тапсырмаларды орындайтын фирмалар үшін сапаны бақылау талаптарын белгілей алады. Тапсырма деңгейінде сапаны бақылауға қатысты осы ISRS ережелері қабылданған сапаны бақылау талаптары, кем дегенде, ISQC 1 талаптары сияқты қатаң болып табылады деп болжайды. Бұған, егер бұл талаптар фирмаға ISQC 1 талаптарының мақсаттарына жету бойынша міндеттемелер жүктесе, соның ішінде келесі элементтердің әрқайсысына қатысты саясат пен процедураларды қамтитын сапаны бақылау жүйесін құру міндеттемесін қосқанда қол жеткізіледі:

- Фирмадағы сапа бойынша басшылықтың жауапкершілігі;
- Тиісті этикалық талаптар;
- Клиенттермен қарым-қатынасты және нақты тапсырмаларды қабылдау және сақтау;
- Адами ресурстар;
- Тапсырманы орындау; және
- Мониторинг.

A6. Фирмада қабылданған сапаны бақылау жүйесіне сәйкес клиенттермен жұмыс топтары осы тапсырмаға қолданылатын сапаны бақылау процедураларын орындауға жауап береді.

A7. Егер фирма немесе басқа тараптар берген ақпарат басқаша көрсетпесе, өзара әрекеттесу тобы фирманың сапаны бақылау жүйесіне сенуге құқылы. Мысалы, тарту тобы фирманың сапаны бақылау жүйесіне сүйенуі мүмкін:

- Қызметкерлерді жалдау және ресми оқыту арқылы олардың құзыреттілігі.
- Клиенттерді қабылдау және сақтау жүйелері арқылы клиенттермен қарым-қатынасты сақтау.
- Қадағалау процесі арқылы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтау.

Келісілген процедуралардың орындалуына әсер етуі мүмкін фирманың сапаны бақылау жүйесінде анықталған кемшіліктерді қарастырған кезде, өзара әрекеттесу серіктесі келісілген процедуралар бойынша осы тапсырма контекстінде жеткілікті деп санайтын жағдайды түзету үшін фирманың қабылдаған әрекеттерін қарастыруы мүмкін.

A8. Фирманың сапаны бақылау жүйесіндегі кемшіліктер міндетті түрде келісілген процедураларды жүргізу тапсырмасы кәсіби стандарттарға және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес орындалмағанын немесе келісілген процедуралар туралы есеп тиісті емес екенін көрсетпейді.

Күшіне енген күні (Сілтеме: 11-тармақ)

A9. Шарттың қолданылу мерзімі бірнеше жылды қамтыған жағдайда, практика мамандары келісілген процедуралар күшіне енген күні немесе одан кейін ISRS деректеріне сәйкес жүргізілетіндей шарт талаптарын жаңартуды қалауы мүмкін.

² ISQC 1, 11-тармақ.

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Анықтамалар

Тарапты және басқа да болжамды пайдаланушыларды тарту (Сілтеме: 13(a), 13(b), 13(d), 13(g), 24(f)(i), 24(g), 30(e)(i), 30(e)(iii) тармақтар)

- A10. Кейбір жағдайларда процедуралар тек мүдделі тараппен ғана емес, сонымен бірге болжамды пайдаланушылармен де келісілуі мүмкін. Мүдделі емес пайдаланушылар процедуралардың барабарлығымен келісе алады.
- A11. Мүдделі тарап жағдайға байланысты жауапты тарап, реттеуші орган немесе басқа болжамды пайдаланушы болуы мүмкін. Осы ISRS тартылған тарапқа сілтемелер, егер қажет болса, бірнеше тартылған тараптарды қамтиды.

Нәтижелер (Сілтеме: 13 (f) тармағы)

- A12. Нәтижелер объективті түрде тексеріледі, яғни бірдей процедураларды орындайтын әртүрлі мамандар баламалы нәтижелерге қол жеткізуі керек. Нәтижелер пікірді немесе қорытындыны, сондай-ақ практик маман бере алатын кез келген ұсыныстарды қамтымайды.
- A13. Практик мамандар «қорытынды» терминінің орнына «нақты анықтамалар» терминін қолдануы мүмкін, мысалы, егер олар «қорытынды» терминін дұрыс түсінбеуі мүмкін деп қорқатын болса. Бұл юрисдикцияларда немесе тілдерде болуы мүмкін, мұнда «қорытынды» термині нақты емес нәтижелерді қамтуы мүмкін.

Тиісті этикалық талаптар (Сілтеме: 17-тармақ)

Объективтілік және тәуелсіздік

- A14. Келісілген процедуралар бойынша тапсырманы орындайтын маман тиісті этикалық талаптарды сақтауға міндетті. Тиісті этикалық талаптарға әдетте IESBA Кодексі және шектеуші болып табылатын кез келген ұлттық талаптар кіреді. IESBA кодексі практиктерден негізгі принциптерді, соның ішінде объективтілік принципін сақтауды талап етеді, оған сәйкес практиктер өздерінің кәсіби немесе іскерлік пікірлерін біржақтылыққа, мүдделер қақтығысына немесе басқа тұлғалардың заңсыз ықпалына байланысты жасамауы керек. Тиісінше, маман бағынатын тиісті этикалық талаптар, кем дегенде, келісілген процедуралар бойынша тапсырманы орындау кезінде объективті болуды талап етеді.
- A15. IESBA кодексінде келісілген процедураларды орындау кезінде тәуелсіздікке қойылатын талаптар жоқ. Алайда, ұлттық этикалық кодекстер, заңдар немесе ережелер, келісімшарттың басқа кәсіби талаптары немесе шарттары, келісілген процедуралар бойынша тапсырманың тақырыбына қатысты бағдарламалар немесе келісімдер тәуелсіздікке қойылатын талаптарды белгілей алады.

*Заңдар мен нормативтік актілерді сақтамау*³

A16. Заңдар, ережелер немесе тиісті этикалық талаптар:

- (a) Практик маман анықталған немесе болжанған заңдар мен нормативтік актілерге сәйкессіздіктер туралы ұйымнан тыс тиісті органға хабарлауды талап ету.
- (b) Ұйымнан тыс тиісті органға хабарлау осы жағдайларда орынды болуы мүмкін міндеттерді белгілеу.⁴

A17. Заңдар мен нормативтік актілердің анықталған немесе болжамды бұзушылықтары туралы ұйымнан тыс тиісті органға хабарлау осы жағдайларда қажет немесе орынды болуы мүмкін, себебі:

- (a) Заң, ережелер немесе тиісті этикалық талаптар практик маманнан бұл туралы хабарлауды талап етеді;
- (b) Практик маман хабарламаның тиісті этикалық талаптарға сәйкес анықталған немесе қабылданған сәйкессіздікке жауап ретінде тиісті әрекет екенін анықтады; немесе
- (c) Заң, ережелер немесе тиісті этикалық талаптар тәжірибешіге мұны істеу құқығын береді.

A18. Практик маманнан келісілген процедуралар бойынша тапсырманы орындау үшін қажет мөлшерден асатын заңдар мен нормативтік актілерді түсінбеуі керек деп болжанады. Алайда, заңдар, ережелер немесе тиісті этикалық талаптар практик маманнан анықталған немесе болжанған сәйкессіздік жағдайларына жауап беру кезінде білімді, кәсіби пайымдауды және тәжірибені қолдануды талап етуі мүмкін. Іс-әрекеттің нақты орындалмауы ма, жоқ па деген мәселені ақыр соңында сот немесе шешім шығаратын басқа тиісті орган шешеді.

A19. Кейбір жағдайларда ұйымнан тыс тиісті органға заңның немесе нормативтік актілердің анықталған немесе болжамды бұзылуы туралы хабарлама практик маманның заңға, нормативтік актілерге немесе тиісті этикалық талаптарға сәйкес

³ Тиісті этикалық талаптар заңдар мен нормативтік актілердің сақталмауы алаяқтық әрекеттерді қамтитынын көрсетуі мүмкін. Мысалы, IESBA Кодексінің 360.5 A2 тармағын қара.

⁴ IESBA Кодексінің R360. 36 - 360.36 A3 тармағын қара.

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

құпиялылықты сақтау міндетіне байланысты алынып тасталуы мүмкін. Басқа жағдайларда ұйымнан тыс тиісті органға анықталған немесе болжамды бұзушылық туралы хабарлама тиісті этикалық талаптарға сәйкес құпиялылықты бұзу болып саналмайды.⁵

- A20. Практик маман фирма ішінде кеңес беруді қарастыруы мүмкін (мысалы, фирма немесе желілік фирма ішінде), белгілі бір әрекеттің кәсіби немесе заңды салдарын түсіну үшін заң көмегіне жүгінуі немесе реттеуші немесе кәсіби органмен құпия негізде кеңес алуы мүмкін (егер заңмен немесе ережелермен тыйым салынбаса немесе құпиялылықты сақтау міндетін бұзбаса).⁶

Кәсіби пайымдау (18-тармақты қараңыз)

- A21. Кәсіби пайымдау осы ISRS талаптарын және тиісті этикалық талаптарды қолдану кезінде, сондай-ақ қажет болған жағдайда келісілген процедураларды орындау барысында іс-қимыл тәртібіне қатысты негізделген шешімдер қабылдау кезінде көрінеді.
- A22. Келісілген процедураларды орындау туралы есепті қабылдау, орындау және ұсыну кезінде кәсіби пайымдау қолданылады, мысалы:

Тапсырманы қабылдау кезінде:

- Орындалуы қажет процедуралардың сипатын, мерзімдері мен көлемін (тапсырманың мақсатын ескере отырып) тапсырма бойынша серіктесімен (және егер қажет болса, басқа тұлғалармен) талқылау және келісу; және
- Тапсырманы қабылдау және жалғастыру шарттарының орындалғанын анықтау.
- Практик маманды тарту қажеттілігін қоса алғанда, тапсырманың шарттарымен келісілген процедураларды орындау үшін қажетті ресурстарды анықтау.
- Егер маманға келісуді сұрайтын процедуралар келісілген процедуралар бойынша тапсырманың мақсаттары үшін жарамсыз екенін көрсететін фактілер немесе мән-жайлар белгілі болса, тиісті әрекеттерді анықтау.

Тапсырманы орындау кезінде:

- Егер келісілген процедураларды орындау барысында маманға мыналар белгілі болса, тиісті әрекеттерді немесе жауаптарды анықтау:
  - Алаяқтық, заңдарды немесе ережелерді сақтамау немесе күдік туғызуы мүмкін мәселелер.
  - Келісілген процедуралар бойынша тапсырмаға қатысты ақпараттың тұтастығына күмән келтіретін немесе ақпараттың жаңылыстыруы мүмкін екенін көрсететін басқа сұрақтар.
  - Келісімге сәйкес орындалмайтын процедуралар.

Тапсырма бойынша есеп беру:

- Алынған нәтижелерді объективті және егжей-тегжейлі сипаттау жеткілікті, оның ішінде ерекше жағдайлар болған жағдайлар.
- A23. Келісілген процедураларды орындау кезінде келісілген процедураларды орындау кезінде практик маманның кәсіби пайымдауды қолдану қажеттілігі мынадай себептер бойынша шектеледі:
- Келісілген процедуралар маман мен келісімшарт бойынша серіктес арасында келісілген процедураларды орындауды қамтиды, келісімшарт бойынша серіктес орындалатын процедуралар келісімшарттың мақсаттарына сәйкес келетіндігімен келіседі.
  - Келісілген процедуралар мен олардың нәтижелері объективті, түсінікті, жаңылтпашсыз және әртүрлі түсіндірулерге жол бермейтін терминдермен сипатталуы мүмкін.
  - Нәтижелерді объективті түрде тексеруге болады, яғни бірдей процедураларды орындайтын әртүрлі мамандар баламалы нәтижелерге қол жеткізуі керек.

Тапсырма деңгейінде сапаны бақылау (Сілтеме: 19-20 тармақтар)

- A24. Серіктестің өзара әрекеттесу әрекеттері және әрбір өзара әрекеттесудің жалпы сапасы үшін жауапкершілікті өз мойнына алатын өзара әрекеттесу тобының басқа мүшелеріне қатысты хабарламалар келесі факторлардың өзара әрекеттесу сапасына қол жеткізудің маңыздылығын көрсетеді:

⁵ Мысалы, IESBA Кодексінің R114. 1, 114.1 A1 және R360.37 тармақтары.

⁶ Мысалы, IESBA Кодексінің 360.39 A1 тармағы

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

- (a) Жұмысты кәсіби стандарттарға және нормативтік-құқықтық талаптарға сәйкес орындау;
- (b) Егер қажет болса, фирманың сапасын бақылау саясаты мен процедураларын сақтау; және
- (c) Осы ISRS-ге сәйкес тапсырма бойынша практик маманның есебін дайындау.

- A25. ISQC 1 фирмдан жаңа клиенттің тапсырмасын қабылдас бұрын, жаңа клиенттің тапсырмасын қабылдас бұрын, қолданыстағы тапсырманы жалғастыру туралы шешім қабылдағанға дейін және бар клиенттен жаңа тапсырманы қабылдауды, бар клиенттен жаңа тапсырманы қабылдауды қарастырғанға дейін осы жағдайларда қажет деп санайтын ақпаратты алуды талап етеді. Клиентпен қарым-қатынасты қабылдау немесе жалғастыру туралы шешім қабылдауда және келісілген процедураларды жүргізуде өзара әрекеттесу серіктесіне көмектесетін ақпарат Негізгі иелердің, негізгі басшылықтың және басқару функциялары жүктелген тұлғалардың адалдығы туралы мәліметтерді қамтуы мүмкін. Егер серіктес басшылықтың адалдығына күмәндануға негіз болса, бұл тапсырманың дұрыс орындалуына кедергі келтіруі мүмкін, мүмкін тапсырманы қабылдамау керек.
- A26. ISQC 1 фирма мен оның қызметкерлерінің тиісті этикалық талаптарды орындайтынына ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етуге бағытталған саясат пен процедураларды әзірлеу үшін фирманың жауапкершілігін белгілейді. Осы IFRS серіктестің өзара іс-қимыл жөніндегі топтың тиісті этикалық талаптарды сақтауына қатысты өзара іс-қимыл жөніндегі міндеттерін баяндайды
- A27. Егер практик маман 20-тармақтың талаптарын орындай алмаса, онда оған клиентпен келісілген процедуралардың көлемін практик маман ақылға қонымды жауапкершілікті өз мойнына алатын процедуралармен шектеу туралы келіскен жөн. Практик маман басқа процедураларды орындау үшін маманды жеке тарта алады.

Тапсырманы қабылдау және жалғастыру (Сілтеме: 21-23 тармақтар)

- A28. Келісілген процедуралардың мақсатын түсіну процесінде маманға ұсынылатын процедуралар келісілген процедуралардың мақсатына сәйкес келмейтіндігінің белгілері белгілі болуы мүмкін. Мысалы, маманға фактілер немесе жағдайлар белгілі болуы мүмкін:
- Процедуралар болжамды пайдаланушылардың шешімдеріне әсер етуі мүмкін етіп таңдалады.
  - Келісілген процедуралар орындалатын объект сенімсіз болып табылады.
  - Растау немесе кеңес беру тапсырмасы клиенттің немесе басқа болжамды пайдаланушылардың қажеттіліктерінен қанағаттандыра алады.
- A29. Практик маманды 21 және 22-тармақтарда көрсетілген шарттардың орындалғанына сендіре алатын басқа әрекеттерге мыналар жатады:
- Орындалатын процедураларды жазбаша талаптармен салыстыру, мысалы, заңда, нормативтік актіде немесе келісімшарттық келісімде (кейде «Тапсырманы орындау шарттары» деп аталады).
  - Өзара әрекеттесу серіктесінен мыналарды талап ету:
    - Болжалды пайдаланушыға (пайдаланушыларға) күтілетін процедуралардың көшірмесін, сондай-ақ техникалық тапсырмада көрсетілгендей келісілген процедуралар туралы есептің нысаны мен мазмұнын ұсыну.
    - Болжалды пайдаланушыдан (пайдаланушылардан) процедуралардың орындалатындығы туралы растау алу.
    - Орындалатын процедураларды болжамды пайдаланушының (пайдаланушылардың) тиісті өкілдерімен талқылау.
  - Егер өзара әрекеттесу серіктесі жалғыз болжамды пайдаланушы болмаса, өзара әрекеттесу серіктесі мен басқа болжамды пайдаланушы (пайдаланушылар) арасындағы хат алмасумен танысу.
- A30. Егер 21 және 22-тармақтардың шарттары сақталмаса, онда келісілген процедураларды жүргізу мәміле бойынша Серіктестің немесе басқа болжамды пайдаланушылардың қажеттіліктерін қанағаттандыруы екіталай. Мұндай жағдайларда маман басқа қызметтерді ұсына алады, мысалы, анағұрлым қолайлы болуы мүмкін растау қызметтері.
- A31. 21 және 22-тармақтардың барлық шарттары тапсырманы орындау барысында қосылатын немесе өзгертілетін процедураларға қолданылады.

Келісілген процедуралар мен нәтижелердің сипаттамасы (Сілтеме: 22(с) тармағы)

- A32. Келісілген процедуралар бойынша тапсырма шеңберінде орындалуы тиіс процедуралар заңнамаға немесе нормативтік актілерге сәйкес талап етілуі мүмкін. Кейбір жағдайларда заң немесе нормативтік актіде процедуралар немесе олардың нәтижелері келісілген процедуралар туралы есепте қалай сипатталуы керек екендігі де көрсетілуі мүмкін. 22(с) тармақта атап өтілгендей, келісілген процедураларды жүргізуге тапсырманы қабылдаудың шарты маманның келісілген процедуралар мен нәтижелерді объективті, түсінікті, қиындатпай және әртүрлі түсіндірулерге жол бермейтін терминдерде сипаттауға болатындығын айқындауы болып табылады.

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

A33. Келісілген процедуралар объективті түрде, анық, адастырмайтын және әртүрлі түсіндірулерге жол бермейтін терминдермен сипатталады. Бұл дегеніміз, олар пайдаланушының сипаты мен көлемін, сондай-ақ қай жерде қолданылатынын, процедуралардың орындалу мерзімін түсіну үшін жеткілікті нақтылық деңгейімен сипатталады. Кез-келген термин контекстке немесе оның болмауына байланысты түсініксіз немесе жаңылыстыруы мүмкін екенін түсіну маңызды. Терминдер олар қолданылатын контексте орынды деп есептесек, қолайлы болуы мүмкін процедураларды сипаттаудың мысалдары ретінде мыналарды келтіруге болады:

- Растау
- Салыстыру
- Келісу
- Бақылау
- Тексеру
- Қызығушылық таныту.
- Қайта санау
- Бақылау.

A34. Түсініксіз болуы мүмкін, жаңылыстыратын немесе олар қолданылатын контекстке байланысты әртүрлі түсіндірулерге мүмкіндік беретін терминдер, атап айтқанда, мыналарды қамтиды:

- IAASB стандарттарына сенімділікті қамтамасыз етуге қатысты терминдер, мысалы, «сенімді ұсыну» немесе «сенімді және әділ», «аудит», «шолу», «сенімділік», «пікір» немесе «қорытынды».
- Тұжырымдарға қатысты «біз растаймыз», «біз тексереміз», «біз көз жеткіздік» немесе «біз қамтамасыз етеміз» сияқты пікірді немесе қорытындыны білдіретін терминдер.
- «Біз барлық түсініктемелерді алдық және қажет деп санайтын процедураларды орындадық» сияқты түсініксіз немесе түсініксіз тіркестер.
- «Маңызды» немесе «елеулі» сияқты әртүрлі түсіндірулерге мүмкіндік беретін терминдер.
- «Талқылау», «бағалау», «тестілеу», «талдау» немесе «шолу» сияқты процедуралардың нақты емес сипаттамалары, процедуралардың сипатын, көлемін және егер қажет болса, орындалу мерзімін көрсетпейді. Мысалы, «талқылау» сөзін қолдану кіммен талқыланатынын немесе нақты қандай сұрақтар қойылатынын көрсетпестен дәл болмауы мүмкін.
- Қорытындылар «біздің ойымызша», «біздің көзқарасымыз бойынша» немесе «біз бұл ұстанымды ұстанамыз» сияқты нақты нәтижелерді көрсетпейтін терминдер.

A35. Мысалы, «шығындарды олардың дұрыстығын анықтау үшін бөлуді талдау» сияқты процесс терминдердің анық болуы, жаңылыстырмауы және әртүрлі түсіндірулерге жол бермеуі талабына сәйкес келмейді, өйткені

- «Тексеру» терминін кейбір пайдаланушылар шығындарды бөлу шектеулі тексеруден өткенін білдіреді деп қате түсінуі мүмкін, ал мұндай тексеру процедурасы қарастырылмаған.
- «Ақылға қонымды» термині әртүрлі түсіндірулерге мүмкіндік береді.

A36. Заң немесе ереже процедураны анықтайтын немесе түсініксіз, жаңылыстыратын немесе әртүрлі түсіндірулерге мүмкіндік беретін терминдерді қолдана отырып, процедураны сипаттайтын жағдайларда, практик маман 22 (с) тармағының шартын орындай алады, мысалы, өзара әрекеттесу серіктесінен талап ету:

- Процедураны немесе процедураның сипаттамасын олар түсініксіз, жаңылыстыратын немесе әртүрлі түсіндірулерге жол бермейтін етіп өзгерту.
- Егер түсініксіз, жаңылыстыратын немесе әртүрлі түсіндірулерге мүмкіндік беретін терминді өзгерту мүмкін болмаса, мысалы, заңға немесе нормативтік актіге байланысты, осы терминнің анықтамасын келісілген процедуралар туралы есепке қосу

Келісілген процедураларды өткізу мақсаты (Сілтеме: 22(е), 24 (е) тармақтар)

A37. 22(е) тармағы практик маманға А15-тармағында жазылған себептер бойынша тәуелсіздік талаптарын сақтауға міндетті болған жағдайларда қолданылады. 22(е) тармағы, сондай-ақ практик маман өзара іс-қимыл бойынша серіктеспен өзара

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

іс-қимыл жағдайында тәуелсіздікке қойылатын талаптарды сақтауға келіскен жағдайларда қолданылады. Мысалы, практик маман бастапқыда тиісті этикалық, құқықтық немесе нормативтік талаптар немесе басқа себептер оның тәуелсіздік талаптарын орындауын талап етпейді деп шешуі мүмкін. Алайда, тапсырманы қабылдау және жалғастыру туралы мәселені қарау кезінде немесе тапсырманың шарттарын келісу кезінде тәжірибешінің келесі сұрақтарды білуі белгілі бір тәуелсіздік талаптарын сақтау келісілген процедуралар бойынша тапсырманың мақсаттары үшін орынды ма деген сұрақ бойынша серіктеспен талқылау қажеттілігін көрсетуі мүмкін:

- Шарт бойынша серіктесті, басқа болжамды пайдаланушыларды және жауапты тарапты сәйкестендіру (егер ол шарт бойынша серіктестен өзгеше болса);
- Орындалуы қажет процедуралардың сипаты, мерзімі және көлемі, немесе
- Маман Тапсырыс беруші, басқа да болжамды пайдаланушылар немесе жауапты тарап үшін орындаған немесе орындауы мүмкін басқа да тапсырмалар (егер ол тапсырыс берушіден өзгеше болса).

A38. Практик маман тартылатын тараптың (немесе жауапты тараптың, егер ол тартылатын тараптан өзгеше болса) қаржылық есептілігінің аудитору бола алады. Бұл жағдайда, егер практик маман келісілген процедураларды орындау үшін тартылса, келісілген процедуралар туралы есептің болжамды пайдаланушылары практик маман келісілген процедураларды орындау мақсатында тәуелсіз деп болжауы мүмкін. Сондықтан маман аудит бойынша серіктеспен келісе алады, бұл маманның қаржылық есептілік аудитіне қолданылатын тәуелсіздік талаптарын сақтауы келісілген процедураларды орындау мақсатында сәйкес келеді. Мұндай жағдайда практик маман тәуелсіздікке қойылатын осындай талаптарды сақтауы тиіс деген мәлімдеме 24(е) тармаққа сәйкес тапсырма шарттарына енгізіледі.

Тапсырма шарттарын келісу (Сілтеме: 24-25 тармақтар)

A39. Қажет болса, міндеттеме хатына қосымша сұрақтар енгізілуі мүмкін, мысалы:

- Келісілген процедураларды орындау жөніндегі тапсырманың кейбір аспектілеріне сарапшы практик маманды тарту туралы уағдаластық;
- Келісілген процедуралар туралы есепті қолдануға немесе таратуға кез келген шектеулер.

A40. Келісілген процедураларды жүргізуге арналған мысаллық міндеттеме-хат 1-қосымшада келтірілген.

A41. Практик маман клиентпен орындалатын процедуралар ерекшеліктерді анықтау үшін сандық шектерді қамтитыны туралы келісе алады. Бұл жағдайда сандық шекті мәндер келісім шарттарындағы процедуралардың сипаттамасына енгізіледі.

A42. Кейбір жағдайларда заңдар немесе ережелер орындалатын процедуралардың сипатын ғана анықтай алады. Мұндай жағдайларда практик маман клиентпен 24(i) тармаққа сәйкес орындалатын процедуралардың мерзімдері мен көлемін келіседі, осылайша клиент орындалатын процедуралардың тапсырманың мақсаттарына сәйкес келетіндігін растауға негіз болады.

A43. Кейбір жағдайларда тапсырма шарттарын келісу және келісілген процедураларды орындау сызықтық және дискретті түрде жүзеге асырылады. Басқа жағдайларда, тапсырма шарттарын келісу және келісілген процедураларды орындау қайталанатын процесс болып табылады, мұнда келісілген процедуралардағы өзгерістер жаңа ақпараттың пайда болуына жауап ретінде тапсырманы орындау кезінде келісіледі. Егер келісілген процедураларды өзгерту қажет болса, 25-тармақ маманнан тапсырманы орындаудың өзгертілген шарттарын өзара іс-қимыл бойынша серіктеспен келісуді талап етеді. Қайта қаралған шарттар, мысалы, жаңартылған міндеттеме хаты, қолданыстағы міндеттеме хатына толықтыру немесе жазбаша растаудың өзге нысаны түрінде ресімделуі мүмкін.

Қайталанатын тапсырмалар (Сілтеме: 26-тармақ)

A44. Практик маман қайталанатын тапсырма үшін жаңа өзара әрекеттесу хатын немесе басқа жазбаша келісімді жібермеу туралы шешім қабылдауы мүмкін. Алайда, келесі факторлар шарттың талаптарын қайта қарау немесе клиентке шарттың қолданыстағы шарттары туралы еске салу орынды екенін көрсетуі мүмкін:

- Өзара әрекеттесу серіктесі келісілген процедуралардың мақсатын немесе келісілген процедуралардың сипатын, мерзімдерін немесе көлемін дұрыс түсінбейтіндігінің кез келген белгілері.
- Тапсырманың кез келген қайта қаралған немесе ерекше шарттары, оның ішінде бұрын келісілген процедуралардағы кез келген өзгерістер.
- Бағалау жүргізуге әсер ететін құқықтық, нормативтік немесе шарттық талаптардың өзгеруі.
- Мүдделі тараптың немесе басқару функциялары жүктелген тұлғалардың басшылығындағы өзгеріс.

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Келісілген процедураларды орындау (Сілтеме: 28-тармақ)

A45. Практик маман белгілі бір жағдайларда жазбаша ұсыныстарды сұрау туралы шешім қабылдауы мүмкін, мысалы:

- Егер келісілген процедуралар сұрауларды қамтыса, практик маман ауызша жауаптардың жазбаша ұсыныстарын сұрай алады.
- Егер сұрау салушы тарап жауапты тарап болып табылмаса, практик маман келісілген процедура ретінде жауапты тараптан жазбаша ұсынымдарды сұрау туралы сұрау салушы тараппен уағдаласа алады.

Сарапшы практик маманның жұмысын пайдалану (Сілтеме: 29-тармақ)

A46. Практик маманның сарапшыны пайдалануы тәжірибешіге көмек көрсету үшін сарапшыны тартуды қамтуы мүмкін:

- Орындалуы тиіс келісілген процедураларды сұрау салушы тараппен талқылау. Мысалы, заңгер практик маманға шарттың заңды аспектілерін қарастыру үшін процедураны эзирлеу бойынша ұсыныстар бере алады; немесе
- Бір немесе бірнеше келісілген процедураларды орындау. Мысалы, химик астық үлгісіндегі токсиндердің деңгейін анықтау сияқты келісілген процедуралардың бірін орындай алады.

A47. Практик маманның сарапшысы маманның өзі жалдаған сыртқы сарапшы немесе фирманың бөлігі болып табылатын, сондықтан фирманың сапаны бақылау жүйесіне жататын ішкі сарапшы болуы мүмкін. Егер фирма немесе басқа тараптар берген ақпарат басқаша көрсетпесе, практик маман фирманың сапаны бақылау жүйесіне сүйенуге құқылы. Мұндай сенім дәрежесі жағдайларға байланысты болады және практик маманның келесі мәселелерге қатысты процедураларының сипатына, мерзімдері мен көлеміне әсер етуі мүмкін:

- Жұмысқа қабылдау және оқыту бағдарламалары арқылы құзыреттілік пен қабілеттілік.
- Практик маманның сарапшының объективтілігін бағалауы.
- Практик маманның сарапшымен келісімі.

Мұндай сенім осы ISRS талаптарын сақтау үшін тәжірибешінің жауапкершілігін төмендетпейді.

A48. Егер практик маманның сарапшысы бір немесе бірнеше келісілген процедураларды орындаса, 29(b) тармағында талап етілетін осы сарапшының жұмысының сипаты, көлемі және мақсаттары туралы келісімге практик маманның сарапшысы орындауы тиіс процедураның (процедуралардың) сипаты, мерзімдері мен көлемі кіреді. 29(b) тармағында талап етілетін мәселелерден басқа, практик маманның практик маманмен келісімі келесі мәселелерді қамтуы мүмкін:

- (a) Практик маманның және осындай сарапшының тиісті рөлдері мен міндеттері;
- (b) Практик маман мен осындай сарапшы арасындағы қарым-қатынастың сипаты, мерзімі және көлемі, оның ішінде осындай сарапшы ұсынуы тиіс есеп нысаны; және
- (c) Практик маманның құпиялылық талаптарын ұстану қажеттілігі.

A49. A47 тармағында көрсетілген мәселелер практик маман мен сарапшы арасындағы келісімнің егжей-тегжейлі деңгейіне және формальдылығына, оның ішінде оны жазбаша ресімдеудің орындылығына әсер етуі мүмкін. Практик маман тәжірибешінің сыртқы сарапшысы арасындағы келісім көбінесе міндеттеме хат түрінде болады.

A50. Егер сарапшының жұмысын практик маман пайдалану көзделсе, тапсырманы қабылдау немесе жалғастыру кезеңінде 29-тармақта көзделген кейбір процедураларды орындау орынды болуы мүмкін.

Келісілген процедураларды орындау жөніндегі тапсырма туралы есеп (Сілтеме: 30-33 тармақтар)

A51. 2-қосымшада келісілген процедуралар туралы есептердің мысаллары келтірілген.

Келісілген процедуралар орындалатын тапсырманың нысанасы (Сілтеме: 30(c) тармақ)

A52. Тиісті жағдайларда, түсініспеушіліктерді болдырмау үшін практик маман келісілген процедуралар туралы есеп келісілген процедуралар орындалған объектіден тыс ақпаратқа қолданылмайтынын түсіндіргісі келуі мүмкін. Мысалы, егер практик маман ұйымның дебиторлық берешегі мен тауарлық-материалдық құндылықтарына қатысты келісілген процедураларды орындау үшін тартылса, ол келісілген процедуралар туралы есеп тек осы шоттарға қатысты және тұтастай алғанда ұйымның қаржылық есептілігіне қолданылмайды деген мәлімдемені есепке енгізе алады..

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Келісілген процедураларды орындау жөніндегі тапсырма туралы есептің мақсаты (30(d) тармақты қараңыз)

A53. 30(d) тармағында көзделген өтінішке қосымша, практик маман келісілген процедуралар туралы есеп тек шарт бойынша серіктес пен болжамды пайдаланушыларға арналғанын көрсетуді орынды деп санауы мүмкін. Белгілі бір юрисдикцияның заңдарына немесе ережелеріне байланысты бұған келісілген процедуралар туралы есепті таратуды немесе пайдалануды шектеу арқылы қол жеткізуге болады. Кейбір юрисдикцияларда келісілген процедуралар туралы есепті пайдалануды шектеуге болады, бірақ оны таратуға болмайды. Басқа юрисдикцияларда келісілген процедуралар туралы есептің таралуын шектеуге болады, бірақ оны қолдануға болмайды.

A540. Практик маман келісілген процедуралар туралы есепті таратуды немесе пайдалануды шектеу туралы шешім қабылдағанда ескеруі мүмкін факторларға (егер рұқсат етілсе), мысалы, мыналар жатады:

- Болжамнан басқа пайдаланушылардың келісілген процедуралардың мақсатын дұрыс түсінбеуі немесе олардың нәтижелерін дұрыс түсіндірмеуі қаупі жоғары.
- Келісілген процедуралар тек басшылық және өзара әрекеттесу серіктесін басқаруға жауапты тұлғалар сияқты ішкі пайдаланушыларға арналған.
- Келісілген процедуралар немесе олардың нәтижелері құпия ақпаратты қамтиды.

Келісілген процедуралар мен нәтижелер (Сілтеме: 30(n) - 30 (o) тармақтар)

A55. Егер практик маман құпия немесе сезімтал ақпаратты қоспай-ақ келісілген процедураларды немесе нәтижелерді сипаттай алмаса, олар келесі нұсқаларды қарастыруы мүмкін:

- Фирма ішінде кеңес беру (мысалы, фирма немесе желілік фирма ішінде);
- Сыртқы кеңес беру (мысалы, тиісті кәсіби органмен немесе басқа тәжірибешімен); немесе
- Занды салдарын түсіну

белгілі бір әрекеттердің кәсіби немесе үшін заң көмегіне жүгіну.

A56. Бұрын келісілген процедуралардың орындалмағаны немесе орындалмағаны болжамды пайдаланушылардың келісілген процедуралар мен нәтижелерді қарауы үшін маңызды болып табылатын жағдайлар туындауы мүмкін. Мысалы, бұл процедураларды заңнамаға немесе ережелерге сәйкес жүргізу қажет болған жағдайда болуы мүмкін. Мұндай жағдайларда практик маман келісілген процедуралар туралы есепте орындалмайтын немесе өзгертілмеген бастапқы шарттармен келісілген процедураларды және неге орындалмағанын немесе өзгертілмегенін және неге енгізе алады.

A57. Практик маман тапсырманы орындау шарттарында келісілген процедуралар келісілген күнге сілтеме жасай алады..

Практик маманның сарапшысына сілтеме (Сілтеме: 31-тармақ)

A58. Кейбір жағдайларда заңнама немесе ережелер келісілген процедуралар туралы есепте келісілген процедуралардың кез келгенін орындаған практик маманға сілтеме жасауды талап етуі мүмкін. келісілген процедуралардың бірін орындаған практик маман. Мысалы, мемлекеттік сектордағы ашықтықты қамтамасыз ету үшін мұндай сілтеме қажет болуы мүмкін. Практик маман оны басқа жағдайларда да орынды деп санауы мүмкін, мысалы, келісілген процедураларды сипаттау кезінде өз сарапшысына сілтеме жасаған кезде. Дегенмен, практик маман келісілген процедуралар туралы есепте қамтылған қорытындылар үшін жалғыз жауап береді және бұл жауапкершілік практик маманды пайдалану нәтижесінде азаймайды. Сондықтан келісілген процедуралар туралы есепте практик маманға сілтеме жасалған кезде, бұл практик маманға сілтеме жасау арқылы тәжірибешінің жауапкершілігі төмендейді дегенді білдірмейді..

Келісілген процедураларды орындау бойынша тапсырманы басқа тапсырмамен бірге орындау (34-тармақты қараңыз)

A59. Практик маманнан келісілген процедураларға байланысты басқа тапсырмаларды орындауды сұрауы мүмкін, мысалы, келісілген процедуралардан туындайтын ұсыныстар беру. Мұндай сұраулар тәжірибешіге келісілген процедураларды орындау және ұсыныстар дайындау үшін Бір сұрау түрінде ресімделуі мүмкін, ал әртүрлі тапсырмалардың шарттары міндеттеме хатында жазылуы мүмкін. бір міндеттеме хатында көрсетілуі мүмкін. Түсініспеушіліктерді болдырмау үшін 34-параграф келісілген процедуралар туралы есептің басқа тапсырмалар бойынша процедуралар туралы есептерден анық ерекшеленуін талап етеді. Мысалы, ұсыныстар болуы мүмкін:

- Келісілген процедуралар туралы есептен басқа жеке құжатқа енгізілген; немесе
- Келісілген процедуралар туралы есепті де, ұсыныстарды да қамтитын құжатқа енгізілген, бірақ ұсыныстар келісілген процедуралар туралы есептен нақты бөлінген, мысалы, келісілген процедуралар туралы есепті және ұсыныстарды құжаттың жеке бөлімдеріне қосу арқылы.

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Құжаттама (Сілтеме: 35-тармақ)

А60. Орындалған келісілген процедуралардың сипаты, мерзімі және көлемі туралы құжаттама, мысалы, келесі жазбаларды қамтуы мүмкін:

- Келісілген процедуралар орындалатын объектінің (объектілердің) сәйкестендіру сипаттамалары. Сәйкестендіру сипаттамалары келісілген процедуралардың сипатына және келісілген процедуралар орындалатын объектіге (объектілерге) байланысты. Мысалы:
  - Жеткізу тапсырыстарына қатысты процедура үшін маман таңдалған құжаттарды олардың күндері мен жеткізу тапсырыстарының бірегей нөмірлері бойынша анықтай алады
  - Белгілі бір жиынтықтан белгілі бір сомаға барлық позицияларды таңдауды талап ететін процедура үшін маман процедураның көлемін жазып, жиынтықты анықтай алады (мысалы, белгілі бір кезеңдегі кітаптан белгілі бір сомаға арналған журналдағы барлық жазбалар, белгілі бір айлардағы белгілі бір сағат санына арналған барлық уақыт кестелері немесе белгілі бір тізімдегі әрбір оныншы позиция).
  - Белгілі бір қызметкерлермен сұхбат жүргізуді талап ететін процедура жағдайында маман сұхбат күндерін, қызметкерлердің аты-жөні мен лауазымдарын, сондай-ақ нақты сұхбаттарды жаза алады.
  - Бақылау процедурасы үшін маман бақыланатын процесті немесе сұрақты, қатысушы тұлғаларды, олардың тиісті міндеттерін, сондай-ақ бақылау орны мен уақытын жаза алады.
- Келісілген процедураларды және олардың орындалу күнін кім орындады.
- Орындалған келісілген процедураларға, сондай-ақ шолу күні мен көлеміне кім шолу жасады.

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

1-қосымша

(Сілтеме: [A40 тармағы](#))

Келісілген процедураларға қатысты міндеттемелер туралы түсіндірме хат

Төменде осы ISRS-тегі тиісті талаптар мен ұсыныстарды бейнелейтін келісілген процедуралар бойынша міндеттеме хатының үлгісі келтірілген. Бұл хат беделді емес және тек осы ISRS-те көрсетілген ойлармен бірге қолдануға арналған нұсқаулық ретінде арналған. Ол келісілген процедураларға сәйкес жеке тапсырмалардың талаптары мен жағдайларына бейімделуі керек. Ол бір есепті кезеңге арналған келісілген процедуралар шеңберінде қолдануға арналған және егер осы ISRS-те сипатталғандай қайталанатын процедуралар шеңберінде қолданылуы күтілсе немесе күтілсе, бейімделуді қажет етеді. Ұсынылған кез-келген хаттың орындылығы туралы заңгерлік кеңес сұраған жөн болар.

Кімге [Тапсырыс берушіге]

Сіз бізден өнімді сатып алу бойынша келісілген процедураларды жүргізуді сұрадыңыз [хуз]. Бұл хаттың мақсаты - біздің тапсырмамыздың шарттары мен мақсаттары, сондай-ақ біз көрсететін қызметтердің сипаты мен шектеулері туралы түсінігімізді растау. Біздің тапсырмамыз «Келісілген процедуралар бойынша тапсырмалар»4400 (қайта қаралған) ілеспе қызметтер бойынша халықаралық стандартқа (ISRS) сәйкес орындалатын болады. Келісілген процедураларды орындау кезінде біз [тиісті этикалық талаптарды сипаттаймыз], бұл бізден тәуелсіздікті талап етпейді..

4400 ISRS(қайта қаралған нұсқа) сәйкес орындалатын келісілген процедуралар бізбен келісілген процедураларды орындауды және келісілген процедуралар туралы есепте нәтижелерді ұсынуды көздейді. Қорытындылар-орындалған келісілген процедуралардың нақты нәтижелері. Сіз [және басқа тараптар, егер қажет болса] процедуралар тапсырманың мақсаттарына сәйкес келетіндігімен келісесіз. Біз процедуралардың орындылығы туралы ешқандай мәлімдеме жасамаймыз. Келісілген процедураларды жүргізуге берілген тапсырма [жауапты тарап] өзіне қатысты келісілген процедуралар жүргізілетін объект үшін жауапты болатындығына негізделе отырып орындалады. Бұдан басқа, келісілген процедураларды жүргізуге берілген тапсырма дұрыстығын растауға арналған тапсырма болып табылмайды. Тиісінше, біз кепілдік туралы пікір немесе қорытынды білдірмейміз.

Біз орындайтын процедуралар тек сіздің [хуз] өнімдерін сатып алуларыңыз сіздің сатып алу саясатыңызға сәйкес келетінін анықтауға көмектесу үшін жасалған.¹ Тиісінше, біздің есеп сізге жіберіледі және біздің есеп басқа мақсаттарға жарамсыз болуы мүмкін.

Біз келесі процедураларды орындауға және жұмысымыздың нәтижелері туралы хабарлауға келістік:

- [20x1 жылғы 1 қаңтардан] бастап [20x1 жылғы 31 желтоқсанға дейін] өнімді жеткізуге [XYZ] («тізім») қол қойылған барлық келісімшарттардың тізімін [өзара іс-қимыл бойынша серіктес] басшылығынан алыңыз және құны 25 000 доллардан асатын барлық келісімшарттарды анықтаңыз;
- Құны 25 000 доллардан асатын әрбір анықталған келісімшарт үшін. «Тізімде» келісімшартты сауда-саттық туралы мәліметтермен салыстырыңыз және «Алдын ала білікті мердігерлер тізімінен» кемінде 3 мердігердің [Тапсырыс берушінің] сауда-саттыққа қатысқанын анықтаңыз.;
- Құны 25000 доллардан асатын әрбір анықталған келісімшарт үшін. тізімде қол қойылған келісімшарт бойынша төленетін соманы [Тапсырыс беруші] Мердігерге төлеген сомамен салыстырыңыз және нәтижесінде төленген сома келісімшартта көрсетілген сомаға сәйкес келетінін анықтаңыз.

Процедуралар [күн] мен [күн] аралығында орындалуы керек.

Келісілген процедураларды орындау бойынша біздің есеп

Біздің тапсырмамыздың бір бөлігі ретінде біз келісілген процедуралар мен олардың орындалу нәтижелерін сипаттайтын есеп шығарамыз [келісілген процедуралар туралы есептің болжамды нысаны мен мазмұнына тиісті сілтеме енгізу].

Біздің тапсырманы орындау тәртібін, соның ішінде біз орындауға келіскен нақты процедураларды және олар тапсырманың мақсатына сәйкес келетінін түсіну және келісу үшін берілген хаттың қоса берілген көшірмесіне қол қойып, қайтарыңыз.

[Қажет болса, роялти, шот-фактура тәртібі және басқа да нақты шарттар сияқты басқа ақпаратты енгізіңіз]

[Фирманың атауы]

[Өзара іс-қимыл бойынша Серіктестің атауы]атынан расталды және келісілді:

[Қолтаңбасы]

[Тегі және лауазымы]

[Күні]

¹ Бұл жағдайда контрагент сонымен қатар мақсатына сай пайдаланылатын тұлға болып табылады

Келісілген процедураларды орындау бойынша тапсырма туралы есептердің мысалдары

Мысал 1

Келісілген процедуралар туралы осы мысаллық есептің мақсаттары үшін мынадай мән жайлар көзделеді:

- Өзара әрекеттесу серіктесі-адресат және жалғыз болжамды пайдаланушы. Өзара іс-қимыл бойынша серіктес жауапты тарап болып табылмайды. Мысалы, реттеуші орган ангаждалған тарап және болжамды пайдаланушы болып табылады, ал реттеуші орган қадағалайтын ұйым жауапты тарап болып табылады.
- Ерекшеліктер табылған жоқ.
- Практик маман кез-келген келісілген процедураларды орындау үшін сарапшы-практиканы тартпады.
- Есепті пайдалануға немесе таратуға шектеулер жоқ.
- Практик маман сақтауы керек тәуелсіздікке қойылатын талаптар жоқ.
- 3-процедура бойынша ерекшеліктер туралы хабарлау үшін \$ 100 сандық шегі бойынша серіктеспен келісілді.

САТЫП АЛУ ПРОЦЕДУРАЛАРЫ ТУРАЛЫ КЕЛІСІЛГЕН ЕСЕП [XYZ]

[Адресатқа]

Осы келісілген процедуралар туралы баяндаманың мақсаты

Біздің есеп тек [Тапсырыс берушіге] оның [хуз] өнімін сатып алуы оның сатып алу саясатына сәйкес келетінін анықтауға көмектесу үшін жасалған және оны басқа мақсаттарға қолдануға болмайды.

Тапсырыс берушінің және жауапты тараптың жауапкершілігі

[Мүдделі тарап] келісілген процедуралар тапсырманың мақсаттарына сәйкес келетінін мойындады.

[Мүдделі Тарап] айқындаған [жауапты тарап] өзіне қатысты келісілген процедуралар орындалатын объект үшін жауапты болады.

Практик маманның жауапкершілігі

Біз 4400 (Қайта қаралған) «Келісілген процедуралар» халықаралық ілеспе қызмет стандартына (ISRS) сәйкес келісілген процедураларды жүргіздік. Келісілген процедуралар бойынша тапсырма біз [мүдделі тараппен] келісілген процедураларды орындауды және орындалған келісілген процедуралардың нақты қорытындылары болып табылатын нәтижелерді ұсынуды көздейді. Біз келісілген процедуралардың орындылығы туралы пікір білдірмейміз.

Келісілген процедураларды өткізуге берілген тапсырма аттестаттауды өткізуге арналған тапсырма болып табылмайды. Тиісінше, біз кепілдіктер туралы пікір немесе қорытынды білдірмейміз.

Егер біз қосымша процедураларды орындасақ, біз хабарлаған басқа сұрақтар біздің назарымызға жетуі мүмкін.

Кәсіби этика және сапаны бақылау

Біз этикалық талаптарды орындадық [тиісті этикалық талаптарды сипаттау]. Осы тапсырманың мақсаттары үшін біз сақтауымыз керек тәуелсіздікке қойылатын талаптар жоқ.

Біздің фирма сапаны бақылау жөніндегі халықаралық стандартты (ISQC) 1 «Қаржылық есептіліктің аудиті мен шолуын, сондай-ақ кепілдіктер мен ілеспе қызметтерді ұсыну жөніндегі басқа да тапсырмаларды орындайтын фирмалар үшін сапаны бақылау» қолданады және тиісінше этикалық талаптарға, кәсіби стандарттарға сәйкестігі үшін құжатталған саясаттар мен процедураларды қоса алғанда, сапаны бақылаудың кешенді жүйесін қолдайды, сондай-ақ қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптар.

Процедуралар мен нәтижелер

Біз [XYZ] рөнімін сатып алуға байланысты [тапсырма бойынша серіктеспен] келісілген төменде сипатталған процедураларды орындадық.

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

	Процедуралар	Нәтижелер
1	[Жауапты тараптың] басшылығынан [1 қаңтар 20x1 ж.] мен [31 желтоқсан 20X1 ж.] аралығында [хуз] өнімдеріне, 20X1 ж.] және [31 желтоқсан 20X1 ж.] [XYZ] өнімдеріне («тізім») қол қойылған барлық келісімшарттардың тізімін алу және барлық келісімшарттарды анықтау сомасы \$ 25 000 асады	Біз нұсқаулықтан [1 қаңтар 20x1] мен [31 желтоқсан 20X1] аралығында қол қойылған барлық [XYZ] өнімді жеткізу келісімшарттарының тізімін алдық. Тізімде көрсетілген 125 келісімшарттың ішінен біз \$25 000 асатын 37 келісімшартты анықтадық.
2	Сомасы \$ 25 000 асатын әрбір анықталған келісімшарт үшін, тізбеде келісімшартты сауда-саттық туралы жазбалармен және сауда-саттық туралы құжаттармен салыстырыңыз және осы Келісімшарт бойынша «Алдын ала білікті мердігерлер тізімінен» кемінде 3 мердігердің [жауапты тараптың] сауда-саттыққа қатысқанын анықтаңыз	Біз \$25 000 асатын 37 келісімшарт бойынша құжаттарды талдадық. Біз барлық 37 келісімшарттың «Алдын ала іріктеуден өткен мердігерлер тізіміне» енгізілген кем дегенде үш мердігердің сауда-саттық тақырыбы екенін анықтадық.
3	\$ 25 000 асатын әрбір анықталған келісімшарт үшін, тізімде қол қойылған келісімшарт бойынша төленетін соманы [жауапты тарап] мердігерге Төлеген сомамен салыстырыңыз және нәтижесінде төленген сома келісімшартта көрсетілген сомадан \$100 аспайтынын анықтаңыз.	Біз \$ 25000 асатын 37 келісімшарт бойынша қол қойылған келісімшарттарды алдық, және келісімшарттарда көрсетілген сомаларды мердігерге [жауапты тарап] төлеген сомалармен салыстырды. Біз нәтижесінде ешқандай ерекшеліктер жоқ төленген сомалар барлық 37 келісімшарт бойынша \$100 аспайтынын анықтадық.

[Практик маманның қолтаңбасы]

[Практик маман есебінің күні]

[Практик маманның мекенжайы]

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Мысал 2

Келісілген процедуралар туралы осы мысаллық есептің мақсаттары үшін мынадай мән жайлар көзделеді:

- Мүдделі тарап жауапты тарап болып табылады. Қатысушы тараптан басқа болжамды пайдаланушы қатысушы тарапқа қосымша адресат болып табылады. Мысалы, реттеуші орган болжамды пайдаланушы болып табылады, ал реттеуші орган қадағалайтын ұйым тартушы тарап және жауапты тарап болып табылады.
- Ерекшеліктер табылды.
- Практик маман келісілген процедураны орындау үшін тәжірибе сарапшысын тартты және бұл сарапшыға сілтеме келісілген процедура туралы есепке енгізілген.
- Есепті пайдалану мен таратуға шектеу бар.
- Практик маман маман тапсырма бойынша серіктестің қаржылық есептілігінің аудитору болып табылады (ол жауапты тарап болып табылады). Практик маман мүдделі тараппен тәжірибешінің қаржылық есептілік аудитіне қолданылатын тәуелсіздік талаптарын сақтауы келісілген процедураларды жүргізу жөніндегі тапсырманың мақсатына сәйкес келетіндігін келісті. Практик маман келісілген процедураларды жүргізу мақсатында тапсырма шарттарына қаржылық есептілік аудитіне қолданылатын тәуелсіздік талаптарының сақталуын енгізуге келісті.
- Практик маман тапсырма шарттарына келісілген процедуралар келісілген күнге сілтеме енгізді.

САТЫП АЛУ ПРОЦЕДУРАЛАРЫ ТУРАЛЫ КЕЛІСІЛГЕН ЕСЕП [XYZ]

[Адресаттарға]

Осы келісілген процедуралар туралы есептің мақсаты және пайдалану мен таратуды шектеу

Біздің есеп тек [болжамды пайдаланушыға] [XYZ] өнімінің [Мүдделі тараптың] [болжамды пайдаланушының] сатып алу саясатына сәйкестігін анықтауға көмектесуге арналған және оны басқа мақсаттарда пайдалану мүмкін емес. Бұл есеп тек [Мүдделі тарапқа] және [болжамды пайдаланушыға] арналған және оны басқа Тарап пайдаланбауы немесе таратпауы керек.

Тапсырыс берушінің жауапкершілігі

[Мүдделі тарап] келісілген процедуралар тапсырманың мақсаттарына сәйкес келетінін мойындады.

Келісілген процедуралар жүргізілетін объект үшін [мүдделі тарап (сондай-ақ жауапты тарап)] жауап береді.

Практик маманның жауапкершілігі

Біз 4400 (Қайта қаралған) «Келісілген процедуралар» халықаралық ілеспе қызмет стандартына (ISRS) сәйкес келісілген процедураларды жүргіздік. Келісілген процедуралар бойынша тапсырма біз [Мүдделі тараппен] келісілген процедураларды орындауды және орындалған келісілген процедуралардың нақты нәтижелері болып табылатын нәтижелерді ұсынуды қамтиды. Біз келісілген процедуралардың орындылығы туралы пікір білдірмейміз.

Келісілген процедураларды өткізуге берілген тапсырма аттестаттауды өткізуге арналған тапсырма болып табылмайды. Тиісінше, біз сенімділік туралы пікір немесе қорытынды білдірмейміз.

Егер біз қосымша процедураларды орындасақ, біз хабарлаған басқа сұрақтар біздің назарымызға жетуі мүмкін.

Кәсіби этика және сапаны бақылау¹

Біз этикалық талаптарды [тиісті этикалық талаптарды сипаттау] және тәуелсіздік талаптарын [тиісті тәуелсіздік талаптарын сипаттау] орындадық.

Біздің фирма сапаны бақылаудың халықаралық стандартын (ISQC) 1 «Қаржылық есептіліктің аудиті мен шолуларын, сондай-ақ кепілдіктер мен ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмаларды орындайтын фирмалар үшін сапаны бақылау» қолданады және сәйкесінше этикалық талаптарға, кәсіби стандарттарға сәйкестігі үшін құжатталған саясаттар мен процедураларды қоса алғанда, сапаны бақылаудың кешенді жүйесін қолдайды, сондай-ақ қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптар.

¹ Мысалы, егер тиісті этикалық талаптар IESBA кодексі болса және тиісті тәуелсіздік талаптары IESBA Кодексінің 4A бөлігі болса, онда бұл ұсыныс келесідей тұжырымдалуы мүмкін: «Біз кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің этикалық талаптарын (соның ішінде халықаралық Тәуелсіздік стандарттарын) орындадық (IESBA Кодексі) және IESBA кодексінің 4A бөлімінде қамтылған тәуелсіздік талаптары».

КЕЛІСІЛГЕН ПРОЦЕДУРАЛАРДЫ ОРЫНДАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Процедуралар мен нәтижелер

Біз өнімдерді [XYZ] сатып алуға байланысты [КҮНІ] өзара әрекеттесу хатында [өзара әрекеттесу серіктесімен] келісілген төмендегі процедураларды орындадық.

	Процедуралар	Нәтижелер
1	[Тапсырыс берушінің] басшылығынан [XYZ] [1 қаңтар 20X1] мен [31 желтоқсан 20X1] («тізім») аралығында өнімді жеткізуге қол қойылған барлық келісімшарттардың тізімін алыңыз және құны \$25 000 асатын барлық келісімшарттарды анықтаңыз.	Біз нұсқаулықтан [1 қаңтар 20x1] мен [31 желтоқсан 20X1] аралығында қол қойылған барлық [хуз] өнімді жеткізу келісімшарттарының тізімін алдық. Тізімде көрсетілген 125 келісімшарттың ішінен біз \$25,000 асатын 37 келісімшартты анықтадық.
2	Құны \$25 000 асатын әрбір анықталған келісімшарт үшін. тізімде келісімшартты конкурстық ұсыныстардың жазбаларымен салыстырыңыз және «Алдын ала білікті мердігерлер тізіміне» енгізілген кемінде үш мердігердің [Тапсырыс берушінің] сауда-саттыққа қатысқанын анықтаңыз. [Шет тілінде] ұсынылған конкурстық ұсыныстардың жазбалары үшін оларды салыстыру алдында практик маман жалдаған аудармашының көмегімен аударыңыз.	Біз құны \$25 000 асатын 37 келісімшарт бойынша құжаттарды талдадық. 37 келісімшарт бойынша барлық құжаттардың 5-і [шет тілінде] ұсынылды. Біз осы бес құжатты аударуға көмектесетін аудармашыны жалдадық. Біз 37 келісімшарттың 36-сына «алдын ала білікті мердігерлер тізімінен» кем дегенде үш мердігер қатысқанын анықтадық [Тапсырыс беруші]. Мердігерлер тізімі». Біз \$65000 тұратын бір келісімшартты таптық. конкурстық сауда-саттықта ұсынылмады. Басшылық бізге келісімшарттың сауда-саттыққа шығарылмауының себебі келісімшарттық мерзімдерді сақтаудың шұғыл қажеттілігі екенін айтты. Аудармада бізге көмек көрсету үшін аудармашыны жалдау процедураларды орындау және процедураларды орындау нәтижелері туралы есеп беру және есеп беру үшін жауапкершілігімізді төмендетпейді.
3	\$25 000 асатын әрбір анықталған келісімшарт үшін. тізімде қол қойылған келісімшартқа сәйкес төленетін соманы [Тапсырыс беруші] жеткізушіге төлеген сомамен салыстырыңыз және нәтижесінде төленген сома келісімшартта көрсетілген сомаға сәйкес келетінін анықтаңыз.	Біз \$25000 асатын 37 келісімшарт бойынша қол қойылған келісімшарттарды алдық. және келісімшарттар бойынша төленетін сомаларды келісімшарттарда көрсетілген сомалармен және жеткізушіге [Тапсырыс беруші] төлеген сомалармен салыстырды. Біз 37 келісімшарттың 26-сы бойынша қол қойылған келісімшарттарда көрсетілген сомалар [Тапсырыс беруші] төлеген сомалардан өзгеше екенін анықтадық. Осы жағдайлардың барлығында басшылық бізге соманың айырмашылығы 20x1 жылдың қыркүйегінде күшіне енген [юрисдикциядағы] сату салығының 1% -ға өсуіне байланысты екенін айтты.

[Практик маманның қолтаңбасы]

[Практик маман есебінің күні]

[Практик маманның мекенжайы]

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІК ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRE 2400	Өткен кезеңдердегі қаржылық есептілікті тексеру жөніндегі тапсырмалар	
ISRE 2400, мазмұн кестесінен кейінгі аядағы мәтін	Шолу міндеттемелерінің халықаралық стандарты (Қайта қаралған) <i>тарихи қаржылық ведомостарды қарау жөніндегі міндеттемелерді сапаны бақылау-басқару, аудит, шолу, басқа да кепілдіктер және сабақтас қызметтер туралы халықаралық мәлімдемелерге алғысөзбен</i> бірге қарау керек.	Шолу міндеттемелерінің халықаралық стандарт (Қайта қаралған) <i>тарихи қаржылық ведомостарды қарау жөніндегі міндеттемелерді сапаны бақылау-басқару, аудит, шолу, басқа да кепілдіктер және сабақтас қызметтер туралы халықаралық мәлімдемелерге алғысөзбен</i> бірге қарау керек.
ISRE 2400, 4-тармақ	<p>Кіріспе</p> <p>ICQEM 1-мен байланыс¹</p> <p>Сапаны бақылау/басқару жүйелері жүйелер және саясат және немесе процедуралар ұйымның міндеті болып табылады. ICQEM 1 фирмаларға қаржылық есептілікті қарау бойынша фирманың тапсырмаларына қатысты ~~кәсіби бухгалтерлерге~~ қолданылады. Осы ISRE стандартының жеке тексеру тапсырмалары деңгейінде сапаны бақылау/басқару сапасын бақылауға қатысты ережелері фирма ICQEM 1 немесе немесе кем дегенде бірдей қатаң талаптарға бағынады деген болжамға негізделген. (Сілтеме: A3-A5 тармақтары)</p> <p>2. Сапаны бақылау/басқару жөніндегі халықаралық стандарт (ICQEM) 1 және аудит жүргізетін фирмалар үшін сапаны бақылау/басқару, немесе қаржылық есептілікке шолу, және немесе кепілдіктер және немесе ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар</p> <p>3. ICQEM 1, 5-тармақ</p>	<p>Кіріспе</p> <p>ICQEM 1-мен байланыс²</p> <p>Сапаны бақылау/басқару жүйелері жүйелер және саясат және немесе процедуралар ұйымның міндеті болып табылады. ICQEM 1 фирмаларға қаржылық есептілікті қарау бойынша фирманың тапсырмаларына қатысты ~~кәсіби бухгалтерлерге~~ қолданылады. Осы ISRE стандартының жеке тексеру тапсырмалары деңгейінде сапаны бақылау/басқару сапасын бақылауға қатысты ережелері фирма ICQEM 1 немесе немесе кем дегенде бірдей қатаң талаптарға бағынады деген болжамға негізделген. (Сілтеме: A3-A5 тармақтары)</p> <p>2. Сапаны бақылау/басқару жөніндегі халықаралық стандарт (ICQEM) 1 және аудит жүргізетін фирмалар үшін сапаны бақылау/басқару, немесе қаржылық есептілікке шолу, және немесе кепілдіктер және немесе ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар</p> <p>3. ICQEM 1, 5-тармақ</p>
ISRE 2400, 16-тармақ	<p>Анықтамасы:</p> <p>Нұсқаулықтың терминдер глоссарийі (глоссарийі) осы құжатта анықталған терминдерді, сондай-ақ олардың дәйекті қолданылуы мен түсіндірілуіне ықпал ету үшін осы құжатта қолданылатын басқа терминдердің сипаттамаларын қамтиды. Мысалы, осы құжатта қолданылатын «нұсқаулық» және «басқару өкілеттігі бар тұлғалар» терминдері Глоссарийде⁵ анықталған. (Сілтеме: A11-A12 тармақтар)</p> <p>d. IAASB IFAC шығарған «Сапаны бақылау/басқару, аудит, шолу, басқа кепілдіктер және ілеспе қызметтер бойынша халықаралық нұсқаулықтар анықтамалығында» (анықтамалық) жариялаған халықаралық стандарттарға қатысты терминдердің глоссарийі.</p>	<p>Анықтамасы:</p> <p>Нұсқаулықтың терминдер глоссарийі (глоссарийі) осы құжатта анықталған терминдерді, сондай-ақ олардың дәйекті қолданылуы мен түсіндірілуіне ықпал ету үшін осы құжатта қолданылатын басқа терминдердің сипаттамаларын қамтиды. Мысалы, осы құжатта қолданылатын «нұсқаулық» және «басқару өкілеттігі бар тұлғалар» терминдері Глоссарийде⁵ анықталған. (Сілтеме: A11-A12 тармақтар)</p> <p>⁵ IAASB IFAC шығарған «Сапаны бақылау/басқару, аудит, шолу, басқа кепілдіктер және ілеспе қызметтер бойынша халықаралық нұсқаулықтар анықтамалығында» (анықтамалық) жариялаған халықаралық стандарттарға қатысты терминдердің глоссарийі.</p>

¹ Стандарттың мазмұнындағы тақырыптарға өзгерістер Халықаралық аудит стандарттары және сапаны растау, аудит, шолу, басқа кепілдіктер және халықаралық аудит стандарттары Кеңесінің (IAASB) ілеспе қызметтері жөніндегі нұсқаулықтағы өзгерістер жарияланғаннан кейін енгізіледі.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRE 2400, 17 (i) тармақ ²	<p>Тиісті этикалық талаптар - <u>Қаржылық есептілікке шолу есепнама</u> жүргізу кезінде командаға/менеджментке қолданылатын және оған бағынатын <u>кәсіби әдеп принциптері мен</u> этикалық талаптар</p> <p><u>Релевантты этикалық талаптар</u> әдетте Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексiнiң (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда)</i> (IESBA кодексі) ережелерін, сондай-ақ неғұрлым шектеулі сипаттағы кез келген ұлттық талаптарды қамтиды.</p>	<p>Тиісті этикалық талаптар - <u>Қаржылық есептілікке шолу есепнама</u> жүргізу кезінде командаға/менеджментке қолданылатын және оған бағынатын <u>кәсіби әдеп принциптері мен</u> этикалық талаптар</p> <p><u>Релевантты этикалық талаптар</u> әдетте Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексiнiң (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда)</i> (IESBA кодексі) ережелерін, сондай-ақ неғұрлым шектеулі сипаттағы кез келген ұлттық талаптарды қамтиды.</p>
ISRE 2400, 24-тармақ	<p>Талаптар</p> <p>~~Этикалық талаптардың~~ өзара әрекеттесудің сапасын ~~бақылау-басқару~~ деңгейі</p> <p>Өзара іс-қимыл жөніндегі әріптес сенімділікті қамтамасыз ету дағдылары мен әдістері саласында ~~құзыреттілікке~~, сондай-ақ қаржылық есептілік саласында ~~құзыреттілікке және өзара іс-қимыл мән-жайларына сәйкес келетін жеткілікті уақыт беруді қоса алғанда мүмкіндіктерге~~ ие болуы тиіс. (Сілтеме: 26-тармақ)</p>	<p>Талаптар</p> <p>~~Этикалық талаптардың~~ өзара әрекеттесудің сапасын ~~бақылау-басқару~~ деңгейі</p> <p>Өзара іс-қимыл бойынша серіктес сенімділікті қамтамасыз ету дағдылары мен әдістері саласында құзыреттілікке, сондай-ақ қаржылық есептілік саласында ~~құзыреттілікке~~ және/немесе ~~өзара іс-қимыл мән-жайларына сәйкес келетін жеткілікті уақыттың болуын~~ қоса алғанда мүмкіндіктерге ие болуы тиіс. (Сілтеме: 26-тармақ)</p>
ISRE 2400, 25-тармақ	Тарту серіктесі <u>жан-жақты</u> жауапкершілікті өз мойнына алуы керек: (Сілтеме: A27-A30 тармақтар)	Тарту серіктесі <u>жан-жақты</u> жауапкершілікті өз мойнына алуы керек: (Сілтеме: A27-A30 тармақтар)
ISRE 2400, 25-тармақ	(a) Серіктес тағайындалған әрбір тапсырмадағы әрбір шолу бойынша ~~жалны/басқару~~ және сапаға қол жеткізу және <u>тапсырманы орындау процесіне жеткілікті және тиісті түрде қатысу;</u>	(a) Серіктес тағайындалған әрбір тапсырмадағы әрбір шолу бойынша ~~жалны/басқару~~ және сапаға қол жеткізу және <u>тапсырманы орындау процесіне жеткілікті және тиісті түрде қатысу;</u>
ISRE 2400, 25-тармақ	(b) Басшылық, бақылау, жоспарлау және орындау кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес шолу тапсырмасын басқару, бақылау, жоспарлау және орындау; (Сілтеме: A31-тармағы)	(b) Басшылық, бақылау, жоспарлау және орындау кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес шолу тапсырмасын басқару, бақылау, жоспарлау және орындау; (Сілтеме: A31-тармағы)
ISRE 2400, 25-тармақ	(c) маманның қорытындысы мән-жайларға сәйкес келеді; және	(c) маманның қорытындысы мән-жайларға сәйкес келеді; және
ISRE 2400, 25-тармақ	(d) фирмада қабылданған ~~сананы бақылау~~ саясатына немесе <u>процедураларға</u> сәйкес тапсырманы орындау, соның ішінде ~~төмендегілер:~~	(d) фирмада қабылданған ~~сананы бақылау~~ саясатына немесе <u>процедураларға</u> сәйкес тапсырманы орындау, соның ішінде ~~төмендегілер:~~
ISRE 2400, 25-тармақ	(i) Клиенттермен қарым-қатынасты қабылдау және жалғастыру және тапсырмаларды орындау үшін <u>фирманың саясатына немесе процедураларына қатысты тиісті процедуралардың</u> орындалғанына және жасалған қорытындылардың, соның ішінде өзара әрекеттесу серіктесіне басшылықтың жеткіліксіз адалдығы туралы қорытынды жасауға мүмкіндік беретін ақпараттың болуын қарастырудың дұрыс екендігіне көз жеткізіңіз; (Сілтеме: A32-A33 тармақтары)	(i) Клиенттермен қарым-қатынасты қабылдау және жалғастыру және тапсырмаларды орындау үшін <u>фирманың саясатына немесе процедураларына қатысты тиісті процедуралардың</u> орындалғанына және жасалған қорытындылардың, соның ішінде өзара әрекеттесу серіктесіне басшылықтың жеткіліксіз адалдығы туралы қорытынды жасауға мүмкіндік беретін ақпараттың болуын қарастырудың дұрыс екендігіне көз жеткізіңіз; (Сілтеме: A32-A33 тармақтары)

² Қолданыстағы мәтін "IESBA кодексін қайта қарау нәтижесінде IAASB халықаралық стандарттарындағы тиісті өзгерістер" құжатында бекітілген өзгерістерді көрсетеді.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
	(iA) Тапсырманың сипаты мен мән-жайларын, компанияның саясаты мен процедураларін, сондай-ақ тапсырманы орындау барысында туындауы мүмкін кез келген өзгерістерді ескере отырып, тапсырманы уақтылы орындау үшін жеткілікті және тиісті ресурстар бөлінгенін анықтау, тапсырманы орындау барысында пайда болады.	(iA) <u>Тапсырманың сипаты мен мән-жайларын, компанияның саясаты мен процедураларін, сондай-ақ тапсырманы орындау барысында туындауы мүмкін кез келген өзгерістерді ескере отырып, тапсырманы уақтылы орындау үшін жеткілікті және тиісті ресурстар бөлінгенін анықтау, тапсырманы орындау барысында пайда болады.</u>
ISRE 2400, 25-тармақ	(ii) Менеджмент тобының жиынтықта тиісті құзыреті мен мүмкіндіктері бар екеніне көз жеткізу, <u>жеткілікті уақыт беруді қоса алғанда, сондай-ақ қаржылық есептілік саласындағы сенімділік пен тәжірибені қамтамасыз ету дағдылары мен әдістерін қоса алғанда:</u>	(ii) Менеджмент тобының жиынтықта тиісті құзыреті мен мүмкіндіктері бар екеніне көз жеткізу, <u>жеткілікті уақыт беруді қоса алғанда, сондай-ақ қаржылық есептілік саласындағы сенімділік пен тәжірибені қамтамасыз ету дағдылары мен әдістерін қоса алғанда:</u>
ISRE 2400, 25-тармақ	a. Кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес шолу тексерісін жүргізу; және	a. Кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес шолу тексерісін жүргізу; және
ISRE 2400, 25-тармақ	b. Мән-жайларға сәйкес есепті дайындауды қамтамасыз ету; және	b. Мән-жайларға сәйкес есепті дайындауды қамтамасыз ету; ~~және~~
ISRE 2400, 25-тармақ	(iii) Тиісті құжаттаманы жүргізуге жауапты болу.	(iii) Тиісті құжаттаманы жүргізуге жауапты болу; және (iv) <u>Егер тапсырманың орындалу сапасын тексеру ISQM1 немесе фирманың саясаты немесе процедуралары бойынша талап етілсе, тапсырманың орындалу сапасын тексеру аяқталғанға дейін есепті жасамау.</u> ^{5A}
		^{5A} <u>ISQM 2. Тапсырмалардың орындалу сапасын тексеру</u>
ISRE 2400, 27-тармақ ³	<i>Тиісті этикалық талаптарды сақтау</i> Тапсырманы орындаудың барлық кезеңінде өзара әрекеттесу серіктесі өзара әрекеттесу тобы мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзу белгілерін анықтау үшін қажет болған жағдайда бақылау және сұрау салу кезінде мұқият болуы керек. Егер өзара іс-қимыл жөніндегі топ мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзғанын куәландыратын фактілер фирманың сапаны ~~бақылау~~ <u>бақылау</u> жүйесі арқылы немесе басқа жолмен өзара іс-қимыл жөніндегі серіктестің назарына жетсе, өзара іс-қимыл жөніндегі серіктес фирманың басқа қызметкерлерімен кеңесіп, тиісті іс-қимылдарды анықтауы тиіс.	<i>Тиісті этикалық талаптарды сақтау</i> Тапсырманы орындаудың барлық кезеңінде өзара әрекеттесу серіктесі өзара әрекеттесу тобы мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзу белгілерін анықтау үшін қажет болған жағдайда бақылау және сұрау салу кезінде мұқият болуы керек. Егер өзара іс-қимыл жөніндегі топ мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзғанын куәландыратын фактілер фирманың сапаны ~~бақылау~~ <u>бақылау</u> жүйесі арқылы немесе басқа жолмен өзара іс-қимыл жөніндегі серіктестің назарына жетсе, өзара іс-қимыл жөніндегі серіктес фирманың басқа қызметкерлерімен кеңесіп, тиісті іс-қимылдарды анықтауы тиіс.

³ Қолданыстағы мәтін "IESBA кодексін қайта қарау нәтижесінде IAASB халықаралық стандарттарындағы тиісті өзгерістер" құжатында бекітілген өзгерістерді көрсетеді.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRE 2400, 28-тармақ	<p>Кемшіліктерді бақылау және жою</p> <p>Сапаны басқарудың тиімді жүйесі ~~фирманы бақылау~~ компанияға сапаны бақылау жүйесіне қатысты фирманың саясаты мен процедуралары өзекті, барабар және тиімді жұмыс істейтінне жеткілікті сенімділік беру мақсатында әзірленген мониторинг және кемшіліктерді жою процесін <u>құруды орнатуды қамтиды*</u>.</p> <p>(a) фирмаға сапаны басқару жүйесін әзірлеу, енгізу және оның жұмыс істеуі туралы өзекті, сенімді және уақтылы ақпарат беру.</p> <p>(b) фирма кемшіліктерді уақтылы жоюы үшін анықталған кемшіліктерді жою бойынша тиісті шаралар қабылдау.</p> <p>Өзара әрекеттесу серіктесі фирманың кемшіліктерін бақылау және жою процесінің нәтижелері туралы ақпаратты қарастыруы керек, <u>хабарланғандай</u> бұл фирма және егер қажет болса, басқа желілік фирмалар таратқан ~~соңғы ақпаратпен~~ дәлелденеді және осы ақпаратта ~~көрсетілген кемшіліктер~~ шолу тапсырмасының орындалуына әсер етуі мүмкін екенін анықтауы керек.</p>	<p>(Кемшіліктерді бақылау және жою</p> <p>Сапаны басқарудың тиімді жүйесі ~~фирманы бақылау~~ компанияға сапаны бақылау жүйесіне қатысты фирманың саясаты мен процедуралары өзекті, барабар және тиімді жұмыс істейтінне жеткілікті сенімділік беру мақсатында әзірленген мониторинг және кемшіліктерді жою процесін <u>құруды орнатуды қамтиды*</u>.</p> <p>(a) фирмаға сапаны басқару жүйесін әзірлеу, енгізу және оның жұмыс істеуі туралы өзекті, сенімді және уақтылы ақпарат беру.</p> <p>(b) фирма кемшіліктерді уақтылы жоюы үшін анықталған кемшіліктерді жою бойынша тиісті шаралар қабылдау.</p> <p>Өзара әрекеттесу серіктесі фирманың кемшіліктерін бақылау және жою процесінің нәтижелері туралы ақпаратты қарастыруы керек, <u>хабарланғандай</u> бұл фирма және егер қажет болса, басқа желілік фирмалар таратқан ~~соңғы ақпаратпен~~ дәлелденеді және осы ақпаратта ~~көрсетілген кемшіліктер~~ шолу тапсырмасының орындалуына әсер етуі мүмкін екенін анықтауы керек.</p>
ISRE 2400, 92-тармақ	<p><i>Практик маманның есеп беру күні</i></p> <p>Практик маман есепті қай күннен ерте емес белгілеуі керек маман негіз ретінде тиісті дәлелдердің жеткілікті мөлшерін алды қаржылық есептілік бойынша практик маманның қорытындысы үшін, оның ішінде бұған сенімді болу: (Сілтеме: A144-A147 тармақтар)</p> <p>a) Сәйкес қаржылық есептілікті құрайтын барлық өтініштер қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі, соның ішінде қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес қаржылық есептілікті құрайтын барлық өтініштер, оның ішінде тиісті ескертпелер дайындалған; және</p> <p>b) танылған беделге ие тұлғалар өздерінің осы қаржылық есептілік үшін жауапкершілікті өз мойнына алды.</p> <p>92A. Егер ISQM 1 сәйкес тапсырманың орындалу сапасын тексеру қажет болса, <u>практик маман есепті тапсырманың орындалу сапасын тексеру аяқталғанға дейін жасамауы керек.</u>^{5A}</p> <p>^{5A} ISQM 2. Тапсырманың орындалу сапасын тексеру</p>	<p><i>Практик маманның есеп беру күні</i></p> <p>Практик маман есепті қай күннен ерте емес белгілеуі керек маман негіз ретінде тиісті дәлелдердің жеткілікті мөлшерін алды қаржылық есептілік бойынша практик маманның қорытындысы үшін, оның ішінде бұған сенімді болу: (Сілтеме: A144-A147 тармақтар)</p> <p>c) Сәйкес қаржылық есептілікті құрайтын барлық өтініштер қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі, соның ішінде қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес қаржылық есептілікті құрайтын барлық өтініштер, оның ішінде тиісті ескертпелер дайындалған; және</p> <p>d) танылған беделге ие тұлғалар өздерінің осы қаржылық есептілік үшін жауапкершілікті өз мойнына алды.</p> <p>92A. Егер ISQM 1 сәйкес тапсырманың орындалу сапасын тексеру қажет болса, ~~практик маман есепті тапсырманың орындалу сапасын тексеру аяқталғанға дейін жасамауы керек.~~^{5A}</p> <p>^{5A} ISQM 2. «Тапсырманың орындалу сапасын тексеру»</p>

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер ¹ (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRE 2400	Өткен кезеңдердегі қаржылық есептілікті тексеру жөніндегі тапсырмалар	
ISRE 2400, мазмұн кестесінен кейінгі аядағы мәтін	Шолу міндеттемелерінің халықаралық стандарты 2400 (Қайта қаралған) <i>тарихи қаржылық ведомостарды қарау жөніндегі міндеттемелерді сапаны бақылау басқару, аудит, шолу, басқа да кепілдіктер және сабақтас қызметтер туралы халықаралық мәлімдемелерге алғысөзбен</i> бірге қарау керек.	Шолу міндеттемелерінің халықаралық стандарт 2400 (Қайта қаралған) <i>тарихи қаржылық ведомостарды қарау жөніндегі міндеттемелерді сапаны бақылау басқару, аудит, шолу, басқа да кепілдіктер және сабақтас қызметтер туралы халықаралық мәлімдемелерге алғысөзбен</i> бірге қарау керек.
ISRE 2400, 4-тармақ	<p>Кіріспе</p> <p>ICQEM 1-мен байланыс²</p> <p>Сапаны бақылау басқару жүйелері жүйелер және саясат және немесе процедуралар ұйымның міндеті болып табылады. ICQEM 1 фирмаларға қаржылық есептілікті қарау бойынша фирманың тапсырмаларына қатысты ~~кәсіби бухгалтерлерге~~ қолданылады. Осы ISRE стандартының жеке тексеру тапсырмалары деңгейінде сапаны бақылау басқару сапасын бақылауға қатысты ережелері фирма ICQEM 1 немесе немесе кем дегенде бірдей қатаң талаптарға бағынады деген болжамға негізделген. (Сілтеме: A3-A5 тармақтары)</p> <p>² Сапаны бақылау басқару жөніндегі халықаралық стандарт (ICQEM) 1 және аудит жүргізетін фирмалар үшін сапаны бақылау басқару, немесе қаржылық есептілікке шолу, және немесе кепілдіктер және немесе ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар</p> <p>³ ICQEM 1, 5-тармақ</p>	<p>Кіріспе</p> <p>ICQEM 1-мен байланыс²</p> <p>Сапаны бақылау басқару жүйелері жүйелер және саясат және немесе процедуралар ұйымның міндеті болып табылады. ICQEM 1 фирмаларға қаржылық есептілікті қарау бойынша фирманың тапсырмаларына қатысты ~~кәсіби бухгалтерлерге~~ қолданылады. Осы ISRE стандартының жеке тексеру тапсырмалары деңгейінде сапаны бақылау басқару сапасын бақылауға қатысты ережелері фирма ICQEM 1 немесе немесе кем дегенде бірдей қатаң талаптарға бағынады деген болжамға негізделген. (Сілтеме: A3-A5 тармақтары)</p> <p>² Сапаны бақылау басқару жөніндегі халықаралық стандарт (ICQEM) 1 және аудит жүргізетін фирмалар үшін сапаны бақылау басқару, немесе қаржылық есептілікке шолу, және немесе кепілдіктер және немесе ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар</p> <p>³ ICQEM 1, 5-тармақ</p>
ISRE 2400, 16-тармақ	<p>Анықтамасы:</p> <p>Нұсқаулықтың терминдер глоссарийі (глоссарийі) осы құжатта анықталған терминдерді, сондай-ақ олардың дәйекті қолданылуы мен түсіндірілуіне ықпал ету үшін осы құжатта қолданылатын басқа терминдердің сипаттамаларын қамтиды. Мысалы, осы құжатта қолданылатын «нұсқаулық» және «басқару өкілеттігі бар тұлғалар» терминдері Глоссарийде анықталған. (Сілтеме: A11-A12 тармақтар)</p> <p>⁵ IAASB IFAC шығарған «Сапаны бақылау/басқару, аудит, шолу, басқа кепілдіктер және ілеспе қызметтер бойынша халықаралық нұсқаулықтар анықтамалығында» (анықтамалық) жариялаған халықаралық стандарттарға қатысты терминдердің глоссарийі.</p>	<p>Анықтамасы:</p> <p>Нұсқаулықтың терминдер глоссарийі (глоссарийі) осы құжатта анықталған терминдерді, сондай-ақ олардың дәйекті қолданылуы мен түсіндірілуіне ықпал ету үшін осы құжатта қолданылатын басқа терминдердің сипаттамаларын қамтиды. Мысалы, осы құжатта қолданылатын «нұсқаулық» және «басқару өкілеттігі бар тұлғалар» терминдері Глоссарийде анықталған. (Сілтеме: A11-A12 тармақтар)</p> <p>⁵ IAASB IFAC шығарған «Сапаны бақылау/басқару, аудит, шолу, басқа кепілдіктер және ілеспе қызметтер бойынша халықаралық нұсқаулықтар анықтамалығында» (анықтамалық) жариялаған халықаралық стандарттарға қатысты терминдердің глоссарийі.</p>

¹ Стандарттың мазмұнындағы тақырыптарға өзгерістер Халықаралық аудит стандарттары және сапаны растау, аудит, шолу, басқа кепілдіктер және халықаралық аудит стандарттары Кеңесінің (IAASB) ілеспе қызметтері жөніндегі нұсқаулықтағы өзгерістер жарияланғаннан кейін енгізіледі.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRE 2400, 17 (i) тармақ ²	Тиісті этикалық талаптар - Қаржылық есептілікке шолу есепіне жүргізу кезінде командаға/менеджментке қолданылатын және оған бағынатын кәсіби әдеп принциптері мен Релевантты этикалық талаптар әдетте Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда)</i> (IESBA кодексі) ережелерін, сондай-ақ неғұрлым шектеулі сипаттағы кез келген ұлттық талаптарды қамтиды.	Тиісті этикалық талаптар - Қаржылық есептілікке шолу есепіне жүргізу кезінде командаға/менеджментке қолданылатын және оған бағынатын кәсіби әдеп принциптері мен Релевантты этикалық талаптар әдетте Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда)</i> (IESBA кодексі) ережелерін, сондай-ақ неғұрлым шектеулі сипаттағы кез келген ұлттық талаптарды қамтиды.
ISRE 2400, 24-тармақ	Талаптар Этикалық талаптардың өзара әрекеттесудің сапасын бақылау басқару деңгейі Өзара іс-қимыл жөніндегі әріптес сенімділікті қамтамасыз ету дағдылары мен әдістері саласында <u>құзыреттілікке</u> , сондай-ақ қаржылық есептілік саласында <u>құзыреттілікке</u> және өзара іс-қимыл мән-жайларына сәйкес келетін жеткілікті уақыт беруді қоса алғанда мүмкіндіктерге ие болуы тиіс. (Сілтеме: 26-тармақ)	Талаптар Этикалық талаптардың өзара әрекеттесудің сапасын бақылау басқару деңгейі Өзара іс-қимыл бойынша серіктес сенімділікті қамтамасыз ету дағдылары мен әдістері саласында <u>құзыреттілікке</u> , сондай-ақ қаржылық есептілік саласында <u>құзыреттілікке</u> және/немесе өзара іс-қимыл мән-жайларына сәйкес келетін жеткілікті уақыттың болуын қоса алғанда мүмкіндіктерге ие болуы тиіс. (Сілтеме: 26-тармақ)
ISRE 2400, 25-тармақ	Тарту серіктесі <u>жан-жақты</u> жауапкершілікті өз мойнына алуы керек: (Сілтеме: A27-A30 тармақтар)	Тарту серіктесі <u>жан-жақты</u> жауапкершілікті өз мойнына алуы керек: (Сілтеме: A27-A30 тармақтар)
ISRE 2400, 25-тармақ	(a) Серіктес тағайындалған әрбір тапсырмадағы әрбір шолу бойынша <u>жалпы/басқару</u> және сапаға қол жеткізу және <u>тапсырманы орындау процесіне жеткілікті және тиісті түрде қатысу</u> ;	(a) Серіктес тағайындалған әрбір тапсырмадағы әрбір шолу бойынша <u>жалпы/басқару</u> және сапаға қол жеткізу және <u>тапсырманы орындау процесіне жеткілікті және тиісті түрде қатысу</u> ;
ISRE 2400, 25-тармақ	(b) Басшылық, бақылау, жоспарлау және орындау кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес шолу тапсырмасын басқару, бақылау, жоспарлау және орындау; (Сілтеме: A31-тармағы)	(b) Басшылық, бақылау, жоспарлау және орындау кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес шолу тапсырмасын басқару, бақылау, жоспарлау және орындау; (Сілтеме: A31-тармағы)
ISRE 2400, 25-тармақ	(c) маманның қорытындысы мән-жайларға сәйкес келеді; және	(c) маманның қорытындысы мән-жайларға сәйкес келеді; және
ISRE 2400, 25-тармақ	(d) фирмада қабылданған <u>сапаны бақылау</u> саясатына немесе процедураларға сәйкес тапсырманы орындау, соның ішінде <u>төмендегілер</u> :	(d) фирмада қабылданған <u>сапаны бақылау</u> саясатына немесе процедураларға сәйкес тапсырманы орындау, соның ішінде <u>төмендегілер</u> :
ISRE 2400, 25-тармақ	(i) Клиенттермен қарым-қатынасты қабылдау және жалғастыру және тапсырмаларды орындау үшін <u>фирманың саясатына немесе процедураларына қатысты тиісті процедуралардың</u> орындалғанына және жасалған қорытындылардың, соның ішінде өзара әрекеттесу серіктесіне басшылықтың жеткіліксіз адалдығы туралы қорытынды жасауға мүмкіндік беретін ақпараттың болуын қарастырудың дұрыс екендігіне көз жеткізіңіз; (Сілтеме: A32-A33 тармақтары)	(i) Клиенттермен қарым-қатынасты қабылдау және жалғастыру және тапсырмаларды орындау үшін <u>фирманың саясатына немесе процедураларына қатысты тиісті процедуралардың</u> орындалғанына және жасалған қорытындылардың, соның ішінде өзара әрекеттесу серіктесіне басшылықтың жеткіліксіз адалдығы туралы қорытынды жасауға мүмкіндік беретін ақпараттың болуын қарастырудың дұрыс екендігіне көз жеткізіңіз; (Сілтеме: A32-A33 тармақтары)

²Қолданыстағы мәтін "*IESBA кодексін қайта қарау нәтижесінде IAASB халықаралық стандарттарындағы тиісті өзгерістер*" құжатында бекітілген өзгерістерді көрсетеді.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ КЕЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
	(iA) Тапсырманың сипаты мен мән-жайларын, компанияның саясаты мен процедураларін, сондай-ақ тапсырманы орындау барысында туындауы мүмкін кез келген өзгерістерді ескере отырып, тапсырманы уақтылы орындау үшін жеткілікті және тиісті ресурстар бөлінгенін анықтау. тапсырманы орындау барысында пайда болады.	(iA) <u>Тапсырманың сипаты мен мән-жайларын, компанияның саясаты мен процедураларін, сондай-ақ тапсырманы орындау барысында туындауы мүмкін кез келген өзгерістерді ескере отырып, тапсырманы уақтылы орындау үшін жеткілікті және тиісті ресурстар бөлінгенін анықтау. тапсырманы орындау барысында пайда болады.</u>
ISRE 2400, 25-тармақ	(ii) Менеджмент тобының жиынтықта тиісті құзыреті мен мүмкіндіктері бар екеніне көз жеткізу, <u>жеткілікті уақыт беруді қоса алғанда, сондай-ақ қаржылық есептілік саласындағы сенімділік пен тәжірибені қамтамасыз ету дағдылары мен әдістерін қоса алғанда:</u>	(ii) Менеджмент тобының жиынтықта тиісті құзыреті мен мүмкіндіктері бар екеніне көз жеткізу, <u>жеткілікті уақыт беруді қоса алғанда, сондай-ақ қаржылық есептілік саласындағы сенімділік пен тәжірибені қамтамасыз ету дағдылары мен әдістерін қоса алғанда:</u>
ISRE 2400, 25-тармақ	a. Кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес шолу тексерісін жүргізу; және	a. Кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес шолу тексерісін жүргізу; және
ISRE 2400, 25-тармақ	b. Мән-жайларға сәйкес есепті дайындауды қамтамасыз ету; және	b. Мән-жайларға сәйкес есепті дайындауды қамтамасыз ету; ~~және~~
ISRE 2400, 25-тармақ	(iii) Тиісті құжаттаманы жүргізуге жауапты болу.	(iii) Тиісті құжаттаманы жүргізуге жауапты болу; және (iv) <u>Егер тапсырманың орындалу сапасын тексеру ISQM1 немесе фирманың саясаты немесе процедуралары бойынша талап етілсе, тапсырманың орындалу сапасын тексеру аяқталғанға дейін есепті жасамау.</u> ^{5A}
ISRE 2400, 27-тармақ ³	<i>Тиісті этикалық талаптарды сақтау</i> Тапсырманы орындаудың барлық кезеңінде өзара әрекеттесу серіктесі өзара әрекеттесу тобы мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзу белгілерін анықтау үшін қажет болған жағдайда бақылау және сұрау салу кезінде мұқият болуы керек. Егер өзара іс-қимыл жөніндегі топ мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзғанын куәландыратын фактілер фирманың сапаны ~~бақылау~~ <u>бақылау</u> жүйесі арқылы немесе басқа жолмен өзара іс-қимыл жөніндегі серіктестің назарына жетсе, өзара іс-қимыл жөніндегі серіктес фирманың басқа қызметкерлерімен кеңесіп, тиісті іс-қимылдарды анықтауы тиіс.	<i>Тиісті этикалық талаптарды сақтау</i> Тапсырманы орындаудың барлық кезеңінде өзара әрекеттесу серіктесі өзара әрекеттесу тобы мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзу белгілерін анықтау үшін қажет болған жағдайда бақылау және сұрау салу кезінде мұқият болуы керек. Егер өзара іс-қимыл жөніндегі топ мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзғанын куәландыратын фактілер фирманың сапаны ~~бақылау~~ <u>бақылау</u> жүйесі арқылы немесе басқа жолмен өзара іс-қимыл жөніндегі серіктестің назарына жетсе, өзара іс-қимыл жөніндегі серіктес фирманың басқа қызметкерлерімен кеңесіп, тиісті іс-қимылдарды анықтауы тиіс.

³ Қолданыстағы мәтін "IESBA кодексін қайта қарау нәтижесінде IAASB халықаралық стандарттарындағы тиісті өзгерістер" құжатында бекітілген өзгерістерді көрсетеді.

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRE 2400, 28-тармақ	<p><u>Кемшіліктерді бақылау және жою</u></p> <p>Сапаны басқарудың тиімді жүйесі ~~фирманы бақылау~~ компанияға сапаны бақылау жүйесіне қатысты ~~фирманың саясаты мен процедуралары өзекті, барабар және тиімді жұмыс істейтінне жеткілікті сенімділік беру мақсатында әзірленген мониторинг және кемшіліктерді жою процесін құруды орнатуды қамтиды*~~.</p> <p>(a) <u>Фирмаға сапаны басқару жүйесін әзірлеу, енгізу және оның жұмыс істеуі туралы өзекті, сенімді және уақтылы ақпарат беру.</u></p> <p>(b) <u>Фирма кемшіліктерді уақтылы жоюы үшін анықталған кемшіліктерді жою бойынша тиісті шаралар қабылдау.</u></p> <p>Өзара әрекеттесу серіктесі фирманың кемшіліктерін бақылау және жою процесінің нәтижелері туралы ақпаратты қарастыруы керек, <u>хабарланғандай</u> бұл фирма және егер қажет болса, басқа желілік фирмалар таратқан ~~еңгі ақпаратпен~~ дәлелденеді және осы ақпаратта ~~көрсетілген кемшіліктер~~ шолу тапсырмасының орындалуына әсер етуі мүмкін екенін анықтауы керек.</p>	<p><u>Кемшіліктерді бақылау және жою</u></p> <p>Сапаны басқарудың тиімді жүйесі ~~фирманы бақылау~~ компанияға сапаны бақылау жүйесіне қатысты ~~фирманың саясаты мен процедуралары өзекті, барабар және тиімді жұмыс істейтінне жеткілікті сенімділік беру мақсатында әзірленген мониторинг және кемшіліктерді жою процесін құруды орнатуды қамтиды*~~.</p> <p>(a) <u>Фирмаға сапаны басқару жүйесін әзірлеу, енгізу және оның жұмыс істеуі туралы өзекті, сенімді және уақтылы ақпарат беру.</u></p> <p>(b) <u>Фирма кемшіліктерді уақтылы жоюы үшін анықталған кемшіліктерді жою бойынша тиісті шаралар қабылдау.</u></p> <p>Өзара әрекеттесу серіктесі фирманың кемшіліктерін бақылау және жою процесінің нәтижелері туралы ақпаратты қарастыруы керек, <u>хабарланғандай</u> бұл фирма және егер қажет болса, басқа желілік фирмалар таратқан ~~еңгі ақпаратпен~~ дәлелденеді және осы ақпаратта ~~көрсетілген кемшіліктер~~ шолу тапсырмасының орындалуына әсер етуі мүмкін екенін анықтауы керек.</p>
ISRE 2400, 92-тармақ	<p><u>Практик маманның есеп беру күні</u></p> <p>Практик маман есепті қай күннен ерте емес белгілеуі керек маман негіз ретінде тиісті дәлелдердің жеткілікті мөлшерін алды қаржылық есептілік бойынша практик маманның қорытындысы үшін, оның ішінде бұған сенімді болу: (Сілтеме: A144-A147 тармақтар)</p> <p>e) Сәйкес қаржылық есептілікті құрайтын барлық өтініштер қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі, соның ішінде қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес қаржылық есептілікті құрайтын барлық өтініштер, оның ішінде тиісті ескертпелер дайындалған; және</p> <p>f) танылған беделге ие тұлғалар өздерінің осы қаржылық есептілік үшін жауапкершілікті өз мойнына алды.</p> <p>92A. <u>Егер ISQM 1 сәйкес тапсырманың орындалу сапасын тексеру қажет болса, практик маман есепті тапсырманың орындалу сапасын тексеру аяқталғанға дейін жасамауы керек.</u>^{5A}</p> <p>^{5A} ISQM 2, Тапсырманың орындалу сапасын тексеру</p>	<p><u>Практик маманның есеп беру күні</u></p> <p>Практик маман есепті қай күннен ерте емес белгілеуі керек маман негіз ретінде тиісті дәлелдердің жеткілікті мөлшерін алды қаржылық есептілік бойынша практик маманның қорытындысы үшін, оның ішінде бұған сенімді болу: (Сілтеме: A144-A147 тармақтар)</p> <p>g) Сәйкес қаржылық есептілікті құрайтын барлық өтініштер қолданылатын қаржылық есептілік жүйесі, соның ішінде қолданылатын қаржылық есептілік жүйесіне сәйкес қаржылық есептілікті құрайтын барлық өтініштер, оның ішінде тиісті ескертпелер дайындалған; және</p> <p>h) танылған беделге ие тұлғалар өздерінің осы қаржылық есептілік үшін жауапкершілікті өз мойнына алды.</p> <p>92A. <u>Егер ISQM 1 сәйкес тапсырманың орындалу сапасын тексеру қажет болса, практик маман есепті тапсырманың орындалу сапасын тексеру аяқталғанға дейін жасамауы керек.</u>^{5A}</p> <p>^{5A} ISQM 2, «Тапсырманың орындалу сапасын тексеру»</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRE 2400, 94-тармақ	<p>Құжаттама</p> <p>...</p> <p>Осы ISRE стандартының талаптарына сәйкес орындалған процедуралардың сипатын, уақыты мен көлемін құжаттау кезінде практик маман мыналарды тіркеуі керек:</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) Жұмысты және оның аяқталу күнін кім орындады; және (b) Тапсырманың сапасын бақылау, сондай-ақ тексеру күні мен көлемін бақылау мақсатында орындалған жұмысты кім тексерді. 	<p>Құжаттама</p> <p>...</p> <p>Осы ISRE стандартының талаптарына сәйкес орындалған процедуралардың сипатын, уақыты мен көлемін құжаттау кезінде практик маман мыналарды тіркеуі керек:</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) Жұмысты және оның аяқталу күнін кім орындады; және (b) Тапсырманың сапасын бақылау, сондай-ақ тексеру күні мен көлемін бақылау мақсатында орындалған жұмысты кім тексерді.
ISRE 2400, A3 тармағы	<p>Қолдану жөніндегі нұсқаулық және өзге де түсіндірме материалдар</p> <p>Осы ISRE қолдану аясы (Сілтеме: 1-2 тармақтар)</p> <p>...</p> <p><i>ISQEM 1 өзара байланыс</i> (Сілтеме: 4-тармақ)</p> <p>A3. <u>ISQEM</u> фирманың орнату және қолдану оны әзірлеу, енгізу және жұмыс істеу тексеру тапсырмаларын қоса алғанда, сенімділікті растау тапсырмаларының сапасын бақылау басқару жүйесі бойынша міндеттерін қарастырады.^{5A} <u>ISQM 1 сонымен қатар фирманың орындалу сапасын тексеруге жататын тапсырмаларға қатысты саясатты немесе процедураларды әзірлеу жауапкершілігіне қатысты. ISQM 2 тексерушінің тағайындалуы мен жарамдылығы, сондай-ақ тапсырманың сапасын тексеруді жүргізу және құжаттау мәселелерін қарастырады.</u></p> <p>Бұл міндеттер фирманың не екенін анықтауға бағытталған:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Сапаны бақылау жүйесі; және ● Сапаны бақылау жүйесінің мақсатына жетуге бағытталған тиісті саясат және фирманың осы саясаттың орындалуын жүзеге асыру және бақылау процедуралары, соның ішінде келесі элементтердің әрқайсысына қатысты саясат пен процедуралар: <ul style="list-style-type: none"> ○ Фирма басшылығының сапа үшін жауапкершілігі. ○ Тиісті этикалық талаптар. ○ Клиенттермен қарым-қатынасты және нақты тапсырмаларды қабылдау және сақтау. ○ Адами ресурстар. ○ Тапсырмаларды орындау. ○ Мониторинг. 	<p>Қолдану жөніндегі нұсқаулық және өзге де түсіндірме материалдар</p> <p>Осы ISRE қолдану аясы (Сілтеме: 1-2 тармақтар)</p> <p>...</p> <p><i>ISQEM 1 өзара байланыс</i> (Сілтеме: 4-тармақ)</p> <p>A3. <u>ISQEM</u> фирманың орнату және қолдану оны әзірлеу, енгізу және жұмыс істеу тексеру тапсырмаларын қоса алғанда, сенімділікті растау тапсырмаларының сапасын бақылау басқару жүйесі бойынша міндеттерін қарастырады.^{5A} <u>ISQM 1 сонымен қатар фирманың орындалу сапасын тексеруге жататын тапсырмаларға қатысты саясатты немесе процедураларды әзірлеу жауапкершілігіне қатысты. ISQM 2 тексерушінің тағайындалуы мен жарамдылығы, сондай-ақ тапсырманың сапасын тексеруді жүргізу және құжаттау мәселелерін қарастырады.</u>^{5C}</p> <p>Бұл міндеттер фирманың не екенін анықтауға бағытталған:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Сапаны бақылау жүйесі; және ● Сапаны бақылау жүйесінің мақсатына жетуге бағытталған тиісті саясат және фирманың осы саясаттың орындалуын жүзеге асыру және бақылау процедуралары, соның ішінде келесі элементтердің әрқайсысына қатысты саясат пен процедуралар: <ul style="list-style-type: none"> ○ Фирма басшылығының сапа үшін жауапкершілігі. ○ Тиісті этикалық талаптар. ○ Клиенттермен қарым-қатынасты және нақты тапсырмаларды қабылдау және сақтау. ○ Адами ресурстар. ○ Тапсырмаларды орындау. ○ Мониторинг.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
	<p>Сапа менеджменті жүйесі келесі сегіз компоненттен тұрады: ^{5C}</p> <p>(a) <u>Фирмадағы тәуекелдерді бағалау процесі;</u> (b) <u>Көшбасшылық және көшбасшылық;</u> (c) <u>Тиісті этикалық талаптар;</u> (d) <u>Клиенттермен және нақты қатынастарды қабылдау және жалғастыру;</u> (e) <u>Клиенттермен жұмыс тиімділігі;</u> (f) <u>Ресурстар;</u> (g) <u>Ақпарат және байланыс; және</u> (h) <u>Кемшіліктерді бақылау және жою процесі.</u></p> <p><u>Фирмалар немесе ұлттық талаптар басқа терминологияны немесе терминологияны қолдануы мүмкін немесе ұлттық талаптар сапа менеджменті жүйесінің компоненттерін сипаттау үшін басқа терминологияны немесе шеңберді қолдануы мүмкін.</u></p> <p>5A ISQM 1, 1-тармақ 5C ISQM 1, 6-тармақ</p>	<p>Сапа менеджменті жүйесі келесі сегіз компоненттен тұрады: ^{5C}</p> <p>(a) <u>Фирмадағы тәуекелдерді бағалау процесі;</u> (b) <u>Көшбасшылық және көшбасшылық;</u> (c) <u>Тиісті этикалық талаптар;</u> (d) <u>Клиенттермен және нақты қатынастарды қабылдау және жалғастыру;</u> (e) <u>Клиенттермен жұмыс тиімділігі;</u> (f) <u>Ресурстар;</u> (g) <u>Ақпарат және байланыс; және</u> (h) <u>Кемшіліктерді бақылау және жою процесі.</u></p> <p><u>Фирмалар немесе ұлттық талаптар басқа терминологияны немесе терминологияны қолдануы мүмкін немесе ұлттық талаптар сапа менеджменті жүйесінің компоненттерін сипаттау үшін басқа терминологияны немесе шеңберді қолдануы мүмкін.</u></p> <p>5A ISQM 1, 1-тармақ 5B ISQM 1, 2 (a)-тармағы 5C ISQM 1, 2 (b)-тармағы 5D ISQM 1, 6-тармақ</p>
ISRE 2400, A4 тармағы	<p><u>ISQM 1 сәйкес, фирманың мақсаты оның фирманың ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ететін қаржылық есептілікке шолуларды қоса алғанда, сенімділікті растау тапсырмаларының сапасын бақылау/ басқару жүйесін құру және қолдау әзірлеу, енгізу және пайдалану болып табылады:</u></p> <p>(a) <u>Фирма және оның қызметкерлері өз міндеттерін кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес орындайды және осындай стандарттар мен талаптарға сәйкес тапсырмаларды орындайды; және</u></p> <p>(b) <u>Фирма немесе өзара әрекеттесу серіктестері дайындаған есептер осы жағдайларда тиісті болып табылады.⁷</u></p> <p>⁷ ISQCM 1, 44-тармақ</p>	<p><u>ISQM 1 сәйкес, фирманың мақсаты оның фирманың ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ететін қаржылық есептілікке шолуларды қоса алғанда, сенімділікті растау тапсырмаларының сапасын бақылау/ басқару жүйесін құру және қолдау әзірлеу, енгізу және пайдалану болып табылады:</u></p> <p>(a) <u>Фирма және оның қызметкерлері өз міндеттерін кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес орындайды және осындай стандарттар мен талаптарға сәйкес тапсырмаларды орындайды; және</u></p> <p>(b) <u>Фирма немесе өзара әрекеттесу серіктестері дайындаған есептер осы жағдайларда тиісті болып табылады.⁷</u></p> <p>⁷ ISQCM 1, 44-тармақ</p>
ISRE 2400, A5 тармағы	<p><u>Компанияның орнату және қолдау әзірлеу, енгізу және пайдалану сапаны бақылау жүйесін басқару міндеттеріне қатысты ұлттық талаптар, кем дегенде, ISQC-ISQM1 сияқты талап етіледі, егер олар ISQM 1 A3 тармағында аталған элементтердің барлық талаптарына қатысты болса және фирмаға жүктелсе ISQCISQM1 мақсаттарында көрсетілген талаптарға қол жеткізу бойынша міндеттемелер мақсаттар.</u></p>	<p><u>Компанияның орнату және қолдау әзірлеу, енгізу және пайдалану сапаны бақылау жүйесін басқару міндеттеріне қатысты ұлттық талаптар, кем дегенде, ISQC-ISQM1 сияқты талап етіледі, егер олар ISQM 1 A3 тармағында аталған элементтердің барлық талаптарына қатысты болса және фирмаға жүктелсе ISQCISQM1 мақсаттарында көрсетілген талаптарға қол жеткізу бойынша міндеттемелер мақсаттар.</u></p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRE 2400, 27- тармақ	Компанияның сапа менеджменті жүйесі аясында, өзара әрекеттесу топтары ~~өзінше бақылау~~ осы тапсырмаға қолданылатын саясаттар немесе процедуралар үшін жауап береді және компанияға тиісті ақпарат жүйені қолдау үшін фирманың саясатына немесе процедураларына сәйкес берілуі керек шолу тапсырмасынан туындайтын бөліктің жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін сапа менеджменті фирма тәуелсіздікке қатысты бақылау-хабарлайды.	Компанияның сапа менеджменті жүйесі аясында, өзара әрекеттесу топтары ~~өзінше бақылау~~ осы тапсырмаға қолданылатын саясаттар немесе процедуралар үшін жауап береді және компанияға тиісті ақпарат жүйені қолдау үшін фирманың саясатына немесе процедураларына сәйкес берілуі керек шолу тапсырмасынан туындайтын бөліктің жұмыс істеуін қамтамасыз ету үшін сапа менеджменті фирма тәуелсіздікке қатысты бақылау-хабарлайды.
ISRE 2400, 28- тармақ	Шолу серіктесінің әрекеттері және шолу тобының басқа мүшелеріне сәйкес хабарламалар, шолу серіктесі әрбір шолу үшін ~~жалпы басқару және жетістік~~ сапа үшін жалпы жауапкершілікті өз мойнына алады, бұл сапа шолу кезінде және шолу сапасы үшін маңызды екенін көрсетеді: (a) Кәсіби стандарттарға сәйкес жұмысты орындау және нормативтік және құқықтық талаптар. (b) Фирманың сапаны ~~бақылау басқару~~ саласындағы саясатын сақтау және немесе қажет болған жағдайда процедуралар. (c) Жағдайларға сәйкес тапсырма бойынша есеп беру. (d) Қызмет көрсету тобының репрессиядан қорықпай өз алаңдаушылықтарын білдіру мүмкіндігі.	Шолу серіктесінің әрекеттері және шолу тобының басқа мүшелеріне сәйкес хабарламалар, шолу серіктесі әрбір шолу үшін ~~жалпы басқару және жетістік~~ сапа үшін жалпы жауапкершілікті өз мойнына алады, бұл сапа шолу кезінде және шолу сапасы үшін маңызды екенін көрсетеді: (a) Кәсіби стандарттарға сәйкес жұмысты орындау және нормативтік және құқықтық талаптар. (b) Фирманың сапаны ~~бақылау басқару~~ саласындағы саясатын сақтау және немесе қажет болған жағдайда процедуралар. (c) Жағдайларға сәйкес тапсырма бойынша есеп беру. Қызмет көрсету тобының репрессиядан қорықпай өз алаңдаушылықтарын білдіру мүмкіндігі.
ISRE 2400, 29-тармақ	Егер фирма немесе басқа тараптар берген ақпарат басқаша көрсетпесе ~~басқа тараптар~~ Әдетте, тарту тобы сенім артуға құқылы ~~фирманың сапаны бақылау басқару~~ жүйесіне сенім артуға фирманың сапаны ~~бақылау~~ менеджмент жүйесіне сенім артуға болатын жағдайларды қоспағанда, сенім артуға құқылы: • <u>Тарту тобының түсінігі немесе практикалық тәжірибесі фирманың саясаты немесе процедуралары ангажементтің сипаты мен жағдайлары мәселесін тиімді шеше алмайтындығын көрсетеді; немесе</u> • <u>Фирма немесе басқа тараптар осындай саясаттардың немесе процедуралардың тиімділігі туралы берген ақпарат басқаша көрсетеді.</u>	Егер фирма немесе басқа тараптар берген ақпарат басқаша көрсетпесе ~~басқа тараптар~~ Әдетте, тарту тобы сенім артуға құқылы ~~фирманың сапаны бақылау басқару~~ жүйесіне сенім артуға фирманың сапаны ~~бақылау~~ менеджмент жүйесіне сенім артуға болатын жағдайларды қоспағанда, сенім артуға құқылы: • <u>Тарту тобының түсінігі немесе практикалық тәжірибесі фирманың саясаты немесе процедуралары ангажементтің сипаты мен жағдайлары мәселесін тиімді шеше алмайтындығын көрсетеді; немесе</u> • <u>Фирма немесе басқа тараптар осындай саясаттардың немесе процедуралардың тиімділігі туралы берген ақпарат басқаша көрсетеді.</u>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
	<p>Мысалы, тарту тобы фирманың сапаны бақылау басқару жүйесіне сенуі тәуелді болуы мүмкін:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Қызметкерлерді жалдау және ресми оқыту арқылы олардың құзыреттілігі және мүмкіндіктері. • Тәуелсіздік туралы тиісті ақпаратты жинақтау және беру арқылы Тәуелсіздік. • <u>Фирманың қабылдау және жалғастыру клиенттермен қарым-қатынас және нақты тапсырмалар жүйелер саясаты немесе процедуралары</u> арқылы клиенттермен қарым-қатынасты сақтау. • Кемшіліктерді бақылау және жою процесі арқылы нормативтік және құқықтық талаптарды сақтау. <p>Шолу тапсырмасына әсер етуі мүмкін фирманың сапаны бақылау басқару жүйесінде анықталған кемшіліктерін қарастырған кезде^{7B}, шолу серіктесі түзету жою осы кемшіліктерді жою үшін фирма қабылдаған ~~нәтижелерді~~ түзету әрекеттерін қарастыруы мүмкін.</p> <p>7B ISQM1, 16(a) тармақ</p>	<p>Мысалы, тарту тобы фирманың сапаны бақылау басқару жүйесіне сенуі тәуелді болуы мүмкін:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Қызметкерлерді жалдау және ресми оқыту арқылы олардың құзыреттілігі және мүмкіндіктері. • Тәуелсіздік туралы тиісті ақпаратты жинақтау және беру арқылы Тәуелсіздік. • <u>Фирманың қабылдау және жалғастыру клиенттермен қарым-қатынас және нақты тапсырмалар жүйелер саясаты немесе процедуралары</u> арқылы клиенттермен қарым-қатынасты сақтау. • Кемшіліктерді бақылау және жою процесі арқылы нормативтік және құқықтық талаптарды сақтау. <p>Шолу тапсырмасына әсер етуі мүмкін фирманың сапаны бақылау басқару жүйесінде анықталған кемшіліктерін қарастырған кезде^{7B}, шолу серіктесі түзету жою осы кемшіліктерді жою үшін фирма қабылдаған ~~нәтижелерді~~ түзету әрекеттерін қарастыруы мүмкін.</p> <p>7B ISQM1, 16(a) тармақ</p>
ISRE 2400, 30-тармақ	A30. Фирманың сапаны бақылау жүйесіндегі кемшіліктер міндетті түрде шолу тапсырмасы кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес жүргізілмегенін немесе маманның есебі тиісті емес екенін көрсетпейді.	A30. Фирманың сапаны бақылау жүйесіндегі кемшіліктер міндетті түрде шолу тапсырмасы кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес жүргізілмегенін немесе маманның есебі тиісті емес екенін көрсетпейді.
ISRE 2400, 31-тармақ	<p><i>Өзара іс-қимыл мәселелері бойынша топтарды бөлу</i> (Сілтеме: 25(b) тармағы)</p> <p>A31. Жалпы аудит тобынан күтілетін тиісті құзыреттер мен мүмкіндіктерді қарастырған кезде, аудит серіктесі келесі мәселелерді қарастыруы мүмкін, мысалы:</p> <p>...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Компанияның сапасын басқару ~~сапаны бақылау~~ саясатын және немесе процедураларын түсіну. 	<p><i>Өзара іс-қимыл мәселелері бойынша топтарды бөлу</i> (Сілтеме: 25(b) тармағы)</p> <p>A31. Жалпы аудит тобынан күтілетін тиісті құзыреттер мен мүмкіндіктерді қарастырған кезде, аудит серіктесі келесі мәселелерді қарастыруы мүмкін, мысалы:</p> <p>...</p> <ul style="list-style-type: none"> • Компанияның сапасын басқару ~~сапаны бақылау~~ саясатын және немесе процедураларын түсіну.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRE 2400, 32-тармақ	<p><i>Клиенттермен қарым-қатынасты тану және жалғастыру және шолулар жүргізу</i> (Сілтеме: 25(d)(i) тармағы)</p> <p><u>ISQC ISQM 1^{7A} компаниядан клиенттермен қарым-қатынасты және нақты тапсырмаларды қабылдауға және жалғастыруға қатысты сапа максаттарын қоюды талап етеді.</u></p> <p>~~жаңа клиенттен тапсырманы қабылдағанға дейін, қолданыстағы тапсырманы жалғастыруды жалғастыру туралы шешім қабылдағанда, сондай-ақ қолданыстағы клиенттен жаңа тапсырманы қабылдау туралы шешім қабылдағанда, фирма осы жағдайларда қажет деп санайтын ақпаратты алғанға дейін ол осы жағдайларда қажет деп санайтын ақпаратты алу. Өзара әрекеттесу серіктесіне фирманың саясаты немесе процедуралары / клиенттермен қарым-қатынасты қабылдау және жалғастыру және шолу тексерулерін жүргізу кезінде орындалғанын анықтауға көмектесетін ақпарат және жасалған қорытындылар тиісті болып табылатындығы туралы ақпаратты қамтуы мүмкін:~~</p> <ul style="list-style-type: none"> • Негізгі иелердің, негізгі басшылықтың және басқаруға жауапты тұлғалардың адалдығы; және • Ағымдағы немесе алдыңғы тексеру тапсырмасы кезінде туындаған маңызды сұрақтар және олардың қарым-қатынастың жалғасуына әсері. <p>7A ISQM1, 30- тармақ</p>	<p><i>Клиенттермен қарым-қатынасты тану және жалғастыру және шолулар жүргізу</i> (Сілтеме: 25(d)(i) тармағы)</p> <p><u>ISQC ISQM 1^{7A} компаниядан клиенттермен қарым-қатынасты және нақты тапсырмаларды қабылдауға және жалғастыруға қатысты сапа максаттарын қоюды талап етеді.</u></p> <p>~~жаңа клиенттен тапсырманы қабылдағанға дейін, қолданыстағы тапсырманы жалғастыруды жалғастыру туралы шешім қабылдағанда, сондай-ақ қолданыстағы клиенттен жаңа тапсырманы қабылдау туралы шешім қабылдағанда, фирма осы жағдайларда қажет деп санайтын ақпаратты алғанға дейін ол осы жағдайларда қажет деп санайтын ақпаратты алу. Өзара әрекеттесу серіктесіне фирманың саясаты немесе процедуралары / клиенттермен қарым-қатынасты қабылдау және жалғастыру және шолу тексерулерін жүргізу кезінде орындалғанын анықтауға көмектесетін ақпарат және жасалған қорытындылар тиісті болып табылатындығы туралы ақпаратты қамтуы мүмкін:~~</p> <ul style="list-style-type: none"> • Негізгі иелердің, негізгі басшылықтың және басқаруға жауапты тұлғалардың адалдығы; және • Ағымдағы немесе алдыңғы тексеру тапсырмасы кезінде туындаған маңызды сұрақтар және олардың қарым-қатынастың жалғасуына әсері. <p>7A ISQM1, 30- тармақ</p>
ISRE 2400, 34-тармақ	<p>Клиенттермен қарым-қатынасты тану және жалғастыру және шолулар жүргізу (Сілтеме: 29-тармақ)</p> <p>~~Маманның сұрақтарды қабылдауды және қолдауды жалғастыруды клиенттермен қарым-қатынасты және шолу тапсырмаларын, сондай-ақ тәуелсіздікті қоса алғанда, тиісті этикалық талаптарды қарауы жағдайлардың туындауына және жағдайлардың өзгеруіне қарай бүкіл тапсырма бойында орын алады. Тапсырманың басында қабылдау және қолдау жалғастыру клиенттермен қарым-қатынас және шолу тапсырмалары және тиісті этикалық талаптарды (тәуелсіздікті қоса алғанда) бағалауға қатысты бастапқы процедураларды орындау тапсырма бойынша басқа да маңызды әрекеттерді орындағанға дейін маманның шешімдері мен әрекеттерін қабылдауға негіз болады.~~</p>	<p>Клиенттермен қарым-қатынасты тану және жалғастыру және шолулар жүргізу (Сілтеме: 29-тармақ)</p> <p>~~Маманның сұрақтарды қабылдауды және қолдауды жалғастыруды клиенттермен қарым-қатынасты және шолу тапсырмаларын, сондай-ақ тәуелсіздікті қоса алғанда, тиісті этикалық талаптарды қарауы жағдайлардың туындауына және жағдайлардың өзгеруіне қарай бүкіл тапсырма бойында орын алады. Тапсырманың басында қабылдау және қолдау жалғастыру клиенттермен қарым-қатынас және шолу тапсырмалары және тиісті этикалық талаптарды (тәуелсіздікті қоса алғанда) бағалауға қатысты бастапқы процедураларды орындау тапсырма бойынша басқа да маңызды әрекеттерді орындағанға дейін маманның шешімдері мен әрекеттерін қабылдауға негіз болады~~</p>
ISRE 2400, A151-тармақ	<p>Құжаттама</p> <p><u>ISQCМ 1 сәйкес фирма сапа мақсатын белгілеуі керек, яғни тапсырма құжаттамасы жиналады тапсырма бойынша соңғы файлдарды құрастыруды аяқтау қажеттілігін көрсететін уақыт шектеулері уақтылы негізде тапсырма туралы есеп беру күнінен кейін.</u></p>	<p>Құжаттама</p> <p><u>ISQCМ 1 сәйкес фирма сапа мақсатын белгілеуі керек, яғни тапсырма құжаттамасы жиналады тапсырма бойынша соңғы файлдарды құрастыруды аяқтау қажеттілігін көрсететін уақыт шектеулері уақтылы негізде тапсырма туралы есеп беру күнінен кейін.</u></p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRE 3000, мазмұн кестесінен кейінгі аядағы мәтін	3000 «Өткен кезеңдердегі қаржылық есептіліктің аудитінен немесе шолуынан өзгеше сенімділікті растау тапсырмалары» халықаралық стандарты (ISAE) сапаны бақылау басқару, аудит, шолу, басқа да сенімділікті растау тапсырмалары мен ілеспе қызметтерге арналған халықаралық ұсыныстардың алғысөзімен бірге оқылуы керек.	3000 «Өткен кезеңдердегі қаржылық есептіліктің аудитінен немесе шолуынан өзгеше сенімділікті растау тапсырмалары» халықаралық стандарты (ISAE) сапаны бақылау басқару, аудит, шолу, басқа да сенімділікті растау тапсырмалары мен ілеспе қызметтерге арналған халықаралық ұсыныстардың алғысөзімен бірге оқылуы керек.
ISRE 3000 (Қайта қаралған) 3-тармақ ⁴	<p>Кіріспе</p> <p>...</p> <p>(a) Аудит тобының мүшелері және аудит сапасын бағалау жөніндегі сарапшы (ол тағайындалған аудиттер үшін) Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексін</i>ің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) (IESBA кодексі) сенімділік аудитіне қатысты ережелеріне немесе басқа кәсіби, заңнамалық немесе нормативтік талаптарға бағынады; және (Сілтеме: A30 - A34 тармағы).</p> <p>(b) Тапсырманы орындайтын маман ISQСМ¹ немесе басқа кәсіби талаптар, фирманың сапаны бақылау басқару жүйесі үшін жауапкершілігіне қатысты заңнамалық немесе нормативтік талаптар, кем дегенде ISQСМ 1-ден кем емес талап етілетін фирманың мүшесі болып табылады. (Сілтеме: A61 - A66 тармақтары)</p> <p>¹ Сапаны бақылау басқару жөніндегі халықаралық стандарт (ISQСМ) 1 «Қаржылық есептіліктің аудиті мен шолуын және немесе кепілдіктер мен ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмаларды орындайтын фирмалар үшін сапаны бақылау басқару».</p>	<p>Кіріспе</p> <p>...</p> <p>(c) Аудит тобының мүшелері және аудит сапасын бағалау жөніндегі сарапшы (ол тағайындалған аудиттер үшін) Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексін</i>ің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) (IESBA кодексі) сенімділік аудитіне қатысты ережелеріне немесе басқа кәсіби, заңнамалық немесе нормативтік талаптарға бағынады; және (Сілтеме: A30 - A34 тармағы).</p> <p>(d) Тапсырманы орындайтын маман ISQСМ¹ немесе басқа кәсіби талаптар, фирманың сапаны бақылау басқару жүйесі үшін жауапкершілігіне қатысты заңнамалық немесе нормативтік талаптар, кем дегенде ISQСМ 1-ден кем емес талап етілетін фирманың мүшесі болып табылады. (Сілтеме: A61 - A66 тармақтары)</p> <p>¹ Сапаны бақылау басқару жөніндегі халықаралық стандарт (ISQСМ) 1 «Қаржылық есептіліктің аудиті мен шолуын және немесе кепілдіктер мен ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмаларды орындайтын фирмалар үшін сапаны бақылау басқару».</p>
ISRE 3000 (Қайта қаралған) 4-тармақ	Сенімділікті бақылау растау тапсырмаларын орындайтын компаниялардағы сапаны бақылау және тәуелсіздік талаптарын қоса алғанда, этикалық қағидаттарды сақтау қоғамдық мүдделерге жауап береді және сенімділікті растау тапсырмаларының жоғары сапасының ажырамас бөлігі болып табылады. Қоғамдық практикамен айналысатын кәсіби бухгалтерлер мұндай талаптарды жақсы біледі. Егер қоғамдық тәжірибенің кәсіби бухгалтері болып табылмайтын білікті маман осы немесе басқа ISAE-ге сәйкестікті ұсынуға шешім қабылдаса, берілген ISAE алдыңғы тармақта көрсетілген болжамды көрсететін талаптарды қамтитынын түсіну маңызды.	Сенімділікті бақылау растау тапсырмаларын орындайтын компаниялардағы сапаны бақылау және тәуелсіздік талаптарын қоса алғанда, этикалық қағидаттарды сақтау қоғамдық мүдделерге жауап береді және сенімділікті растау тапсырмаларының жоғары сапасының ажырамас бөлігі болып табылады. Қоғамдық практикамен айналысатын кәсіби бухгалтерлер мұндай талаптарды жақсы біледі. Егер қоғамдық тәжірибенің кәсіби бухгалтері болып табылмайтын білікті маман осы немесе басқа ISAE-ге сәйкестікті ұсынуға шешім қабылдаса, берілген ISAE алдыңғы тармақта көрсетілген болжамды көрсететін талаптарды қамтитынын түсіну маңызды.

⁴ Мәтінде «IESBA кодексін қайта қарау нәтижесінде IAASB халықаралық стандарттарына тиісті өзгерістер» құжатында бекітілген өзгерістер көрсетілген.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRE 3000 (Қайта қаралған) 12-тармақ	<p>Анықтамалар</p> <p>(e) Өзара әрекеттесу серіктесі - тағайындалған серіктес немесе басқа ~~жеке тұлға~~ ~~тағайындалған жеке тұлға~~ фирмада, ол тапсырма мен оның орындалуына, сондай-ақ фирма атынан шығарылатын және қажет болған жағдайда кәсіби, заңды немесе реттеуші өкілеттіктерге ие кепілдік туралы есеп үшін жауап береді орган. «Өзара іс-қимыл бойынша серіктес» ұғымын мемлекеттік сектордағы оның баламаларына қатысты деп санаған жөн.</p> <p>...</p> <p>(h) Қызмет көрсету тобы - тапсырманы орындайтын барлық серіктестер мен қызметкерлер, сондай-ақ кез келген ~~басқалар фирма немесе желілік фирма~~ ~~жалдаған~~ тапсырма бойынша процедураларды орындайтын тұлғалар. ~~Бұл~~ фирма немесе желілік фирма тартқан сыртқы сарапшыны <u>жоққа шығарады</u>.</p>	<p>Анықтамалар</p> <p>(e) Өзара әрекеттесу серіктесі - тағайындалған серіктес немесе басқа ~~жеке тұлға~~ ~~тағайындалған жеке тұлға~~ фирмада, ол тапсырма мен оның орындалуына, сондай-ақ фирма атынан шығарылатын және қажет болған жағдайда кәсіби, заңды немесе реттеуші өкілеттіктерге ие кепілдік туралы есеп үшін жауап береді орган. «Өзара іс-қимыл бойынша серіктес» ұғымын мемлекеттік сектордағы оның баламаларына қатысты деп санаған жөн.</p> <p>...</p> <p>(h) Қызмет көрсету тобы - тапсырманы орындайтын барлық серіктестер мен қызметкерлер, сондай-ақ кез келген ~~басқалар фирма немесе желілік фирма~~ ~~жалдаған~~ тапсырма бойынша процедураларды орындайтын тұлғалар. ~~Бұл~~ фирма немесе желілік фирма тартқан сыртқы сарапшыны <u>жоққа шығарады</u>.</p>
ISRE 3000 (Қайта қаралған) 21-тармақ	<p>Өзара әрекеттесу серіктесі <u>фирманың саясаты немесе клиенттермен қарым-қатынас пен тапсырмаларды қабылдауға және жалғастыруға қатысты тиісті</u> процедуралар фирма орындағанына көз жеткізуі керек және осыған байланысты жасалған тұжырымдардың орынды екенін анықтауы керек.</p>	<p>Өзара әрекеттесу серіктесі <u>фирманың саясаты немесе клиенттермен қарым-қатынас пен тапсырмаларды қабылдауға және жалғастыруға қатысты тиісті</u> процедуралар фирма орындағанына көз жеткізуі керек және осыған байланысты жасалған тұжырымдардың орынды екенін анықтауы керек.</p>
ISRE 3000 (Қайта қаралған) 22 (b)-тармағы	<ul style="list-style-type: none"> • Қабылдау және жалғастыру • ... • Практик маман растау тапсырмасын қабылдауы немесе жалғастыруы керек: • ... <p>(b) Практик маман тапсырманы орындауы керек тұлғалардың жиынтықта тиісті құзыреті мен мүмкіндіктері бар екеніне сенімді, <u>оларға тапсырманы орындауға жеткілікті уақыт беруді қоса алғанда</u> (32-тармақты да қара); және</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Қабылдау және жалғастыру • ... • Практик маман растау тапсырмасын қабылдауы немесе жалғастыруы керек: • ... <p>(b) Практик маман тапсырманы орындауы керек тұлғалардың жиынтықта тиісті құзыреті мен мүмкіндіктері бар екеніне сенімді, <u>оларға тапсырманы орындауға жеткілікті уақыт беруді қоса алғанда</u> (32-тармақты да қара); және</p>
ISRE 3000 (Қайта қаралған) 23-тармақ	<p>Егер өзара әрекеттесу серіктесі фирманы тапсырманы орындаудан бас тартуға мәжбүр ететін ақпаратты алса, егер бұл ақпарат <u>клиентпен</u> қарым-қатынасты немесе белгілі бір <u>тапсырманы қабылдағанға немесе жалғастырғанға дейін</u> фирмаға белгілі болса/~~бұрын қол жетімді болған~~ өзара әрекеттесу серіктесі бұл ақпаратты фирмаға дереу хабарлауы керек, осылайша фирма мен өзара әрекеттесу серіктесі қажетті әрекеттерді орындау.</p>	<p>Егер өзара әрекеттесу серіктесі фирманы тапсырманы орындаудан бас тартуға мәжбүр ететін ақпаратты алса, егер бұл ақпарат <u>клиентпен</u> қарым-қатынасты немесе белгілі бір <u>тапсырманы қабылдағанға немесе жалғастырғанға дейін</u> фирмаға белгілі болса/~~бұрын қол жетімді болған~~ өзара әрекеттесу серіктесі бұл ақпаратты фирмаға дереу хабарлауы керек, осылайша фирма мен өзара әрекеттесу серіктесі қажетті әрекеттерді орындау.</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRE 3000 (Қайта қаралған) 31 (a)-тармағы	<p>Сапаны бақылау басқару</p> <p><i>Өзара әрекеттесу серіктесінің сипаттамалары</i></p> <p>Өзара әрекеттесу бойынша серіктес:</p> <p>(a) <u>ISQEM 1</u> немесе басқасын қолданатын фирманың қызметкері болу кем дегенде <u>ISQEM 1</u> сияқты талап етілетін кәсіби талаптар немесе заңнама немесе ережелер талаптары;</p>	<p>Сапаны бақылау басқару</p> <p><i>Өзара әрекеттесу серіктесінің сипаттамалары</i></p> <p>Өзара әрекеттесу бойынша серіктес:</p> <p>(a) <u>ISQEM 1</u> немесе басқасын қолданатын фирманың қызметкері болу кем дегенде <u>ISQEM 1</u> сияқты талап етілетін кәсіби талаптар немесе заңнама немесе ережелер талаптары;</p>
	<p><u>Қатысуға арналған ресурстар</u></p> <p>(aa) Тапсырманың сипаты мен мән-жайларын, фирманың саясатын немесе <u>процедураларын және тапсырманы орындау барысында туындауы мүмкін кез келген өзгерістерді ескере отырып, тапсырманы орындау үшін жеткілікті және тиісті ресурстар өзара әрекеттесу тобының қарамағына уақтылы бөлінгенін немесе берілгенін анықтау.</u></p> <p>...</p>	<p><u>Қатысуға арналған ресурстар</u></p> <p>(aa) Тапсырманың сипаты мен мән-жайларын, фирманың саясатын немесе <u>процедураларын және тапсырманы орындау барысында туындауы мүмкін кез келген өзгерістерді ескере отырып, тапсырманы орындау үшін жеткілікті және тиісті ресурстар өзара әрекеттесу тобының қарамағына уақтылы бөлінгенін немесе берілгенін анықтау.</u></p> <p>...</p>
ISRE 3000 (Қайта қаралған) 32 (a)-тармағы	<p><u>Команданы тағайындау</u></p> <p>Өзара әрекеттесу бойынша серіктес:</p> <p>(a) Тапсырманы ұжымдық түрде орындауы керек тұлғалардың тиісті құзыреттілігі мен мүмкіндіктері бар екеніне сенімді болу, <u>соның ішінде жеткілікті уақыт беру үшін: ...</u></p>	<p><u>Команданы тағайындау</u></p> <p>Өзара әрекеттесу бойынша серіктес:</p> <p>(a) Тапсырманы ұжымдық түрде орындауы керек тұлғалардың тиісті құзыреттілігі мен мүмкіндіктері бар екеніне сенімді болу, <u>соның ішінде жеткілікті уақыт беру үшін: ...</u></p>
ISRE 3000 (Қайта қаралған) 33-тармақ	<p>Серіктестің өзара әрекеттесу міндеттері</p> <p>Өзара іс-қимыл бойынша серіктес ~~әмбебап~~ басқару және қол жеткізу өзара іс-қимыл <u>шеңберіндегі сапа</u> және бүкіл өзара іс-қимыл барысында жеткілікті және тиісті қатысу үшін жауапкершілікті <u>жан-жақты</u> өзіне алуы керек. Бұл жауапкершілікті қамтиды:</p> <p>(a) Клиенттермен және сақтандырылған тапсырмалармен қарым-қатынасты <u>қабылдау және жалғастыру қатысты орындалатын тиісті рәсімдерге қатысты</u> фирманың саясаты немесе процедуралары орындалғанына <u>көз жеткізу</u>;</p> <p>(b) Тапсырманы жоспарлау және орындау (тиісті басшылық пен қадағалауды қоса алғанда <u>тапсырманы орындау жөніндегі топ мүшелеріне</u>) ~~әйкестік~~ кәсіби стандарттарға және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарға;</p> <p>(c) ~~Шолу~~ саласындағы фирманың саясатына және немесе рәсімдеріне сәйкес шолулар жүргізу және растау туралы есеп жасалған күнге немесе күнге дейін тапсырма бойынша құжаттаманы зерделеу;...</p>	<p>Серіктестің өзара әрекеттесу міндеттері</p> <p>Өзара іс-қимыл бойынша серіктес ~~әмбебап~~ басқару және қол жеткізу өзара іс-қимыл <u>шеңберіндегі сапа</u> және бүкіл өзара іс-қимыл барысында жеткілікті және тиісті қатысу үшін жауапкершілікті <u>жан-жақты</u> өзіне алуы керек. Бұл жауапкершілікті қамтиды:</p> <p>(a) Клиенттермен және сақтандырылған тапсырмалармен қарым-қатынасты <u>қабылдау және жалғастыру қатысты орындалатын тиісті рәсімдерге қатысты</u> фирманың саясаты немесе процедуралары орындалғанына <u>көз жеткізу</u>;</p> <p>(b) Тапсырманы жоспарлау және орындау (тиісті басшылық пен қадағалауды қоса алғанда <u>тапсырманы орындау жөніндегі топ мүшелеріне</u>) ~~әйкестік~~ кәсіби стандарттарға және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарға;</p> <p>(c) ~~Шолу~~ саласындағы фирманың саясатына және немесе рәсімдеріне сәйкес шолулар жүргізу және растау туралы есеп жасалған күнге немесе күнге дейін тапсырма бойынша құжаттаманы зерделеу;...</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRE 3000 (Қайта қаралған) 34-тармақ	Тапсырманы орындаудың барлық кезеңінде өзара әрекеттесу серіктесі өзара әрекеттесу тобы мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзғаны туралы дәлелдерді анықтау үшін қажет болған жағдайда бақылау және сұрау салу кезінде мұқият болуы керек. Егер фирманың сапасын бақылау басқару жүйесі шеңберінде немесе басқа жолмен өзара іс-қимыл жөніндегі серіктеске өзара іс-қимыл жөніндегі топ мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзғанын куәландыратын фактілер келіп түссе, өзара іс-қимыл жөніндегі серіктес фирманың басқа қызметкерлерімен кеңесіп, тиісті іс-қимылдарды айқындауға тиіс.	Тапсырманы орындаудың барлық кезеңінде өзара әрекеттесу серіктесі өзара әрекеттесу тобы мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзғаны туралы дәлелдерді анықтау үшін қажет болған жағдайда бақылау және сұрау салу кезінде мұқият болуы керек. Егер фирманың сапасын бақылау басқару жүйесі шеңберінде немесе басқа жолмен өзара іс-қимыл жөніндегі серіктеске өзара іс-қимыл жөніндегі топ мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзғанын куәландыратын фактілер келіп түссе, өзара іс-қимыл жөніндегі серіктес фирманың басқа қызметкерлерімен кеңесіп, тиісті іс-қимылдарды айқындауға тиіс.
ISRE 3000 (Қайта қаралған) 35-тармақ	Өзара әрекеттесу серіктесі нәтижелер туралы ақпаратты бақылау және кемшіліктерді жою процесі фирма туралы кең таралған соңғы ақпаратқа фирмаға және егер қажет болса, басқа желілік фирмаларға қарап, осы ақпаратта көрсетілген кемшіліктер кепілдік тапсырмасына әсер етуі мүмкін екенін анықтауы керек.	Өзара әрекеттесу серіктесі нәтижелер туралы ақпаратты бақылау және кемшіліктерді жою процесі фирма туралы кең таралған соңғы ақпаратқа фирмаға және егер қажет болса, басқа желілік фирмаларға қарап, осы ақпаратта көрсетілген кемшіліктер кепілдік тапсырмасына әсер етуі мүмкін екенін анықтауы керек.
ISRE 3000 (Қайта қаралған) 36-тармақ	<p>(b) Тапсырманың сапасын бақылау жөніндегі Рецензент өзара іс-қимыл жөніндегі топ жасаған елеулі найымдауларға және куәландыру туралы есепті жасау кезінде жасалған қорытындыларға объективті бағалау жүргізуі тиіс. Бұл бағалау мыналарды қамтуы керек: (сілтеме: A75 тармақы)</p> <p>(i) өзара әрекеттесу бойынша серіктеспен маңызды мәселелерді талқылау;</p> <p>((ii) тақырып бойынша ақпаратқа шолу және ұсынылған аяқтау туралы есеп;</p> <p>(iii) аудит жүргізу жөніндегі топ жасаған елеулі найымдауларға және ол келіп түскен қорытындыларға қатысты іріктелген құжаттаманы зерделеу; және</p> <p>(v) аяқтау туралы есепті жасау кезінде жасалған қорытындыларды бағалау және ұсынылған Сертификаттау туралы есептің дұрыс екендігін қарастыру.</p>	<p>(b) Тапсырманың сапасын бақылау жөніндегі Рецензент өзара іс-қимыл жөніндегі топ жасаған елеулі найымдауларға және куәландыру туралы есепті жасау кезінде жасалған қорытындыларға объективті бағалау жүргізуі тиіс. Бұл бағалау мыналарды қамтуы керек: (сілтеме: A75 тармақы)</p> <p>(i) өзара әрекеттесу бойынша серіктеспен маңызды мәселелерді талқылау;</p> <p>((ii) тақырып бойынша ақпаратқа шолу және ұсынылған аяқтау туралы есеп;</p> <p>(iii) аудит жүргізу жөніндегі топ жасаған елеулі найымдауларға және ол келіп түскен қорытындыларға қатысты іріктелген құжаттаманы зерделеу; және</p> <p>(v) аяқтау туралы есепті жасау кезінде жасалған қорытындыларды бағалау және ұсынылған Сертификаттау туралы есептің дұрыс екендігін қарастыру.</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТИНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
<p>ISAE 3000 (Қайта қаралған) 69-тармақ</p>	<p>Куәландыру туралы есепті дайындау</p> <p><i>Куәландыру туралы есептің мазмұны</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Сенімділік туралы есеп кем дегенде келесі негізгі элементтерді қамтуы керек: • ... <p>(i) Практик маман мүшесі болып табылатын фирма <u>ISQEM</u> 1 немесе басқа кәсіби талаптарды немесе кем дегенде <u>ISQEM</u> 1 сияқты талап етілетін заң немесе ереже талаптарын қолданады деген мәлімдеме. Егер практик маман кәсіби бухгалтер болмаса, өтініште <u>ISQEM</u> 1 сияқты кем дегенде талап етілетін қолданылатын кәсіби талаптар немесе заң немесе ереже талаптары көрсетілуі керек. (Сілтеме: A172 тармағы)</p> <p>...</p> <p>(n) Куәландыру туралы есептің жасалған күні. Куәландыру туралы есеп берілген күннен ерте болмауға тиіс:</p> <p>(i) Маман маманның қорытындысына негізделген дәлелдемелер алды, оның ішінде танылған өкілеттіктері бар тұлғалар дәлелдейді олар тақырып бойынша ақпарат үшін жауапкершілікті өз мойнына алды; <u>және</u>.</p> <p>(ii) Егер <u>ISQM</u> 1 сәйкес тапсырманың орындалу сапасын тексеру қажет болса, тапсырманың орындалу сапасын тексеру аяқталды. (Сілтеме: ~~A184A–A185A~~ тармақтары)</p>	<p>Куәландыру туралы есепті дайындау</p> <p><i>Куәландыру туралы есептің мазмұны</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Сенімділік туралы есеп кем дегенде келесі негізгі элементтерді қамтуы керек: • ... <p>(i) Практик маман мүшесі болып табылатын фирма <u>ISQEM</u> 1 немесе басқа кәсіби талаптарды немесе кем дегенде <u>ISQEM</u> 1 сияқты талап етілетін заң немесе ереже талаптарын қолданады деген мәлімдеме. Егер практик маман кәсіби бухгалтер болмаса, өтініште <u>ISQEM</u> 1 сияқты кем дегенде талап етілетін қолданылатын кәсіби талаптар немесе заң немесе ереже талаптары көрсетілуі керек. (Сілтеме: A172 тармағы)</p> <p>...</p> <p>(n) Куәландыру туралы есептің жасалған күні. Куәландыру туралы есеп берілген күннен ерте болмауға тиіс:</p> <p>(i) Маман маманның қорытындысына негізделген дәлелдемелер алды, оның ішінде танылған өкілеттіктері бар тұлғалар дәлелдейді олар тақырып бойынша ақпарат үшін жауапкершілікті өз мойнына алды; <u>және</u>.</p> <p>(ii) Егер <u>ISQM</u>1⁺ сәйкес тапсырманың орындалу сапасын тексеру қажет болса, тапсырманың орындалу сапасын тексеру аяқталды. (Сілтеме: ~~A184A–A185A~~ тармақтары)</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
<p>ISAE 3000 (Қайта қаралған) A60 тармағы</p>	<p>Сапаны бақылау басқару</p> <p><i>Қоғамдық тәжірибедегі кәсіби бухгалтерлер (Сілтеме: 20, 31(a)-(b) тармақтары)</i></p> <p>Бұл ISAE кәсіби бухгалтерлер қоғамдық тәжірибеде орындайтын сертификаттау тапсырмаларының сапасын қамтамасыз ету үшін қабылданған бірқатар шаралар аясында жазылған, мысалы, мүше органдардың сәйкестік бағдарламасына және IFAC мүшелерінің міндеттемелері туралы мәлімдемелерге сәйкес IFAC мүше органдары қабылдаған шаралар.</p> <p>Мұндай шараларға мыналар жатады:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мүшелікке кіру үшін білім мен тәжірибеге қойылатын талаптар, сондай-ақ өмір бойы үздіксіз кәсіби даму мен оқытуға қойылатын талаптар сияқты құзыреттілік талаптары. • Сапаны басқару жүйесі ~~Сапаны бақылау саясаты мен процедураларын енгізу~~ бүкіл фирмада. ISQCМ 1 кәсіби бухгалтерлердің барлық фирмаларына кепілдік беру және ілеспе қызмет көрсету тапсырмаларына қатысты қолданылады. • Адалдық, объективтілік, Кәсіби құзыреттілік және тиісті сақтық, құпиялылық және кәсіби мінез-құлықтың негізгі принциптеріне негізделген тәуелсіздікке қойылатын егжей-тегжейлі талаптарды қамтитын кешенді Этикалық кодекс. 	<p>Сапаны бақылау басқару</p> <p><i>Қоғамдық тәжірибедегі кәсіби бухгалтерлер (Сілтеме: 20, 31(a)-(b) тармақтары)</i></p> <p>Бұл ISAE кәсіби бухгалтерлер қоғамдық тәжірибеде орындайтын сертификаттау тапсырмаларының сапасын қамтамасыз ету үшін қабылданған бірқатар шаралар аясында жазылған, мысалы, мүше органдардың сәйкестік бағдарламасына және IFAC мүшелерінің міндеттемелері туралы мәлімдемелерге сәйкес IFAC мүше органдары қабылдаған шаралар.</p> <p>Мұндай шараларға мыналар жатады:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мүшелікке кіру үшін білім мен тәжірибеге қойылатын талаптар, сондай-ақ өмір бойы үздіксіз кәсіби даму мен оқытуға қойылатын талаптар сияқты құзыреттілік талаптары. • Сапаны басқару жүйесі ~~Сапаны бақылау саясаты мен процедураларын енгізу~~ бүкіл фирмада. ISQCМ 1 кәсіби бухгалтерлердің барлық фирмаларына кепілдік беру және ілеспе қызмет көрсету тапсырмаларына қатысты қолданылады. • Адалдық, объективтілік, Кәсіби құзыреттілік және тиісті сақтық, құпиялылық және кәсіби мінез-құлықтың негізгі принциптеріне негізделген тәуелсіздікке қойылатын егжей-тегжейлі талаптарды қамтитын кешенді Этикалық кодекс.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
<p>ISAE 3000 (Қайта қаралған) АБ1-тармағы</p>	<p><i>Компания деңгейіндегі сапаны бақылау басқару (Сілтеме: 3(b), 31(a)-тармақ).</i></p> <p><u>ISOEM 1</u> 1 фирманың орнату және қолдау әзірлеу, енгізу және пайдалану оның сертификаттау бойынша тапсырмалардың сапасын бақылау жүйесі бойынша міндеттерін қарастырады.^{3A} Ол фирма мен оның қызметкерлерінің жауапкершілікті тиісті этикалық талаптарға, соның ішінде Тәуелсіздікке қатысты міндеттерді орындауға байланысты сапа мақсаттарына сәйкес келетініне ақылға қонымды еенімділікті қамтамасыз етуге бағытталған саясат пен процедураларды әзірлеу үшін фирманың жауапкершілігін белгілейді. <u>ISQM 1</u> сонымен қатар фирманың сапаны тексеру тапсырмасының орындалу сапасын тексеруге жататын тапсырмаларға қатысты саясатты немесе процедураларды әзірлеу жауапкершілігін қарастырады. <u>ISQM 2</u>^{3B} аудитордың тағайындалуы мен жарамдылығы, сондай-ақ тапсырманың сапасын тексеруді құжаттау және құжаттау мәселелері қарастырылады.</p> <p><u>ISQM 1</u> сәйкестігі, басқалармен қатар, фирмадан келесі элементтердің әрқайсысына қатысты саясат пен процедураларды қамтитын сапаны бақылау жүйесін құруды және жұмыс істеуін және оның саясаты мен процедураларын құжаттауды және оларды фирма қызметкерлерінің назарына жеткізуді талап етеді.^{3C} Сапа менеджменті жүйесі келесі міндеттерді шешуге бағытталған келесі сегіз компонент:</p> <p>(a) Фирманың тәуекелдерін бағалау процесіндегі Баеншылық міндеттер компания ішіндегі сапа үшін;</p> <p>(b) Басқару және көшбасшылық;</p> <p>(бс) Тиісті этикалық талаптар;</p> <p>(ed) Клиенттермен және нақты қарым-қатынастарды қабылдау және жалғастыру міндеттемелер;</p> <p>(e) Өзара әрекеттесу тиімділігі; және</p> <p>(df) Адамн ресурстар;</p> <p>(g) Ақпарат және байланыс; және</p> <p>(fh) Жағдайды бақылау және түзету процесін мониторингтеу.</p> <p><u>Фирмалар немесе ұлттық талаптар әртүрлі терминологияны қолдана алады немесе сапа менеджменті жүйесін сипаттауға арналған шеңбер.</u></p> <p>^{3A} <u>ISQM 1, 1-тармақ</u> ^{3B} <u>ISQM 2, Өзара әрекеттесу сапасына шолулар</u> ^{3C} <u>ISQM 1, 6- тармақ</u></p>	<p><i>Компания деңгейіндегі сапаны бақылау басқару (Сілтеме: 3(b), 31(a)-тармақ).</i></p> <p><u>ISOEM 1</u> 1 фирманың орнату және қолдау әзірлеу, енгізу және пайдалану оның сертификаттау бойынша тапсырмалардың сапасын бақылау жүйесі бойынша міндеттерін қарастырады.^{3A} Ол фирма мен оның қызметкерлерінің жауапкершілікті тиісті этикалық талаптарға, соның ішінде Тәуелсіздікке қатысты міндеттерді орындауға байланысты сапа мақсаттарына сәйкес келетініне ақылға қонымды еенімділікті қамтамасыз етуге бағытталған саясат пен процедураларды әзірлеу үшін фирманың жауапкершілігін белгілейді. <u>ISQM 1</u> сонымен қатар фирманың сапаны тексеру тапсырмасының орындалу сапасын тексеруге жататын тапсырмаларға қатысты саясатты немесе процедураларды әзірлеу жауапкершілігін қарастырады. <u>ISQM 2</u>^{3B} аудитордың тағайындалуы мен жарамдылығы, сондай-ақ тапсырманың сапасын тексеруді құжаттау және құжаттау мәселелері қарастырылады.^{3C} <u>ISQM 1</u> сәйкестігі, басқалармен қатар, фирмадан келесі элементтердің әрқайсысына қатысты саясат пен процедураларды қамтитын сапаны бақылау жүйесін құруды және жұмыс істеуін және оның саясаты мен процедураларын құжаттауды және оларды фирма қызметкерлерінің назарына жеткізуді талап етеді.^{3C} Сапа менеджменті жүйесі келесі міндеттерді шешуге бағытталған келесі сегіз компонент:^{3D}</p> <p>(a) Фирманың тәуекелдерін бағалау процесіндегі Баеншылық міндеттер компания ішіндегі сапа үшін;</p> <p>(b) Басқару және көшбасшылық;</p> <p>(бс) Тиісті этикалық талаптар;</p> <p>(ed) Клиенттермен және нақты қарым-қатынастарды қабылдау және жалғастыру міндеттемелер;</p> <p>(e) Өзара әрекеттесу тиімділігі; және</p> <p>(df) Адамн ресурстар;</p> <p>(g) Ақпарат және байланыс; және</p> <p>(fh) Жағдайды бақылау және түзету процесін мониторингтеу.</p> <p><u>Фирмалар немесе ұлттық талаптар әртүрлі терминологияны қолдана алады немесе сапа менеджменті жүйесін сипаттауға арналған шеңбер.</u></p> <p>^{3A} <u>ISQM 1, 1-тармақ</u> ^{3B} <u>ISQM 2, Өзара әрекеттесу сапасына шолулар</u> ^{3B} <u>ISQM 1, 2 (a) тармағы</u> ^{3C} <u>ISQM 1, 2 (b) тармағы</u> ^{3D} <u>ISQM 1, 6- тармақ</u></p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISAE 3000 (Қайта қаралған) А 62-тармағы	Фирманың сапаны бақылау басқару жүйесін құру және қолдау жөніндегі міндеттеріне қатысты басқа кәсіби талаптар немесе заңнама немесе ережелер талаптары, кем дегенде, ISQEM 1 1 сияқты талап етіледі, егер олар ISQM 1 ~~алдыңғы тармақта айтылған мәселелердің~~ барлығына талаптарына қатысты болса * және фирмаға жүктеледі ISQC ISQM 1 ~~мақсаттарында көрсетілген талаптардың~~ мақсаттарына қол жеткізетін міндеттемелер.	Фирманың сапаны бақылау басқару жүйесін құру және қолдау жөніндегі міндеттеріне қатысты басқа кәсіби талаптар немесе заңнама немесе ережелер талаптары, кем дегенде, ISQEM 1 1 сияқты талап етіледі, егер олар ISQM 1 ~~алдыңғы тармақта айтылған мәселелердің~~ барлығына талаптарына қатысты болса * және фирмаға жүктеледі ISQC ISQM 1 ~~мақсаттарында көрсетілген талаптардың~~ мақсаттарына қол жеткізетін міндеттемелер.
ISAE 3000 (Қайта қаралған) A63-тармағы	Кепілдік бойынша серіктестің іс-әрекеті және кепілдік бойынша топтың басқа мүшелеріне тиісті хабарламалар, бұл кепілдік бойынша серіктес әр тапсырманың ~~жалпы~~ басқаруы және қол жеткізуі сапасы үшін жалпы жауапкершілікті өз мойнына алады және оны орындауға жеткілікті және тиісті түрде қатысады, тапсырманы орындау кезінде сапаның маңызды екендігін көрсетеді растау бойынша және куәландыру тапсырмасының сапасы үшін не маңызды: (a) жұмысты кәсіби стандарттарға сәйкес орындау және a) жұмысты кәсіби стандарттарға және нормативтік және құқықтық талаптарға сәйкес орындау. (b) фирманың сапаны бақылау саясатын және немесе процедураларін сақтау. егер қажет болса, фирманың процедуралары. (c) жағдайларға сәйкес тапсырма бойынша есеп беру. мән-жайлар. (d) қызмет көрсету тобының қорықпай алаңдаушылық білдіру мүмкіндігі (d) қызмет көрсету тобының қуғын-сүргіннен қорықпай алаңдаушылық білдіру мүмкіндігі.	Кепілдік бойынша серіктестің іс-әрекеті және кепілдік бойынша топтың басқа мүшелеріне тиісті хабарламалар, бұл кепілдік бойынша серіктес әр тапсырманың ~~жалпы~~ басқаруы және қол жеткізуі сапасы үшін жалпы жауапкершілікті өз мойнына алады және оны орындауға жеткілікті және тиісті түрде қатысады, тапсырманы орындау кезінде сапаның маңызды екендігін көрсетеді растау бойынша және куәландыру тапсырмасының сапасы үшін не маңызды: (a) жұмысты кәсіби стандарттарға сәйкес орындау және a) жұмысты кәсіби стандарттарға және нормативтік және құқықтық талаптарға сәйкес орындау. (b) фирманың сапаны бақылау саясатын және немесе процедураларін сақтау. егер қажет болса, фирманың процедуралары. (c) жағдайларға сәйкес тапсырма бойынша есеп беру. мән-жайлар. (d) қызмет көрсету тобының қорықпай алаңдаушылық білдіру мүмкіндігі (d) қызмет көрсету тобының қуғын-сүргіннен қорықпай алаңдаушылық білдіру мүмкіндігі.
ISAE 3000 (Қайта қаралған) A64-тармағы	Фирманың сапаны бақылаудың басқарудың тиімді жүйесі сапаны бақылау жүйесіне қатысты оның саясаты мен процедуралары өзекті, барабар және тиімді жұмыс істейтініне фирмаға ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етуге бағытталған бақылау және кемшіліктерді жою процесін құруды ~~құруды қамтиды~~ *: (a) Сапаны басқару жүйесін әзірлеу, енгізу және оның жұмыс істеуі туралы өзекті, сенімді және уақтылы ақпарат беру. (b) Анықталған кемшіліктерге жауап беру үшін кемшіліктер уақтылы жойылатындай тиісті іс-қимыл жасау.	Фирманың сапаны бақылаудың басқарудың тиімді жүйесі сапаны бақылау жүйесіне қатысты оның саясаты мен процедуралары өзекті, барабар және тиімді жұмыс істейтініне фирмаға ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етуге бағытталған бақылау және кемшіліктерді жою процесін құруды ~~құруды қамтиды~~ *: (a) Сапаны басқару жүйесін әзірлеу, енгізу және оның жұмыс істеуі туралы өзекті, сенімді және уақтылы ақпарат беру. (b) Анықталған кемшіліктерге жауап беру үшін кемшіліктер уақтылы жойылатындай тиісті іс-қимыл жасау.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
<p>ISAE 3000 (Қайта қаралған) А65-тармағы</p>	<p>Егер фирма немесе басқа тараптар берген ақпарат басқаша көрсетпесе. Әдетте, тарту тобы есуге құқылы сапаны бақылау жүйесіне еүйене алады <u>басқару</u>. Фирма, егер:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Басшылық тобының түсінігі немесе практикалық тәжірибесі фирманың саясаты немесе процедуралары ангажементтің сипаты мен жағдайлары мәселесін тиімді шеше алмайтынын көрсетеді; немесе</u> • <u>Фирма немесе басқа тараптар ұсынған мұндай саясаттардың немесе процедуралардың тиімділігі туралы ақпарат басқаша көрсетеді.</u> <p>Мысалы, қызмет көрсету тобы фирманың сапаны бақылау <u>басқару жүйесіне</u> ~~еенуі~~ тәуелді болуы мүмкін:</p> <p>(a) Қызметкерлерді жалдау және ресми оқыту арқылы олардың құзыреттілігі ~~және мүмкіндіктері~~ мүмкіндіктері.</p> <p>(b) Тәуелсіздік туралы тиісті ақпаратты жинақтау және беру арқылы тәуелсіздік.</p> <p>(c) Клиенттермен қарым-қатынасты <u>фирманың саясаты немесе процедуралары/ қабылдау және жалғастыру жүйелер</u> клиенттермен қарым-қатынас және растау <u>тапсырмалары</u> арқылы сақтау.</p> <p>(d) Мониторинг процесі <u>және кемшіліктерді жою</u> арқылы нормативтік және құқықтық талаптарды сақтау.</p> <p>Сертификаттау тапсырмасын орындауға әсер етуі мүмкін фирманың сапаны ~~бақылау~~ басқару жүйесінде анықталған кемшіліктерді қарастырған кезде, келісімшарт бойынша серіктес осы кемшіліктерді жою үшін фирма қабылдаған/қабылдаған шараларды қарастыруы мүмкін.</p>	<p>Егер фирма немесе басқа тараптар берген ақпарат басқаша көрсетпесе. Әдетте, тарту тобы есуге құқылы сапаны бақылау жүйесіне еүйене алады <u>басқару</u>. Фирма, егер:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Басшылық тобының түсінігі немесе практикалық тәжірибесі фирманың саясаты немесе процедуралары ангажементтің сипаты мен жағдайлары мәселесін тиімді шеше алмайтынын көрсетеді; немесе</u> • <u>Фирма немесе басқа тараптар ұсынған мұндай саясаттардың немесе процедуралардың тиімділігі туралы ақпарат басқаша көрсетеді.</u> <p>Мысалы, қызмет көрсету тобы фирманың сапаны бақылау <u>басқару жүйесіне</u> ~~еенуі~~ тәуелді болуы мүмкін:</p> <p>(a) Қызметкерлерді жалдау және ресми оқыту арқылы олардың құзыреттілігі ~~және мүмкіндіктері~~ мүмкіндіктері.</p> <p>(b) Тәуелсіздік туралы тиісті ақпаратты жинақтау және беру арқылы тәуелсіздік.</p> <p>(c) Клиенттермен қарым-қатынасты <u>фирманың саясаты немесе процедуралары/ қабылдау және жалғастыру жүйелер</u> клиенттермен қарым-қатынас және растау <u>тапсырмалары</u> арқылы сақтау.</p> <p>(d) Мониторинг процесі <u>және кемшіліктерді жою</u> арқылы нормативтік және құқықтық талаптарды сақтау.</p> <p>Сертификаттау тапсырмасын орындауға әсер етуі мүмкін фирманың сапаны ~~бақылау~~ басқару жүйесінде анықталған кемшіліктерді қарастырған кезде, келісімшарт бойынша серіктес осы кемшіліктерді жою үшін фирма қабылдаған/қабылдаған шараларды қарастыруы мүмкін.</p> <p>^{3A} <u>ISQM 1, 16 (a) тармағы</u></p>
<p>ISAE 3000 (Қайта қаралған) 66-тармағы</p>	<p>Фирманың сапаны ~~бақылау~~ басқару жүйесіндегі кемшіліктер міндетті түрде сертификаттау тапсырмасы кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес орындалмағанын немесе маманның есебі талаптарға сәйкес келмейтінін көрсетпейді.</p>	<p>Фирманың сапаны ~~бақылау~~ басқару жүйесіндегі кемшіліктер міндетті түрде сертификаттау тапсырмасы кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес орындалмағанын немесе маманның есебі талаптарға сәйкес келмейтінін көрсетпейді.</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
<p>ISAE 3000 (Қайта қаралған) A69-тармағы</p>	<p><i>Команданы тағайындау</i> <i>Өзара әрекеттесу ресурстары</i></p> <p>Ұжымдық құзыреттер мен мүмкіндіктер (Сілтеме: 32-тармақ)</p> <p>ISQCM1-ге сәйкес, фирма клиенттермен қарым-қатынасты және нақты тапсырмаларды қабылдау және жалғастыру үшін ~~сапа саясаты мен процедураларын максаттарын белгілеуі~~ керек. Егер фирма тапсырманы орындауға құзыретті болса және оған уақыт пен ресурстарды қоса алғанда мүмкіндіктері болса Сапа мақсаттары ~~фирманың кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес тапсырманы орындау~~ <u>қабілетіне негізделген қарым-қатынастар мен тапсырмаларды қабылдау</u> немесе жалғастыру туралы шешімдерінің орындылығына қатысты.⁵</p> <p>⁵ISQCM 1, 2630(a) (ii) және A72 тармақ</p>	<p><i>Команданы тағайындау</i> <i>Өзара әрекеттесу ресурстары</i></p> <p>Ұжымдық құзыреттер мен мүмкіндіктер (Сілтеме: 32-тармақ)</p> <p>ISQCM1-ге сәйкес, фирма клиенттермен қарым-қатынасты және нақты тапсырмаларды қабылдау және жалғастыру үшін ~~сапа саясаты мен процедураларын максаттарын белгілеуі~~ керек. /Егер фирма тапсырманы орындауға құзыретті болса және оған уақыт пен ресурстарды қоса алғанда мүмкіндіктері болса Сапа мақсаттары ~~фирманың кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес тапсырманы орындау~~ <u>қабілетіне негізделген қарым-қатынастар мен тапсырмаларды қабылдау</u> немесе жалғастыру туралы шешімдерінің орындылығына қатысты.⁵</p> <p>⁵ISQCM 1, 2630(a) (ii) және A72 тармақ</p>
<p>ISAE 3000 (Қайта қаралған) A74-тармағы</p>	<p><i>Қайта қарау міндеттері</i> (Сілтеме: 33(c) тармағы)</p> <p>ISQCM 1 сәйкес фирма қызмет көрсету топтарының жұмысына басшылық пен қадағалаудың сипатына, мерзімдері мен көлеміне және олардың жұмысын тексеруге қатысты сапа мақсаттарын белгілеуі керек. ~~Рецензиялау үшін жауапкершілік саясаты мен процедуралары анықталған ISQM 1 сонымен қатар мұндай басшылықты, бақылауды және рецензиялауды жоспарлауды және жүзеге асыруды талап ететін жұмыс /аз тәжірибелі топ мүшелері орындайтын/ жіберетін, бақылайтын және рецензиялайтын /неғұрлым тәжірибелі топ мүшелер.~~⁶</p> <p>⁶ ISQCM 1, 3331(b) тармақ</p>	<p><i>Қайта қарау міндеттері</i> (Сілтеме: 33(c) тармағы)</p> <p>ISQCM 1 сәйкес фирма қызмет көрсету топтарының жұмысына басшылық пен қадағалаудың сипатына, мерзімдері мен көлеміне және олардың жұмысын тексеруге қатысты сапа мақсаттарын белгілеуі керек. ~~Рецензиялау үшін жауапкершілік саясаты мен процедуралары анықталған ISQM 1 сонымен қатар мұндай басшылықты, бақылауды және рецензиялауды жоспарлауды және жүзеге асыруды талап ететін жұмыс /аз тәжірибелі топ мүшелері орындайтын/ жіберетін, бақылайтын және рецензиялайтын /неғұрлым тәжірибелі топ мүшелер.~~⁶</p> <p>⁶ ISQCM 1, 3331(b) тармақ</p>
<p>ISAE 3000 (Қайта қаралған) A754-тармағы</p>	<p><i>Тапсырманың орындалу сапасын бақылауды тексеру</i> (Сілтеме: 36(b) тармағы)</p> <p>A75. Тапсырманың орындалу сапасын ~~бақылауды~~ тексеру барысында қаралуы мүмкін басқа мәселелерге мыналар жатады:</p> <p>(a) Осы тапсырмаға қатысты фирманың тәуелсіздік тапсырмасына қатысты фирманың Тәуелсіздік қызметтерін көрсету жөніндегі топтың бағалауы;</p> <p>(b) Тиісті консультациялар өткізілді ме b) пікір айырмашылықтарына немесе басқа күрделі немесе басқа күрделі немесе даулы мәселелерге қатысты мәселелер бойынша тиісті консультациялар жүргізілді ме, сондай-ақ осы консультациялардың нәтижелері бойынша жасалған қорытындылар; және</p> <p>(c) Тексеру үшін таңдалған тапсырма құжаттамасы тексеру үшін таңдалған құжаттама маңызды пайымдауларға қатысты жасалған жұмысты көрсетеді ме және ол жасалған қорытындыларды растайды ма.</p>	<p><i>Тапсырманың орындалу сапасын бақылауды тексеру</i> (Сілтеме: 36(b) тармағы)</p> <p>A75. Тапсырманың орындалу сапасын ~~бақылауды~~ тексеру барысында қаралуы мүмкін басқа мәселелерге мыналар жатады:</p> <p>(a) Осы тапсырмаға қатысты фирманың тәуелсіздік тапсырмасына қатысты фирманың Тәуелсіздік қызметтерін көрсету жөніндегі топтың бағалауы;</p> <p>(b) Тиісті консультациялар өткізілді ме b) пікір айырмашылықтарына немесе басқа күрделі немесе басқа күрделі немесе даулы мәселелерге қатысты мәселелер бойынша тиісті консультациялар жүргізілді ме, сондай-ақ осы консультациялардың нәтижелері бойынша жасалған қорытындылар; және</p> <p>(c) Тексеру үшін таңдалған тапсырма құжаттамасы тексеру үшін таңдалған құжаттама маңызды пайымдауларға қатысты жасалған жұмысты көрсетеді ме және ол жасалған қорытындыларды растайды ма.</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
<p>ISAE 3000 (Қайта қаралған) A86-тармағы</p>	<p>Тапсырманы жоспарлау және орындау</p> <p><i>Жоспарлау</i> (Сілтеме: 40-тармақ)</p> <p>Жоспарлауға өзара іс-қимыл бойынша серіктес, өзара іс-қимыл бойынша Серіктестің басқа да негізгі мүшелері, өзара іс-қимыл жөніндегі команданың басқа да негізгі мүшелері және кез келген негізгі сыртқы сарапшылар қатысады, көлеміне, екпініне, мерзімдері мен өткізілуіне қатысты жалпы стратегияны әзірлеу, сондай-ақ орындалуы және орындалуы қажет процедуралардың сипатын, мерзімдері мен көлемін айқындауға егжей-тегжейлі тәсілден тұратын өткізу жоспары олардың таңдауының негіздемесі. Барабар жоспарлау жұмыстың маңызды салаларына тиісті назар аударуға, ықтимал мәселелерді уақтылы анықтауға, сондай-ақ жұмысты тиімді және тиімді орындау үшін оны дұрыс ұйымдастыруға және тиісті түрде ұйымдастыруға және басқаруға көмектеседі. Тиісті жоспарлау сонымен қатар маманға қызмет көрсету тобының мүшелері арасында жұмысты дұрыс бөлуге, сондай-ақ <u>топ мүшелерінің</u> жұмысына басшылық пен бақылауды жеңілдетуге және олардың жұмысын тексеруге көмектеседі. ...</p>	<p>Тапсырманы жоспарлау және орындау</p> <p><i>Жоспарлау</i> (Сілтеме: 40-тармақ)</p> <p>Жоспарлауға өзара іс-қимыл бойынша серіктес, өзара іс-қимыл бойынша Серіктестің басқа да негізгі мүшелері, өзара іс-қимыл жөніндегі команданың басқа да негізгі мүшелері және кез келген негізгі сыртқы сарапшылар қатысады, көлеміне, екпініне, мерзімдері мен өткізілуіне қатысты жалпы стратегияны әзірлеу, сондай-ақ орындалуы және орындалуы қажет процедуралардың сипатын, мерзімдері мен көлемін айқындауға егжей-тегжейлі тәсілден тұратын өткізу жоспары олардың таңдауының негіздемесі. Барабар жоспарлау жұмыстың маңызды салаларына тиісті назар аударуға, ықтимал мәселелерді уақтылы анықтауға, сондай-ақ жұмысты тиімді және тиімді орындау үшін оны дұрыс ұйымдастыруға және тиісті түрде ұйымдастыруға және басқаруға көмектеседі. Тиісті жоспарлау сонымен қатар маманға қызмет көрсету тобының мүшелері арасында жұмысты дұрыс бөлуге, сондай-ақ <u>топ мүшелерінің</u> жұмысына басшылық пен бақылауды жеңілдетуге және олардың жұмысын тексеруге көмектеседі. ...</p>
<p>ISAE 3000 (Қайта қаралған) A121-тармағы</p>	<p><i>Практик маманның сарапшысы тапсырмаға қатысқан кездегі ойлар</i></p> <p>Процедуралардың сипаты, мерзімі және көлемі (сілтеме: 1-тармақ). 52)</p> <p>Кепілдік жұмыстарының бір бөлігін практик маманның бір немесе бірнеше сарапшылары орындаған кезде, практик маманның жұмысына қатысты процедуралардың сипатын, мерзімін және көлемін анықтауда келесі сұрақтар жиі маңызды болады (A70 тармағын қараңыз):.</p> <p>...</p> <p>(е) Бұл сарапшы сапаны <u>бақылау басқару</u> практик фирмасының саясатына және немесе процедураларына бағынады ма (сонымен қатар A124–A125 тармақтарын қара).</p>	<p><i>Практик маманның сарапшысы тапсырмаға қатысқан кездегі ойлар</i></p> <p>Процедуралардың сипаты, мерзімі және көлемі (сілтеме: 1-тармақ). 52)</p> <p>Кепілдік жұмыстарының бір бөлігін практик маманның бір немесе бірнеше сарапшылары орындаған кезде, практик маманның жұмысына қатысты процедуралардың сипатын, мерзімін және көлемін анықтауда келесі сұрақтар жиі маңызды болады (A70 тармағын қараңыз):.</p> <p>...</p> <p>(е) Бұл сарапшы сапаны <u>бақылау басқару</u> практик фирмасының саясатына және немесе процедураларына бағынады ма (сонымен қатар A124–A125 тармақтарын қара).</p>
<p>ISAE 3000 (Қайта қаралған) A124-тармағы</p>	<p>Тәжірибеші фирманың сапаны <u>бақылау басқару</u> саясаты және немесе процедуралары</p> <p>Практик маманның ішкі сарапшысы серіктес немесе қызметкер болуы мүмкін, оның ішінде уақытша персонал, тәжірибеші фирма болуы мүмкін, сондықтан ISQEM 1 немесе басқа кәсіби талаптарға сәйкес осы фирманың <u>бақылау саясаты және немесе процедураларын</u> қоса алғанда, сапаны басқару жүйесі <u>фирманың</u> сапа менеджменті жүйесі немесе заң немесе нормативтік құқықтық актілердің талаптары қолданылады. кем дегенде, ISQEM 1 сияқты қатал. Сонымен қатар, практик маманның ішкі сарапшысы серіктес немесе қызметкер болуы мүмкін, оның ішінде уақытша, тәжірибеші фирмамен сапаны бақылау/басқару саясаты және/немесе процедуралары ортақ болуы мүмкін желілік фирма. Практик маманның сыртқы сарапшысы <u>қызмет көрсету тобының мүшесі болып табылмайды және оған ISQEM 1 сәйкес сапаны бақылау саясаты мен процедуралары қолданылмайды.</u></p>	<p>Тәжірибеші фирманың сапаны <u>бақылау басқару</u> саясаты және немесе процедуралары</p> <p>Практик маманның ішкі сарапшысы серіктес немесе қызметкер болуы мүмкін, оның ішінде уақытша персонал, тәжірибеші фирма болуы мүмкін, сондықтан ISQEM 1 немесе басқа кәсіби талаптарға сәйкес осы фирманың <u>бақылау саясаты және немесе процедураларын</u> қоса алғанда, сапаны басқару жүйесі <u>фирманың</u> сапа менеджменті жүйесі немесе заң немесе нормативтік құқықтық актілердің талаптары қолданылады. кем дегенде, ISQEM 1 сияқты қатал. Сонымен қатар, практик маманның ішкі сарапшысы серіктес немесе қызметкер болуы мүмкін, оның ішінде уақытша, тәжірибеші фирмамен сапаны бақылау/басқару саясаты және/немесе процедуралары ортақ болуы мүмкін желілік фирма. Практик маманның сыртқы сарапшысы <u>қызмет көрсету тобының мүшесі болып табылмайды және оған ISQEM 1 сәйкес сапаны бақылау саясаты мен процедуралары қолданылмайды.</u></p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
<p>ISAE 3000 (Қайта қаралған) A125-тармағы</p>	<p>Клиенттермен жұмыс тобы фирма немесе басқа тараптар берген ақпарат басқана көрсетпесе, фирманың сапаны бақылау жүйесіне сенуге құқылы. ~~Әдетте, қызмет көрсету тобы фирманың сапа менеджменті жүйесіне сүйенсе алады (A65 тармағын қара).~~ Бұл тәуелділіктің дәрежесі жағдайға байланысты болады, сияқты мәселелерге қатысты маман орындайтын процедуралардың сипатына, мерзімдері мен көлеміне әсер етуі мүмкін:</p> <p>...</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Практик маманның сарапшы-практик жұмысының барабарлығын бағалауы. Мысалы, фирманың оқыту бағдарламалары практик маманның ішкі сарапшыларына олардың арнайы білімінің дәлелдемелерді жинау процесімен байланысын дұрыс түсінуді қамтамасыз ете алады. Мұндай оқытуға және фирманың басқа процестеріне ~~тәуелділік~~ тәуелсіздік, мысалы, практик маманның ішкі сарапшыларының жұмыс көлемін анықтау хаттамалары, практик маманның жұмысының сәйкестігін бағалау бойынша тәжірибеші процедураларының сипатына, мерзімдері мен көлеміне әсер етуі мүмкін. ● Мониторинг ~~және кемшіліктерді жою~~ процестері арқылы нормативтік және құқықтық талаптарды сақтау. 	<p>Клиенттермен жұмыс тобы фирма немесе басқа тараптар берген ақпарат басқана көрсетпесе, фирманың сапаны бақылау жүйесіне сенуге құқылы. ~~Әдетте, қызмет көрсету тобы фирманың сапа менеджменті жүйесіне сүйенсе алады (A65 тармағын қара).~~ Бұл тәуелділіктің дәрежесі жағдайға байланысты болады, сияқты мәселелерге қатысты маман орындайтын процедуралардың сипатына, мерзімдері мен көлеміне әсер етуі мүмкін:</p> <p>...</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Практик маманның сарапшы-практик жұмысының барабарлығын бағалауы. Мысалы, фирманың оқыту бағдарламалары практик маманның ішкі сарапшыларына олардың арнайы білімінің дәлелдемелерді жинау процесімен байланысын дұрыс түсінуді қамтамасыз ете алады. Мұндай оқытуға және фирманың басқа процестеріне ~~тәуелділік~~ тәуелсіздік, мысалы, практик маманның ішкі сарапшыларының жұмыс көлемін анықтау хаттамалары, практик маманның жұмысының сәйкестігін бағалау бойынша тәжірибеші процедураларының сипатына, мерзімдері мен көлеміне әсер етуі мүмкін. ● Мониторинг ~~және кемшіліктерді жою~~ процестері арқылы нормативтік және құқықтық талаптарды сақтау.
<p>ISAE 3000 (Қайта қаралған) A126-тармағы</p>	<p>Практик маманның құзыреттілігі, мүмкіндіктері және объективтілігі (Сілтеме: 52(a) тармағы)</p> <p>A126. Тәжірибеші тарап сарапшысының құзыреттілігі, мүмкіндіктері және объективтілігі туралы ақпарат әртүрлі көздерден алынуы мүмкін, мысалы:</p> <p>...</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Сапаны ~~бақылау~~ басқару фирмасының саясаты мен процедуралары (сонымен қатар A124-A125 тармақтарын қара). 	<p>Практик маманның құзыреттілігі, мүмкіндіктері және объективтілігі (Сілтеме: 52(a) тармағы)</p> <p>A126. Тәжірибеші тарап сарапшысының құзыреттілігі, мүмкіндіктері және объективтілігі туралы ақпарат әртүрлі көздерден алынуы мүмкін, мысалы:</p> <p>...</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Сапаны ~~бақылау~~ басқару фирмасының саясаты мен процедуралары (сонымен қатар A124-A125 тармақтарын қара).

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISAE 3000 (Қайта қаралған) A147-тармағы	<p>Сенімділік туралы қорытындыны қалыптастыру</p> <p>Дәлелдемелердің жеткіліктілігі мен орындылығы (Сілтеме: 12 (i), 64 тармақ)</p> <p>Дәлелдемелер маманның қорытындысы мен растау туралы есепті қолдау үшін қажет. Олар кумулятивтік сипатта болады және негізінен тапсырманы орындау барысында орындалған процедуралар нәтижесінде алынады. Сонымен қатар, ол басқа көздерден алынған ақпаратты қамтуы мүмкін, мысалы, алдыңғы тапсырмалар (маман алдыңғы тапсырмадан кейін оның ағымдағы тапсырма үшін маңыздылығына әсер етуі мүмкін өзгерістер болғанын анықтаған жағдайда) немесе ~~сананы бақылау саяса/~~ немесе процедура ~~клиенттерді қабылдау және жалғастыру~~ <u>қарым-қатынас клиенттер мен тапсырмаларды растау</u>. Дәлелдемелер тиісті тараптың (тараптардың) ішіндегі және сыртындағы көздерден алынуы мүмкін. Сонымен қатар, дәлел ретінде пайдаланылуы мүмкін ақпаратты тиісті тарап (тараптар) жалдаған немесе тартқан сарапшы дайындай алады. Дәлелдемелер тақырып туралы ақпараттың аспектілерін растайтын және қолдайтын ақпаратты және тақырып туралы ақпаратты жоққа шығаратын кез келген ақпаратты қамтиды. Сонымен қатар, кейбір жағдайларда ақпараттың болмауы (мысалы, тиісті тараптың (тараптардың) ақпарат беруден бас тартуы). мысалы, тиісті тараптың (тараптардың) сұралған ұсынысты беруден бас тартуы) практик маман қолданады, сондықтан да дәлел болып табылады. Практик маманның сенімділік туралы қорытынды жасау жөніндегі жұмысының көп бөлігі дәлелдемелерді алу мен бағалаудан тұрады.</p>	<p>Сенімділік туралы қорытындыны қалыптастыру</p> <p>Дәлелдемелердің жеткіліктілігі мен орындылығы (Сілтеме: 12 (i), 64 тармақ)</p> <p>Дәлелдемелер маманның қорытындысы мен растау туралы есепті қолдау үшін қажет. Олар кумулятивтік сипатта болады және негізінен тапсырманы орындау барысында орындалған процедуралар нәтижесінде алынады. Сонымен қатар, ол басқа көздерден алынған ақпаратты қамтуы мүмкін, мысалы, алдыңғы тапсырмалар (маман алдыңғы тапсырмадан кейін оның ағымдағы тапсырма үшін маңыздылығына әсер етуі мүмкін өзгерістер болғанын анықтаған жағдайда) немесе ~~сананы бақылау саяса/~~ немесе процедура ~~клиенттерді қабылдау және жалғастыру~~ <u>қарым-қатынас клиенттер мен тапсырмаларды растау</u>. Дәлелдемелер тиісті тараптың (тараптардың) ішіндегі және сыртындағы көздерден алынуы мүмкін. Сонымен қатар, дәлел ретінде пайдаланылуы мүмкін ақпаратты тиісті тарап (тараптар) жалдаған немесе тартқан сарапшы дайындай алады. Дәлелдемелер тақырып туралы ақпараттың аспектілерін растайтын және қолдайтын ақпаратты және тақырып туралы ақпаратты жоққа шығаратын кез келген ақпаратты қамтиды. Сонымен қатар, кейбір жағдайларда ақпараттың болмауы (мысалы, тиісті тараптың (тараптардың) ақпарат беруден бас тартуы). мысалы, тиісті тараптың (тараптардың) сұралған ұсынысты беруден бас тартуы) практик маман қолданады, сондықтан да дәлел болып табылады. Практик маманның сенімділік туралы қорытынды жасау жөніндегі жұмысының көп бөлігі дәлелдемелерді алу мен бағалаудан тұрады.</p>
ISAE 3000 (Қайта қаралған) A156-тармағы	<p>Қолдану аясының шектеулері (Сілтеме: 26, 66-тармақтар)</p> <p>Көлемнің шектелуі нәтижесінде пайда болуы мүмкін:</p> <p>...</p> <p>(с) Жауапты тарап, бағалаушы немесе сарапшы немесе қатысушы тарап практикке қоятын шектеулер, мысалы, маманға осы жағдайларда қажет деп санайтын процедураны орындауға кедергі келтіруі мүмкін. Мұндай шектеулердің тапсырмаға басқа салдары болуы мүмкін, мысалы, практик маманның тапсырма тәуекелін қарауы, сондай-ақ қабылдау және жалғастыру <u>клиентпен қарым-қатынас және растау тапсырмасы</u>.</p>	<p>Қолдану аясының шектеулері (Сілтеме: 26, 66-тармақтар)</p> <p>Көлемнің шектелуі нәтижесінде пайда болуы мүмкін:</p> <p>...</p> <p>(с) Жауапты тарап, бағалаушы немесе сарапшы немесе қатысушы тарап практикке қоятын шектеулер, мысалы, маманға осы жағдайларда қажет деп санайтын процедураны орындауға кедергі келтіруі мүмкін. Мұндай шектеулердің тапсырмаға басқа салдары болуы мүмкін, мысалы, практик маманның тапсырма тәуекелін қарауы, сондай-ақ қабылдау және жалғастыру <u>клиентпен қарым-қатынас және растау тапсырмасы</u>.</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISAE 3000 (Қайта қаралған) A172-тармағы	<p>Аяқтау туралы есепті дайындау</p> <p>Сапаны ~~бақылау~~ басқару қолданылатын талаптар (Сілтеме: 69(i) тармағы)</p> <p>Төменде аяқтау туралы есепте мәлімдеменің мысалсы келтірілген қолданылатын сапаны ~~бақылау~~ басқару талаптарына қатысты:</p> <p>Фирма халықаралық сапаны ~~бақылау~~ басқару стандартын 1 қолданады және сәйкесінше этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты құжатталған саясаттарды және немесе процедураларды қоса алғанда, сапаны ~~бақылау~~ басқарудың кешенді жүйесін қолдайды.</p>	<p>Аяқтау туралы есепті дайындау</p> <p>Сапаны ~~бақылау~~ басқару қолданылатын талаптар (Сілтеме: 69(i) тармағы)</p> <p>Төменде аяқтау туралы есепте мәлімдеменің мысалсы келтірілген қолданылатын сапаны ~~бақылау~~ басқару талаптарына қатысты:</p> <p>~~Фирма халықаралық сапа менеджменті стандартын 1 қолданады және сәйкесінше этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты құжатталған саясаттар мен процедураларды қамтитын Сапа менеджментінің кешенді жүйесін қолдайды. нормативтік талаптар.~~</p> <p><u>Фирма этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты саясатты немесе процедураларды қоса алғанда, фирмадан сапаны басқару жүйесін әзірлеуді, енгізуді және жұмыс істеуді талап ететін халықаралық сапа менеджменті стандартын 1 қолданады.</u></p>
ISAE 3000 (Қайта қаралған) A205-тармағы	<p><i>Соңғы жұмыс файлын құрастыру</i></p> <p>ISQEM 1 (немесе басқа кәсіби талаптарға немесе заңның немесе ережелердің талаптарына сәйкес, кем дегенде ISQEM 1 сияқты талап етілетін), фирмалар ~~саясат пен процедураларға қатысты сапа мақсатын белгілеуі керек тапсырма туралы есеп беру күнінен кейінгі мерзімде тапсырма бойынша құжаттаманы құрастыру файлын құрастыруды уақтылы аяқтау тапсырма.~~¹¹</p> <p>Тапсырма бойынша түпкілікті файлды құрастыруды аяқтау қажет тиісті мерзім, әдетте, растау туралы есеп беру күнінен кейін 60 күннен аспайды¹².</p> <p>¹¹ ISQEM 1, 4531(f) тармақ ¹² ISQEM 1, A54-A83 тармақ</p>	<p><i>Соңғы жұмыс файлын құрастыру</i></p> <p>ISQEM 1 (немесе басқа кәсіби талаптарға немесе заңның немесе ережелердің талаптарына сәйкес, кем дегенде ISQEM 1 сияқты талап етілетін), фирмалар ~~саясат пен процедураларға қатысты сапа мақсатын белгілеуі керек тапсырма туралы есеп беру күнінен кейінгі мерзімде тапсырма бойынша құжаттаманы құрастыру файлын құрастыруды уақтылы аяқтау тапсырма.~~¹¹</p> <p>Тапсырма бойынша түпкілікті файлды құрастыруды аяқтау қажет тиісті мерзім, әдетте, растау туралы есеп беру күнінен кейін 60 күннен аспайды¹².</p> <p>¹¹ ISQEM 1, 4531(f) тармақ ¹² ISQEM 1, A54-A83 тармақ</p>
ISAE 3000 (Қайта қаралған) A207-тармағы	<p>ISQEM 1 (немесе isqkm 1 сияқты талап етілетін ұлттық талаптар) фирмалардан сапа мақсаттарына жету саясатын орнатуды талап етеді. ISQEM 1) фирмалардан фирманың қажеттіліктерін қанағаттандыру және заңдарды, ережелерді, тиісті этикалық талаптарды немесе кәсіби стандарттарды орындау үшін /тапсырма бойынша құжаттаманы жүргізуді және/ сақтауды /қамтамасыз ететін сапа мақсатын ~~саясатты және немесе процедураларды белгілеуді талап етеді.~~¹³</p> <p>Сенімділікті растау тапсырмалары бойынша құжаттаманы сақтау мерзімі, әдетте, куәландыру туралы есеп жасалған күннен бастап кемінде бес жылды құрайды¹⁴.</p> <p>¹³ ISQEM 1, 4531(f) тармақ ¹⁴ ISQEM 1, A54-A83 тармақ</p>	<p>ISQEM 1 (немесе isqkm 1 сияқты талап етілетін ұлттық талаптар) фирмалардан сапа мақсаттарына жету саясатын орнатуды талап етеді. ISQEM 1) фирмалардан фирманың қажеттіліктерін қанағаттандыру және заңдарды, ережелерді, тиісті этикалық талаптарды немесе кәсіби стандарттарды орындау үшін /тапсырма бойынша құжаттаманы жүргізуді және/ сақтауды /қамтамасыз ететін сапа мақсатын ~~саясатты және немесе процедураларды белгілеуді талап етеді.~~¹³</p> <p>Сенімділікті растау тапсырмалары бойынша құжаттаманы сақтау мерзімі, әдетте, куәландыру туралы есеп жасалған күннен бастап кемінде бес жылды құрайды¹⁴.</p> <p>¹³ ISQEM 1, 4531(f) тармақ ¹⁴ ISQEM 1, A54-A83 тармақ</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISAE 3400	Перспективалық қаржылық ақпаратты сараптау	
ISAE 3400, мазмұн кестесінен кейінгі аядағы мәтін	Сенімділікті қамтамасыз ететін тапсырмалар бойынша халықаралық стандарт (ISAE) 3000, <i>Тарихи қаржылық есептіліктің аудитінен немесе шолуынан өзгеше кепілдіктер беру жөніндегі тапсырмалар қаржылық есептілік сапаны бақылау басқару</i> , аудит, тексеру, сапаны бақылауды басқару, аудит, шолу, басқа кепілдіктер мен ілеспе қызметтердің халықаралық стандарттарына алғысөзбен бірге қаралуы керек.	Ақпараттың дұрыстығын растауға арналған тапсырмалар бойынша халықаралық стандарт (ISAE) 30003400, <i>Тарихи қаржылық есептілікті аудитпен немесе шолудан өзгеше ақпараттың дұрыстығын растауға арналған тапсырмалар Перспективалық қаржылық ақпаратты зерделеу</i> сапаны <i>бақылау басқару</i> , аудит, шолу, ақпараттың дұрыстығын растау және ілеспе қызметтер бойынша халықаралық ұсыныстарға алғысөзбен бірге оқылуы тиіс.
ISAE 3402	Сервистік ұйымдағы бақылау құралдарын тексеру туралы есептер	
ISAE 3402, мазмұн кестесінен кейінгі аядағы мәтін	«Қызмет көрсететін ұйымдағы бақылау туралы есептер» ақпаратының дұрыстығын растауға арналған тапсырмалар бойынша <i>халықаралық стандартты сапаны бақылау басқару, аудит, шолу, басқа да кепілдіктер және ілеспе қызметтер бойынша халықаралық ұсыныстарға алғысөзбен бірге оқу керек.</i>	«Қызмет көрсететін ұйымдағы бақылау туралы есептер» ақпаратының дұрыстығын растауға арналған тапсырмалар бойынша <i>халықаралық стандартты сапаны бақылау басқару, аудит, шолу, басқа да кепілдіктер және ілеспе қызметтер бойынша халықаралық ұсыныстарға алғысөзбен бірге оқу керек.</i>
ISAE 3402 6-тармақ ²	ISAE 3000 стандартына (Қайта қаралған) сәйкес келу, бірақ олармен шектелмей, Бухгалтерлерге арналған Этика стандарттары кеңесінің (IESBA кодексі) кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (Тәуелсіздіктің халықаралық стандарттарын қоса алғанда) ережелерін сақтауды талап етеді, олар растау тапсырмаларына немесе басқа кәсіби талаптарға немесе заңдар мен ережелерде белгіленген талаптарға қатысты. ⁵ Сонымен қатар, келісімшарт бойынша серіктес ISQEM 1, ⁶ немесе басқа кәсіби талаптарды немесе заңмен немесе нормативтік актілермен белгіленген талаптарды қолданатын фирманың мүшесі болуы керек, олар ISQEM 1 сияқты кем дегенде талап етеді. ⁵ ISAE 3000(Қайта қаралған), 3 (a), 20 және 24 абзацтар ⁶ ISAE 3000(Қайта қаралған), 3(b) және 31 (a) тармақтары. ISAE 3000(Қайта қаралған), 3(b) және 31 (a) тармақтары. Халықаралық стандарт халықаралық сапаны <i>бақылау басқару</i> стандарты (ISQEM) 1 «Қаржылық есептілікке аудит <i>және немесе</i> шолу жүргізетін фирмалар үшін сапаны бақылау, сондай-ақ кепілдіктер <i>және немесе</i> ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар».	ISAE 3000 стандартына (Қайта қаралған) сәйкес келу, бірақ олармен шектелмей, Бухгалтерлерге арналған Этика стандарттары кеңесінің (IESBA кодексі) кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (Тәуелсіздіктің халықаралық стандарттарын қоса алғанда) ережелерін сақтауды талап етеді, олар растау тапсырмаларына немесе басқа кәсіби талаптарға немесе заңдар мен ережелерде белгіленген талаптарға қатысты. ⁵ Сонымен қатар, келісімшарт бойынша серіктес ISQEM 1, ⁶ немесе басқа кәсіби талаптарды немесе заңмен немесе нормативтік актілермен белгіленген талаптарды қолданатын фирманың мүшесі болуы керек, олар ISQEM 1 сияқты кем дегенде талап етеді. ⁵ ISAE 3000(Қайта қаралған), 3 (a), 20 және 24 абзацтар ⁶ ISAE 3000(Қайта қаралған), 3(b) және 31 (a) тармақтары. Халықаралық стандарт халықаралық сапаны <i>бақылау басқару</i> стандарты (ISQEM) 1 «Қаржылық есептілікке аудит <i>және немесе</i> шолу жүргізетін фирмалар үшін сапаны бақылау, сондай-ақ кепілдіктер <i>және немесе</i> ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар».
ISAE 3402 50-тармақ	Сервистік аудитор құжаттаманы тапсырма файлына жинап, сервистік аудиторды растау туралы есеп берген күннен кейін соңғы тапсырма файлын қалыптастырудың әкімшілік процесін уақтылы аяқтауы керек. ¹⁰ ¹⁰ ~~A54 A55~~ A83 -A85 ISQEM 1 абзацтарында қосымша нұсқаулар бар.	Сервистік аудитор құжаттаманы тапсырма файлына жинап, сервистік аудиторды растау туралы есеп берген күннен кейін соңғы тапсырма файлын қалыптастырудың әкімшілік процесін уақтылы аяқтауы керек. ¹⁰ ¹⁰ ~~A54 A55~~ A83 -A85 ISQEM 1 абзацтарында қосымша нұсқаулар бар.

⁵ Тармақ бұрын IESBA кодексін қайта қарау нәтижесінде IAASB халықаралық стандарттарына енгізілген өзгерістерге сәйкес жаңартылған болатын.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISAE 3402 53-тармақ	<p>Аудиторлық қызмет куәландыратын есепті дайындау</p> <p>Аудиторлық қызмет куәландыратын есептің мазмұны</p> <p>Қызмет аудиторының есебінде кем дегенде келесі негізгі элементтер болуы керек келесі негізгі элементтер: (Сілтеме: A47 тармақ)</p> <p>...</p> <p>(h) тәжірибелі аудитор мүшесі болып табылатын фирма ISQEM 1 немесе басқа кәсіби талаптарды немесе басқа кәсіби талаптарды немесе кем дегенде бірдей талап етілетін заңның немесе нормативтік актінің талаптарын қолданады деген мәлімдеме. Егер практик маман кәсіби бухгалтер болмаса, өтініште заңның немесе нормативтік актінің кәсіби талаптары немесе талаптары көрсетілуі керек, олар кем дегенде ISQEM 1 сияқты талап етеді. талап, ISQEM1 сияқты.</p> <p>...</p> <p>(n) Аудиторлық қорытындының жасалған күні, ол осы күннен ерте болмауы тиіс:</p> <p style="padding-left: 40px;">(i) Қызмет аудиторы аудитордың пікіріне негізделген дәлелдер алды; және</p> <p style="padding-left: 40px;">(ii) Егер ISQM 1 сәйкес тапсырма сапасын тексеру қажет болса, тапсырма сапасын тексеру аяқталды. тапсырманың сапасын тексеру аяқталды.</p>	<p>Аудиторлық қызмет куәландыратын есепті дайындау</p> <p>Аудиторлық қызмет куәландыратын есептің мазмұны</p> <p>Қызмет аудиторының есебінде кем дегенде келесі негізгі элементтер болуы керек келесі негізгі элементтер: (Сілтеме: A47 тармақ)</p> <p>...</p> <p>(h) тәжірибелі аудитор мүшесі болып табылатын фирма ISQEM 1 немесе басқа кәсіби талаптарды немесе басқа кәсіби талаптарды немесе кем дегенде бірдей талап етілетін заңның немесе нормативтік актінің талаптарын қолданады деген мәлімдеме. Егер практик маман кәсіби бухгалтер болмаса, өтініште заңның немесе нормативтік актінің кәсіби талаптары немесе талаптары көрсетілуі керек, олар кем дегенде ISQEM 1 сияқты талап етеді. талап, ISQEM1 сияқты.</p> <p>...</p> <p>(n) Аудиторлық қорытындының жасалған күні, ол осы күннен ерте болмауы тиіс:</p> <p style="padding-left: 40px;">(i) Қызмет аудиторы аудитордың пікіріне негізделген дәлелдер алды; және</p> <p style="padding-left: 40px;">(ii) Егер ISQM 1⁺ сәйкес немесе тапсырма сапасын тексеру қажет болса, тапсырма сапасын тексеру аяқталды. тапсырманың сапасын тексеру аяқталды.</p>
ISAE 3402 A46-тармағы	<p>Құжаттама</p> <p>ISQEM 1 (немесе кәсіби талаптар немесе заңның немесе ережелердің талаптары, кем дегенде, ISQEM 1 сияқты талап етілетін) фирмалардан тапсырма туралы <u>есеп беру күнінен кейін тапсырма құжаттамасын уақтылы құрастыруға қатысты файлдарды құрастыруды уақтылы аяқтау саясаты мен процедуралары тапсырма бойынша сапа мақсатын белгілеуді орнатуды талап етеді.</u>¹⁵</p> <p>Соңғы тапсырма файлын құрастыру аяқталуы керек тиісті мерзім, әдетте, қызмет аудиторының есеп беру күнінен кейін 60 күннен аспайды.¹⁶</p> <p>⁵ ISQEM 1, 4531(f) тармағы ¹⁶ ISQEM 1, A54A83 тармағы</p>	<p>Құжаттама</p> <p>ISQEM 1 (немесе кәсіби талаптар немесе заңның немесе ережелердің талаптары, кем дегенде, ISQEM 1 сияқты талап етілетін) фирмалардан тапсырма туралы <u>есеп беру күнінен кейін тапсырма құжаттамасын уақтылы құрастыруға қатысты файлдарды құрастыруды уақтылы аяқтау саясаты мен процедуралары тапсырма бойынша сапа мақсатын белгілеуді орнатуды талап етеді.</u>¹⁵</p> <p>Соңғы тапсырма файлын құрастыру аяқталуы керек тиісті мерзім, әдетте, қызмет аудиторының есеп беру күнінен кейін 60 күннен аспайды.¹⁶</p> <p>⁵ ISQEM 1, 4531(f) тармағы ¹⁶ ISQEM 1, A54A83 тармағы</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
<p>ISAE 3402 2-қосымша ⁶</p>	<p>1-сурет: 2 типті қызмет аудиторының ақпараттың дұрыстығы туралы есебі ... <i>Біздің тәуелсіздігіміз және сапаны бақылау басқару</i></p> <p>Біз тәуелсіздік талаптарын және Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексін</i> (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) (IESBA кодексі) басқа этикалық талаптарын орындадық, адалдық, объективтілік, кәсіби құзыреттілік, тиісті тексеру, құпиялылық және кәсіби мінез-құлық принциптері.</p> <p>Фирма сапаны <u>бақылау басқару</u> жөніндегі халықаралық стандартты 1² қолданады және сәйкесінше этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданылатын заңнамалық және немесе нормативтік талаптарды сақтауға қатысты құжатталған саясаттар мен процедураларды қамтитын сапаны бақылаудың кешенді жүйесін қолдайды.</p> <p>² ISQC 1, Қаржылық есептілік аудиттерін және немесе шолуларын және немесе басқа кепілдіктер және немесе ілесне қызметтер бойынша іс-шараларды жүргізетін фирмалар үшін сапаны <u>бақылау басқару</u></p>	<p>1-сурет: 2 типті қызмет аудиторының ақпараттың дұрыстығы туралы есебі ... <i>Біздің тәуелсіздігіміз және сапаны бақылау басқару</i></p> <p>Біз тәуелсіздік талаптарын және Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексін</i> (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) (IESBA кодексі) басқа этикалық талаптарын орындадық, адалдық, объективтілік, кәсіби құзыреттілік, тиісті тексеру, құпиялылық және кәсіби мінез-құлық принциптері.</p> <p><u>Фирма сапаны бақылау басқару</u> жөніндегі халықаралық стандартты 1² қолданады және сәйкесінше этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданылатын заңнамалық және немесе нормативтік талаптарды сақтауға қатысты құжатталған саясаттар мен процедураларды қамтитын сапаны бақылаудың кешенді жүйесін қолдайды.</p> <p><u>Фирма этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты саясатты немесе процедураларды қоса алғанда, фирманы бақылау жүйесін әзірлеуді, енгізуді және жұмыс істеуді талап ететін халықаралық сапа менеджменті 1² стандартын қолданады</u></p> <p>² ISQC 1, Қаржылық есептілік аудиттерін және немесе шолуларын және немесе басқа кепілдіктер және немесе ілесне қызметтер бойынша іс-шараларды жүргізетін фирмалар үшін сапаны <u>бақылау басқару</u></p>
<p>ISAE 3402 2-қосымша ⁷</p>	<p>2-сурет: 2 типті қызмет аудиторының ақпараттың дұрыстығы туралы есебі ... <i>Біздің тәуелсіздігіміз және сапаны бақылау басқару</i></p> <p>Біз тәуелсіздік талаптарын және Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексін</i> (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) (IESBA кодексі) басқа этикалық талаптарын орындадық, адалдық, объективтілік, кәсіби құзыреттілік, тиісті тексеру, құпиялылық және кәсіби мінез-құлық принциптері.</p> <p>Фирма сапаны <u>бақылау басқару</u> жөніндегі халықаралық стандартты 1² қолданады және сәйкесінше этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданылатын заңнамалық және немесе нормативтік талаптарды сақтауға қатысты құжатталған саясаттар мен процедураларды қамтитын сапаны бақылаудың кешенді жүйесін қолдайды.</p> <p>² ISQC 1, Қаржылық есептілік аудиттерін және немесе шолуларын және немесе басқа кепілдіктер және немесе ілесне қызметтер бойынша іс-шараларды жүргізетін фирмалар үшін сапаны <u>бақылау басқару</u></p>	<p>2-сурет: 2 типті қызмет аудиторының ақпараттың дұрыстығы туралы есебі ... <i>Біздің тәуелсіздігіміз және сапаны бақылау басқару</i></p> <p>Біз тәуелсіздік талаптарын және Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексін</i> (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) (IESBA кодексі) басқа этикалық талаптарын орындадық, адалдық, объективтілік, кәсіби құзыреттілік, тиісті тексеру, құпиялылық және кәсіби мінез-құлық принциптері.</p> <p><u>Фирма сапаны бақылау басқару</u> жөніндегі халықаралық стандартты 1² қолданады және сәйкесінше этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданылатын заңнамалық және немесе нормативтік талаптарды сақтауға қатысты құжатталған саясаттар мен процедураларды қамтитын сапаны бақылаудың кешенді жүйесін қолдайды.</p> <p><u>Фирма этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты саясатты немесе процедураларды қоса алғанда, фирманы бақылау жүйесін әзірлеуді, енгізуді және жұмыс істеуді талап ететін халықаралық сапа менеджменті 1² стандартын қолданады</u></p> <p>² ISQC 1, Қаржылық есептілік аудиттерін және немесе шолуларын және немесе басқа кепілдіктер және немесе ілесне қызметтер бойынша іс-шараларды жүргізетін фирмалар үшін сапаны <u>бақылау басқару</u></p>

⁶ Тармақ бұрын IESBA кодексін қайта қарау нәтижесінде IAASB халықаралық стандарттарына енгізілген өзгерістерге сәйкес жаңартылған болатын.

⁷ Тармақ бұрын IESBA кодексін қайта қарау нәтижесінде IAASB халықаралық стандарттарына енгізілген өзгерістерге сәйкес жаңартылған болатын.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISAE 3410	Парниктік газдар бойынша есептілікті растау жөніндегі тапсырмалар	
ISAE 3410, мазмұн кестесінен кейінгі аядағы мәтін	Ақпараттың дұрыстығын растауға арналған тапсырмалар бойынша халықаралық стандарт (ISAE) 3410, <i>Парниктік газдар бойынша есептілікті растау жөніндегі тапсырмалар сапаны бақылау басқару</i> , аудит, шолу, басқа да кепілдіктер мен ілеспе қызметтер халықаралық сапаны бақылау стандартына алғысөзбен бірге оқылуы керек.	Ақпараттың дұрыстығын растауға арналған тапсырмалар бойынша халықаралық стандарт (ISAE) 3410, <i>Парниктік газдар бойынша есептілікті растау жөніндегі тапсырмалар сапаны бақылау басқару</i> , аудит, шолу, басқа да кепілдіктер мен ілеспе қызметтер халықаралық сапаны бақылау стандартына алғысөзбен бірге оқылуы керек.
ISAE 3410 10-тармақ ⁸	ISAE 3000 стандартына (Қайта қаралған) сәйкес келу, бірақ олармен шектелмей, Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда)</i> ережелерін немесе басқа кәсіби, құқықтық немесе нормативтік талаптарды сақтауды талап етеді. кем дегенде талап етеді. Сондай-ақ, өзара әрекеттесу серіктесі ISQEM 1, ⁷ немесе басқа кәсіби, заңды немесе нормативтік талаптарды қолданатын фирманың мүшесі болуы керек, олар кем дегенде ICCM 1-ден кем емес талап етеді. (Сілтеме: A5-A6 абзацтары) ⁷ ISAE 3000(Қайта қаралған), 3(b) және 31 (a) тармақтары. Халықаралық стандарт халықаралық сапаны ~~бақылау~~ <u>басқару</u> стандарты (ISQEM) 1 «Қаржылық есептілікке аудит және немесе шолу жүргізетін фирмалар үшін сапаны бақылау, сондай-ақ кепілдіктер және немесе ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар».	ISAE 3000 стандартына (Қайта қаралған) сәйкес келу, бірақ олармен шектелмей, Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда)</i> ережелерін немесе басқа кәсіби, құқықтық немесе нормативтік талаптарды сақтауды талап етеді. кем дегенде талап етеді. Сондай-ақ, өзара әрекеттесу серіктесі ISQEM 1, ⁷ немесе басқа кәсіби, заңды немесе нормативтік талаптарды қолданатын фирманың мүшесі болуы керек, олар кем дегенде ICCM 1-ден кем емес талап етеді. (Сілтеме: A5-A6 абзацтары) ⁷ ISAE 3000(Қайта қаралған), 3(b) және 31 (a) тармақтары. Халықаралық стандарт халықаралық сапаны ~~бақылау~~ <u>басқару</u> стандарты (ISQEM) 1 «Қаржылық есептілікке аудит және немесе шолу жүргізетін фирмалар үшін сапаны бақылау, сондай-ақ кепілдіктер және немесе ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар».

⁸ Тармақ бұрын IESBA кодексін қайта қарау нәтижесінде IAASB халықаралық стандарттарына енгізілген өзгерістерге сәйкес жаңартылған болатын.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
<p>ISAE 3410 71-тармақ</p>	<p>Өзара әрекеттесу сапасын бақылауға шөлу</p> <p>~~Егер бар болса, сапаны бақылауды тексеру заңмен немесе нормативтік актілермен талап етілетін немесе фирма тапсырма сапасын бақылауды тексеру қажет екенін анықтаған тапсырмалар үшін тапсырма сапасын бақылауды тексеру маманы өзара әрекеттесу тобы шығарған маңызды пайымдаулар мен қорытындыларға объективті бағалау жүргізуі керек. есеп жасау тексеру туралы. Бұл бағалау мыналарды қамтуы керек: (Сілтеме: A130 тармағы)~~</p> <p>~~(a) шығарындыларды сандық бағалауға және олар туралы есептілікке, сондай-ақ көпірлікке қатысты өзара іс қимыл жөніндегі команданың кәсіби құзыреттілігін қоса алғанда, өзара іс қимыл жөніндегі серіктеспен маңызды мәселелерді талқылау;~~</p> <p>~~(b) парниктік газдар шығарындылары туралы отіншігі және ұсынылған тексеру есебін қарау;~~</p> <p>~~(c) тапсырма бойынша топ шығарған маңызды пайымдауларға және ол келген қорытындыларға қатысты таңдалған тапсырма құжаттамасына шөлу; және~~</p> <p>~~(d) тексеру есебін жасау кезінде жасалған қорытындыларды бағалау және ұсынылған тексеру есебінің дұрыс екендігін қарастыру.~~</p>	<p>Өзара әрекеттесу сапасын бақылауға шөлу</p> <p>~~Егер бар болса, сапаны бақылауды тексеру заңмен немесе нормативтік актілермен талап етілетін немесе фирма тапсырма сапасын бақылауды тексеру қажет екенін анықтаған тапсырмалар үшін тапсырма сапасын бақылауды тексеру маманы өзара әрекеттесу тобы шығарған маңызды пайымдаулар мен қорытындыларға объективті бағалау жүргізуі керек. есеп жасау тексеру туралы. Бұл бағалау мыналарды қамтуы керек: (Сілтеме: A130 тармағы)~~</p> <p>~~(e) шығарындыларды сандық бағалауға және олар туралы есептілікке, сондай-ақ көпірлікке қатысты өзара іс қимыл жөніндегі команданың кәсіби құзыреттілігін қоса алғанда, өзара іс қимыл жөніндегі серіктеспен маңызды мәселелерді талқылау;~~</p> <p>~~(f) парниктік газдар шығарындылары туралы отіншігі және ұсынылған тексеру есебін қарау;~~</p> <p>~~(g) тапсырма бойынша топ шығарған маңызды пайымдауларға және ол келген қорытындыларға қатысты таңдалған тапсырма құжаттамасына шөлу; және~~</p> <p>~~(h) тексеру есебін жасау кезінде жасалған қорытындыларды бағалау және ұсынылған тексеру есебінің дұрыс екендігін қарастыру.~~</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISAE 3410 76-тармақ	<p>Куәландыру туралы есептің мазмұны</p> <p>Сенімділік туралы есеп кем дегенде келесі негізгі элементтерді қамтуы керек: (Сілтеме: A134 тармағы)</p> <p>...</p> <p>(i) практик маман мүшесі болып табылатын фирма ISQEM 1 немесе басқа кәсіби талаптарды немесе кем дегенде ISQEM 1 сияқты талап етілетін заң немесе ереже талаптарын қолданады деген мәлімдеме. Егер практик маман кәсіби бухгалтер болмаса, онда өтініште қолданылатын кәсіби талаптар немесе кем дегенде ISQEM 1 сияқты талап етілетін заң немесе ереже талаптары көрсетілуі керек.</p> <p>...</p> <p>(n) куәландыру туралы есептің жасалған күні. Куәландыру туралы есеп берілген күннен ерте болмауға тиіс:</p> <p>(i) маман маманның қорытындысына негізделген дәлелдемелерді, соның ішінде танылған өкілеттіктері бар тұлғалар ПГ туралы есеп үшін жауапкершілікті өз мойнына алғанын мәлімдегенін дәлелдеді; және</p> <p>(ii) егер ISQEM 1 сәйкес тапсырманың орындалу сапасын тексеру қажет болса, тапсырманың орындалу сапасын тексеру аяқталды.</p> <p>...</p>	<p>Куәландыру туралы есептің мазмұны</p> <p>Сенімділік туралы есеп кем дегенде келесі негізгі элементтерді қамтуы керек: (Сілтеме: A134 тармағы)</p> <p>...</p> <p>(i) практик маман мүшесі болып табылатын фирма ISQEM 1 немесе басқа кәсіби талаптарды немесе кем дегенде ISQEM 1 сияқты талап етілетін заң немесе ереже талаптарын қолданады деген мәлімдеме. Егер практик маман кәсіби бухгалтер болмаса, онда өтініште қолданылатын кәсіби талаптар немесе кем дегенде ISQEM 1 сияқты талап етілетін заң немесе ереже талаптары көрсетілуі керек.</p> <p>...</p> <p>(n) куәландыру туралы есептің жасалған күні. Куәландыру туралы есеп берілген күннен ерте болмауға тиіс:</p> <p>(i) маман маманның қорытындысына негізделген дәлелдемелерді, соның ішінде танылған өкілеттіктері бар тұлғалар ПГ туралы есеп үшін жауапкершілікті өз мойнына алғанын мәлімдегенін дәлелдеді; және</p> <p>(ii) егер ISQEM 1⁺ сәйкес тапсырманың орындалу сапасын тексеру қажет болса, тапсырманың орындалу сапасын тексеру аяқталды.</p> <p>...</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISAE 3410 A128-тармақ	<p>Құжаттама</p> <p><i>Аяқтау туралы есеп беру күнінен кейін туындаған сұрақтар (Сілтеме: 68-тармақ)</i></p> <p>Айрықша жағдайлардың мысалдары-бұл куәлік беру күнінен кейін маманға белгілі болған, бірақ сол күні болған және егер олар осы күнге дейін белгілі болса, ПГ есебінің өзгеруіне немесе куәлік беру есебіндегі маманның қорытындыларының өзгеруіне әкелуі мүмкін фактілер, мысалы, елеулі түзетілмеген қатені анықтау. Нәтижесінде тапсырма бойынша құжаттамаға енгізілген өзгерістер ISQEM 1²⁴ талап еткендей тапсырма бойынша топ мүшелерінің жұмысын тексерудің сипатына, мерзімдеріне және көлеміне қатысты фирманың саясатына және немесе процедураларына сәйкес қаралады, бұл ретте тапсырма бойынша серіктес енгізілген өзгерістер үшін түпкілікті жауапты болады.²⁴</p> <p>²⁴ISQEM 1 Қаржылық есептіліктің аудитін және немесе шолуын жүзеге асыратын фирмалар үшін сапаны бақылау басқару, сондай-ақ кепілдіктер және немесе ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар, 32-33 31(b) тармағы</p>	<p>Құжаттама</p> <p><i>Аяқтау туралы есеп беру күнінен кейін туындаған сұрақтар (Сілтеме: 68-тармақ)</i></p> <p>Айрықша жағдайлардың мысалдары-бұл куәлік беру күнінен кейін маманға белгілі болған, бірақ сол күні болған және егер олар осы күнге дейін белгілі болса, ПГ есебінің өзгеруіне немесе куәлік беру есебіндегі маманның қорытындыларының өзгеруіне әкелуі мүмкін фактілер, мысалы, елеулі түзетілмеген қатені анықтау. Нәтижесінде тапсырма бойынша құжаттамаға енгізілген өзгерістер ISQEM 1²⁴ талап еткендей тапсырма бойынша топ мүшелерінің жұмысын тексерудің сипатына, мерзімдеріне және көлеміне қатысты фирманың саясатына және немесе процедураларына сәйкес қаралады, бұл ретте тапсырма бойынша серіктес енгізілген өзгерістер үшін түпкілікті жауапты болады.²⁴</p> <p>²⁴ISQEM 1 Қаржылық есептіліктің аудитін және немесе шолуын жүзеге асыратын фирмалар үшін сапаны бақылау басқару, сондай-ақ кепілдіктер және немесе ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар, 32-33 31(b) тармағы</p>
ISAE 3410 A129-тармақ	<p><i>Соңғы жұмыс файлы құрастыру (Сілтеме: 69-тармақ)</i></p> <p>ISCCM 1 (немесе басқа кәсіби талаптарға немесе заңнама немесе нормативтік актілердің талаптарына сәйкес, кем дегенде ISQEM 1 сияқты талап етілетін), фирмалар қатысты сапа максатын белгілеуі керек еяеаат және процедуралар тапсырма бойынша есеп беру күнінен кейінгі мерзімде тапсырма құжаттамасын құрастыру уақтылы тапсырма бойынша файлдарды құрастыруды аяқтау.¹¹ Қорытынды құжаттаманы құрастыру аяқталуы керек тиісті мерзім, әдетте, растау туралы есеп беру күнінен кейін 60 күннен аспайды¹².</p> <p>¹¹ ISQEM 1, 4531(f) тармағы ¹² ISQEM 1, A54 A83 тармағы</p>	<p><i>Соңғы жұмыс файлы құрастыру (Сілтеме: 69-тармақ)</i></p> <p>ISCCM 1 (немесе басқа кәсіби талаптарға немесе заңнама немесе нормативтік актілердің талаптарына сәйкес, кем дегенде ISQEM 1 сияқты талап етілетін), фирмалар қатысты сапа максатын белгілеуі керек еяеаат және процедуралар тапсырма бойынша есеп беру күнінен кейінгі мерзімде тапсырма құжаттамасын құрастыру уақтылы тапсырма бойынша файлдарды құрастыруды аяқтау.¹¹ Қорытынды құжаттаманы құрастыру аяқталуы керек тиісті мерзім, әдетте, растау туралы есеп беру күнінен кейін 60 күннен аспайды¹².</p> <p>¹¹ ISQEM 1, 4531(f) тармағы ¹² ISQEM 1, A54 A83 тармағы</p>
ISAE 3410 A130-тармақ	<p><i>Жұмыс сапасын бақылауды тексеру (Сілтеме: 71-тармақ)</i></p> <p>Жұмыс сапасын бақылауды тексеру барысында қарастырылуы мүмкін басқа мәселелерге мыналар жатады:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Осы тапсырмаға қатысты менеджмент тобының фирманың тәуелсіздігін бағалау. ● Мәселелер бойынша тиісті консултациялар өткізілді ме ● Пікір айырмашылықтарына немесе басқа да күрделі немесе даулы мәселелерге қатысты мәселелер бойынша тиісті консултациялар өткізілді ме, сондай-ақ осындай консултациялардың нәтижелері бойынша жасалған қорытындылар. ● Тексеру үшін таңдалған тапсырма құжаттамасы маңызды пайымдауларға қатысты орындалған жұмысты көрсете ме және ол жасалған қорытындыларды растай ма. 	<p><i>Жұмыс сапасын бақылауды тексеру (Сілтеме: 71-тармақ)</i></p> <p>Жұмыс сапасын бақылауды тексеру барысында қарастырылуы мүмкін басқа мәселелерге мыналар жатады:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Осы тапсырмаға қатысты менеджмент тобының фирманың тәуелсіздігін бағалау. ● Мәселелер бойынша тиісті консултациялар өткізілді ме ● Пікір айырмашылықтарына немесе басқа да күрделі немесе даулы мәселелерге қатысты мәселелер бойынша тиісті консултациялар өткізілді ме, сондай-ақ осындай консултациялардың нәтижелері бойынша жасалған қорытындылар. ● Тексеру үшін таңдалған тапсырма құжаттамасы маңызды пайымдауларға қатысты орындалған жұмысты көрсете ме және ол жасалған қорытындыларды растай ма.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
<p>ISAE 3410 2-қосымша 1-мысал⁹</p>	<p>ПГ бойынша есептілікті растау туралы есептердің мысаллары</p> <p>Мысал 1: ...</p> <p>Біз адалдық, объективтілік, Бухгалтерлерге арналған⁹ әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда)</i> (IESBA кодексі) тәуелсіздік талаптарын және басқа да этикалық талаптарын сақтаймыз.</p> <p>Фирма халықаралық сапаны ~~бақылау~~ <u>басқару</u> стандартын 1⁴ қолданады және сәйкесінше этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты құжатталған саясаттарды және немесе процедураларды қамтитын сапаны ~~бақылау~~ <u>басқарудың</u> кешенді жүйесін қолдайды.</p> <p>⁴ ISQM 1 Қаржылық есептілікті тексеретін және немесе иолатын фирмалар үшін сапаны ~~бақылау~~ <u>басқару</u> және <u>немесе</u> басқа кепілдіктер және немесе байланысты қызметтер бойынша тапсырмалар қызметтер</p>	<p>ПГ бойынша есептілікті растау туралы есептердің мысаллары</p> <p>Мысал 1: ...</p> <p>Біз адалдық, объективтілік, Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда)</i> (IESBA кодексі) тәуелсіздік талаптарын және басқа да этикалық талаптарын сақтаймыз.</p> <p>~~Фирма халықаралық сапаны бақылау басқару стандартын 1⁴ қолданады және сәйкесінше этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты құжатталған саясаттарды және немесе процедураларды қамтитын сапаны бақылау басқарудың кешенді жүйесін қолдайды.~~</p> <p>Фирма этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданылатын құқықтық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты саясатты немесе процедураларды қоса алғанда, фирмадан сапа менеджменті жүйесін әзірлеуді, енгізуді және пайдалануды талап ететін 1⁴ халықаралық сапа менеджменті стандарттарын қолданады.</p> <p>⁴ ISQM 1 Қаржылық есептілікті тексеретін және немесе иолатын фирмалар үшін сапаны ~~бақылау~~ <u>басқару</u> және <u>немесе</u> басқа кепілдіктер және немесе байланысты қызметтер бойынша тапсырмалар</p>

⁹ Тармақ бұрын IESBA кодексіні қайта қарау нәтижесінде IAASB халықаралық стандарттарына енгізілген өзгерістерге сәйкес жаңартылған болатын.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
<p>ISAE 3410 2-қосымша 1-мысал¹⁰</p>	<p>ПГ бойынша есептілікті растау туралы есептердің мысаллары</p> <p>Мысал 2: ...</p> <p>Біз адалдық, объективтілік, Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда)</i> (IESBA кодексі) тәуелсіздік талаптарын және басқа да этикалық талаптарын сақтаймыз.</p> <p>Фирма халықаралық сапаны ~~бақылау~~ <u>басқару</u> стандартын 1⁴ қолданады және сәйкесінше этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты құжатталған саясаттарды және немесе процедураларды қамтитын сапаны ~~бақылау~~ <u>басқарудың</u> кешенді жүйесін қолдайды.</p> <p>⁴ ISQEM I Қаржылық есептілікті тексеретін және немесе шолатын фирмалар үшін сапаны ~~бақылау~~ <u>басқару</u> және немесе басқа кепілдіктер және немесе байланысты қызметтер бойынша тапсырмалар. қызметтер</p>	<p>ПГ бойынша есептілікті растау туралы есептердің мысаллары</p> <p>Мысал 2: ...</p> <p>Біз адалдық, объективтілік, Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда)</i> (IESBA кодексі) тәуелсіздік талаптарын және басқа да этикалық талаптарын сақтаймыз.</p> <p>~~Фирма халықаралық сапаны бақылау басқару стандартын 1⁴ қолданады және сәйкесінше этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты құжатталған саясаттарды және немесе процедураларды қамтитын сапаны бақылау басқарудың кешенді жүйесін қолдайды.~~</p> <p>Фирма этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданылатын құқықтық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты саясатты немесе процедураларды қоса алғанда, фирманы сапа менеджменті жүйесін әзірлеуді, енгізуді және пайдалануды талап ететін 1⁴ халықаралық сапа менеджменті стандарттарын қолданады.</p> <p>⁴ ISQEM I Қаржылық есептілікті тексеретін және немесе шолатын фирмалар үшін сапаны ~~бақылау~~ <u>басқару</u> және немесе басқа кепілдіктер және немесе байланысты қызметтер бойынша тапсырмалар</p>
ISAE 3420	Бағалы қағаздар проспектісіне енгізілген алдын ала қаржылық ақпаратты жасау туралы есептілікті қамтамасыз ету жөніндегі міндеттемелер	
<p>ISAE 3420, мазмұн кестесінен кейінгі аядағы мәтін</p>	<p>Ақпараттың дұрыстығын растауға арналған тапсырмалар бойынша халықаралық стандарт (ISAE) 3420 <i>Эмиссия проспектісіне енгізілген қаржылық ақпараттың проформасын жасау туралы ақпараттың дұрыстығын растауға арналған тапсырмалар сапаны бақылау басқару, аудит, шолу, ақпараттың дұрыстығын басқа да растау және ілеспе қызметтер бойынша халықаралық ұсынымдарға алғысөзбен бірге қаралуы тиіс.</i></p>	<p>Ақпараттың дұрыстығын растауға арналған тапсырмалар бойынша халықаралық стандарт (ISAE) 3420 <i>Эмиссия проспектісіне енгізілген қаржылық ақпараттың проформасын жасау туралы ақпараттың дұрыстығын растауға арналған тапсырмалар сапаны бақылау басқару, аудит, шолу, ақпараттың дұрыстығын басқа да растау және ілеспе қызметтер бойынша халықаралық ұсынымдарға алғысөзбен бірге қаралуы тиіс.</i></p>

¹⁰ Тармақ бұрын IESBA кодексін қайта қарау нәтижесінде IAASB халықаралық стандарттарына енгізілген өзгерістерге сәйкес жаңартылған болатын.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISAE 3420 8-тармақ ¹¹	<p>ISAE 3000 стандартына (Қайта қаралған) сәйкес келу, бірақ олармен шектелмей, Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда)</i> (IESBA кодексі) сертификаттау тапсырмаларына қатысты ережелерін немесе кем дегенде бірдей қатаң болып табылатын басқа кәсіби, заңды немесе нормативтік талаптарды сақтауды талап етеді³. Сондай-ақ, өзара әрекеттесу серіктесі ISQEM 1⁴ немесе ISQEM 1-ден кем емес басқа кәсіби, заңды немесе нормативтік талаптарды қолданатын фирманың мүшесі болуын талап етеді.</p> <p>³ ISAE 3000(Қайта қаралған), 3 (a), 20 және 24 абзацтар ⁴ ISAE 3000(Қайта қаралған), 3(b) және 31 (a) тармақтары. <i>Халықаралық стандарт халықаралық сапаны бақылау басқару стандарты (ISQEM) 1 «Қаржылық есептілікке аудит және немесе шолу жүргізетін фирмалар үшін сапаны бақылау, сондай-ақ кепілдіктер және немесе ілесне қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар».</i></p>	<p>ISAE 3000 стандартына (Қайта қаралған) сәйкес келу, бірақ олармен шектелмей, Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда)</i> (IESBA кодексі) сертификаттау тапсырмаларына қатысты ережелерін немесе кем дегенде бірдей қатаң болып табылатын басқа кәсіби, заңды немесе нормативтік талаптарды сақтауды талап етеді³. Сондай-ақ, өзара әрекеттесу серіктесі ISQEM 1⁴ немесе ISQEM 1-ден кем емес басқа кәсіби, заңды немесе нормативтік талаптарды қолданатын фирманың мүшесі болуын талап етеді.</p> <p>³ ISAE 3000(Қайта қаралған), 3 (a), 20 және 24 абзацтар ⁴ ISAE 3000(Қайта қаралған), 3(b) және 31 (a) тармақтары. <i>Халықаралық стандарт халықаралық сапаны бақылау басқару стандарты (ISQEM) 1 «Қаржылық есептілікке аудит және немесе шолу жүргізетін фирмалар үшін сапаны бақылау, сондай-ақ кепілдіктер және немесе ілесне қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар».</i></p>
ISAE 3420 35-тармақ	<p>Практик маманның есебінде кем дегенде келесі негізгі элементтер болуы керек: (Сілтеме: A57 тармағы)</p> <p>...</p> <p>(g) Практик маман мүшесі болып табылатын фирма ISQEM 1 немесе басқа кәсіби талаптарды немесе кем дегенде ISQEM 1 сияқты талап етілетін заң немесе ереже талаптарын қолданады деген мәлімдеме. Егер практик маман кәсіби бухгалтер болмаса, өтініште ISQEM 1 сияқты кем дегенде талап етілетін қолданылатын кәсіби талаптар немесе заң немесе ереже талаптары көрсетілуі керек.</p> <p>...</p>	<p>Практик маманның есебінде кем дегенде келесі негізгі элементтер болуы керек: (Сілтеме: A57 тармағы)</p> <p>...</p> <p>(g) Практик маман мүшесі болып табылатын фирма ISQEM 1 немесе басқа кәсіби талаптарды немесе кем дегенде ISQEM 1 сияқты талап етілетін заң немесе ереже талаптарын қолданады деген мәлімдеме. Егер практик маман кәсіби бухгалтер болмаса, өтініште ISQEM 1 сияқты кем дегенде талап етілетін қолданылатын кәсіби талаптар немесе заң немесе ереже талаптары көрсетілуі керек.</p> <p>...</p>

¹¹ Тармақ бұрын IESBA кодексін қайта қарау нәтижесінде IAASB халықаралық стандарттарына енгізілген өзгерістерге сәйкес жаңартылған болатын.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
<p>ISAE 3420 Қосымша¹²</p>	<p>Өзгертілмеген қорытындысы бар практик маманның мысаллық есебі ...</p> <p><i>Біздің тәуелсіздігіміз және сапаны <u>бақылау</u> ~~бақылау~~</i></p> <p>Біз адалдық, объективтілік, Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда)</i> (IESBA кодексі) тәуелсіздік талаптарын және басқа да этикалық талаптарын сақтаймыз.</p> <p>Фирма халықаралық сапаны ~~бақылау~~ <u>бақылау басқару</u> стандартын 1⁴ қолданады және сәйкесінше этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты құжатталған саясаттарды және немесе процедураларды қамтитын сапаны ~~бақылау~~ <u>бақылау басқарудың</u> кешенді жүйесін қолдайды.</p> <p>⁴ <i>ISQEM I Қаржылық есептілікті тексеретін және немесе шолатын фирмалар үшін сапаны ~~бақылау~~ <u>бақылау басқару</u> және немесе басқа кепілдіктер және немесе байланысты қызметтер бойынша тапсырмалар. қызметтер</i></p>	<p>Өзгертілмеген қорытындысы бар практик маманның мысаллық есебі ...</p> <p><i>Біздің тәуелсіздігіміз және сапаны <u>бақылау</u> ~~бақылау~~</i></p> <p>Біз адалдық, объективтілік, Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған <i>Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда)</i> (IESBA кодексі) тәуелсіздік талаптарын және басқа да этикалық талаптарын сақтаймыз.</p> <p>~~Фирма халықаралық сапаны бақылау басқару стандартын 1⁴ қолданады және сәйкесінше этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты құжатталған саясаттарды және немесе процедураларды қамтитын сапаны бақылау басқарудың кешенді жүйесін қолдайды.~~</p> <p>Фирма этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданылатын құқықтық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты саясатты немесе процедураларды қоса алғанда, фирмадан сапа менеджменті жүйесін әзірледі, енгізуді және пайдалануды талап ететін 1⁴ халықаралық сапа менеджменті стандарттарын қолданады.</p> <p>⁴ <i>ISQEM I Қаржылық есептілікті тексеретін және немесе шолатын фирмалар үшін сапаны ~~бақылау~~ <u>бақылау басқару</u> және немесе басқа кепілдіктер және немесе байланысты қызметтер бойынша тапсырмалар</i></p>
<p>ISRS 4400 (Қайта қаралған)</p>	<p align="center">Келісілген процедуралар бойынша міндеттемелер</p>	
<p>ISRS 4400 (Қайта қаралған) мазмұн кестесінен кейінгі аядағы мәтін</p>	<p>Ілеспе қызметтер бойынша халықаралық стандарт (ISRS) 4400 (Қайта қаралған) <i>Келісілген процедуралар бойынша тапсырмалар сапаны ~~бақылау~~ <u>бақылау басқару</u>, аудит, шолу, басқа кепілдіктер және ілеспе қызметтер бойынша халықаралық ұсыныстарға алғысөз контекстінде қарастырылуы керек.</i></p>	<p>Ілеспе қызметтер бойынша халықаралық стандарт (ISRS) 4400 (Қайта қаралған) <i>Келісілген процедуралар бойынша тапсырмалар сапаны ~~бақылау~~ <u>бақылау басқару</u>, аудит, шолу, басқа кепілдіктер және ілеспе қызметтер бойынша халықаралық ұсыныстарға алғысөз контекстінде қарастырылуы керек.</i></p>

¹² Тармақ бұрын IESBA кодексіні қайта қарау нәтижесінде IAASB халықаралық стандарттарына енгізілген өзгерістерге сәйкес жаңартылған болатын.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRS 4400 (Қайта қаралған) 3-тармақ	<p>Кіріспе</p> <p>Осы шағын және орта бизнесті қолдану саласы</p> <p><i>ISQEM 11-мен байланыс</i></p> <p>Сапаны ~~бақылау жүйелері~~ <u>басқару жүйелері</u>, сондай-ақ саясат және немесе процедуралар фирманың міндеті болып табылады. ISQEM 1 фирманың келісілген процедуралар бойынша тапсырмаларына қатысты кәсіби бухгалтер фирмаларына қолданылады.^{1A} Келісілген процедуралар бойынша жекелеген тапсырмалар деңгейінде сапаны бақылауға/басқаруға қатысты осы ISRS ережелері фирманың ISQEM 1-ге немесе кем дегенде бірдей қатаң талаптарға бағынуына негізделген. (Сілтеме: A3-A8 абзацы)</p> <p>1 Сапаны ~~бақылау~~ <u>басқару</u> жөніндегі халықаралық стандарт (ISQEM) 1 <i>Қаржылық есептіліктің аудитін және немесе шолуын орындайтын фирмалар үшін сапаны бақылау басқару және немесе кепілдіктер және немесе ілесне қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар</i></p> <p>^{1A} ISQEM 1, 5-тармақ</p>	<p>Кіріспе</p> <p>Осы шағын және орта бизнесті қолдану саласы</p> <p><i>ISQEM 11-мен байланыс</i></p> <p>Сапаны ~~бақылау жүйелері~~ <u>басқару жүйелері</u>, сондай-ақ саясат және немесе процедуралар фирманың міндеті болып табылады. ISQEM 1 фирманың келісілген процедуралар бойынша тапсырмаларына қатысты кәсіби бухгалтер фирмаларына қолданылады.^{1A} Келісілген процедуралар бойынша жекелеген тапсырмалар деңгейінде сапаны бақылауға/басқаруға қатысты осы ISRS ережелері фирманың ISQEM 1-ге немесе кем дегенде бірдей қатаң талаптарға бағынуына негізделген. (Сілтеме: A3-A8 абзацы)</p> <p>1 Сапаны ~~бақылау~~ <u>басқару</u> жөніндегі халықаралық стандарт (ISQEM) 1 <i>Қаржылық есептіліктің аудитін және немесе шолуын орындайтын фирмалар үшін сапаны бақылау басқару және немесе кепілдіктер және немесе ілесне қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар</i></p> <p>^{1A} ISQEM 1, 5-тармақ</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
<p>ISRS 4400 (Қайта қаралған) 13-тармақ</p>	<p>Анықтамалар</p> <p>Осы ISRS мақсаттары үшін мынадай терминдердің төменде көрсетілген мағыналары болады:</p> <p>...</p> <p>(с) Өзара әрекеттесу серіктесі - серіктес немесе басқа ~~тұлға~~ жеке тұлға қызмет көрсетуге және оны орындауға жауапты фирма тағайындаған, сондай-ақ келісілген процедуралар туралы есеп ол фирма атынан шығарылады және қажет болған жағдайда кәсіби, заңды немесе реттеуші органның тиісті өкілеттіктеріне ие.</p> <p>...</p> <p>(е) Орындаушы тобы - келісілген процедуралар бойынша тапсырманы орындайтын барлық серіктестер мен қызметкерлер, сондай-ақ тапсырма бойынша процедураларды орындайтын ~~фирма немесе желілік фирма жалдаған кез келген~~ басқа тұлғалар. ~~Бұл~~ фирма немесе желілік фирма тартқан практик маманның сыртқы сарапшысын жоққа шығарады алып тастайды.</p> <p>28. ...</p> <p>(к) Тиісті этикалық талаптар - ~~Кәсіби этика қағидаттары және~~ қызмет көрсету жөніндегі топқа қолданылатын этикалық талаптар келісілген процедуралар бойынша тапсырмаларды орындау кезінде ~~қолданылад~~ <u>Бұл тиісті этикалық талаптарға әдетте Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) (IESBA кодексі), сондай-ақ шектеулі сипаттағы ұлттық талаптар кіреді.</u></p>	<p>Анықтамалар</p> <p>Осы ISRS мақсаттары үшін мынадай терминдердің төменде көрсетілген мағыналары болады:</p> <p>...</p> <p>(с) Өзара әрекеттесу серіктесі - серіктес немесе басқа ~~тұлға~~ жеке тұлға қызмет көрсетуге және оны орындауға жауапты фирма тағайындаған, сондай-ақ келісілген процедуралар туралы есеп ол фирма атынан шығарылады және қажет болған жағдайда кәсіби, заңды немесе реттеуші органның тиісті өкілеттіктеріне ие.</p> <p>...</p> <p>(е) Орындаушы тобы - келісілген процедуралар бойынша тапсырманы орындайтын барлық серіктестер мен қызметкерлер, сондай-ақ тапсырма бойынша процедураларды орындайтын ~~фирма немесе желілік фирма жалдаған кез келген~~ басқа тұлғалар. ~~Бұл~~ фирма немесе желілік фирма тартқан практик маманның сыртқы сарапшысын жоққа шығарады алып тастайды.</p> <p>28. ...</p> <p>(к) Тиісті этикалық талаптар - ~~Кәсіби этика қағидаттары және~~ қызмет көрсету жөніндегі топқа қолданылатын этикалық талаптар келісілген процедуралар бойынша тапсырмаларды орындау кезінде ~~қолданылад~~ <u>Бұл Тиісті этикалық талаптарға, әдетте, кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің ережелері (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) (IESBA кодексі)), сондай-ақ шектеулі сипаттағы ұлттық талаптар кіреді.</u></p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRS 4400 (Қайта қаралған) 19-тармақ	<p>Тапсырма деңгейіндегі сапаны бақылау/басқару</p> <p>Өзара әрекеттесу серіктесі жауапкершілікті өз мойнына алуы керек:</p> <p>(a) ~~жалпы~~ <u>басқару және қол жеткізу</u> келісілген процедураларды орындау сапасы ~~және тапсырманы орындау процесіне жеткілікті және тиісті қатысу~~, егер қажет болса, практик маман орындайтын жұмысты қоса алғанда; және (Сілтеме: A24 тармағы)</p> <p>(b) Фирмада қабылданғандарға сәйкес тапсырманы орындау <u>сапаны бақылау</u> компанияның саясаты ~~және немесе~~ процедуралары:</p> <p>(i) Клиенттермен қарым-қатынасты қабылдауға және жалғастыруға және тапсырмаларды орындауға қатысты <u>фирманың тиісті</u> саясатын немесе процедураларын орындау; (Сілтеме: A25 тармақ)</p> <p>(iA) <u>Тапсырманы орындау үшін жеткілікті және тиісті ресурстардың тағайындалғанын немесе тапсырманы орындау тобының қарамағына уақтылы берілгенін анықтау, сипатын ескере отырып және тапсырманың мән-жайлары, компанияның саясаты немесе процедуралары, сондай-ақ тапсырманы орындау барысында туындауы мүмкін кез келген өзгерістер тапсырманы орындау барысында пайда болады;</u></p> <p>(ii) Қызметтер көрсету жөніндегі топтың және қызметтер көрсету жөніндегі топтың құрамына кірмейтін кез келген сарапшы-практиктердің жиынтығында келісілген процедураларды орындау үшін тиісті құзыреті мен мүмкіндіктері <u>жеткілікті уақыт беруді қоса алғанда</u> бар екеніне көз жеткізу;</p> <p>(iii) <u>Тиісті этикалық талаптарды сақтамау бұзу белгілеріне</u> қызмет көрсету жөніндегі топ мүшелеріне <u>тиісті этикалық талаптарды</u> мұқият болу және егер қызмет көрсету жөніндегі серіктеске қызмет көрсету жөніндегі топ мүшелерінің <u>тиісті этикалық талаптарды сақтамайтынын</u> бұзатынын көрсететін фактілер жетсе, тиісті іс-әрекеттерді айқындау; (Сілтеме: A26 тармағы)</p> <p>(iv) Қызмет көрсету жөніндегі <u>топ мүшелеріне басшылық, және</u> бақылау, <u>олардың жұмысын тексеру</u> және кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес тапсырманы орындау; және</p> <p>(v) <u>тиісті құжаттаманы жинау, дұрыс жүргізу және сақтау үшін жауапкершілікті</u> өз мойнына алу.</p>	<p>Тапсырма деңгейіндегі сапаны бақылау/басқару</p> <p>Өзара әрекеттесу серіктесі жауапкершілікті өз мойнына алуы керек:</p> <p>(a) ~~жалпы~~ <u>басқару және қол жеткізу</u> келісілген процедуралар бойынша жұмыс сапасы ~~және бүкіл жұмыс барысында жеткілікті және тиісті қатысу~~, егер қажет болса, сарапшы-практик орындаған жұмысты қоса алғанда ~~және тапсырманы орындау кезеңінде жұмысқа жеткілікті және тиісті қатысу~~; және (Сілтеме: A24 тармағы)</p> <p>(b) Фирмада қабылданғандарға сәйкес тапсырманы орындау <u>сапаны бақылау</u> компанияның саясаты ~~және немесе~~ процедуралары:</p> <p>(i) Клиенттермен қарым-қатынасты қабылдауға және жалғастыруға және тапсырмаларды орындауға қатысты <u>фирманың тиісті</u> саясатын немесе процедураларын орындау; (Сілтеме: A25 тармақ)</p> <p>(iA) <u>Тапсырманы орындау үшін жеткілікті және тиісті ресурстардың тағайындалғанын немесе тапсырманы орындау тобының қарамағына уақтылы берілгенін анықтау, сипатын ескере отырып және тапсырманың мән-жайлары, компанияның саясаты немесе процедуралары, сондай-ақ тапсырманы орындау барысында туындауы мүмкін кез келген өзгерістер тапсырманы орындау барысында пайда болады;</u></p> <p>(ii) Қызмет көрсету жөніндегі топтың және қызмет көрсету жөніндегі топтың құрамына кірмейтін кез келген сарапшы-практиктердің келісілген процедураларды орындау үшін <u>жеткілікті уақыттың болуын қоса алғанда</u>, жиынтығында тиісті құзыреті мен мүмкіндіктеріне ие екендігіне сенімді болу;</p> <p>(iii) <u>Тиісті этикалық талаптарды сақтамау бұзу белгілеріне</u> қызмет көрсету жөніндегі топ мүшелеріне <u>тиісті этикалық талаптарды</u> мұқият болу және егер қызмет көрсету жөніндегі серіктеске қызмет көрсету жөніндегі топ мүшелерінің <u>тиісті этикалық талаптарды сақтамайтынын</u> бұзатынын көрсететін фактілер жетсе, тиісті іс-әрекеттерді айқындау; (Сілтеме: A26 тармағы)</p> <p>(iv) Қызмет көрсету жөніндегі <u>топ мүшелеріне басшылық, және</u> бақылау, <u>олардың жұмысын тексеру</u> және кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес тапсырманы орындау; және</p> <p>(vi) <u>Егер ISQM 1 немесе фирманың саясатына немесе процедураларына сәйкес тапсырманың орындалу сапасын тексеру қажет болса, тапсырманың орындалу сапасын тексеру аяқталғанға дейін есеп берменіз.5A</u></p> <p>5A ISQM 2, <i>Тапсырманың орындалу сапасын тексеру</i></p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRS 4400 (Қайта қаралған) 21-тармақ	<p>Тапсырманы қабылдау және жалғастыру</p> <p>Келісілген процедураларды қабылдамас немесе жалғастырмас бұрын, маман тапсырманың мақсаты туралы түсінік алуы керек. Маман, егер оған ұсынылатын процедуралар келісілген процедуралар бойынша тапсырманың мақсатына сәйкес келмейтінін көрсететін <u>қандай да</u> бір фактілер немесе мән-жайлар белгілі болса, келісілген процедураларды қабылдамауы немесе орындауды жалғастырмауы тиіс. (Сілтеме: A28-A31 тармақтар)</p>	<p>Тапсырманы қабылдау және жалғастыру</p> <p>Келісілген процедураларды қабылдамас немесе жалғастырмас бұрын, маман тапсырманың мақсаты туралы түсінік алуы керек. Маман, егер оған ұсынылатын процедуралар келісілген процедуралар бойынша тапсырманың мақсатына сәйкес келмейтінін көрсететін <u>қандай да</u> бір фактілер немесе мән-жайлар белгілі болса, келісілген процедураларды қабылдамауы немесе орындауды жалғастырмауы тиіс. (Сілтеме: A28-A31 тармақтар)</p>
ISRS 4400 (Қайта қаралған) 23-тармақ	<p>Егер өзара әрекеттесу серіктесі фирманы тапсырманы орындаудан бас тартуға мәжбүр ететін ақпаратты алса, егер бұл ақпарат фирмаға <u>тапсырманы қабылдағанға немесе жалғастырғанға дейін белгілі болса</u> ~~бұрын қол жетімді болса~~, өзара әрекеттесу серіктесі фирма мен өзара әрекеттесу серіктесі қажетті әрекеттерді орындауы үшін бұл ақпаратты дереу фирмаға хабарлауы керек.</p>	<p>Егер өзара әрекеттесу серіктесі фирманы тапсырманы орындаудан бас тартуға мәжбүр ететін ақпаратты алса, егер бұл ақпарат фирмаға <u>тапсырманы қабылдағанға немесе жалғастырғанға дейін белгілі болса</u> ~~бұрын қол жетімді болса~~, өзара әрекеттесу серіктесі фирма мен өзара әрекеттесу серіктесі қажетті әрекеттерді орындауы үшін бұл ақпаратты дереу фирмаға хабарлауы керек.</p>
ISRS 4400 (Қайта қаралған) 26-тармақ	<p>Тапсырманы орындау шарттарын келісу</p> <p><i>Қайталанатын келісілген процедуралар</i></p> <p>Қайталанатын келісілген процедураларды орындау кезінде практик маман <u>фирманың тапсырманы қабылдау немесе жалғастыру туралы шешімдеріндегі өзгерістерді қоса алғанда</u>, жағдайларды ~~*қабылдауды қарастыру*~~, тапсырма шарттарын қайта қарау және қатысушы тарапқа қолданыстағы тапсырма шарттары туралы еске салу қажеттілігін бағалауы керек. (Сілтеме: A44 тармақ)</p>	<p>Тапсырманы орындау шарттарын келісу</p> <p><i>Қайталанатын келісілген процедуралар</i></p> <p>Қайталанатын келісілген процедураларды орындау кезінде практик маман <u>фирманың тапсырманы қабылдау немесе жалғастыру туралы шешімдеріндегі өзгерістерді қоса алғанда</u>, жағдайларды ~~*қабылдауды қарастыру*~~, тапсырма шарттарын қайта қарау және қатысушы тарапқа қолданыстағы тапсырма шарттары туралы еске салу қажеттілігін бағалауы керек. (Сілтеме: A44 тармақ)</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТИНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ КЕЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRS 4400 (Қайта қаралған) 30-тармақ	<p>Келісілген процедуралар туралы есеп</p> <p>Келісілген процедуралар туралы есеп жазбаша түрде жасалуы керек және мыналарды қамтуы керек: (Сілтеме: A51 тармақ)</p> <p>...</p> <p>(m) Практик маман мүшесі болып табылатын фирма ISQCM 1 немесе басқа кәсіби талаптарды немесе басқа кәсіби талаптарды немесе кем дегенде бірдей талап етілетін заңның немесе нормативтік актінің талаптарын қолданады деген мәлімдеме. Егер практик маман кәсіби бухгалтер болмаса, өтініште кәсіби талаптар немесе заңның немесе нормативтік актінің талаптары көрсетілуі керек, олар кем дегенде ISQCM 1 сияқты талап етіледі. ISQCM 1 сияқты талап;</p> <p>...</p> <p>(q) келісілген процедуралар туралы есеп беру күні; және (Сілтеме: A58A тармағы)</p> <p>...</p>	<p>Келісілген процедуралар туралы есеп</p> <p>Келісілген процедуралар туралы есеп жазбаша түрде жасалуы керек және мыналарды қамтуы керек: (Сілтеме: A51 тармақ)</p> <p>...</p> <p>(m) Практик маман мүшесі болып табылатын фирма ISQCM 1 немесе басқа кәсіби талаптарды немесе басқа кәсіби талаптарды немесе кем дегенде бірдей талап етілетін заңның немесе нормативтік актінің талаптарын қолданады деген мәлімдеме. Егер практик маман кәсіби бухгалтер болмаса, өтініште кәсіби талаптар немесе заңның немесе нормативтік актінің талаптары көрсетілуі керек, олар кем дегенде ISQCM 1 сияқты талап етіледі. ISQCM 1 сияқты талап;</p> <p>...</p> <p>(q) келісілген процедуралар туралы есеп беру күні. Егер ISQCM 1 немесе фирманың саясатына немесе процедураларына сәйкес тапсырманың орындалу сапасын тексеру қажет болса, маман тапсырманың орындалу сапасын тексеру аяқталғанға дейін есепті белгілемейі керек.^{5A} және (Сілтеме: A58A тармағы)</p> <p>...</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
<p>ISRS 4400 (Қайта қаралған) A3 тармағы</p>	<p><i>ISQEM 1-мен байланыс</i> (Сілтеме: 3-тармақ)</p> <p>ISQEM 1 фирманың келісілген процедуралар бойынша тапсырмаларды қоса алғанда, ілеспе қызметтерді көрсету тапсырмалары үшін сапаны ~~бақылау басқару әзірлеу, енгізу және пайдалану~~ жүйесін ~~өрнату және қолдау~~ жөніндегі міндеттерін қарастырады^{5A}. ~~ISQM 1 сонымен қатар фирманың жұмыс сапасының тексерілуіне ұшырауы керек тапсырмаларға қатысты саясатты немесе процедураларды әзірлеу жауапкершілігін қарастырады^{5B}. ISQM 2^{5C} тапсырманың сапасын тексерудің мақсаты мен жарамдылығына, сондай-ақ тапсырмасының сапасын тексеруді жүргізу мен құжаттауға қатысты.~~^{5D}</p> <p>Бұл міндеттер мыналарды белгілеуге бағытталған:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● компанияның сапасын бақылау жүйесі; және ● сапаны бақылау жүйесінің мақсатына қол жеткізуге бағытталған фирманың тиісті саясаты, сондай-ақ осы саясатты жүзеге асыру және орындау процедуралары мен орындалуын бақылауға бағытталған процедуралар. <p>^{5A} <u>ISQM 1, 1-тармақ</u> ^{5B} <u>ISQM 1, 2(a) тармағы</u> ^{5C} <u>ISQM 2, Жұмыс сапасына шолу</u> ^{5D} <u>ISQM 1, 2 (b) тармағы</u></p>	<p><i>ISQEM 1-мен байланыс</i> (Сілтеме: 3-тармақ)</p> <p>ISQEM 1 фирманың келісілген процедуралар бойынша тапсырмаларды қоса алғанда, ілеспе қызметтерді көрсету тапсырмалары үшін сапаны ~~бақылау басқару әзірлеу, енгізу және пайдалану~~ жүйесін ~~өрнату және қолдау~~ жөніндегі міндеттерін қарастырады^{5A}. ~~ISQM 1 сонымен қатар фирманың жұмыс сапасының тексерілуіне ұшырауы керек тапсырмаларға қатысты саясатты немесе процедураларды әзірлеу жауапкершілігін қарастырады^{5B}. ISQM 2^{5C} тапсырманың сапасын тексерудің мақсаты мен жарамдылығына, сондай-ақ тапсырмасының сапасын тексеруді жүргізу мен құжаттауға қатысты.~~^{5D}</p> <p>Бұл міндеттер мыналарды белгілеуге бағытталған:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● компанияның сапасын бақылау жүйесі; және ● сапаны бақылау жүйесінің мақсатына қол жеткізуге бағытталған фирманың тиісті саясаты, сондай-ақ осы саясатты жүзеге асыру және орындау процедуралары мен орындалуын бақылауға бағытталған процедуралар. <p>^{5A} <u>ISQM 1, 1-тармақ</u> ^{5B} <u>ISQM 1, 2(a) тармағы</u> ^{5C} ~~ISQM 2, Жұмыс сапасына шолу~~ ^{5D} <u>ISQM 1, 2 (b) тармағы</u></p>
<p>ISRS 4400 (Қайта қаралған) A4 тармағы</p>	<p>Сәйкес ISQEM 1 ~~фирманың мақсаты құру және қолдау бойынша міндеттеме)~~ келісілген процедуралар бойынша тапсырмаларды қоса алғанда, ілеспе қызметтерді көрсету бойынша тапсырмаларды орындау кезінде сапаны бақылау жүйесін әзірлеу, енгізу және пайдалану фирмаға ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етеді:</p> <p>(a) Фирма және оның қызметкерлері ~~өз міндеттерін~~ сәйкес кәсіби стандарттар мен қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес ~~және осындай стандарттар мен талаптарға сәйкес тапсырмаларды орындайды;~~ және</p> <p>(b) ~~Есептер~~ фирма немесе тапсырма бойынша серіктестер шығарған тапсырмалар туралы есептер жағдайларға сәйкес келеді.²</p> <p>² <u>ISQEM 1, 114-тармақ</u></p>	<p>Сәйкес ISQEM 1 ~~фирманың мақсаты құру және қолдау бойынша міндеттеме)~~ келісілген процедуралар бойынша тапсырмаларды қоса алғанда, ілеспе қызметтерді көрсету бойынша тапсырмаларды орындау кезінде сапаны бақылау жүйесін әзірлеу, енгізу және пайдалану фирмаға ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз етеді:</p> <p>(a) Фирма және оның қызметкерлері ~~өз міндеттерін~~ сәйкес кәсіби стандарттар мен қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес ~~және осындай стандарттар мен талаптарға сәйкес тапсырмаларды орындайды;~~ және</p> <p>(b) ~~Есептер~~ фирма немесе тапсырма бойынша серіктестер шығарған тапсырмалар туралы есептер жағдайларға сәйкес келеді.²</p> <p>² <u>ISQEM 1, 114-тармақ</u></p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
<p>ISRS 4400 (Қайта қаралған) A5 тармағы</p>	<p>Келісілген процедураларға қатысты <u>ISQEM 1 қабылдамаған юрисдикция осындай тапсырмаларды орындайтын фирмаларда сапаны бақылау басқару талаптарын белгілей алады. осындай тапсырмаларды орындайтын компаниялардағы сапаны бақылау. Сайтта осы ISRS-тың тапсырма деңгейіндегі сапаны бақылауға басқаруға қатысты ережелері, ең болмағанда, ISQEM 1 стандартының талаптары сияқты қатаң сапаны бақылау/басқару талаптары қабылданғандығынан туындайды. Бұл осы талаптар ISQM 1 талаптарын шешіп, ISQM 1 мақсатына жету үшін фирмаға міндеттеме жүктеген жағдайда қол жеткізіледі/ келесі элементтердің әрқайсысына қатысты саясат пен процедураларды қамтитын сапаны бақылау жүйесін құру міндеттемесін қоса алғанда, ISQEM 1 талаптарының мақсаттарына жету үшін фирмаға міндеттеме жүктейді ISQM 1 талаптарына сәйкестік фирманың сапа менеджменті жүйесі келесі сегіз компонентті қамтуды талап етеді, бірақ олармен шектелмейді.</u>^{6A}</p> <p>(a) <u>Фирманың тәуекелдерін бағалау процесі;</u> (b) <u>Басқару және басшылық;</u> (c) <u>Тиісті этикалық талаптар;</u> (d) <u>Клиенттермен қарым-қатынасты және нақты тапсырмаларды қабылдау және жалғастыру;</u> (e) <u>Тапсырмаларды орындау;</u> (f) <u>Ресурстар;</u> (g) <u>Ақпарат және байланыс; және</u> (h) <u>Кемшіліктерді бақылау және жою процесі:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● <u>Фирма басшылығының сапа үшін жауапкершілігі;</u> ● <u>Тиісті этикалық талаптар;</u> ● <u>Клиенттермен қарым-қатынасты қабылдау және жалғастыру және нақты тапсырмаларды орындау;</u> ● <u>Адами ресурстар;</u> ● <u>Тапсырмаларды орындау тиімділігі; және</u> ● <u>Мониторинг.</u> <p>^{6A} ISQM 1, 6-тармақ</p>	<p>Келісілген процедураларға қатысты <u>ISQEM 1 қабылдамаған юрисдикция осындай тапсырмаларды орындайтын фирмаларда сапаны бақылау басқару талаптарын белгілей алады. осындай тапсырмаларды орындайтын компаниялардағы сапаны бақылау. Сайтта осы ISRS-тың тапсырма деңгейіндегі сапаны бақылауға басқаруға қатысты ережелері, ең болмағанда, ISQEM 1 стандартының талаптары сияқты қатаң сапаны бақылау/басқару талаптары қабылданғандығынан туындайды. Бұл осы талаптар ISQM 1 талаптарын шешіп, ISQM 1 мақсатына жету үшін фирмаға міндеттеме жүктеген жағдайда қол жеткізіледі/ келесі элементтердің әрқайсысына қатысты саясат пен процедураларды қамтитын сапаны бақылау жүйесін құру міндеттемесін қоса алғанда, ISQEM 1 талаптарының мақсаттарына жету үшін фирмаға міндеттеме жүктейді ISQM 1 талаптарына сәйкестік фирманың сапа менеджменті жүйесі келесі сегіз компонентті қамтуды талап етеді, бірақ олармен шектелмейді.</u>^{6A}</p> <p>(a) <u>Фирманың тәуекелдерін бағалау процесі;</u> (b) <u>Басқару және басшылық;</u> (c) <u>Тиісті этикалық талаптар;</u> (d) <u>Клиенттермен қарым-қатынасты және нақты тапсырмаларды қабылдау және жалғастыру;</u> (e) <u>Тапсырмаларды орындау;</u> (f) <u>Ресурстар;</u> (g) <u>Ақпарат және байланыс; және</u> (h) <u>Кемшіліктерді бақылау және жою процесі:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ● <u>Фирма басшылығының сапа үшін жауапкершілігі;</u> ● <u>Тиісті этикалық талаптар;</u> ● <u>Клиенттермен қарым-қатынасты қабылдау және жалғастыру және нақты тапсырмаларды орындау;</u> ● <u>Адами ресурстар;</u> ● <u>Тапсырмаларды орындау тиімділігі; және</u> ● <u>Мониторинг.</u> <p>^{6A} ISQM 1, 6-тармақ</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRS 4400 (Қайта қаралған) A6 тармағы	Фирманың сапаны бақылау басқару жүйесі шеңберінде клиенттермен жұмыс жөніндегі топтар осы тапсырмаға қолданылатын саясатты немесе процедураларды сапаны бақылау іске асыруға жауапты болады.	Фирманың сапаны бақылау басқару жүйесі шеңберінде клиенттермен жұмыс жөніндегі топтар осы тапсырмаға қолданылатын саясатты немесе процедураларды сапаны бақылау іске асыруға жауапты болады.
ISRS 4400 (Қайта қаралған) A7 тармағы	<p>Егер фирма немесе басқа тараптар берген ақпарат басқаша көрсетпесе (детте, қызмет көрсету тобы фирманың сапаны бақылау басқару жүйесіне сенуге құқылы екенім артта болады), егер:</p> <ul style="list-style-type: none"> Басшылық тобының түсінігі немесе практикалық тәжірибесі фирманың саясаты немесе процедуралары ангажементтің сипаты мен жағдайлары мәселесін тиімді шеше алмайтынын көрсетеді; немесе Фирма немесе басқа тараптар ұсынған мұндай саясаттардың немесе процедуралардың тиімділігі туралы ақпарат басқаша көрсетеді. <p>Мысалы, қызмет көрсету тобы фирманың сапаны бақылау басқару жүйесіне еенуі тәуелді болуы мүмкін:</p> <ul style="list-style-type: none"> Қызметкерлерді жалдау және ресми оқыту арқылы олардың құзыреттілігі және мүмкіндіктері. Фирманың қабылдау және жалғастыру саясаты немесе процедуралары басшылы жүйесі арқылы клиенттермен қарым-қатынасты сақтау. Мониторинг және кемшіліктерді жою процесі арқылы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтау. <p>Келісілген процедуралардың орындалуына әсер етуі мүмкін фирманың сапаны бақылау басқару жүйесінде анықталған кемшіліктерді қарастырған кезде, өзара іс-қимыл серіктесі келісілген процедуралар бойынша осы тапсырманың контекстінде жеткілікті деп санайтын жағдайды осы кемшіліктерді шешу үшін фирма қабылдаған (шараларды) түзету әрекеттерін қарастыруы мүмкін.</p>	<p>Егер фирма немесе басқа тараптар берген ақпарат басқаша көрсетпесе (детте, қызмет көрсету тобы фирманың сапаны бақылау басқару жүйесіне сенуге құқылы екенім артта болады), егер:</p> <ul style="list-style-type: none"> Басшылық тобының түсінігі немесе практикалық тәжірибесі фирманың саясаты немесе процедуралары ангажементтің сипаты мен жағдайлары мәселесін тиімді шеше алмайтынын көрсетеді; немесе Фирма немесе басқа тараптар ұсынған мұндай саясаттардың немесе процедуралардың тиімділігі туралы ақпарат басқаша көрсетеді. <p>Мысалы, қызмет көрсету тобы фирманың сапаны бақылау басқару жүйесіне еенуі тәуелді болуы мүмкін:</p> <ul style="list-style-type: none"> Қызметкерлерді жалдау және ресми оқыту арқылы олардың құзыреттілігі және мүмкіндіктері. Фирманың қабылдау және жалғастыру саясаты немесе процедуралары басшылы жүйесі арқылы клиенттермен қарым-қатынасты сақтау. Мониторинг және кемшіліктерді жою процесі арқылы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтау. <p>Келісілген процедуралардың орындалуына әсер етуі мүмкін фирманың сапаны бақылау басқару жүйесінде анықталған кемшіліктерді қарастырған кезде, өзара іс-қимыл серіктесі келісілген процедуралар бойынша осы тапсырманың контекстінде жеткілікті деп санайтын жағдайды осы кемшіліктерді шешу үшін фирма қабылдаған (шараларды) түзету әрекеттерін қарастыруы мүмкін.</p>
ISRS 4400 (Қайта қаралған) A8 тармағы	Фирманың сапаны бақылау басқару жүйесіндегі кемшіліктер міндетті түрде келісілген процедуралар кәсіби стандарттарға және қолданылатын құқықтық және нормативтік талаптарға сәйкес орындалмағанын немесе келісілген процедуралар туралы есеп сәйкес келмейтінін көрсетпейді.	Фирманың сапаны бақылау басқару жүйесіндегі кемшіліктер міндетті түрде келісілген процедуралар кәсіби стандарттарға және қолданылатын құқықтық және нормативтік талаптарға сәйкес орындалмағанын немесе келісілген процедуралар туралы есеп сәйкес келмейтінін көрсетпейді.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRS 4400 (Қайта қаралған) A24 тармағы	<p>Қатысу деңгейінде сапаны бақылауды басқару (Сілтеме: 19–20 тармақ)</p> <p>Серіктестің өзара әрекеттесу әрекеттері және өзара әрекеттесу тобының басқа мүшелеріне сәйкес хабарламалар жалпы басқару және әрбір өзара әрекеттесу сапасына қол жеткізу үшін <u>жалпы жауапкершілікті өз мойнына алған кезде</u> өзара әрекеттесу сапасына қол жеткізудің маңыздылығын көрсетеді:</p> <p>(a) кәсіби стандарттарға және нормативтік және құқықтық талаптарға сәйкес келетін жұмысты орындау;</p> <p>(b) жағдайларға байланысты фирманың сапасын <u>бақылау</u> саясатын ~~және~~ немесе процедураларін сақтау; және</p> <p>(c) осы ISRS сәйкес тапсырма бойынша практик маманның есебін беру.</p>	<p>Қатысу деңгейінде сапаны бақылауды басқару (Сілтеме: 19–20 тармақ)</p> <p>Серіктестің өзара әрекеттесу әрекеттері және өзара әрекеттесу тобының басқа мүшелеріне сәйкес хабарламалар жалпы басқару және әрбір өзара әрекеттесу сапасына қол жеткізу үшін <u>жалпы жауапкершілікті өз мойнына алған кезде</u> өзара әрекеттесу сапасына қол жеткізудің маңыздылығын көрсетеді:</p> <p>(a) кәсіби стандарттарға және нормативтік және құқықтық талаптарға сәйкес келетін жұмысты орындау;</p> <p>(b) жағдайларға байланысты фирманың сапасын <u>бақылау</u> саясатын ~~және~~ немесе процедураларін сақтау; және</p> <p>(c) осы ISRS сәйкес тапсырма бойынша практик маманның есебін беру.</p>
ISRS 4400 (Қайта қаралған) A25 тармағы	<p>ISQM 1 сәйкес фирма (сәйкестікке қатысты сапа мақсатын белгілеу үшін) «<u>жаңа клиентпен тапсырманы қабылдағанға дейін, қолданыстағы тапсырманы жалғастыру туралы мәселені шешкен кезде және</u>» осы жағдайларда қажет деп санайтын ақпаратты <u>клиентпен қарым-қатынасты қабылдау немесе жалғастыру туралы өз пайымдауларын немесе негізделген тапсырмаларды алуы керек қолданыстағы клиентпен жаңа тапсырманы қабылдау туралы мәселені қарау кезінде</u> <u>келісілген процедураларға тапсырманың сипаты мен мән-жайлары туралы алынған және</u> <u>Өзара әрекеттесу ееріктесіне клиентпен қарым-қатынасты қабылдаудың немесе жалғастырудың және келісілген процедураларды орындаудың орындылығын анықтауға көмектесетін ақпарат</u> адалдық (және этикалық құндылықтар) туралы ақпаратты қамтуы мүмкін ~~негізгі нелерді~~, негізгі <u>клиенттер</u> (соның ішінде басшылық және <u>(қажет болған жағдайда)</u> басшылық жүктелген тұлғалар) <u>осындай пайымдауларды қолдау үшін орынды болғанда</u>. Егер өзара әрекеттесу серіктесінде басшылықтың адалдығына күмәндануға негіз болса, бұл тапсырманың дұрыс орындалуына әсер етуі мүмкін болса, онда тапсырманы орындауға келіспеу керек.</p>	<p>ISQM 1 сәйкес фирма (сәйкестікке қатысты сапа мақсатын белгілеу үшін) «<u>жаңа клиентпен тапсырманы қабылдағанға дейін, қолданыстағы тапсырманы жалғастыру туралы мәселені шешкен кезде және</u>» осы жағдайларда қажет деп санайтын ақпаратты <u>клиентпен қарым-қатынасты қабылдау немесе жалғастыру туралы өз пайымдауларын немесе негізделген тапсырмаларды алуы керек қолданыстағы клиентпен жаңа тапсырманы қабылдау туралы мәселені қарау кезінде</u> <u>келісілген процедураларға тапсырманың сипаты мен мән-жайлары туралы алынған және</u> <u>Өзара әрекеттесу ееріктесіне клиентпен қарым-қатынасты қабылдаудың немесе жалғастырудың және келісілген процедураларды орындаудың орындылығын анықтауға көмектесетін ақпарат</u> адалдық (және этикалық құндылықтар) туралы ақпаратты қамтуы мүмкін ~~негізгі нелерді~~, негізгі <u>клиенттер</u> (соның ішінде басшылық және <u>(қажет болған жағдайда)</u> басшылық жүктелген тұлғалар) <u>осындай пайымдауларды қолдау үшін орынды болғанда</u>. Егер өзара әрекеттесу серіктесінде басшылықтың адалдығына күмәндануға негіз болса, бұл тапсырманың дұрыс орындалуына әсер етуі мүмкін болса, онда тапсырманы орындауға келіспеу керек.</p>
ISRS 4400 (Қайта қаралған) A26 тармағы	<p>ISQM 1 фирманың жауапкершілігін белгілейді ~~фирма мен оның қызметкерлері орындайтынына ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ету үшін әзірленген саясат пен процедуралар қатысты міндеттерді орындауға қатысты сана мақсаттары~~ тиісті этикалық талаптар. Осы IFRS серіктестің өзара іс-қимыл жөніндегі топтың тиісті этикалық талаптарды сақтауына қатысты өзара іс-қимыл жөніндегі міндеттерін белгілейді.6A</p> <p>^{6A} ISQM 1, 29-тармақ</p>	<p>ISQM 1 фирманың жауапкершілігін белгілейді ~~фирма мен оның қызметкерлері орындайтынына ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ету үшін әзірленген саясат пен процедуралар қатысты міндеттерді орындауға қатысты сана мақсаттары~~ тиісті этикалық талаптар. Осы IFRS серіктестің өзара іс-қимыл жөніндегі топтың тиісті этикалық талаптарды сақтауына қатысты өзара іс-қимыл жөніндегі міндеттерін белгілейді.6A</p> <p>^{6A} ISQM 1, 29-тармақ</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRS 4400 (Қайта қаралған) A37 тармағы	<p>Міндеттемелерді қабылдау және ұзарту (Сілтеме: 21-23 тармақтар)</p> <p><i>Тәуелсіздік талаптарын сақтау</i> (Сілтеме: 22(е), 24(е) тармақтары)</p> <p>22(е) тармағы практик маманға А15-тармақта жазылған себептер бойынша Тәуелсіздік талаптарын сақтауға міндетті болған жағдайларда қолданылады. 22(е) Параграф, егер практик маман қызмет көрсету жағдайында қатысушы тараппен тәуелсіздікке қойылатын талаптардың тәуелсіздік талаптарын сақтауға келіссе де қолданылады. Мысалы, практик маман мүмкін мысалы, практик маман бастапқыда оған сәйкестік қажет емес деп шешуі мүмкін мысалы, практик маман бастапқыда тиісті этикалық талаптарға, заңнамаға немесе ережелерге сәйкес Тәуелсіздік талаптарын орындауға міндетті емес екенін анықтай алады немесе басқа себептерге байланысты тәуелсіздікке қойылатын талаптар. Алайда <u>тапсырманы</u> қабылдау және жалғастыру немесе <u>тапсырманың</u> шарттарын келісу туралы мәселені қарау кезінде маманның келесі сұрақтарды білуі тартушы тараппен белгілі бір белгіленген тәуелсіздік талаптарына сәйкестік сәйкес келетіндігі туралы мәселені талқылау сәйкес келетіндігін көрсетуі мүмкін. келісілген процедуралар бойынша тапсырманың мақсаттары:</p>	<p>Міндеттемелерді қабылдау және ұзарту (Сілтеме: 21-23 тармақтар)</p> <p><i>Тәуелсіздік талаптарын сақтау</i> (Сілтеме: 22(е), 24(е) тармақтары)</p> <p>22(е) тармағы практик маманға А15-тармақта жазылған себептер бойынша Тәуелсіздік талаптарын сақтауға міндетті болған жағдайларда қолданылады. 22(е) Параграф, егер практик маман қызмет көрсету жағдайында қатысушы тараппен тәуелсіздікке қойылатын талаптардың тәуелсіздік талаптарын сақтауға келіссе де қолданылады. Мысалы, практик маман мүмкін мысалы, практик маман бастапқыда оған сәйкестік қажет емес деп шешуі мүмкін мысалы, практик маман бастапқыда тиісті этикалық талаптарға, заңнамаға немесе ережелерге сәйкес Тәуелсіздік талаптарын орындауға міндетті емес екенін анықтай алады немесе басқа себептерге байланысты тәуелсіздікке қойылатын талаптар. Алайда <u>тапсырманы</u> қабылдау және жалғастыру немесе <u>тапсырманың</u> шарттарын келісу туралы мәселені қарау кезінде маманның келесі сұрақтарды білуі тартушы тараппен белгілі бір белгіленген тәуелсіздік талаптарына сәйкестік сәйкес келетіндігі туралы мәселені талқылау сәйкес келетіндігін көрсетуі мүмкін. келісілген процедуралар бойынша тапсырманың мақсаттары:</p>
ISRS 4400 (Қайта қаралған) A47 тармағы	<p>A47. Практик маманның сарапшысы практик тартқан сыртқы сарапшы немесе фирманың бөлігі болып табылатын, сондықтан фирманың сапаны <u>бақылау басқару</u> жүйесіне бағынатын ішкі сарапшы болуы мүмкін.</p> <p>Әдетте, практик маман <u>енім арға алады</u> <u>енім артуға құқылы</u> фирманың сапаны <u>бақылау басқару</u> жүйесіне, тек келесі жағдайларды қоспағанда:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>практик маманның түсінігі немесе практикалық тәжірибесі фирманың саясаты немесе процедуралары тиімді болмайтынын көрсетеді</u> • <u>осы тапсырманың сипаты мен жағдайларына байланысты мәселені тиімді шеше алмайды; немесе</u> <p>фирма немесе басқа тараптар ұсынған мұндай саясаттардың немесе процедуралардың</p> <p>Мұндай тәуелділіктің дәрежесі жағдайларға байланысты болады және практик маманның келесі мәселелерге қатысты процедураларының сипатына, мерзімдері мен көлеміне әсер етуі мүмкін:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Жұмысқа қабылдау және оқыту бағдарламалары арқылы құзыреттілік пен қабілеттілік. • Практик маманның сарапшының объективтілігін бағалауы. • Практик тараптың сарапшысымен келісім. <p>Мұндай <u>тәуелділік</u> осы ISRS талаптарын орындау үшін тәжірибешінің жауапкершілігін төмендетпейді.</p>	<p>A47. Практик маманның сарапшысы практик тартқан сыртқы сарапшы немесе фирманың бөлігі болып табылатын, сондықтан фирманың сапаны <u>бақылау басқару</u> жүйесіне бағынатын ішкі сарапшы болуы мүмкін.</p> <p>Әдетте, практик маман <u>енім арға алады</u> <u>енім артуға құқылы</u> фирманың сапаны <u>бақылау басқару</u> жүйесіне, тек келесі жағдайларды қоспағанда:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>практик маманның түсінігі немесе практикалық тәжірибесі фирманың саясаты немесе процедуралары тиімді болмайтынын көрсетеді</u> • <u>осы тапсырманың сипаты мен жағдайларына байланысты мәселені тиімді шеше алмайды; немесе</u> <p>фирма немесе басқа тараптар ұсынған мұндай саясаттардың немесе процедуралардың</p> <p>Мұндай тәуелділіктің дәрежесі жағдайларға байланысты болады және практик маманның келесі мәселелерге қатысты процедураларының сипатына, мерзімдері мен көлеміне әсер етуі мүмкін:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Жұмысқа қабылдау және оқыту бағдарламалары арқылы құзыреттілік пен қабілеттілік. • Практик маманның сарапшының объективтілігін бағалауы. • Практик тараптың сарапшысымен келісім. <p>Мұндай <u>тәуелділік</u> осы ISRS талаптарын орындау үшін тәжірибешінің жауапкершілігін төмендетпейді.</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRS 4400 (Қайта қаралған), ұсынылған жаңа A58A тармағы	A58A. <u>ISQM 1 сәйкес тапсырманың орындалу сапасын тексеру қажет болғанда, қызмет көрсету сапасын тексеру бойынша сарапшы өзара әрекеттесу бойынша серіктесті сапаны тексерудің аяқталғаны туралы және сапаны тексерудің аяқталғаны туралы хабардар етуі керек.</u>	A58A. <u>ISQM 1 сәйкес тапсырманың орындалу сапасын тексеру қажет болғанда, қызмет көрсету сапасын тексеру бойынша сарапшы өзара әрекеттесу бойынша серіктесті сапаны тексерудің аяқталғаны туралы және сапаны тексерудің аяқталғаны туралы хабардар етуі керек.</u>
ISRS 4400 (Қайта қаралған), Қосымша	<p>Мысал 1</p> <p><i>Кәсіби этика және сапаны бақылау басқару</i></p> <p>...</p> <p>Біздің фирма халықаралық сапаны бақылау стандартын (ISQEM) 1 <i>Қаржылық есептілікке аудит және немесе</i> шолу жүргізетін фирмалар үшін сапаны бақылау және басқару, сондай-ақ кепілдіктер мен ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмаларды қолданады және сәйкесінше сапаны бақылау/басқарудың кешенді жүйесін қолдайды <u>соның ішінде құжатталған</u> саясаттар және немесе процедуралар этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты.</p>	<p>Мысал 1</p> <p><i>Кәсіби этика және сапаны бақылау басқару</i></p> <p>...</p> <p>Біздің фирма халықаралық сапаны бақылау стандартын (ISQEM) 1 <i>Қаржылық есептілікке аудит және немесе</i> шолу жүргізетін фирмалар үшін сапаны бақылау және басқару, сондай-ақ кепілдіктер мен ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмаларды қолданады және сәйкесінше сапаны бақылау/басқарудың кешенді жүйесін қолдайды <u>соның ішінде құжатталған</u> саясаттар және немесе процедуралар этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты.</p> <p>Біздің фирма этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты саясатты немесе процедураларды қамтитын Сапа менеджменті жүйесін әзірлеуді, енгізуді және жұмыс істеуді талап ететін халықаралық сапа менеджменті стандартын 1 қолданады.</p>
ISRS 4400 (Қайта қаралған), Қосымша	<p>Мысал 2</p> <p><i>Кәсіби этика және сапаны бақылау басқару</i></p> <p>...</p> <p>Біздің фирма халықаралық сапаны бақылау стандартын (ISQEM) 1 <i>Қаржылық есептілікке аудит және немесе</i> шолу жүргізетін фирмалар үшін сапаны бақылау және басқару, сондай-ақ кепілдіктер мен ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмаларды қолданады және сәйкесінше сапаны бақылау/басқарудың кешенді жүйесін қолдайды <u>соның ішінде құжатталған</u> саясаттар және немесе процедуралар этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты.</p>	<p>Мысал 2</p> <p><i>Кәсіби этика және сапаны бақылау басқару</i></p> <p>...</p> <p>Біздің фирма халықаралық сапаны бақылау стандартын (ISQEM) 1 <i>Қаржылық есептілікке аудит және немесе</i> шолу жүргізетін фирмалар үшін сапаны бақылау және басқару, сондай-ақ кепілдіктер мен ілеспе қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмаларды қолданады және сәйкесінше сапаны бақылау/басқарудың кешенді жүйесін қолдайды <u>соның ішінде құжатталған</u> саясаттар және немесе процедуралар этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты.</p> <p>Біздің фирма этикалық талаптарды, кәсіби стандарттарды және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтауға қатысты саясатты немесе процедураларды қамтитын Сапа менеджменті жүйесін әзірлеуді, енгізуді және жұмыс істеуді талап ететін халықаралық сапа менеджменті стандартын 1 қолданады.</p>
ISRS 4410 (Қайта қаралған)	Жинақтау міндеттемелері	
ISRS 4410 (Қайта қаралған), мазмұн кестесінен кейінгі аядағы мәтін	Ілеспе қызметтер бойынша халықаралық стандарт (ISRS) 4410 (Қайта қаралған), жинақтау бойынша тапсырмалар бірге оқылуы керек <i>сапаны бақылау басқару, аудит, сапаны бақылау, аудит, шолу, басқа кепілдіктер және ілеспе қызметтер бойынша халықаралық ұсыныстарға алғысөз.</i>	Ілеспе қызметтер бойынша халықаралық стандарт (ISRS) 4410 (Қайта қаралған), жинақтау бойынша тапсырмалар бірге оқылуы керек <i>сапаны бақылау басқару, аудит, сапаны бақылау, аудит, шолу, басқа кепілдіктер және ілеспе қызметтер бойынша халықаралық ұсыныстарға алғысөз.</i>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
<p>ISRS 4410 (Қайта қаралған) 4-тармақ</p>	<p>Кіріспе</p> <p>Осы шағын және орта бизнесті қолдану саласы</p> <p>ISQEM 1¹-мен байланыс</p> <p>Сапаны бақылау жүйелері басқару жүйелері, сондай-ақ саясат және немесе процедуралар фирманың міндеті болып табылады. ISQEM 1 фирманың келісілген процедуралар бойынша тапсырмаларына қатысты кәсіби бухгалтер фирмаларына қолданылады.² Келісілген процедуралар бойынша жекелеген тапсырмалар деңгейінде сапаны бақылауға/басқаруға қатысты осы ISRS ережелері фирманың ISQEM 1-ге немесе кем дегенде бірдей қатаң талаптарға бағынуына негізделген. (Сілтеме: A6-A11 абзацы)</p> <p>1 Сапаны бақылау басқару жөніндегі халықаралық стандарт (ISQEM) 1 Қаржылық есептіліктің аудитін және немесе шолуын орындайтын фирмалар үшін сапаны бақылау басқару және немесе кепілдіктер және немесе ілесне қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар</p> <p>^{1A} ISQEM 1, 5-тармақ</p>	<p>Кіріспе</p> <p>Осы шағын және орта бизнесті қолдану саласы</p> <p>ISQEM 1¹-мен байланыс</p> <p>Сапаны бақылау жүйелері басқару жүйелері, сондай-ақ саясат және немесе процедуралар фирманың міндеті болып табылады. ISQEM 1 фирманың келісілген процедуралар бойынша тапсырмаларына қатысты кәсіби бухгалтер фирмаларына қолданылады.² Келісілген процедуралар бойынша жекелеген тапсырмалар деңгейінде сапаны бақылауға/басқаруға қатысты осы ISRS ережелері фирманың ISQEM 1-ге немесе кем дегенде бірдей қатаң талаптарға бағынуына негізделген. (Сілтеме: A6-A11 абзацы)</p> <p>1 Сапаны бақылау басқару жөніндегі халықаралық стандарт (ISQEM) 1 Қаржылық есептіліктің аудитін және немесе шолуын орындайтын фирмалар үшін сапаны бақылау басқару және немесе кепілдіктер және немесе ілесне қызметтерді ұсыну бойынша басқа да тапсырмалар</p> <p>^{1A} ISQEM 1, 5-тармақ</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
<p>ISRS 4410 (Қайта қаралған) 17 тармағы¹³</p>	<p>Анықтамалар</p> <p>Осы ISRS мақсаттары үшін мынадай терминдердің төменде көрсетілген мағыналары болады:</p> <p>...</p> <p>(с) Өзара әрекеттесу серіктесі - серіктес немесе басқа ~~тұлға~~ жеке тұлға қызмет көрсетуге және оны орындауға жауапты фирма тағайындаған, сондай-ақ келісілген процедуралар туралы есеп ол фирма атынан шығарылады және қажет болған жағдайда кәсіби, заңды немесе реттеуші органның тиісті өкілеттіктеріне ие.</p> <p>...</p> <p>(е) Орындаушы тобы - келісілген процедуралар бойынша тапсырманы орындайтын барлық серіктестер мен қызметкерлер, сондай-ақ тапсырма бойынша процедураларды орындайтын ~~фирма немесе желілік фирма жалдаған кез келген~~ басқа тұлғалар. ~~Бұл~~ фирма немесе желілік фирма тартқан практик маманның сыртқы сарапшысын жоққа шығарады алып тастайды.</p> <p>28. ...</p> <p>(к) Тиісті этикалық талаптар - ~~Кәсіби этика қағидадары және~~ қызмет көрсету жөніндегі топқа қолданылатын этикалық талаптар келісілген процедуралар бойынша тапсырмаларды орындау кезінде ~~қолданылад~~ <u>Бұл тиісті этикалық талаптарға әдетте Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) (IESBA кодексі), сондай-ақ шектеулі сипаттағы ұлттық талаптар кіреді.</u> (Сілтеме: A21 тармағы)</p> <p>IAASB IFAC шығарған «<i>Сапаны бақылау басқару, аудит, шолу, өзге де кепілдіктер және ілеспе қызметтер жөніндегі халықаралық ұсынымдар анықтамалығында</i>» (бұдан әрі - «Анықтамалық») жариялаған халықаралық стандарттарға қатысты терминдердің глоссарийі</p>	<p>Анықтамалар</p> <p>Осы ISRS мақсаттары үшін мынадай терминдердің төменде көрсетілген мағыналары болады:</p> <p>...</p> <p>(с) Өзара әрекеттесу серіктесі - серіктес немесе басқа ~~тұлға~~ жеке тұлға қызмет көрсетуге және оны орындауға жауапты фирма тағайындаған, сондай-ақ келісілген процедуралар туралы есеп ол фирма атынан шығарылады және қажет болған жағдайда кәсіби, заңды немесе реттеуші органның тиісті өкілеттіктеріне ие.</p> <p>...</p> <p>(е) Орындаушы тобы - келісілген процедуралар бойынша тапсырманы орындайтын барлық серіктестер мен қызметкерлер, сондай-ақ тапсырма бойынша процедураларды орындайтын ~~фирма немесе желілік фирма жалдаған кез келген~~ басқа тұлғалар. ~~Бұл~~ фирма немесе желілік фирма тартқан практик маманның сыртқы сарапшысын жоққа шығарады алып тастайды.</p> <p>28. ...</p> <p>(к) Тиісті этикалық талаптар - ~~Кәсіби этика қағидадары және~~ қызмет көрсету жөніндегі топқа қолданылатын этикалық талаптар келісілген процедуралар бойынша тапсырмаларды орындау кезінде ~~қолданылад~~ <u>Бұл тиісті этикалық талаптарға әдетте Бухгалтерлерге арналған әдеп стандарттары жөніндегі халықаралық кеңес шығарған Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексінің (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса алғанда) (IESBA кодексі), сондай-ақ шектеулі сипаттағы ұлттық талаптар кіреді.</u> (Сілтеме: A21 тармағы)</p> <p>IAASB IFAC шығарған «<i>Сапаны бақылау басқару, аудит, шолу, өзге де кепілдіктер және ілеспе қызметтер жөніндегі халықаралық ұсынымдар анықтамалығында</i>» (бұдан әрі - «Анықтамалық») жариялаған халықаралық стандарттарға қатысты терминдердің глоссарийі</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
<p>ISRS 4410 (Қайта қаралған), 23¹⁴ тармағы</p>	<p><u>Жинақтау тапсырмаларын орындау кезінде сапаны басқару және қол жеткізу*сапаны деңгейлік бақылау*</u>.</p> <p>Өзара әрекеттесу серіктесі <u>жалпы</u> жауапкершілікті өз мойнына алуы керек:</p> <p>(a) осы серіктес тағайындалған әрбір компиляция тапсырмасының ~~жалпы басқару және~~ немесе қол жеткізу/ сапасы; 3A және</p> <p>(b) ~~фирманың сапасын~~ бақылау саясатына және немесе процедурасына сәйкес тапсырманы орындау; (Сілтеме: A30 тармағы)</p> <p>(i) клиенттермен қарым-қатынасты қабылдау және жалғастыру және тапсырмаларды орындау үшін фирманың ~~тиісті*~~ <u>саясатын</u> немесе процедураларын орындау; (Сілтеме: A31 тармағы)</p> <p>(iA) <u>тапсырманың сипаты мен мән-жайларын, фирманың саясатын немесе процедураларын және тапсырманы орындау барысында туындауы мүмкін кез келген өзгерістерді ескере отырып, тапсырманы орындау үшін жеткілікті және тиісті ресурстардың клиенттерді тарту тобына тағайындалғанын немесе уақтылы берілгенін анықтау</u></p> <p>(ii) мамандар тобының есепті жасау жөніндегі тапсырманы орындау үшін жеткілікті құзыреті мен мүмкіндіктеріне, оның ішінде <u>жеткілікті уақытқа ие екендігіне</u> көз жеткізу;</p> <p>(iii) топ мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзу белгілеріне мұқият болу және егер шарт бойынша серіктеске топ мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзғанын көрсететін фактілер жетсе, тиісті әрекеттерді анықтау; (Ref: para. A32)</p> <p>(iv) <u>қызмет көрсету жөніндегі топ мүшелерінің</u> жұмысына басшылық жасау және бақылау және <u>олардың жұмысын тексеру</u>, сондай-ақ тапсырманы кәсіби стандарттарға және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес орындау; 3E және</p> <p>(v) тапсырма бойынша <u>тиісті түрде жасалған</u> тиісті құжаттаманы жинау, жүргізу және сақтау жауапкершілігін өз мойнына алу.</p>	<p><u>Жинақтау тапсырмаларын орындау кезінде сапаны басқару және қол жеткізу*сапаны деңгейлік бақылау*</u>.</p> <p>Өзара әрекеттесу серіктесі <u>жалпы</u> жауапкершілікті өз мойнына алуы керек:</p> <p>(a) осы серіктес тағайындалған әрбір компиляция тапсырмасының ~~жалпы басқару және~~ немесе қол жеткізу/ сапасы; 3A және</p> <p>(b) ~~фирманың сапасын~~ бақылау саясатына және немесе процедурасына сәйкес тапсырманы орындау; (Сілтеме: A30 тармағы)</p> <p>(i) клиенттермен қарым-қатынасты қабылдау және жалғастыру және тапсырмаларды орындау үшін фирманың ~~тиісті*~~ <u>саясатын</u> немесе процедураларын орындау; (Сілтеме: A31 тармағы)</p> <p>(iA) <u>тапсырманың сипаты мен мән-жайларын, фирманың саясатын немесе процедураларын және тапсырманы орындау барысында туындауы мүмкін кез келген өзгерістерді ескере отырып, тапсырманы орындау үшін жеткілікті және тиісті ресурстардың клиенттерді тарту тобына тағайындалғанын немесе уақтылы берілгенін анықтау</u></p> <p>(ii) мамандар тобының есепті жасау жөніндегі тапсырманы орындау үшін жеткілікті құзыреті мен мүмкіндіктеріне, оның ішінде <u>жеткілікті уақытқа ие екендігіне</u> көз жеткізу;</p> <p>(iii) топ мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзу белгілеріне мұқият болу және егер шарт бойынша серіктеске топ мүшелерінің тиісті этикалық талаптарды бұзғанын көрсететін фактілер жетсе, тиісті әрекеттерді анықтау; (Ref: para. A32)</p> <p>(iv) <u>қызмет көрсету жөніндегі топ мүшелерінің</u> жұмысына басшылық жасау және бақылау және <u>олардың жұмысын тексеру</u>, сондай-ақ тапсырманы кәсіби стандарттарға және қолданылатын заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес орындау; 3E және</p> <p>(v) тапсырма бойынша <u>тиісті түрде жасалған</u> тиісті құжаттаманы жинау, жүргізу және сақтау жауапкершілігін өз мойнына алу.</p> <p>(vi) ISQM 1 немесе фирманың саясаты немесе процедураларына сәйкес өзара әрекеттесу сапасын тексеру қажет болғанда, өзара әрекеттесу сапасын тексеру аяқталғанға дейін есепті жасамаңыз.^{3F}</p> <p>^{3F} ISQM, <i>Өзара әрекеттесу сапасын тексеру</i></p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRS 4410 (Қайта қаралған), 26 тармағы	<p>Қайталанатын тапсырмалар</p> <p>Компиляция бойынша қайталанатын тапсырмаларды орындау кезінде практик маман жағдайлардың, соның ішінде өзгерістерді ~~фирманың клиентпен қарым-қатынае немесе тапсырма туралы пікірлері қабылдау туралы ойлар~~, тапсырма шарттарын қайта қарауды және басшылыққа тапсырманың қолданыстағы шарттары туралы еске салуды қажет ететіндігін бағалауы керек. (Сілтеме: A45 абзацы)</p>	<p>Қайталанатын тапсырмалар</p> <p>Компиляция бойынша қайталанатын тапсырмаларды орындау кезінде практик маман жағдайлардың, соның ішінде өзгерістерді ~~фирманың клиентпен қарым-қатынае немесе тапсырма туралы пікірлері қабылдау туралы ойлар~~, тапсырма шарттарын қайта қарауды және басшылыққа тапсырманың қолданыстағы шарттары туралы еске салуды қажет ететіндігін бағалауы керек. (Сілтеме: A45 абзацы)</p>
ISRS 4410 (Қайта қаралған), 40 тармағы	<p>Практик маманның есебі</p> <p>Жинақтау тапсырманы орындау үшін дайындалған практик маманның есебі жазбаша түрде жасалуы керек және келесі элементтерді қамтуы керек: (Сілтеме: A62-A63, ~~A69~~A70 тармақтар)</p> <p>...</p> <p>(l) Практик маманның есебін жасау күні; (Сілтеме: A69 тармағы)</p>	<p>Практик маманның есебі</p> <p>Жинақтау тапсырманы орындау үшін дайындалған практик маманның есебі жазбаша түрде жасалуы керек және келесі элементтерді қамтуы керек: (Сілтеме: A62-A63, ~~A69~~A70 тармақтар)</p> <p>...</p> <p>(a) Практик маманның есебін жасау күні; ~~Егер ISQM 1 немесе фирманың еяеағына немесе процедураларына сәйкес тапсырманың орындалу енаасын тексеру қажет бөлеа, маман тапсырманың орындалу сапасын тексеру аяқталғанға дейін есепте күнді белгілемейі керек.~~^{3A}; (Сілтеме: A69 тармағы)</p>
ISRS 4410 (Қайта қаралған), A6 тармағы	<p><i>ISQCM 1-мен байланыс</i> (Сілтеме: 4-тармақ)</p> <p>ISQCM 1 фирманың келісілген процедуралар бойынша тапсырмаларды қоса алғанда, ілеспе қызметтерді көрсету тапсырмалары үшін сапаны ~~бақылау басқару әзірлеу, енгізу және пайдалану жүйесін орнату және қолдау~~ жөніндегі міндеттерін қарастырады^{5A}. ~~ISQM 1 сонымен қатар фирманың жұмыс сапасының тексерілуіне ұшырауы керек тапсырмаларға қатысты саясатты немесе процедураларды әзірлеу жауапкершілігін қарастырады.~~^{5B}. ~~ISQM 2^{5C} тапсырманың сапасын тексерудің мақсаты мен жарамдылығына, сондай-ақ тапсырмасының сапасын тексеруді жүргізу мен құжаттауға қатысты.~~^{5D}</p> <p>Бұл міндеттер мыналарды белгілеуге бағытталған:</p> <ul style="list-style-type: none"> — компанияның сапасын бақылау жүйесі; және — сапаны бақылау жүйесінің мақсатына қол жеткізуге бағытталған фирманың тиісті еяеағы, сондай-ақ осы саясатты жүзеге асыру және орындау процедуралары мен орындалуын бақылауға бағытталған процедуралар. <p>^{5A} ISQM 1, 1-тармақ ^{5B} ISQM 1, 2(a) тармағы ^{5C} ISQM 2, Жұмыс сапасына шолу ^{5D} ISQM 1, 2 (b) тармағы</p>	<p><i>ISQCM 1-мен байланыс</i> (Сілтеме: 4-тармақ)</p> <p>ISQCM 1 фирманың келісілген процедуралар бойынша тапсырмаларды қоса алғанда, ілеспе қызметтерді көрсету тапсырмалары үшін сапаны ~~бақылау басқару әзірлеу, енгізу және пайдалану жүйесін орнату және қолдау~~ жөніндегі міндеттерін қарастырады^{5A}. ~~ISQM 1 сонымен қатар фирманың жұмыс сапасының тексерілуіне ұшырауы керек тапсырмаларға қатысты саясатты немесе процедураларды әзірлеу жауапкершілігін қарастырады.~~^{5B}. ~~ISQM 2^{5C} тапсырманың сапасын тексерудің мақсаты мен жарамдылығына, сондай-ақ тапсырмасының сапасын тексеруді жүргізу мен құжаттауға қатысты.~~^{5D}</p> <p>Бұл міндеттер мыналарды белгілеуге бағытталған:</p> <ul style="list-style-type: none"> — компанияның сапасын бақылау жүйесі; және — сапаны бақылау жүйесінің мақсатына қол жеткізуге бағытталған фирманың тиісті саясаты, сондай-ақ осы саясатты жүзеге асыру және орындау процедуралары мен орындалуын бақылауға бағытталған процедуралар. <p>^{5A} ISQM 1, 1-тармақ ^{5B} ISQM 1, 2(a) тармағы ^{5C} ISQM 2, Жұмыс сапасына шолу ^{5D} ISQM 1, 2 (b) тармағы</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRS 4410 (Қайта қаралған), A7 тармағы	<p>ISQEM 1-ге сәйкес, /фирманың мақсаты/ міндеті* құру және қолдау болып табылады * /компанияға ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ететін компиляциялық тапсырмаларды қоса алғанда, байланысты қызмет көрсету тапсырмаларын орындау кезінде/ сапаны бақылау/басқару жүйесін әзірлеу, енгізу және жұмыс істеу:</p> <p>(a) Фирма және оның қызметкерлері өз <u>міндеттерін кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес орындайды</u> және осындай стандарттар мен талаптарға сәйкес тапсырмаларды <u>орындайды</u>; және</p> <p>(b) Фирма немесе қызмет серіктестері дайындаған қызмет туралы ~~есептер~~/есептер жағдайларға сәйкес келеді.</p> <p>⁴ ISQEM 1, 1114-тармақ</p>	<p>ISQEM 1-ге сәйкес, /фирманың мақсаты/ міндеті* құру және қолдау болып табылады * /компанияға ақылға қонымды сенімділікті қамтамасыз ететін компиляциялық тапсырмаларды қоса алғанда, байланысты қызмет көрсету тапсырмаларын орындау кезінде/ сапаны бақылау/басқару жүйесін әзірлеу, енгізу және жұмыс істеу:</p> <p>(a) Фирма және оның қызметкерлері өз <u>міндеттерін кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес орындайды</u> және осындай стандарттар мен талаптарға сәйкес тапсырмаларды <u>орындайды</u>; және</p> <p>(b) Фирма немесе қызмет серіктестері дайындаған қызмет туралы ~~есептер~~/есептер жағдайларға сәйкес келеді.</p> <p>⁴ ISQEM 1, 1114-тармақ</p>
ISRS 4410 (Қайта қаралған), A8 тармағы	<p>ISQEM 1-ді жинақтауға қатысты қабылдамаған юрисдикция осындай тапсырмаларды орындайтын фирмаларда сапаны бақылауды басқаруға қойылатын талаптарды белгілей алады. Осы ISRS -тың тапсырма деңгейіндегі сапаны <u>бақылауға</u> басқаруға қатысты ережелері сапаны <u>бақылау</u> басқару талаптары <u>қабылданған талаптар</u> кем дегенде ISQEM 1 талаптары сияқты қатаң болып табылатындығынан туындайды. Бұл талаптар ISQM 1 талаптарын ескеріңіз және ICMC 1 мақсатына жету үшін <u>фирмаға міндеттемелер</u> болған жағдайда қол жеткізіледі. <u>келесі элементтердің әрқайсысына бағытталған саясат пен процедураларды қамтитын сапаны бақылау жүйесін құру міндеттемесін қоса алғанда, ISQEM 1 талаптарының мақсаттарына жету үшін фирмаға міндеттемелер жүктеледі</u>^{4A}</p> <p>ISQM 1 сәйкестігі фирманың сапа менеджменті жүйесінің келесі сегіз компонентті қамтуын талап етеді, бірақ олармен шектелмейді:</p> <p>(a) Фирманың тәуекелдерді бағалау процесі;</p> <p>(b) Қошбаешылық және қошбаешылық;</p> <p>(c) Тиісті этикалық талаптар;</p> <p>(d) Клиенттермен және нақты қарым-қатынастарды қабылдау және жалғастыру</p> <p>(e) Клиентпен қарым-қатынасты және нақты тапсырмаларды қабылдау және жалғастыру;</p> <p>(f) Клиенттермен жұмыс тиімділігі;</p> <p>(g) Ресурстар;</p> <p>(h) Ақпарат және байланыс; және</p> <p>(i) Бақылау және кемшіліктерді жою процесі/~~элементтері~~:</p>	<p>ISQEM 1-ді жинақтауға қатысты қабылдамаған юрисдикция осындай тапсырмаларды орындайтын фирмаларда сапаны бақылауды басқаруға қойылатын талаптарды белгілей алады. Осы ISRS -тың тапсырма деңгейіндегі сапаны <u>бақылауға</u> басқаруға қатысты ережелері сапаны <u>бақылау</u> басқару талаптары <u>қабылданған талаптар</u> кем дегенде ISQEM 1 талаптары сияқты қатаң болып табылатындығынан туындайды. Бұл талаптар ISQM 1 талаптарын ескеріңіз және ICMC 1 мақсатына жету үшін <u>фирмаға міндеттемелер</u> болған жағдайда қол жеткізіледі. <u>келесі элементтердің әрқайсысына бағытталған саясат пен процедураларды қамтитын сапаны бақылау жүйесін құру міндеттемесін қоса алғанда, ISQEM 1 талаптарының мақсаттарына жету үшін фирмаға міндеттемелер жүктеледі</u>^{4A}</p> <p>ISQM 1 сәйкестігі фирманың сапа менеджменті жүйесінің келесі сегіз компонентті қамтуын талап етеді, бірақ олармен шектелмейді:</p> <p>(a) Фирманың тәуекелдерді бағалау процесі;</p> <p>(b) Қошбаешылық және қошбаешылық;</p> <p>(c) Тиісті этикалық талаптар;</p> <p>(d) Клиенттермен және нақты қарым-қатынастарды қабылдау және жалғастыру</p> <p>(e) Клиентпен қарым-қатынасты және нақты тапсырмаларды қабылдау және жалғастыру;</p> <p>(f) Клиенттермен жұмыс тиімділігі;</p> <p>(g) Ресурстар;</p> <p>(h) Ақпарат және байланыс; және</p> <p>(i) Бақылау және кемшіліктерді жою процесі/~~элементтері~~:</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
	<ul style="list-style-type: none"> • Компаниядағы сапа бойынша басшылықтың жауапкершілігі; • Тиісті этикалық талаптар; • Клиенттермен және нақты қарым-қатынастарды қабылдау және жалғастыру • Клиенттермен қарым-қатынасты және нақты тапсырмаларды қабылдау және жалғастыру; • Адам ресурстары; • Тапсырмаларды орындау; және • Мониторинг. <p>4A ISQM 1, 6-тармақ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Компаниядағы сапа бойынша басшылықтың жауапкершілігі; • Тиісті этикалық талаптар; • Клиенттермен және нақты қарым-қатынастарды қабылдау және жалғастыру • Клиенттермен қарым-қатынасты және нақты тапсырмаларды қабылдау және жалғастыру; • Адам ресурстары; • Тапсырмаларды орындау; және • Мониторинг. <p>4A ISQM 1, 6-тармақ</p>
<p>ISRS 4410 (Қайта қаралған), A10 тармағы</p>	<p>Егер фирма немесе басқа тараптар берген ақпарат керісінше болмаса <u>Әдетте</u>, қызмет көрсету тобы фирманың сапаны бақылау басқару жүйесіне сенуге құқылы келесі жағдайларды қоспағанда:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Менеджмент тобының түсінігі немесе практикалық тәжірибесі фирманың саясаты немесе процедуралары берілген тапсырманың сипаты мен мән-жайларын тиімді шеше алмайтындығын көрсетеді; немесе</u> • <u>Фирма немесе басқа тараптар ұсынған мұндай саясаттардың немесе процедуралардың тиімділігі туралы ақпарат басқаша көрсетеді.</u> <p>Мысалы, қызмет көрсету тобы фирманың сапаны бақылау басқару жүйесіне ~~сенуі~~ тәуелді болуы мүмкін:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Қызметкерлерді жалдау және ресми оқыту арқылы олардың құзыреттілігі <u>және мүмкіндіктері</u> мүмкіндіктері. • <u>Клиенттермен қарым-қатынасты фирманың саясаты немесе процедуралары арқылы</u> қабылдау және жалғастыру үшін ~~жүйе~~ клиенттермен қарым-қатынас және нақты тапсырмалар ~~жүйелер~~. • Заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтау <u>бақылау процесі</u> және кемшіліктерді жою/. <p>Компиляция тапсырмасына әсер етуі мүмкін фирманың сапаны ~~бақылау/~~басқару жүйесінде анықталған кемшіліктерді қарастырған кезде, мәміле бойынша серіктес ~~өсі~~ ~~компания~~ ~~тапсырмасының~~ ~~контекстінде~~ ~~жеткілікті~~ ~~деп~~ ~~санайтын~~ ~~өсі~~ кемшіліктерді жою үшін фирма қабылдаған жағдайды түзету шараларын /әрекеттерін қарастыруы мүмкін.</p>	<p>Егер фирма немесе басқа тараптар берген ақпарат керісінше болмаса <u>Әдетте</u>, қызмет көрсету тобы фирманың сапаны бақылау басқару жүйесіне сенуге құқылы келесі жағдайларды қоспағанда:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Менеджмент тобының түсінігі немесе практикалық тәжірибесі фирманың саясаты немесе процедуралары берілген тапсырманың сипаты мен мән-жайларын тиімді шеше алмайтындығын көрсетеді; немесе</u> • <u>Фирма немесе басқа тараптар ұсынған мұндай саясаттардың немесе процедуралардың тиімділігі туралы ақпарат басқаша көрсетеді.</u> <p>Мысалы, қызмет көрсету тобы фирманың сапаны бақылау басқару жүйесіне ~~сенуі~~ тәуелді болуы мүмкін:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Қызметкерлерді жалдау және ресми оқыту арқылы олардың құзыреттілігі <u>және мүмкіндіктері</u> мүмкіндіктері. • <u>Клиенттермен қарым-қатынасты фирманың саясаты немесе процедуралары арқылы</u> қабылдау және жалғастыру үшін ~~жүйе~~ клиенттермен қарым-қатынас және нақты тапсырмалар ~~жүйелер~~. • Заңнамалық және нормативтік талаптарды сақтау <u>бақылау процесі</u> және кемшіліктерді жою/. <p>Компиляция тапсырмасына әсер етуі мүмкін фирманың сапаны ~~бақылау/~~басқару жүйесінде анықталған кемшіліктерді қарастырған кезде, мәміле бойынша серіктес ~~өсі~~ ~~компания~~ ~~тапсырмасының~~ ~~контекстінде~~ ~~жеткілікті~~ ~~деп~~ ~~санайтын~~ ~~өсі~~ кемшіліктерді жою үшін фирма қабылдаған жағдайды түзету шараларын /әрекеттерін қарастыруы мүмкін.</p>
<p>ISRS 4410 (Қайта қаралған), A11 тармағы</p>	<p>Фирманың сапаны бақылау басқару жүйесіндегі кемшіліктер міндетті түрде компиляция жұмысы кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес орындалмағанын немесе маманның есебі дұрыс емес екенін көрсетпейді.</p>	<p>Фирманың сапаны бақылау басқару жүйесіндегі кемшіліктер міндетті түрде компиляция жұмысы кәсіби стандарттарға және қолданыстағы заңнамалық және нормативтік талаптарға сәйкес орындалмағанын немесе маманның есебі дұрыс емес екенін көрсетпейді.</p>

САПА МЕНЕДЖМЕНТІНІҢ ЖАҢА ЖӘНЕ ҚАЙТА ҚАРАЛҒАН СТАНДАРТТАРЫН ЕНГІЗУ НӘТИЖЕСІНДЕ БАСҚА IAASB СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕСТІГІ ЖӘНЕ KEЙІНГІ ТҮЗЕТУЛЕР

Сілтеме:	Экспозициялық жоба ретінде басқа IAASB стандарттарына ұсынылған бастапқы түзетулер (ақпан 2021)	2021 жылдың қазан айында IAASB шығарған басқа IAASB стандарттарына соңғы түзетулер (соңғы мәлімдеме)
ISRS 4410 (Қайта қаралған), A30 тармағы	<p>Қатысу деңгейін бақылауды/басқаруды бақылу (Сілтеме: 23(b)-тармағы)</p> <p>Серіктестің өзара әрекеттесу әрекеттері және өзара әрекеттесу тобының басқа мүшелеріне жалпы <u>басқару және қол жеткізу</u> әрбір өзара әрекеттесу сапасы үшін жалпы жауапкершілікті қабылдау кезінде тиісті хабарламалар келесі факторлардың өзара әрекеттесу сапасына қол жеткізудің маңыздылығын көрсетеді:</p> <p>(a) жұмысты кәсіби стандарттарға және нормативтік және құқықтық талаптарға сәйкес орындау;</p> <p>(b) егер қажет болса, фирманың ~~сананы бақылау~~ саясатын және немесе процедураларын сақтау; және</p> <p>(c) осы ISRS сәйкес тапсырма бойынша практик маманның есебін беру.</p>	<p>Қатысу деңгейін бақылауды/басқаруды бақылу (Сілтеме: 23(b)-тармағы)</p> <p>Серіктестің өзара әрекеттесу әрекеттері және өзара әрекеттесу тобының басқа мүшелеріне жалпы <u>басқару және қол жеткізу</u> әрбір өзара әрекеттесу сапасы үшін жалпы жауапкершілікті қабылдау кезінде тиісті хабарламалар келесі факторлардың өзара әрекеттесу сапасына қол жеткізудің маңыздылығын көрсетеді:</p> <p>(a) жұмысты кәсіби стандарттарға және нормативтік және құқықтық талаптарға сәйкес орындау;</p> <p>(b) егер қажет болса, фирманың ~~сананы бақылау~~ саясатын және немесе процедураларын сақтау; және</p> <p>(c) осы ISRS сәйкес тапсырма бойынша практик маманның есебін беру.</p>
ISRS 4410 (Қайта қаралған), A31 тармағы	<p>Клиенттермен қарым-қатынасты және есеп беру міндеттемелерін қабылдау және жалғастыру (Сілтеме: 23(b)(i)-тармағы)</p> <p>ISQM 1 фирмдан клиентпен ~~тапсырманы қабылдағанға дейін, қолданыстағы тапсырманы жалғастыру туралы мәселені шешкен кезде және қолданыстағы клиентпен жаңа тапсырманы қабылдау туралы мәселені қарастырған кезде~~ қарым-қатынасты қабылдау немесе жалғастыру туралы оның пайымдауларының орындылығына немесе клиенттің компиляциясы мен адалдығы жөніндегі тапсырманың сипаты мен мән-жайлары туралы алынған ақпарат негізінде тапсырмаға қатысты сапа мақсаттарын белгілеуге тиіс (басшылықты және тиісті жағдайларда басқару үшін ~~өсы жағдайларда қажет деп санайтын ақпаратты алу~~ талап етеді өзара әрекеттесу серіктесіне клиенттермен қарым-қатынасты және компиляциялық тапсырмаларды қабылдаудың немесе жалғастырудың орындылығын анықтауға көмектесетін ақпарат ақпаратты қамтуы мүмкін жауапкершілік жүктелген тұлғаларды қоса алғанда), мұндай пайымдауларды қолдау үшін жеткілікті.</p>	<p>Клиенттермен қарым-қатынасты және есеп беру міндеттемелерін қабылдау және жалғастыру (Сілтеме: 23(b)(i)-тармағы)</p> <p>5</p> <p>ISQM 1 фирмдан клиентпен тапсырманы қабылдағанға дейін, қолданыстағы тапсырманы жалғастыру туралы мәселені шешкен кезде және қолданыстағы клиентпен жаңа тапсырманы қабылдау туралы мәселені қарастырған кезде қарым-қатынасты қабылдау немесе жалғастыру туралы оның пайымдауларының орындылығына немесе клиенттің компиляциясы мен адалдығы жөніндегі тапсырманың сипаты мен мән-жайлары туралы алынған ақпарат негізінде тапсырмаға қатысты сапа мақсаттарын белгілеуге тиіс (басшылықты және тиісті жағдайларда басқару үшін ~~өсы жағдайларда қажет деп санайтын ақпаратты алу~~ талап етеді өзара әрекеттесу серіктесіне клиенттермен қарым-қатынасты және компиляциялық тапсырмаларды қабылдаудың немесе жалғастырудың орындылығын анықтауға көмектесетін ақпарат ақпаратты қамтуы мүмкін жауапкершілік жүктелген тұлғаларды қоса алғанда), мұндай пайымдауларды қолдау үшін жеткілікті.</p>
ISRS 4410 (Қайта қаралған), A32 тармағы	<p>Тапсырманы орындау кезінде тиісті этикалық талаптарды сақтау (Сілтеме: 23(b)(iii) тармағы)</p> <p>ISQM 1 фирманың және оның қызметкерлерінің тиісті <u>этикалық талаптарға қатысты міндеттерді орындаудың сана мақсаттарына сәйкес келетініне ақылға қонымды кенілдік беру үшін әзірленген</u> саясат пен процедураларды әзірлеу үшін фирманың жауапкершілігін белгілейді. Осы ISRS серіктестің өзара іс-қимыл жөніндегі міндеттерін өзара іс-қимыл жөніндегі топтың тиісті этикалық талаптарды орындауына қатысты баяндайды.</p> <p>^{8A} ISQM 1, 29-тармақ</p>	<p>Тапсырманы орындау кезінде тиісті этикалық талаптарды сақтау (Сілтеме: 23(b)(iii) тармағы)</p> <p>ISQM 1 фирманың және оның қызметкерлерінің тиісті <u>этикалық талаптарға қатысты міндеттерді орындаудың сана мақсаттарына сәйкес келетініне ақылға қонымды кенілдік беру үшін әзірленген</u> саясат пен процедураларды әзірлеу үшін фирманың жауапкершілігін белгілейді. Осы ISRS серіктестің өзара іс-қимыл жөніндегі міндеттерін өзара іс-қимыл жөніндегі топтың тиісті этикалық талаптарды орындауына қатысты баяндайды.</p> <p>^{8A} ISQM 1, 29-тармақ</p>

БҰЛ БЕТ ӘДЕЙІ БОС ҚАЛДЫРЫЛДЫ

IAASB

International Auditing
and Assurance
Standards Board®

(Халықаралық аудит
стандарттары және
ақпараттың сенімділігін
растау жөніндегі кеңес)

529 Бесінші авеню, Нью-Йорк, NY 10017
Т +1 (212) 286-9344 Ф +1 (212) 286-9570

www.iasb.org

ISBN: 978-1-60815-542-2